

cata lugeat, & ulterius non committat. *Synod. Roman. Eugen. II. & Leonis IV. c. 14.*

CAPUT II.

Statutum est, ut in omni die & monachi, & clerici, & feminæ, & qui cum eis fuerint in pace permaneant, &c. *Urb. II. in syn. Clar. c. 1.*

CAPUT III.

Omnis clericus ad eundem titulum, ad quem primum ordinatus est, semper ordinetur. *Urb. II. in conc. Clarom. c. 13.*

CAPUT IV.

Si clericorum aliquis cujuslibet laici possessionibus usus fuerit, aut vicarium, qui debitum reddat, inveniatur, aut possessione cedat, ne gravamen ecclesiæ inferatur. *Urb. II. in syn. apud Melifiam, c. 11.*

CAPUT V.

Si populi culpa, non Episcopi Episcopus non recipiatur, excommunicetur clerus, qui non recte docuit plebem suam. *Ap. c. 36. G. 37. L.*

CAPUT VI.

Quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis prædamnari. *Carth. I. c. 13. L. Carthag. 5. G. Hadr. ad Episcop. Mediom. cap. 44. Capitul. lib. 7. cap. 16. & 359. Casar. lib. 2. cap. 46.*

CAPUT VII.

Dist. 42. c. 3. Non oportet clericos, aut laicos vocatos ad agapen, partes tollere, quia injuria fit ordini ecclesiastico. *Laodic. cap. 27. Ivo part. 3. cap. 128. decret.*

CAPUT VIII.

15. 7. 7. c. 6. Episcopus nullius causam audiat absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur. *Carth. IV. c. 23. Burch. lib. 1. c. 114. Ivo part. 5. c. 214. decret.*

CAPUT IX.

De his clericorum personis, quæ in Civitatis ecclesiæ officio, monasterii, vel diocesis, vel basilicis, in quibuscumque locis positæ, id est sive in territoriis, sive in ipsi civitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit Episcopi, si de eo, quod ante de ecclesia habebant, eos aliquid, aut nihil exinde habere voluerit, quia unicuique facultas suscepti monasterii, diocesis, vel basilicæ debet plena ratione sufficere. *Aurel. III. cap. 18.*

CAPUT X.

Depositis (clericis, quia officium suum implere noluerunt) regulariter caritatem integram, & quæcumque illis stipendiæ juxta consuetudinem debentur, pro qualitate temporis sunt ministranda, de quibus si querela procedat, officium agens recurrat ad synodum. *Aurel. III. c. 19.*

CAPUT XI.

Nullus clericorum, vel laicorum præter Episcopos, epistolia facere præsumat. *Turonens. II. cap. 6.*

CAPUT XII.

Quicumque clericorum a maximo usque ad infra contra sanctæ Ecclesiæ utilitatem agere, tractare, vel conari fuerit repertus, merito deiciatur, qui fidem servare minime cognoscitur. *Narbon. c. 7.*

CAPUT XIII.

Quicumque judex, aut sæcularis presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de junioribus absque audientia Episcopi, aut Archidiaconi, vel Archipresbyteri injuriam inferre præsumpserit, anno ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus. *Antisiod. c. 43.*

CAPUT XIV.

Quicumque ex clericis, vel monachis causam contra proprium Episcopum habens, ad Metropolitanum suum causaturus accesserit, non debeat a proprio Episcopo excommunicationis sententia prodamari, antequam per judicium Metropolitanum sui, utrum dignus excommunicatione habeatur, possit agnosci, &c. *Tolet. 13. c. 12.*

CAPUT XV.

Apostolus dicit: *Imitatores mei estote, & observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram, &c.* Sicut Hieronymus in epistola ad Galatas ait: „Æmulantur autem bene qui cum videant, vel audiunt esse in aliquibus gratias, dona, virtutesque, ipsi tales esse desiderant, & fidem, vitam, atque industriam eorum, per quæ illa meruerunt, nituntur imitari, ut possint ea quoque, quæ bona æmulatione digna sunt, consequi, magis quærentes spiritalia, quam carnalia, ut perseveranti gradu ad finem boni operis pervenire possint“, &c. Imitemur ergo, & nos (Apostolum,) sicut hortatur, & castigemus corpus nostrum, & in servitatem redigamus, si nuadum volumus vincere, &c. Nihil ita hanc imitationem parit, quam si ita vivat aliquis, ut bonum ejus in commune proficiat, atque universis utiliora provideat, &c. *Magunt. sub Carolo cap. 15. Capitul. lib. 7. c. 172. in addit.*

CAPUT XVI.

Inter omnia peccata Levi, sive eorum, qui ex Levi sunt sacerdotum Dei, illud & ultimum, & maximum ponitur, quare accipiant faciem in lege, ut non causam, sed personam considerent, justumque pauperem despicientes iniquos divites suscipiant, & honorent. *Hier. in c. 2. Malach. apud Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. c. 12. prope fin.*

CAPUT XVII.

Hyginus clerum composuit, & distribuit gradus. *Dam. in Hygin.*

CAPUT XVIII.

Deus dedit clerum multum dilexit, sacerdotes & clerum ad loca pristina revocavit. *Ex Pontif.*

CAPUT XIX.

Agatho clerum diversis ordinibus, super quod competeat, honoribus ampliavit. *Ex Pontif.*

De Monachis, & Canonicis regularibus, & de Sacris Virginibus.

TITULUS I.
NE RELIGIONES NOVÆ INSTITUAN-
TUR NEVE MONASTERIA SINE
JUSSU EPISCOPI ÆDIFICENTUR.

CAPUT I.

18. q. 2. Qui-
dam, c. 10.

Nemo ædificet, aut constituat monaste-
rium, vel oratoriam domum sine volun-
tate Episcopi urbis. *Chalc. c. 4. Ivo lib. 3. tit. 16. c. 1. panorm. & part. 7. c. 1. decret. Ans. lib. 5. c. 54.*

CAPUT II.

Quidam monachi relictis monasteriis, ut im-
perent, & non obediant, domos oratorias ædifi-
care conantur, non habentes ea, quæ oportet:
prohibeatur hoc ab Episcopo ejus loci. Idem in
clericis, & laicis. *Nican. II. c. 17. Vid. Aur. 24.*

CAPUT III.

De relig.
dom. c. ult.
Greg. IX. &
in 4. coll.
c. 3. eod. tit.

Ne nimia religiosorum diversitas gravem in
Ecclesia Dei offensionem inducat, armiter prohi-
bemus, ne quis de cetero novam religionem in-
veniat, sed quicumque voluerit ad religionem
converti, unam de approbatis assumat. Similiter
qui voluerit religionis domum fundare de novo,
regulam, & institutionem accipiat de religioni-
bus approbatis. *Innoc. III. in conc. gener. Later. cap. 13.*

CAPUT IV.

18. q. 2. de
monachis. 12.

Monasterium novum, nisi Episcopo permit-
tente, aut probante, nullus incipere, aut funda-
re præsumat. *Agathen. cap. 27. Ivo part. 3. cap. 157. decret.*

CAPUT V.

18. q. 3. c. 13.

Cellulas novas, aut congregatiunculas mona-
chorum absque notitia Episcopi prohibemus in-
stitui. *Agath. cap. 58. Epau. c. 10. Burch. lib. 8. cap. 74. Ivo part. 3. cap. 165. & part. 7. cap. 92. decret.*

TITULUS II.

DE VOTO.

CAPUT I.

AD reddendum vota sua Domino diligenter
moneant, & inducant, & si necesse fuerit,
per excommunicationis in personas, & interdicti
sententias in terras eorum omni tergiversatione
cessante compellant, illis dumtaxat exceptis,
quibus tale impedimentum occurrerit, propter
quod secundum sedis Apostolicæ providentiam,
votum eorum commutari debeat merito, vel dif-
ferri. *Innoc. III. in concil. gener. Later. cap. ult. post prime.*

CAPUT II.

Eos, qui vel pro Hierosolymitano, vel pro
Hispanico itinere cruces sibi in vestibus posuisse
noscentur, & viam postea dimisisse, cruces itera-
to assumere, & viam ab instanti pascha usque ad
proximum sequens pascha perficere, Apostolica
auctoritate præcipimus; alioquin ex tunc eos ab

introitu Ecclesiæ sequestramus, & in omnibus
terris eorum divina officia, præter infantibus ba-
ptismum, & morientibus pœnitentiam interdici-
mus. *Callist. II. in conc. Rom. c. 11.*

CAPUT III.

Quicumque vestrum communem vitam susce-
ptam habet, & vovit se nihil proprium habere,
videat, ne pollicitationem suam irritam faciat,
&c. Quoniam satius est non vovere, quam votum,
prout melius potest, non perficere, &c. *Urban. in epist. un. prope fin.*

12. q. 1. Sci-
mus. 9.

CAPUT IV.

Propositum monachi proprio arbitrio, aut vo-
luntate susceptum deserere non potest absque pecca-
to. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere,
&c. *Leo ep. 90. ad Rustic. Narbon. cap. 12. Vid. Tribur. 26. Burch. lib. 8. c. 8. Ivo lib. 3. tit. 16. c. 9. panorm. & part. 7. c. 19. decret. Ans. lib. 7. c. 196. & lib. 11. c. 147.*

20. q. 3. c. 1.

CAPUT V.

Nemo quidquam Domino recte voverit, nisi
ab ipso acceperit. Sicut legitur: „Quæ de manu
tua accepimus, damus tibi.“ *Arausic. II. c. 11.*

1. Part. 29.

CAPUT VI.

Ego scio, quantum mali sit profiteri sanctum
aliquid, nec implere: *Vovete*, inquit, & *reddite*
Domino Deo vestro, & melius est, non vove-
re, quam vovere, & non reddere. *August. in ser-
mone 52. ad fratres in eremo, de vita, & mo-
ribus cleric. apud Arausic. c. 112. prope fin.*

Psalm. 75.
Eccl. 5. a.

CAPUT VII.

Illud mihi visum est ridiculum, vovere aliquem
a carnibus suillis abstinere, quamobrem dignare
eos docere, ut ab inepris votis, & promissis absti-
neant. *Basil. ad Amphilochem, c. 28.*

TITULUS III.

NE QUISQUAM ANTE LEGITIMAM
ÆTATEM MONACHUS FIAT.

CAPUT I.

Quoniam Deo se conjungere per separationem
a vitæ perturbationibus valde salutare est,
oportet non sine examine nos in tempore solita-
riam vitam eligentes considerare, & traditam no-
bis formam a Patribus in his custodire, ut con-
fessionem vitæ erga Deum tunc accipiamus, cum
firma est cognitio, iudicio, & ratione. Sit igitur
futurus monachus non minor annis decem,
eius rei probatio Antistiti ostendatur, & si pla-
ceat major ætas, ut instituat. Nam magnus
Basilius in canonicis sacris eam, quæ se offert
Deo, & virginitatem suam, xvii. annorum esse
vult, ut inter virgines ponatur. *Trull. c. 40. Vi-
dend. Basil. ad Amphil. c. 18.*

CAPUT II.

De clericis hoc statuimus, ut ii, qui hætenus
inventi sunt sive in canonico, sive in monachico
ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi
sunt,

c. 1. de regul.
Gr. IX. &
c. 3. eod. tit.
in 1. coll.

sunt, ut ita permaneant; & deinceps cavendum, ut nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui. *Magunt. 23.*

TITULUS IV.
NE QUIS INVITUS EFFICIATUR

MONACHUS.

CAPUT I.

20. 9. 1. c. 9.

Sicut, qui monasteria elegerunt, a monasteriis egredi non permittuntur, ita hi, qui inviti sine justæ ostensionis crimine, monasteriis sunt intromissi, nisi volentes non teneantur, quia, quod non petunt, non observant, &c. *Syn. Rom. sub Eugen. II. & Leone IV. cap. 32. Casar. lib. 9. cap. 12.*

CAPUT II.

Monachicum habitum induere, ac vitã remotam ducere, non nisi a spondente, divinitus exiguntur. Unde quisquis vim intulerit alicui, ut monachicum habitum, & vitam remotiorem, quam non optavit, nec elegit, assumat, hic tamquam violens peccatum evadere non valet, & quoniam quod agitur, ex accipientis voto non venit, nec accipiens religiosum habitum, inde mercedem habet, nec inferens crudelitatis suæ judicio carebit, *Nicolaus ad consulta Bulgarorum, cap. 87.*

TITULUS V.

NE QUISQUAM FIAT MONACHUS CUM SPE ASCENDENDI AD ALTIORIS DIGNITATIS GRADUM.

CAPUT I.

Prioribus canonibus concordantes, definimus neminem de senatoria dignitate, vel mundana conversatione nuper tonsuram cum intentione, vel expectatione Pontificatus, vel Patriarchatus honoris, clericum, aut monachum factum ad hujuscemodi scandere gradum, &c. Si vero quis per nullam suspicionem prædictæ concupiscentiæ expectationis, sed propter ipsum bonum humilitatis, quæ est circa Christum Jesum, abrenuntians mundo fiat clericus, aut monachus, & omnem gradum ecclesiasticum transigens perdefinita nunc tempora irreprehensibilis exstiterit, &c. placuit huic sanctæ, & universali synodo eligi hunc, & admitti. Circa eos autem, qui religiose morati sunt in ordine clericorum, & monachorum, digni judicati sunt Pontificatus dignitate pariter & honore, prædictum tempus abbreviamus, &c. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. M. c. 5.*

CAPUT II.

16. 9. 7. c. 20.
Per laicus.

Ut nullus habitum monachi suscipiat, spem, aut promissionem habens, ut Abbas fiat. *Nicol. II. in synod. Rom. CXIII. Episcoporum, cap. 7.*

TITULUS VI.

IN MONASTERIIS TANTUM HÆ PERSONÆ, SINT, QUÆ ALI POSSINT.

CAPUT I.

De inst. c. 2.
Greg. IX. &
in 2. coll.

NON amplius suscipiatur in monasterio canonicorum, atque monachorum, seu etiam puellarum nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio absque necessariarum rerum penuria degere possint. *Arelatens. sub Carolo cap. 8.*

Tom. V.

CAPUT II.

In monasteriis canonicorum, monachorum, seu puellarum major hominum numerus non admittatur, quam facultas monasterii possit sufferre. *Turon. sub Carolo cap. 31.*

CAPUT III.

Plus non mittatur in monasteria canonicorum, vel monachorum, aut puellarum quam sufferri possint. *Magunt. cap. 19.*

CAPUT IV.

In civitatibus, & monasteriis non major numerus servientium Deo mittatur, quam possibilitas eis ministrandi fuerit. *Rem. cap. 27.*

TITULUS VII.

DE PROBATIONE REGULARIUM

PERSONARUM.

CAPUT I.

Quisquis ex juris ecclesiastici servitute ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus, & si mores illius, atque conversatio bono desiderio ejus testimonium ferunt, absque retractatione servire in monasterio omnipotenti Domino permittatur, & ab humano servitio liber recedat, qui divini obsequii districtiorem appetit servitute. *Greg. in conc. Rom. indict. 13. in fine lib. 4. reg. cap. 88. Tribur. 29. Anselm. lib. 7. cap. 175. Tarr. lib. 4. cap. 21.*

Dist. 54. c.
23. Multos.

CAPUT II.

Monachos si verborum increpatio non emendaverit, etiam verberibus statim coarctari nec eis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, &c. *Agath. cap. 38. Vener. cap. 7.*

20. 9. 4. Monachum. c.
3. §. In monachis.

CAPUT III.

Quæcumque puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, annum in ipsa veste, qua intraverint, permaneant. In his vero monasteriis, ubi non perpetuo tenentur inclusa, triennium in ea, qua intraverint, veste permaneant, & postmodum secundum statuta monasterii ipsius, in loco, quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant, &c. *Aurel. V. cap. 19.*

CAPUT IV.

Qui in urbibus, & agris, in claustris se separare volunt, & sibi solis consulere, prius in monasterio ingredi oportet, & anachoriticam conversationem discere, & triennio monasterii præfecto in Dei timore subiicere se, & in omnibus, ut decet, obedire, & ita profitentes voluntatem ejus vitæ, & se ex toto corde id desiderare, apud ejus loci præfectum rursus anno extra claustrum sit, ut finis ejus magis appareat, quod non vanam gloriam, sed quietem petat, &c. *Trull. cap. 41.*

CAPUT V.

Virgo nominatur, quæ se sua sponte Domino obrulit, & matrimonio renuntiavit, & vitam in sanctificatione prætulit. Professiones autem ab eo tempore judicamus, quo ætas rationis complementum habuerit, non enim pueriles voces omnino in his esse ratas existimare oportet, sed eam, quæ supra sexdecim, vel septemdecim annos nata fuerit, rationisque compos, & diu examina-

20. 9. 1. c. 1.
Firma.

A a a

mina-

minata, probataque perseveraverit, & ut admittatur precibus contendit; tunc oportet in sacrarum virginum catalogum referri, ejusque confessionem comprobare, & illius infirmitatem inexorabiliter punire. Multas enim parentes, & fratres offerunt, & quidam eorum, qui eas cognatione attingunt, ante aratam non ex se ipsis ad calibatam incitatas, sed aliquid, quod ad vitium suum pertinet, procurantes, quas non facile admittere oportet, donec aperte propriam suam sententiam perscrutati fuerimus. *Basiliius in epist. 2. ad Amphilochoium cap. 18. in fine.*

TITULUS VIII.

DE PROFESSIONE MONACHORUM.

CAPUT I.

20.9.1.6.3. **M**onachum aut paterna devotio, aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad sæculum interdiciamus regressus. *Tolet. IV. cap. 49. Vormac. 23. Raban. cap. 34. de pœnit. Burch. lib. 8. cap. 6. Ivo part. 7. cap. 30. decret. Anselm. lib. 7. cap. 193. Tarrac. lib. 5. cap. 15.*

CAPUT II.

20.9.1.6.4. **V**idua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat a se aut signo, aut subscriptione notatam, continentem, se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inviolate servare, &c. *Tolet. X. cap. 4.*

CAPUT III.

Virorum professiones non novimus, præterquam si qui se ipsos monachorum ordini adjudicant, qui tacite videntur calibatam admittere; sed in illis quoque illud existimo præcedere oportere, ut ipsi interrogentur, & evidens ipsorum accipiatur professio, ut postquam se ad libidinosam, & voluptuariam vitam converterint, eorum, qui fornicantur, punitio subiiciantur. *Basiliius ad Amphilochoium cap. 19.*

TITULUS IX.

MONACHI SERVENT REGULAM,
QUAM PROFITENTUR.

CAPUT I.

Cui vita est quietæ, & solitaria, ut qui Domino Deo jugum monasticum tollere statuerit, in solitudine, & silentio sedebit. *Nican. II. cap. 22. ante finem.*

CAPUT II.

Qui semel se Deo voverunt, & habitum monachi ostenderunt, vel comas totonderunt, regularem tenent, vitam, &c. Monasteriorum ordo debet persistere, ut muti ore, aut ab excellentioribus quotidie lectione, aut pia inter se agitatione monachi instruantur, qualiter non tantum monachale nomen, quasi auribus audiant, sed clarius intenta meditatione, vel eruditorum informatione scire queant, quibus moribus, vel actibus studeant, aut participari cognoscant, quod actu in orationibus, in lectionibus, in disputationibus, in vigiliis, in jejuniis, moribus modesti, ut bene placati concordés esse debeant, & in cæteris multis, quæ aut a sanctis Patribus, aut a monaste-

reriorum conditoribus, de eorum vita ubertissime reperiuntur exposita, & qualiter monachorum auctores non tantum habitu sequantur, & nomine, sed magis operibus, & virtute pertingere valeant. *Conc. Rom. sub Eugenio II. & Leone IV. cap. 28.*

CAPUT III.

Ordo monachorum, vel ancillarum Dei, secundum regulam sanctam stabilis permaneat. *Suession. sub Pipino post princ.*

CAPUT IV.

Monasteria tam virorum, quam puellarum, secundum ordinem regulariter vivant, &c. *Vernen. cap. 5.*

CAPUT V.

Monasteria monachorum, in quibus olim regula B. Benedicti conservabatur, &c. ad pristinum revertantur statum, & Abbates eorundem, in eodem habitu, ac vita, qua ipsa regula præcipit eos incedere, vivere studeant, &c. *Turon. sub Carolo, cap. 25. Troslejan. cap. 3.*

CAPUT VI.

Ut Abbates, & monachi secundum regulam sancti Benedicti vivant, qui se ut ita viverent, cum attestazione professi sunt. *Cabilon. sub Carolo, cap. 22.*

CAPUT VII.

Abbates censuimus ita cum monachis suis plener vivere, &c. secundum doctrinam regulæ sancti Benedicti, quantum humana permittit fragilitas. *Magunt. cap. 11.*

CAPUT VIII.

Sæculum relinquere est, sicut Gregorius dicit, sæculi voluptatibus contraire. Hinc Paulus admonet dicens: *Qui emunt, & tamquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur:* & Gregorius in libro pastorum: *Ut videlicet sic vobis suppetant, & exterius * serviant, quatenus a supernæ dilectionis * exterioris studio animum non reflectant.* *Magunt. cap. 16.*

CAPUT IX.

Levata est regula sancti Benedicti, ut ad memoriam reduceretur Abbatibus minus scientibus, &c. qualiter & se, & suos, secundum eandem regulam custodire valerent, atque gubernare. *Rem. cap. 9.*

CAPUT X.

Monachi, secundum traditam a B. Benedicto regulam, unanimiter quantumcumque posse est cujusque religionis, singularem vitam in ordinibus sectentur. Sanctimoniales secundum id, quod earundem sexus fragilitati congruit, religioni cum omni diligentia subdantur. *Aquisgran. II. sub Ludovico part. 3. cap. 15.*

CAPUT XI.

De monasteriis virorum, seu fœminarum, quæ secundum regulam S. Benedicti, vel secundum canonicam auctoritatem, disposita esse debent, quia inspiratio omnipotentis Dei credimus, cor vestri moderaminis incitavit, ipsi gratias referimus. Nam quod jam maxima ex parte ordinem suum amiserint, omnibus est manifestum. Quæ, ut ad pristinum statum reducantur, in Domini, ac

genitoris vestri, ac vestra gloriosa dispositione consistit. *Ticin. sub Ludov. cap. 8.*

CAPUT XII.

Ut in civitatibus, & monasteriis utriusque sexus, & ordinis, Dei cultus quam proxime fieri possit, instauraretur, statuit sancta synodus, an-nitente pio Principe, ut idonei legati dirigerentur, qui singulorum locorum statum sollertissime perscrutarentur, & quæ ipsi per se non valerent corrigere, judicio proximi futuri concilii, & potestati Regiæ revelarent. *Syn. apud S. Medar-dum cap. 4.*

CAPUT XIII.

Monachi, vel sanctimoniales, juxta suam professionem, sobrie, ac pie, & simpliciter vi-vant, & pro Regum salute, & Regni pace, & Ecclesiæ tranquillitate supplicent. *Troslejan. cap. 3. prope finem.*

CAPUT XIV.

Ut monachi, & ancillæ Dei monasteriales jux-ta regulam sancti Benedicti cœnobîa, vel xeno-dochia sua ordinare, gubernare, & vivere stu-deant, & vitam propriam degere, secundum præ-dicti Patris ordinationem, non negligant. *Synod. Franc. in fin. Capit. lib. 5. cap. 2.*

CAPUT XV.

Omnes sanctimoniales, excepta, quam infir-mitas tenet, in dormitorio dormiant, & omni-bus diebus ad conlationem veniant, & cætera servent, quæ in regula sanctimonialium conti-nentur, & quæ a sanctis Patribus illic constituta sunt. *Magunt. sub Rab. c. 16. Cabil. sub Carol. cap. 59. Burch. lib. 8. cap. 77. Ivo lib. 7. cap. 95. decret.*

CAPUT XVI.

Statuimus, & monachi per sua cœnobîa regu-larem teneant ordinem. *Ludovicus II. Imperator apud Ticin. synodum in fine.*

TITULUS X.

FILII A PARENTIBUS MONASTERIO TRADITI, SI POSTEA CONSENSERIT NON POSSUNT INDE DISCEDERE.

CAPUT I.

20. q. 1. c. 2. Addidistis.

SI pater, vel mater filium, vel filiam, intra se-pta monasterii in infantia annis sub regulari tradiderit disciplina, utrum liceat eis, postquam pubertatis impleverint annos egredi, & matrimo-nio copulari? Hoc omnino evitamus, quia ne-fas est, ut oblatis a parentibus Deo filiis, volu-ptatis fræna laxentur. *Greg. ep. 6. ad Augustin. Greg. III. ep. 4. ad Bonif. in medio. Vorm. 22. Ivo p. 7. c. 15. decret.*

CAPUT II.

Quæcumque puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, in ipsa, qua intraverint, veste annum perman-eant, &c. *Aurel. V. c. 18.*

CAPUT III.

20. q. 1. c. 3.

Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit, quidquid horum fuerit, alligatum tenebit: proinde his ad mundum revertendi in-tercludimus aditum, & omnes ad sæculum inter-dicimus regressus. *Toletan. IV. c. 48. Vorm. 23. Raban. cap. 34. de pœnit. Burch. lib. 8. c. 6. Ivo*

part. 7. cap. 30. decret. Anselm. lib. 7. cap. 177. & in Rom. post finem lib. 13. c. 65. Tarr. lib. 5. cap. 15.

CAPUT IV.

Qui a parentibus detonsi fuerunt, aut sponte sua amissis parentibus se ipsos religioni devove-runt, & postea habitum sæcularem sumpserunt, a sacerdote comprehensi, ad cultum religionis, a-cta prius pœnitentia, revocentur, &c. *Toletan. IV. cap. 54.*

CAPUT V.

Si in qualibet minori ætate, vel religionis ton-suram, vel religioni debitam vestem, in utroque sexu filiis, aut nolentibus, vel nescientibus, se susceptam, & non mox visam in filiis abdicave-rint, sed vel coram se, vel coram Ecclesia, pa-lamque in conventu eodem filios talia habere permiserint, ad sæcularem reverti habitum ipsis filiis quandoque penitus non licebit, &c. *Toler. X. c. 6. Burch. lib. 8. c. 1. Ivo lib. 3. tit. 16. cap. 13. panorm. & part. 7. c. 27. decret. Anselm. lib. 11. c. 176. in Rom. Cæsar. lib. 9. c. 14. Tarrac. lib. 6. cap. 109.*

TITULUS XI.

DE CONJUGIBUS, QUI AD RELIGIONEM SE CONFERUNT.

CAPUT I.

SI vir, & uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine conscien-tia Episcopi fiat, ut ab eo singulariter proviso constituantur loco. Nam uxore nolente, aut al-tero eorum, etiam pro tali re matrimonium non solvatur. Utraque enim pars consentiens, & ma-gis alter ex illis divini amoris, quam humani ar-dens ut in castitate maneret, divortium miserit, & postmodum pollicitationem propriam non ob-servaverit, ad districtam, mentiens pœnitentiam redigatur. *Syn. Rom. sub Eugen. II. & Leon. IV. c. 36. Ivo lib. 6. tit. 5. c. 2. panorm. & part. 8. c. 127. decret. Cæs. lib. 10. c. 98.*

CAPUT II.

Si conjugatus vult monachus fieri, ex consen-su mulieris fiat, ita, ut illa fiat monacha, vel pro-fiteatur castitatem, quia eo vivente monacho, numquam habebit alium. Similiter de muliere. Si quis istorum prævaricator fuerit mandatorum excommunicationi subiaceat. *Greg. VII. in syn. Rom. ann. incert. c. 20.*

CAPUT III.

Si vir, & uxor una caro sunt, & religionis cau-sa vir uxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel fortasse ad illicita mi-grantem, quæ est ista migratio, vel conversio, in qua una, eademque caro & ex parte transit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si vero utrisque conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? quando certum est, quod omnipotens Deus, qui minora conce-sit, majora non prohibuit. Et quidem multos san-ctorum novimus, cum suis conjugibus, & prius continentem vitam duxisse, & postmodum ad sanctæ Ecclesiæ regimina migrasse. *Gregor. ad Theodisium Patriciam lib. 9. registr. epist. 39. ante fin. Ivo lib. 6. tit. 5. c. 4. panorm. & part.*

20. q. 2. c. 1.

27. q. 2. c. 22.

27. q. 1. c. 18. Sunt qui.

8. c. 129. decr. Anf. lib. 10. c. 18. Caf. lib. 10. c. 63. Tarr. lib. 4. c. 50.

TITULUS XII.
QUO PACTO SERVI POSSINT FIERI
MONACHI.

CAPUT I.

16. q. 1. c. 12. Qui vere. §. Et nemiñe. **N**ullum servum religionis causa recipiant in monasterium monachi, præter sui Episcopi conscientiam. *Chalced. cap. 4. in fine. Burch. lib. 8. cap. 28. Ivo part. 7. cap. 48. C. part. 16. cap. 46. decret.*

CAPUT II.

*Distin. 54. c. 23. * de. * Quod. * * * * * ejus. ejus. * C. * divini obsequii.* Multos ex * ecclesiastica familia (seu sæculari militia) novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio valeant (familiarius) in monasteriis conversari. Quos * si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem præbemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium, incaute retinemus, illi invenimur negare quædam, qui dedit omnia. Unde necesse est, ut quisquis est * juris ecclesiastici servitute (vel sæcularis militia) ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus, & si mores illius * (atque conversatio) bono desiderio illius * testimonium ferunt, absque ulla retractatione servire in monasterio Deo permittatur, ut * a servitio humano liber recedat, qui divino amore * districtiorem subire appetit servitutem. *Greg. in conc. Roman. cap. 16. lib. 4. c. 88. C. lib. 12. c. 33. reg. Vide Tribur. 29. Anselm. lib. 7. cap. 175. Tarracon. lib. 4. cap. 21.*

CAPUT III.

Dist. 54. Generalis, 12. Propemodum causantur universi, passim servos, & originarios dominum jura, possessionemque fugientes, sub religiosa conversationis obtentu, vel ad monasteria sese conferre, vel ad ecclesiasticum famulatum, conniventibus quoque Præsulibus, indifferenter admitti, &c. Quisquis Episcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorum qui monasteriis præesse noscuntur, hujusmodi personas apud se tenentes, non restituendas patronis, aut deinceps vel ecclesiasticæ servituti, vel religiosæ congregationibus putaverint applicandas, nisi voluntate forsitan dominorum sub scripturæ testimonio primitus absolutas, vel legitima transactione concessas, periculum se honoris proprii non ambigant, communionisque subituros, si super hac re cujusquam verax nos querela pulsaverit. *Gelas. ep. 1. c. 16. Ivo part. 6. c. 100. C. part. 16. c. 47. decr. Anf. lib. 7. c. 169. in Rom. Caf. lib. 9. cap. 18.*

CAPUT IV.

Quæcumque virgo sub patrocinio ante annos XII. non coacta, sed propria voluntate, sacrum velamen sibi imposuerit, annumque & diem, nullo repetente, velata permanferit, ab eodem sancto habitu ulterius non recedat, &c. Si vero idem patronus post annum, & diem sanctum propositum corrumpere, & velatam studuerit repetere, atque Christo suam sponsam rapere, secundam præstituta canonum præjudicemus, ut vires non

obtineat, sed Christo Regi suam sponsam relinquat, &c. *Tribur. c. 24.*

TITULUS XIII.
QUIBUS DE CAUSIS ALIQUÆ PERSONÆ
MONASTERIIS INCLUDANTUR.

CAPUT I.

QUI contra naturam peccaverint, &c. si clerici fuerint, eiiciantur a clero, vel ad poenitentiam agendas in monasteriis detrudantur, &c. *Alex. III. in conc. Later. c. 11.*

CAPUT II.

Quoniam qui peccatum in poenitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendas perpetuam poenitentiam in artum monasterium detrudendum. *Innoc. III. in conc. gen. Later. c. 21.*

CAPUT III.

Sicut qui monasteria elegerunt, a monasteriis egredi non permittantur, ita hi, qui in monasterio invitati sine justis ostensione criminis sunt intromissi, nisi volentes non teneantur, &c. *Eug. II. C. Leo IV. in synod. Roman. cap. 32. Cæsar. lib. 9. cap. 12.*

CAPUT IV.

Si Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut testimonium falsum dixerit, ab officii honore depositus, in monasterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. *Agath. c. 50.*

CAPUT V.

Si diaconus, aut presbyter crimen capitale commiserit, ab officii honore depositus in monasterium retrudatur, ibi tantummodo, quamdiu vixerit, communionem fumendo. *Epaun. c. 22.*

CAPUT VI.

Adulter clericus depositus ab officio, communionem concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore trudatur. *Aurel. III. c. 7. Ivo lib. 3. tit. 11. c. 11. panorm. C. part. 8. c. 285. decr.*

CAPUT VII.

Secundum concilia præcorum, orthodoxorum decrevit fraternitas, ut quicumque fuerit culpabilis inventus clericus, aut honoratus de civitate, & ad monasterium fuerit deputatus, sic Abba, qui est præditus, cum illo, qui dirigitur, agat, sicut ab Episcopo manifesta correctione fuerit ordinatus; aliter, si Abba facere elegerit pro correctione, tempus aliquod suspendatur, quia ob hanc causam dirigitur, ut emendetur, non ut passim ferculis diversis saturatur. *Nar. c. 6.*

CAPUT VIII.

Uxor subdiaconi, exorcistæ, vel acolythi mortuo illo, secundo se non audeat sociare matrimonio. Quod si fecerit, separetur, & in cœnobii puellarum Dei tradatur, & ibidem usque ad exitum vitæ suæ permaneat. *Marisc. II. c. 16.*

CAPUT IX.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se non emendaverit, aut Episcopo, aut Archidiacono non inti-

c. 4. de excess. Prælat. Greg. IX. c. ult. de cobab. cler. in 1. coll.

De poen. C. remiss. Greg. IX. c. 2. eod. tit. in 4. coll.

20. q. 1. c. 9.

Dist. 50. Si Episcop. 7.

Dist. 81. Si quis, 10.

revertitur, ad poenitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. *Antifiod. c. 23.*

CAPUT X.

Defertorem clericum cingulo honoris, atque ordinationis suae exutum, aliquo tempore monasterio religari convenit, sicque postea in ministerio ecclesiastici ordinis revocari. *Hispal. II. c. 3.*

CAPUT XI.

Si qui in clero impuberes *, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur, &c. Qui his praecipis resultaverint, monasteriis deputentur, ut vagantes animi, & superbi severiori regula dstringantur. *Tolet. IV. c. 23. Anselm. lib. 7. cap. 8.*

CAPUT XII.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus magos, aut aruspices, &c. consulens, ab honore dignitatis suae depositus, monasterii censuram excipiat, ibique perpetuae poenitentiae deditus, scelus admissum sacrilegii solvat. *Tolet. IV. c. 28. Rab. cap. 23. de poenit. Burch. lib. 10. cap. 48. Ivo lib. 3. tit. 15. cap. 3. & lib. 8. tit. 5. cap. 4. pan. & part. 11. cap. 5. & c. 73. decret. Anselm. lib. II. cap. 122.*

CAPUT XIII.

Judaeorum filii, & filiae baptizati, a parentibus separentur, & monasteriis, aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timentibus deputentur. *Tolet. IV. cap. 59. Burch. lib. 4. cap. 83. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 66. pan. & part. 1. c. 277. decret.*

CAPUT XIV.

Quae uxor fuerat Episcopi ante Episcopatum, & communi conventionione separata est a viro, post ejus in Episcopatu ordinationem, in monasterium ingrediatur, longe ab Episcopi habitatione, & Episcopi providentia curetur, & si digna fuerit, aut diaconissae dignitatem ascendat. *Trull. c. 48.*

CAPUT XV.

Si mortuo Episcopo, presbyteri, aut alii clerici, quibus hoc munus incumbit, &c. ad commovendum Episcopum vicinum tardi inveniantur, totius anni spatio ad poenitentiam in monasteriis deputentur, &c. *Tolet. VII. c. 3. Burch. lib. 1. c. 216. Ivo part. 5. c. 330. decret.*

CAPUT XVI.

Simoniacus suscepto honoris gradu privetur, & in monasterio sub perenni poenitentia religetur. *Tolet. VIII. c. 3.*

CAPUT XVII.

Sacerdotes, & alii clerici incontinentes, &c. si omnino coerceri nequiverint, usque ad exitum vitae suae monasteriis deputati disciplinis monasticis maneant omnino subiecti. *Tolet. VIII. c. 5.*

CAPUT XVIII.

Sub poenitentiae oneribus usque ad extremum vitae monasteriis religandi sunt subdiaconi incontinentes. *Tolet. VIII. c. 6.*

CAPUT XIX.

Apostatae clerici monasterii claustris, donec vixerint, sub poenitentia rustrandi sunt, &c. *Tolet. VIII. c. 7. in fine.*

CAPUT XX.

Degradati presbyteri agenda poenitentiae gra-

tia in monasterio, aut canonico, aut regulari militantur. *Cabilon. sub Carolo c. 40. Burch. lib. 2. c. 191. Ivo part. 6. c. 236. decret.*

CAPUT XXI.

Innocentius constitutum fecit de omni Ecclesia, & de regulis monasteriorum, & de Judaeis, & de Paganis, & multos Cataphrygas invenit, quos in exilio monasterii relegavit. *Ex Pontif.*

TITULUS XIV.

DE PAUPERTATE, ET OBEDIENTIA MONACHORUM.

CAPUT I.

Monachi non pretio recipiantur in monasterio, non peculium permittantur habere, &c. Qui vero peculium habuerit, nisi ei ab Abbate pro injuncta fuerit administratione permillum *, de communione removeatur altaris. Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat sepulturam, &c. *Alexand. III. in concil. Later. cap. 10.*

CAPUT II.

Nullus monachorum sine testimonio, vel consensu Abbatis sui in ecclesia aliqua locum teneat, vel ad aliquem promoveatur honorem. *Greg. in syn. Lateran. de monach. nigvis prope fin.*

CAPUT III.

Quamquam plura sint genera monachorum, observanda videlicet, & alia omnimodo refutanda, tamen de his, qui in solo habitu existunt, diligenti cura debet unusquisque Episcoporum in sua diocesi decernere, ut qui religiositate conantur illudere, boni pastoris studio coartentur, ut ad proprium, de quo fuerint, revertantur monasterium, aut prospectu congruo in aliud mittantur, ut qui semel se Deo voverunt, & habitum monachi ostenderunt, vel comas totonderunt, regularem teneant vitam, uno scilicet, ut convenit, dormitorio, ac refectorio, dormientes atque existentes, & ad similitudinem Apostolorum omnia peragentes, quia nec quisquam, quod habebat, suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. *Syn. Rom. sub Eugen. II. & Leone IV. cap. 28.*

CAPUT IV.

Perniciosam, & detestabilem consuetudinem quarundam mulierum, quae licet neque secundum regulam beati Benedicti, neque Basilii, aut Augustini vivunt, sanctimoniales tamen vulgo cenferi desiderant, aboleri decernimus. Cum juxta regulam degentes in coenobiis, tam in ecclesia, quam in refectorio communiter esse debeant, propria sibi aedificant receptacula, & privata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites minus religiosos contra sacros, & bonos mores suscipere nullatenus erubescant. *Innoc. in conc. Rom. c. 20. al. 26.*

CAPUT V.

Sanctimoniales, & mulieres, quae canonicae nominantur, & irregulariter vivunt juxta beatorum Benedicti, & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigant, & emendent, &c. in claustris assidue permanentes, communi refectorio, & dormitorio sint contentae, & relictis praeben-

11. q. 1. Omnis. c. 1. puberes.

26. q. 5. Si quis. c. 3.

28. q. 1. c. 11.

De stat. monach. c. 2. Gr. IX. & in 1. coll.

* commissum.

18. q. 2. c. 5. Quam fit, in fin.

Act. 4.

18. q. 2. c. 25.

Dist. 81. Di. sum. 8.

bendis, & aliis propriis earum necessitatibus de communi provideatur, &c. Prohibemus etiam, ne in earundem collegiis aliqua, nisi quæ regulariter victura fuerit, recipiatur. *Eugen. III. in conc. Remen. cap. 4.*

CAPUT VI.

Quicumque vestrum communem vitam susceptam habet, & vovit se nihil proprium habere, videat, ne pollicitationem suam irritam faciat. Sed hoc, quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed præmium sibi adquirat. Quoniam satius est non vovere, quam votum, prout melius potest, non perficere. *Urb. ep. singul. ante finem.*

CAPUT VII.

Monachi Abbatibus omni obedientia, & devotione subiaceant. Quod si quis per contumaciam fuerit indevotus, aut valetur, aut peculiare aliquid habeat, acquisita ab Abbatibus auferantur, secundum regulam monasterio profutura, ipsi ubi inventi fuerint cum auxilio Episcopi, tamquam fugaces, sub custodia revocentur, & reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in hujuscemodi personis, non regulari animadversione distinxerit, vel qui susceperit monachum alienum. *Aurel. c. 15. al. 19. al. 21. Burch. lib. 8. c. 67. Ivo parr. 7. c. 85. decr.*

CAPUT VIII.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumperit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se non emendaverit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimaverit, ad poenitentiam agenda in alio monasterio retrudatur. *Antistod. c. 23.*

CAPUT IX.

Monachi non migrent de loco ad locum, hoc est de monasterio ad monasterium, nisi per missionem proprii Abbatis, sed in ea permaneant obedientia, quam tempore suæ conversionis promiserunt. *Angl. c. 4.*

CAPUT X.

De illis hominibus, qui dicunt, quod se propter Deum tonsurassent, & modo res eorum, vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt, placuit, ut in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine canonico, & si aliter fecerint, & correpti ab Episcopo suo, se emendare noluerint, excommunicentur, & de ancillis Dei eadem forma fervetur. *Vernen. sub Pipino c. 11.*

CAPUT XI.

Eis, qui militant Deo, fugienda sunt ex toto corde divitiæ, quas, qui habere volunt, sine labore non quærunt, sine difficultate non inveniunt, sine cura non servant, sine anxia dilectatione non possident, sine dolore non perdunt. Apostolus autem Christi militibus dixit: *Volo vos sine sollicitudine esse. Et radix omnium malorum est cupiditas, seu avaritia, quam quidam appetentes erraverunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis.* Ac si census iste terrenus eis, a quibus vitiose diligitur, non est voluptatum materia, sed dolorum. Quapropter expedit faculta-

tes Ecclesiæ possidere, ut inde vivant, qui non sæculo, cujus gaudia fugitiva, aut repudiant, sed Deo deserviunt, cujus ineffabilia bona desiderant. *Prosper. lib. 2. de vita activo. & contempl. c. 14. apud Aquigr. c. 110. in fin.*

CAPUT XII.

Qui mente & corpore vult contemnere sæculum, & pauper sequi Christum, audiat ipsum dicentem in Evangelio: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.* Et iterum, *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut agros propter me, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Ad discipulos autem: *Vos, inquit, qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Hæc, & hujusmodi præcepta solis specialiter congruunt monachis, & quanto singularia, tanto & præcipua. *Aquisgr. 114. in princ.*

CAPUT XIII.

Monachi, qui Evangelicum præceptum sequentes, abstractis, atque renuntiatis patrimoniis sua Christo dedere, merito de facultatibus Ecclesiæ subsidium accipiunt temporale, ut quia tanto mentis desiderio cælestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus Dominicis sustententur, quatenus ad ea, quæ contempserunt, minime redire qualibet necessitatis causa compellantur, & quia nihil sibi proprium reliquerunt, manifestum est, illos copiosius Ecclesiæ sumptibus, quam canonicos, qui suis, & Ecclesiæ licite utuntur, indigere. Unusquisque enim, ut ait Apostolus: *proprium donum habet a Deo.* *Aquisgr. c. 115. in fine.*

CAPUT XIV.

Nullus monachorum aliquid proprietatis habeat, & res sæculares, quibus renuntiavit, nullatenus sibi usurpet, nec parochias ecclesiarum accipere præsumat sine consensu Episcopi. De ipsis vero titulis, in quibus constituti fuerint, rationem Episcopo, vel ejus vicario reddant, & convocati ad synodum veniant. *Magunt. sub Rabano cap. 14.*

CAPUT XV.

Auditur, quod monachi nequaquam contenti communibus rebus, propriis, & lucris turpibus inserviant, quod vitium, tamquam pessimum cancer, ne ultra proserpat, radicibus avellendum est, & Abbatum, & Episcoporum vigili cura recidendum. *Troslejan. cap. 3. in fine.*

TITULUS XV.**DE JEJUNIIS MONACHORUM.****CAPUT I.**

DE jejuniis antiqua a monachis instituta conserventur, ut de pascha usque quinquagesimam, exceptis rogationibus omni die fratribus prandium præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exacte jejunent. Postea usque ad Kal. Aug. ter in septimana jejunent secunda, quarta, & sexta die, exceptis his, qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto*, & Novembri, ter in septimana. De

Decem-

12. q. 1. Sci-
mus. 9.

12. q. 1. Ab-
bates, 16.

Matt. 19. c.

Ibidem.

Ibidem.

1. Cor. 7. a.

1. Cor. 7. f.

1. Tim. 7. 6.

* Octobri, 6.

Decembri usque ad natalem Domini, omni die jejurent. Et quia inter natalem Domini, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum illud, quo ad calcandam Gentilium consuetudinem Patres nostros nostri statuerunt, privatas in Kal. Januar. feri litanias, ut in ecclesia psallatur, & hora octava in ipsis Kal. Circumcisionis missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam vero usque ad quadragesimam ter in septimana jejurent. *Turon. II. cap. 18.*

TITULUS XVI.

DE VIRGINITATIS LAUDIBUS.

CAPUT I.

NOS sane nuptiarum vota non aspernanter accepimus, quibus velamine interfuimus, sed virgines, quas nuptiæ creant, Deo devotas majore honorificentia muneramus. Contra Jovinianum & alios, &c. *Syric. epist. 2. in fin.*

CAPUT II.

Virginitatem cum humilitate admiramur, continentiam cum castitate, & pietate suscipimus. Separationem a mundanis rebus cum humilitate recipimus, &c. [parsimoniam, & humilitatem vestium ad corporis coertionem non inanem laudamus, &c. *Gangr. in fin. Ivo part. 8. cap. 321. decret.*

CAPUT III.

Multa de comparatione virginitatis, & matrimonii, & de virginitate beatæ Mariæ in partu, & de viduis, contra Jovinianum, & alios. *Ambr. & alii ad Syric.*

CAPUT IV.

Cum duæ sint viæ in vita, una quidem moderatior, & vitæ magis conveniens, dico matrimonium, alia autem angelica, & qua excellentior esse non potest, virginitas. Si quis quidem mundanam, scilicet matrimonium elegerit, reprehensione quidem vacabit, sed non tot dona accipiat. Accipiet enim, nam & ipsum fert fructum tricesimum. Si quis autem castam, & supra mundanam amplexus fuerit, etiam si primo aspera, & ardua via est, habet tamen dona admirabiliora, perfectum enim fructum centesimum produxit. *Athanas. Episcop. ad Amnum monachum, prope finem.*

CAPUT V.

Illud nobis confiteri est necessarium, quod virgo nominatur, quæ se sua sponte Domino obtulit, & matrimonio renuntiavit, & vitam in sanctificatione prætulit. *Basilus in epist. 2. ad Amphiloichium, cap. 18.*

CAPUT VI.

Quæcumque mulieres (ante baptismum) virginitatem professæ sunt, deinde postea matrimonium maluerunt, non existimo eas oportere condemnari. Quæcumque enim dicit lex, iis dicit, qui sunt in lege. Quæcumque autem jugum Christi nondum subierunt, eæ nec Domini leges norunt. Quare sunt ab Ecclesia cum omnibus suscipiendæ. *Basilus ad Amphiloichium cap. 20.*

TITULUS XVII.

DE CASTITATE MONACHORUM, ET CANONICORUM.

CAPUT I.

Virgo, quæ se Deo dicavit, & monachi nuptias contrahere non possunt. Si fecerint, sint excommunicati. Sed potest Episcopus humanitatem præbere eis. *Cbalc. cap. 16. Colonien. sub Carolo III. cap. 6. Triburien. cap. 23. Burch. lib. 8. cap. 30. Ivo part. 7. cap. 49. decret. Anselm. lib. 11. cap. 89. Casar. lib. 10. cap. 116.*

CAPUT II.

Qui sponte ad monasterium pervenerit, & postmodum ad nuptias, vel ad militiam devolvitur, publice satisfactionem pœnitentiæ gerat. *Syn. Rom. sub Leone IV. cap. 32.*

CAPUT III.

Statuimus, quatenus Episcopi, &c. regulares Canonici, & monachi, conversi, & professi, qui sanctum transgredientes propositum, uxores sibi copulare præsumperint, separentur, &c. & condignam pœnitentiam agant. Id ipsum de sanctimonialibus feminis, si nupserint, observari decernimus. *Innoc. II. in conc. Rom. cap. 5. Eug. III. in conc. Remen. cap. 7. Pœnit. Rom. tit. 9. cap. 7. Ivo in fin. panorm.*

CAPUT IV.

Presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdiciamus; contractaque matrimonia ab hujusmodi personis disjungi, & ad pœnitentiam debere redigi, juxta sacrorum canonum definitionem iudicatum. *Callist. II. in concil. Rom. c. 20. Pœnit. Rom. part. 8. cap. 8.*

CAPUT V.

Canonici regulares, & monachi, atque conversi, & professi, qui sanctum transgredientes propositum, uxores sibi copulare præsumperint, separentur. Hujusmodi namque copulationem, quoniam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati, pro tantis excessibus condignam pœnitentiam agant. Id ipsum quoque de sanctimonialibus feminis, si quod absit, nubere attentaverint, observari decernimus. *Innoc. II. in conc. Rom. cap. 5. Eugen. III. in conc. Rem. in fine panorm. Ivo in Pœnit. Rom. part. 8. cap. 7.*

CAPUT VI.

Monachorum quosdam, atque monacharum abjecto proposito sanctitatis, in tantam (dicitur) demersos esse lasciviam, ut prius clanculo, velut sub monasteriorum prætextu, illicita, ac sacrilega se contagione miscuerint. Postea vero in abruptum conscientie desperatione perducti, de illicitis complexibus libere filios procreaverint, quod & publicæ leges, & ecclesiastica jura condemnant. Has ergo impudicas, detestabilesque personas a monasteriorum cœtu, ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus, quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione descentes, purificatorio possint pœnitentis igne decoqui, ut eis vel ad mortem saltem solius misericordie intuitu, per communionis gratiam indulgentia subvenire possit. *Syric. epist. 1. cap. 6. Tribur. cap. 23. & 26. Anselm. lib. 11. cap. 143.*

CA-

27.9.1.6.23. Si qua, & cap. Virginitem. 12.

27.9.1. Ut lex. 40.

Dist. 27. c. 8.

27.9.1.6.40. Ut lex.

27.9.1.6.11. Impudicus.

Dist. 30. Hec autem. 16.

Dist. 41. c. 5.

CAPUT VII.20. q. 3. Pro-
positum, c. 1.* melioris,
vel melio-
rem.

Qui relicta singularitatis professione ad militiam, vel ad nuptias devolutus est, publicæ poenitentiae satisfactione purgandus est. Quia & si innocens militia, & honestum potest esse conjugium, electionem tamen meliorum * deleruisse transgressio est. *Leo epist. 90. cap. 12. ad Rustic. Narbon. Episcop. Vid. Tribur. cap. 26. Burch. lib. 8. cap. 8. Ivo lib. 3. tit. 16. cap. 9. panorm. 7. part. 7. cap. 19. decret. Anselm. lib. 7. c. 196. C lib. 11. cap. 147.*

CAPUT VIII.27. q. 1. Quotquot;
24.

Qui promissionem virginittatis mentiuntur, digami definitionem sequantur. *Ancy. 19. Raban. cap. 4. de poenit. Ivo part. 6. cap. 351. decret. Tarrac. lib. 1. cap. 110.*

CAPUT IX.

Hi, qui sunt desertores professæ castitatis, prævaricatores habendi, & his omnibus per poenitentiam legitimam consulendum. *Araus. cap. 28.*

CAPUT X.

Qui se sacratis virginibus per conjunctionem nefandam miscuerit, vel propositum professæ religionis dereliquerit, utrique a communione habeantur alieni, quia si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, donec resipiscens, a laqueo diaboli, a quo capti tenentur, ab ipsius voluntate ad auxilium poenitentiae revertantur. *Turon. cap. 6.*

CAPUT XI.27. q. 1. Mo-
nachis, 32.

Monachus, si postea uxori, vel pellici fuerit sociatus, numquam ecclesiastici gradus officium fortiatur. *Aurel. cap. 21. al. 23.*

CAPUT XII.

Dist. 28. c. 5.

* lehor, f.

De his, quos voluntas parentum a primis infantiae annis in clericatus officio, vel monachali posuit, pariter statuimus observandum, ut mox cum detonsi, vel ministerio electorum * contraditi fuerint, in domo ecclesiæ, sub Episcopali præsentia, a præposito sibi debeant erudiri. At ubi octavumdecimum ætatis suæ compleverint annum, coram totius cleri, plebisque conspectu voluntas eorum de expetendo conjugio ab Episcopo perscrutetur, quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit, & promissione castimonie suæ, absque conjugali necessitate, responderint, servaturos, hi tamquam appetitores aristissimæ viæ, levissimo Domini jugo subdantur, &c. Cavendum tamen est his, ne quando suæ sponsionis immemores, ad terrenas nuptias, aut abortivos concubitus ultra recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegii rei, ab Ecclesia habeantur extranei, &c. *Tolet. II. cap. 1. Lemov. act. 2. post med. Anselm. lib. 7. cap. 42.*

CAPUT XIII.

Si qui in monasterio conversi sunt, aut converti voluerint, non habeant licentiam evagandi, nec conjugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Si uxorem duxerit, excommunicetur, & de uxoris male sociatæ confortio etiam iudicis auxilio separetur. Quod si iudex ad hoc solatium dare noluerit, excommunicetur. Si per cujuscumque patrocinium se cognatus fuerit defendere, ambo ab Ecclesia segregentur, donec revertatur ad septa monasterii, & indictam ab Abbate, quam diu ei præceptum fuerit, agat poenitentiam, & post satisfactionem revertatur ad gratiam. *Turon. II. cap. 16.*

CAPUT XIV.

Non licet Abbati, nec monacho ad nuptias ambulare. *Antif. cap. 24.*

CAPUT XV.

Nonnulli monachorum egredientes a monasterio, non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt. Revocati in eodem monasterio, a quo exierant, poenitentiae deputentur, ibique defleant crimina sua, unde decesserunt. *Tolet. IV. cap. 51.*

CAPUT XVI.

Monachus in fornicatione deprehensus, vel uxorem ducere, fornicantium poenis, juxta canones subiiciatur. *Trull. cap. 44.*

CAPUT XVII.

Si clericus, vel monachus in fornicationis peccatum ceciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus, vertentem annum ibi poenitentiam agat. Similiter & nonnanes, velatæ, vel sanctimoniales eadem poenitentia contineantur, & radantur omnes capilli capitis earum. *Synod. Franc. prope sin. Capis. lib. 5. c. 2.*

CAPUT XVIII.

Canonicorum fornicatio pro matrimonio non reputetur sed eorum conjunctio omnino divellatur. *Basil. ad Amphil. ep. 2. c. 6. Canonicos vocat clericos in canone clericorum, & monachos, & monachas virginitatem professas. Balsam.*

CAPUT XIX.

Quæ virginitatem professæ a voto suo, ac professione lapsa est, peccati adulterii tempus in suæ vitæ dispensatione complebit. Idem & in his, qui vitam monasticam profitentur, & labuntur. *Basil. ad Amphil. ep. 3. c. 60.*

TITULUS XVIII.**NE MONACHI CUM FEMINIS SINT IN BALNEIS.****CAPUT I.**

NON oportet sacerdotes, clericos, vel ascetas, vel laicos in balneo cum mulieribus lavari, hæc enim prima reprehensio est Gentilium. *Laod. c. 30.*

CAPUT II.

Sacerdotes, clericos, vel ascetas non oportet in balneo cum mulieribus lavari, neque aliquem Christianum, id enim primum Gentiles reprehendunt: clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. c. 78.*

TITULUS XIX.**NE FEMINÆ HABITENT IN MONASTERIIS MONACHORUM, AUT EA INGREDIANTUR, NEQUE VIRI INTROEANT IN MONASTERIA SANCTIMONIALIUM.****CAPUT I.**

NE suspicio detur exteris, inquit Apostolus, mulieres degere in Episcopis, & in monasteriis, suspicio plenum est. Si quis ancillam, vel liberam in eis locis habuerit ad aliquod ministerium, puniatur; si perseverat, deponatur. Si vero

1. Cor. 10.

vero

verò in suburbanis mulieres sint, & velint Episcopus, vel Præpositus illic aliquid agere, dum illic sunt, non liceat mulieribus degere, sed secedant. *Nic. II. c. 18.*

CAPUT II.

Monasteria puellarum non nisi probatæ vitæ & ætatis provectæ ad quascumque earum necessitates, vel ministraciones laici permittantur intrare. *Epaun. cap. 38. Arelat. sub Carolo c. 7.*

CAPUT III.

Mulier intra septa monasterii nullatenus introire permittatur. Si Abbas in hac parte, aut Præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim ejecerit, excommunicetur. *Turon. II. c. 17.*

CAPUT IV.

Nullus Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicumque, sæcularis in monasteriis puellarum, nisi probatæ vitæ, & ætatis provectæ, præter utilitatem, aut pro quacumque reparatione monasterii, in quacumque earum necessitate habitare, aut secretas colloctiones habere præsumant. Nec intra saluatorium*, aut oratorium ingredi permittantur, præcipue Judæi, nec pro quorumcumque negotiorum occasione puellis intra monasterium Deo dicatis, aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem, vel moras ibidem habere præsumant. *Mat. c. 2.*

CAPUT V.

Si quis Abbas mulierem in monasterio ingredi permiserit, aut festivitates aliquas ibi spectare præceperit, tribus mensibus in monasterio retrudatur, pane & aqua contentus. *Antisiod. cap. 26.*

CAPUT VI.

Neque in virorum monasterio mulier, neque in mulierum vir dormiat, ut extra omne scandalum sint fideles, &c. Si quis fecerit clericus, sive laicus excommunicetur. *Trull. c. 47.*

CAPUT VII.

Presbyteris, diaconibus, cæterisque clericis infra claustra monasteriorum puellarum non sit concessum habitare. Neque intrent monasteria, &c. Similiter & aliis hominibus eadem monasteria importune frequentare cupientibus omnis aditus præcludatur. *Turon. sub Carol. c. 29.*

CAPUT VIII.

Nullus vassus Abbatissæ, nec minister aliquis, nec clericus, nec laicus claustra ancillarum Dei ingrediatur, nisi forte quando necessitas operandi incumbit. *Cabilon. sub Carolo c. 63.*

TITULUS XX.

NE MONASTERIA MONACHORUM, ET SANCTIMONIALIUM SINT DUPLICIA, VEL VICINA NEVE IN EODEM CHORO SINT.

CAPUT I.

Monasteria duplicia ne fiant, quia scandalum, & irrisio multis sunt. Si quæ vero cum propinquis volunt manere, & vitam solitariam agere, viri ad virorum monasteria eant, mulieres ad mulierum, ita Deo magis placebit. Facta autem hæctenus conserventur juxta canonem sancti Patris nostri Basilii, & juxta ordinem vivant: Non degant simul monachi, & san-

Tom. V.

ctimoniales, ne facile labantur. Monacho non liceat separatim conversari cum sanctimoniali. Non dormiat monachus in monasterio earum, non comedant simul mas, & femina. Necessaria vitæ, si a parte virorum adferantur ad mulieres canonicas, ea suscipiat Præposita extra januam cum aliqua anu. Si consanguineam velit videre monachus, præsentem Præposita conversentur, brevibus, & paucis verbis. *Nic. II. cap. 20. Ivo part. 7. c. 25. decr. Casar. lib. 9. c. 50.*

CAPUT II.

Prohibemus, ne sanctimoniales simul cum canonicis, sive monachis in ecclesia, in uno choro convenient ad psallendum. *Imm. II. in conc. Rom. cap. 21.*

CAPUT III.

Monasteria puellarum longius a monasteriis monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum, collocentur. *Agath. c. 28. Ivo part. 3. c. 158. decr.*

TITULUS XXI.

PRESBYTERI, AUT MONACHI, QUI FACIUNT SACRA APUD SANCTIMONIALES, STATIM DISCEDANT.

CAPUT I.

AD faciendas missas qui in monasteria puellarum ingressi fuerint, statim exacto ministerio regredi festinabunt. Alias autem nec clericus, nec monachus juvenis ad puellarum congregationem habebunt accessum, nisi aut paterna, aut germana necessitudo probetur admittere. *Epaun. c. 38. Arelat. sub Carolo c. 7.*

CAPUT II.

Ne presbyteri, diaconi, cæterique clerici intrent (puellarum) monasteria, nisi tempore, quo missarum solemnia celebranda sunt, vel alia quælibet ecclesiastica officia peragenda, quibus peractis statim egrediantur, nec ibi postea aliquam moram faciant. Similiter & aliis hominibus eadem monasteria importune frequentare cupientibus omnis aditus præcludatur. *Turon. sub Carolo cap. 29.*

CAPUT III.

Non debere presbyteros amplius in monasterio puellari immorari, nisi donec missarum solemnia, aut aliquid ibi de Dei servitio & suo ministerio expleant. *Cabilon. sub Carolo c. 60.*

CAPUT IV.

Presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solemnia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire. *Magunt. cap. 26.*

CAPUT V.

Quando sacerdotibus in monasteriis puellaribus missarum celebrationes faciendæ sunt, cum ministris sibi deputatis illuc ingrediantur; quibus rite peractis, non ad secretas colloctiones sanctimonialium se ullo modo divertant, sed cum ministris suis illico egrediantur. *Parisen. sub Lud. & Loth. lib. 1. c. 46. post princ.*

TITULUS XXII.

NE MONACHI, VEL CANONICI FEMINIS, NEVE SANCTIMONIALES VIRIS VALDE FAMILIARITER UTANTUR.

B b b

CA-

*Sacrarum.

18. q. 1. De finimus. 21.

18. q. 2. c. 25. Perniciosam. §. 1.

18. q. 2. c. 23.

CAPUT I.

18. q. 2. De-
finitus. 21.

NON degant simul monachi, & sanctimonial-
les, ne facile labantur. Monacho non li-
ceat separatim conversari cum sanctimoniali, &c.
*Nicæn. II. cap. 20. Ivo part. 7. cap. 25. decret. Cæ-
sar. lib. 9. c. 50.*

CAPUT II.

De vita, &
hon. cler. c.
8. 3. Gr. IX.
& in 1. coll.

Monasteria præterea sanctimonialium, si quis-
quam clericus sine manifesta, & necessaria causa
frequentare præsumperit, per Episcopum arceat-
tur, & si non destiterit, a beneficio ecclesiastico
reddatur immunis. *Alexand. III. in concil. La-
ter. cap. 11.*

CAPUT III.

Dist. 81. c.
32.

Clerici, vel continentes ad viduas, vel virgi-
nes non ingrediantur sine voluntate Episcopi,
vel presbyterorum; tunc vero non soli, sed cum
aliis clericis ingrediantur, vel cum illis personis,
cum quibus Episcopi, vel presbyteri ingredi pos-
sunt, puta presbyteris, vel laicis honestis. *Car-
thag. cap. 38. G. Carthag. III. cap. 25. L. Afric.
5. L. Capitul. lib. 7. cap. 28. Anselm. lib. 7.
cap. 143.*

CAPUT IV.

Dist. 81. c.
33.

Ad reatum Episcopi pertinet, vel presbyteri,
qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ præsen-
tis causâ, adolescentiores viduæ, vel sanctimo-
nial-les clericorum familiaritatibus subiiciantur.
*Carth. IV. c. 102. Burch. lib. 8. c. 55. Ivo part. 7.
c. 73. decret. Cæsar. lib. 9. c. 60.*

CAPUT V.

Puella Dei nec familiaritatem habeat cum
confessore, aut cum quolibet laico sanguinis a-
lieni, aut convivium sola adeat, nisi ubi sit fe-
niorum, aut honestorum, aut viduarum, honesta-
rumque frequentia, ubi honeste confessor quilibet
cum plurimorum testimonio testium, convivio
interesse possit. Cum lectoribus autem in ipso-
rum domibus non admittendas penitus, nec vi-
dendas, nisi forte consanguinea soror sit, vel ute-
rina. *Tolet. c. 6.*

CAPUT VI.

Nulla professa, vel vidua absente Episcopo,
vel presbytero in domo sua antiphonas cum con-
fessore, vel sermo suo faciat. *Tolet. c. 4.*

CAPUT VII.

Religiosus, vel monachus, qui familiaris
cum propinqua ejus curæ commissa conversatur,
in cella monasterii inclusus, pœnitentiæ lamen-
tis incumbat, ubi singulari afflictione panis, &
aquæ victum ex Abbatis ordinatione percipiat.
Tarr. c. 1.

CAPUT VIII.

Abbatissa cum viris, clericis, sive laicis, horis
incompetentibus non loquatur, sed quidquid cum
masculis clericis, sive laicis de rebus necessariis
peragere debet, a prima hora usque ad vesperti-
nam peragat. Et hoc non cum singulis, sed coram
pluribus. *Cabilon. sub Carolo c. 55.*

CAPUT IX.

A vespera usque ad primam neque Abbatissa,
neque alia sanctimonialium cum quibuslibet ma-
sculis ullum colloquium habeant, nisi forte talis
fuerit occasio, quam evitare non possint, & si ne-

cessitas incubuerit, id coram testibus facere debe-
bunt. *Cabilon. sub Carolo c. 56.*

CAPUT X.

Non debere sanctimonialia in propriis man-
sionibus cum aliquibus masculis clericis, sive lai-
cis consanguineis, sive extraneis bibere, sive co-
medere, sed si quando id agendum est, in adjuto-
rio agatur, & ubi adjutorium deest, non fiat. Et
cum nullo masculo eis colloquium habere liceat,
nisi in adjutorio, & ibi coram testibus. *Cabilon.
sub Carolo c. 61.*

CAPUT XI.

Feminis non solum in mansionibus, & clau-
stris canonicorum prandendum, aut requiescen-
dum non est, quin potius nec in ea intrandi, ex-
cepto in ecclesiam, ultra tribuenda facultas, quia
valde hoc a sanctis Patribus legitur inhibendum.
Si quid vero charitatis officio illius attribuendum
est, extra claustra constituatur locus, in quo id
accipiant. Qui vero secus, quam præmissum est,
agere tentaverit, ita severiter a Prælati, & a ma-
gistris corrigatur, ut cæteris, ne quid tale agere
pertentent, exemplo correptionis sibi exhibitæ,
terrorem incutiat. *Aquisgr. c. 144.*

CAPUT XII.

Comperimus quosdam canonicos, & mona-
chos, posthabito religionis suæ pudore, monaste-
ria sanctimonialium, tam monacharum, quam
canonicarum, inconsulto Episcopo suo, impru-
denter, atque irreverenter adire, &c. Quod fa-
ctum, quia nec canonico, nec monastico conve-
nit proposito, prorsus interdiciamus, nisi forte cau-
sa prædicationis, aut certe inevitabilis necessitas
id facere coegerit, & hoc nullatenus sine licen-
tia Episcopi, aut illius qui vice illius fungitur,
fieri præsumatur. Quod si sermo prædicationis fa-
ciendus est, congruo in loco coram omnibus fiat.
Si colloquendum cum aliqua sanctimonialium
ratio expostulat, id non alibi, nisi in constituto
loco, id est in auditorio, sub testimonio virorum
religiosorum, & religiosarum feminarum fiat,
&c. Porro si sacerdotibus sanctimonialia peccata
sua confiteri voluerint, id non nisi in ecclesia co-
ram sancto altari, adstantibus haud procul testi-
bus faciant. Si autem infirmitas præpedierit, ut in
ecclesia eadē confessio fieri nequeat, in quacum-
que domo facienda est, non nisi testibus similiter
haud procul astantibus fiat, &c. Nullo modo quip-
pe videtur nobis convenire, ut monachus relicto
monasterio suo, idcirco sanctimonialium monaste-
ria adeat, ut contentibus peccata sua modum pœ-
nitentiæ imponat, &c. Episcopis sane summo pe-
re providendum est, ne canonicorum, aut mo-
nachorum accessus indiscretus in monasteriis pu-
ellaribus passim fiat, quia persæpe hac occasione
multos utriusque ordinis, canonici videlicet, &
monastici viros, muscipulam diaboli incurrisse
cognovimus. *Parisiens. sub Ludovico, & Lotha-
rio lib. 1. c. 46.*

CAPUT XIII.

Religiosis fœminis laicorum alienorum fami-
liaritatem, & consortium prohibemus, eorum
scilicet, qui nec Dei timore subiecti, nec conti-
nentiæ retinent disciplinam. *Mart. Brach. c. 32.*

TITULUS XXIII.

DE SANCTIMONIALIBUS LAPSIIS, ET
DE EARUM CORRUPTORIBUS.

CAPUT I.

Virgo, quæ se Deo dicavit, & monachi nuptias contrahere non possunt. Si fecerint, sint excommunicati. Sed potest Episcopus humanitatem præbere eis. *Chalc. c. 16. Coloniens. sub Carol. III. c. 6. Tribur. c. 23. Burch. lib. 8. c. 30. Ivo part. 7. c. 49. decret. Ans. lib. 11. c. 89. Cas. lib. 10. cap. 116.*

CAPUT II.

Si quis monacham, quam Dei ancillam appellamus, in conjugium duxerit, anathema sit. *Gregor. II. in syn. Rom. c. 3. Trosl. c. 8.*

CAPUT III.

Presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam spiritalem commatrem nullus sibi præsumat nefario conjugio copulare. Nam qui hujusmodi opus perpetraverit, sciat se anathematis vinculo esse obligatum, &c. *Zachar. in syn. Rom. c. 5.*

CAPUT IV.

Fœminæ, quæ habitum religiosum, aut velamen obtentu religiositatis susceperunt, cū essent viri potentes, deinceps viro sociari non permittantur, sed eligentes monasteria regulariter vivant, aut in domibus susceptum habitum caste observent, contra autem turpes inventæ, providentia Episcopi emendentur, &c. *Synod. Rom. sub Eug. II. & Leone IV. c. 29. Burch. lib. 8. c. 54. Ivo part. 7. c. 72. decret. Tarr. lib. 6. c. 232.*

CAPUT V.

Qui sponte ad monasterium pervenerit, & postmodum ad nuptias, vel ad militiam devolvitur, publice satisfactionem pœnitentiæ gerat. *Synod. Rom. sub Leo IV. c. 32.*

CAPUT VI.

Canonicus regulares, & monachi, atque conversi, & professi, qui sanctum transgredientes propositum, uxores sibi copulare præsumpserint, separentur. Hujusmodi namque copulationem, quoniam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati, pro tantis excessibus condignam pœnitentiam agant. Id ipsum quoque de sanctimonialibus fœminis, si quod absit, nubere attentaverint, observari decernimus. *Inn. II. in conc. Rom. cap. 5. Eugen. III. in conc. Rem. c. 7. In fine panorm. Ivonis. Pœnit. Rom. part. 8. c. 7.*

CAPUT VII.

Monachorum quosdam, atque monacharum abjecto proposito sanctitatis, in tantam (dicitis) demersos esse lasciviam, ut prius clanculo, velut sub monasteriorum prætextu, illicita, ac sacrilega se contagione miscuerint. Postea vero in abruptum conscientie desperatione perducti, de illicitis complexibus libere filios procreaverint, quod & publicæ leges, & ecclesiastica jura condemnant. Has ergo impudicas, detestabilesque personas a monasteriorum cœtu, ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus, quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus con-

tinua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitentis igne decoqui, ut eis vel ad mortem saltem folius misericordie intuitu, per communionis gratiam indulgentia subvenire possit. *Syric. ep. 1. c. 6. Tribur. c. 23. & 26. Anselm. lib. 11. c. 143.*

CAPUT VIII.

Quæ Christo spiritualiter nubunt, & a sacerdote velantur, si postea nupserint publice, vel occulte corruptæ fuerint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se junxerant, de hac vita decesserit. Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, &c. quanto magis de illa, quæ ante immortali se sponso conjunxerat, & postea ad humanas nuptias transire elegit? *Inn. ep. 2. c. 12. Turon. II. c. 21. Burch. lib. 8. c. 13. Ivo lib. 7. c. 17. decret. Ans. lib. 11. c. 88. Casar. lib. 10. cap. 112.*

CAPUT IX.

De improbo homine Daniele, qui cum virginum sacrarum pollutus incesto diceretur, Episcopus fuit ordinatus. *Cælest. ep. 2. c. 3.*

CAPUT X.

Virginibus sacris temere se quosdam sociare cognovimus, & post dictum Deo propositum incesta fœdera, sacrilegaque miscere, quos protinus æquum est a sancta communione detrueri, & nisi per publicam pœnitentiam omnino non recipi, sed his certe viaticum de sæculo transeuntibus, si tamen pœnituerint, non negari. *Gelas. ep. 1. c. 22. Vid. Tribur. 23. Raban. c. 5. de pœnit.*

CAPUT XI.

Raptores viduarum, vel virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo, qui sacras virgines, vel volentes, vel invitas, matrimonio sociare tentaverint. Quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate, a communione suspendi præcipimus. *Symm. ep. 1. c. 3. Ans. lib. 10. c. 8. Farr. lib. 6. c. 249.*

CAPUT XII.

Neque viduas ad nuptias transire patimur, quæ in religioso proposito diuturna observatione permanferunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasteriis ætatem peregisse contigerit. *Symm. ep. 1. cap. 4. Burch. lib. 8. c. 46. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 16. panorm. & part. 7. c. 54. & 144. decret. Casar. lib. 9. cap. 56.*

CAPUT XIII.

Sacramenta ab adulteris, & sanctimonialium violatoribus exhibita sancta, & veneranda non negamus, &c. hujusmodi tamen homines a sanctis ministeriis prohibendi sunt. *Urban. II. in ep. ad L. præpositum sancti Vincentii, al. Juveneci, in med.*

CAPUT XIV.

Qui promissionem virginitatis mentiuntur, digami definitionem sequantur. *Ancyr. 19. Raban. c. 4. de pœnit. Ivo part. 6. cap. 351. decret. Farr. lib. 1. c. 110.*

CAPUT XV.

Virgines Deo dicatæ, si pactum perdididerint virginitatis, &c. placuit nec in fine dandam eis esse communionem. Quod si pœnituerint, & tẽ-

pore vitæ suæ egerint pœnitentiam, & abstine-
rint se a coitu, eo quod lapsæ potius videantur,
placuit eas in fine communionē accipere debere.
*Elib. c. 13. Magunt. I. c. ult. Colonien. sub Ca-
rolo III. c. 6. Magunt. sub Arnulph. c. 26. Rab.
c. 4. de pœnit.*

CAPUT XVI.

Professas viduas, si in incontinentia persite-
rint, cum raptoribus esse damnandas. *Arelat. II.
c. 27. Turon. II. c. 21. in fin.*

CAPUT XVII.

De puellis, quæ se voverunt Deo, & præclari
nominis decore floruerunt, si post xxv. annos æ-
tatis ad terrenas nuptias sponte transierint, id cu-
stodiendum esse decrevimus, ut cum his, cum
quibus se obligaverint, communionem priventur,
ita ut eis postulantiibus pœnitentia non negetur,
cujus pœnitentiæ communitio multo tempore dif-
feratur. *Arel. II. c. 33. Turon. II. c. 21.*

CAPUT XVIII.

Puellæ, quæ se Deo voverunt, si ad terrenas
nuptias sponte transierint, pœnitentes non sta-
tim ad pœnitentiam recipiantur. Cum data ta-
men fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, in quan-
tum ratio poposcerit, eisdem communitio differa-
tur. *Valent. Gall. c. 2.*

CAPUT XIX.

27. q. 1. c. 1. Sicut bonum est castitatis præmium, ita &
majori observantia, & præceptione custodiendum
est, ut si quæ viduæ quantumlibet adhuc in mi-
noribus annis positæ, & matura ætate a viro re-
lictæ, se devoverunt Domino, & veste laicali ab-
jecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ reli-
gioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias
fæculares transierint, secundum Apostolum da-
mnationem habebunt, quoniam fidem castitatis,
quam Domino voverunt, irritam facere ausæ
sunt. Tales ergo personæ sine Christianorum com-
munionem maneat, nec in convivio cum Chri-
stianis communicent, &c. *Carth. IV. cap. 104.
Burchard. lib. 8. cap. 39. Ivo part. 7. cap. 59.
& 147. decret.*

CAPUT XX.

27. q. 1. c. 27. Devotam peccantem non recipiendam in ec-
clesiam, nisi peccare desierit, & si desinens ege-
rit aptam pœnitentiam x. annis, recipiat com-
munionem. Priusquam autem in ecclesiam admit-
tatur ad orationem, ad nullius convivium Chri-
stianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit,
etiam hæc, quæ eam receperit, habeatur abstenta.
Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ
autem maritum acceperit, non admittatur ad
pœnitentiam, nisi adhuc ipso vivente marito, ca-
ste vivere cœperit, aut postquam ipse decesserit.
*Tolet. cap. 16. Mart. Brac. 31. Capitul. lib. 7.
cap. 294. Anselm. lib. 11. cap. 91.*

CAPUT XXI.

*27. q. 1. cap.
26. De filia.* Episcopi, sive presbyteri, sive diaconi filia, si
devota fuerit, & peccaverit, & maritum duxe-
rit, si eam pater, vel mater in affectum recepe-
rint, a communionem habeantur alieni. Pater ve-
ro causas in concilio noverit se præstaturum. Mu-
lier autem non admittatur ad communionem,
nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si au-

tem vivente eo secesserit, & pœnituerit, nullo
modo nisi vitæ deficiens accipiat communionem.
Tolet. cap. 19. Mart. Brac. cap. 30.

CAPUT XXII.

Viduitatis servandæ professionem coram Epi-
scopo in secretario habitam, imposta a presby-
tero veste viduali, non esse violandam. Ejus ve-
ro raptorem, vel ipsam talis professionis deser-
tricem, merito esse damnandam. *Araus. cap. 27.
Burch. lib. 8. cap. 43. Ivo lib. 3. tit. 17. cap. 14.
panorm. & part. 7. cap. 61. decret.*

CAPUT XXIII.

Hi, qui sunt desertores professæ castitatis,
prævaricatores habendi, & his omnibus per pœ-
nitentiam legitimam consulendum. *Araus. c. 28.*

CAPUT XXIV.

Sanctimoniales, quæ de virginitate crimine
proprio deciderunt, a communionem habeantur
alienæ. *Andegaven. cap. 6.*

CAPUT XXV.

Quæ virginitatem professæ, & benedictio-
nem fuerint per manus impositionem sub con-
testatione hujus propositi consecutæ, si fuerint in
adulterio deprehensæ, cum adulteris ipsarum ar-
cendas a communionem censemus. *Vener. cap. 4.*

CAPUT XXVI.

Qui se sacratis virginibus per conjunctionem
nefandam miscuerit, vel propositum professæ re-
ligionis dereliquerit, utrique a communionem ha-
beantur alieni, quia si quis templum Dei viola-
verit, disperdet illum Deus donec resipiscens,
a laqueo diaboli, a quo capti tenentur, ab ipsius
voluntate ad auxilium pœnitentiæ revertantur.
Turon. cap. 6.

CAPUT XXVII.

Qui pœnitenti viduæ, vel virgini religiosæ stu-
prum intulerit, si se ab eo sequestrare noluerit,
pariter a communionem Christianorum, & con-
fortio segregentur. Si vero illa, quæ vim pertulit,
ad sanctam religionem redierit, in illo solo sen-
tentia excommunicationis teneatur, quoadusque
publice pœniteat. *Iverd. cap. 6.*

CAPUT XXVIII.

De raptu virginum consecratarum, seu in pro-
posito sub devotione viventium, id statuimus, ut
quicumque sacratæ, vel devotæ, id est religio-
nem professæ vim inferre præsumperit, a com-
munionem ecclesiastica usque ad exitum repella-
tur, viatico tantum ei infirmitatis periculo refer-
vato. Quod si quæ rapta dicitur, cum raptore ha-
bitare consenserit, & ipsa excommunicationem
simili feriat, quæ & formam de pœnitentibus,
ac viduis in proposito manentibus definitam, sub
districtione ecclesiastica conservet. Quod si quis
sacerdos sciens hujusmodi personis communi-
caverit, anno integro pacem ecclesiasticam non ha-
bebit. *Arel. III. cap. 16.*

CAPUT XXIX.

Nos hoc sequamur, quod Apostolus Paulus, *1. Tim. 5. b.*
vel Papa Innocentius statuit, ita dumtaxat, ut
nullus sacratam Deo virginem, neque si in ho-
nore Christi vestem mutavit, tam viduam quam
puellam, aut rapere, aut competere, aut sibi
conjugem sociare præsumat, quia & lex Roma-
na

*Cod. de Ep.
& cleric.*

na constituit, ut quicumque sacratam Deo virginem, vel viduam fortasse rapuerit, si postea ejus de conjunctione convenerit, capitis sententia feriat. Item [si quis non dicam rapere, sed attentare matrimonio jungendi causa sacratas virgines, vel viduas ausus fuerit, capitis sententia feriat. Cum etiam in chronicis habeatur de virginibus Gentilium tempore, quæ se Deæ Vestæ sacraverant, postmissis propolito, & corrupta virginali gratia, legali sententia vivas in terra fuisse defollas, &c. Nos vero, quos lex perimi jubet, si cupiant audire præconem, volumus, si convertantur, ut vivant. Nam tunc perimendi sunt oris gladio, & a communione privandi, si relicta sibi decreta seniorum observare noluerint, &c. Qui ergo in hac pertinacia perdurare voluerint, & plus in volutabro malæ conversationis permanere, quam se de vetito conjugio separare, perenni excommunicatione damnentur. Et quicumque Episcoporum, aut presbyterorum, vel diaconorum, aut subdiaconorum (*eos communicare præsumpserit*) ab omnibus Episcopis excommunicatus habeatur, & excludatur excusationis adinventio, quam modo aliqua dicere meditantur, quod propterea se veste mutaverint, ne eas inferiores personæ maculent, cum Childbertus, & Clotharius Reges constitutionem legum hac de re custodierint, & servaverint, quam nunc donus Charibertus † Rex successorum præcepto suo roboravit, ut nullus ullam nec puellam, nec viduam absque parentum voluntate tradere, aut accipere præsumat, &c. *Turon. II. cap. 21.*

CAPUT XXX.

Sacrarum virginum neque per raptum, neque per competitiones aliquas quisquam conjugia fortiat, similiter de earum (*erit*) conjunctionibus abstinendum, & hi, qui eas rapere, aut competere voluerint, a communione sunt removendi, quæ vestium commutatione, tam viduæ, quam puellæ religionem, pœnitentiam, aut virginitatem publica declaratione fuerint professæ. Quod si contradicta quis venerit, & sacerdotem suum audire neglexerit, & in præfenti a communione catholice Ecclesiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriat. *Paris. cap. 5.*

CAPUT XXXI.

Quæ in domibus propriis tam puellæ, quam viduæ commutatis vestibus convertuntur, cum his, quibus conjugio copulantur, Ecclesiæ communione priventur. Sane si culpam sequestratione sanaverint, ad communionis gratiam revertentur. *Aurel. V. cap. 19.*

CAPUT XXXII.

*32. q. 2. c.
ult. Hoc san-
ctum.*

Si quis propositum castitatis viduæ, vel virginis impedierit, a sancta communione, & a liminibus ecclesiæ habeatur extraneus. *Tolet. III. c. 10. Burch. lib. 8. cap. 44. Ivo part. 7. cap. 62. decr.*

CAPUT XXXIII.

De puellis, quæ se Deo voverint, & præclaræ decore ætatis ad terrenas nuptias transierint, decrevimus, ut si qua puella voluntarie, aut parentibus suis rogantibus religionem professæ, vel benedictionem fuerit consecuta, & postea ad

conjugium, aut ad volutabrum sæculi, quod potius stuprum est, quam conjugium judicandum, transgredi præsumpserit, usque ad exitum cum ipso, qui se hujusmodi consortio maculavit, communionem privetur. Quod si pœnitentia ducti se sequestraverint, quamdiu Episcopo loci illius visum fuerit, a communionis gratia suspendantur. Ita tamen, ut propter infirmitatem, aut subitaneum transitum vitæ, illis miserationis intuitu communio tunc non negetur. *Matison. cap. 12.*

CAPUT XXXIV.

Si qua virgo propria voluntate, abjecta laicali veste, devotarum more induta, castitatem servare promiserit, vel si qui hominum utriusque sexus, pœnitentiæ benedictionem expetendo, a sacerdote perceiverint, ad terrena connubia sponte transierint, &c. utrique ab ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab omnium catholicorum communione sint separati, ut nulla prorsus eis, vel colloquii consolatio sit relicta. *Barc. II. cap. 4.*

CAPUT XXXV.

Duo sunt genera viduarum, sæculares, & sanctimoniales. Sæculares viduæ sunt, quæ adhuc disponentes nubere laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimoniales sunt, quæ jam mutato habitu sæculari, sub religioso cultu, in conspectu sacerdotis, & Ecclesiæ apparuerunt. Hæ si ad nuptias transierint, juxta Apostolum, non sine damnatione erunt, quia se primum Deo voventes, postea castitatis propositum abjecerunt. *Tolet. IV. cap. 55. Vide Tolet. VI. cap. 6.*

CAPUT XXXVI.

Episcopus, presbyter, diaconus, &c. mulierem consecratam Deo violans deponatur, uti sponsam Dei corrumpens, laicus excommunicetur. *Trull. cap. 4.*

CAPUT XXXVII.

Si clericus, vel monachus in fornicationis peccatum ceciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus, vertentem annum ibi pœnitentiam agat. Similiter & nonnanes velatæ, vel sanctimoniales eadem pœnitentia contineantur, & radantur omnes capilli capitis earum. *Syn. Franc. prope fin. Capitul. lib. 5. cap. 2.*

CAPUT XXXVIII.

Constituimus, ut nullus laicus homo Deo sacratam sceminam ad mulierem habeat. *Suession. sub Pipino ante fin.*

CAPUT XXXIX.

Si homo incestum commiserit cum Deo sacrata, aut cum matre sua, aut cum matrina sua spiritali de fonte, &c. pecuniam suam perdat, si habet, & si emendare se noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet. *Synod. sub Pipino cap. 1. Capitul. lib. 5. cap. 7.*

CAPUT XL.

Placuit de feminis cujuscumque conditionis, puellis scilicet, vel viduis, quæ virginitatis, sive continentie propositum spontanee pollicentes, Deo mancipatæ fuerint, & ob continentie signum nigram vestem, quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus, indutæ fuerint, &c. si postea sese sive clanculo corruerint, seu publice nupserint, dignis quidem mundano judicio

cio

1. Tim. 5. b.

*27. q. 1. Si
quis. cap. 6.*

cio corporalibus coercitæ vindictis, segregentur ab invicem, & agant cunctis diebus vitæ suæ pœnitentiam, &c. *Forojul. cap. 11.*

C A P U T XLII.

Illud necessarium visum est de monasteriis puellarum, quæ in quibusdam locis lupanaria potius videntur esse, quam monasteria, propter negligentiam stipendiorum, aut certe insolentiam Prælatorum. Unde postulandum est, ut religiosi viri ad hoc dirigantur, ut talia inquirent, & secundum religionem Deo placabilem emendare studeant. *Aquisgr. II. sub Lud. p. 3. c. 12.*

C A P U T XLIII.

Admonendæ Prælatæ sunt ut prævideant, ne in ipsis monasteriis multimodi sint anguli, vel talia loca, quæ sint tenebrosa, aut certe visui Prælatorum * occulta, in quibus Deus pro sceleribus inibi commissis ad iracundiam provocetur. *Aquisgr. II. part. 3. c. 14.*

C A P U T XLIV.

De raptoribus viduarum, ac virginum dignum duximus, ut ab universis Comitibus omni nisu investigentur, & inventi condigna investione ex auctoritate Imperiali castigentur, ut a tam illicita præsumptionis audacia ipsi coercentur, & cæteri hoc admittere volentes terreantur. *Aquisgran. II. sub Lud. part. 4. c. 24.*

C A P U T XLV.

Qui sanctimoniales virgines, vel viduas rapiunt, & progressu etiam criminis in conjugium sumunt, publicæ pœnitentiæ, juxta modum, quem præviderit Episcopus, subigantur. Ipsæ vero locis congruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur. Uterque autem sine ulla spe uxoriæ copulationis perenniter maneat. Si autem, quod absit, conjugia iterare præsumperint, aciori subdantur vindictæ, & amplius propellantur. Qui si forte obedire monitis salutaribus noluerint, anathematizentur. *Melden. cap. 67. Burch. lib. 8. cap. 52. Ivo part. 7. c. 30. decr.*

C A P U T XLVI.

Illæ, quæ quasi sanctimoniales sub velamine religionis degere cognoscuntur, sed potius juxta Apostolum in deliciis viventes mortuæ in divinis oculis computantur, libidinibusque, & cæteris carnis voluptatibus inservire accusantur, si manifeste detegi potuerint, Episcopali auctoritate, & Regia potestate in talibus locis residere sub testimonio religioso cogantur, ubi pœnitentiam si fecerint dignam adsequantur etiam fructuosam. Si autem manifeste detegi non veluerint, erga Ecclesiam suæ opinionis malam famam legaliter purgare cogantur, & ut religiosius de cætero vivant, Episcopali decreto, & regia potestate coercentur. *Melden. c. 70. Burch. lib. 8. c. 50. Ivo part. 7. c. 68. decr.*

C A P U T XLVII.

Fœminæ, quæ sacro velamine sunt consecratæ, si fuerint fornicatæ, velamen deponere non præsumant, sed pœnitentiæ jugo submissæ sumopere decertare festinent, ut ad indulgentiæ, & remissionis valeant gratiam subvenire *. *Vorm. cap. 20.*

C A P U T XLVIII.

Si viduæ propositum castitatis assumpserint, aut monasterii claustris regulariter constringantur, aut domi manentes castitatem suæ professionis integerrime custodiant. Quod si a proposito deviaverint, canonicæ institutionis censura corrigantur. *Magunt. sub Arnulph. c. 26.*

C A P U T XLIX.

Duæ sanctimoniales propter suum facinus de monasterio sancti Petri sine velamine erant ejectæ, sed juxta sacros canones sancta constituit synodus, ut velamina illis redderentur, & intra monasterium in ergastulo ponerentur, parvo pane, & aqua brevi, cum abundantia divini verbi usque ad satisfactionem fruerentur. *Meten. c. 6.*

C A P U T L.

Si quis sacro velamine consecratam in conjugium duxerit, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera, sacrilegaque miscuerit, ut in constitutis Gelasii Papæ cap. xx. protinus æquum est a sacra communione detrudi, & nisi per publicam, probatamque pœnitentiam omnino non recipi, si tamen pœnituerint, transeuntibus de sæculo viaticum non negetur. In Chalced. cap. xvi. excommunicantur, &c. Syric. cap. vi. Velatæ Deo, &c. Unde verbo Domini, & canonica auctoritate in hac sancta synodo præcipimus, ut omnino separentur, & juramento conligentur, ulterius sub uno non cohabitare testio, nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia, & in publico, aut pariter ullam habere communionem, unde suspicio illecebrosi facti, juste possit oriri. Si quæ etiam inter se dividenda sint, dividant, & uterque sua provideat. *Tribur. cap. 23. Vid. Chalc. c. 16. Gelas. ep. 1. c. 22. Syric. ep. 1. c. 6.*

C A P U T LI.

Si vidua propria voluntate continentiam professæ, ut in Gelasii cap. xxi. legitur, ejus intentio pro se reddat rationem Deo, quia sicut secundum Apostolum, si se continere non poterat, nullatenus nubere verabatur, sic secum habita deliberatione promissam fidem pudicitæ debet custodire. Qua auctoritate paternæ suffulti sententiæ, in hoc sacro conventu sancimus, & libere judicamus, quod si sponte velamen, quamvis non consecratum, sibi imposuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, sanctimoniam habitum ulterius habere debet, licet sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen sibi imponere, ut iterum possit deponere. *Tribur. c. 25. Vid. Gelas. ap. 1. c. 23. Burch. lib. 8. c. 36. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 10. part. 7. c. 55. decr.*

C A P U T LII.

Nullus Deo devotam virginem, nullus sub religionis habitu consistentem, sive viduitatis continentiam professam, &c. illicito connubio, aut vi, aut consensu accipiat conjugem, quia nec verum poterit esse conjugium. *Tros. c. 8.*

C A P U T LIII.

Scire vos convenit, quia blasphemiam Deo irrogat, qui cum Deo sacrata, vel cum velata femina se commaculat. *Tros. c. 8. prope fin. Capit. lib. 6. c. 412. hodie c. 309.*

CA.

* Prælator.

27. q. 1. c. 17. Si quis.

De purg. canonic. c. 3. Gr. IX. in 1. coll. c. 2. eod. tit.

27. q. 1. c. 8. Viduas.

1. Tim. 5.

De regul. c. 4. Gr. IX. c. 6. eod. tit. in 1. coll.

* pervenire, f.

CAPUT LIII.

Si clericus cum velata femina, vel cum sacra-
ta Deo se commaculaverit, proprio honore pri-
vetur. *Tros. c. 8. prope fin. ex Capit. lib. 6. c.*
413. hodie c. 310.

CAPUT LIV.

27. 9. 1. 6.
37.
1. Cor. 3.
Sciendum est omnibus quod Deo sacra-
tarum corpora per votum proprie sponsonis, &
verba sacerdotis Deo consecrata templa esse, scri-
pturarum testimoniis comprobantur, & ideo
violatores earum sacrilegi, ac juxta Apostolum
filii perditionis esse noscuntur. *Tros. c. 8. in fin.*
ex Capit. lib. 5. c. 414. hodie c. 311. Burch. lib. 8.
c. 51. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 19. pan. & part. 7. c.
69. decret.

CAPUT LV.

Contra nefandos insidiatores sacrarum virgi-
num pudicitiae, &c. nervum rigoris apponimus,
statuentes, ut quicumque pudicitiam sanctimo-
nialium cujuscumque habitus, ausu sacrilego sol-
licitare praesumpserit, ab officio, si clericus fuerit,
si laicus, a perceptione corporis Domini noverit
se suspensum. Qui vero sacrilegium, vel temera-
rium carnis commercium cum talibus habuerit,
ipso facto excommunicationis sententia se nove-
rit innodatum. Sanctimonialis vero, seu canonica
quae hujusmodi crimen flagitiosum perpetraverit,
ulterius ad officium aliquod in monasterio nulla-
tenus admittatur; sed in signum iniquitatis suae,
ultima tam in claustrum maneat, quam in cho-
ro. *Concil. habit. in German. sub Conrad. Card.*
cap. 13.

CAPUT LVI.

Canonicorum fornicatio pro matrimonio non
reputetur, sed eorum conjunctio omnino divella-
tur. *Basil. ad Amphilocho. epist. 2. cap. 7. Ca-*
nonicos vocat clericos in canones clericorum, &
Monachos, & monachas virginitatem profes-
sas. Balsam.

CAPUT LVII.

De lapsis virginibus, quae vitam in honestate
Domino professae sunt, deinde quoniam carnis
perturbationibus subjectae sunt, sua pacta con-
venta infirmarunt, Patres quidem clementer, &
leniter, in eorum, qui labuntur, infirmitatem se-
gerentes, esse admittendas censuerunt post an-
num ad similitudinem digamorum decernentes.
Mibi videtur, quod quoniam Dei gratia proce-
dens Ecclesia fit fortior, & ordo virginum nunc
augetur, est adhibendus animus rei, quae per in-
telligentiam cernitur, & sententiae scripturae,
quae potest ex consequentia inveniri. Viduitas en-
nim virginitate minor est, ergo & viduarum deli-
ctum, a virginum delicto secundum est, &c. Si
vidua itaque gravissimo judicio subjecta est, ut
quae fidem in Christum irritam fecerit, quid de
virgine putandum est, quae est sponsa Christi, &
sacrum vas Domino dedicatum? Magnum qui-
dem est peccatum, ancillam quoque quae clande-
stinis matrimoniis tradit stupri domum implere,
& possessorem per malam vitam injuria afficere:
sed multo est gravius sponfam fieri adulteram, &
unione cum sponso ignominia, & dedecore affe-
cta, se incompetentibus voluptatibus tradere.

Vidua itaque ut corrupta ancilla condemnatur?
virgo vero adulterae judicio subiicitur, sicut eum,
qui cum aliena muliere cohabitavit, adulterum
nominamus, eum non prius ad communionem
admittentes, quam a peccato cessaverit, ita videli-
cet, & in eo qui virginem habet, afficiemur. *Basil.*
ep. 2. ad Amphil. c. 18.

CAPUT LVIII.

Quae virginitatem professae a voto suo, ac pro-
fessione lapsae est, peccati adulterii tempus in sua
vitae dispensatione complebit. Idem & in his, qui
vitam monasticam profitentur, & labuntur. *Basil.*
ad Amphil. ep. 3. c. 60.

TITULUS XXIV.

DE VIRGINIBUS SACRIS QUAE PER
VIM FUERUNT STUPRATAE.

CAPUT I.

DE his, quae in sacro virginitatis proposito
constitutae barbaricam pertulere violentiam,
& integritatem pudoris, non animo, sed
corpore perdidere, ea nobis servanda videtur mo-
deratio, ut neque in viduarum deiiciantur gra-
dum, nec in sacrarum, & perseverantium virgi-
num numero censeantur. Quibus si in omnibus
virginalibus observationibus perseverant, & casti-
moniae soliditatem mente custodiunt, sacra-
mentorum non est neganda communio, quia in-
justum est, eas in eo vel argui vel notari, quod
non voluntas admisit, sed vis hostilis eripuit.
Leo ep. 85. ad episc. Afric. c. 2. in fine.

CAPUT II.

Illae famulae Dei, quae integritatem pudoris
oppressione barbarica perdidere, laudabiliores e-
runt in humilitate, ac verecundia, si se inconta-
minatis non audeant comparare virginibus.
Quamvis enim omne peccatum ex voluntate na-
scatur, & potuerit corruptione carnis mens invi-
ta non pollui, minus tamen eisdem oberit, si
quod potuerunt animo non amittere, doleant se
vel corpore perdidisse. *Leo ep. 85. ad Episcopos*
Afric. c. 5.

TITULUS XXV.

NE SANCTIMONIALIS HABITET CUM
EPISCOPO, AUT PRESBYTERO, AUT
QUOCUMQUE ALIO VIRO.

CAPUT I.

NEque hoc silendum est, pervenisse ad nos,
per diversa loca Italiae, & Longobardo-
rum partes sacerdotes cum sanctimonialibus fe-
minis, id est monachis, habitare. Quod nefarium
est dicere, vel audire, &c. Ubi enim talis fuerit
commorantium habitatio, antiqui hostis stimuli
non desunt. Unde omnino cavendum est, ne fal-
lant, & impleatur in eis prophetae dictum: *Sacer-*
dotes ejus contaminant sancta, & reproban-
legem, &c. Zach. in syn. Rom. c. 15.

CAPUT II.

Qui virginitatem profitentur, bigamorum de-
finitionem sequantur, si praevarentur. Virgines,
quae uti sorores cum aliquibus vivunt, prohibe-
mus. *Ancyr. c. 19. Rab. c. 4. de poenit. Ivo part.*
6. c. 351. decr. Tarr. lib. 1. c. 110.

CAPUT III.

Episcopus, vel quilibet clericus sororem, aut
filiam

32. 9. 5. 6.

14.

11. 5. 5. 7. 2.

6. 5. 5. 5. 5. 5.

am. 5. 5. 5. 5.

Ezec. c. 22.

27. 9. 1.

Quotquot.

24.

filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat, extraneam vero nequaquam. *Elib. c. 27.*

CAPUT IV.

Nullus, nullaque sanctimoniam, & virginitati deserviens, propter blasphemiam Ecclesiam, in una domo cum extraneis commoretur, &c. Qui nolunt nubere, & pudicitiam meliorem eligunt partem, non solum non habitare simul, sed nec habere ad se aliquem accessum (*debent*), hoc & lex jubet, & in singulis conciliis statutum est, &c. Si laici sunt, post commonitionem, si contempserint, a communione separentur, &c. Pari sententia tenentur, qui cum viduis commorantur, & nulla secum germanitate conjuncti sunt, &c. *Carth. I. c. 3. & 4.*

CAPUT V.

In cubiculo Episcopi, presbyteri, diaconi, atque cellario, vel familiari quolibet servitio, neque sanctimonialis ulla, neque extranea mulier, neque ancilla ullo modo admittatur, &c. *Arvern. cap. 16.*

CAPUT VI.

Nullus clericorum Episcopus, presbyter, diaconus, subdiaconus sanctimonialiam, aut viduam vel ancillam propriam, pro confirmatione rerum in domo sua stabilire presumat, &c. Si fecerit, excommunicetur. *Turon. II. c. 11.*

TITULUS XXVI.

NE QUISPIAM PRÆFIATUR MONASTERIIS SANCTIMONIALIUM INJUSU EPISCOPI, NEVE IPSE PRÆFECTUS FAMILIARITER VERSETUR CUM EIS.

CAPUT I.

18. q. 2. c. 11. QUI religiosus sceminis proponendus est, ab Episcopo loci probetur. *Carth. IV. c. 97. Burch. lib. 8. c. 76. Ivo part. 7. c. 94. decr.*

CAPUT II.

18. q. 2. c. 24. In decima. Monasteria virginum in provincia Bætica monachorum administratione, ac præsidio gubernentur, &c. remoti tamen ab earum familiaritate, nec usque ad vestibulum habeant accedendi licentiam. Sed neque Abbati, vel ei, qui præficitur, extra eam, quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem morum non pertineat, licebit, neque cum ea sola, qui præest, frequenter, eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum, vel trium sororum, ita ut rara sit accessio, & brevis omnino locutio, &c. Unus monachorum probatissimus eligatur, cujus curæ sit, prædiis earum, rusticis vel urbanis intendere, fabricas extruere, & si quid aliud est, ad necessitatem monasterii providere, &c. Is qui ab Abbate proponitur, judicio sui episcopi comprobetur; vestes autem illæ eisdem cœnobitis faciant, a quibus tuitionem expectant, & ab iisdem denuo laborum fructus, & procurationis suffragium recepturæ. Si qui autem monachorum hanc ordinationem contempserint, aut qualibet inertiam dissolutione neglexerint, sciant, quod eorum temeritas, atque superbia excommunicationis sit plerenda censura. *Hispal. II. c. 11.*

TITULUS XXVII.

MONACHI, ET SANCTIMONIALES, HORAS CANONICAS CANTENT.

CAPUT I.

UNUS, atque idem psallendi ordo in matutinis, vel vespertinis officiis teneatur, & non diversæ, ac privatæ monasteriorum consuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permixtæ. *Brach. I. c. 19. Vide Toler. IV. c. 2.*

Dist. 12. Placuit. ult.

CAPUT II.

Abbatibus, indultis officiis, quæ juxta voluntatem sui Episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est vespers, matutinum five missam, aliter, quam in principali ecclesia celebrare non liceat, &c. *Toler. XI. c. 3.*

Dist. 12. De his. c. 13.

CAPUT III.

Sanctimoniales in monasterio constitutæ habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmodiarum celebratione, five oratione, & horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completoriam pariter celebrent. *Cabil. sub Carol. cap. 59. Magunt. sub Rab. c. 16. Burch. lib. 8. c. 77. Ivo part. 7. c. 95. decr.*

CAPUT IV.

Damasus constituit, ut psalmi die, noctuque canerentur per omnes ecclesias, qui hoc præcepit presbyteris, Episcopis, ac monasteriis. *Ex Pontific.*

TITULUS XXVIII.

MONACHI ASCENDERE POSSUNT AD SACROS ORDINES, SI EPISCOPUS, ET ABBAS ASSENSUM PRÆBEANT.

CAPUT I.

PRæpositus monasterii ordinatus presbyter ab Episcopo, potest ordinare lectorem in suo monasterio. *Nicæn. II. c. 14. Ivo part. 5. c. 376. decr. Cas. lib. 9. c. 21.*

Dist. 69. c. 1.

CAPUT II.

Pariter custodiendum est, ut invito Abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros, vel clericatus officium, tolli exinde monachi non debeant, sed si abundantes fuerint, qui ad celebrandas Dei laudes, vel utilitates loci sufficienter complendas, de his, qui superfluerint, offerat Abbas coram Deo, quos digne potuerit invenire. Quisquis autem ex monasterio ad ecclesiasticum ordinem pervenerit, ulterius illic nec potestatem aliquam, nec licentiam habeat habitandi. *Greg. in syn. Later. de monach. nigr. c. 3.*

18. q. 2. c. 5. Quam sit. §. ult.

CAPUT III.

Nulli filii concubinarum ad ordines, vel aliquos honores ecclesiasticos promoveantur, nisi monachaliter, vel canonicè vixerint in Ecclesia. *Urb. II. in conc. Clarom. c. 11.*

CAPUT IV.

Næ filii presbyterorum, diaconorum, vel subdiaconorum canonicorum ad ordines, vel ad alios honores ecclesiasticos promoveantur, nisi monachus, vel regularis canonicus fuerit. *Urban. II. in syn. Clarom. c. 25.*

CAPUT V.

Presbyterorum filios a sacris altaris ministeriis removendos decernimus, nisi aut in cœnobis, aut in canonicis religiose probati fuerint conversari. *Urban. II. in syn. apud Melfiam 14. Inn. II. in concil. Rom. cap. 15. Ivo lib. 3. tit. 5. cap.*

10. *panorm. C part. 6. c. 410. decret. Cesar. lib. 8. cap. 54.*

CAPUT VI.

16. q. 1. c. 29. Monachos, quos morum gravitas, & vitæ, ac fidei institutio sancta commendat, clericorum officiis aggregari & optamus, & volumus, ita ut qui intra tricesimum annum ætatis sunt digni, in minoribus per gradus singulos crescente tempore promoveantur ordinibus, & sic ad diaconatus, vel presbyterii insignia maturæ ætatis consecratione perveniant, nec per saltus ad Episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem, quæ singulis dignitatibus superius præfiximus, tempora fuerint custodita. *Syric. ep. 1. c. 13. Ivo part. 6. c. 53. decret. Ans. lib. 7. c. 101. in. addit.*

CAPUT VII.

16. q. 1. c. 3. De monachis, qui diu morantes in monasteriis si postea ad clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a priore proposito deviare, aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diu servavit, id in meliori gradu positus amittere non debet, aut si corruptus postea baptizatur, & in monasterio sedens, ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non poterit, quia nec benedici cum sponsa potest jam ante corruptus, quæ forma servatur in clericis. Maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quisquis corruptus baptizatus, clericus esse voluisset, spondeat se uxorem omnino non ducere. *Inn. ep. 2. c. 10. Ans. lib. 5. c. 67. in addit. Tarr. lib. 6. c. 79.*

CAPUT VIII.

Dist. 33. c. 6. Laici, qui clericis juncti sunt, aut monasteriis ex quo baptizati sunt, hæserint, &c. non prohibentur hujusmodi ad clericatus sortem assumi. *Innoc. epist. 4. c. 4. Ivo lib. 3. tit. 5. c. 4. panorm. C part. 6. c. 95. decret. Ans. lib. 7. c. 29. Tarrac. lib. 1. c. 129.*

CAPUT IX.

Exigit dilectio tua præceptum Apostolicæ sedis, in quo Patrum decreta consentiunt, & significas, nonnullos ex monachorum cœtu, quorum solitudo, quavis frequentia major est, sed & laicos ad sacerdotium festinare. Hoc autem specialiter, & sub prædecessoribus nostris, & nuper a nobis interdictum constat, &c. Quis ille tam arrogans, tam impudens invenitur, ut in cælesti militia, quæ propensius ponderanda est, & sicut aurum repetitis ignibus exploranda, statim dux esse desideret, cum tiro ante non fuerit? & prius velit docere, quam discere? *Zosim. epist. 1. in princ. Ans. lib. 6. c. 24.*

Dist. 59. Si officia. c. 2.

CAPUT X.

Dist. 77. c. 8. Si quis de religioso proposito, & disciplinis monasterialibus eruditus, ad clericale munus accedat, in primis ejus vita præteritis acta temporibus inquiratur, si nullo gravi facinore probatur infectus, &c. Ut si his omnia, quæ sunt prædicta, fulcitur, continuo lector, vel notarius, aut certe defensor effectus, post tres menses existat acolythus, maxime si huic ætas etiam suffragatur, sexto mense subdiaconi nomen accipiat, ac modestæ conversationis, honestæque voluntatis existit, nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter, cui tamen, quod annorum in-

Dist. 77. Monachus. c. 9.

Tom. V.

terstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse devotio. *Gelas. ep. 1. c. 3. Ivo part. 3. c. 143. decret.*

CAPUT XI.

Si quis ab alieno monasterio suscipit aliquem, & ad clericum promovet, vel monasterio suo Abbatem constituit, Episcopus, qui id facit, separatus ab aliorum communione, sui populi communione contentus sit, ille autem neque clericus, neque Abbas sit. *Carth. c. 81. G. Carth. V. c. 13. L. Afric. 47. L. Cas. lib. 9. c. 15.*

Dist. 58. Si quis clericus. c. 2.

CAPUT XII.

Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium Abbas suus dederit, nec in civitatibus nec in parochiis ordinentur, &c. Si necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu, & voluntate Abbatis præsumat Episcopus. *Agath. c. 27. Ivo part. 3. c. 157. decret.*

16. q. 1. c. 33.

CAPUT XIII.

De monachis id observari placuit, quod synodus Agathensis decrevit, hoc tantum adiciendo ut [cum pro ecclesiæ utilitate aliquos Episcopus probaverit, in clericatus officio promovendos, cum Abbatis voluntate debeant ordinari. *Ilerd. c. 3. Vid. Agath. c. 27.*

16. q. 1. c. 34.

CAPUT XIV.

Filii presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati ad sacros gradus non provehantur, nisi aut monachi fiant, aut in congregatione canonica regulariter viventes. Prælationes vero nullatenus habeant. *Pictav. cap. 8. Tarrac. lib. 6. cap. 83.*

De fil. presb. cap. 1. Greg. IX. C in 1. coll.

CAPUT XV.

Si quis Abbas sibi presbyterum, vel diaconum ordinari petierit, de suis eligat, qui dignus sit sacerdotio fungi. *Ex regula sancti Benedicti apud synodum Lemovicen. act. 2. prope fin.*

TITULUS XXIX.

MONACHI, QUI AD EPISCOPATUM ASCENDUNT, UTI DEBENT VESTITU MONACHALI.

CAPUT I.

Illos, qui reverenter monasticam vitam sectati sunt, & Episcopalem meruerunt honorem, conservare schema, & amictum monachicorum indumentorum, & ipsam beatam vitam, decernimus, & nullus omnino habeat potestatem deponere jam dictum schema, propter typhum, & arrogantem voluntatem. Nec * per hoc inveniat * ne. proprior. Sicut enim continuus palliorum amictus studiosum, & suæ gloriæ deditum demonstrat Episcopum, ita & hic depositio, ac denudatio monachici habitus, nihilominus eisdem submittit criminibus eum, qui hoc fecisse captus extiterit. Quisquis ergo Episcopus præter definita, sibi scripto tempore se pallio induerit, aut monasticarum vestium schema deposuerit, aut corrigatur, aut a Patriarcha proprio deponatur. *Syn. VII. CP. sub Hadr. II. cap. 27.*

CAPUT II.

Pontifices in publico, & in Ecclesia superindumentis lineis omnes urantur, nisi monachi fuerint, quos oportet deferre habitum monachalem. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. cap. 16.*

De vita, & hon. cap. 15. Greg. IX. C. c. 4. cod. tit. in 4. coll.

Ccc

TL

TITULUS XXX.
ETIAM CLERICI POSSUNT MONACHI
FIERI, EXCEPTIS EPISCOPIS.

CAPUT I.

7. q. 1. Hoc nequaquam. 45.
SI quis Episcopus, vel alius Pontificalis dignitatis, monachorum vitam velit agere, & pœnitentiæ, non possit Pontificalem dignitatem resumere. Nam monachorum status humiliatiōnis habet rationem, & disciplinæ, non doctrinæ, & prælationis, neque aliorum pastor esse debet, sed pasci censetur. Quamobrem, ut dictum est, sancimus, ut nemo deinceps ex Pontificali dignitate, & pastoralis cura in ovium, & pœnitentium locum seipsum submittat, &c. *Synodus CP. IX. sub Joanne VIII. can. 2. Ivo part. 7. cap. 149. decret. Casar. lib. 9. cap. 62.*

CAPUT II.

7. q. 1. c. 46.
Suggestum est nobis, quod pro præteritis laboribus, & infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibi met, & a Deo commissas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint eas, quas tueri debent, ecclesias, & pro ovibus sibi commissis laborare negligant, & monasteriorum se quieti contradere festinent, & vacationem ab Episcopatus laboribus eligere, & silentio, atque otio vitam degere magis appetant, quam in his, quæ sibi commissæ sunt, permanere, &c. *Attendite itaque vobis, & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivistis proprio sanguine; ut non sit, qui vos decipiat, aut seducat in subtilitate sermonis, ut plebes vobis commissas relinquatis, & quieti vos tradatis, & ut vos solummodo salvetis, & filios orphanos relinquatis. Liber. epist. 2. ad omnes Episcopos, post princ. Tarrac. lib. 6. cap. 110.*

CAPUT III.

19. q. 1. cap. unic.
Clerici, qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab Episcopo in monasteriis largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorum. *Tollet. IV. cap. 49. Burch. lib. 8. cap. 21. Ivo part. 9. cap. 371. decret. Anselm. lib. 7. cap. 179. & in Rom. post lib. 13. cap. 64.*

CAPUT IV.

Joann. 6. d.
Liceat Christiano asceticam vitam eligere, & tempestatem curarum vitæ effugere, & in monasterium ingredi, ac tonsuram monachi habitum accipere, etsi in aliquo crimine fuerit deprehensus. Salvator enim noster ait: *Eum, qui venit ad me, non eiiciam foras, nemo igitur prohibeatur illic esse, & pœnitere. Trull. cap. 43.*

CAPUT V.

Paulus Patriarcha CP. Episcopatu renuntiavit, monachicam eligens vitam. *Constantinus, & Irene epist. ad synod. Nicæn. II. post princ. apud eandem syn. act. 1. post princ.*

TITULUS XXXI.
DE MONACHIS, ET SANCTIMONIALIBUS
AB INSTITUTO VITÆ
CURSU DISCEDENTIBUS.

CAPUT I.

Monachi, qui relinquunt suum habitum vel absque licentia sui Abbatis vagan-

tur, non recipiantur. *Gregor. VII. in synod. Roman. ann. incert. cap. 21.*

CAPUT II.

Propositum monachi proprio arbitrio, aut voluntate susceptum, deserere non potest absque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere. Unde qui relicta singularitatis professione ad militiam, vel ad nuptias devolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est, quia etsi innocens militia, & honestum potest esse conjugium, electionem tamen meliorum deseruisse transgressio est. *Leo epist. 70. alias epist. 90. cap. 13. ad Rustic. Narbon. Episcopum. Vid. Tribur. cap. 26. Burch. lib. 8. cap. 8. Ivo lib. 3. tit. 16. cap. 9. panorm. & part. 7. cap. 19. decret. Anselm. lib. 7. cap. 196. & lib. 11. cap. 147.*

CAPUT III.

Addidisti adhuc, quod si pater, vel mater filium, vel filiam intra septa monasterii in infantia annis, sub regulari tradiderit disciplina, utrum liceat eis, postquam pubertatis impleverint annos egredi, & matrimonio copulari. Hoc omnino evitamus, quia nefas est ut oblati a parentibus Deo filiis voluptatis fræna laxentur. *Gregor. in epist. 6. ad Augustin. prope fin. Gregor. III. epist. 3. ad Bonifac. Vormac. cap. 22. Ivo part. 7. cap. 15. decret.*

CAPUT IV.

Hi, qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad sæculum redeunt, & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem penitus non accipiant, quos etiam jubemus ad clericatus officium non admitti, & quicumque ille sit, post pœnitentiam sæcularem habitum non præsumat. Quod si præsumperit, ab Ecclesia alienus habeatur. *Arel. II. cap. 25. Raban. cap. 33. de pœnit. Capit. lib. 6. cap. 139. Burch. lib. 19. cap. 67. Ivo part. 15. cap. 81. decret.*

CAPUT V.

Quæcumque puellæ seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, annum in ipsa, qua intraverint, veste permaneant. In his vero monasteriis, ubi non perpetuo teneantur inclusa triennium in ea, qua intraverint, veste permaneant, & postmodum secundum statuta monasterii ipsius, in loco, quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. Quæ si deinceps sacra relinquentes loca, propositum sanctum sæculi ambitione transcenderint, illæ, quæ in domibus propriis, tam puellæ, quam viduæ, commutatis vestibus convertuntur, cum iis, quibus conjugio copulantur, Ecclesiæ communionem priventur. Sane si culpam sequestratione sanaverint, ad communionis gratiam revocentur. *Arel. V. cap. 19.*

CAPUT VI.

Agnes monacha agellos, & alias res ad se pertinentes, aliquibus potentibus dare voluit, ut per eorum patrocinium se posset de intra monasterii sui septa subtrahere, &c. Quæcumque ita se derelicto habitu ad illecebras sæculi, aut res suas, pro tam nequâ liberationis causa, quibuscumque dare censuerit, tam illa, quam illi, qui accepserint,

10. q. 3. c. 1.

20. q. 1. c. 2.

Dist. 50. cap. ult.

10. q. 3. c. 1.

10. q. 3. c. 1.

10. q. 3. c. 1.

10. q. 3. c. 1.

rint, &c. tamdiu sint a communionis gratia sequestrati, quamdiu res ipsas eis, a quibus hæc acceperant, digna pœnitentia, aut satisfactione restituant. *Marisc. cap. 19.*

CAPUT VII.

Puellæ, quæ conniventia parentum suorum, se voluntarie dedicaverint, & intra monasterium puellarum conclusionem elegerint, & se de eodem monasterio quacumque animi levitate, aut vilitate * corporis, extra captivitatis incursum, voluntate sua subtraxerit, & de conversatione religiosa cujuscumque vocationis spiritu, sæculi delectationes elegerint, quousque in monasterium, unde egressæ sunt, revertantur, a communionis gratia segregentur, viaticum tamen illis miserationis intuitu præbeatur. *Lugdunen. II. cap. 3.*

CAPUT VIII.

Qui a parentibus detonsi fuerunt, aut sponte sua amissis parentibus, se ipsos religioni devoverunt, & postea habitum sæcularem sumpserunt, ut iidem a sacerdote comprehensi, ad cultum religionis acta prius pœnitentia revocentur. Quod si converti non possunt, velut apostatæ anathematis sententiæ subiiciantur. Quæ forma servabitur etiam in viduis, virginibusque sacris, ac pœnitentibus feminis, quæ sanctimoniam habitum induerunt, & postea aut vestem mutaverunt, aut ad nuptias transierunt. *Tolet. IV. cap. 54.*

CAPUT IX.

Proclivis cursus est ad voluptatem, & imitatrix natura vitiorum. Quisquis virorum, vel mulierum habitum semel induerit spontanee religiosum, aut si vir deditus ecclesiæ choro, vel femina fuerit, aut fuerit delegata puellarum monasterio, in utroque sexu prævaricator, ad propositum invitatus reverti cogatur, ut vir derondeatur, & puella ad monasterium regrediatur. Si autem quolibet patrocínio desertores permanere voluerint, sacerdotali sententiâ ita a Christianorum cœtu habeantur extorres, ut nec locus eis ullus sit communionis. Viduæ quoque sicut universalis synodus jam statuit, professionis, vel habitus sui desertrices, superiori sententiâ condemnentur. *Tolet. VI. cap. 6. Burch. lib. 8. cap. 14. Ivo part. 7. cap. 35. decret.*

CAPUT X.

Omnibus feminis, quæ jam in præteritum religionis veste probantur indutæ fuisse, nihil excusationis, valeat, &c. commoneantur sane sacerdotis auctoritate, ut redeant sponte, si noluerint, ad religionis cultum reducantur, & in monasteriis redactæ, excommunicationis condignæ sententiâ feriuntur. Idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quamvis a sacerdote sanctimoniam vestem non accepissent, ipsæ tamen indutæ sunt, aut in illo die habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, si coram Ecclesia, vel sacerdote, aut etiam competentibus testibus quandoque indutæ, certis indiciis, aut testimoniis approbantur.

[Omnes tamen hæ, seu venientes ad primam religionem, seu post transgressum resumentes iteratam conversionem, sicut præmissum est, & pallio capita contegant, & conscriptam, roboram

tamque professionis faciant scripturam, per quam ulterius non sinantur relabi ad prævaricationis audaciam. Quæ vero ex omnibus his fuerint repertæ, animum aut vestem in transgressionem dedisse, excommunicationis sententiam ferant, & rursus mutato habitu, in monasteriis, donec diem ultimum claudant, sub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ. *Tolet. X. cap. 5. Ivo lib. 5. tit. 17. cap. 15. panorm.*

CAPUT XI.

De his, qui in parva ætate coram parentibus religionis habitum tenuerunt, &c. [Si in qualibet minori ætate, vel religionis tonsuram, vel religioni debitam vestem, in utroque sexu filiis, aut unus, aut ambo parentes dederint, aut nolentibus, vel nescientibus, se susceptam, & non mox visam in filiis abdicaverint, sed vel coram se, vel coram Ecclesia, palamque in conventu eisdem filios talia habere permiserint, ad sæcularem reverti habitum, ipsis filiis quandoque penitus non licebit. Sed convicti, quod tonsuram, aut religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum, habitumque revocentur, & sub strenua districtione hujuscemodi observantiæ inservire cogantur. Parentibus sane filios suos religioni contradere non amplius, quam usque ad decimum ætatis eorum annum licentia poterit esse: postea vero an cum voluntate parentum, an suæ devotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum religionis assumere cultum. Quisquis autem, vel abolitione tonsuræ, vel sæcularis vestis assumptione, detectus fuerit attigisse transgressionem, & excommunicationis censuram accipiat, & religioni semper inhæreat. *Tolet. X. c. 6. Burch. lib. 8. c. 1. Ivo lib. 3. tit. 16. c. 13. pan. c. p. 7. c. 27. decret. Ans. lib. 11. c. 176. in Rom. Casar. lib. 9. c. 14. Tarrac. lib. 6. c. 109.*

CAPUT XII.

Vidua, quæ sacrum capiti velamen imposuerit, & inter ceteras velatas feminas in ecclesia oraverit, & oblationem cum illis obtulerit, si professæ est in eodem habitu permanere, spondens numquam religionis deponere velamen, a religionis observantia discedere non præsumat. Quod si præsumperit, a liminibus sanctæ ecclesiæ segregetur, donec ad emendationis remedia confugiat. *Vorm. 21. Ivo lib. 3. tit. 7. c. 12. pan. c. part. 7. c. 145. decret.*

CAPUT XIII.

Si pater, vel mater filium, filiamque intra septa monasterii in infantia annis sub regulari tradiderint disciplina, non liceat eis postquam ad pubertatis pervenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc ergo omnino devitandum est, quia nefas est, ut oblati a parentibus Deo filiis, voluptatum fræna laxentur. Igitur, ut prædiximus, non liceat eis susceptum habitum unquam deserere, se convicti, quod tonsuram, aut religiosam vestem aliquando habuerint, in religionis cultu, habituque, velint nolint, permanere cogantur. *Vorm. c. 22. Greg. I. in epist. 6. ad Augustin. prope fin. Greg. III. in ep. 4. ad Bonif. in med. Ivo part. 7. c. 15. decret.*

CAPUT XIV.

Quæcumque virgo sub patrocinio ante annos XII. non coacta, sed propria voluntate, sacrum velamen sibi imposuerit, annumque, & diem, nullo repetente, velata permanferit, ab eodem sancto habitu ulterius non recedat, sed sponsa vero Regi Christo, immaculato agno, ulterius incorrupta, & immaculata deserviat. Si vero idem patronus post annum, & diem sanctum propositum corrumpere, & velatam studuerit repetere, atque Christo suam sponsam rapere, secundum præstituta canonum præjudicamus, ut vires non obtineat, sed Christo Regi suam sponsam relinquat, &c. *Tribur. c. 24.*

CAPUT XV.

Si monachus fuga regularis disciplinæ elapsus, propositum sanctitatis calcaverit, omnimodis coerendus, & ab hominibus detestandus, atque omni onere est gravandus, ut saltem rubore verecundiæ confusus, & onere paupertatis afflictus redeat, quem relicta singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam irreverens, & pertinax est, ut ad monasterium redire, & propositum monachi reluctaverit observare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto canone in concilio Chalced. cap. IV. Papæ Syrii VI. Leonis XXVI. quatenus retrusus ergastulo, decoqui possit poenitentis igne purgatorio. *Tribur. c. 26. Vid. Syric. ep. 1. c. 6. Leo ep. 90. c. 12.*

CAPUT XVI.

Qui voluntarii, & secundum regulam sancti Benedicti, habitum monachi susceperunt, & postea voluntarii dereliquerunt, communione fidelium priventur, usque ad emendationem dignam. Et si Abbates, vel alii monachi volunt eas suscipere, maneant cum clericis in monasteriis, vel apud clericos in habitu monastico, & reverentia, atque abstinentia. *Bituric. c. 23. apud syn. Lemo-wicen. act. 2.*

TITULUS XXXII.

DE VARIIS REBUS, QUAS MONACHI FACERE PROHIBENTUR.

CAPUT I.

De appellat. 26. Gr. IX. c. 42. eod. tit. in 1. coll.

Præcipue in locis religiosis hoc volumus observari, ne monachi, sive quicumque religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati sui, & Capituli disciplinam, appellare præsumant, sed humiliter, ac devote suscipiant, quod pro salute sua, utiliter eis fuerit injunctum. *Alexand. III. in conc. Lat. c. 6. in fine.*

CAPUT II.

18. q. 2. c. 25.

Perniciosam, & detestabilem consuetudinem quarundam mulierum, quæ licet neque secundum regulam B. Benedicti, neque Basilii, aut Augustini vivunt, sanctimoniales tamen vulgo centeri desiderant, aboleri decernimus. Cum juxta regulam degentes in cœnobiiis, tam in ecclesia, quam in refectorio communiter esse debeant, propria sibi ædificant receptacula, & privata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine, passim hospites minus religiosos contra sacros, & bonos mores suscipere nullatenus erubescunt,

&c. Hoc tam inhonestum, detestandumque flagitium, ne ulterius fiat, omnimodis prohibemus, & sub pœna anathematis interdiciamus. *Inn. II. in syn. Rom. c. 20. aliis c. 26. Vide Eugen. III. in syn. Rem. c. 4.*

CAPUT III.

Præter Domini sacerdotes, nullus audeat docere, prædicare, seu monachus, sive ille sit laicus, cujuslibet sententiæ nomine gloriatur. *Leo ep. 42. vel 61. in fine ad Theodor. Episc. 91. vel 60. in fine ad Maximum Antioch. Episcopum. Burch. lib. 2. c. 158. Ivo part. 6. c. 249. decr. Anselm. lib. 7. c. 130. & in Rom. post lib. ult. cap. 68.*

16. q. 1. c. 19. Adici-mus.

CAPUT IV.

Monacho orarium in monasterio, vel zonas habere non liceat. *Aurel. c. 16. al. 20. al. 22.*

27. q. 1. c. 32.

CAPUT V.

Nullus sacerdotum, ac monachorum colligere alium in lecto suo præsumat, nec liceat monachis cællas habere communes, ubi aut bini maneant, aut peculiare reponi possit. Sed schola labore communi construatur, ubi omnes jaceant, aut Abbate, aut Præposito imminente, ut dum duo vel tres vicissim & legant, & excubent, alii consolentur, ut non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua, profectus animarum. *Turon. II. c. 15.*

CAPUT VI.

Non licet Abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere. *Antif. c. 25.*

TITULUS XXXIII.

NE MONACHI NEGOTIIS SÆCULARIBUS DENT OPERAM.

CAPUT I.

Episcopus, clericus, monachus non conducatur possessiones alienas, vel accipiat administrationem rerum sæcularium, nisi ex legibus vocetur ad impuberis inexcusabilem tutelam, aut Episcopus urbis commiserit ei curam rerum ecclesiasticarum, aut pupillorum, & viduarum, quæ carent defensore, & earum personarum quæ indigent ecclesiastico auxilio. Si quis contra audeat, ecclesiasticis pœnis subiaceat. *Chalc. c. 3. Vide ibid. c. 4. & act. 6. c. 2. Paris. sub Lud. & Lorb. lib. 1. c. 28. Capit. lib. 1. c. 22. Burch. lib. 2. cap. 145. Ivo part. 6. cap. 218. decr. Anselm. lib. 6. c. 181. in Rom.*

Dist. 86. Pervenit. c. ult.

CAPUT II.

Semel in clero ordinatos, aut monachos factos, neque ad militiam, neque ad dignitatem sæcularem venire oportet. Qui id fecerint, neque poenituerint, ut ad partes Dei revertantur, anathematizentur. *Chalced. c. 7. Vid. Ap. 83. Aquisgran. c. 85. Tribur. 27. Capit. lib. 1. c. 26. Burch. lib. 8. c. 4. Ivo part. 7. c. 28. decr. Caesar. lib. 9. c. 17.*

80. q. 3. Eos.

CAPUT III.

Non magnopere antiqui hostis invidia infirma membra Ecclesiæ præcipitare laborat, sed manum mittit ad desiderabilia ejus, & electos quosque nititur supplantare, dicente scriptura, *Esca ejus electæ*, multorum siquidem casus operari se reputat, ubi pretiosius aliquod membrum Ecclesiæ

Ne clerici, vel monach. c. 3. Gr. IX. c. 1. eod. tit. in 1. coll. Job. 39. A-bac. 1.

fiæ

fiæ sua fuerit calliditate detractum. Inde nimirum est, quod se in angelum lucis more solito transfigurans, sub obtentu languentium fratrum consulendi corporibus, & ecclesiastica negotia fidelius pertractandi, regulares quosdam, ad legendas, leges, & confessiones phycas ponderandas, de claustris suis educit, unde ne sub hac occasione scientiæ, spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur, & in interioribus ex eo ipso deficient, ex quo se aliis putant in exterioribus providere, de præsentis concilii assensu statuimus, ut nullus omnino post votum religionis, post factam in aliquo religioso loco professionem ad phycam, legesve mundanas legendas permittatur exire. Si vero exierit, & ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierit, sicut excommunicatus ab omnibus evitetur, & in nulla causa, si patrocinium præstare tentaverit, audiatur. Reversus autem in choro, capitulo, mensa, & ceteris, ultimus fratrum semper existat, & nisi ex misericordia forsân Apostolicæ sedis totius spem promotionis amittat. *Alexand. III. in concil. Turonens. cap. 8. post conc. Lateran. part. 27. cap. 2.*

CAPUT IV.

Clerici coram iudice sæculari advocati in negotiis, fieri non præsumant, nec procuraciones villarum, aut iurisdictiones etiam sæculares sub aliquibus Principibus, vel sæcularibus viris, ut iustitiarum eorum fiant clericorum, quisquam existere præsumat. Si quis adversus hoc venire tentaverit, &c. & sæculariter agit ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, &c. Distinctius autem decrevimus puniendum, si religiosorum quisquam aliquid prædictorum audeat attentare. *Alex. III. in conc. Lat. c. 12.*

CAPUT V.

Quod quibusdam religiosis a sede Apostolica est prohibitum, volumus, & mandamus ad universos extendi, ne quis videlicet, absque Abbatis, & majoris partis sui Capituli licentia, pro aliquo fidejubeat, vel ab alio pecuniam mutuo accipiat, ultra summam communi providentia constitutâ. Alioqui non teneatur Conventes pro his aliquatenus respondere, nisi forte in utilitatem domus manifeste constiterit expendisse, & qui contra statutum istud venire præsumperit, graviori disciplinæ subdatur. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. cap. 59.*

CAPUT VI.

Prava consuetudo, prout accepimus, & detestabilis inolevit, quoniam monachi, & regulares canonici, post susceptum habitum, & professionem factam, spreta bonorum magistrorum Augustini, & Benedicti regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt, &c. Ut ergo ordo monasticus, & canonicus Deo placens in sancto proposito inviolabiliter conservetur, ne hoc ulterius præsumatur, auctoritate Apostolica interdiximus, &c. *Innoc. II. in conc. Rom. c. 6. in fine panorm. Ivo nis.*

CAPUT VII.

Nullus monachus sæcularia, aut ecclesiastica negotia perturbare præsumat, quia mortua in ta-

libus vox est eorum. *Pelag. II. ep. 3. post princ. Anf. lib. 5. c. 63. in Rom. Cas. lib. 9. c. 6.*

CAPUT VIII.

Monachi a monasterio egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum præsumant agere prohibemus, nisi forte cum Abbatis imperio, nullus eorum forensis negotii susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterii exposcit utilitas Abbate imperante. Canonum ante omnia Gallicanorum de his constitutione servata. *Tarr. c. 11.*

CAPUT IX.

Hoc & de Abbatibus, & de presbyteris, & diaconibus, & maxime monachis observandum est, ut ad forum, neque ubi publice negotia judiciaria exercentur, non pergant, &c. *Cabilon. sub Carolo cap. 11.*

CAPUT X.

Neque presbyteri, neque diaconi, neque monachi villici fiant. *Cabilon. sub Carol. c. 12.*

CAPUT XI.

Decrevimus, sicut sancta regula dicit, ut monasterium, ubi fieri possit, per Decanos ordinetur, quia illi præpositi sæpe in elationem incidunt, & in laqueum diaboli. Monachi ad sæcularia placita nullatenus veniant, neque ipse Abbas sine consensu Episcopi sui, & cum necessitas exigat, tunc per iussionem, & consilium Episcopi illuc vadat, nequaquam tamen contentiones, aut lites aliquas ibi movere præsumat, sed quidquid quærendum, vel etiam respondendum sit, per advocatos suos hoc faciat. Abbates, & monachi usque ad interrogationem silentium habeant & cū interrogantur, cum humilitate, & reverentia respondeant, alias querelas omnino devitent. In eorum claustris permaneant, &c. *Maguntin. cap. 12.*

CAPUT XII.

Ministri altaris Domini, vel monachi a negotiis sæcularibus abstineant. Sunt autem hæc, &c. in regula sancti Benedicti præcipitur prævidere, per quorum manus negotium monasterii transeat &c. Apostolus ait: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* *Magunt. c. 14. Magunt. sub Raban. c. 13. Capitul. lib. 7. c. 172. in addit. Burchard. lib. 8. cap. 90. Ivo part. 7. cap. 108. decret.*

CAPUT XIII.

Monachi ad placita sæcularia nullatenus vadant. *Rem. cap. 29.*

CAPUT XIV.

Nemo sacerdotum, vel monachorum negotiis illicitis se implicet, quomodo scriptum est: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus.* *Rem. cap. 30.*

CAPUT XV.

Comperimus nonnullos presbyteros, & monachos desertores ordinis sui, quod non sine magno animi mærore prosequimur, adeo villicationes, & negotiationes, diversaque turpia lucra spectare, ut illud videatur completum, quod dicitur: *Et erit sicut populus, sic sacerdos.* Quod & leges divinæ, & jura canonica condemnant, quantumque etiam id religioni Christianæ contrarium sit, manifestum est, &c. In concilio quoque Chalcedo-

c. 1. de po-
stul. Gr. IX.
in 1. coll.
6. 4.
Ne cleric.
vel mon. Gr.
IX. c. 1. in 1.
coll. c. 3. eod.
tit.

De fidejuss.
cap. 4. Gr.
IX. c. 1. eod.
tit. in 4. coll.

16. q. 1. c. 35.

c. 1. ne cler.
vel monach.
Greg. IX. c.
in 1. coll.

2. Tim. 2. a.

2. Tim. 2. a.

Esa. c. 24.

donens. titulo tertio legitur. Pervenit ad sanctam synodum, &c. de monachis specialiter titul. 14. Monachos vero, &c. His ita præmissis, oportet, ut Episcopi suæ parochiæ sacerdotes, & monachos a memoratis illicitis actionibus, sua auctoritate compescant: transgressores vero censura canonica corripiant, qua dicitur. Transgredientem vero hanc definitionem nostram excommunicatum esse decrevimus, ne nomen Dei blasphemetur. *Parisiensis sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 28.*

CAPUT XVI.

Monachi a negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt negotia sæcularia, de his tamen pauca perstrinximus, ad quæ pertinet omnis libido, non solum immunditia carnis, sed etiam in omni carnali concupiscentia, quidquid plus justo appetit homo turpe lucrum, munera injusta accipere, vel etiam dare pro aliquo sæculari, cum quæstu, pretio aliquem conducere, contentiones, & lites, vel rixas amare, in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum, conductores, aut procuratores esse sæcularium rerum, turpis verbi, vel facti jocularitatem esse, vel jocum sæcularem diligere, aleas amare, ornamentum inconueniens proposito suo quærere, in deliciis vivere velle, gulam, & ebrietatem sequi, pondera injusta, vel mensuras habere, negotium injustum exercere, nec tamen justum negotium est interdicendum, propter necessitates diversas, quia legimus sanctos Apostolos negotiatos esse, & in regula sancti Benedicti præcipitur prævidere, per quorum manus negotium monasterii transeat, canes, & aves sequi ad venandum, in comessationibus, & vino lentis nimis incumbere, superfluitatem in quibuslibet rebus nolle fugere. Quæ omnia ministris altaris interdiciamus, hortantes eos servare illud Apostolicum: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, &c. Magunt. sub Rabano c. 13. Magunt. I. c. 14. Capitul. lib. 7. c. 172. in addit. Burch. lib. 8. c. 90. Ivo part. 7. cap. 108. decr.*

CAPUT XVII.

Monachos passim, & quasi absque canonice auctoritatis jugo effrænatos per sæcularia negotia minime oportet discurrere, & villicis, atque sæcularibus curis inservire, sed secundum institutionem canonicam, in quibus renuntiaverunt, contentos esse, & neque sæcularibus, neque ecclesiasticis negotiis, nisi in causa necessitatis, accepta tamen propriæ civitatis Episcopi licentia, interesse. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 3. c. 2.*

CAPUT XVIII.

Ne (monachi) sub prætextu obedientiæ diutius villicationibus inserviant; sed regulariter obedientiam in vicissitudine sua peragentes, secum ut de S. Benedicto legitur, in monasterio habitent, atque se ipsos recolligant. &c. *Meld. c. 57.*

CAPUT XIX.

Ne monachi, vel sanctimoniales sæcularibus curis, vel negotiis occupentur, ne pompas mundiales requirant, ne ecclesiastica jura inquietent, sed juxta proprietatem sui vocabuli, quietem, &

otium amplectantur. *Troslejan. c. 3. prope fin.*

TITULUS XXXIV.

NE SIMONIÆ LOCUS ULLUS SIT APUD MONACHOS, ET SANCTIMONIALES.

CAPUT I.

Mediator simoniacæ ordinationis clericus a suo gradu cadat, laicus, vel monachus, anathematizetur. *Chalced. c. 2. Burch. lib. 1. c. 112. Ivo lib. 3. tit. 9. c. 3. panorm. & part. 5. c. 118. decr. Anf. lib. 6. c. 81. Cas. lib. 4. c. 21.*

CAPUT II.

Ita avaritia implicat se inter duces Ecclesiæ, ut aliqui dicti pii viri, & mulieres transgressi mandata Domini, seducantur, & auro accepto faciant receptiones venientium ad sacrum ordinem, & ad vitam monasticam, & quorum initium improbandum est, omnia sunt abiicienda, ut ait magnus Basilius: „ Non enim licet servire Deo, meo * Mamone“. Episcopus hoc faciens, vel Præpositus, vel alius clericus, vel cesset, vel deponatur, juxta canonem II. Chalcedon. Præposita vero eiiciatur a monasterio, & alteri monasterio tradatur ad pœnitentiam. Eodem modo Præpositus, nisi presbyter sit. Quæ vero dantur a parentibus liberis dotium causa, vel quia ipsorum liberorum sunt, consentibus his, qui offerunt, ea esse consecrata Deo, jubemus, ut sive maneat sive recedat inde, ea permaneant monasterio, nisi Præpositi sit culpa. *Nicæn. II. c. 19.*

CAPUT III.

Non satis utiliter in populo avaritia redarguitur, si ab iis, qui in clero constituti videntur, & præcipue, qui contempto sæculo religiosorum nomen profitentur, & regulam, modis omnibus non cavetur. Prohibemus igitur, ne ab iis, qui ad religionem transire voluerint, aliqua pecunia requiratur, neve Prioratus, aut capellanix quælibet monachorum aut clericorum, annua distractione vendantur, nec ab eo, qui pro regimine ipsarum committitur, pro earum commissione ullum pretium exigatur, &c. *Alex. III. in conc. Turon. c. 6. post conc. Later. part. 2. c. 10.*

CAPUT IV.

In quibusdam ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Episcopis, vel Abbatibus, seu quibuscumque personis ecclesiasticis ponendis in sede, &c. aliquid exigatur, &c. Ne hoc de cetero fiat, & vel pro personis ecclesiasticis deducendis ad sedem, &c. aliquid exigatur, districtius inhibemus, &c. *Alex. III. in conc. Later. c. 7.*

CAPUT V.

Monachi non pretio recipiantur in monasterio &c. Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros ordines non ascendat, is autem, qui acceperit, officii sui privatione multetur, &c. Prioratus quoque, sive obedientiæ pretii datione nulli tradantur, alioqui, & dantes, & accipientes a ministerio fiant ecclesiastico alieni. *Alex. III. in d. conc. Later. c. 10.*

CAPUT VI.

Pro benedictionibus Abbatum nihil recipiantur. *Inn. III. in conc. gen. Lat. c. 63.*

CAPUT VII.

Quoniam simoniaca labes adeo plerasque monia-

c. 1. ne cler. vel monach. Greg. IX. & in 1. coll.

2. Tim. 2. 4.

1. q. 1. Si quis Episcopus. 8.

Matt. 6. c.

* atque.

De sim. c. 8. Greg. IX. & c. 7. eod. tit. in 1. coll.

De sim. c. 9. Gr. IX. & c. 8. eod. tit. in 1. coll.

De statu monach. cap. 2. Greg. IX. & in 1. coll.

De sim. c. 39. Greg. IX. & c. 3. eod. tit. in 4. coll.

De sim. 40.

Greg. IX. c. 3. cod. tit. in 4. coll.

niales infecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant in sorores, paupertatis prætextu volentes hujusmodi vitium palliare, ne id de cetero fiat, penitus prohibemus. Statuentes, ut quæcumque de cetero talem pravitatem commiserit, tam recipiens, quam recepta, sive sit subdita, sive Præ-lata, sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, in locum artioris regulæ ad agendum perpetuo pœnitentiam retrudenda. De his autem quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de monasteriis, quæ perperam sunt ingressæ, in aliis ejusdem ordinis collocentur. Quod si propter nimiam multitudinem alibi forte nequiverint commode collocari, ne forte damnabiliter in sæculo evagentur, recipiantur in eodem monasterio dispensative de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. Hoc etiam circa monachos, & alios regulares decernimus observandum. Verum ne per simplicitatem, vel ignorantiam se valeant excusare, præcipimus, diœcesani Episcopi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari. *Inn. III. in conc. gen. Later. c. 64.*

CAPUT VIII.

1. 7. 1. c. 124.

Nullus Episcopus gravamen, seu servile servitium ex usu contra ecclesiasticam normam Abbatibus, seu clericis suis imponat, vel interdictum sacerdotale officium, pretio interveniente restituat, quod si fecerit, officii sui periculum subeat. *Greg. II. in synod. Rom. ann. 6. cap. 10. Tarrac. lib. 5. cap. 54.*

CAPUT IX.

Nullus Abbas pretium exigere ab eis, qui ad conversionem veniunt, aliqua placiti occasione præsumat. *Urb. II. in synod. apud Melfiam, c. 7.*

CAPUT X.

Nullus Episcopus, neque presbyter, vel Abbas, seu diaconus per præmium ad sacrum ordinem penitus accedat. Quod qui fecerit, ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit, omnino privetur. *Cabilon. cap. 16.*

CAPUT XI.

16. 9. 7. c. 42. Constituit, c. 20. 7. 3. c. ult.

Imputatur quibusdam fratribus eo quod avaritiæ causa hominibus persuadeant, ut abrenuntiantes sæculo, res suas ecclesiæ conferant, &c. Episcopi, sive Abbates, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines illectos circumveniendo totonderunt, & res eorum tali persuasione non solum acceperunt, sed potius subriperunt, pœnitentiæ canonicæ, sive regulari, ut puta turpis lucri sectatores subjaceant. Hi vero, qui vanis promissionibus, vel quibuslibet machinationibus persuasi, mentis inopes effecti, rerum suarum domini esse nescientes, comam depofuerint, in eo quod cœperunt, perseverare cogantur. Res namque, quæ ab illectis, & negligentibus datæ, ab avaris, & cupidis non solum acceptæ, sed raptæ noscuntur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum, & avaritia incentorum, exhereditati esse noscuntur. Si vero nescientibus Episcopis, aut Abbatibus ministri eorum, quilibet videlicet in clero, hoc fecisse convincuntur, Episcopi, & Abbates desidia, illi vero rapacitate, & avari-

tia judicentur. Hoc vero, quod quisque Deo iuste, & rationabiliter de rebus suis offert, Ecclesia tenere debet. *Cabilon. sub Carolo cap. 6. c. 7. Vi-de Maguntin. 23. Burchard. lib. 8. cap. 93. Ivo part. 7. cap. III. decret.*

CAPUT XII.

Nemo Abbatiam per pecuniam adquirat. Et quicumque tali modo jam adquisisse comprobatur, omni remota occasione deponatur. *Pictav. cap. 2.*

CAPUT XIII.

Abbates, monachi, canonici ecclesias, quas numquam habuerunt, non emant, nec alio modo sibi vindicent, nisi consentiente Episcopo in cujus fuerint diœcesi. In illis vero, quas hæctenus absque calumnia habuerunt, redditus, beneficiaque obtineant. *Pictav. cap. 6.*

TITULUS XXXV.

NE MONACHI FœNERENTUR.

CAPUT I.

Plures clericorum, & quod mærentes dicimus, Deorum quoque, qui præsens sæculum professione vocis, & habitu reliquerunt, dum communes usuras exhorrent, commodata pecunia indigentibus possessiones eorum in pignus accipiunt, & provenientes fructus percipiunt ultra sortem. Idcirco generalis concilii decrevit auctoritas, ut nullus a modo constitutus in clero, vel hoc, vel aliud usuræ genus exercere præsumat, &c. *Alex. III. in conc. Turon. cap. 2. post concil. Later. part. 16. cap. 9.*

De usur. c. 1. Greg. IX. c. in 1. coll.

TITULUS XXXVI.

NE MONACHI INTROEANT IN TABERNAS, AUT EBRIETATI SINT DEDITI.

CAPUT I.

SI contingat, ut quæ sunt necessaria, non asferat monachus, vel sacerdos, & propter necessitatem velit sive in pandochæo, vel in aliquo domo divertere, ei liceat hoc facere, utpote urgente necessitate. *Nican. II. cap. 22.*

CAPUT II.

Quod non oporteat sacro ministerio deditos, a presbyteris usque ad diaconos, & reliquum ecclesiasticum ordinem, &c. & ex numero ascetarum ingredi tabernas. *Laod. cap. 24. Aquisgr. cap. 60. Capitul. lib. 1. cap. 14. Burch. lib. 2. cap. 131. Ivo part. 6. cap. 205. decret.*

Distin. 44. Non oportet. cap. 2.

CAPUT III.

Monachi, & canonici tabernas ad edendum, vel bibendum non ingrediantur, sicut in conciliis Laodicensi, & Africano legitur esse interdictum. *Rem. cap. 26. Laod. 24. Chartag. III. c. 27.*

CAPUT IV.

Ministri altaris Domini, vel monachi, nobis placuit, ut a negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, de his tamen pauca perstrinximus, &c. in deliciis vivere velle, gulam, & ebrietatem sequi. *Magunt. sub Carolo cap. 14. Addit Magunt. sub Rab. cap. 13. in comessationibus, & vinolentiis nimis incumbere, &c. Considerare quoque sententiam Domini dicentis: Attendite, ne graventur corda vestra in crapula, & ebrietate; moderate*

c. 1. ne cler. vel monach. Greg. IX. c. in 1. coll.

Luc. 21.

ci-

1. *Tim. 3.* cibum, & potum, ut juxta Apostolum, sobrii sint parati ad servitium Domini. *Capitul. lib. 7. cap. 172. in addit. Burch. lib. 8. cap. 90. Ivo part. 7. cap. 108. decret.*

TITULUS XXXVII.

NE MONACHI INTERSINT NUPTIIS, AUT LUDIS PUBLICIS, AUT TURPIBUS.

CAPUT I.

NON licet Abbati, nec monacho ad nuptias ambulare. *Anrifi. cap. 24.*

CAPUT II.

Non liceat clerico, vel monacho in hypodromiis ascendere, vel thymelicorum ludis interesse, & si vocetur clericus in nuptias, quando hi ludi ingrediuntur, surgat, & recedat ex Patrum disciplina; sin minus, vel cesset, vel deponatur. *Trull. cap. 24. Vid. Laod. 54.*

CAPUT III.

Ne cler. vel monach. negot. secul. c. 1. Gregor. IX. c. in 1. coll. Ministri altaris Domini, vel monachi a negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia sæcularia, &c. turpis verbi, vel facti joculatorem esse, vel jocum sæculare diligere, aleas amare, ornamentum inconueniens proposito suo quærere, in deliciis vivere velle, &c. *Magunt. sub Carolo cap. 14. Magunt. sub Rab. cap. 13. Capitul. lib. 7. cap. 172. in addit. Burch. lib. 8. cap. 90. Ivo part. 7. cap. 108. decret.*

CAPUT IV.

Episcopi, & Abbates ante se joca turpia facere non permittant. *Remen. cap. 17.*

CAPUT V.

Monachi ante se joca sæcularia, vel turpia fieri non permittant. *Magunt. sub Rabano cap. 13. in fine.*

TITULUS XXXVIII.

DE MONACHORUM, VEL SANCTI-MONIALIUM VESTITU.

CAPUT I.

Distin. 30. cap. 15. SI quis virorum exercitii prætextu (quasi asceta) pallio utitur, quasi ex hoc justitiam habeat, & contemnat eos, qui ferunt birros, atque alia communi, & consueta veste utuntur, anathema sit. *Gangr. cap. 12. Burch. lib. 8. cap. 63. Ivo part. 7. cap. 81. decret.*

CAPUT II.

Dist. 30. c. 6. Si qua mulier eodem prætextu mutaverit vestem muliebrem consuetam, & virilem sumpserit, anathema sit. *Gangr. cap. 13. Burch. lib. 8. cap. 60. Ivo part. 7. cap. 68. decret.*

CAPUT III.

Dist. 20. c. 1. Quæcunque. Si qua mulier religionis prætextu (quasi ascetria) sibi comam tondeat, quam Deus in signum subjectionis ei dedit, quasi dissolvens subjectionis mandatum, anathema sit. *Gangr. cap. 17. Burch. lib. 8. cap. 62. Ivo part. 7. cap. 80. Ivo part. 8. cap. 320. decret. Casar. lib. 9. cap. 54.*

CAPUT IV.

Monachi, vel sanctimoniales, juxta suam professionem, sobrie, ac pie, & simpliciter vivant, &c. Ne sæcularibus curis, vel negotiis occupentur, ne pompas mundiales requirant, &c. Auditur enim, quod sprete humilitate, & abjectione monastica, ornamentis, & his etiam, quæ

bonis laicis indecentia, & turpia sunt, operam impendat, &c. propriis & lucris turpibus inferant, quod vitium tamquam pessimum cancer, ne ultra proserpat, radicitus evellendum est. *Troslejan. cap. 3. in fin.*

TITULUS XXXIX.

NE MONACHI LAICIS SACRAMENTA TRIBUANT.

CAPUT I.

MONachus officium presbyterale non præsumet facere, id est, ea, quæ pertinent ad parochiam, nisi tantum per necessitatem, scilicet baptismum, & poenitentiam, si presbyter defuerit. *Greg. VII. in synod. Rom. ann. incert. cap. 6.*

CAPUT II.

Interdicimus & Abbatibus, & monachis publicas poenitentias dare, infirmos visitare, & unctiones facere, & missas publicas cantare, chrisma, & oleum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum ab Episcopis accipiant, in quorum parochiis manent. *Callist. II. in concil. Roman. cap. 17.*

CAPUT III.

Nec illud nobis videtur congruum, ut clerici & laici, Episcoporum, & presbyterorum canonicorum judicia declinantes, monasteria monachorum expetant, ut ibi monachi sacerdotibus confessionem peccatorum suorum faciant, præsertim cura eisdem sacerdotibus monachis id facere fas non sit, exceptis his dumtaxat, qui sub monastico ordine secum in monasteriis degunt, &c. *Parisiens. sub Ludovico, & Lothario lib. 1. cap. 46. in med.*

CAPUT IV.

Nullus Abbas, monachus, vel quilibet alius poenitentias injungat, nisi quibus proprius Episcopus hanc curam dederit. *Pictav. cap. 3.*

TITULUS XL.

QUONAM MODO POSSINT MONACHI, VEL CANONICI EX UNA RELIGIONE AD ALIAM SE CONFERRE.

CAPUT I.

SI quis monachus pro lucro animæ, vel animarum, a suo monasterio exire, & aliud proposuerit intrare, consentientibus Episcopo, Abbate, & fratribus, consentimus, & concordamus, quia id fecisse multos sanctos legimus, &c. *Tribur. cap. 26.*

CAPUT II.

Canonici, & monachi de monasteriis suis, ubi prius titulati sunt, nisi causa rationabilis necessitatis, vel adificationis animæ, vel ordinem melius observandi, ad aliud monasterium non transeant, propter adipiscendum aliquod ministerium, vel honorem, vel occupationem terrenam, absque consensu Episcopi sui, vel Abbatis. *Bituricen. cap. 23. apud synodum Lemovicen. act. 2.*

TITULUS XLI.

DE MONACHIS, QUI VAGANTUR, AUT IGNOTI SUNT, AUT FINGUNT SE MONACHOS ESSE.

CAPUT I.

QUI vere, & pure solitariam vitam sequuntur, 16. q. 1. c. 12.

18. 9. 2.
Quidam. c.
10.

tur, debito honore digni sunt. Sed quia monachorum habitu ecclesias, & publicas res perturbant circumeuntes urbes, & monasteria sibi constitui curantes, placuit, ut nulla monasteria ædificentur, aut oratoria sine voluntate Episcopi urbis, &c. *Chalc. cap. 4. Tribur. cap. 26. Capitul. lib. 5. cap. 25. Ivo lib. 3. tit. 16. c. 1. panorm. & part. 7. cap. 1. decret. Anselm. lib. 5. cap. 54. & in Roman. post lib. ult. c. 63.*

CAPUT II.

Monachus, vel sanctimonialis non relinquat suam habitationem, & discedat ad aliam: si autem id contigerit, ipsum, ut hospitem recipi est necessarium, non tamen sine voluntate Præpositi sui recipiatur. *Nic. II. cap. 21.*

CAPUT III.

Ne monachi a monasteriorum clausuris, absque Abbatis, vel qui ab eo est constitutus, licentia, ad quodlibet opus exercendum egredi præsumant, cum vero licentia impetrata aliquid ad peragendum perrexerint, non sine duorum, vel trium ex fratribus testimonio peragant. *Leo IV. in synod. Rom. cap. 28. in fin.*

CAPUT IV.

Monachi, qui relinquunt suum habitum, vel absque licentia sui Abbatis vagantur, non recipiantur. *Greg. VII. in conc. Roman. ann. incert. cap. 21.*

CAPUT V.

Constituimus, ne quis Episcopus monachum quemlibet vagantem in sua diocesi, provincia, ve retineat, nisi Abbatis proprii fuerit litteris regulariter commendatus. *Urban. II. in synod. apud Melfiam, cap. 10.*

CAPUT VI.

Quam illicitum sit illud, æstimari non potest, ut transeuntes sive simulent, sive sint monachi, quod se appellant, quorum nec vitam possumus scire, nec baptismum, quorum fidem incognitam habemus, nec probatam, nolint sumptibus adjuvare, sed statim aut diaconos facere, aut presbyteros ordinare festinent, aut, quod est gravius, Episcopos constituere non formident, &c. *Syric. epist. 3. cap. 2.*

CAPUT VII.

20. 9. 4. c. 3.

Monachum, nisi Abbatis sui permisso, aut voluntate, ad alterum monasterium commigrantem, nullus Abbas suscipere aut retinere præsumat. Sed ubicumque fuerit, Abbati suo auctoritate canonum revocetur. *Agath. cap. 27. Ivo part. 3. cap. 157. decret.*

CAPUT VIII.

20. 9. 4. c. 3. Monachum, §. 1.

Clericis sine commendatitiis epistolis Episcopi sui licentia non pateat evagandi. In monachis quoque præsentis sententiæ forma seruetur. Quos si verborum increpatio non emendaverit, etiam verberibus statuimus coerceri. *Agath. cap. 38. Venet. cap. 5. & 6. Burch. lib. 2. cap. 141. & 142. Ivo lib. 3. tit. 5. cap. 26. panorm. & part. 6. cap. 214. & 215. decret.*

CAPUT IX.

Monachi, qui cœptam observationis viam relinquunt, & absque epistolis, & absque certis negotiis, vel necessitatibus per regiones vagantur alienas, cognita districtione, si se non emendaverint, ab Abbatibus suis, vel a sacerdotibus, ad communionem non recipiantur. *Andegaven. cap. 9.*

CAPUT X.

Si qui clericus propter luxum, vanitatisque præsumptum de officio suo sponte discesserit, ac velut observatorem legis moachum videri se maluerit, quam clericum, ita de ecclesia repellendum, ut nisi rogando, atque obsecrando plurimis temporibus satisfecerit, non recipiatur. *Casar. 6.*

CAPUT XI.

Religiosi propriæ religionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur sive hi, qui per diversa loca vagi feruntur, ab Episcopis, in quorum conventu commorari noscuntur, licentia eorum coerceatur, ut aut in clero, aut in monasterio deputentur, præter eos, qui ab Episcopo suo, propter ætatem, aut languorem fuerint absoluti. *Tolet. IV. cap. 52.*

CAPUT XII.

Monachi, & sanctimoniales non exeant ex monasterio, nisi urgente necessitate, & cum benedictione Præpositi, & cum honestis sociis. *Trull. cap. 46.*

CAPUT XIII.

Ut monachi, qui veraciter regulariter vivunt, ad Romanam sedem, vel alicubi vagari non permittantur, nisi obedientiam Abbatis sui exerceant. Et si talis causa evenerit, quod absit, quod ille Abbas sic remissus, vel negligens inveniatur, ut in manus laicorum ipsum monasterium veniat, & hoc Episcopus emendare non potuerit, & aliqui tales monachi ibidem fuerint, qui propter Deum de ipso monasterio migrare velint, propter eorum animas salvandas, hi per consensum Episcopi, licentiam habeant, qualiter eorum animas possint salvare. *Perven. c. 10.*

CAPUT XIV.

Monachi in eorum claustro permaneant, nullusque ex eis foras vadat, nisi per necessitatem ab Abbate mittatur in obedientiam. Nec foris manduceat, neque bibant sine permissione Abbatis, nec ad convivium sæcularia vadant. *Magunt. c. 12.*

CAPUT XV.

Monasterium ita debet constitui, ut omnia necessaria infra monasterium exerceantur, ut non sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagandi foras, &c. *Magunt. c. 20. Capitul. lib. 5. c. 78.*

CAPUT XVI.

Ne monachi, aut canonici occasionem quarant vagandi, &c. *Rem. cap. 25.*

CAPUT XVII.

Multi ecclesiasticæ regulæ subjecti, propositi & loci sui desertores effecti, passim quocumque eis voluntas suaserit, posthabita auctoritate canonica pergunt, & non solum ab aliis Episcopis, & Abbatibus, verum etiam a Comitibus, & nonnullis aliis nobilibus viris recipiuntur. Quod quantum, & a divina, & a canonica auctoritate discordet, in promptu est. Quod ne ulterius fiat, & ab Episcopis, & a ceteris ecclesiasticis Prælatibus

observandum, &c. *Parif. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. c. 36.*

CAPUT XVIII.

Illud a vestra pietate suppliciter flagitamus, ut monachi, & presbyteri, nec non & clerici, qui postposita canonica auctoritate passim Palatium adeunt, & vestris sacris auribus importunissimam molestiam inferunt; vestra auctoritate, & potestate deterreantur, ne hoc facere præsumant; quoniam in hujuscemodi facto & vigor ecclesiasticus contemnitur, & religio sacerdotalis, & professio monastica vilior efficitur. *Parif. sub Ludov. & Lothar. lib. 3. cap. 14.*

CAPUT XIX.

Postulandum est de monachis, ut & ipsi in publicis locis sine ratione decenti discurrere prohibeantur, quia hoc a proposito ipsorum procul absistit. Fieri etiã potest, ut quidam illorum, &c. perpetrato scelere in monasterio, causam vagandi potius eligant, quam regularibus disciplinis subjacere. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 4. c. 23.*

CAPUT XX.

Monachi, quibus monasteriorum cura commissa non est, passim, & sine auctoritate Palatium non adeant, nec in eo immorentur, vel ubicumque discurrere, ac pervagari præsumant: sed si tales quilibet fuerint, ut utiles, & necessarii Ecclesiæ, ac Principi reperiantur, cum auctoritate Episcopi canonice, ac religiose pergant. Sin autem, in monasteriis suis, sicut canonica, & regularis docet institutio, religiose resideant, &c. *Meld. c. 57.*

TITULUS XLII.

DE MONACHIS SOLITARIIS, ET EREMITIS.

CAPUT I.

16. q. 1. c. 11.

QUI vere, & pure solitariam vitam sequuntur, debito honore digni sunt. *Chalced. c. 4. Vide Capitul. lib. 5. c. 25. Ivo lib. 3. tit. 16. c. 1. panorm. & part. 7. c. 1. decr. Ans. lib. 5. c. 54. & in Rom. post lib. ult. c. 63.*

CAPUT II.

Greg. IX. & in 1. coll. De stat. monach. c. 2.

Eccl. 4. c.

Monachi non singuli per villas, & oppida, seu ad quascumque parochiales ponantur ecclesias; sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneant: nec soli inter sæculares homines spiritualium hostiũ confectionem expectent, Salomone dicente: *Ve soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem. Alex. III. in conc. Later. c. 10.*

CAPUT III.

Nos quidem, qui vitam cum pluribus ducimus et si timidolũ, ac timidi, tamen quia contra hostem antiquum bella proposuimus, quasi in acie stamus. Vos autem, qui solitariam vitam ducitis, quid aliud, quam monachos dixerim, qui fervore virtutis etiam ante aciem exire festinatis? Cur ergo eum non singulariter hostis impetat, a quo se impeti singulariter spectat? Et nos quidem, qui inter homines vivimus, sæpe per homines a callido hoste tentamur. Vos autem qui viam vitæ presentis extra hominum frequentiam ducitis, tanto majora certamina pati necesse est, quanto ad vos ipse tentationum magister

accedit. Neque enim vacare orationibus, ac laudibus Dei sine aliqua interruptione temporis potestis: quia etsi intentio continue prompta est, ipsa tamen humanitatis infirmitas ad semetipsam relabitur, ut aliquando fessa jaceat, atque ab studii sui exercitatione torpescat. Antiquus vero hostis, mox ut otiosam mentem invenerit, ad eam sub quibusdam occasionibus locuturus venit, & quædam ei de gestis præteritis ad memoriam reducit; audita quondam verba indecenter cogitationi resonat; & si qua dudum turpiter acta sunt eorum species oculis cordis opponit, ut quem de presentibus non valet inquinare, de malis transactis violet. Et decepta mens sæpe inde delectationem reparat, unde diu jam se per pœnitentiam affixit, &c. *Greg. ep. ad Secundinum inclusum, lib. 7. registr. c. 53. post princ.*

CAPUT IV.

Servandum est de monachis, ne eis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere. Nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem, a superior ab Abbatibus regula remittatur*. Quod ira demum fiet, ut intra eadem monasterii septa manentes tamen sub Abbatis potestate, separatas habere cellulas permittantur. *Agath. c. 38. Venet. c. 7. Julian. Nov. Justin. 123. c. 53.*

20. q. 4. c. 3. Monachum. §. ult.

* permittatur, f.

CAPUT V.

Nullus monachus congregatione monasterii derelicta, ambitionis, & vanitatis impulsu cellulam construere, sine Episcopi permissione, vel Abbatis sui voluntate præsumat. *Aurel. c. 18. ab. 22. ab. 24. Capitul. lib. 6. c. 138.*

18. q. 2. c. 14.

CAPUT VI.

Quosdam paternarum traditionum ignaros, vel oblitos esse conspicimus, &c. Dum enim indocti docere appetunt, quid aliud, quam quia ignorantia errore vexentur, ostendunt? &c. Eos, quos in cellulis propriis reclusa sanctæ vitæ ambitio tenet, quosque ejusdem sancti propositi, & merita juvant, & probitas ornat; hos Dei auxilio, & nostro favore tutos existere; illos vero, quos in tali proposito, ignavia impulit, non prudentiæ cognitio deputavit; quosque nulla vitæ dignitas ornat, sed & ignorantia foedat, & morum execratio turbat; decernimus ab his abiici cellulis, atque locis, in quibus aut feruntur vagi, aut tenentur inclusi; atque ab Episcopis, sive rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerint, vel in quorum vicinitate consistunt, in monasteriis omnimodo deputentur. Ut illic sancti ordinis meditantes doctrinam, primum possint discere, quæ sunt a Patribus instituta; ut postea valeant docere, quæ sunt sancta meditatione percepta; atque tunc demum, si doctrinæ, & sancti operis fructu extiterint fecundati, ad summam virtutis properent, exercitio sanctæ intentionis imbuti. Deinceps autem, quicumque ad hoc sanctum propositum venire disposuerit, non aliter dabitur assequi, &c. nisi prius in monasteriis instituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerint sanctæ promereri doctrinæ. Ceteros vagos, & inhonestos, qui ex sacerdotibus

bus

bus vel ministris repererint, aut si fuerint prope, cœnobiorum Patribus corrigendos assignent, aut si difficile est, pro sola honestate vigoris sui potestati erudiendos inclinent. *Tolet. VII. cap. 5.*

CAPUT VII.

* *clausuris.* Qui in urbibus, & agri in claustris* se separare volunt, & sibi solis consulere, prius in monasterium ingredi oportet, & anachoriticam conversationem discere, & triennio monasterii Præfecto in Dei timore subiicere se, & in omnibus, ut decet, obedire, & ita profitentes voluntatem ejus vitæ, ex se ex toto corde id desiderare, apud ejus loci Præfectum probati, rursus altero anno extra claustra* sint, ut finis ejus magis appareat, quod non vanam gloriam, sed quietem petant. Tunc includantur; neque cum velint, exire possint, nisi ob communem utilitatem, aut majorem vim, sive necessitatem mortiferam, cum Episcopi benedictione: si qui vero alias exire tentaverint, invitati includantur, & jejuniis, & aliis macerationibus curentur, scientes scriptum esse:

* *clausuram.* *Luc. 9. 8. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est ad regnum celorum. Trull. cap. 41.*

CAPUT VIII.

Qui dicuntur eremitæ, qui vestibus nigris, intonsilique crinibus circumeunt urbes, inter viros laicos, & mulieres, suam professionem deturpantes, jubemus, ut si volunt crines tondere, monachorum habitum suscipere, in monasterium inducantur, & cum fratribus statuatur. Si nolunt, extra urbes eiiciantur, & eremum habitent, unde nomen acceperunt. *Trull. cap. 42.*

CAPUT IX.

Novi monachos aliquot, cum in mundo essent, omni libidine conspurcatis; cum autem solitarie viverent, tamquam faces in orbe resplenduisse, nullum tamen ex his in sacerdotem ordinatum. Quod si autem id semel atque iterum factum est, non tamen confestim legem in Ecclesia præscribit. *Taras. CP. ante VII. syn. in epist. ad Joann. presbyt. in med.*

TITULUS XLIII.

DE ABBATE, SIVE PRÆPOSITO MONACHORUM, ET DE ELECTIONE EJUS, ET MUNERE.

CAPUT I.

Dist. 67. c. 1. Licet lectores facere Præposito monasterii, si ipse Præpositus ab Episcopo ordinatus est presbyter. *Nicæn. II. cap. 14. Ivo part. 5. cap. 376. decret. Cæsar. lib. 9. cap. 21.*

CAPUT II.

De stat. mon. cap. 2. Greg. IX. & in 1. coll. Monachi non pretio recipiantur in monasterio, non peculium permittantur habere; non singuli per villas, & oppida, seu ad quascumque parochiales ponantur ecclesias: sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneant, &c. Si vero peculium habuerit, nisi ei ab Abbate pro injuncta fuerit administratione permisso, de communione removeatur altaris, &c. Abbas etiam, qui ista diligenter non curaverit, officii sui jacturam se noverit incursum. *Alexand. III. in conc. Later. cap. 10.*

CAPUT III.

Defuncto Abbate cujusquam congregationis, non extraneus, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit; & qui electus fuerit, sine dolo, vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam invenire nequeunt, solleter sibi de aliis monasteriis similiter eligant ordinandum. Nisi forte ex tantis criminibus*, quæ sacri canones punire monstrant, prohibeantur. *Greg. in synod. Later. de monach. nigris cap. 2. & in epist. 18. apud Martin. Episc. Raven. post princ. lib. 7. registr. Ivo lib. 3. tit. 16. cap. 8. panorm. & part. 7. cap. 11. decret. Anselm. lib. 5. cap. 58. Cæsar. lib. 7. cap. 50. Tarrac. lib. 1. cap. 312.*

18. q. 2. c. 5. Quam sit. §. 1.

* *extantibus, f.*

CAPUT IV.

Abbatem per cœnobium, vel ut hoc tempore monasteria nuncupantur, tales constituantur, qui sui vocabuli ministerium Deo possint indubitanter supplere, ita docti, ut quandoque fratrum negligentia acciderit, omnino cognoscere possint, & emendare, sacerdotalem quoque sint honorem adepti, ut peccantium sibi subjectorum fratrum valeant omnimodo refranare, & amputare commissa, & ita observent, & statuta regularium per omnia non inveniantur derelinqui. Quatenus Domini pro cunctis possint clementiam exorare, ut scelerum abluti squalore, piaque conversatione muniti, sanctorum mereantur consortio sociari. *Eugen. II. & Leo IV. in synod. Roman. c. 27.*

CAPUT V.

Ne monachi a monasteriorum clausuris, absque Abbatis, vel qui ab eo est constitutus, licentia, ad quodlibet opus exercendum egredi præsumant; cum vero licentia impetrata aliquid ad peragendum perrexerint, non sine duorum, vel trium testimonio pergant. Nam si Abbas intenso studio cuncta hæc non procuraverit adimplenda, talem se credat sustinere, juxta Patrum sententiam, censuram, qualem delinquentes monachi tunc promereri debuerant. *Leo IV. in synod. Roman. cap. 28.*

CAPUT VI.

Abbas si in culpa reperiatur, aut fraude, & innocentem se asserens, ab Episcopo suo accipere noluerit correptionem, ad Metropolitanum judicium deducatur. *Epaun. cap. 19.*

CAPUT VII.

Abbatibus, presbyteris, omnique clero, vel in religionis professione viventibus, sine discussione, vel commendatione Episcoporum pro petendis beneficiis ad domnos venire non liceat. Quod si quisquam præsumpserit, tamdiu loci sui honore, & communione priveretur, donec per poenitentiam plenam, ejus satisfactionem sacerdos accipiat. *Aurel. cap. 9. al. 7.*

CAPUT VIII.

In alia synodo nobis perdonastis, ut illa monasteria, ubi regulariter monachi, vel monachæ vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis, unda vivere potuissent, ut exinde si regalis erat, ad dominum Regem faciant rationes Abbas, vel Abbatis: & si Episcopalis, ad illum

Episcopum. Similiter & de illis vicis. *Vernen. sub Pipino cap. 20.*

CAPUT IX.

In victu, & vestitu, vel conversatione Abbatum, qui monachos habere cernuntur, Dei voluntas, & domini Imperatoris impleatur. *Remen. cap. 23.*

CAPUT X.

Sit rector discretus in silentio, humilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeat. Nam sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium hos, quos erudire poterat, in errore derelinquit. Si rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum justitię erectus, ut & bonis in nullo se præferat, & cum pravorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso, æqualem se subditis bene viventibus deputet, & erga perverfos jura rectitudinis exercere non formidet. Omnes homines natura æquales genuit, sed variante meritorum ordine, alios aliis culpa postponit. Ipsa etiam diversitas, quæ accessit ex vitio, divino judicio dispensatur, ut quia omnis homo æque stare non valet, alter regatur ab altero cuncti, qui præsumunt non in se potestatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis, nec præesse hominibus, sed prodesse. Quam videlicet potentiam bene regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa ceteris æqualitate componi, &c. *Gregor. in pastor. lib. 2. cap. 4. & 1. apud Aquisgr. cap. 21.*

CAPUT XI.

Comperimus, quod nonnulli Prælatorum, nulla interveniente necessitate, non cum clericis, sed potius seorsum cum laicis, & quibusdam familiaribus suis sermocinari, & convivari delectentur. Similiterque & a quibusdam Abbatibus, & Abbatissis fieri didicimus. Quæ res, quia valde a paterna sollicitudine abhorret, & subditos in contemptum magistrorum, murmurationemque & in divinarum obsequiorum transgressionem pertrahit, prorsus refecandam esse statuimus, & ut ab hinc Prælati, in his, quæ præmissa sunt, quantum facultas permiserit, sibi subditis participes existant, censuimus. De qua re in Actibus Apostolorum, & in vita beati Augustini, & in concilio Sardicensi cap. xiv. copiosa habentur exempla. *Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 21.*

CAPUT XII.

De Abbatibus canonicis, & regularibus, & de Abbatissis, quæ in sanctimonialibus præesse videntur, sive de laicis, qui monasteria habent, illud tantummodo vestra pietati deposcimus, ut admoneantur, ut de se ipsis ceteris bonum exemplum præbeant, & religiose, sicut decet, conversentur, & quod uniuscujusque professioni inconveniens est, & in sacris voluminibus prohibetur, omnino caveant, & loca sibi a vobis concessa deperire, & destrui per negligentiam non dimittant, &c. *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 3. cap. 18. Capit. lib. 5. cap. 181.*

CAPUT XIII.

Abbatibus monachorum oportet pervigili studio gregis sibi commissi curam gerere, &c. Simul etiam divinæ lectionis studio jugiter eos informant; ne aut tempore desolati auxilio, divinum opus explere nequeant, aut torpentes otio in laqueum tentationis incidant, &c. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 3. cap. 2.*

CAPUT XIV.

Monachos, nec Episcopus, nec Abbas, vel quilibet alius veredariorum more, in missaticis instanter transmittat. Quia per quosdam illorum contra canonicam auctoritatem, & ecclesiastica, & civilia perturbantur negotia. *Melden. c. 57.*

CAPUT XV.

De monasteriis clericorum monachorum atque puellarum, quæ clericis, sive laicis beneficii jure donata sunt, placuit, ut tales eis præficiantur provisores, & Præpositos, sicut in Cabilonensi concilio scriptum est, qui, & præesse noverint, & prodesse; & qui ad Episcopum recurrant, & secundum ejus ordinationem ad conventum synodi occurrant, & commissum sibi gregem canonicæ, & cum magna religione custodiant, quasi rationem de animabus eorum reddituri. *Magunt. sub Arnulph. cap. 25. Cabilon. sub Carolo cap. 52. & 54.*

CAPUT XVI.

Abbatibus monachorum regulam per singula verba discutientes pleniter legant, & intelligenter Domino opitulante efficaciter cum monachis implere studeant. *Troslej. cap. 13. ante med. ex Capitular.*

CAPUT XVII.

In doctrina sua Abbas illam semper debet Apostolicam formam servare, in qua dicit: *Argue obsecra, increpa. Trosl. c. 3. ante med. ex regula Sancti Benedicti, c. 2.* *2. Tim. 4. d.*

CAPUT XVIII.

Monachorum causam qualiter ex parte disposuerimus, & quomodo ex se ipsis eligendi Abbatibus licentiam dederimus, & qualiter, Deo opitulante, quiete vivere, propositumque indefessi custodire valerent, ordinaverimus, in alia scheda annotari fecimus. *Capitul. Carol. lib. 1. c. 86. & in add. lib. 7. cap. 5. poster. apud Troslejanum cap. 3. post med.*

CAPUT XIX.

Censemus, ut status monasteriorum inviolatus, juxta antiquam regulæ traditionem, vel canonum constituta servetur, & ut Abbates sint religiosæ personæ, & quæ regularem moverint disciplinam. *Trosl. c. 3. in fin.*

CAPUT XX.

Abbatibus, qui presbyteri non sunt, presbyteri fiant, aut prælationes amittant, &c. Quod si aliqua justa causa prohibente presbyteri esse non poterint, prælationes amittant. *Pictav. c. 17.* *De etat. & qualit. ord. c. 1. Gr. IX. & in 1. coll.*

TITULUS XLIV.

DE PRIORIBUS MONACHORUM.

CAPUT I.

Prioratus, sive obedientiæ pretii datione nulli tradantur, &c. Priores vero cum in conventualibus ecclesiis fuerint constituti, nisi pro ma- *De stat. mon. c. 2. in fin. Gr. IX. & in 1. coll.*

ni-

nifesta, & rationabili causa, non mutantur, videlicet si fuerint dilapidatores, si incontinenter vixerint, aut aliquid tale egerint, pro quo amovendi merito videbuntur; aut si etiam pro necessitate majoris officii, de consilio fratrum, fuerint transferendi. *Alexand. III. in concil. Later. cap. 10. in fine.*

TITULUS XLV.

ABBATES MONACHORUM, ET CANONICORUM, ET ABBATISSÆ DENT OPERAM, UT SUPPETANT MONACHIS, QUÆ NECESSARIA SUNT.

CAPUT I.

Abbatess monasteriorum, in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur esse, sollicitè suis provideant canonicis, ut habeant claustra, & dormitoria, in quibus simul dormiant, simulque reficiantur, horas canonicas custodiant, victum, & vestimenta, juxta quod poterit Abbas, habeant, quo facilius ad Dei servitium possint constringi. Sintque Abbates sibi subditis bene vivendo duces, & pravii, viamque demonstrent, qua rectè gradiendo ad meliorem vitam pervenire valeant. *Turon. sub Carolo c. 24. Trosl. c. 3.*

CAPUT II.

In monasteriis puellarum multa inveniri possunt, quæ emendatione indigent. Nam quædam Abbatissarum negligentius, quam oporteat vivere dicuntur, &c. & talium actus subdita familia imitatur. Victus etiam, ac vestimenta, aliaque nonnulla necessaria, quæ jure ab Abbatissis præparari debuerant, abstracta sibi eadem conquiritur familia. *Turon. sub Carolo c. 26.*

CAPUT III.

Abbatissa stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria, ne forte per indignationem cibi, aut potus, peccare compellantur. *Cabilon. sub Carolo cap. 54.*

CAPUT IV.

De monasteriis puellarum considerandum est, & Imperatoris misericordia imploranda, ut victum, & necessaria sibi a Prælatibus consequi possint sanctimoniales, & vita illarum, & castitas secundum fragilitatem sexus diligenter provisatueatur. *Rem. c. 33.*

CAPUT V.

Illud semper caveant Prælati (*canonicorum*) ne id, quod dare debent, aut possunt, qualibet dissimulatione, aut tenacitate subditis subtrahant; ne paupertatis occasione compulsi, per diversâ vagari, aut turpidus se implicare negotiis cogantur, & relicto ecclesiastico officio incipiant indiscipline vivere, & propriis voluptatibus deservire. Et Prælati, qui eis necessaria largiendo, a Domino remunerari poterant, districte, severe judicentur. Dent quippe eis pulmentum, juxta quod vires suppetunt, & loca eis congrua attribuant, in quibus nutrimina fiant, unde necessaria pulmenta habeant, exceptis his, quæ dare de ecclesiæ virilis, vel oblationibus fidelium accipiunt. *Aquisgran. c. 122. in fin.*

CAPUT VI.

Hoc vigilanter pendere debent Prælati;

quod eadem passio gregis dominici, non uniformi, sed omnimoda est sollicitudine gerenda: scilicet, quia & terrena subsidia diligenter illis præbere, & exempla virtutis simul cum verbo prædicationis debent sollicitè impendere. Qua propter studeat unusquisque prælatus, ut familiæ Christi annonam spiritualem, carnalemque fideliter subministret, ut effici mereatur ille evangelicus servus, de quo dicitur: *Fidelis servus, & prudens, quæ constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram*, &c. Hanc igitur geminam passionem, Prælati sibi commissis ovibus impendere instanter procurent, utpote pro animabus earum Domino rationem reddituri, quatenus eas pastori omnium, Christo videlicet, summo Pontifici, secum in tremendi examinis die illæsas præsentantes, non cum reprobis, & divina ultione feriendis damnentur, sed potius cum electis pastoribus perpetua felicitate a Domino remunerentur. *Aquisgran. cap. 123.*

CAPUT VII.

Abbatess congregationes sibi commissas, sive spiritualiter, sive temporaliter paterno affectu gubernare, eisque necessaria stipendia administrare non negligant, ne forte propter aliquam inopiam, & divina officia negligantur, & ipsæ congregationes irreligiosius vivere compellantur. *Parisiens. sub Ludov. & Lothar. lib. 3. cap. 18. Capitul. lib. 5. cap. 181.*

CAPUT VIII.

Ut Abbates canonici gregibus sibi commissis instanter invigilent, & geminam eis passionem impendant, id est, cibi, & verbi; quatenus absque murmurationis vitio Domino servire valeant. *Aquisgran. II. sub Lud. parte 3. c. 1.*

CAPUT IX.

Abbatess monachorum oportet pervigili studio gregis sibi commissi curam gerere videlicet, ut sine quibus esse non possunt, temporalia subsidia administrent, tantoque id studiosius decertent agere, quanto sciunt exterius nihil contingere licere. *Aquisgran. II. sub Lud. part. 3. c. 2.*

CAPUT X.

De necessariis subditarum victualibus Prælatess monasteriorum ad proprios usus subditis subtrahere non præsumant, ne, & illæ inde, occasione videlicet minorationis victus, atque vestimentorum, in laqueum incidant diaboli. *Aquisgran. II. sub Lud. p. 3. c. 13.*

CAPUT XI.

Ne ulla monachis evagandi detur occasio, provideant Abbates, vel Præpositi monasteriorum, & secundum quod temporis, vel loci fert possibilitas, omnia illis in victualibus, & vestibus necessaria, sicut regula præcipit, opportune ministrentur. *Trosl. c. 3. in fine.*

TITULUS XLVI.

NE UNUS ABBAS PRÆSIT DUOBUS MONASTERIIS, AUT DUO ABBATES UNI MONASTERIO.

CAPUT I.

Prohibemus, ne quis in diversis monasteriis, locum monachi habere præsumat, nec unus

id est

Matt. 24. d.
Luc. 12. c.

id est

De religiof.
dom. c. ult.
Gr. IX. c.
c. 23. cod. tit.
in 4. coll.

Ab-

Abbas pluribus monasteriis præsidere. *Inn. III. in conc. gen. Later. c. 13. in fin.*

20. 9. 4.
Monachū.
c. 5. in fin.

C A P U T II.
Abbatibus singulis diversas cellulas, aut plura monasteria habere non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros receptacula collocare. *Ag. c. 38. Venet. c. 8.*

21. 9. 1. 6. 4.

C A P U T III.
Unum Abbatem duobus monasteriis præsidere interdiciamus. *Agath. c. 57. Epain. c. 9. Capitul. lib. 6. c. 153. Burch. lib. 8. c. 81. Ivo p. 3. c. 164. O part. 7. c. 99. decr.*

C A P U T IV.
Nulla Abbatisa duo Monasteria præsumat habere. *Vern. sub Pipino. c. 6.*

C A P U T V.
Duo Abbates in uno monasterio esse non debent, ne sub obtentu potestatis similitas inter monachos, & scandalum generetur. Verumtamen si quilibet Abbas sibi elegerit successorem, ipse, qui sic eligitur, de facultatibus ipsius monasterii ad regendum nullam habeat potestatem. *Cabilon. c. 12.*

T I T U L U S XLVII.
DE CAPITULO ABBATUM.

De stat. mon.
c. 7. Gr. IX.
c. 2. eod.
tit. in 4. coll.

C A P U T I.

In singulis regnis, sive provinciis fiat de triennio in triennium, salvo jure diocesano Pontificum, commune capitulum Abbatum, atque Priorum Abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale capitulum celebrare, &c. apud unum de monasteriis ad hoc aptum. Nullusque plus, quam sex electiones, & octo personas adducat. Advocent autem in his primordiis duos Cisterciensis ordinis Abbates vicinos, &c. Qui duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire. Ac ipsi quatuor præsent capitulo universo, auctoritatem ramen prælationis non assumant, quin possit mutari, &c. Illic diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis, & observantia regulari; & quod statutum fuerit illis in approbantibus, ab omnibus inviolabiliter observetur, omni excusatione, & contradictione, ac appellatione remota: provisio nihilominus, ubi sequenti termino * debeat capitulum celebrari, &c. Ordinentur etiam in eodem capitulo religiosæ, ac circumspectæ personæ, quæ singulas Abbatis ejusdem regni, sive provinciæ, non solum monachorum, sed etiam monialium, secundum formam sibi præfixam, vice nostra studeant visitare corrigentes, & reformantes singula, &c. Ita quod si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum denuntient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad Apostolicam sedem examinandum. Hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus, & præcipimus observare. Si vero in hac novitate quidquam difficultatis emergerit, &c. ad Apostolicæ sedis judicium referatur ceteris servatis. Porro diocesani Episcopi monasteria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad ea dicti visitatores accesserint, plus in illis inveniatur commendandum, quam corrigendum,

* termino, f.

&c. caventes, ne per eos monasteria in debitis oneribus aggraventur, &c. Præcipimus tam diocesani Episcopis, quam personis, quæ præerunt capitulis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant advocatos, patronos, vicedominos, rectores, & Consules, magnates, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, ac rebus, & si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius, & quietius omnipotenti Deo valeant famulari. *Inn. III. in conc. gen. Later. c. 12.*

T I T U L U S XLVIII.
NE LAICI MONACHIS PRÆSINT, AUT APUD ILLOS HABITENT, AUT ABBATIAS CONFERANT, NEVE MONACHI EAS AB IPSIS ACCIPERE AUDEANT.

C A P U T I.

Eclesias sane, & decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum, tam illos (loquitur de fratribus Templi, & Hospitalis) quam quoscumque alios religiosos recipere prohibemus; dimissis etiam, quas contra tenorem istum moderno tempore receperunt. *Alex. III. in concil. Later. cap. 9.*

c. 3. de priv.
Greg. IX.
in 4. collect.

C A P U T II.

In Lateranensi concilio noscitur fuisse prohibitum, ne quilibet regulares ecclesias, seu decimas sine consensu Episcoporum, de manu præsumat recipere laicali, &c. *Innoc. III. in conc. gen. Later. cap. 61.*

De præb. c.
31. Gr. IX.
c. 7. eod.
tit. in 4. coll.

C A P U T III.

Ne aliquis clericus, vel monachus ab ipsis laicis ecclesias recipiat dono, vel pretio, nisi ab Episcopo. *Greg. VII. in conc. Rom. ann. inc. c. 1.*

C A P U T IV.

Nullus clericus, vel monachus, vel laicus donum ecclesiasticæ rei, vel ipsam ecclesiam a laico recipiat, sed ab Episcopo. *Gregor. VII. in conc. Rom. ann. incerr. c. 10.*

C A P U T V.

Decernimus, ut nullus clericorum investituram Episcopatus, vel Abbatias, vel ecclesiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ personæ viri vel feminae suscipiat. Quod si præsumpserit, recognoscat investituram illam Apostolica auctoritate irritam esse, & se usque ad dignam satisfactionem excommunicationi subjacere. *Gregor. VII. in synod. Rom. ann. 6. Pont. 1078. XIII. Kalend. Decemb. cap. 3. Tarr. lib. 5. cap. 47.*

16. 9. 7. c. 13.
Quoniam.

C A P U T VI.

Apostolica auctoritate decernimus, ut [si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit, nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur; nec ulla ei, ut Episcopo, seu Abbati audientia concedatur. Insuper & gratiam sancti Petri, & introitum ecclesiæ interdiciamus, quousque locum, quem sub crimine tam ambitionis, quam inobedientiæ, quod est scelus idololatriæ, cepit respiscendo non deserit. *Greg. VII. in syn. Rom. ann. 7. Pontif. c. 1. Victor III. in syn. Benevent. Ans. lib. 6. c. 64. Desjded. c. 1. Cæs. lib. 4. c. 32.*

16. 9. 7. c. 12.

CAPUT VII.

16.9.7.6.12. Constituimus, ut [si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit, nullatenus Episcopus, vel Abbas habeatur, neque ulla ei ut Episcopo, vel Abbati adhibeatur reverentia, &c. *Victor III. in concil. Benev. Greg. VII. in conc. Rom. ann. 7. cap. 1. Deusd. cap. 1. Anselm. lib. 6. cap. 64. Cas. lib. 4. cap. 32.*

CAPUT VIII.

Nullus Abbas, nullus ecclesiarum Præpositus quæ juris sunt ecclesiastici, accipere sine Episcopi concessionem præsumat. *Urban. II. in syn. apud Melfiam, cap. 6.*

CAPUT IX.

Nullus Monachus Abbatia investituram de manu laici suscipere audeat, quod si præsumpserit, depositione multetur. *Urban. II. in conc. apud Melfiam, c. 8.*

CAPUT X.

26.9.7.6.27. Si quis Principum, vel aliorum laicorum dispositionem, sive donationem, sive dominationem rerum, seu possessionum ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus judicetur. Clerici vero, sive monachi, qui eas per eorum potestatem acceperint, excommunicationi subiiciantur. *Paschal. II. in conc. 1. incerto, c. 5. & 6. Callist. II. in conc. Rom. c. 4.*

CAPUT XI.

26.9.7.6.16. Si quis clericus, Abbas, vel monachus, per laicos ecclesias obtinuerit, secundum sanctorum Apostolorum canones, & Antiocheni concilii capitulum excommunicationi subiaceat. *Paschal. II. in conc. 2. incerto c. 3. Vid. Ap. 30. G. 31. L.*

CAPUT XII.

Privilegium, quod bonæ memoriæ prædecessor noster Alexander contra sanctorum Patrum statuta, aliqua subreptione, vel deceptione inductus fecit, Everardo Comiti, ejusque posteris advocatiam, & præficiendi Abbatis potestatem, & totius rei administrationem concedens, nos canonicæ correctionis sententia, per apostolicam functionem utentes, infirmamus, infringimus, atque cassamus, &c. *Gregor. VII. lib. 7. registr. ep. 24. Willel. Abb.*

CAPUT XIII.

Sanctorum Patrum decrevit sententia, ne monasteria diversoria sæcularium fiant, &c. Placuit universo cœtui, hoc statuere, vel potius definire, ut nullus abinceps sæcularium seu potestative, seu etiam vel ex permissu Abbatis, vel cujuslibet monachorum infra claustra monasteriorum hospitandi, vel commorandi habeat receptaculum, exceptis quos vita probos, egenos, aut paupertate depressos inspectio præviderit Abbatis; quos & suscipere benevola voluntate in monasteriis, & alendos elemosynis modis omnibus sinimus. De reliquis autem personis sæcularibus, &c. nullum penitus patimur infra claustra monasteriorum hospitandi habere receptaculum. Ceterum si secretius, aut sequestratim a monasterio aliquod constructum pro supervenientibus domicilium patuerit, ibi eos suscipere Abbates, vel monachos oportebit, &c. *Casparang. III. c. 3.*

CAPUT XIV.

Monasteria divinis solummodo cultibus dicata, non debere sæcularibus dari, & canonica prædit auctoritas, & ipsorum destructio locorum. Sed quia exigit Reipub. necessitas, saltem collapsa loca erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, restitui, quousque opportunitas id permittat emendari plenius. *Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. c. 18.*

CAPUT XV.

Sacrum monasticum ordinem a Deo inspiratum, & ab ipsis Apostolis fundatum, seu a nominatissimis, & sanctissimis Patribus ex cultum, atque per istud Imperium a vestris piæ memoriæ prædecessoribus propagatum, & quadam etiam loca specialius venerabilia contra omnem auctoritatem, & rationem, ac patrum vestrorum, seu Regum consuetudinem, laicorum curæ, & potestati, in maximo vestro periculo, & illorum perditione, & Dei, ac sanctorum non modica ad irascendum provocatione, vos commisisse dolemus. Quapropter pro Christo devotissime obsecramus, ut tam magnam offensam, & justam reprehensionem, &c. ab animabus vestris, & felicitate regni vestri pellatis, & loca venerabilia, & habitum ac ordinem sacrum eis, qui ad hoc vocati sunt, &c. ad custodiendum, & providendum committatis, &c. *Conc. habitum in Holonia villa, apud syn. Meld. c. 9.*

CAPUT XVI.

Perventum est ad nos, quod auditu lugubre, & dictu nefas, actuque horribile, ac nimis triste dignoscitur, quia contra omnem auctoritatem, contra Patrum decreta, & totius Christianæ Religionis consuetudinem, in monasteriis regularibus laici in medio sacerdotum, & levitarum, ac ceterorum religiosorum virorum, ut domini, & magistri resideant, & velut Abbates, de illorum vita, & conversatione decernant, eosque dijudicent, ac regimina animarum, ac divina eis secundum regulam, non solum sine præsentia, verum etiam sine conscientia Episcopi committant sacraria, &c. Decernimus, ut quidquid hujusmodi hætenus actum est, sacerdotali, ac regali rigore seu dispositione cassetur, & ad statum auctoritativum reducatur, & talis Abbatia, quæ paternitas Latino nomine dicitur, funditus removeatur. Et si quis hoc de cetero præsumpserit, & admonitus a tali præsumptione se corrigere noluerit, & idem & qui einaverit, vel consenserit, a corpore Christi separetur, & sanguine. Qui autem de monachis per talem manum, obedientiam regularem susceperit, gravioris culpæ vindicta puniatur, &c. *Concil. habitum apud Holoniam villam, apud syn. Meld. c. 10.*

CAPUT XVII.

Laicus causa manducandi, & bibendi in refectorium non ducatur. *Turonense apud Trosl. cap. 3. in med.*

CAPUT XVIII.

Decrevit sancta synodus, ut nullus Abbas, &c. accipiat de manu Regis, vel Comitum, vel cujuslibet laicæ personæ donum Abbatia, &c. Sed Abbas a proprio Episcopo. *Pictav. c. 1.*

TITULUS XLIX.

DE ABBATIBUS, ET ALIIS PRÆLATIS
CANONICORUM, ET DE EORUM
MUNERE.

CAPUT I.

Præpositorum (*canonicor.*) officii est, ut subditorum mentes, sanctarum scripturarum lectionibus assidue muniant, ne lupus invisibilis aditum inveniat, quo ovile Domini ingredi, & aliquam ovium subripere valeat. Et quamquam ab his hoc instantissime spiritualiter fieri oporteat, necesse est tamen, ut claustra, in quibus clero commisso canonicè vivendum est, firmis uadique circumdant munitionibus, ut nulli omnino intrandi aut exeundi, nisi per portam, pateat aditus. *Aquisgran. cap. 117.*

CAPUT II.

Sollerter Prælati (*canonicorum*) satagendum est, ut eos quibus præfunt, verbis, & exemplis ad bene videndum informet, fixoque corde tenendum, ne eos quasi proprios, sed ut Domini sui gregem, tractare meminerint, juxta illud, quod *Joh. ult. c.* Petro dicitur: *Si diligis me pascere oves meas.* Meas inquit, non tuas. Et hoc ideo dicimus, quia sunt nonnulli, qui oves Christi, non amore Christi, sed suæ, vel gloriæ, vel dominationis, vel quæstus gratia pascunt, &c. Ergo sicut subditis necessaria corporis tribuunt, ita nihilominus studere debent, ut iidem religiosissime ordinem canonicum servent, & Prælati suis, ac magistris honorem debitum humiliter impendant, ut horis canonicis divinum officium devotissime expleant, intus, forisque non solum habitu, & actu, sed etiam ipso incessu irreprehensibiles existant, ut non otio vacent non vaniloquio inserviant, non detractionibus, & ceteris vitiorum illecebris incumbant, sed potius, aut orationi, aut lectioni, atque quibuslibet ecclesiæ officiis se occupent, ut quotidie ad collationem veniant, ubi & hanc institutionem, & aliarum scripturarum sanctarum lectiones perlegant, & pro admissis veniam postulent, & sententiam pro qualitate admissi suscipiant, ubi etiam de communi profectu, & utilitate ecclesiæ pertractent, &c. *Aquisgran. c. 123.*

CAPUT III.

Prælati in locis sibi commissis, in quibus canonicè vivitur, erga subditos quosque delinquentes, & ea, quæ proprie ad eorum propositum pertinent, observare nolentes, adhibere debent correptionis modum. Sed quia omnis ætas, vel uniuscujusque intelligentiæ capacitas proprias debet habere mensuras, & juxta modum culparum, mensura extendenda est correptionum, & hæc omnia jure pendent in Prælatorum judicio, quo & discretissime temperanda sunt, necesse est ut iidem Prælati circa delinquentes medici peritissimi imitentur factum, scilicet, ut adhibita magnæ discretionis cura, quod cuique congruat, quodve conveniat, adhibeant. Hoc summopere perpendentes, ut juxta quantitatem vulnery, exhibeant fomenta curationum, quatenus (*nec alteri dent quod noceant,*) nec alteri subtrahant, quod juvat, &c. Illis summopere observandum est, juxta modum culparum, & personarum, atque

ætatum, omnino ipsa temperata sit correptio, ut nec vitium desidæ inolecat, nec correptio mansuetudinis modum excedat, ne, ut ait beatus Maximus *, aut solutior lenitas conniventiam præbeat peccanti, aut immoderata severitas a lapsu non revocet delinquentem. Sed & hoc illis nihilominus cavendum est, ne errata delinquentium alicujus rei livore feriant, sed potius, ut ait beatus Augustinus, *sint criminum persecutores, & hominum liberatores.* Oderint vitia, diligant homines, oderint quod instinctu diaboli ingestum est, diligant, quod Dei bonitate creatum est. Teneant in manu baculum, & virgam: baculum, videlicet quo aliorum virium imbecillitates spiritualiter sustineant, virgam vero, qua vitia delinquentium zelo rectitudinis feriant. *Aquisgran. cap. 134.*

CAPUT IV.

Oportet Ecclesiæ Prælatos, ut de congregatione sibi commissâ tales eligant boni testimonii fratres, in quibus onera regiminis secure possint partiri. Quibus etiam talem conferant potestatem, ut vice illorum fugentes, & inobedientes canonica censura corripere, & obedientes hortando ad meliora valeant provocare. Non enim constituendi sunt personaliter, aut eo ordine, quo in collegio fratrum admissi sunt, sed secundum vitæ meritum, & spiritualium donorum prærogativam, qui & in congregatione assidui sint, & fratrum curam pervigili studio gerant, & sicut alios præcedunt magisterio, ita nimirum innocentis vitæ informet exemplo, ut juxta Apostolum: *1. Tim. 4. c.* exemplo sint ceteris in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate, &c. Qui etiam si Prioratus sui causa intumescere cœperint, & curam fratrum nihili penderint, si crebro admoniti, incorrigibiles extiterint, a monasterio propellantur, alique in loco illorum, qui id strenue peragere possint, substituantur. *Aquisgran. c. 138.*

CAPUT V.

Quamvis omnes, qui præfunt, Præpositi rite dicantur, usus tamen obtinuit, eos vocari Præpositos, qui quandam Prioratus curam sub aliis Prælati gerunt. Hi tamen, qui juxta hunc morem Præpositi vocantur, tales, & tam strenui a Prælati sunt constituendi, qui & vitæ probabilis sint, & ea, quæ sibi injuncta sunt, fideliter, humiliterque expleant. Et pro eo, quod aliis prælati sunt, nequaquam parvi pendant canonica instituta, sed quanto plus implicantur in fratrum curis, tanto magis studeant cælestibus obtemperare monitis. Debent igitur cunctæ congregationi Præpositi esse, utiles, & de ministerio commisso fideliter prodesse. Ea vero, quæ fratribus dare debent, cum caritate tempore opportuno incunctanter præbeant, quatenus a Domino de fidei administratione gradum bonum acquirant. Erga hujuscemodi vero delinquentes, & obedientiam sibi commissam bene non administrantes, modus superius comprehensus tenendus est. *Aquisgran. c. 139.*

CAPUT VI.

Oportet, ut Prælati Ecclesiæ, præcedentium Patrum exempla sectantes aliquod præparent receptaculum, ubi pauperes colligantur, &c. Sed &

* Maximus.

1. Tim. 4. c.

& canonici tam de frugibus, quam etiam de omnibus eleemosynarum oblationibus in usus pauperum decimas libentissime ad ipsum conferant hospitale. *Aquisgran. c. 141.*

CAPUT VII.

Si quemlibet (*canonicum*) Prælati, aut qui ejus vice fungitur, aut forte quilibet alius spiritualis frater, intra claustra quippiam inhoneste agentem, aut extra in bivis, aut in plateis otio, vanisque confabulationibus vacantem repererit, primo secreta admonitione eum corripiat, & post, si necesse fuerit, coram fratribus idem negligens acrius judicetur, ut deinceps emendatus, in melius proficiat. *Aquisgran. c. 134.*

CAPUT VIII.

Decet, immo necesse est, ut Abbates canonicorum attendant, ut quid Abbates vocentur. Si patres spirituales sunt, & filios spirituales Domino gignant, juxta illud Apostoli: *Secundum Evangelium meum ego vos genui*, &c. Oportet, ut memores sint illius Apostolici, quo dicitur: *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros*, & religiose, caste, ac pudice vivere fatagant, venationibus, turpibus lucris, ceterisque vanitatibus paternitati suæ non convenientibus nullatenus interserviant, ne per suum malum exemplum subditos ad ruinam pertrahant, quia in ejuscemodi Prælatorum illicitis factis, & magnum animarum periculum generatur, & religio clericalis a multis vituperatur. Unde etiam summopere Episcopis, ad quorum curam pertinent, providendum est; ut hi Abbates ab illicitis se abstineant, & dictis, & exemplis, sibi subditis ad vitam æternam ducatum præbere contendant. Quod si Episcopo suo obedire superbiendo renuerint, synodali judicio aut corrigantur, aut certe Principali auctoritate interveniente honore prælationis priventur. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 1. cap. 37.*

CAPUT IX.

De Abbatibus canonicis, & regularibus, & de Abbatissis, quæ sanctimonialibus præesse videntur sive de laicis, qui monasteria habent, illud tantum vestræ Pietati deposcimus, ut admoneantur, ut de se ipsis ceteris bonum exemplum præbeant, & religiose, sicut decet, convertentur, & quod uniuscujusque professioni inconveniens est, & in sacris voluminibus prohibetur, omnino caveant, & loca sibi a vobis concessa deperire, & destrui per negligentiam non dimittant. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 3. c. 18. Capit. lib. 5. c. 181.*

CAPUT X.

Ut abbates canonici gregibus sibi commissis instanter invigilent, & geminam eis passionem impendant, id est, cibi, & verbi, quatenus absque murmurationis vitio Domino servire valeant. Simul etiam, ut prædicti Abbates ecclesiastica jura intemerata custodiant, videlicet, ut cognoscant cujus prænomine notentur, in eo, quod Abbates vocati sunt, quod & intelligitur in typo Christi nomen spiritualis patris. Ideoque semetipsos nomini, quod accipiunt, conforment, ut subditis, & spiritualibus filiis exemplum præeundo, infor-

Tom. V.

mando religiose exhibeant. Ideoque non convenit ministerio ipsorum aliqua turpia aut sæcularia vel etiam inania quæque sectari; quæ contra religionem esse noscuntur, sed potius canonicè, religiose, caste, sobrie, atque pie, & juste vita eorum omnibus sibi commissis æternæ felicitatis ducatum præbeat, &c. *Aquisgran. II. sub Lud. p. 3. cap. 1.*

TITULUS L.

DE VITA, ET HONESTATE

CANONICORUM.

CAPUT I.

Providendum necesse est unicuique Episcopo, qualiter canonicè vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum, vel regularem vivere studeant, ut ait Apostolus: *Unusquisque in qua vocatione vocatus est in ea permaneat*. *Areh. sub Carolo c. 6. Magunt. sub Rab. c. 13.*

CAPUT II.

In omnibus quantum humana permittit fragilitas, decrevimus, ut canonici clerici canonicè vivant, observantes divinæ scripturæ doctrinam, & documenta sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel magistri eorum positi, agere præsumant in unoquoque Episcopatu, & ut simul manducent, & dormiant, ubi his facultas id faciendi suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneat, & singulis diebus mane primo ad lectionem veniant, & audiant, quod eis imperetur: ad mensam vero similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant. *Magunt. c. 9.*

CAPUT III.

Monachi, & canonici tabernas ad edendum, vel bibendum non ingrediantur, sicut in concilio Laodicensi, & Africano legitur esse interdictum. *Rem. cap. 26. Vid. Laod. 24. Carthag. III. cap. 27.*

CAPUT IV.

Quia evidenti auctoritate liquet, canonicam institutionem præstare ceteris institutionibus, debent, necesse est, qui hujus professionis censentur nomine, procurare, qualiter in semetipsis eandem institutionem vita, & moribus exornent, potius quam dehonestent, quoniam qui tantæ auctoritatis institutione pollent, & se aliis imitabiles præstare debent, verendum est, ne si quod absit, a proposito exorbitaverint, regno Dei indigni fiant. Quamquam enim canonicis, quia in sacris canonibus illis prohibitum non legitur, liceat linum induere, carnibus vesci, dare, & accipere, proprias res, & ecclesiæ cum humilitate, & justitia habere, quod monachis, qui secundum regularem institutionem ætiores ducunt vitam, penitus inhibitum est, tamen in cavendis vitiis, & amplectendis virtutibus, eorum, & monachorum distare non debet vita, &c. *Aquisgran. cap. 115.*

CAPUT V.

Studeant summopere canonici horas vigilantissima cura custodire, & in his divinum officium humiliter, ac devote persolvere. Mox enim, ut

Ecc

da-

2. Cor. 4.

2. Cor. c. 6.

1. Cor. 7. d.

datum fuerit signum, festinato omnes ad ecclesiam convenient. Quam non pompaticè, vel inhonestè, vel incompositè, sed cum reverentia, & Dei timore ingrediantur. Ne cum baculis in choro, exceptis debilibus, sed religiosissime illis standum, & psallendum est. Sunt enim quidam clericorum, qui in sæcularibus negotiis, & disceptationibus pœne totum infatigabiliter deducunt diem, & mox in ecclesiam ad divinum officium peragendum ut intraverint, ita fatigari videntur, ut nec orationi vacare, nec ad psallendum stare queant, sed potius sedentes, non divinis, sed vanis solent instare loquelis, &c. Omnes igitur ab otiosis sermocinationibus auditum pariter castigant, & linguam, in ecclesia cum timore, & veneratione stantes, aut orent, aut cantent, aut audiant. Verba vero turpia, ac livida, & sæcularia nec ipsi proferant, nec alios proferre sinant, quinimmo laudes Deo in commune persolventes, pro suis, populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent, &c. Caveant etiam, ne pro requie sibi in locis divino cultui mancipatis concessa, otio torpeant, sed magis in persolvendis divinis laudibus promptiores, ac devotiores existant, ut per hanc quietem bene operantes, ad eam, quæ sine caret, pervenire valeant. Qui vero has horas frequentare, & in his, ut dignum est, cæleste neglexerit officium persolvere, digna invectione corripiatur, ut & ipse emendetur, & ceteri timorem habentes, hujuscemodi negligentiam caveant. Sed quoniam aliud est ex toto omittere, aliud pigre occurrere, qui segniter, aut tarde ad matutinum, aut aliud quodlibet divinū obsequium peragendum occurrerit, dignum est, ut non cum aliis in choro, sed omnium ultimus, ut certe erubescere discat, in loco hujuscemodi negligentibus a Prælati constituto stet, foris vero nullatenus remanere præsumat, ne otio, & fabulis vacet, & a Dei laudibus penitus alienus existat. Custodes præterea ecclesiæ harum horarum distinctiones bene norint, ut scilicet signa certis temporibus pulsant. Luminaria vero cum omni diligentia concinnanda provideant, sitque eorum studii, ut nihil de sibi commissis rebus ecclesiæ pereat. *Aquisgr. cap. 131.*

CAPUT VI.

Si quis frater in congregatione canonica constitutus horas canonicas frequentare neglexerit, ecclesiamque non religiose, sed pompaticè, vel incompositè intraverit, & opus Dei negligenter exequutus fuerit, ad collationem venire distulerit, obedientiam a magistris sibi injunctam agere recusaverit, in legendo, vel cantando, vel in ceteris ecclesiasticis disciplinis juxta vires studium non exhibuerit, ad Missam non necessitate, sed vitio tarde occurrerit, e claustris sine licentia exierit, per licentiã vero egressus, extra constitutum, sive placitum moras fecerit, in plateas ire, aut in bivis residere tentaverit, in dormitorio aliquid indecens, aut inhonestum, verbis, aut actibus perpetraverit, alicubi, nisi in dormitorio, cum ceteris absque causa inevitabili dormire præsumperit, fratribus charitatis officio obe-

dienter servire neglexerit, discordiam, quam dicente scriptura Dei anima detestatur, inter fratres seminaverit, & huic institutioni contumax, aut superbus, aut murmurans, seu in aliquo contrarius extiterit, ceteraque hujuscemodi agere tentaverit, in primo secundum Domini præceptum, non solum semel, aut secundo, ac tertio, quinimmo crebrius admoneatur, & si his admonitionibus non cesserit publica objurgatione corripiatur. Quod si & his renisus fuerit, ceteris sibi alimentis interdictis, pane tantum usque ad dignam satisfactionem utatur, & aqua. Si vero nec sic se correxerit, separetur a mensa, & a societate fratrum in choro psallentium removeatur, & seorsum in loco hujuscemodi negligentibus a Prælati constituto stare cogatur, ut saltem rubore sequestrationis emendetur, &c. Postremo, si inemendabiles, & incorrigibiles apparuerint, ne per plures eorum dira serpent contagia, necesse est, ut a ceterorum societate, utpote oves morbidæ, secreti ante præsentiam deducantur Episcopi, ut ab eo canonica auctoritate publice damnentur. Si vero quis in collegio canonicorum culpam criminalem admiserit, huic nulla est danda dilatio, quin aut sponte pœnitentiam pro admisso crimine gerat, aut si id agere resultaverit, coram Episcopo deducatur, ut ab eo publica multetur pœnitentia, &c. *Aquisgr. cap. 134.*

CAPUT VII.

Expletis religiosissimo obsequio horis competentibus diurnis officiis, ab omnibus canonicis, dato signo, devotissimo ad completorium celebrandum veniendum est. Quo completo oportet, ut non epulis, non potationibus, vanisque inserviant loquelis, sed his penitus postpositis, humiliter, & honeste dormitorium petant. Et nequaquam duo in uno, sed singuli in singulis lectis quiescant. Lucerna quoque in eodem dormitorio noctis tempore jugiter ardeat. Nihil denique inhonestum, aut indecens in dormitorio geratur ab aliquo, nec quisquam aliquem inquietare præsumat, nec ad verba inutilia, & otiosa prorumpere cogat. Hujus vero capituli contemptor, specialiter a Prælati, & magistris severissime corripiatur. *Aquisgr. cap. 136.*

CAPUT VIII.

Si ab omnibus fidelibus his salutiferis præceptis totis visibus est favendum, quanto magis ab his, qui divinis cultibus mancipati sunt, & aliis exemplo virtutum condimentum esse debent. Proinde oportet primo omnium, ut Dominum Deum diligant ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximos tamquam se ipsos: nosse, quia in his duobus præceptis tota lex pendet, & Propheta, &c. Diem judicii timeant, vitam æternam spiritualiter concupiscant, spem suam Deo committant, proprio Episcopo in omnibus secundum canonicam institutionem obtemperant, magistris suos non temere reprehendant, postremo doctrinis spiritualibus operam dent, lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, & ceterorum bonorum operum exercitio jugiter incumbant: in dormitorio, nisi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant, in refectorio pariter faciant.

Prov. 6. c.

Matt. 18. c.

Matt. 22. d.

ficiantur, cotidie ad collationem veniant, mox, ut signum datum fuerit, ad ecclesiam festinato veniant, & horas canonicas non negligenter, sed cum omni religione pariter celebrent, ecclesiam non pompaticè, sed reverenter ingrediantur, in choro non cum baculis stent, vaniloquiis nequaquam insistant, sed cum omni devotione, & veneratione divinæ servitutis opus peragant, scientes Angelorum præsentiam semper illic adesse, e claustris non, nisi per licentiam, egrediantur, egressi irreprehensibiliter vivant, ut ab his, qui foris sunt, bonum testimonium habeant, & religionem, ac propositum suum actibus illicitis nequaquam maculent, sed potius omnes, quibus se junxerint, sale sapientiæ, & bonorum operum exemplis condiant, contubernia feminarum nullatenus appetant, non vanis oculis, aut petulantibus, tumidoque gestu, ac dissolutis renibus incedant, non spectaculis, non pompis sæcularibus intersint, non aleæ, non quibuslibet venationibus inserviant. Apostoli quoque instructi documento, quo ait: *Non in veste pretiosa*; nequaquam pretiosis delectentur vestibus. Caveant summopere, ne extra claustra moras faciant, nisi ut sibi a Priore constitutum fuerit, & opportunitas temporis dictaverit. Intra claustra positi, non otio vacent, sed aut divinis officiis, aut propriis utilitatibus, aut certe magistrorum iussionibus pareant, ne otio torpentes ab Apostolo audiant; *Qui non vult operari, nec manducet.* Seniores spiritualiter juniores diligant, juniores senioribus obsequium dignum exhibeant, doctiores minus doctis nequaquam se præferant, sed magis eos cum charitate ædificent, neque hi, qui nobilitate generis, aut virtutum donis pollent, ceteris se tumide superextollant: omnes in congregatione vicissim sibi charitatis officio serviant, quibus etiam in refectorio comedentibus, & religiose silentium tenentibus continuatim legatur lectio. Delinquentes zelo reatitudinis pariter arguant, & castigent, pueros, & adolescentes negligentes verber. * disciplinis corripiant: singuli juxta capacitatem suam, diversarum artium erudiantur disciplinis, ut nullus in collegio canonico inutilis appareat, nec vota fidelium otiosus comedat: tales quippe esse, immo taliter conversari decet omnes, qui divinis officiis se manciparunt. Quapropter studeant hæc breviter collecta sedula meditatione perlegere, & memoriæ commendare, & adjuvante divina gratia, juxta vires adimplere, quo facilius, & liberius majora, a sanctis Patribus edita, exsequi valeant. Vocatio ergo, qua vocati sunt, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes ambulent, quatenus divinis iussionibus obtemperantes, ad Christum, in cujus sorte esse noscuntur, qui *vita, veritas, & vita est*; eo opitulante pervenire mereantur. *Aquisgran. cap. 145.*

CAPUT IX.

In custodiis congregationum tam canonicorum quamque monachorum, nec non sanctimonialium summopere studendum censuimus, ut in omnibus locis claustra eis prævideantur, religioni eorum congruentia; sed & habitacula do-

morum, in quibus religio Deum sequi volentibus perfici, atque augeri possit, potius quam vitia nutriri. Hoc tamen, ut non negligatur a Prælati congregationū, missis dominicis committatur. Modus autem erga ipsarum congregationum disciplinam hic esse debet; id est, ut canonici secundum id, quod continetur in libro, qui de eorum vita collectus est, religiose convertentur, &c. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 3. cap. 15.*

CAPUT X.

Ut canonici in civitate, vel monasteriis, sicut constitutum est, in dormitorio dormiant & in refectorio comedant, & in domo infirmorum necessario subleventur; & tam sani, quam infirmi canonicè vestiantur, atque in claustris horis congruis degant, & sub custodia canonica lectionibus, & ceteris divinæ institutionis insistant officiis. Qui vero Episcoporum loci convenientiam, aut facultatem non habuerit, ut hoc perficere, & ordinare possit, Princeps secundum constitutionem domini Imperatoris Ludovici annuat; id est, si vicina Episcopo terra de eadem ecclesia esse reperta fuerit, & ab alio possidetur, ecclesiæ rectori ad claustra clericorum, vel alia quælibet ecclesiæ commoda facienda reddatur. Si autem de fisco fuerit, regia liberalitas eandem terram ad servorum Dei habitacula construenda, largiri dignetur. Si autem de alia casa Dei, aut de cujuslibet proprio fuerit, ex convenientia commutandi licentia tribuatur, & si paupertas loci ad ædificandas domos necessarias non suffecerit, eos ad adjutorium ædificandi potestas regia cogat, qui res de eadem ecclesia in beneficiis retinent. *Melden. cap. 53.*

TITULUS LI.

DE VICTU, ET VESTITU CANONICOR.

CAPUT I.

Quia sanctorum Patrum sententiæ docent clericos non divitiarum sectatores esse, nec res Ecclesiarum inofficiose accipere debere, non ab re putavimus nonnulla exempla libri Prosperi ad medium exempli causa deducere, in quibus ita legitur: „ Qui Ecclesiæ serviunt, & ea, quibus opus non habent, aut libenter accipiunt, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt“. Item ibi: „ Satis quippe indignum est, si fidelis, & oserosa devotio clericorum, propter stipendium sæculare præmia sempiterna contemnat“. Item ibi: „ Si propter hoc non vult sua quisque relinquere, ut habeat unde vivat, ut quid accipit, unde rationem reddat? ut quid peccatis alienis sua multiplicat?“ His igitur, & cæterorum sanctorum Patrum dictis diligenter animadversis, studeant, necesse est, clerici, in accipiendis ecclesiasticis sumptibus suum vitare periculum. Proinde qui & suas, & ecclesiæ habent facultates, & utilitatem ecclesiæ, aut interius, aut exterius conferunt, accipiant in congregatione cibum, & potum, & partes elemosynarum, & his contenti sint, ne plus accipientes pauperes gravari videantur, perpendentes sententiam Prosperi, qua dicitur. Qui sua possident, & dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, non accipiant. Hi ve-

1. Tim. 2. c.

2. Thess. 3. c.

* verbor.

Joann. 14. a.

ro, qui nec suis rebus abundant, nec ecclesiæ habent possessiones, & magnam utilitatem ecclesiæ conferunt, accipiant in canonica congregatione victum, & vestitum, & eleemosynarum partes, quia de talibus ita in libro Prosperi scribitur: „ Clerici, quos voluntas, aut nativitas „ pauperes fecit, in congregatione viventes, „ necessaria vitæ accipiant, quia ad ea accipien- „ da, non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit vivendi necessitas “. Porro si tales fuerint, qui nec suas, nec ecclesiæ velint habere possessiones, horum necessitatibus providentissima gubernatione, de facultatibus ecclesiæ debent subvenire Prælati, attendentes illud Prosperi: „ Qui „ habet, *inquit*, aliquid ecclesiæ, cum omni- „ bus nihil habentibus commune habet “. Sed & illorum curam nihilominus gerere debent, quos aut infirmitas, aut senectus aggravat, quos etiam constat olim in utilitatibus ecclesiæ defuisse. *Aquisgr. c. 120. ex Prospero lib. 2. de vita contemplativa c. 10. 11. & 12.*

CAPUT II.

Solet in plerisque canonicorum congregationibus irrationabiliter, atque indiscrete fieri, ut nonnulli clerici, qui & divitiis affluunt, & aut parum, aut nihil utilitatis ecclesiæ conferunt, majorem ceteris divinum strenue peragentibus officium, annonam accipiant, &c. Est nempe rationabile, justumque coram Deo, & hominibus ut in unaquaque canonica congregatione a minimo usque ad maximum, cibum, & potum omnes æqualiter accipiant, hi etiam videlicet, qui propter aliquam utilitatem, in numero canonicorum fuerint admitti. Quamquam enim plerique subditorum a Prælati, rebus quibuslibet aliis plus ceteris merito soleant honorari, in hac tamen societate, seclusa personarum acceptione, una debet cibi, & potus æqualitas esse. *Aquisgr. c. 121.*

CAPUT III.

Illud congruentissime, & rationabiliter tenendum esse censuimus, ut in singulis locis, in quibus socialiter canonicè Domino militatur, panem, & pulmentum, & eleemosynarum partes æqualiter canonici accipiant. Et quamquam decentissimum foret, ut similiter æque potum acciperent, non tamen id æqualiter in omnibus locis, nec ecclesiarum diversissimæ facultates, nec terrarum qualitates, nec eventum sinunt fieri posse varietates, &c. Placuit, ut omnibus locis, majoribus scilicet & minoribus, accipiant singuli canonici per singulos dies quattuor libras panis. In locis vero, ubi majores facultates sunt ecclesiæ, verbi gratia, tria aut quattuor, aut certe octo, & eo amplius, millia mansi, si eadem regio vini ferax fuerit, accipiant per singulos dies quinque libras vini, &c. Habeant iidem canonici hortos olerum, unde cum ceteris additamentis aliquod pulmentum cotidie in refectorio sibi vicissim ministrent; propter diversas namque, & inæqualitates mensurarum, quæ apud plerosque, non æque secundum Domini legem, sed secundum uniuscujusque provinciarum usum habentur, mensuram cibi, & potus ponderis ratione canonicis dandam esse censuimus, &c. *Aquisgr. c. 122.*

CAPUT IV.

In refectorio cotidie una (*canonici*) reficiantur, nisi forte quem necessitas abesse compulerit, & hoc non sine licentia magistri fiat. Illis quoque comedentibus, & silentium religiose tenentibus, continuatim legatur lectio, & ab eis intentissime audiatur, & vicissim in refectorio, & ceteris communibus necessitatibus sibi fraternitatis officio serviant, & nullus foras, nisi per licentiam egrediatur. Egressus quoque nullum de se detractioni locum det, sed magis imitabilem se cunctis exhibeat, &c. *Aquisgr. c. 123.*

CAPUT V.

Canonicis totis viribus elaborandum est, ut & indumenta virtutum habeant interius, & per immoderatum cultum caveant dehonestare religionis dignitatem exterius. Quantum etiam a superfluo, & immoderato cultu vestium se compescere debeant, multis sanctorum Patrum documentis perdoceri potest. Dicit enim beatus Hieronymus in epistola ad Eustochium: „ Sunt quidam „ mei ordinis, quibus omnis cura est de vestibus „ si bene oleant, si pes laxa pelle non folleat, „ crines calamistri vestigio rotantur, digiti de annulis radiant, & ne plantas humidior via spargat, vix imprimunt summa vestigia. Tales, „ *inquit*, cum videris, sponfos magis existimo, quam clericos “. Et beatus Gregorius: „ Nemo, *inquit*, existimet, in fluxu, atque studio vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa „ non esset, nullo modo Joannem Dominus de „ vestimenti sui asperitate laudaret “. Si cultus vestium culpa non esset, nequaquam Petrus * Apostolus per epistolam feminas a pretiosarum vestium appetitu compesceret dicens: *Non in veste pretiosa*. Pensandum nobis summopere est de cultu vestium, quæ culpa sit, hoc etiam viros appetere, a quo curavit pastor Ecclesiæ, & feminas prohibere. Quapropter oportet canonicos sanctorum scripturarum auctoritati parere, sanctorumque Patrum documenta vigilanter perpendere, ut humilitatem, quam corde gestant, actu, habitu, incessu, ipsa etiam equitatione religiosissime demonstrent, plusque velint sancta conversatione, eximisque moribus, quæ ornatu vestium fulgere. Si enim more conjugatorum in se ornandis nitore vestium, phaleris equorum, ceterisque humanæ vanitatis rebus abusi fuerint; scilicet, ut se similibus uti debere contendant, in quo eorum conversatio a laicorum distare videbitur? Decet porro, ut eorum talis sit vestium cultus, qui occasione vanitatis careat, & nihil novitatis, nihil superfluitatis redoleat, nihilque reprehensionis, aut detractionis habeat. Non enim specialiter præsumi debet ab aliquo, quod non generaliter teneatur ab omnibus; id est, nec plus justo cultior vestis, nec insolita, atque deformis, quia in utroque illorum, aut electionis aut certe simulationis noxa patefcet. Inter utrumque enim, virtus discretionis moderatissime tenenda est. Quæ plenissime in vita beati Augustini in laudem illius prolata, ita legitur: „ Vestis ejus, & calceamenta, vel lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida ni- „ mium,

Matt. 11. a.

* Paulus, f.
1. Pet. 3. a.
1. Tim. 2. c.

„ mium, nec abjecta plurimum, quibus plerique
 „ vel jactare se insolenter homines solent, vel
 „ abiicere, ex utroque non quæ Jesu Christi,
 „ sed quæ sua sunt, quærentes“, &c. *Aquisgr.*
c. 124. Vid. Hieron. in ep. ad Eustoch. cujus ini-
riam est, Audi filia, & Greg. homil. 6. in E-
wang. in med.

CAPUT VI.

Reprehensibilem, & ecclesiastica emendatione dignum, apud plerosque canonicos inolevisse comperimus usum, eo quod contra morem ecclesiasticum cucullas, quibus solis monachis utendum est, induant: cum utique illorum habitum penitus usurpare non debeant a quorum proposito quodammodo distant, quia sicut, & indecens est, ut arma militaria more laicorum gestent; ita nimirum inhonestum est, & valde indecorum, ut alterius propositi indumenta sibi imponant, &c. Sicut etiam turpe est, virum vestem muliebrem, & mulierem vestem virilem induere, ita valde indecorum est, canonicum vestem monachicam induere, nisi tamen cum veste etiam propositum voluerit assumere, &c. *Aquisgr. cap. 125.*

TITULUS LII.

DE CANONICIS BEATI AUGUSTINI,
 QUIBUS NIHIL ERAT PROPRIUM.

CAPUT I.

Volui habere in ista domo Episcopi mecum monasterium clericorum. Ecce quomodo vivimus. Nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium: sed si forte aliqui habent, nulli licet; & si habent, faciunt, quod non licet, &c. Sane hoc noverit charitas vestra, dixisse me fratribus meis, qui mecum manent, ut quicumque habet aliquid, aut vendat, aut eroget, aut donet, aut commune illud faciat, &c. Faciant inde, quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum simul expectantes misericordiam Dei, &c. Qui societatem communis vitæ jam susceptam, quæ laudatur in Apostolorum actibus, deserit, a voto suo cadit, a professione sancta cadit, observet judicem, sed Deum, non me. Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos ejus posui, faciat, quod vult. *August. in serm. 52. ad frat. in erem. de vita, & morib. clericorum apud Aquisgr. cap. 112.*

CAPUT II.

Qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere, & contra ista præcepta nostra facere, parum est, ut dicam, non mecum manebit: sed nec clericus erit. Dixeram enim, & scio me dixisse, ut si nollent suscipere socialem vitam mecum, non illis tollerem clericatum, seorsum manerent, seorsum viverent, quo modo nossent, Deo viverent. Et tamen ante oculos posui, quantum mali sit a proposito cadere, &c. *August. in serm. de vita & morib. clericorum serm. 53. ad fratres in eremo, apud Aquisgran. c. 113. Ans. lib. 7. c. 6.*

TITULUS LIII.

DE CAPITULIS CANONICORUM, ET DE VISITANDIS EORUM MONASTERIIS.

CAPUT I.

DE capitulis canonicorum regularium tertio

quoque anno. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. c. 12. Vid. tit. 47. c. un.*

CAPUT II.

Missi per quæque loca directi simul cum Episcopis uniuscujusque diocesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum, & monachorum, & puellarum, si in apto, & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterii, sicut in sancta regula dicitur. *Magunt. cap. 20. Capitul. lib. 5. cap. 78.*

CAPUT III.

Congregationes canonicorum, secundum canonicam institutionem, a propriis Episcopis strenue visitentur, & eorum religio, & habitus exquiratur, si vita, & moribus sint probi ac officio, & unanimatis studio solliciti, a levissimis quoque, & perniciosissimis actibus cauti. Subsidia etiam illorum pia dominorum providentia exquirantur, & dispensentur. *Syn. Trull. parte ult. c. 9.*

TITULUS LIV.

DE CLAUSTRIS CANONICORUM, ET DE OFFICIO JANITORIS.

CAPUT I.

Claustra firmis undique circumdentur munitionibus, ut nulli omnino intrandi, aut exeundi, nisi per portam, pateat aditus. Sint etiam interius dormitoria (*canonicorum refectoria, cellaria, & cæteræ habitationes, usibus fratrum in una societate viventium necessaria, &c. Aquisgran. c. 117.*

CAPUT II.

Eligatur, necesse est, a Prælato ex congregatione sibi commissa frater probabilis vitæ, cujus officii sit, portam canonicorum cum summa obedientia, & humilitate, competenti tempore claudere, ac referare, ut nulli per eam, nisi per licentiam, aditus pateat intrandi, aut exeundi. Cui etiam observandum est, ne quibus cordi est plus otis vacare, quam divinis obsequiis incubare, foras evagandi locum præbeat, & eorum nugarum, quod nefas est, particeps fiat. Debet præterea advenientes quosque cum charitate suscipere, & Priori adventum eorum, causamque nuntiare. Expleto vespertino, & completorio officio, obseratisque portis, claves earum idem portarius ei, qui vicem Prælati tenet, ferat, ut nulli horis incompetentibus intrandi, aut exeundi maneat facultas. Quas etiam ab eodem in crastinum tempore accipiat constituto. Si vero inobediens, atque protervus idem repertus fuerit portarius, sicut de aliis ministris negligentibus dictum est, judicetur. *Aquisgr. c. 143.*

CAPUT III.

Oportet claustra canonicorum ita diligenter custodiri, ut grex dominicus fraterna concorditer fruatur pace, &c. *Aquisgr. c. 144.*

TITULUS LV.

DE CÆLLARIO, ET PISTRINO PRÆFECTIS, ET DE ALIIS FAMULIS CANONICORUM.

CAPUT I.

Debet procurare Prælati; ut fratribus cællarium non vinolentum, vel violentum, non

nach. cap. 7. Greg. IX. c. 2. eod. tit. in 4. coll.

Aff. 2. g. 4. g.

De stat. mo.

non superbum, non tardum, non prodigum; sed moribus honestum, ac Deum timentem constituat; qui & stipendia fratrum fideliter servet, & diligenti cura administret, & in administrando nullatenus fratres contristet. Cui etiam pistrium fratrum committendum est, ut illud ita vigilantissima cura custodiat, ne ministri ibidem deputati annonam fratrum aut furtim subripiendo, aut alio quolibet modo negligenter vivendo dissipent. Hi vero famuli eligantur de fidelissima ecclesie familia, & his officiis diligenter erudiantur; ut scilicet, & pistoria arte, & fidei puritate necessitatibus fratrum opportunissime valeant suffragari. Eadem quoque forma de cocis servanda est. Inutiles denique atque inobedientes cellarii, secundum superius comprehensam sententiam judicentur. *Aquisgr. c. 140.*

TITULUS LVI.**DE NOSOCOMIO CANONICORUM.****CAPUT I.**

QUAMVIS canonicis proprias licitum sit habere mansiones; debet tamen a Prælato mansio infirmorum, & senum intra claustra canonicorum fieri, ut qui suam forte non habent, in eadem suam possint aptissime tolerare imbecillitatem: quatenus ibidem & subsidiis ecclesiasticis, quibus indigent, & fratrum adminiculis misericorditer sustententur. Erga quos oportet, ut ceteri fratres magnam exhibeant charitatem; scilicet, ut eis compatiendo subveniant, & assiduis visitationibus, & scripturarum sanctarum consolationibus, nec non & propriarum rerum facultatibus adminicula necessaria præbeant; ut impleatur in eis illud Evangelicam: *Infirmus fui, & visitastis me. Aquisgran. 142.*

*Matth. 25. d.***CAPUT II.**

Canonici in civitate, vel monasteriis, sicut constitutum est, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant; & in domo infirmorum necessario subleventur: & tam sani, quam infirmi canonicè vestiantur, atque in claustris horis congruis degant, &c. *Meldenf. 53.*

TITULUS LVII.**FILII PRESBYTERORUM, VEL CANONICORUM, ET ALII ILLEGITIMI CANONICI SACRIS POSSUNT INITIARI.**

Vide supra libro VI. titulo LX. Quibus adde:

CAPUT I.

NULLI filii concubinarum ad ordines vel aliquos honores ecclesiasticos promoveantur, nisi monachaliter, vel canonicè vixerint in ecclesia. *Urbanus II. in concilio Claromontens. c. 11.*

TITULUS LVIII.**COMMUNIA DE CANONICIS REGULARIBUS.****CAPUT I.***De elect. 41. Greg. IX. c. 8. eod. in 4. coll.*

ULTRA tres menses cathedralis ecclesia, vel regularis Prælati non vacet, &c. *Innocent. III. in conc. gen. Later. c. 23.*

CAPUT II.

Altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manus Episcoporum, nisi fuerint illis, per eorum scripta, vel privilegia

confirmata. *Urban. II. in concil. Claromont. c. 7.*

CAPUT III.

De clericis hoc statuimus; ut hi, qui hæcenus inventi sunt, sive in canonico, sive in monachico ordine tonsurati, sine eorum voluntate; si liberi sunt, ut ita permaneant, & deinceps cavendum, ut [nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui. *Magunt. c. 23.*

*c. 1. de regul. Greg. IX. c. 3. eod. tit. in 1. coll.***CAPUT IV.**

Lesi sunt sancti canones, ut quisque canonicus legem, vitamque suam minime ignoraret, quod non expedit, sicut in decretali legitur Innocentii. *Rem. c. 8.*

CAPUT V.

Monachi, & canonici pleniter consilium habeant, qualiter Deo militare, animasque eorum melius valeant custodire: ne propter aliquam necessitatem, occasionem quærant vagandi, & inter ipsos propter hoc locus tentandi detur diabolo. *Rem. c. 25.*

CAPUT VI.

Canonicorum, qui in parochiis tonsurantur, & erudiuntur, interdum etiam, & ordinantur sine auctoritate, dignitas regalis in suum periculum non dignetur recipere: presertim cum eos salubriter, & auctoritative possit habere. Quapropter cum quilibet canonicorum ad regiam venerit majestatem, & suo se voluerit mancipare servitio; consensu Episcopi, ad cujus diocesim pertinere dignoscitur, eum recipiat, &c. *Meldenf. c. 58.*

TITULUS LIX.**DE CANONICIS FEMINIS.****CAPUT I.**

STATUIMUS, ut sanctimonialia, & mulieres, quæ canonicè nominantur, & irregulariter vivunt, juxta beatorum Benedicti, & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigant, & emendent: superfluitatem vestium, & inhonestatem deferant, & in claustro assidue permanentes, communi refectorio, & dormitorio sint contentæ, & relictis præbendis, & aliis propriis, earum necessitatibus de communi provideatur, &c. Prohibemus etiam, ne in earundem collegiis aliqua, nisi quæ regulariter victura fuerit, recipiatur. *Eugen. III. in conc. Rem. c. 4. in editis c. 3.*

CAPUT II.

Libuit huic sacro conventui, quasdam admonitionulas breviter eis sanctimonialibus scribere, quæ se canonicas vocant. Quoniam hæc, quæ sub monachicæ regulæ norma degunt, totius vitæ suæ ordinem in eadem, quam profitentur, regula scriptum habent. *Cabilon. sub Carolo c. 53.*

CAPUT III.

Abbatissa diligentem habeat curam de congregatione sibi commissa, & provideat in lectione, & in officio, & in psalmodiarum modulatione, ut ipsæ sanctimonialia strenuè sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, utpote pro animabus earum rationem in conspectu Domini redditura, & stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria: ne forte propter indigentiam cibi, aut potus peccare compellantur. *Cabilon. sub Carolo c. 54.*

CA.

CAPUT IV.

Abbatissa cum viris, clericis, sive laicis, horis incompetentibus non loquatur: sed quidquid cum masculis, clericis, sive laicis de rebus necessariis peragere debet, a prima hora usque ad vespertinam peragat. Et hoc non cum singulis, sed coram pluribus. *Ibid. c. 55.*

CAPUT V.

A vespera usque ad primam neque Abbatissa, neque alia sanctimonialium cum quibuslibet masculis ullum colloquium habeant, nisi forte talis fuerit occasio, quam evitare non possint; & si necessitas incubuerit, id coram testibus facere debebunt. *Ibid. cap. 56.*

CAPUT VI.

Abbatissa, quæ in civitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui, aut qui ejus vicem obtinet, nisi forte aut Imperialis jussio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minime permittat. Et si quando foras pergat, de sanctimonialibus quas secum ducit, curam, & vigilantiam habeat, ut nulla eis detur peccandi licentia, sive occasio. Sed & cum pergat, in monasterio talem vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam, & vigilantiam habeat. *Ibid. c. 57.*

CAPUT VII.

Habeat etiam Abbatissa studium, in ædificando ea, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, aut in restaurando. *Ibid. c. 58.*

CAPUT VIII.

Sanctimoniales in monasterio constitutæ habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmodum celebratione, sive oratione; & horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completorium pariter celebrent. Et omnes, excepta, quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant. Et omnibus diebus ad collationem veniant. *Ibid. c. 59. Magunt. sub Rab. c. 16.*

CAPUT IX.

Non debere presbyteros amplius in monasterio puellari immorari, nisi donec Missarum sollempnia celebrent, aut aliquid ibi de Dei servitio, & suo ministerio expleant. *Cabil. sub Carolo c. 60.*

CAPUT X.

Non debere sanctimoniales in propriis mansionibus cum aliquibus masculis, clericis, sive laicis, consanguineis, sive extraneis bibere, sive comedere, sed si quando id agendum est, in adjutorio agatur, & ubi adjutorium deest, non fiat. Et cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in adjutorio, & ibi coram testibus. *Ibid. cap. 61.*

CAPUT XI.

Sanctimoniales, nisi forte Abbatissa sua, pro aliqua necessitate incumbente, illas mittet, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ vero, quæ famulos, aut famulas non habent, ad exercenda negotia, ad portam monasterii perveniant, & ibi coram testibus negotia sua exercent. *Ibid. cap. 62.*

CAPUT XII.

Nullus vassus Abbatissæ, nec minister aliquis,

nec clericus, nec laicus claustra ancillarum Dei ingrediatur, nisi forte quando necessitas operandi incumbit. *Ibid. cap. 63.*

CAPUT XIII.

Portaria non eligatur, nisi quæ ætate matura sit, & testimonium habeat bonum, & vitæ probabilis sit. *Ibid. cap. 64.*

CAPUT XIV.

Quidquid in his capitulis minus fuerit, ab Episcopo suo Abbatissa perquirat. Et ita illi in omnibus obediens sit, secundum canonicam constitutionem, sicuti justum, & rectum est. *Ibid. c. 65.*

TITULUS LX.

AD EPISCOPUM PERTINET CURA MONACHORUM ET SACRARUM VIRGINUM, ET MONASTERIORUM.

CAPUT I.

Episcopum convenit civitatis, competentem monasteriorum providentiam gerere. *Chalc. 16. q. 1. Qui vero. 12. cap. 4. in fine.*

CAPUT II.

Sacræ virgines, cum a parentibus segregantur, a quibus custodiebantur, Episcopi, aut eo absente presbyteri providentia, honestioribus mulieribus commendentur, vel simul habitantes sese custodiant, ut ne undique vagantes opinionem Ecclesiæ lædant. *Carth. 44. G. Carth. III. cap. 33. L. Afric. 11. L. Capit. lib. 1. cap. 40.*

CAPUT III.

De his, quos voluntas parentum a primis infantia annis in clericatus officio, vel monachali posuit, mox cum detonsi fuerint, vel ministerio elector. * contraditi, in domo ecclesiæ, sub Episcopali præsentia, a præpositis sibi debeant erudiri, &c. *Tolet. II. cap. 1. Anselm. lib. 7. c. 42. Dist. 28. c. 5. * lector. 1.*

CAPUT IV.

De his clericorum personis, quæ de Civitatis ecclesiæ officio monasterii, vel diocesis, vel basilicis in quibuscumque locis positæ, id est, sive in territoriis, sive in ipsis civitatibus, suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit Episcopi, si de eo, quod ante de ecclesia habebant, eos aliquid, aut nihil exinde habere voluerit, quia unicuique facultas suscepti monasterii, diocesis, vel basilicæ debet plena ratione sufficere. *Aurel. III. cap. 18.*

CAPUT V.

Annis vicibus unusquisque nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel presbyteros, & diaconos suæ diocesis ad locum, ubi Episcopus elegerit, congregare præcipiat, & omnibus regulam demonstrat ducendi vitam, cunctosque sub ecclesiasticis regulis adesse præmoneat, quosque etiam parsimoniam, & sobrietati, atque veridicæ castimoniam honestorum virorum testimonio fama commendat. *Oscense sub Reccaredo Rege, in princ.*

CAPUT VI.

Agnovimus quosdam Pontifices præcepti Principis Apostolorum, qui ait: *Pascite, qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontaneæ: neque vi dominantes in clero, sed forma facti gregis*; ita esse immemores, ut quibusdam monasteriis, parochialibusque ecclesiis, aut suæ consan-

sanguinitatis personas, aut sui favoris Participes, iniquum saepe statuant in Prælatum, &c. Proinde [decenter omnibus placet, & in præfenti tale rescindere factum, & non esse de cetero faciendum. *Tolet. X. cap. 3.*

CAPUT VII.

Monasteria tam virorum, quam puellarum, secundum ordinem regulariter vivant. Et si hoc facere contempserint, Episcopus, in cujus parochia esse videntur, hoc emendare debeat, quod si non potuerit hoc emendare, Metropolitanus hoc innotescat, & ipse emendari faciat. Quod si hoc nec ipse emendare potuerit, ad synodum publicam exinde veniant, & ibidem canonicam sententiam accipiant. Et si publicam synodum contempserint, aut honorem suum perdant, aut excommunicentur ab omnibus Episcopis, & talis in ejus loco, in ipsa synodo constituatur, per verbum, & voluntatem domini Regis, vel consensu fervorum Dei, qui secundum ordinem sanctum ipsum gregem regat. *Vernen. cap. 5.*

CAPUT VIII.

Si aliqua monasteria sunt, quæ eorum ordinem propter paupertatem adimplere non possunt, hoc Episcopus de veritate prævideat, & hoc domino Regi innotescat, ut in sua elemosyna hoc emendari faciat. Et si tales feminae velatae ad præfens ibidem congregatae inveniuntur, quæ regulariter vivere non velint, nec ad hoc dignæ sunt, ut cum illis aliis habitent, Episcopus, vel Abbatisa prævideant locum aptum, ubi separatim cum custodia in pullatorio habitare debeant, vel operari manibus, quod ipsa Abbatisa eis iusserit, interim quod probatae dignæ sunt, ut in congregatione recipiantur. *Vernen. cap. 6.*

CAPUT IX.

Providendum necesse est, unicuique Episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum, vel regularem vivere studeant, ut ait Apostolus: *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Arel. sub Carolo cap. 6. Magunt. sub Raban. cap. 13.*

CAPUT X.

Missi per quæque loca directi, simul cum Episcopis uniuscujusque diocesis, perspiciant loca monasteriorum canonicorum, & monachorum, & puellarum si in apro, & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterii, sicut in sancta regula dicitur. Monasterium autem ita debet constitui, ut omnia necessaria intra monasterium exerceantur, ut non sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagandi foras; quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque adificia monasteriorum supradicti missi, & cum eis Episcopi per diversa loca prævideant, si apta sint, & congruenter sanctæ professioni composita, vel si claustrum firmum habeant, in quo salvari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica, vel regulari. Ubi autem aliter inventum fuerit, hoc omnimodis Episcopus loci ipsius faciat emendari, ita ut condignam professioni eorum custodiam habeant canonici, vel

monachi, atque nonnales, ne detur eis occasio malefaciendi, quod absit. *Magunt. cap. 20. Capitul. lib. 5. cap. 78.*

CAPUT XI.

Unusquisque Episcopus sciat per singula monasteria, quantos quisque Abbas canonicos in monasterio suo habeat, & hoc omnino ambo pariter provideant, ut si monachi fieri voluerint, regulariter vivant; sin autem, canonicè vivant omnino. *Magunt. cap. 21. Capit. lib. 5. cap. 79. Burch. lib. 8. cap. 5. Ivo part. 7. cap. 29. decr.*

CAPUT XII.

In quantum ipsi Abbates, Abbatumque subiecti Episcopis propriis, pro se, suisque omnibus rationem reddituros noverint, tanto eorum consilio, atque auctoritate, modis omnibus mancipentur. *Aquisgran. II. sub Ludovico part. 3. cap. 1. in fine.*

CAPUT XIII.

Monachus de monasterio sine consultu, vel præfentia Episcopi, aut vicarii ejus ad hoc regulariter deductus, non eiiciatur, cujus dispositione, & auctoritate de cetero vita, & conversatio ejus, ne perditus perpetuo fiat, si aliquo modo salvari potest, ordinari debet, atque decerni. *Melden. cap. 59.*

CAPUT XIV.

Monasteria, quæ adhuc statum suum retinent, unumquemque Episcoporum, in cujus parochia constituta sunt, providere oportet, utrum ordinem suum teneant. Quod si aliter invenerit, una cum rectore monasterii corrigere debet. Quod si rectoris monasterii principaliter culpa fuerit, & se, suosque subditos ad Episcopi sui admonitionem corrigere diffimulaverit, synodica debet auctoritate percelli. *Ticin. sub Ludovico II. c. 9.*

CAPUT XV.

Congregationes canonicorum, & monachorum, ac sanctimonialium secundum canonicam institutionem a propriis Episcopis strenue visitentur, & eorum religio, & habitus exquiratur, si vita, & moribus sint probi, ac officii, & unanimi studio solliciti, a levissimis quoque, & perniciosissimis actibus cauti. Subsidia etiam illorum pia dominorum providentia exquirantur, & disponantur, &c. *Trullen. part. ult. cap. 9.*

TITULUS LXI.

MONACHI, ET CANONICI, ET SANCTIMONIALES SINT IN POTESTATE EPISCOPI, ILLUMQUE REVEREANTUR, ET NE INJUSSU IPSIUS DISCEDANT.

CAPUT I.

QUI in singulis urbibus, & regionibus monachi sunt, subjaceant Episcopo, & quietem ament, ac jejuniis, & orationibus dent operam in his locis, in quibus ordinati fuerint. Neque Ecclesiasticis, aut sæcularibus rebus occupentur, monasteriis relictis, nisi ob necessariam causam ab Episcopo urbis id permittatur. Nullum vero servum suscipiant, ut sine voluntate Episcopi monachus sit. Qui contra fecerit, excommunicatus sit, ut nomen Dei non blasphemetur. Episcopus vero competenti providentia provideat monasteriis.

16. q. 1. Qui vere, 12.

riis. *Chalc. cap. 4. Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 28. Vide Chalced. action. 6. cap. 1. & action. 15. Tribur. 26. Capitul. lib. 5. cap. 25. & lib. 7. cap. 18. Burchard. lib. 8. c. 28. Ivo lib. 3. tit. 16. cap. 1. panorm. & part. 7. cap. 1. & 48. & part. 16. c. 46. decr. Anselm. lib. 5. cap. 54. & in Roman. lib. ult. c. 63.*

CAPUT II.

Clerici ptochiorum, & monasteriorum, & martyriorum sub potestate Episcoporum urbium sint, juxta sanctorum Patrum traditionem. Qui vero conantur eos auferre ab Episcopis, clerici canonum pœnis subiaceant, laici, vel monachi communione careant. *Chalced. c. 8. Ivo part. 6. c. 358. & 354. decr. Anselm. lib. 5. c. 84. in addit.*

CAPUT III.

De clerico, vel monacho conjurante, vel conspirante, aut collegia faciente adversus Episcopos, vel laicos clericos, ut cadat a gradu suo. *Chalced. cap. 18. Tull. post epist. synod. Vorm. 74. Raban. cap. 19. de pœnit. Capitul. lib. 1. c. 29. Burch. lib. 10. cap. 68. & 69. Ivo part. 12. c. 87. & 88. decr. Anselm. lib. 8. c. 16. & 18.*

CAPUT IV.

De clerico, vel monacho CP. veniente sine mandatis Episcopi, ut admoneatur, & eiiciatur a defensore ecclesiæ Constantinopolitanæ. *Chalc. cap. 23.*

CAPUT V.

Nullus laicorum, vel monachorum, aut ex catalogo clericorum ante diligentem examinationem, & synodicam sententiam a communione separet proprii Patriarchæ, &c. Si vero quis adversus hanc sanctam synodum deprehensus fuerit agere, &c. monachus, aut laicus segregetur ab omni ecclesiastica communione, atque collegio, quousque conversus per pœnitentiam recipiatur. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. c. 10.*

CAPUT VI.

Sacerdos, [qui monasterio, vel oratorio præest,] ad placita, & ad justam reverentiam Episcopi obedienter recurat. Si vero superbia elatus, vel alio quolibet modo, a proprii se subtrahere maluerit mandatis Episcopi, canonicis eum decernimus ultionibus subiacere. *Eugen. II. & Leo IV. in syn. Rom. cap. 21. Cæsar. lib. 8. cap. 43.*

CAPUT VII.

Nullus Abbas, nullus ecclesiarum Præpositus, quæ juris sunt ecclesiastici, accipere, sine Episcopi concessione præsumat. *Urb. II. in syn. apud Melfiam, c. 6.*

CAPUT VIII.

Ut monasteria reddantur Episcopo, ad cujus parochiam pertinent. *Vitalian. ep. 3.*

CAPUT IX.

Abbates pro humilitate religionis in Episcoporum potestate consistent, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur. Qui semel in anno, in loco ubi Episcopus elegerit, accepta vocatione conveniant. *Aurel. 15. vel 19. al. 21. Capitul. lib. 6. c. 337. Burch. lib. 8. cap. 67. Ivo part. 7. c. 85. decr. Anselm. post lib. ult. cap. 54. in Romano.*

Tom. V.

CAPUT X.

Abbates, qui Episcoporum præcepta despicunt, ad communionem nec penitus admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant. *Aurel. II. c. 21.*

CAPUT XI.

Abbates, vel monachi, aut agentes monasteriorum patrocinio sæculari penitus non utantur, nec ad Principis præsentiam sine Episcopi sui permissu, ambulare audeant. Quod si fecerint, a suis Episcopis excommunicentur. *Cabilon. c. 15.*

CAPUT XII.

Canonici nihil sine licentia Episcopi sui, vel magistri agere præsumant. *Magunt. c. 9.*

CAPUT XIII.

Abbatissa Episcopo in omnibus obediens sit, secundum canonicam constitutionem, sicut justum, & rectum est. *Cabilon. sub Carolo c. 65.*

CAPUT XIV.

Monachi non debent parvi pendere pastores suos, in cujuscumque parochia consistentes, sicut aliqui faciunt. *Aquisgran. II. sub Ludov. part. 3. cap. 3.*

TITULUS LXII.

NE EPISCOPI POTESTATE SIBI IN MONACHOS CONCESSA ABUTANTUR.

CAPUT I.

Episcopus nec Abbatem, nec Archipresbyterum, sine omnium suorum compresbyterorum, & Abbatum consilio, de loco suo præsumat eiicere, neque per præmium alium ordinare, nisi facto concilio tam Abbatum, quam presbyterorum suorum; quem autem negligentia eiicit, cum omnium presbyterorum consilio refutetur. *Turon. II. c. 7.*

CAPUT II.

Nuntiatum est quod monachi Episcopali imperio servili opere mancipientur, & jura monasteriorum contra instituta canonum illicita præsumptione usurpentur, ita ut pœne ex cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam, servitutemque perveniat. Talia ne fiant, sed hoc tantum sibi in monasterio vindicent sacerdotes, quod præcipiunt canones; id est monachos ad conversationem sanctam præmonere, Abbates, aliaque officia instituere atque extra regulam facta corrigere. Quod si aliquid in monachos canonibus interdictum præsumperint, aut usurpare quippiam de monasterii rebus tentaverint, non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam sustulerint ab illicitis. *Toler. IV. c. 50. Anselm. lib. ult. cap. 55. in Romano.*

CAPUT III.

Ut quæque monasteria Deo consecrata, nulli Episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abstrahere. *Angl. c. 3.*

TITULUS LXIII.

NE ABBAS INJUSSU EPISCOPI RES MONASTERII ALIENET.

CAPUT I.

SI quis Episcopus, vel monasterii præfectus inventus fuerit ex Episcopatus, vel monaste-

12. q. 2. Quisquis. 19.

Fff

rii

18. q. 2. c. 10. Quidā. §. Item clerici.

11. q. 1. c. 22. Conjuratum, & c. 24. Si qui, & c. 25. Si clerici.

16. q. 1. Quidē. 17.

18. q. 2. c. 1.

18. q. 2. c. 16.

rii agris, in alicujus magistratus manus alienare, vel alteri personæ tradere, nullius sit momenti traditio, juxta canonem Apostolorum, &c. Ne liceat autem quidquam ex eis sibi vindicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, elargiri. Si sint autem pauperes, ut pauperibus suppeditet, sed non eorum prætextu res ecclesiæ venundet, &c. Sin autem aliqua improba calliditate utatur, & ab agricola, vel clerico agrum magistratus emerit, sic quoque nullius sit momenti venditio, & Episcopati, vel monasterio restituatur. Porro Episcopus, vel monasterii præfectus, qui hoc fecerit, exturbetur quidem Episcopus ab Episcopatu, monasterii vero præfectus a monasterio, ut qui male dissipant, quæ non congregaverunt. *Nicæn. II. c. 12. Vide Apost. 38. 40. 41. Ivo part. 5. c. 375. decr. Anselm. lib. 6. cap. 184. Casar. lib. 7. cap. 72.*

CAPUT II.

17. q. 4. c. 40. In venditionibus, quas Abbates facere præsumunt; hæc forma seruetur, ut quidquid sine Episcopi notitia venditum fuerit, ad potestatem Episcopi revocetur. Mancipia vero monachis donata ab Abbate non liceat manumitti. Injustum enim putamus, ut monachis cotidianum rurale opus facientibus, servi eorum libertatis otio potiantur. *Agath. c. 56. Epau. c. 8. Isid. in regula monach. cap. 5. Ivo part. 3. c. 163. decr. & in epist. 138. Roberto Comiti. Casar. lib. 9. c. 36.*

CAPUT III.

** Episcoporum, f.* De venditionibus, quas Abbates, vel Abbatissæ facere præsumperint, forma seruetur, ut quidquid sine ipsorum * notitia venditum fuerit, ad potestatem Episcopi revocetur. Mancipia vero monasteriis donata ab Abbatibus utriusque sexus non liceat manumitti. Injustum enim putamus, ut monachis cotidianum rurale opus facientibus, servi eorum libertatis usu potiantur. *Epau. c. 8. Agath. c. 56.*

CAPUT IV.

12. q. 2. c. 41. Abbatibus, presbyteris, ceterisque ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permisso & subscriptione Episcopi sui nil liceat. Quod qui præsumperit degradetur communionem concessa, & quod præsumptum, vel alienatum, vel temere ordinatum est, ordinatione Episcopi revocetur. *Aurel. III. c. 23. Capit. lib. 7. c. 275. Ans. lib. 5. c. 85. in add. & in Roman. lib. ult. c. 44. Tarrac. lib. 6. c. 15.*

CAPUT V.

Si quid Abbatibus, aut sacris monasteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc Abbates, vel presbyteri minime revocabunt, nec alienari a cunctis fratribus debet, quacumque occasione, quibus si fuerit necessarium, ut statuta convellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum. *Aurel. IV. c. 11.*

TITULUS LXIV.

MONACHI DECIMAS PRÆDIORUM DENT ECCLESIIIS.

CAPUT I.

De decim. 34. Gr. IX. c. 7. eod. tit. in 4. coll.

Nuper Abbates Cisterciensis ordinis in generali capitulo congregati, ad commonitio-

nem nostram provide statuerunt, ut de cetero fratres ipsius ordinis non emant possessiones, de quibus decimæ debentur ecclesiis, nisi forte pro monasterio de novo fundando: si tales possessiones eis fuerint pia fidelium devotione collatæ, aut emptæ pro monasteriis de novo fundandis, committant excolendas a quibus ecclesiis decimæ persolvantur, ne occasione privilegiorum suorum ecclesiæ ulterius prægraventur. Decernimus ergo, ut de alienis terris, & amodo acquirendis, si eas propriis manibus, aut sumptibus deinceps excoluerint, decimas persolvant ecclesiis, quibus ratione prædiorum antea solvebantur, nisi cum ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum. Nos ergo statutum hujusmodi gratum, & ratum habentes, hoc ipsum ad alios regulares, qui gaudent similibus privilegiis, extendi volumus, & mandamus, ut ecclesiarum Prælati proniores, & efficaciores existant, ad exhibendum eis de suis malefactoribus justitiæ complementum, eorumque privilegia diligentius, & perfectius studeant observare. *Innoc. III. in concil. gener. Lateran. cap. 55.*

CAPUT II.

Plerique, sicut accepimus, regulares, & clerici sæculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in præjudicium parochialium ecclesiarum pactum adiciunt; ut conductores, & feudatarii decimas eis solvant, & apud eosdem eligant sepulturam, &c. pactum hujusmodi penitus reprobamus, &c. *Innoc. III. in concil. gener. Lat. c. 56.*

CAPUT III.

Nullus Abbas decimas, & primitias, & reliqua, quæ secundum constituta canonum ad Episcopos pertinent, sine auctoritate Romani Pontificis, seu Episcopi consensu, in cujus diocesi habitat, detineat, Apostolica sanctione firmamus. *Gregor. VII. in conc. Rom. anni VI. sui Pontificatus c. 9. Tarrac. lib. 5. c. 53.*

CAPUT IV.

16. q. 1. Quest. 46. Episcopi, & Abbates de agris, & vineis, quæ ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias dari faciunt. Familia vero ibi det decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum missas audiunt. *Cabilon. sub Carolo c. 19. Burch. lib. 3. c. 132. Ivo lib. 2. tit. 5. c. 3. pan. & part. 3. c. 198. decr. Ans. lib. ult. c. 48. in Rom.*

TITULUS LXV.

QUALIS DEBEAT ESSE ABBATISSA, ET DE EJUS MUNERE.

CAPUT I.

Abbatissæ absque Episcopi licentia monasterium non egrediantur, nisi ad Imperatorē, sed in suis permaneant monasteriis, ibique & se ipsas custodire, sibi que commissas servare, quanta potuerunt vigilantia, decertent. *Turonens. sub Carolo c. 30.*

CAPUT II.

Monasteriis puellaribus tales præferri debent feminae, & Abbatissæ creari, quæ & se, & subditum gregem cum magna religione, & sanctitate custodire norint, & his, quibus præsunt, prodesse

* ministrum, f.

se non desinant, Sed & se, & illas ita observent, utpote vasa sancta in ministerio * Domini præparata. Talem enim se debet Abbatisa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni convictu, ut eis ad cælestia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem reddituram. *Cabilon. sub Carolo c. 52. Capitul. lib. 2. cap. 42. apud Trosl. cap. 3.*

CAPUT III.

Abbatisa diligentem habeat curam de congregatione sibi commissa, & provideat in lectione, & in officio, & in psalmodiarum modulatione, ut ipsæ sanctimonialiales strenuæ sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, utpote pro animabus earum rationem in conspectu Domini redditura, &c. *Cabilon. sub Carolo c. 54.*

CAPUT IV.

Habeat Abbatisa studium aut in ædificando ea, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, aut in restaurando. *Cabil. sub Carolo c. 58.*

CAPUT V.

Aliter, quam divinæ auctoritas, & religio Christiana docet, agitur, quando feminæ amissis viris eatenus carnaliter viventes, repente, & sine probationis examine, ad regimen animarum pertrahuntur, præficiunturque sanctimonialibus, utpote matres spirituales, quas nunquam contigit ejusdem propositi discipulas exstitisse. Fitque, ut quæ forte feliciter incedebant, earum pravis exemplis miserabiliter ruant, &c. Quia ergo hæc res divinæ auctoritati non concordat, necesse est ut caveatur, ne forte, & committenti, & his, quibus committitur, læsura animarum proveniat. *Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 39.*

CAPUT VI.

Deposcimus, ut in Abbatisis constituendis, vestrum specialiter caveatis periculum, sicut vobis sæpe est admonitum, & per divinam auctoritatem crebrius manifestatum. *Parisiens. sub Ludov. & Lothar. lib. 3. c. 23. Aquisgr. II. sub Ludovico parte 4. c. 9.*

CAPUT VII.

Admonendæ sunt Prælatæ monasteriorum, ut subditas moribus probis, atque exemplis præcedant, &c. Sed deinceps illæ ovibus Christi præferendæ sunt, quas contagio viciorum non coinquinat, sed religionis devotio commendat. Nam illud perispicuum est, quæ necdum noverant esse filia in disciplina religionis, nec in sese religionis normam habentes, matres religiosarum fieri non posse. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 3. c. 13.*

CAPUT VIII.

Habeat Abbatisa studium in ædificando ea, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, & in restaurando. *Magunt. sub Rab. c. 16.*

TITULUS LXVI.

QUA ÆTATE, ET QUADIE OPORTEAT VIRGINES CONSECRARI.

CAPUT I.

Nullus Episcoporum virginem sacratam, si maritale expetierit consortium, benedice-re attemptet, nisi eam probaverit LXXII. annorum esse constitutam. Ubi probabitur iudicium veræ

pudicitia, ut in LXXII. annis requirens verum Christum pudicitia custodita, uncto vertice, introducatur ad nuptias Christi velamen capitis ferens, non cordis. Nulla schemata monachorum oportet fieri, nisi post xxv. ætatis annos propter scandala, ut xxv. annis jam evacuato omni fervore diaboli, inveniatur sibi mundum vas Spiritus sanctus. *Silvest. in Syn. Rom. CCLXXXIV. Episcoporum, c. 10.*

CAPUT II.

Devotis virginibus nisi aut in Epiphaniarum die, aut in albis paschalibus, aut in Apostolorum natalitiis, sacrum minime velamen imponatur, (& non ante xxv. annos) nisi forsitan, sicut de baptisate dictum est gravi languore correptis, ne sine hoc munere de sæculo exeant, implorantibus non negetur. *Gelas. ep. 1. c. 14. Vide Tribur. 25. Burch. lib. 8. c. 15. Ivo lib. 3. tit. 17. cap. 3. pan. & part. 7. c. 36. decr. Ans. lib. 7. cap. 199. Tarrac. lib. 3. c. 92.*

CAPUT III.

Ante xxv. annum virgo non consecratur. *Carth. III. c. 4. L. Vide Carth. 16. G. Tribur. c. 24. Vorm. 69. Burch. lib. 2. c. 11. Ivo lib. 3. tit. 3. c. 3. panorm. & part. 6. c. 31. decr. Capitul. lib. 1. cap. 46.*

CAPUT IV.

Si Episcopus propter periculum virginalis castitatis, cum potens amator, vel raptor formidetur, vel si mortis periculum virgini imminet, petentibus parentibus, vel his, sub quorum cura est, ne sine habitu decedat, velaverit virginem minorem xxv. annis, non sit temerator ejus lynodi, qua is numerus annorum constituitur. *Carth. 127. G. Milev. 26. L. Afric. 94. L. Tur. II. cap. 21. Tribur. c. 24. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 5. pan.*

CAPUT V.

Sanctimonialiales, quantumlibet vita earum & mores probati sint, ante annum ætatis suæ XL. non velentur. *Agath. c. 19.*

CAPUT VI.

Non velandas esse virgines, quæ se Deo voverunt, nisi XL. annorum probata ætate, quam sacerdos comprobaverit. *Cæsar. c. 8.*

CAPUT VII.

Etsi magnus Basilius in sacris suis canonibus eam, quæ se sua sponte Deo offert, & virginitatem complectitur, si septimum decimum annum compleverit, in virginum ordinem referendam esse statuit, &c. Sacri tamen canones quadraginta annorum diaconissam ordinandam esse statuerunt. *Trull. c. 40.*

CAPUT VIII.

Virginibus quoque sacrum velamen accipiendum, decreta Patrum interdicit ante xxv. annos, nisi forte aliqua cogente necessitate, pro qua licitum est hæc statuta mutare, ut in canonibus si requiratur, inveniri poterit. *Turon. sub Carolo c. 28. Vide Carth. II. c. 4.*

CAPUT IX.

Leo constituit monasterium apud Petrum Apostolum, & constituit, ut monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, nisi probata fuerit in virginitate LX. * annis. *Ex Pontif. * XL.*

TITULUS LXVII.
NE QUISQUAM PRÆTER EPISCOPUM
VIRGINES CONSECRAT.

CAPUT I.

Sacerdotes consecrare, diaconos, subdiaconos, virgines Episcopi tantum possunt. *Danas. epist. 4. in med. Leo epist. 66. sive 86. Episcopis German.*

CAPUT II.

Virgines consecrare presbytero non licet. *Carthag. 6. G. Carth. II. c. 3. L. (inconsulto Episcopo L.) Carth. II. c. 36. L.*

CAPUT III.

Virginis consecratio Episcopis tantum permissa. *Hispal. II. c. 7.*

CAPUT IV.

Comperimus, quod quidam presbyterorum incaute, & extraordinarie velum viduarum inconsultis Episcopis suis consecrant, & ob id eidem religioni macula ingeratur, quia eisdem velatis per diversa vagandi occasio præbeatur. Ut autem nullus Pontificum viduas velare attentet, canonica auctoritas inhibet. Quod vero presbyteri inconsultis Episcopis suis, velum viduarum consecrare non præsumant, prorsus interdicimus. Quod si quispiam presbyterorum, hujus constitutionis contumaciter transgressor extiterit, canonica correptionis poenas luet. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 1. c. 40.*

CAPUT V.

Quorundam relatu didicimus, quosdam presbyteros suæ mensuræ immemores, imo canonice auctoritati resultantes, in tantam audaciam prorupisse, ut sacrarum virginum consecratores extiterint, &c. Quod, quia canonice auctoritati minime concordat, ne ulterius quispiam presbyterorum id facere præsumat, prorsus inhibemus. Quod si forte, quod non optamus, aliquis presbyterorum id facere præsumperit, utpote canonice auctoritatis transgressor, irretractabiliter feriatur. *Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 41.*

CAPUT VI.

Invenimus, quod quædam feminæ, maxime hæ, quæ valde sensu tenues sunt, sine consensu sacerdotum, idcirco sibimetipsis velum imponant, ut sub prætextu hujus velaminis, ecclesiarum excubatrices, & administratrices fieri possint. Hæc igitur incauta velatio, unusquisque Episcopus provideat, ne in parochia sua fiat, &c. Hujusmodi mulierculæ examinentur, & instruantur, qualiter si propter Deum se sacrari volunt, velandæ sint, qualiterque eandem velationem sub castitatis, & humilitatis proposito conservent, diligenter admoneantur. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 1. c. 42.*

CAPUT VII.

Invenimus, quod quædam Abbatissæ, & ceteræ sanctimonialis non solum viduas, sed etiam virgines puellas velare solite sint. Quod quantum sexui femineo illicitum, & a religione Christiana fit alienum, omnis, qui sanum sapit, facile advertit, &c. Si forte aut Abbatissa, aut alia quælibet sanctimonialis, post hanc definitionem, in

20. q. 1. c. 3. Statuimus.

tantam audaciam proruperit, ut viduam aut puellam virginem velare præsumat, congrua aut Episcopo suo correctione coerceatur, & poenitentia canonice usque ad satisfactionem subdatur. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 1. c. 43. Burch. lib. 8. c. 17. Ivo part. 7. c. 38. decr. & lib. 3. tit. 17. c. 7. panorm.*

TITULUS LXVIII.

DE CONSECRATIONE VIDUARUM.

CAPUT I.

Viduas velare Pontificum nullus attentet, quod nec auctoritas divina delegat, nec canonum forma præstituit, &c. *Gelas. ep. 1. c. 15. Tribur. c. 25. Burch. lib. 8. c. 36. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 10. pan. & part. 7. c. 55. decr. Ans. lib. 7. c. 200. Tarrac. lib. 3. c. 92.*

20. q. 1. c. 11. Devotus. in fin. 27. q. 1. c. 8.

CAPUT II.

De viduis sub nulla benedictione velandis superius latius diximus. *Gelas. ep. 1. c. 23. Tribur. 25. Burch. lib. 8. c. 34. Ivo part. 7. cap. 53. decr. Casar. lib. 9. c. 61.*

27. q. 1. c. 42.

CAPUT III.

Viduarum consecrationem, quas diaconissas vocant, ab omni religione * nostra penitus abrogamus, solam eis poenitentia benedictionem, si converti ambiunt, imponendo. *Epaun. c. 21. refert Turon. II. c. 21. in fine.*

* regione, f.

CAPUT IV.

Illud, quod aliqui dicunt, vidua, quæ benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere, cum omnes sciant, quod nunquam in canonicis libris legitur benedictio vidualis? Quia solum propositum illi sufficere debet, sicut in Epaunensibus canonicis a Papa Avito, vel omnibus Episcopis conscriptum est. *Turon. II. cap. 21. Epaun. 21.*

CAPUT V.

Juvenes viduæ cito nequaquam velentur, usque dum probetur illarum religio, & bona ab eis nota sit conversatio, ne forte de eisdem dici possit ab Apostolo: *Quæ autem in deliciis sunt, viventes mortuæ sunt.* *Turon. sub Carolo c. 27.*

CAPUT VI.

Ut nullus Pontificum viduas velare attentet, canonica auctoritas inhibet. *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 1. cap. 40.*

CAPUT VII.

Quædam Abbatissæ, & ceteræ sanctimonialis, non solum viduas, sed etiam virgines puellas velant, &c. Ita hoc illicitum, & temerarium factum habetur in usu, ut vix aut viduæ velari a presbyteris, aut puellæ virgines consecrari expectant a Pontificibus, &c. *Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 1. cap. 43.*

CAPUT VIII.

Nobiles feminæ, quæ amissis viris velantur, & non in monasteriis sub spiritalis matris regimine, sed potius in domibus propriis occasione liberorum, rerumque suarum residere, deliciisque affluere delectantur, &c. ab Episcopis pastoralis sollicitudine admoneantur, & instruantur, quatenus suæ saluti consulant, ne sic indiscrete vivendo, & terrenis actionibus sexui suo non convenientibus se implicando, vitam perpetuam amit-

amittant. Statuimus, ut hujuscemodi viduæ amiffis viris, repente non velentur, sed cum conniventia Episcopi sui triginta diebus, ut a glorioso Principe domino Ludovico cum consensu venerabilium sacerdotum jam dudum constitutum est, expectent; quibus peractis aut nubant, aut si potius Deo se sacrari exposulaverint, admonentur, & instruantur, ut non in domibus propriis, sed in monasteriis sub spiritalis matris regimine Deo se servituras subdant, &c. *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 1. cap. 44.*

CAPUT IX.

De nobilibus feminis, quæ amiffis viris repente velantur, & in propriis domibus diversas necessitates opponentes residere delectantur, jam dudum in aliis conventibus coram Serenitate vestra ventilatum, & definitum est, ut nulla illarum taliter se velari inconsulto Episcopo suo attentaret: quoniam per hujuscemodi velationem, noxiam sibi libertatem acquirere, & per diversa vagari cupiant, &c. Unde necesse est, ut quod hactenus erga eas admonendo sacerdotalis auctoritas explere nequivit, id terror imperii, atque potestas ob earum salutem adimpleat. *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 3. cap. 7.*

CAPUT X.

De viduis præcipimus, ut nequaquam cito velentur, sed in potestate earum maneat, consentiente Episcopo, utrum nubant, an professionem castitatis assumant, usque dum probetur earum conversatio, ne forte de eisdem dici possit, quod ab Apostolo dicitur: *Quæ autem in deliciis sunt, viventes mortuæ sunt, &c. Magunt. sub Arnulph. c. 26. Turon. sub Carol. 27.*

TITULUS LXIX.

VIRGINES ALIQUÆ, ET VIDUÆ NON CONSECRATÆ, NUBERE PROHIBENTUR.

CAPUT I.

HÆ quæ nec dum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali, semper se simulaverunt permanere, licet velatæ non fuerint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigerunt, solvi sine vindicta non poterit? Nam si Apostolus Paulus, quæ a proposito viduitatis discesserant, dixit eis „habere condemnationem, quia primam fidem irritam fecerunt“, quanto potius virgines, quæ prioris promissionis fidem minime servaverunt? *Innoc. epist. 2. cap. 13. Turon. II. c. 21. Vid. Syric. epist. in cap. Quamvis. Roban. c. 5. de pœnit. Capitul. lib. 7. cap. 213. in addit. Burch. lib. 8. cap. 12. & 45. Ivo lib. 3. tit. 17. c. 12. panorm. & part. 7. cap. 18. & 63. decret. Anselm. lib. 11. cap. 177. in Rom.*

CAPUT II.

Puellæ, quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo judicio virginitatis propositum, atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, prævaricantur, etsi consecratio non accessit. Cujus utique non fraudarentur munere, si

in proposito permanerent. Ambigi vero non potest, crimen magnum admitti, ubi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam si humana pacta * non possunt impune calcari, quid de eis manebit, qui corruperint fœdera divini sacramenti? *Leo epist. 90. ad Rustic. Narbon. Episc. cap. 13. & 14. Burch. lib. 8. cap. 2. Ivo part. 7. cap. 20. decret. Anselm. lib. 11. cap. 87. Casar. lib. 10. cap. 113. Tarrac. lib. 1. cap. 221.*

CAPUT III.

De viduis sub nulla benedictione velandis diximus, quæ si propria voluntate professam pristini conjugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi ejus intererit, quali Deum debeant satisfactione placare, quia juxta Apostolum: „primam fidem irritam fecerunt“, &c. *Gelas. epist. 1. cap. 23. Tribur. cap. 25. Burch. lib. 8. cap. 34. Ivo part. 7. cap. 53. decret. Casar. lib. 9. cap. 61.*

CAPUT IV.

Illud, quod aliqui dicunt: Vidua quæ benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? cum omnes sciant, quod nunquam in canonicis libris legitur benedictio vidualis? Quia non solum propositum illi sufficere debet, sicut in Epainensibus canonibus a Papa Avito, vel omnibus Episcopis conscriptum est. *Turon. II. c. 21. in fin. Epain. 21.*

CAPUT V.

Placuit de feminis cujuscumque conditionis, puellis scilicet, vel viduis, quæ virginitatis, sive continentie propositum spontaneè pollicentes Deo emancipatæ * fuerint, & ob continentie signum, nigram vestem quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus indutæ fuerint, licet non sint a sacerdote sacratæ, in hoc tamen proposito eas perpetim perseverare mandamus. Si vero postea sese sive clanculo corruperint, seu publice nupserint, dignis quidem mundano judicio corporalibus coercitæ vindictis, segregentur ab invicem, & agant cunctis diebus vitæ suæ pœnitentiam, &c. *Forojulien. cap. 11. Vide volum. 3. lib. de Pœnitentia.*

CAPUT VI.

Sancimus, & libere judicamus, quod si sponte velamen, quamvis non consecratum sibi (vidua) imposuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obrulerit, velit, nolit, sanctimonie habitum ulterius habere debet, licet sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen sibi imponere, ut iterum possit deponere. *Tribur. c. 25. Burch. lib. 8. cap. 36. Ivo lib. 3. tit. 17. cap. 10. panorm. & part. 7. cap. 55. decret. Anselm. lib. 7. cap. 200.*

TITULUS LXX.

NE VIRGINES NUPTIAS EXECRENTUR.

CAPUT I.

QUI virgo est, vel continens, & separat se, quod nuptiæ abominandæ sint, non quod bona, & sancta sit virginitas, anathema sit. *Gangr. cap. 6. Burch. lib. 8. c. 61. Ivo part. 7. c. 79. decr. 9.*

CAPUT II.

Virgines propter Deum, si conjugatos, continent, anathema sint. *Gangr. c. 10. Aquigr. pter. 4.*

* facta.

27. q. 1. c. 42.

1. Tim. 5. b.

2. Tim. 5. d.

* Deo mancipata, s.

27. q. 1. c. 2. s. 1. & c. 9.

1. Tim. 5. b.

27. q. 1. c. 8. de regul. c. 4. Greg. IX. c. 6. eod. tit. in 1. coll.

20. q. 1. c. 8.

Dist. 30. c. 5. Si quis, d. 31. Quicumque, c. 9.

Dist. 30. Si quis propter. 4.

67. *Burch. lib. 8. cap. 64. Ivo part. 7. cap. 82. & part. 8. cap. 316. decret.*

TITULUS LXXI.

SANCTIMONIALES NE EGREDIANTUR
EX MONASTERIO, ET DE PORTA-
TARIA, SIVE JANITRICE.

CAPUT I.

Monachus, vel sanctimonialis, non relinquat suam habitationem, & discedat ad aliam, si autem id contigerit, ipsum, ut hospitem accipi est necessarium; non tamen sine voluntate Præpositi id fiat. *Nicæn. II. cap. 21.*

CAPUT II.

Quæ asceticam vitam elegerunt, & in monasterio constitutæ sunt, non exeant. Si qua vero necessitas inexcusabilis fuerit, cum benedictione, & cura Præpositæ id faciat. Tunc vero non solæ, sed cum aliquibus senioribus, & antiquioribus monasterii, cum mandato Præpositæ, omnino vero extra non pernoscant. Item monachi non exeant, nisi cum benedictione Præpositi. Qui, quæve, hæc contempserint, debitis pœnis subiciantur. *Trull. 46. Vide Trull. 41.*

CAPUT III.

Nulla Abbatisa extra monasterium licentiam habeat exire, nisi hostilitate cogente, sed dominus Rex, quando aliquam de ipsis Abbatissis ad se venire jusserit, semel in anno per consensum Episcopi, in cujus parochia est, ut tum ad eum aliqua veniat ex sua jussione, si necessitas fuerit, & alibi omnino non debeat, nec per villas, nec per alia loca demorari, nisi tantum, quam celerius potuerit, ambulare, & reverti. Et non moveat de suo monasterio, antequam suum missum ad dominum Regem transmittat, & si jusserit Rex venire, veniat, sin autem, in monasterio permaneat. Similiter nec aliæ monachæ extra monasterium exire debeant. *Vernens. sub Pipino, cap. 6.*

CAPUT IV.

Monasteria puellarum, quæ sub disciplinæ regula degunt obstructius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum, &c. Nulla ullo umquam tempore licentia sit Abbatissæ, vel cuilibet monachæ, transfigurante se Sathana in angelum lucis, quasi orationis causa suggerente eis, Romam adire, vel alia loca venerabilia circuire. Quam sit namque irreligiosum, & reprehensibile cum viris, propter itineris necessitatem conversari, nullus tam excors est, vel desipiens, qui ignoret, &c. *Forojul. cap. 12.*

CAPUT V.

Abbatissæ absque sui Episcopi licentia, foras monasterium egrediendi non habeant potestatem, nisi cum ad Imperatorem proficisci voluerint. Sed tantum in suis permaneant monasteriis, ibique & se ipsas custodire, sibi que commissas servare, quanta poterunt vigilantia decertent. *Turon. sub Carolo cap. 30.*

CAPUT VI.

Abbatissa (*canonicarum*), quæ in civitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui, aut qui

ejus vicem obtinet, nisi forte aut Imperialis jussio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minime permittat. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus quas secum ducit, curam, & vigilantiam habeat. *Cabilon. sub Carolo, c. 57.*

CAPUT VII.

Sanctimoniales (*canonicæ*) nisi forte Abbatisa pro aliqua sua necessitate incumbente illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ vero, quæ famulos, aut famulas non habent, ad exercenda negotia, ad portam monasterii perveniant, & ibi coram testibus negotia sua exercent. *Cabilon. sub Carolo, c. 62.*

CAPUT VIII.

Portaria non eligatur, nisi quæ atate matura sit, & testimonium habeat bonum, & vitæ probabilis sit. *Cabilon. sub Carolo, cap. 64. Burch. lib. 8. cap. 79. Ivo part. 7. cap. 97. decret.*

CAPUT IX.

Abbatissas cum sanctimonialibus omnino reete, & juste vivere censemus; quæ vero professionem sanctæ regulæ Benedicti fecerunt, regulariter vivant. Sin autem, canonicè vivant, plenter, & sub diligenti cura custodiam habeant, & in claustris suis permaneant, neque foras exitum habeant. Sed & ipsæ Abbatissæ in monasteriis sedeant, nec foras vadant, sine licentia, & consilio Episcopi sui. *Magunt. cap. 13.*

CAPUT X.

Monasterium ita debet constitui, ut omnia necessaria intra monasterium exercentur: ut non sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagandi foras; quia omnino non expedit animabus eorum. *Magunt. cap. 20. Capitul. lib. 5. cap. 78.*

CAPUT XI.

In custodiis congregationum, tam canonicorum, quamque monachorum, necnon sanctimonialium, summopere studendum censuimus, ut in omnibus locis, claustra eis prævideantur religioni eorum congruentia, sed & habitacula dormorum, in quibus religio Deum sequi volentibus perfici, atque augeri possit, potius quam vitia nutrir, &c. *Aquisgr. II. sub Ludov. part. 3. cap. 15.*

CAPUT XII.

Abbatissa, quæ in civitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui, aut qui ejus vicem obtinet, nisi forte regali jussione cogatur. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, curam, & vigilantiam habeat, ut nulla eis detur peccandi licentia, sive occasio. Sed & cum pergit, in monasterio talem in vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam, & vigilantiam gerat. *Magunt. sub Raban. cap. 16. Burch. lib. 8. c. 80. Ivo part. 7. c. 98. decret.*

CAPUT XIII.

Nulla sanctimonialis virgo, vel vidua conventus generales adeat, nisi a Priacipe fuerit evocata, aut ab Episcopo suo, nisi forte propriæ necessitatis ratio impulerit, & hoc iolum cum licentia populi * sui. *Nannet. c. 19. in fin.*

* Præpositi, vel Episcopi, f.

CAPUT XIV.

*Vid. 1. de
conf. c. 50.
Ex hoc, in
fin.* Sacerdotes per oratoria nequaquam missas, nisi tam caute, ante secundam horam celebrent, ut populus a publicis sollempnitatibus non abstrahatur. Sed si sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe sunt, siue populus, ut prædiximus, in unum, ad publicam missarum celebrationem conveniant, exceptis Deo sacratis feminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterii contineri. *Theodulphus ad presbyteros Aurel. c. 46.*

TITULUS LXXII.

VIRGINES, ET VIDUÆ, QUÆ SE DEO CONSECRANT, VITENT CORPORIS NIMIUM ORNATUM.

CAPUT I.

Statuimus, ut sanctimoniales, & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter vivunt, juxta beatorum Benedicti, & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigant, & emendent, superfluitatemque vestium, & inhonestatem deferant, & in claustro assidue permanentes communi refectorio, & dormitorio sint contentæ, &c. *Eugenius III. in concil. Remens. c. 4. in editis, cap. 3.*

CAPUT II.

*Dist. 23. c.
24.* Sanctimonialis virgo, cum ad consecrationem sui Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper usura est, professioni, & sanctimoniam aptis. *Carthag. IV. cap. 11. Burch. lib. 8. c. 23. Ivo part. 7. cap. 43. decret.*

CAPUT III.

*20. q. 1. c.
ult.* Vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat, a se, aut signo, aut subscriptione notatam, continentem se, & religionis propositum velle, & hoc perenniter inviolate servare. Tunc accepta, a sacerdote vel ministro, apta religionis hujus veste, seu lectulo, quiescens, siue quocumque in loco consistens, incunctanter ea utatur: nec diversi coloris, aut diversæ partis eadem sit notabilis vestis, sed religiosa, & non suspecta; quæ careat varietatibus colorum, & diversitatibus specierum, adeo ut absque ulla suspitione transgressionis maneat usui tantum apta sanctæ religionis, & sui sexui competens ad testimonium probitatis, &c. Pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegat, ab initio susceptæ religionis, &c. *Tolet. X. c. 4.*

CAPUT IV.

In aliquibus monasteriis mulieres, quæ sumptu- re sunt habitum sacrum, sericis, & variis stolis auro, lapillisque ornatis, ab eas introducentibus vestiuntur, & ita ad altare producuntur, ubi his vestibus exuuntur, & habitus benedicuntur, & veste nigra vestiuntur jubemus id non fieri, &c. *Trull. cap. 45.*

TITULUS LXXIII.

NE SANCTIMONIALES VASA SACRA, AUT PALLAS CONTINGANT.

CAPUT I.

Dist. 2. c. 25. Sacras Deo feminas, vel monachas sacra vasa, vel sacras pallas penes vos contingere,

& incensum circa altaria deferre, perlatum est ad Apostolicam sedem, quæ omnia reprehensione, & vituperatione plena esse, nulli recte sapientium dubium est. Quapropter hujus sanctæ sedis auctoritate, hæc omnia vobis refecare funditus, quanto citius poteritis, censemus, & ne pestis hæc latius divulgetur per omnes provincias, abstergi citissime mandamus, &c. *Soter ep. 2. in princ. Burch. lib. 2. c. 215. Ivo part. 2. c. 72. & part. 3. c. 265. decret. Ans. lib. 7. c. 204. Tarrac. lib. 4. c. 43.*

CAPUT II.

Soter constituit, ut nulla monacha pallam sacratam contingeret, nec incensum poneret in sancta ecclesia. *Dam. in Soter.*

CAPUT III.

Bonifacius constituit, ut nulla mulier, aut monacha pallam sacratam contingeret, aut lavaret, aut incensum poneret in ecclesia, nisi minister. *Ex Pont. in Bonifacii.*

TITULUS LXXIV.

COMMUNIA DE SANCTIMONIALIBUS.

CAPUT I.

SI liceat sanctimoniales feminas, quemadmodum viros, sibi invicem pedes abluere, tam in cœna Domini, quam in aliis diebus? Hoc dominicum præceptum est, quod qui per fidem impleverit, habebit ex eo laudem: etenim viri & mulieres unum Deum habemus, qui in cœlis est, *Zachar. ep. 5. in med. Jo. 13. b.*

CAPUT II.

Viduæ, vel sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum eliguntur, tam instructæ sint ad officium, ut possint apto, & sano sermone docere imperitas, & rusticas mulieres tempore, quo baptizandæ sunt, qualiter respondeant, & qualiter vivere debeant. *Carth. IV. c. 12.*

TITULUS LXXV.

DE PRIVILEGIIS CONCESSIS ALIQUIBUS RELIGIOSIS, ET NE EIS ABUTANTUR.

CAPUT I.

CUM & plantare sacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, &c. Fratres Templi, & Hospitalis, alii quoque religiosæ professionis indulta sibi ab Apostolica sede excedentes privilegia, contra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt, &c. fratribus eorum ad eleemosynas quærendas euntibus cum indultum sit eis, ut in adventu eorum semel in anno ecclesiæ aperiatur, atque in eis divina celebrentur officia; plures ex eis de una, siue diversis domibus ad locum interdictum sæpius accedunt, &c. Ecclesias sane, & decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum tam illos, quam quoscumque alios religiosos recipere prohibemus, dimissis etiam, quas contra tenorem istum moderno tempore receperunt. Excommunicatos, & nominatim interdictos tã ab illis, quã ab omnibus aliis, juxta Episcoporum sententiam statui- mus evitandos. In ecclesiis suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, instituendos presbyteros Episcopis præsentent, ut eis quidem de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalibus

rationem exhibeant competentem, institutos autem Episcopis inconsultis non audeant remove. Si vero Templarii, sive Hospitalarii ad ecclesiasticum interdictum venerint non nisi semel in anno, ad ecclesiasticum admittantur officium, nec tunc ibi corpora sepeliant defunctorum. De fraternitatibus hoc statuimus, ut si non se prædictis fratribus omnino reddiderint, sed in suis proprietatibus duxerint remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos exerceant, cum pro suis excessibus fuerint corrigendi. Quod autem de prædictis fratribus dictum est, de aliis quoque religiosis, qui præsumptione sua Episcoporum jura præripiunt, & contra canonicas eorum sententias, & tenorem privilegiorum nostrorum venire præsumunt præcipimus observari. Si autem contra hoc institutum venerint, & ecclesiæ, in quibus ista præsumperint, subjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur. *Alexand. III. in conc. Lateran. cap. 9.*

CAPUT II.

De heret. c. 13. Gr. IX. c. 2. eod. tit. in 4. coll.

Clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus (*hereticis*) ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant sepulturæ tradere, nec elemosinas, nec oblationes eorum accipiant, alioquin suo priventur officio. Similiter quilibet regulares, quibus hoc etiam infligatur, ut eorum privilegia in illa diocesi non ferventur, in qua tales excessus præsumperint perpetrare. *Innoc. III. in conc. gener. Later. c. 5. post med.*

CAPUT III.

De priv. 24. Gr. IX. c. 7. eod. tit. in 1. coll.

Ut privilegia, quæ quibusdam religiosis personis Romana concessit ecclesia permaneant inconvulsa, &c. Sane quibusdam regularibus sedes Apostolica indulgit, ut his, qui eorum fraternitatem assumpserint, si forsan ecclesiæ: ad quas pertinent, a divinis fuerint officiis interdictæ, ipsosque mori contingat, sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti, suosque confratres, quos ecclesiarum Prælati apud ecclesias suas (non permiserint sepeliri, nisi excommunicati, vel interdicti fuerint nominatim ipsi ad ecclesias suas) deferant tumulandos. Hoc autem de illis confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in sæculo, eorum ordini sunt oblatis, mutato habitu sæculari, vel qui eis inter vivos sua bona dederunt, retento sibi quamdiu in sæculo vixerint, usufructu, qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium, vel aliorum non interdictas ecclesias, in quibus elegerint sepulturam, ne si de quibuslibet ipsorum fraternitatem assumptis fuerint intellectum, pro duobus, aut tribus denariis annuatim sibi collatis, dissolvatur pariter, & vilescat ecclesiastica disciplina. Certam tamen & ipsi remissionem obtineant ab Apostolica sibi sede concessam. Illud etiam pro hujusmodi regularibus est indultum, ut si qui fratrum suorum, qui ab eis missi fuerint ad recipiendas fraternitates, sive collectas, in quamlibet civitatem, castellum, vel vicum advenerint, si forte locus ille a divinis sit officiis interdictus, in eorum jucundo adventu, semel in anno ape-

riantur ecclesiæ, ut exclusis excommunicatis divina ibi officia celebrentur. Sic intelligi volumus, quod in eadem civitate, aut castro, vel villa una tantum ecclesia ejusdem ordinis fratribus, ut dictum est, semel aperiatur in anno. Quia licet pluraliter dictum sit, quod in eorum jucundo adventu aperiatur ecclesiæ, non tamen ad ecclesias ejusdem loci divisim, sed prædictorum locorum conjunctim, sano referendum est intellectu, ne si hoc modo singulas ejusdem loci ecclesias visiterent, nimium vilipendi contingeret sententiam interdicti. Qui vero contra declarationes præscriptas quidquam sibi præsumperint usurpare, gravi subjaceant disciplinæ. *Innoc. III. in conc. gener. Later. cap. 58.*

CAPUT IV.

Quod nonnullis est religiosis indultum, in favorem Pontificalis officii ad Episcopos extendentes, concedimus, ut cum commune terræ fuerit interdictum, &c. celebrent divina, &c. *Innoc. III. in conc. gener. Later. cap. 58.*

CAPUT V.

Ascendentibus* ad nos de diversis mundi partibus Episcoporum querelis intelleximus, graves & grandes quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea, quæ sunt Episcopalis dignitatis, extendunt, de causis matrimonialibus cognoscendo, injungendo publicas pœnitentias concedendo indulgentiarum litteras, & similia præsumendo. Unde contingit interdum, quod vilescat (*Episcopalis*) auctoritas apud multos. Volentes igitur in his & Episcoporum dignitati, & Abbatum providere salutem, præsentis decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit periculum evitare, nisi forte quinquam eorum speciali concessione, vel alia legitima causa hujusmodi valeat se tueri. *Innoc. III. in conc. gener. Later. cap. 60.*

TITULUS LXXVI.

DE QUIBUSDAM PONTIFICIBUS MAX. QUI MONASTERIA ÆDIFICARUNT.

CAPUT I.

Gregorius domum suam constituit monasterium. *Ex Pontif.*

CAPUT II.

Honorius fecit in domo sua juxta Lateranas monasterium in honore beatorum Apostolorum Andreæ, & Bartholomæi, quod appellatur Honorii, ubi prædia, & dona simul obtulit. *Ex Pont.*

CAPUT III.

Gregorius II. monasteria, quæ circa basilicam sancti Pauli Apostoli erant, ad solitudinem deducta, innovavit, atque ordinatis servis Dei monachis, congregationem post longum tempus constituit, ut ibidem die noctuque Deo redderent laudes. Hic *gerontocomium*, quod post ablidam sanctæ Dei genitricis ad præpe situm est, monasterium instituit, atque monasterium sancti Andreæ Apostoli, quod Barbaræ nuncupatur, ad nimiam deductum desertionem, in quo ne unus quidem habitabat monachus, accitis monachis ordinavit, ut utraque monasteria, ad sanctam Dei genitricem, singulis diebus, atque noctibus Deo

* ultioni.

De privil. c. 25. Gregor. IX. c. 8. eod. tit. in 4. coll.

* *Accedentibus. De excess. Prælat. 12. Greg. IX. c. 1. eod. tit. in 4. coll.*

Deo laudes canerent, &c. Eo tempore Honesta matre Pontificis mortua, domum propriam in honorem sanctæ Christi martyris Agathæ, additis a fundamentis cœnaculis, vel quæ monasterio erant necessaria, a novo construxit, prædia illic suburbana, vel rustica pro monachorum obtulit necessitate. *Ex Pontif.*

CAPUT IV.

Gregorius III. construxit monasterium circa titulum sanctorum martyrum Stephani, Laurentii, atque Chryzogoni, constituens ibidem Abbatem, & monachorum congregationem, ad persolvendas Deo laudes in eodem titulo, diurnis, atque nocturnis temporibus, ordinatas secundum instar officiorum beati Petri Apostoli, segregatum videlicet monasterium a jure potestatis presbyteri dicti tituli, &c. *Ex Pontif.*

TITULUS LXXVII.
COMMUNIA DE MONACHIS.

CAPUT I.

Dist. 70. Ne. minem, c. 1.

In ecclesia, vel monasterio ordinatio certa clerici fiat. *Chalc. capit. 6. Capit. lib. 1. c. 25. Burch. lib. 2. cap. 6. Ivo lib. 3. tit. 2. cap. 20. p. norm. & part. 6. cap. 26. decret. Anselm. lib. 7. cap. 93.*

CAPUT II.

9. 9. 5. c. 3. Cum simus.

Œconomus in monasteriis constituatur, &c. *Nican. II. cap. 2. Ivo part. 5. cap. 374. decr.*

CAPUT III.

Si quis decreta Nicolai, & Hadriani pro Ignatio Patriarcha CP. contra Photium invasorem reprehendere ausus fuerit, si quidem sacerdos fuerit, aut clericus, a proprio decidat honore, simul & ordine; monachus, aut laicus, cujuscumque sit dignitatis, segregetur, donec pœnitens profiteatur se conservatorum prædictorum editionem. *Syn. VIII. gen. CP. sub Hadr. II. cap. 2.*

CAPUT IV.

Sancta, & universalis synodus definit, & statuit, quod nullus laicorum, vel monachorum, aut aliquis ex catalogo clericorum ante diligentem examinationem, & synodicam sententiam, a communione se separet proprii Patriarchæ, &c. Sin vero quis adversus hanc sanctam synodum deprehensus fuerit agere, &c. monachus, aut laicus segregetur ab omni ecclesiastica communione, atque collegio, quousque conversus per pœnitentiam recipiatur. *Synod. VIII. gener. CP. sub Hadr. II. cap. 10.*

CAPUT V.

De stat. monach. cap. 2. Greg. IX. & in 1. coll.

Ne monachi singuli per villas, & oppida, seu ad quascumque parochiales ponantur ecclesias, &c. *Alex. III. in conc. Later. cap. 10.*

CAPUT VI.

c. 1. de magistr. Greg. IX. & in 1. coll.

Magistro, qui clericos ejusdem ecclesiæ, & scholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium assignetur, &c. In aliis quoque restituatur ecclesiis, sive monasteriis si retroactis temporibus aliquid in eis ad hoc fuerit deputatum. *Alex. III. in conc. Lat. cap. 18.*

CAPUT VII.

c. 2. de treug. & pac. Greg. IX. & in 1. coll.

Innovamus, ut presbyteri, monachi, clerici, conversi, peregrini, &c. congrua securitate lætentur. *Alex. III. in conc. Lat. cap. 22.*

Tom. V.

CAPUT VIII.

Si quis sententiam Abbatis Joachim approbare præsumperit, tamquam hæreticus ab omnibus confutetur. In nullo tamen per hoc Florenti * monasterio, cujus ipse Joachim extitit institutor, volumus derogari, quoniam regularis institutio est, & observantia salutaris. *Inn. III. in conc. gen. Lat. cap. 2. in fin.*

CAPUT IX.

Sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denuntiatione charitativa admonitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio prævenire, &c. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quæ cum causa requirit, facilius, & liberius a suis possunt administrationibus amoveri. *Innoc. III. in conc. Lat. cap. 8. in fine.*

CAPUT X.

Si patroni, vel alii clericum ipsius ecclesiæ occiderint, vel mutilaverint, usque ad quartam generationem in clericorum collegium non assumantur *, nec in regularibus domibus alicujus prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum. *Inn. III. in conc. gen. Lat. cap. 45.*

CAPUT XI.

Ceterum has duas constitutiones (*de recusatone, & appellatione commoniti*) nolimus ad regulares extendi, qui suas habent observantias speciales. *Innoc. III. in conc. gener. Later. c. 48.*

CAPUT XII.

In Lateranensi concilio noscitur fuisse prohibitum: „ ne quilibet regulares ecclesias, seu decimas sine consensu Episcoporum de manu præsumant recipere laicali, nec excommunicatos, vel nominatim interdictos admittant aliqua, „ tenus ad divina “. Nos autem id fortius inhibentes, transgressores condigna curabimus animadversione punire, statuentes nihilominus, quatenus in ecclesiis, quæ ad ipsos pleno jure non pertinent, juxta ejusdem statuta concilii, Episcopis instituendos presbyteros repræsentent, ut illis de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos vero remove non audeant Episcopis inconsultis. Sane adiciamus, ut illos repræsentare procurent, quos vel conversatio reddit notos, vel commendat probabile testimonium Prælatorum. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. cap. 61. Alex. III. in conc. Later. cap. 9.*

CAPUT XIII.

Præterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nihil in loco religioso reliquerit difficultates ingerunt, (*Episcopi*) & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum, &c. exactiones hujusmodi penitus inhibemus. Quod si quis transgressor extiterit, exacta duplicata restituat, in utilitates locorum, in quorum fuerint soluta dispendium, fideliter convertenda. *Inn. III. in conc. gen. Lat. cap. 65.*

CAPUT XIV.

De clericis, & monachis, aut puellis Dei, aut sæcularibus rebaptizatis, & de pœnitentia, quam

G g g

age-

*c. 2. de summa. Trin. Greg. IX. & in 4. coll. * Florentino.*

De accus. 24. Greg. IX. & c. 4. eod. tit. in 4. coll.

*De pœn. c. 12. Greg. IX. & c. 2. eod. tit. in 4. coll. * admittantur.*

De app. 61. Greg. IX. & c. 5. eod. tit. in 4. coll.

De præb. 31. Greg. IX. & c. 7. eod. tit. in 4. coll.

De sim. 41. Greg. IX. & c. 5. eod. tit. in 4. coll.

De consecr. d. 4. Eos. c. 118.

agere debent. *Felix III. in syn. Rom. c. 3. Burch. lib. 4. cap. 99. Ivo part. 1. cap. 293. decret.*

CAPUT XV.

2. 4. 7. Cum pastoris. 58. Monachi in cubiculo Episcopi, vel clerici versentur. *Greg. in syn. Rom. c. 2. est in reg. lib. 4. cap. 88. & lib. 12. cap. 33. Paris. sub Ludovic. & Loth. lib. 1. cap. 20. Anselm. lib. 6. cap. 134. Tarrac. lib. 4. cap. 62.*

CAPUT XVI.

16. 9. 7. c. 32. Monasterium, vel oratorium canonicè constructum, a dominio constructoris invite non auferatur, liceatque illi id presbytero, cui voluerit, pro sacro officio illius diceceseos, & bonæ auctoritatis dimissoria * cum consensu Episcopi, ne malus existat, commendare, &c. *Eugen. II. & Leo IV. in syn. Rom. cap. 21. Anselm. lib. 5. cap. 72. Casar. lib. 8. cap. 43.*

* idoneos auctoritate.

CAPUT XVII.

Nullus presbyter volens monachus fieri, ecclesiam monachis relinquat, nisi ex licentia Episcopi. *Greg. VII. in concil. Rom. ann. incert. cap. 13.*

CAPUT XVIII.

In castellis, vel villis, in quibus sunt monachorum monasteria, postquam presbyteri a divino cessabunt officio propter excommunicatos, monachi portas ecclesie omnes claudant, nisi unam ex parte claustris, per quam ipsi intrent, &c. Et signa non sonent, ne forte eis divinum celebrantibus officium, aliquis excommunicatus se inferat. *Gr. VII. in conc. Rom. ann. incert. c. 17.*

CAPUT XIX.

Statutum est, ut in omni die & monachi, & clerici, & feminae, & qui cum eis fuerint, in pace permaneant. *Urb. II. in syn. Clar. c. 1.*

CAPUT XX.

Altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manu Episcoporum, nisi fuerint illis, per eorum scripta, vel privilegia confirmata. *Urban. II. in concil. Clarom. c. 2.*

CAPUT XXI.

Sanctum concilium definit Nicænum, aliam fidem nulli licere proferre, &c. Qui autem præsumpserit componere aliam fidem, aut proferre, &c. si Episcopi fuerint, aut clerici, alienari quidem Episcopos ab Episcopatu, clericos a clero; si vero monachi, aut laici fuerint, anathemate feriri. *Liber. ep. 1. in princ. ad Athan. & alios.*

CAPUT XXII.

Qui hæc præsumpserint prævaricari, &c. si monachi sunt, segregentur, & alieni sint de suis locis. *Liber. d. ep. 1. in fin.*

CAPUT XXIII.

De monasterio suspecto de hæresi, & de diligentia, quæ in ipso erat adhibenda. *Leo ep. 68. ad Marcian. in med.*

CAPUT XXIV.

106. 13. d. Si pestifer morbus, aut mortalitas in ecclesia, vel monasteriis irrepperit, quos necdum tetigit, a loco fugiant, evitantes periculum, unde fatuum hoc videtur, non enim valet quisquam Dei effugere manus. *Greg. III. ep. 4. incip. Desiderabilem, prope fin.*

CAPUT XXV.

De monasterio sub regula sancti Benedicti, privilegio sedis Apostolicæ munito. *Zachar. ep. 5. post princ. incip. Benedictus Deus, post principium.*

CAPUT XXVI.

De monachis id observari præcipimus, quod synodus Chalcedonenfis constituit. *Barcinon. 1. cap. ult.*

CAPUT XXVII.

Si clericus, aut monachus diem dominicam non celebret, mensibus sex a consortio suspendetur fratrum. *Matisc. II. c. 1. in fin.*

CAPUT XXVIII.

Kalend. Novembr. omnes Abbates ad concilium veniant. *Anrissod. 7.*

CAPUT XXIX.

Non amplius, quam duos solidos unusquisque Episcoporum provincie (Gallicie cum visitat) per singulas dicecesis suæ basilicas, juxta synodum Bracarensem, annua illatione sibi expetat inferri, monasteriorum basilicis ab hac solationis pensione sejunctis, &c. *Toletan. VII. cap. 4. Bracar. II. cap. 2. Anselm. lib. 7. c. 196. in add.*

CAPUT XXX.

Quia fieri plerumque cognoscitur, ut ecclesie parochiales, vel sacra monasteria quorundam Episcoporum, vel insolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, &c. [Decernimus, ut quamdiu earundem fundatores ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam permittantur habere sollicitam, & sollicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis eidem ipsi offerant Episcopis ordinandos. Quod si tales forsitan non inveniuntur ab eis, tunc quos Episcopus loci probaverit Deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorum conniventia servituros. Quod si superstibus eisdem fundatoribus rectores ibidem præsumpserit Episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam noverit esse, & ad verecundiam suam alios in eorū loco, quos idem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. *Tolet. IX. cap. 2.*

CAPUT XXXI.

Si quis religiosorum ab Episcopo usque ad extremum ordinis clericorum, sive monachorum generalia juramenta in salutem Regiam, gentisque aut patriæ data reperiat violatè voluntate profana, mox propria dignitate privatus, & loco, & honore habeatur exclusus, eo miserationis obtentu tantummodo reservato, ut an locum, an honorem, an utraque possideat, concedendi jus, licentiamque Principalis potestas obtineat. *Toletan. X. cap. 2.*

CAPUT XXXII.

Stephanus Episcopus Emeritensis dixit: Se violentia Principali (Vamba Regis) impulsus fuisse, ut in monasterio villulæ, in qua corpus sancti Pinevii confessoris quiescit, novam Episcopalis honoris ordinationem effecit, &c. Jubeamus, ut in loco villulæ supradictæ deinceps sedes Episcopalis non remaneat, &c. & prædictus locus sub monastica deinceps institutione mansurus, non ultra Episcopali privilegio fretus, sed sub

sub regimine Abbatis, sicut huc usque fuit, erit modis omnibus emancipandus. *Tolet. XII. c. 4. in princ. & in fine. Burch. lib. 1. cap. 33. Ivo part. 5. c. 144. decr.*

CAPUT XXXIII.

Ne Abbas propter justitiam faciendam sportulas veritas * accipiat. *Vernen. c. 25.*

CAPUT XXXIV.

Sæculum relinquere est, sicut Gregorius dicit, sæculi voluptatibus contraire, &c. *Maguntin. cap. 16.*

CAPUT XXXV.

Præpositi, & vicedomini secundum regulam, vel canones constituentur. *Rem. c. 24.*

CAPUT XXXVI.

Alia monachorum causa est, alia clericorum. Clerici pascunt oves, ego pascor. Illi de altario vivunt, mihi, quasi infructuosæ arbori, securis ponitur ad radicem, si munus ad altare non defero. Nec possum obtendere paupertatem, cum in Evangelio Christi, annum viduam, duo, quæ sibi sola supererant, æra mittentem laudaverit

Dominus. *Hieron. ad Heliodor. apud Aquisgr. cap. 97.*

CAPUT XXXVII.

Sæpe contingit, ut in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt, ignorentur. Idcirco statuimus, ut quando ipsi fratres de talibus se expurgare debeant, missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse Abbas præceperit, præsentibus fratribus, & sic in ultima missa celebratione, pro expurgatione sua corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi percipiant, quatenus ita inde innocentes se esse ostendant. *Vorm. cap. 15. Burch. lib. 11. cap. 66.*

2. q. 5. c. 23. abrogatus canon, & in Dei tentatio.

CAPUT XXXVIII.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum aut aliquem consanguineum ad scholas mittere, in ecclesia sanctæ Crucis, aut in monasterio sancti Aniani, aut S. Benedicti, aut S. Liffardi, aut in cæteris de his cœnobiis, quæ nobis ad regendum commissa sunt, ei licentiam id faciendi concedimus. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 19.*

LIBER DECIMUS.

De laicis Catholicis.

TITULUS I.

QUALES DEBEANT ESSE CHRISTIANI.

CAPUT I.

Bonorum operum inter cetera semina, ac negotia sunt, quantum unufquisque sapit, & potest, totis intimi cordis visceribus Deum diligere, & proximum velut se ipsum. Abnegare seipsum sibi, ut Jesum Christum Dominum nostrum sequatur, & nihil ejus amoris præponere, veritatem corde, & ore proferre debere, & totam spem Deo semper committere. Instruebat (*B. Petrus*) actus suæ vitæ omni hora custodire, & omni loco Deum respicere, firmiter scire. Cogitationes malas cordi suo advenientes, mox ad Christum allidere, & sacerdotibus Domini manifestare. Os suum a multo, vel pravo colloquio custodire, & verba vana, aut mendacia non loqui, quia os, quod mentitur, occidit animam. Verba divina libenter obtemperare, atque obediens esse docebat. Prædicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere, & elemosynas veras perficere, desideria carnis non perficere, sed propriam frangere voluntatem. Boni aliquid in se viderit, Deo applicare, non sibi, & malum a se factum cognoscat, & sibi imputet. Multum loqui, non amare, sed custodire labia sua, ne dolum, aut malum loquantur. Diem judicii timere, gehennam expavescere. Vitam æternam omni concupiscentia desiderare. Non occidere, non adulterari, non furtum facere, non rem proximi concupiscere, non falsum testimonium dicere, sed omnes homines honorare, corpus custodire, vanas, & caducas non amplecti delicias, &c. dolentes consolari, & suis bonis refovere, & a malis actibus se alienum facere, non esse superbum, non vinolentum, nec multum edacem, non somnolentum,

non pigrum, non murmuratorem, nec detractorem, quia qui detrahit, non se, sed multos alios occidit, iram non perficere, nec iracundiæ tempus reservare. Dolum in corde non tenere, nec pacem falsam dare, charitatem non derelinquere, nec jurare, ne forte perjurium, quod absit, fiat. Malum pro malo non reddere, nec injuriam facere, sed factam patienter sufferre. Inimicos diligere, maledicentes se non maledicere, sed magis benedicere, persequutionem pro justitia sustinere. Charitatem amare, & nullum odio habere, quia qui odit fratrem suum, homicida est: elationem fugere, zelum malum non habere. Invidiam non exercere, non contentionem amare, cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia numquam desperare. Seniores venerari & juniores diligere, &c. *Clem. epist. 1. ante fin. Theodulph. c. 21. ad presb. Aurelian. Bened. in regul. monach. cap. 2.*

CAPUT II.

Magna contumelia, & grave nobis erit peccatum, si ita desipiamus, ut videamus eum, qui idola colit, esse sobrium, nos, qui Deum colimus, sobrii esse recusamus. Non hoc sit inter nos, sed magnum habeamus studium, ut si illi, qui errant, homicidium non faciunt, nos ne irascamur quidem, & si illi adulterium non committunt, nos ne concupiscamus quidem alienam mulierem. Si illi amant proximos suos, nos etiam diligamus inimicos nostros. Si illi mutuo dant his, qui habent unde reddant, nos etiam his demus, a quibus recipere non speramus, & per omnia nos, qui æterni sæculi hæreditatem speramus, debemus præcedere eos, qui præsens tantum sæculum noverunt, scientes, quia si opera illorum nostris operibus collata in die judicii similia inveniuntur,

* contradi-
ctio.

Luc. 21. d.

Matt. 22. d.
Luc. 10. c.
Luc. 9. c.

Sap. 1. c.

Gall. 5. c.

Psal. 33.

Deut. 5. c.

1. Tim. 5. c.

* Castita-
tem.
1. Jo. 3. c.

ac paria, confusio nobis erit, quod æquales invenimur in operibus his, qui propter ignorantiam condemnantur, & nullam spem futuri sæculi habuerunt. Et vere digna confusio est, ubi nihil amplius gessimus ab his, quibus amplius intelleximus. Quod si confusio nobis erit, æquales his inveniri in operibus bonis; quid erit nobis, si inferiores nos, ac deteriores examinatio futura reperiat? *Clem. ep. 3. in fin.*

CAPUT III.

Matt. 22. d. Oportet primo omnium, ut Dominum Deum diligant ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximos tamquam se ipsos, & nosse, quia in his duobus præceptis tota lex pendet, & prophetæ. Non occidant, neque fratrem suum oderint; quia ut ait Apostolus, *1. Joann. 3. e.* *qui fratrem suum oderit, homicida est.* Non adulterent, non faciant furtum, non concupiscant rem alienam, non falsum testimonium dicant, & quod sibi nolunt fieri, alteri non faciant. Non sint superbia tumidi, non detractionibus assueti, non ebrietati servientes, non luxuria enervati, non iracundia turbidi, non quibuslibet aliis vitiis substracti; non vaniloqui, non invidi, non somnolenti, non pigri, non murmuratores, non furrones, non vinolenti, non multum edaces. Fraudes, & dolositates caveant, usuris nequaquam interserviant, non jurent, ne forte perjurent, malum pro malo non reddant. Cum in se aliquid boni viderint, Deo, & malum cum viderint, sibi deputent. Discordiam fugiant, & quos discordantes invenerint, ad charitatis concordiam revocent, & juxta Psalmistæ vocem, *Psalm. 33.* *declinent a malo, & faciant bonum.* Attendant & Apostolum prohibentem, *Rom. 13. d.* *Non, inquit, in comessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudiciis, non in contentione, & emulatione, sed induimini Jesum Christum.* Animadvertant etiam, quod ab his vitiis ab Apostolo prohibitis, omnium vitiorum seges emergat, & quod horum morborum mater superbia sit. Oportet etiam, ut animam, corpusque suum ab omni inquinamento carnis, & spiritus custodiant, ut juxta Apostolum, integer spiritus eorum & anima, & corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi fervetur. Sobrie, juste, & pie vivant, &c. Jejunium ament, hospites colligant, pauperes recreent, nudos vestiant, infirmos visitent, mortuos sepeliant, in tribulatione positos opem ferant, doleantem consolentur, amoris Christi nihil præponant, charitatem non derelinquant, pacem, si fieri potest, cum omnibus hominibus habeant, diem judicii timeant, vitam æternam spiritualiter concupiscant, spem suam Deo committant, &c. *Aquisgran. c. 145.*

CAPUT IV.

Orationibus continuis, firma fide eleemosynis notabilibus, humilitate, spe ad Deum perpetua divinorum sermonum meditationibus, erga fratres compatiencia, erga familiares humanitate, omnibus denique Domini nostri Jesu Christi præceptis veluti muro cingere sese, suamque conjugem, liberos, & omnem substantiam curare, ornare, & tueri laudo, & ad hoc hortor. *Nilus ad Olympiodorum Procos. VII. syn. act. 4.*

CAPUT V.

Libet nobis inferere sententiam cujusdam Patris, in qua magna brevitate quid agi; quidne vitari debeat, continetur. In primis Dominum Deum tuum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute, denique proximum, tamquam se ipsum, &c. Quod sibi quis fieri non vult, alii ne faciat. Abnegare semetipsum sibi, ut sequatur Christum, corpus castigare, delicias non amplecti, &c. A sæculi actibus se facere alienum, nihil amoris Christi præponere, &c. Charitatem non derelinquere, non jurare, ne forte perjures, veritatem ex corde, & ore proferre, &c. non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmuriosum, non detractorem. Spem suam Deo committere: bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet, & non sibi, malum vero semper a se factum sciat, & sibi reputet. Diem judicii timere, gehennam expavescere; vitam æternam omni concupiscentia spiritali desiderare: mortem quotidie ante oculos suspectam habere, actus vitæ suæ omni hora custodire. In omni loco Deum se respicere pro certo scire, &c. Os suum a malo, vel pravo eloquio custodire: multum loqui non amare; verba vana, aut risui acta non loqui: risum multum, aut excessum* non amare: lectiones sanctas libenter audire, &c. desideria carnis non perficere, voluntatem propriam odire, &c. non velle dici sanctum, antequam sit, sed prius esse, quod verius dicatur. Præcepta Dei factis quotidie adimplere: castitatem amare, nullum odire: zelum, & invidiam non habere: contentionem non amare: elationem fugere, & seniores venerari, juniores diligere in Christi amore, &c. de Dei misericordia non desperare, &c. *Theod. cap. 21. Clemens epist. 1. ante fin. Vidend. Bened. in regula monach. cap. 2.*

TITULUS II.

QUALIS DEBEAT ESSE REX, ET QUOD SIT EJUS MUNUS.

CAPUT I.

REX, qui sedet in folio judicii, dissipat omne malum intuitu suo. *Proverb. c. 20. prov. 8.* Dissipat impios Rex sapiens, & incurvat super eos fornicem. *Ibid. proverb. 26.* Misericordia, & veritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus ejus. *Ibid. proverb. 29. Paris, sub Ludov. & Loth. lib. 2. cap. 2. post princ. Aquisgr. II. sub Ludov. part 4. c. 4. Magunt. sub Arnulph. c. 2. post med. Trosl. cap. 2. Capitular. lib. 7. c. 25. in addit. 1.*

CAPUT II.

Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam. *Proverb. cap. 29. prov. 4. Paris. ubi supra.* Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios. *Ibid. prov. 12.* Rex, qui judicat in veritate pauperem, thronus ejus in æternum firmabitur. *Ibid. proverb. 14. Magunt. sub Arnulph. ubi supr.*

CAPUT III.

Diligite justitiam, qui judicatis terram: sentite de Domino in bonitate; & in simplicitate cordis quærite illum, &c. *Sapient. c. 1. in princ. Paris.*

Matt. 22. d.

* *excussum.*

Paris. ubi supra. Aquisgr. II. ubi supra. Trosh. ubi supra. Capit. ubi supra.

CAPUT IV.

Melior est sapientia, quam vires, & vir prudens, quam fortis. Audite ergo Reges, & intelligite, discite iudices finium terræ. Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem iustitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende, & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his, qui præsumunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam; quoniam pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus. Fortiores autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo Reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, & non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam, iuste iudicabuntur, & qui didicerint iusta, invenient quid respondeant, &c. *Sapient. cap. 6. in princ. Paris. ubi sup. Aquisgr. II. ubi supra. Trosh. cap. 2. Capit. ubi supra.*

CAPUT V.

Judex sapiens iudicabit populum suum, & Principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi, sic & ministri ejus, & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, & civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu Dei potestas terræ, & execrabilis omnis iniquitas gentium, & utilem rectorem suscitabit in tempus super illam, &c. Regnum a gente in gentem transferetur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos. *Ecclesiast. cap. 10. in princ. Paris. ubi supra.*

CAPUT VI.

Principē. Rectorem * te posuerunt, noli extolli, esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, & sic considera, & omni cura tua explicita recumbe, ut læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis. *Ecclesiast. cap. 32. in princ. Magunt. sub Arnulph. cap. 2. post princ.*

CAPUT VII.

Dist. 96. c. nis. Boni Principis, ac Regis est, ecclesias contritas, atque scissas restaurare, novas ædificare, & Dei sacerdotes honorare, atque tueri. *Marcellus epist. 2. ante med. ad Maxen. Anselm. lib. 6. cap. 187.*

CAPUT VIII.

menti. Ipsa regni gubernacula erga subjectos, magno sunt moderamine temperanda, ne potestas mentem * surripiat. Tunc enim regnum bene regitur, cum regnandi gloria animo non dominatur. Curandum quoque est, ne ira surrepat, ne fiat citius omne, quod libet *. *licet.* Ira quippe, etiam cum delinquentium culpas exquirat, non debet menti, quasi domina præire, sed post rationis tergum, ve-

lut ancilla famulari, ut ad faciem iussa veniat, &c. *Greg. epist. ad Reccared. Regem prope fin. lib. 7. cap. 122. reg.*

CAPUT IX.

Nisi moverentur potestates Christianæ adversus huiusmodi (*apostas*) quomodo rationem redderent de imperio suo Deo? quippe cum pertineat hoc ad Reges sæculi Christianos, ut temporibus suis pacatam, & sine diminutione, velint servari matrem suam Ecclesiam, unde spiritaliter nati sunt. Siquidem Nabuchodonosor Rex, qui statuam suam erexerat, & ad eam adorandam omnes coegerat, laudibus trium puerorum de igne liberatorum commotus, dixisse legitur: „ Et ego ponam decretum omnibus tribu- *Dan. c. 3. g.* bus, & linguis in omni terra, & quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in perditione “. Si ergo sic sævit Rex barbarus, ne blasphemetur Deus Israel, quia potuit tres pueros de igne temporali liberare, quanto potius se vivere debent Reges Christiani, quia Christus abnegatur, & irridetur, a quo non tres pueri tantum, sed & orbis terrarum cum ipsis Regibus a perpetuis ignibus liberatur? Nam qui illis mentiri, vel esse infideles convincuntur, aut vix, aut numquam ab eis vivere profecto sinuntur, & quomodo non indignentur, & sæviant, quando vident Christum, qui est Rex Regum, & Dominus dominantium, ab hominibus abnegari, illudi, & ei fidem promissam non custodiri? Zelentur itaque zelo Dei, quia se ipsos per Christum *Apoc. c. 19. g.* recolunt liberatos a gehenna, magis quam ille, qui attendit tres pueros ereptos a flamma. *Nicol. ad consult. Bulgaror. cap. 18. post princ.*

CAPUT X.

Erunt (*Reges*) catholicæ fidei assertores; eamque, & * hanc, quæ imminet, Judæorum perfidiam, & cunctarum hæresum injuriam defendentes; erunt actibus iudices, & vita modesti, erunt in provisionibus rerum parci plus, quam extenti, ut nulla vi, aut factione, scripturarum, vel definitionum qualiumcumque contractus a subditis vel exigant, vel exigendos intendant: erunt in conquisitis oblatione gratissima rebus non prospectantes proprii jura commodi, sed consulentes patriæ, atque genti. De rebus congregatis ab eis, illas tantum sibi vindicent partes, quas dictaverit auctoritas Principalis, &c. Et non prius apicem regni quisque percipiat, quam se illa per omnia suppleturum, jurisjurandi taxatione deficiat, &c. *Toler. VIII. c. 10.*

CAPUT XI.

Quosdam conspeximus Reges, postquam fuerint Regni gloriam assecuti, extenuatis viribus populorum, rei propriæ congerere lucrum; & obliti, quod Reges sint vocati, defensionem in vastationem convertunt, qui vastationem defensione pellere debuerunt; illud gravius innectentes; quod ea, quæ videntur acquirere, non Regni deputant honori, vel gloriæ; sed ita malunt in suo jure confundi, ut veluti ex debito decernant, hæc in liberorum posteritatem transmitti, &c. Habeant deinceps jure conditi Reges in regendo

corda sollicita, in operando facta modesta, in discernendo judicia justa, in parcendo peccata prompta, in conquirendo studia parca, in conservando vota sincera, & tanto gloriam Regni cum felicitate retinent, quanto jura regiminis & mansuetudine conservaverint, & æquitate direxerint. *Tolet. VIII. in decr. concil. post canones.*

CAPUT XII.

Licet peccatum humanæ originis per baptismi gratiam cunctis fidelibus dimissum sit, tamen æquus Deus ideo discrevit hominibus vitam, alios servos constituens, alios dominos, ut licentia male agendi servorum potestate dominantium restringatur. Nam si omnes sine metu fuissent, quis esset, qui a malis quempiam prohiberet? Inde & in gentibus Reges, Principesque electi sunt, ut terrore suo populos a malo coercerent, atque ad recte vivendum legibus subderent, &c. *Isidor. lib. 3. de summ. bono c. 47. apud Aquisgr. c. 104.*

CAPUT XIII.

Rex a recte agendo vocatur. Si enim pie, & juste, & misericorditer regit, merito Rex appellatur: si his caruerit, non Rex, sed tyrannus est. Antiqui autem omnes Reges tyrannos vocabant, sed postea pie, & juste, & misericorditer regentes, Regis nomen sunt adepti; impie vero, injuste, crudeliterque principantibus, non Regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Quia ergo Rex a regendo dicitur, primo ei studendum est, ut semetipsum, suamque domum, Christi adjuvante gratia, ab operibus nequam emaculet, bonisque operibus exuberare faciat, ut ab ea cæteri subiecti bonum exemplum semper capiant; ipse etiam salutiferis Christi præsentis fideliter, atque obedienter obsecundet, &c. Regem non iniquum, sed correctorem iniquorum esse oportet, &c. Justitia Regis est, neminem injuste per potentiam opprimere; sine acceptione personarum inter virum, & proximum suum judicare; advenis, & pupillis, & viduis defensorem esse; furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare: impudicos, & histriones non nutrire; impios de terra perdere; parricidas, & pejerantes vivere non sinere; ecclesias defendere, pauperes elemosynis alere, justos super regni negotia constituere; senes, & sapientes, & sobrios consiliarios habere; magorum, & hariolorum, pythonissarumque superstitionibus non intendere; iracundiam differre; patriam & fortiter, & juste contra adversarios defendere; per omnia in Deo vivere; prosperitatibus non elevare animum, cuncta adversa patienter ferre, fidem catholicam in Deum habere; filios suos non sinere impie agere, certis horis orationibus insistere, ante horas congruas non gustare cibum, &c. Quantum justitia Regis (in) sæculo valet, intuentibus perspicue patet; pax populorum est, tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibi metipso spes futuræ beatitudinis. Attamen sciat, quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, si justitiam non fecerit, primatum habiturus est.

Omnes namque quoscumque peccatores sub se in præsentem habuit, supra se modo in illa futura pœna habebit, &c. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 2. c. 1. ex Isidor. & Cypr. Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. c. 1. Magunt. sub Arnulph. c. 2. Trosl. c. 2. Capitul. lib. 7. c. 24. in addit. prior.*

CAPUT XIV.

Clementissimus Imperator non ideo est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus accepit; sed si Imperiali culmine recta fide vivat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regni dignitatis sanctæ religioni subiiciat: si magis in timore servire Deo, quam in timore dominari populo delectetur: si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet benignitas potestatem: si se magis diligendum, quam metuendum cunctis exhibeat: si subiectis salubriter consulat: si justitiam sic teneat, ut misericordiam non relinquat: si præ omnibus ita se sanctæ matris Ecclesiæ meminerit filium, ut ejus paci, atque tranquillitati per universum mundum prodesse suum faciat Principatum. Magis enim Christianum regitur, atque propagatur Imperium, dum ecclesiastico statui per omnem terram consulitur; quam cum in parte quacumque terrarum pro temporali securitate pugnatur. *Paris. sub Lud. & Loth. d. lib. 2. c. 1. prope fin. ex Fulgentio lib. de veritate prædestinationis. Aquisgr. II. sub Ludovico part. 4. cap. 2. Magunt. sub Arn. c. 2. Capitul. lib. 7. cap. 24. in addit. 1.*

CAPUT XV.

Qui intra sæculum bene temporaliter imperat, sine fine in perpetuum regnat, & de gloria sæculi hujus ad æternam transmeat gloriam. Qui vero prave regnum exercent, post vestem fulgentem, & lumina lapillorum, nudi, & miseri ad inferna torquendi descendunt. Reges a recte agendo vocati sunt, ideoque sicut recte agendo Regis nomen tenetur; ita peccando amittitur, &c. Recte igitur illi Reges vocantur, qui tam semetipsos, quam subiectos bene regendo modificare noverunt, &c. Dum mundi Reges sublimiores se cæteris sentiunt, mortales tamen se esse agnoscant nec regni gloriam, qua in sæculo sublimantur, aspiciant: sed opus, quod secum deportant, intendant, &c. Reges, quando boni sunt, muneris esse Dei: quando vero mali, sceleris esse populi. Secundum meritum enim plebium disponitur vita rectorum, &c. *Paris. sub Ludov. & Lothar. d. lib. 2. cap. 1. prope fin. ex Isidoro lib. 3. sentent. c. 48.*

CAPUT XVI.

Studendum est Regi, ut non solum in se, verum etiam in sibi subiectis Regis nomen adimpleat; provideatque ut populus sibi subiectus, pietate, pace, charitate, justitia, & misericordia, atque concordia, & unanimitate, cæterisque bonis exuberet operibus, ut hæc habentes, Dominum secum habere mereantur; sciatque certissime, quod non solum de se, verum etiam de ipsis Dominus ab eo fructum bonæ operationis exacturus est. *Paris. sub Ludov. & Lothar. d. lib. 2. c. 1. in fine.*

CA.

CAPUT XVII.

Scire (Rex) debet, quod causa, quam juxta ministerium sibi commissum administrat, non hominum, sed Dei causa existit, cui pro ministerio, quod suscepit, in examinis tremendi die rationem redditurus est; & ideo oportet, ut ipse, qui iudex est iudicum, causam pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat; ne forte illi, qui ab eo constituti sunt, & vocem ejus agere debent, in populo, injuste, aut negligenter pauperum oppressiones pati permittant. *Paris. sub Lud. & Loth. d. lib. 2. c. 2. in princ. Vide Aquisgran. II. sub Lud. part. 4. c. 3.*

CAPUT XVIII.

Qualis debeat esse Rex, constat ex multis Divinarum litterarum testimoniis. Job. cap. 29. „Cumque sederem quasi Rex“, &c. Item Proverbiorum c. 20. 29. Ecclesiastici 10. Sapient. c. 1. & 6. *Paris. sub Lud. & Loth. d. lib. 2. c. 2. post princ. & Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. cap. 4. Troslej. c. 2. Magunt. sub Arnulph. c. 2. Capitul. lib. 7. c. 25. in addit. 1.*

CAPUT XIX.

Quod Rex causam pauperum ad se ingredi facere, & diligenter debeat inquirere, dat intelligi illud, quod legimus, antiquitus iudices idcirco in porta ad iudicandum sedisse, ut nullus accedendi difficultatem, aut quispiam civium vim, aut calumniam necesse haberet sustinere. Ideo & Hierusalem civitas iustitiæ vocata est, quamdiu in ea iusta exercebantur iudicia, quia non permittebatur in ea a rectoribus iniquitas permanere. Quod vero Rex bonos sublimare, & malos debeat comprimere, Apostolus Petrus docet, dicens: *Subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præexcellenti, &c.* Quæ verba ita Beda exponit: „non quod omnes, qui a Regibus mittuntur duces, vel malefacientes punire, vel bonos laudare noverint; sed quæ esse debeat actio boni iudicis, simpliciter narrat, hoc est, ut malefacientes coercet, & bene agentes remuneret“. *Paris. sub Lud. & Loth. d. lib. 2. c. 3. ante med.*

CAPUT XX.

Liquido claret, quod pietas, iustitia, & misericordia stabiliant regnum; & læsiones viduarum, & pupillorum, calumniæque miserorum, violentaque iudicia, & perversio iustitiæ evidenter illud evertant. Unde & multorum regnorum collapsio (fuit), quia pietatis, iustitiæ, & misericordiæ non habuerunt stabilimentum. *Paris. sub Lud. & Loth. d. lib. 2. c. 4.*

CAPUT XXI.

Nemo Regum a progenitoribus regnum sibi administrari, sed a Deo veraciter, atque humiliter credere debet dari, qui dicit: *Meum est consilium, & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo: per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: per me Principes imperant, & potentes iustitiam decernunt, &c.* Hi vero, qui a progenitoribus sibi succedere regnum terrenum, & non potius a Deo dari putant, illis aptantur, quos Dominus per Prophetam improbat, dicens: *Ipsi regnaverunt, &*

non ex me; Principes extiterunt, & non cognovi. Ignorare quippe Dei, proculdubio reprobare est. Quapropter quisquis cæteris mortalibus temporaliter imperat, non ab hominibus, sed a Deo sibi regnum commissum credat. Multi namque munere divino, multi etiam Dei permisso regnant. Qui pie, & iuste, & misericorditer regnant, sine dubio per Deum regnant: qui vero secus, non ejus munere, sed permisso tantum regnant, &c. *Paris. d. lib. 2. c. 5.*

CAPUT XXII.

Constat, potestatem regalem omnibus sibi subiectis secundum æquitatis ordinem consultum ferre debere, & idcirco oportet, ut omnes subiecti fideliter, & utiliter, atque obedienter eidem pareant potestati. Quoniam *qui potestati a Deo resistit ordinatæ, Dei utique ordinationi, juxta Apostoli documentum, resistit.* Sicut enim subiecti, a Rege sibi volunt pie, & iuste opitulari, ita specialiter ei primum ad salutem animæ suæ procurandam, deinde generaliter ad honestatem & utilitatem regni, secundum Dei voluntatem disponendam, atque ministrandam, indissimulenter, atque irretractabiliter solatium opportunum debent exhibere, &c. *Parisiens. d. lib. 2. c. 8. in principio.*

CAPUT XXIII.

Recte illi vocantur Reges, qui tam semetipsum quamquam subiectos bene regendo pacificare noverunt. *Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. c. 1. in fine.*

CAPUT XXIV.

Regale ministerium specialiter est populum Dei gubernare, & regere eum æquitate, & iustitia, & ut pacem, & concordiam habeant, studere. Ipse enim debet primo defensor esse ecclesiarum, & fervorum Dei, viduarum, orphanorum, cætorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipsi enim terror, & studium huiusmodi, in quantum possibile est, esse debet, primo ut nulla iniustitia fiat; deinde si evenerit, ut nullo modo eam subsistere permittat, nec spem delitescendi, sive audaciam male agendi cuiquam relinquat, &c. *Aquisgr. II. sub Ludovico parte 4. c. 3. Magunt. sub Arnulph. c. 3.*

CAPUT XXV.

Rex assensum non præbeat improvide affirmantibus, non debere esse res Dominicas, id est Domino dominantium deditas, ita sub defensione Regis, sicut propriæ suæ sunt hæreditates, magisque advertat, quia quanto Deus excellentior est homine, tanto præstantior est divina causa mortalium possessione. Quocirca decipitur, quisquis plus in propriis, quam in Dominicis rebus gloriatur, quarum divinarum rerum defensor, & custos divinitus statutus, diligenti cura, non solum ea servare, sed etiam multiplicare debet, &c. *Magunt. sub Raban. c. 6.*

CAPUT XXVI.

Si fideliter vultis regnare, & vigorem Regiū, ac seniorale, & super vestros, & super impugnantem potestatem vestram optatis habere, charitatem illam, quam Apostolus docuit, *de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, cū fratribus vestris studete habere, &c.* *Meld. c. 7.*

CA-

CAPUT XXVII.

Vestra studebit magnitudo obnoxius observare, ut civitates per regis transitum non deprædentur, ut quando transitus vester juxta civitates acciderit, immunes, & liberas vestra dominatio jubeat a deprædationum exactioibus fieri mansiones intra civitatem, &c. *Meld. c. 27.*

CAPUT XXVIII.

Volumus, ut omnes fideles nostri certissimum teneant, neminem cujuslibet ordinis, aut dignitatis deinceps nostro inconvenienti libitu, aut alterius calliditate, vel injusta cupiditate promerito honore debere privari, nisi justitiæ judicio, & ratione, atque æquitate dictante. Legem vero unicuique competentem, sicut antecessores sui tempore nostrorum prædecessorum habuerunt, in omni dignitate, & ordine, favente Domino, nostram magnificentiam observaturam promittimus. *Carol. Ludov. Pii F. in concil. Holon. ante canon. Melden. c. 3.*

TITULUS III.

DE REGIS POTESTATE, ET DE DIGNITATE POTESTATIS SACERDOTALIS, QUÆ MAJOR EST REGIA.

CAPUT I.

Contra Imperatorem, & alios laicos, qui sacerdotes irridebant, anathema. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. c. 16.*

CAPUT II.

23. q. 5. c. 21. Res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad divinam confessionem pertinent, & Regia, & sacerdotalis defendat auctoritas. *Leo epist. 29. ad Pulcher. Aug. in fine.*

CAPUT III.

Diff. 10. c. Quoniã. 8. i. 96. Eum ad verum. 6. * temperavit. 2. Tim. 2. d. Christus memor fragilitatis humanæ quod suorum saluti congrueret, dispensatione magnifica temperans*, sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis officia potestatis utriusque discrevit, suos volens medicinali humilitate salvari non humana superbia rursus intercipi, ut & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium cursu rerum Imperialibus dispositionibus uterentur, quatenus spiritalis actio a carnalibus distaret incurfibus, & ideo militans Deo, minime se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus, ut & modestia utriusque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur. Quibus omnibus rite collectis, satis evidenter ostenditur, a sæculari potestate nec ligari prorsus, nec solvi posse Pontificem. *Gelas. ep. 3. sive in tomo de anathem. vinculo, in fine. Nicol. epist. ad Mich. Imp. ante fin. Ivo part. 4. cap. 188. decr. Anselm. lib. 1. cap. 72.*

CAPUT IV.

Distinct. 96. cap. 10. Duo quippe sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas, in quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus hominum in divino reddi-

turi sunt examine rationem. Nostri etenim quod licet præsideas humano generi dignitate rerum, tamen Præfulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis, inque sumendis cælestibus sacramentis, eisque ut competit, disponendis, subdite debere cognoscis religionis ordine, potius quam præesse, &c. *Gelas. ep. 5. ad Anastas. August. in prin. refert Troslejan. c. 2. Paris. sub Lud. & Loth. lib. 1. c. 3. Greg. VII. lib. 8. registr. epist. 21. Capitul. lib. 5. c. 167. Ivo lib. 5. tit. 3. cap. 28. panorm. & part. 5. c. 378. decr. Anselm. lib. 1. c. 71. Tarr. lib. 4. cap. 17.*

CAPUT V.

Cur non adiistis Imperatorem? &c. allegantes numquam de Pontificibus nisi Ecclesiam judicasse, &c. obsequi solere Principes Christianos decretis Ecclesiæ, non suam præponere potestatem. Episcopis caput subdere Principem solitum, non de eorum capitibus judicare. *Gelas. ep. 6. vel 7. ad Episcopos Orientis in med.*

CAPUT VI.

Non debet spiritali operi etiam Regalis præferri præceptio, cum primum in Ecclesia sit mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. *Matt. 22. d.* Unde non debet præcepto Domini persona cujuslibet hominis anteponi, neque debet terrenæ conditionis actio, vel persona terrere, quos Christus spe crucis armavit. *Turon. II. c. 1.*

CAPUT VII.

Principaliter totius sanctæ Dei Ecclesiæ corpus in duas eximias personas, in sacerdotalem videlicet, & regalem, sicut a sanctis Patribus traditum accepimus, divisum esse novimus. De qua re Gelasius Romanæ sedis venerabilis Episcopus ad Anastasium Imperatorem ita scribit: „ Duo sunt „ quippe Imperator Auguste „, &c. Fulgentius quoque in libro de veritate prædestinationis, & gratiæ, ita scribit: „ Quantum pertinet ad hujus „ temporis vitam, in Ecclesia nemo Pontifice „ potior, & in sæculo, Christiano Imperatore „ nemo celsior invenitur. „ *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 1. c. 3. Aquisgr. II. sub Ludov. in princ. Capitul. lib. 5. c. 167.*

CAPUT VIII.

Principes sæculi nonnumquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Ceterum intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut, quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sape per regum terrenum, cæleste regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi, contra fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur ipsamque disciplinam, quam Ecclesiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, & ut venerationem mereatur, virtutem potestas impertiat. Cognoscant Principes sæculi Deo debere se reddere rationem propter Ecclesiam, quam a Christo tuendam suscipiunt, &c. *Paris. sub Ludov. & Loth. lib. 2. c. 2. prope fin. ex Isidoro. Aquisgr. II. sub Ludov. part. 4. c. 2.*

CAPUT IX.

Petimus humiliter vestram excellentiam ut, per vos filii, & proceres vestri nomen, potestatem, vigorem, & dignitatem sacerdotalem cognoscant, quod ex verbis Domini facile intelligere possunt, quibus B. Petro, cujus vicem indigni gerimus, ait: *Quacumque ligaveris super terram, erunt ligata, & in celo, &c.* Et alibi, discipulis generaliter dicit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta, sunt, &c.* licet enim sanctis præcedentibus sacerdotibus vita, & meritis longe inferiores simus, idem tamen sacrum ministerium, quod indigne suscepimus, non minoris auctoritatis, & dignitatis existit; & quamquam ministerio tanto indigni simus, propter illum tamen, cujus ministerium gerimus, in nobis non est contemnendum. *Aquisgran. II. sub Ludovico parte 4. c. 5. Vid. Paris. sub Lud. & Lothar. lib. 3. c. 8. & c. 9.*

CAPUT X.

Constat (*Ecclesiam*) peregrinantem duabus præfentialiter personis gubernari, sacerdotali scilicet ac Regali, quatenus auctoritate Episcopali, atque Imperiali censura intrinsecus, & extrinsecus circumseptâ, liberius modum proprium valeat conservare. *Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. c. 25.*

CAPUT XI.

Bene nostis ab illo, qui solus Rex, & sacerdos fieri potuit, ita Ecclesiam dispositam esse, ut Pontificali auctoritate, & Regali potestate gubernetur. *Conc. habitum in villa Holonia apud syn. Melden. cap. 8.*

TITULUS IV.

DE UTILITATE, QUAM OPTIMI PRINCIPES REBUS ECCLESIASTICIS AFFERUNT.

CAPUT I.

*De hæret. c. 8. Greg. IX. & c. 6. eod. tit. in 1. coll. * effugiat. * iudicium.* Sicut ait B. Leo, licet ecclesiastica disciplina sacerdotali contenta iudicio cruentas non efficiat * ultiones, catholicorum tamen Principum constitutionibus adjuvatur, ut sæpe querant homines salutare remedium dum corporale super se metuunt evenire supplicium *. *Alex. III. in concil. Later. cap. 27.*

CAPUT II.

*Dist. 97. c. 1. * affatu.* Ipsa Ecclesia devotionem tuam, Christianissime Imperator, meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu *, quum Christus Deus noster, vestri fidus rector, & gubernator Imperii, uni desponsatam sibi, & intactam virginem servat, ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatum insolitæ tumore turbari, &c. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset securarum, & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum Imperio semper florente vicisset. Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione conjunctum, &c. *Bonif. epist. 1. ad Honorium Imper.*

CAPUT III.

Profuit diu districtio ecclesiasticæ lenitatis, *Tom. V.*

quæ etsi sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit ultiones; severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adjuvatur, dum ad spirituale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. *Leo epist. 91. in princ. ad Turib. Episc. Astur.*

CAPUT IV.

Ordo ecclesiasticus, & canonica forma, atque monastica religio sæpe a longe superiore tempore, cum minus religiosos Principes habuit, titubavit, & pœne collabens deperit, & iterum, cum devotos, & Dei zelo ferventes Principes accipere meruit, resurrectione quadam revixit, & vigorem recepit, &c. *Concil. habitum in villa Holonia apud syn. Melden. cap. 11.*

CAPUT V.

Ut Regia magnificentia liberiolem libertatem Episcopis ad suum peragendum in eorum parochiis ministerium, quam hætenus propter diversas perturbationes habuissent, maxime in sacratissimis temporibus, quadragesimæ scilicet, & adventus Domini tribuat, quatenus & periculum & Episcopi ipsi, & Regia dignitas salubrius pro ministerio sibi commisso, & neglecto possint evadere, & pro strenue executio divinam misericordiam sibi conciliare prævaleant. *Melden. cap. 28.*

CAPUT VI.

Auctoritatem sigillo Regio roboratam more tractoriæ, Christianissimus Princeps singulis donec Episcopis, quam quisque Episcoporum penes se habeat, ut quando ei necesse fuerit, per eandem auctoritatē reipublicæ ministros conveniat, ut ipsi in quibuscumque civili indigerit adiutorio, reipublicæ ministris concurrentibus, suum, immo divinum, possit rite peragere ministerium. *Melden. cap. 71.*

CAPUT VII.

Jus ecclesiasticum, & legem canonicam nobis ita conservetis, sicut antecessores vestri, qui hoc bene, & rationabiliter, ita quod sciri poterit, & Deus vobis posse dederit, nostris prædecessoribus conservaverunt. *Melden. cap. 81.*

TITULUS V.

QUALES JUDICES, ET MINISTROS A REGE CONSTITUI OPORTEAT.

CAPUT I.

AD peccatum Regis pertinet, quando iudicibus, ministrisque iniquis ministerium suum implendum committit: neque enim ministerium suum per alios tantum administrare, & se ab eo debet alienare. Non ergo dicimus, ut solus jurgia, & querimonias populi audiat, & investiget, & definiat: quoniam nequaquam ad hæc solus sufficere potest, sed magis, ut tales sub se timentes Deum, & avaritiam odientes constituat, per quos Regem Regum non offendant. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 2. cap. 3. in princ.*

CAPUT II.

Quales debeant esse iudices, qui a Rege constituuntur, constat ex Deuter. cap. 1. & 16. & ex Job cap. 29. & Exod. cap. 18. *Paris. d. lib. 2. cap.*

H h h

2. cap.

2. cap. 3. post princ. & lib. 3. cap. 23. *Aquisgr. II. sub Ludovico part. 4. cap. 10.*

CAPUT III.

Hi, qui post Regem, populum Dei regere debent, id est Duces, & Comites, necesse est, ut tales ad constituendum provideantur, qui sine periculo ejus, a quo constituuntur, constitui possint, scientes se ad hoc positos esse, ut plebem Christi sibi natura æqualem recognoscant, eamque clementer salvent, & juste regant, non, ut dominantur, & affligant; neque ut populum Dei suum æstiment, aut ad suam gloriam sibi illum subiiciant, quod non pertinet ad justitiam, sed potius ad tyrannidem, & iniquam potestatem. Valde enim exigit necessitas, ut quia ipse proculdubio Rex æquissimo judici de commissio sibi ministerio rationem redditurus est, ut etiam singuli, qui sub eo constituti sunt ministri, diligentissime ab eo inquirantur, ne ipse pro eis iudicium incurrat divinum. *Parisiens. d. lib. 2. cap. 3. prope fin.*

CAPUT IV.

Rogamus vestram pietatem propter divinam misericordiam, vestramque salutem, ac totius populi utilitatem, nec non & Regni honorem, atque stabilitatem, ut vestra pietas sollertissimam vigilantiam adhibeat, quatenus consiliarii, & dignitatis vestræ ministri, custodesque animæ vestræ, & corporis, qui debent esse intra Regnum, aliis decus, & bonitatis exemplum, & in exteris nationibus bonæ opinionis condimentum, charitatem, pacem, atque concordiam, omni simulatione, & calliditate postposita, adinvicem habeant, &c. *Parisiens. sub Lud. & Loth. lib. 3. cap. 24. Aquisgr. II. sub Ludovico part. 4. cap. 11.*

TITULUS VI.

NE REX SIT SUPERBUS, AUT CRUDELIS.

CAPUT I.

Asferitis, quod Rex vester cum ad manducandum in sedili, sicut mos est, ad mensam sederit, nemo ad convescendum, etiam neque uxor ejus cum eo discumbat, vobis procul in sellis residentibus, & in terra manducantibus, &c. Suadentes hortamur, ut ad Christianæ religionis Principes attendatis, & humilitatis eorum considerantes fastigium, deponatis ex vobis omne ad nihil utile supercilium, &c. nam antiqui Reges, quorum multi sanctorum consortium meruerunt, ac ideo veraciter Reges dicti sunt, quoniam sancti reperti sunt, cum amicis, quinimo cum servis suis convivati fuisse memorantur, quin potius ipse Rex Regum, & Dominus dominantium Redemptor noster, non solum cum servis, & amicis suis, Apostolis scilicet, recubuisse, verum etiam cum publicanis, & peccatoribus, & recubuisse, & manducasse describitur. *Nicol. ad consulta Bulgar. cap. 42.*

CAPUT II.

Si quis ex Regibus contra reverentiam legum superba dominatione, & fastu Regio in flagitiis, & facinore, sive cupiditate crudelissimam potestatem in populis exercuerit, anathematis sen-

tentia a Christo Domino condemnatur, & habeat a Deo separationem, atque iudicium, propter quod præsumperit prava agere, & in perniciem Regnum deducere, &c. *Tolet. IV. cap. 74. prope fin.*

CAPUT III.

Qui recte utitur Regni potestate, ita præstare se omnibus debet, ut quanto magis honoris celsitudine claret, tanto semetipsum mente humiliet, proponens sibi exemplum humilitatis David, qui de suis meritis non tumuit, sed humiliter sese deiiciens dixit: „Villis incedam, & vilis „apparebo ante Dominum, qui elegit me“. *Isidorus lib. 3. sententiarum cap. 49. apud Paris. sub Lud. & Loth. lib. 2. cap. 1. prope fin.*

2. Reg. 6.

TITULUS VII.

SUBDITI REGIBUS OBEDIANT, ET OPEM FERANT.

CAPUT I.

Licet census dari Cæsari, an non? &c. Cujus est imago hæc, & superscriptio? Dicunt ei, Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. *Matth. cap. 22. num. 17. Paris. sub Ludov. & Lothar. lib. 2. cap. 8.*

CAPUT II.

Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum; quia sic est voluntas Dei, &c. Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete. Regem honorificate. *Petr. epist. 1. cap. 2. num. 13. & 17. Paris. ubi supra.*

CAPUT III.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas, nisi a Deo, quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est in bonum. Si autem malum feceris, time, non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit, &c. *Paul. in epist. ad Roman. cap. 13. in princ. Paris. ubi supra.*

CAPUT IV.

Admone illos Principibus, & potestatibus subditos esse, dicto obedire ad omne opus bonum paratos esse. *Paulo in epist. ad Titum in princ.*

CAPUT V.

Quia & religioni inimicum, & hominibus constat esse perniciosum, futura illicite cogitare, & casus Principum exquirere, ac sibi in posterum providere, &c. censemus, ut quisquis inventus fuerit talia perquisisse, & vivente Principe, in alium attendisse pro futura Regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, a conventu catholicorum cum excommunicationis sententia expellatur. *Tolet. V. cap. 4.*

CAPUT VI.

Sed & hoc, pro pestilentiosis hominum moribus

bus

* *morbis.* bus * salubri deliberatione censemus, ne quis in Principem maledicta congerat. Scriptum est enim a legislatore: *Principem populi tui ne maledixeris.* Quod si quis fecerit, excommunicatione ecclesiastica plectatur, &c. *Tolet. V. cap. 5.*

CAPUT VII.

Primo omnium admonuimus generaliter cunctos, qui nostro conventui interfuere, ut obediens sint domino excellentissimo Imperatori nostro, & fidem, quam ei promissam habent inviolabiliter conservare studeant, &c. *Turon. sub Carolo cap. 1.*

CAPUT VIII.

Neceffe est, ut unusquisque fidelis (*Regiæ*) potestati ad salutem propriam, & honorem Regni, secundum Dei voluntatem, utpote membrum capiti, opem congruam ferat, plusque in illo generalem profectum, & utilitatem, atque honorem Regni, quam lucra quærat mundi; quatenus his saluberrimis opitulationibus sibi vicissim suffragantes, æterno Regno pariter mereantur perfrui felices. *Paris. sub Lud. & Loth. lib. 2. c. 8. in fine.*

CAPUT IX.

Honor Regius, & potestas Regali dignitati competens, atque sinceritas, & obtemperantia seniori debita, remota omni fœcordia, & calliditate, seu qualibet indebita quorumcumque conjunctione, contra honorem, & potestatem, atque salutem nostram, sive Regni nostri soliditatem, nobis in omnibus, & ab omnibus sicut tempore antecessorum nostrorum convenerat, exhibeatur, &c. *Concilium apud Holoniam c. 2. apud synod. Melden. c. 2.*

CAPUT X.

Si quis contra Regiam dignitatem dolose, ac callide, ac perniciose fatagere comprobatus fuerit, nisi dignissime satisfecerit, anathematizetur. *Meldens. c. 14. ex concil. apud Lauriac.*

CAPUT XI.

Rom. 23. a. Si quis potestati Regiæ, quæ non est juxta Apostolum, nisi a Deo, contumaci, ac inflato spiritu contra auctoritatem, & rationem pertinaciter contradicere præsumperit, & ejus justis, & rationabilibus imperiis secundum Deum, & auctoritatem ecclesiasticam, ac jus civile obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur. *Meld. c. 15. ex eod. concil.*

TITULUS VIII.

COMMUNIA DE REGIBUS.

CAPUT I.

Regem non diligimus, si odio leges ejus habemus. *Clem. ep. 1. ante med.*

CAPUT II.

Confitemini hostium sacerdotes, præter eos, qui a Regia potestate sublimi licentiam acceperunt, quodlibet mandatum ad gentem extraneam occulte accipere, vel dirigere non præsumant. Qui autem deprehenditur, aut convincitur, denuntiatus Principi, apud concilium condigna animadversione multabitur. *Tolet. IV. c. 29.*

CAPUT III.

Ne Regis Chintrillani posteritas bonis paternis spoliatur. *Tolet. V. c. 2. Tolet. VI. c. 16.*

CAPUT IV.

Ne indigni Regiam dignitatem, nec sine electione Gothica gentis assequi conentur. *Tolet. V. cap. 3. Tolet. VI. c. 17.*

CAPUT V.

Quisquis superstes Principum extiterit, juste in rebus profligatis, aut largitate Principis acquisitis, nullam debet habere jacturam, &c. *Tol. V. c. 6. Vide Tolet. VI. c. 14. 15. & Tolet. VIII. in fine.*

CAPUT VI.

Ab hinc ergo deinceps ita erunt in Regni gloriam præficiendi rectores, ut aut in urbe Regia, aut in loco, ubi Princeps decesserit, cum Pontificum, majorumque Palatii omnimodo eligantur assensu, &c. *Tolet. VIII. c. 10.*

CAPUT VII.

Rex patrimonium suum relinquat filiis, aut cui velit, res autem quæ ad ipsum nomine Regio pertinent, relinquat successori. *Tolet. VIII. in decret. concil.*

CAPUT VIII.

Præcavere debent tam sacerdotes, quam Principes, omnisque populus, ut nullus res alienas competere a Regis audeat potestate, &c. *Paris. cap. 6.*

CAPUT IX.

Rex Carolus synodum solus ingressus, simpliciter cum Episcopis residebat. *Syn. apud B. Medardum in principio.*

TITULUS IX.

LAICIPRIMITIAS, DECIMAS, ET OBLATIONES CLERICIS PERSOLVANT, ET NE SUAS, AUT ALIENAS SIBI RETINERE AUDEANT.

CAPUT I.

Quamvis grave nimis, & omni * dignum animadversione judicii habeatur, quod laici quidem *, quod sacerdotum est, in ecclesiasticis rebus usurpant, majorem inde formidinem incutit, ac dolorem, quoniam fomitem sui erroris in ipso clero dicuntur aliquotiens invenire, dum quidam fratrum, & coepiscoporum nostrorum, aliorumque Prælatorum ecclesiæ decimas eis, & ipsarum dispensationes * indulgent, & in devia eos mortis impellunt, qui prædicatione ipsorum, & ad vitæ viam fuerant revocandi, de quibus dicit Dominus per Prophetam: *Peccata populi mei comedunt, & ad iniquitates provocant animas eorum.* Unde statuimus, ut si quis alicui laico in sæculo remanenti ecclesiam, decimamve concesserit, a statu suo, tamquam arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidatur, & donec emendet, ruinæ suæ subiaceat dolore prostratus. *Alexand. III. in concil. Turon. c. 3. post conc. Later. partè 26. c. 8.*

CAPUT II.

Prohibemus etiam, ne laici decimas cum animarum suarum periculo retinentes, in alios laicos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & Ecclesiæ non tradiderit *, Christiana sepultura privetur. *Alexand. III. in concil. Lateran. cap. 14.*

H h h 2

CA-

*De decim. 17. Gr. IX. c. 2. eod. tit. in 2. coll. * divini. * quidam.*

** ecclesiarum dispositiones.*

Osee 4. b.

Matt. 3. c.

*De decim. c. 19. Gr. IX. c. 23. eod. tit. in 1. coll. * reddideris.*

CAPUT III.

De decimis
c. 32. *Greg.*
IX. c. 6. *cod.*
tit. in 4. *coll.*

In aliquibus regionibus quædam permixtæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non solvunt, quamvis censeantur nomine Christiano. His nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, ut decimis defraudantes ecclesias, majores inde redditus assequantur. Volentes igitur super ecclesiarum indemnitate providere, statuimus, ut ipsi domini talibus personis, & taliter sua prædia excolenda committant, quod absque contradictione decimas ecclesiis cum integritate perolvant; & ad id, si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur, &c. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. c. 53.*

CAPUT IV.

De decimis
c. 33. *Greg.*
IX. c. 6. *cod.*
tit. in 4. *coll.*
1. *Cor. 3.*

Cum non sit in homine, quod semen ferenti respondeat, quoniam juxta verbum Apostoli: *Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*, ipso quidem de mortificato semine plurimum fructum afferente, nimis avare in decimis quidam defraudare nituntur, census, & tributa, quæ interdum indecimata prætereuntur, de frugibus, & primitiis educentes, &c. Statuimus, ut in prærogativa Domini generalis exactionem tributorum, & censuum præcedat solutio decimarum. Vel saltem ii, ad quos census, & tributa indecimata pervenerint, quoniam res cum onere suo transit, ea per censuram ecclesiasticam decimare cogantur ecclesiis, quibus jure debentur. *Innoc. III. in concil. gener. cap. 54.*

CAPUT V.

De usu, c.
18. *Gr. IX.*
c. 3. *cod. tit.*
in 4. *coll.*

Judæos decernimus compellendos ad satisfaciendum ecclesiis pro decimis, & oblationibus debitis, quas a Christianis de domibus, & possessionibus aliis percipere consueverant ante, quam ad Judæos quocumque titulo devenissent, ut sic ecclesiæ conserventur indemnes. *Innoc. III. in conc. gen. Lat. c. 67.*

CAPUT VI.

16. q. 2. c.
3. *Præcipimus,*
c. d.
32. c. 6. *Præter. §. Deinde.*

Ut decimæ, & primitiæ, seu oblationes vivorum, & mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis, & ut in dispositione Episcoporum sint, quas qui retinuerint, a sanctæ Ecclesiæ communionem separentur. *Nicol. II. in concil. Rom. CXIII. Episcoporum, cap. 5. Ivo lib. 3. tit. 11. cap. 3. pan.*

CAPUT VII.

16. q. 7. c. 1.

Decimas, quas in usum pietatis concessas esse canonica auctoritas demonstrat, a laicis possideri Apostolica auctoritate prohibemus. Sive enim ab Episcopis, vel Regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi Ecclesiæ reddiderint, sciant se sacrilegii crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurere. *Syn. Rom. ann. 6. sub Greg. VII. c. 7. Innoc. II. in conc. Rom. c. 7. vel 9. Eugen. III. in conc. Rem. c. 8. Ans. lib. 5. c. 49. Cæsar. lib. 7. c. 46. Tarr. lib. 5. c. 51.*

CAPUT VIII.

Nullus laicus ecclesiam, vel beneficium ecclesiæ teneat, oblationes scilicet altaris, sepulturam, baptisterium, sed neque ea, quæ pertinent ad sedum * presbyterale, & tertiam partem decimæ, &c. *Gregor. VII. in concil. Roman. ann. incert. c. 1.*

* *sedum, f.*

CAPUT IX.

Ne laici decimam partem de laboribus suis retineant, & sicut non debent retinere, ita nec recipere. *Urb. II. in conc. Clar. c. 19.*

CAPUT X.

Sanctorum Patrum canonibus consona sentientes, oblationes de sacratissimo, & reverentissimo altari B. Petri, & Salvatoris, & sanctæ Mariæ rotundæ, aut de aliis ecclesiarum altaribus, sive crucibus a laicis auferri penitus interdiximus, & sub distinctione anathematis prohibemus. *Callist. II. in conc. Rom. c. 14.*

CAPUT XI.

Divinarum legum manifesta est disciplina, & sanctorum Patrum decreta sanxerunt: „ ut decimas ecclesiarum, quas in usum pietatis concessas, canonum demonstrat auctoritas, laici non debeant possidere“. Nos quoque ne id fiat, modis omnibus prohibemus. Si vero * ab Episcopis * sive a Regibus, vel quibuslibet personis acceperint, nisi ecclesiæ reddiderint, sacrilegii crimen committunt, & periculum æternæ damnationis incurrunt. *Eugen. III. in conc. Rem. c. 8. Gregor. VII. in syn. Rom. ann. 6. c. 7.*

CAPUT XII.

Fruges novas, & rerum offerre primitias, etiam veteribus moris erat, quod pene in ipso initio mundi Abel, & Cain egisse legimus. *Nicol. ad consult. Bulg. c. 89.*

CAPUT XIII.

Rex Anglorum licet in quibusdam non ita religiose, sicut optamus, se habet, tamen in hoc, quod ecclesias Dei non destruit, neque vendit, &c. presbyteros uxores, laicos decimas, quas detinebant, etiam juramento dimittere compulit, ceteris Regibus se satis probabiliorem, ac magis honorandum ostendit. *Greg. VII. libro 9. registr. ep. 5. Dicensi Episcopo.*

CAPUT XIV.

Auctoritate sanctæ Romanæ Ecclesiæ vos admonemus, &c. ut sacerdotibus, præcipueque Episcopis reverentiam, ac obedientiam quasi patribus procureris impendere, nec non & decimas, quæ ad usum tam ipsorum, quam ecclesiarum, & pauperum proficiant, dare, totique Regno indicare. Quod quidem nulli debet grave videri, pro meliori parte, videlicet semper victura anima, quemque decimam Deo offerre, cum pro morturo corpore, plurimæ gentes conjugibus suis tertiam rerum legibus compellantur exolvere. *Gregor. VII. lib. 9. registr. epist. 14. Regibus Visogothorum.*

CAPUT XV.

Decimas terrarum ecclesiarum quas excolunt ecclesiæ propriis sumptibus firmiter interdiximus, ne laici de cetero teneant, vel possideant, & quicumque laici ulterius receperint, & terras ecclesiarum per vim, vel per furtum tenuerint, excommunicationi subiaceant. *Urban. II. in conc. incert. c. 6.*

CAPUT XVI.

De decimis, vel primitiis, &c. nihil melius puto docere, quam quod scriptum est in Malachia Propheta, dicente Domino: *Inferte omnem de-*

de-

decimam in horreum meum, &c. Quis non alacri, & lato pectore offerat Deo, ut possit illam promereri benedictionem, de qua dicit: *Effundam super vos benedictionem meam usque ad abundantiam*. Vel quis non timeat, vel contremiscat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre: *Vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota?* &c. *Forojul. c. 14.*

CAPUT XVII.

Qui decimas post crebras admonitiones, & prædicationes sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Juramento vero eos constringi volumus propter periculum perjurii. *Cabil. sub Carolo c. 18. Capitul. lib. 2. c. 38. Longob. de decim. c. 10.*

CAPUT XVIII.

Hi, qui ex rebus Ecclesiasticis nonas, & decimas persolvere, & facta testâ ecclesiæ secundum antiquam auctoritatem, & consuetudinem restaurare debent, & hoc non solum negligunt, verum & per contemptum dimittunt, atque clericos fame, ac penuria, ecclesiastica quoque ædificia dissolutione annullari permittunt; tamdiu ab ecclesiastica communione separentur, usque dum diligentia emendare studeant, quod socordia neglexerunt. Quod si iterum iteraverint, post excommunicationis satisfactionem Regia potestate compulsi, juxta legale, & antiquum edictum: *Qui negligit censum, perdat agrum. Meldens. cap. 62.*

CAPUT XIX.

Si laici capellas habuerint, a ratione & auctoritate alienum habetur, ut ipsi decimas accipiant, & inde canes, aut gynæciarias suas pascant, sed potius presbyteri ecclesiarum eas accipiant, & inde restitutionem ecclesiarum & luminaria, & hospitum, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac statu regni vestri Domini misericordiam studiose implorent. *Meldens. c. 75. Burch. lib. 3. c. 239. Ivo part. 3. c. 281. decr.*

CAPUT XX.

De rebus Deo sacratis saltem nonæ, & decimæ ecclesiis, quibus jure debentur, fideliter ab his, a quibus, retinentur, ministrentur, &c. *Tulien. part. 2. c. 13.*

CAPUT XXI.

Admonemus, atque præcipimus, ut decima omnino Deo dari non negligatur, quam Dominus ipse dari sibi constituit. Timendum est enim, ut quisquis Deo debitum suum abstrahit, Deus propter peccatum suum auferat ei necessaria sua. Qui vero decimas post crebras admonitiones, & prædicationes sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. *Magunt. sub Arnulph. cap. 17. Magunt. sub Carolo c. 38. Magunt. sub Raban. c. 10. Capitul. lib. 5. cap. 89. & in addit. lib. 7. c. 28. Burch. lib. 3. c. 131. Ivo lib. 2. tit. 5. c. 1. panorm. & part. 3. c. 197. decr.*

CAPUT XXII.

Nemo seniorum de ecclesia sua accipiat de decimis aliquam portionem, sed solummodo sacerdos, qui eo loco servit, ubi antiquitus decimæ fuerant consecratæ; ipse eas cum integritate accipiat in sui sustentationem, & ad luminaria con-

cinnanda, & basilicæ ædificia, vestimenta quoque sacerdotalia, & cetera utensilia suo ministerio congrue obtinenda. *Metens. c. 2.*

CAPUT XXIII.

De decimis Augustinus doctor mirabilis sub brevi ratiuncula satis videtur dilucidasse, cum ait: „[Decimæ ex debito requiruntur. Quid si diceret Deus, nempe meus es o homo; mea est terra, quam colis; mea femina, quæ spargis; mea animalia, quæ fatigas; meus est solis ardor, & cum omnia mea sint, tu qui minus accommodas, solam decimam merebaris; sed fero tibi novem, da mihi decimam. Si non dederis decimam, auferam novem“], &c. *Tribur. c. 13. Aug. in serm. 219. de temp. Burch. lib. 3. c. 133. Ivo part. 3. c. 199. decr. & lib. 2. tit. 5. cap. 4. panorm. Anselm. lib. 5. cap. 34. Deusded. c. 2. Casar. lib. 6. cap. 38.*

CAPUT XXIV.

Sunt nonnulli, qui ausu sacrilego surripiunt, atque defraudant Deo debitam decimarum partem ad suam ipsorum perniciem, dicentes non se debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonsione, & de ceteris quibuscumque a Deo largitis commerciis: audiant non nostra, sed per sacras scripturas Dei, de talibus mandata, & sancta sanctorum Patrum exempla, &c. Et primo omnium attendant, quia solius Dei causa oblationes, & decimas suas sacerdotalibus, immo in sacerdotibus ipsi Deo dare debeant, &c. *Trosk. cap. 6.*

CAPUT XXV.

Sicut ab iis, qui labore agrorum, & ceteris laboribus victum, atque vestitum, & necessaria usibus humanis acquirere inhiantes stant, decimæ, & elemosynæ dandæ sunt; ita iis quoque qui pro necessitatibus suis negotiis insistant, faciendum est, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aur. cap. 35.*

TITULUS X.

NE LAICI BENEFICIA INJUSSU EPISCOPI TRIBUERE, AUT CLERICI AB IPSIS ACCIPERE AUDEANT.

CAPUT I.

SI quis Episcopus per versutiam, vel tyrannidem Principum hujusmodi dignitatis consecrationem susceperit, deponatur, &c. *Syn. VIII. gen. sub Hadr. II. cap. 2.*

CAPUT II.

Sancta hæc, & universalis synodus definivit, & statuit, atque jure promulgavit, neminem laicorum Principum, vel potentum semet inferere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, &c. Quisquis sæcularium Principum, & potentum, vel alterius dignitatis laicus adversus communem, & consonantem, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat, & consentiat, quod ecclesia de electione, & ordinatione proprii Præfulis se velle monstraverit. *Synod. VIII. gener. sub Hadr. II. cap. 22. Ivo lib. 3. tit. 2. cap. 1. panorm. & part. 5. cap. 122. decret. Anselm. lib. 6. c. 20. Deusded. cap. 1. Casar. lib. 3. cap. 63. Tarrac. lib. 1. cap. 47.*

16. q. 1. c. Decimæ. 66. §. Decimæ.

Dist. 63. c. 1. & 2.

CAPUT III.

*c. 3. de priv.
Greg. IX. c.
in 1. coll.*

Ecclesias sane, & decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum, tam illos (*loquitur de Hospitalariis*) quam quoscumque alios religiosos recipere prohibemus, dimissis etiam, quas contra tenorem istum moderno tempore receperunt. *Alex. III. in conc. Later. cap. 9.*

CAPUT IV.

*De jure patr.
c. 4. Gr. IX.
c. 5. eod. tit.
in 1. coll.*

** plerunque.*

Quia in tantum quorundam laicorum procel- sit audacia, ut Episcoporum auctoritate neglecta, clericos instituant in ecclesiis, & removeant etiam, cum voluerint, possessiones quoque, atque alia bona ecclesiastica pro sua plurimū * voluntate distribuunt, & tam ecclesias ipsas, quam earum homines tallis, & exactionibus gravare præsumant. Eos, qui amodo ista commiserint, anathemate decernimus feriendos. Presbyter autem, siue clericus, qui ecclesiam per laicos, sine proprii Episcopi auctoritate receperit tenendam, communionem privetur, & si persisterit, a ministerio ecclesiastico, & ordine deponatur, &c. *Alex. III. in conc. gen. Later. cap. 14.*

CAPUT V.

*De elect. c.
43. Gr. IX.
c. 1. eod. tit.
in 4. coll.*

Quisquis electioni de se factæ per sæcularis potestatis abulum consentire præsumperit contra canonicam libertatem, & electionis commode careat, & ineligibilis fiat, nec absque dispensatione possit ad aliquam eligi dignitatem. Qui vero electionem hujusmodi, quam ipso jure irritam esse censemus, præsumperint celebrare, ab officiis, & beneficiis per triennium suspendantur, eligendi tunc potestate privati. *Innoc. III. in conc. gen. Later. cap. 23.*

CAPUT VI.

*De prob. 31.
Greg. IX. c.
7. eod. tit. in
4. coll.*

In Lateranen. concilio noscitur fuisse prohibitum, ne quilibet regulares, ecclesias, seu decimas sine consensu Episcoporum de manu præsumant recipere laicali &c. Statuimus, quatenus in ecclesiis, quæ ad ipsos pleno jure non pertinent, juxta ejusdem statuta concilii, Episcopis instituendos presbyteros repræsentent, ut illis de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos vero remove non audeant Episcopis inconsultis, &c. *Innoc. III. in conc. gen. Later. c. 61. Vid. Alex. III. in conc. Later. c. 9.*

CAPUT VII.

Nullus in ecclesiis præsumat presbyteros constituere, nisi qui & sacerdotalem gradum dare licite potest, & canonicè de neglectis presbyteros increpare; sed ab his venerabiliter sacerdotibus ad Divini ministerii officium expectantur Episcopis, quibus singulariter & diœceses pertinent, & canonicè debent ipsas ecclesias providere, ordinareque provisas. *Synod. Rom. sub Leone IV. c. 42.*

CAPUT VIII.

*10. q. 7. c.
20.*

Ut [per laicos nullo modo quilibet clericus, aut presbyter obtineat ecclesiam nec gratis, nec pretio. *Nicol. II. in synod. Roman. CXIII. Episcoporum.*

CAPUT IX.

*16. q. 7. c.
13. Quo-
niam,*

Decernimus, ut nullus clericorum investituram Episcopatus, vel Abbatia, vel ecclesiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ

personæ, viri vel feminae suscipiat. Quod si præsumperit, recognoscat investituram illam Apostolica auctoritate irritam esse, & se usque ad dignam satisfactionem excommunicationi subjacere. *Greg. VII. in syn. Rom. ann. 6. Pont. 1078. XIII. Kal. Dec. c. 3. Tarr. lib. 5. c. 47.*

CAPUT X.

Apostolica auctoritate decernimus; ut [si quis ^{16. q. 7. c. 12.} deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit; nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur; nec ulla ei, ut Episcopo, seu Abbati audientia concedatur. Insuper & gratiam sancti Petri, & introitum ecclesiæ interdiciamus, quousque locum, quem sub crimine, tam ambitionis, quam inobedientiæ quod est scelus idololatriæ, cepit, resipiscendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus ecclesiasticis dignitatibus constituimus. *Greg. VII. in syn. Rom. an. 7. c. 1. Victor III. in syn. Benev. Anselm. lib. 6. c. 64. Deusd. c. 1. Cesar. lib. 4. c. 32.*

CAPUT XI.

Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quarumlibet * sæcularium potestatum, aut personarum, investituram Episcopatus, vel alicujus ecclesiasticæ dignitatis dare præsumperit; ejusdem sententiæ vinculo se obstrictum esse sciat. *Greg. VII. in synod. Rom. ead. c. 2. Victor III. in synod. Benev. Anselm. lib. 6. c. 65. Cesar. lib. 4. c. 32.*

CAPUT XII.

Ne aliquis clericus, vel monachus a laicis ecclesias recipiat dono, vel pretio nisi ab Episcopo. *Greg. VII. in concil. Roman. anno incerto cap. 1. in fine.*

CAPUT XIII.

Nullus clericus vel monachus, vel laicus donum ecclesiasticæ rei, vel ipsam ecclesiam a laico recipiat, sed ab Episcopo. *Greg. VII. in concil. Rom. anno incerto c. 10.*

CAPUT XIV.

Constituimus, ut [si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit, nullatenus Episcopus, aut Abbas habeatur, neque ulla ei ut Episcopo, vel Abbati adhibeatur reverentia. Insuper ei beati Petri gremium, & introitum ecclesiæ interdiciamus, quousque locum, quem sub tanto crimine ambitionis, & inobedientiæ, quod est scelus idololatriæ, cepit, resipiscendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus ecclesiasticis gradibus, dignitatibusque constituimus. *Victor III. in syn. Beneventana.*

CAPUT XV.

Ut nullus ecclesiasticum aliquem honorem a manu laicorum accipiat. *Urbanus III. in Claromont. concil. c. 13. vel 15.*

CAPUT XVI.

Interdictum est, ne Reges, vel aliqui Principes aliquam investituram de ecclesiasticis honoribus faciant. *Urban. II. in Claromont. cap. 14. vel 16.*

CAPUT XVII.

Illud summopere, & Apostolicæ auctoritatis privilegio prohibentes interdiciamus, ut nullus in cle-

clericali ordine constitutus, nullusque monachus Episcopatus, aut Abbatia, aut cujuslibet ecclesiastica dignitatis investituram de manu laici suscipere audeat: quod si praesumpserit, depositione multetur. *Urban. II. in concil. apud Melfiam cap. 8.*

CAPUT XVIII.

Privilegium illud, quod non est privilegium, nec vere debet dici privilegium, pro liberatione captivorum, & Ecclesiae a Domino Papa Paschali per violentiam Henrici Regis extortum, nos omnes in hoc sancto concilio cum eodem Domino Papa congregati canonica censura, & ecclesiastica auctoritate, iudicio sancti Spiritus damnamus, & irritum esse iudicamus atque omnino cassamus, & ne quid auctoritatis, & efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Quod ideo damnatum est, quia in eo privilegio continebatur, quod electus canonice a clero, & populo a nemine consecratur, nisi prius a Rege investitur; est quod contra Spiritum sanctum, & canonicam institutionem. *Syn. sub Paschali II.*

CAPUT XIX.

Patrum nostrorum constitutionibus consentientes ecclesiarum investuras a laicis fieri, omnimodo prohibemus. Si quis autem hujus decreti temerator extiterit, &c. clericus quidem ab ejusdem dignitatis consortio repellatur, laicus vero ab ecclesiae liminibus arceatur. *Concil. apud Guaydash. sub Pasch. II. c. 3.*

CAPUT XX.

16. q. 6. 17. Constitutiones sanctorum canonum sequentes statuimus, ut quicumque clericorum ab hac hora inantea investituram ecclesiae, vel ecclesiasticae dignitatis de manu laica * acceperit, & qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat, & communione privetur. *Paschal. II. in conc. incert. cap. 1.*

CAPUT XXI.

16. q. 7. cap. 24. dist. 96. c. 1. §. Eulalius. * facultatibus. Laicis quamvis religiosis nulla de ecclesiasticis dignitatibus * aliquid disponendi legitur attributa facultas. *Paschalis II. in conc. incert. c. 2. vel 4. Symmac. in syn. Rom. 3. c. 3. Callist. II. c. 4. in syn. Steph. ep. 2. c. 9. Trosl. c. 3. Capit. lib. 5. c. 249. & lib. 6. c. 294. Burch. lib. 15. c. 35. Ivo part. 16. c. 36. decr. Deusded. c. 4. Anselm. lib. 5. cap. 10. Caesar. lib. 7. cap. 121. Tarrac. lib. 1. cap. 59.*

CAPUT XXII.

16. q. 7. c. 25. Si quis Principum, vel aliorum laicorum, dispositionem, sive donationem rerum, sive possessionum ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus iudicetur, clerici vero, sive monachi, qui eas per eorum potestatem acceperint, excommunicationi subiiciantur. *Pasch. II. in conc. incerto cap. 5. & 6. Callist. II. in concil. Rom. cap. 4.*

CAPUT XXIII.

1. q. 2. c. 125. Sunt quidam, qui vel violentia, vel favore non permittunt ecclesias regulariter ordinari, hos decernimus, ut sacrilegos iudicandos. Qui vero ecclesias, eorum violentia, vel potestativo favore susceperint, excommunicationi subiiciantur. *Paschalis II. in conc. incert. c. 7. & 8.*

CAPUT XXIV.

Ecclesias a laicis incastellari, aut in servitutum redigi, auctoritate Apostolica prohibemus. *Calist. II. in conc. Rom. c. 14. in fine.*

CAPUT XXV.

Præcipimus, ut laici, qui ecclesias tenent, aut eas Episcopis restituant, aut excommunicationi subiaceant. *Inn. II. in syn. Rom. c. 7. apud Iwon. post panorm.*

CAPUT XXVI.

Si quis praeposituras, praebendas, vel alia ecclesiastica beneficia de manu laici acceperit, indigne suscepto careat beneficio. Juxta decreta itaque sanctorum Patrum laici, quamvis religiosi sint, nullam tamen habent disponendi de ecclesiasticis facultatibus potestatem. *Innoc. II. in syn. Rom. cap. 19.*

CAPUT XXVII.

Si Episcopus per saeculares magistratus (potestates L.) ecclesiam assequatur, deponatur, & excommunicetur, & qui ei communicant. *Ap. 30. G. 31. L. refert. Nicæn. II. c. 3. Burch. lib. 3. c. 109. Ivo part. 3. cap. 85. & part. 5. c. 119. & 120. decr. Deusded. c. 1. & 4. Anselm. lib. 5. c. 71. in addit. & lib. 6. cap. 5. Cas. lib. 3. c. 64. Tarrac. lib. 1. c. 46.*

CAPUT XXVIII.

Inter cetera, quae tua fraternitas agenda suscipit, hoc attentissime perpendat, & exsequi studeat, ut congregatis omnibus, & in conventu residentibus manifesta personali denuntiatione interdicat, ut conservanda deinceps in promovendis Episcopis, canonica, & Apostolica auctoritate, nullus Metropolitanorum aut quivis Episcoporum alicui, qui a laica persona donum Episcopatus susceperit, ad consecrandum illum imponere manum audeat, nisi dignitatis suae honore officioque carere & ipse velit. Similiter etiam ut nulla potestas, aut aliqua persona de hujusmodi honoris donatione, vel acceptance ulterius se intromittere debeat, &c. *Greg. VII. lib. 4. reg. ep. 22. Hugoni Dienti Episcopo, in fine.*

CAPUT XXIX.

Privilegium, quod bonae memoriae praedecessor noster Alexander contra sanctorum Patrum statuta, aliqua subreptione vel deceptione indutus, fecit Everardo Comiti, ejusque posterius advocatiam, & praeficiendi Abbatis potestatem, & totius rei administrationem concessit, nos canonice correctionis sententia per Apostolicam functionem utentes, infirmamus, infringimus, atque cassamus. *Greg. VII. lib. 7. registr. ep. 24. Willelm. Abb. ante finem.*

CAPUT XXX.

Hæc scripta, quae de electione, seu investituris personarum facta sunt, videlicet ut electione libere facta sine vi, & aliqua simonia, consensu Regis, facultatem habeat Rex investiendi per virgam, & anulum; & electus a Rege, & populo non consecratur, nisi a Rege investatur: ego canonica institutione omnino cassa, omnino irrita iudicio, & anathemate, & sub damnatione perpetuo permanere decerno, ut nullius unquam auctoritatis sint, & nullius bonae memoriae. Ea ve-

ro, quæ sacri Apostolorum canones, & Antiochenum, atque universalia concilia, & prædecessores nostri, & præcipue fel. mem. Dominus Gregorius, & Urbanus de his prohibuerunt, damnaverunt, statuerunt, & firmaverunt, ego prohibeo, damno, constituo, & confirmo, & me illorum sanctiones profiteor servaturum. *Paschalis II. in epist. ad Archiep. Viennen. in fine. Vide Ap. 30. G. 31. L. Antioch. 23.*

CAPUT XXXI.

De reb. eccl. alien. c. 2. Greg. IX. in 1. coll. Qui res ecclesiæ petunt a regibus, &c. irrita habeantur quæ obtinent, & a communione ecclesiæ ejusdem excludantur. *Arvern. c. 4. Burch. lib. 15. c. 36. Ivo part. 16. c. 37. decret.*

CAPUT XXXII.

Si quis per ordinationem Regiam Episcopatum usurpet, & aliquis de comprovincialibus recipere eum præsumperit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus. *Paris. c. 8. Ivo part. 5. c. 123. decret.*

CAPUT XXXIII.

Dist. 28. c. 2. Laici presbyteros absque judicio proprii Episcopi non eiiciant de ecclesiis, nec alios immittere præsumant, quia [quando presbyteri ab Episcopis in parochiis ordinantur necesse est, ut ab ipsis Episcopis diligenter instructi, ecclesias sibi deputatas accipiant, ne per ignorantiam, quod absit, etiam in ipsis divinis sacramentis offendant, &c. *Arelat. sub Carolo c. 4. Tolet. IV. c. 2. Ivo lib. 3. tit. 2. cap. 16. panorm. c. part. 3. c. 129. decret. Anf. lib. 7. c. 104.*

CAPUT XXXIV.

Interdicendum videtur clericis, sive laicis ne quis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia, & consensu Episcopi sui. *Turonens. sub Carolo cap. 15. Magunt. sub Raban. cap. 12. Magunt. sub Arnulph. cap. 5.*

CAPUT XXXV.

16. 9. 7. c. 38. Inventum est quod multi arbitrii sui temeritate, & quod gravius est, ducti cupiditate, presbyteris quibuslibet absque consensu suorum Episcoporum ecclesias dant, vel auferunt. Unde oportet, ut canonica regula servata nullus absque consensu Episcopi sui cuilibet presbytero ecclesiam det. Quam si iuste adeptus fuerit, hanc non nisi gravi culpa sua, & coram Episcopo canonica feveritate amittat. *Cabilon. sub Carolo, cap. 42. Capitul. lib. 7. cap. 65. in addit. Burch. lib. 3. c. 112. Ivo lib. 2. tit. 4. cap. 19. panorm. c. part. 3. cap. 88. decret.*

CAPUT XXXVI.

16. 9. 7. c. 37. Laici presbyteros non eiiciant de ecclesiis suis, neque constituent sine consensu Episcoporum suorum. *Magunt. cap. 29. Capit. lib. 5. c. 82. Burch. lib. 3. cap. 111. Ivo lib. 2. tit. 4. cap. 20. panorm. c. part. 3. c. 87. decret.*

CAPUT XXXVII.

Perventum est ad nos, &c. quod in monasteriis regularibus laici in medio sacerdotum, & Levitarum, ac cæterorum religiosorum virorum, ut Domini, & magistri resideant, & velut Abbates de illorum vita, & conversatione decernant, eosque dijudicent, ac regimine animarum, ac divina eis, secundum regulam, non solum sine præ-

sentia, verum etiam sine conscientia Episcopi committant sacraria, &c. Si quis hoc de cætero præsumperit, & admonitus a tali præsumptione se corrigere noluerit, & idem, & qui ei favorit, vel consenserit, a corpore Christi separetur, & sanguine. Qui autem de monachis per talem manum obedientiam regularem susceperit, gravioris culpæ vindicta puniatur. Quod si post quisquam illorum præsumperit, iudicio sancti Spiritus præsentis decreti auctoritate anathematizetur. *Syn. Holonien. apud Melden. cap. 10.*

CAPUT XXXVIII.

Nullus laicus presbyterum in Ecclesiam mittere, vel eiicere præsumat, nisi per consensum Episcopi. *Vorm. cap. 57.*

CAPUT XXXIX.

Decretum est, ut nullus laicorum alicui presbytero suam commendet Ecclesiam, præter consensum Episcopi: sed eum prius mittat suo Episcopo, vel ejus vicario, ut probetur, si scientia, ætate, & moribus talis sit, ut sibi populus Dei commendetur. *Salgestadien. cap. 13. post Burchard. decret. Ivo part. 15. cap. 179. decret.*

CAPUT XL.

Nullus laicus presbyteros in suis ecclesiis mittat, nisi in manu Episcopi sui, qui Episcopus curam animarum debet unicuique presbytero commendare de parochiis ecclesiarum singularum. *Synod. Bituricen. cap. 21. apud concil. Lemovicen. action. 2.*

CAPUT XLI.

Decrevit sancta synodus, ut nullus Episcopus, Abbas, presbyter, vel quælibet persona de clero accipiat de manu Regis, vel Comitum, vel cujuslibet laicæ personæ donum Episcopatus, vel Abbatia, vel ecclesiæ, vel aliquarum ecclesiasticarum rerum, &c. Si vero laici decretis canonicis resistentes, ecclesias violenter tenere præsumperint, ipsi excommunicentur. In ecclesiis vero illis nullum divinum officium fiat, nullus ibi oret, lumen non ponatur, mortuus non sepeliatur, &c. *Pictav. c. 1.*

CAPUT XLII.

In eadem synodo (loquitur de Romana sub Greg. VII.) institutum est, ut qui a laico investituram ecclesiæ acciperet, anathemate uterque plecteretur, & qui scilicet daret, & qui acciperet. *Ex chronicis Cassinensis cœnobii Leonis Ostiensis Episcopi lib. 3. c. 41.*

TITULUS XI.

NE LAICI REBUS ECCLESIASTICIS SE IMMISCEANT, AUT EAS SIBI VINDICENT, AUT TRIBUTA CLERICIS IMPONANT.

CAPUT I.

Alienationes, seu invasiones, quæ per eodem schismaticos, sive per laicos factæ sunt de rebus ecclesiasticis, omni careant firmitate, & ad ecclesiam sine omni ejus onere revertantur, &c. *Alex. III. in conc. Lat. c. 2.*

CAPUT II.

In tantum quorundam laicorum processit auctoritas, &c. ut tam ecclesias ipsas, quam earum homines, tallijs, & exactionibus præsumant gravare,

De schif. c. 1. Gr. IX. c. 2. eod. tit. in 1. coll.

De juve par. c. 4. Gr. IX. c. 1. eod. tit. in 1. coll.

re : eos , qui a modo ista commiserint , anathemate decernimus feriendos , &c. *Alex. III. in d. conc. Lat. c. 14.*

CAPUT III.

Non minus pro peccato eorum , qui faciunt , quam pro illorum detrimento , qui sustinent , grave nimis esse dinoscitur , quod in diversis partibus mundi , rectores , & Consules civitatum , nec non & alii , qui potestatem habere videntur , tot ecclesiis frequenter onera imponunt , & ita gravibus eas , crebrisque exactionibus premunt , ut deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videatur , quam sub Pharaone , &c. Ille quidem omnibus aliis servituti subjectis , sacerdotes suos , & eorum possessiones in pristina libertate dimisit , & de publico eis alimoniam ministravit. Isti vero universa fere onera sua imponunt ecclesiis , & tot angariis eas affligunt , ut quod Hieremias ait , competat : *Principes Provinciarum facta est sub tributo.* Sive quidem fossata , sive expeditiones , sive quælibet alia sibi arbitrentur agenda , de bonis ecclesiarum , clericorum , & pauperum Christi usibus deputatis cuncta volunt fere compleri. Jurisdictionem etiam , & auctoritatem Episcoporum , & aliorum Prælatorum ita evacuant , ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse , &c. Quocirca sub anathematis districtione severius prohibemus , ne de cetero talia præsumant attentare , nisi Episcopus , & clerus tantam necessitatem , vel utilitatem aspexerint , ut absque coactione ad relevandas communes necessitates , ubi laicorum non suppetunt facultates subsidia per ecclesias existiment conferenda. Si autem Consules , aut alii de cetero id præsumpserint * , & communiti desistere forte noluerint tam ipsi , quam eorum fautores excommunicationi se noverint subjacere , nec communioni fidelium reddantur , nisi satisfactionem fecerint competentem pœnitentes. *Alex. III. in d. conc. Lateran. c. 19.*

CAPUT IV.

Prohibemus , ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicum , quia non decet , ut laicus in talibus arbitretur. *Inn. III. in conc. gen. Lat. c. 40. in fine.*

CAPUT V.

Sicut volumus , ut jura clericorum non usurpent laici , ita velle debemus , ne clerici jura sibi vindicent laicorum , quocirca universis clericis interdiciamus , ne quis prætextu ecclesiasticæ libertatis , suam de cetero jurisdictionem extendat in præjudicium justitiæ sæcularis , sed contentus existat constitutionibus scriptis , & consuetudinibus hætenus approbatis , ut quæ sunt Cæsaris , reddantur Cæsari , & quæ sunt Dei , Deo recta distributione reddantur. *Inn. III. in d. concil. general. Lateran. c. 42.*

CAPUT VI.

Nimis de jure divino quidam laici usurpare conantur , cum viros ecclesiasticos nihil temporale continentes , ab eis ad præstandum sibi fidelitatis juramenta compellunt. Quia vero secundum Apostolum , *servus domino suo stat , aut cadit* , sacri auctoritate concilii prohibemus , ne ta-

Tom. V.

les clerici personis sæcularibus præstare cogantur hujusmodi juramentum. *Inn. III. in d. concil. gen. Later. c. 43.*

CAPUT VII.

Cum laicis quamvis religiosis , disponendi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas , quos subsequendi manet necessitas , non auctoritas imperandi , dolemus sic in quibusdam ex illis refrigerare charitatem , quod immunitatem ecclesiasticæ libertatis , quam nedum sancti , sed etiam Principes sæculares multis privilegiis munierunt , non formidant suis constitutionibus , vel potius consuetudinibus impugnare , non solum de feudorum alienatione , ac aliarum possessionum ecclesiasticarum , & usurpatione jurisdictionum , sed etiam de mortuariis , nec non & aliis , quæ spiritali juri videntur annexa , illicite præsumendo. Volentes igitur super his ecclesiarum indemnitati consulere , ac a tantis gravaminibus providere , constitutiones hujusmodi , & vindicationes feudorum , seu aliorum bonorum ecclesiarum , sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu præsumptas , occasione constitutionis laicæ potestatis ; cum non constitutio , sed destitutio , vel destructio dici possit , nec non usurpationis jurisdictionum , sacri approbatione concilii decernimus non tenere , præsumptoribus per censuram ecclesiasticam compescendis. *Inn. III. d. conc. gen. Lateran. cap. 44.*

CAPUT VIII.

Adversus Consules , ac rectores civitatum , & alios , qui ecclesias , & viros ecclesiasticos talliis , seu collectis , & exactionibus aliis aggravare nituntur ; volens immunitati ecclesiasticæ Lateranense concilium providere , præsumptores hujusmodi , sub anathematis districtione prohibuit , transgressores , & fautores eorum excommunicationi præcipiens subjacere , donec satisfactionem impendant competentem , &c. Quoniam vero nec sic quorundam malitia contra Dei ecclesiam conquievit ; adiicimus , ut constitutiones , & sententiæ , quæ ab excommunicatis hujusmodi , vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ , inanes , & irritæ habeantur , nullo umquam tempore valituræ , &c. nullus vano decipiatur errore , ut infra tempus regiminis sustineat anathema , quasi post illud non sit ad satisfactionem debitam compellendus , nam & ipsum , qui satisfacere recusaverit , & successorem ipsius , si non satisfecerit infra mensem , manere decernimus ecclesiastica censura conclusum , donec satisfecerit competenter , cum succedat in onere , qui substituitur in honore. *Inn. III. in d. conc. gen. Lat. c. 46.*

CAPUT IX.

Requiratur , & deferatur (*scriptura Basilii*) in medium , ut cujusmodi sit , possit agnosci. Et dum diceret , Hormisda diaconus recitavit. Cum in unum apud B. Petrum Apostolum resedissent , sublimis , & eminentissimus vir , Præfectus Prætorio , atque Patricius , agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris , Basilius dixit :
 „ Quamquam studii nostri , & religionis interfit ,
 „ ut in Episcopatus electione concordia principaliter fervetur ecclesiæ , ne per occasionem se-

111

„ di-

De immunit. eccles. c. 4. Gr. IX. in 1. coll.

Gen. 47.

Thren. 1. 6.

* ista commiserint.

De arbit. 8. Greg. IX. c. 1. eod. tit. in 4. coll.

Matth. 12.

De iurejur. 30. Gr. IX. c. 3. eod. tit. in 4. collest.

Rom. 14.

De reb. eccl. alien. cap. ult. Gr. IX. c. 1. eod. tit. in 4. coll.

De immunit. eccl. 7. Greg. IX. c. 3. de consib. in 4. coll.

Dist. 96. c. 1. Bene.

ditionis, status civitatis vocetur in dubium, tamen admonitione beatissimi viri Papæ nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum, & venerabilis Ecclesiæ detrimentum, si cum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cujuslibet celebretur electio. Et cum legeret Cresconius Episcopus civitatis Tudertinæ ecclesiæ, surgens e confesso dixit: Hic perpendat sancta synodus, uti prætermis- sis personis religiosis, quibus maxime cura est de tanto Pontifice, laici electionem in suam redegerint potestatem, quod contra canones esse manifestum est. Item Hormida diaconus legit: Nam, & cum quid confusionis, atque dispendii venerabilis Ecclesia sustineret, miramur prætermis- sis nobis, quidquam fuisse tentatum, cum etiam Sacerdote nostro super- stite, nihil sine nobis, debuisset assumi. Quare, si Amplitudini vestræ, vel Sanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri Antistitis electionem respiciunt, religiosa veneratione * servemus hanc legem specialiter præferentes, quam nobis, hæredibusque nostris, Christianæ mentis devotione sancimus, ne umquam prædium, seu rusticum, seu urbanum, vel ornamenta, aut ministeria ecclesiarum, quæ nunc sunt, vel quæ ex quibuslibet titulis ad ecclesiarum jura pervenerint, ab eo, qui nunc Antistes sub electione communi fuerit ordinandus & illis qui futuris sæculis sequentur, quocumque titulo, atque commento alienentur. Si quis vero aliquid eorum alienare voluerit, inefficax, atque irritum judicetur, sitque facienti, vel consentienti, accipientique anathema. Maximus Episcopus Bleranæ ecclesiæ, dixit: Modo sancta synodus dignetur edicere, si licuit laico homini anathema in ordine ecclesiastico dicere? aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei non compete- bat, constituere? dicite, vobis quid videtur? De me licuit laico legem dare? Sancta synodus dixit: Non licuit, &c. Hormida diaconus legit: Et is, qui prædium, rusticum vel urbanum juris ecclesiastici fuerit consecutus, noverit se nulla lege, vel præscriptione munitum, sed sive is, qui alienaverit, sive is, qui consequenter voluntate contraria prædium hujusmodi alienatum revocare tentaverit, id cum fructibus restituat, qui illud fuerit consecutus, &c. Quam etiam pœnam, placuit accipientis hæredes, pro hæredesque respicere; in qua cuilibet clericorum contradicendi sit facultas. Iniquum est enim, & sacrilegii instar, ut quæ, vel pro salute, vel pro requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certe reliquerit, ab his, quos hæc maxime servare convenerat, in alienitatem transferantur. Plane quæcunque in gemmis, vel auro, atque argento, nec non & vestibus, minus apta usibus, vel ornatui videbuntur ecclesiæ, quæ servari, ac diu manere non possunt,

* honoratio-
ne.

sub justa æstimatione vendantur, & erogatio- ni religiosæ proficiant. Cumque lecta fuisset, Laurentius (Episcopus) Mediolanensis ecclesiæ dixit: Ista scriptura nullum Romanæ civitatis potuit obligare Pontificem, quia non licuit laico statuendi in ecclesia, præter Papam Romanum, habere aliquam potestatem, cui obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, maxime, cum nec Papa Romanus subscripserit, nec alicujus secundum canones Metropolitanus legatur assensus. Petrus Episcopus Ravennatis ecclesiæ, dixit: Scriptura, quæ in nostra congregatione vulgata est, nullis eam viribus subsistere manifestum est, quia nec canonibus convenit, & a laica persona concepta videtur, maxime quia in ea nullus Præful sedis Apostolicæ interfuisse, vel propria subscriptione firmasse monstratur. Eulalius Episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit: Scriptura, quæ in sacerdotali concilio recitata est, evidentissimis documentis constat invalida: primum, quod contra Patrum regulas a [laicis, quamvis religiosi, quibus nulla de ec- clesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur umquam adtributa facultas, facta videtur. Deinde quod nullius Præfulis Apostolicæ sedis subscriptione firmata docetur, &c. *Syn. Rom. III. sub Synm. cap. 1. 2. 3. Burch. lib. 15. cap. 35. Ivo part. 16. cap. 36. decret. Anselm. lib. 5. cap. 9. & 10. & lib. 4. cap. ult. in Rom. Deusd. cap. 1. & 4. Caesar. lib. 7. cap. 112. & 113. Tarrac. lib. 1. cap. 48. & 59.*

16. q. 7. c. 23.
Non placuit.

16. q. 7. c. 24.

CAPUT X.

Ut plebes ecclesiæ nullatenus aut Comitibus, aut Episcoporum vassallis, aut ullis laicis in beneficia tribuantur. *Joann. IX. in concil. Ravenn. part. 2. cap. 10.*

CAPUT XI.

Ut cujuslibet ordinis clericos laici non judicent, nec de ecclesiis ejiciant. *Nicol. II. in conc. Roman. cap. 10.*

CAPUT XII.

Nullus judex laicus, vel vicarius in ecclesia, vel cœmeterio aliquam potestatem exercent, vel aliquem distringat, aut capiat, aut furtum ibi requirat. *Greg. VII. in conc. Rom. ann. incert. cap. 12.*

CAPUT XIII.

Interdictum est omnibus laicis, ne amplius altaria, vel ecclesias sibi retineant. *Urb. II. in conc. Claromont. cap. 20.*

CAPUT XIV.

Stephanus martyr scribit: [Laicis, quamvis religiosi sint, nullatenus tamen de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur umquam attributa facultas. Neque deinde fieri permittimus, sed omnino interdicentes prohibemus: [Si quis ergo Principum, vel aliorum laicorum dispositionem, sive donationem * rerum seu possessionum ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus judicetur. Clerici vero, sive monachi, qui eas per eorum potestatem acceperint, excommunicationi subiciantur. *Paschal. II. in conc. incert. cap. 4. & 5.*

16. q. 7. c. 24.

16. q. 7. c. 25.
* dominatio-
nem.

Capit. lib. 5. cap. 249. & lib. 6. cap. 294.

CAPUT XV.

Juxta beatissimi Papæ Stephani sanctionem statuimus, ut laici, quamvis religiosi sint, nullam tamen de ecclesiasticis rebus aliquid disponendi habeant facultatem, sed secundum Apostolorum canones omnium negotiorum ecclesiasticorum curam Episcopus habeat, & ea velut Deo contemplante dispenlet. Si quis ergo Principum, vel aliorum laicus dispositionem, seu donationem rerum, sive possessionum ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus judicetur. *Callist. II. in conc. Rom. c. 4. Vid. Steph. ubi sup. Apost. 38.*

CAPUT XVI.

Laici ecclesiastica terminare negotia non præsumant. *Eng. II. in conc. Remen. cap. 5. in editis cap. 4.*

CAPUT XVII.

Secundum Chalcedonensium Patrum decreta ex proprio clero œconomum sibi constituat Episcopus. Indecorum est enim, laicum vicarium esse Episcopi, & sæculares in ecclesia judicare, dicente Moysè: *Non arabis in bove, & asino: id est, homines diversæ professionis in officio uno non sociabis, &c.* Si quis Episcopus ecclesiasticam rem aut per laicalem procuracionem administrandam elegerit, aut sine testimonio œconomi gubernandam crediderit, vere ut contemptor canonum, & fraudator ecclesiasticarum rerum, non solum Christo de rebus pauperum judicabitur reus, sed etiam concilio manebit obnoxius. *Hisp. II. cap. 9. Vid. Chalc. 26. Burch. lib. 1. cap. 89. Ivo part. 5. cap. 195. decret.*

CAPUT XVIII.

Sæculares, qui necdum sunt ad clericatum conversi, res parochiarum, vel ipsas parochias minime ad regendum debeant habere commissas. *Cabilon. cap. 5.*

CAPUT XIX.

Sacerdotes, & Principes a recto tramite deviarunt, &c. quia & Principalis potestas diversis occasionibus intervenientibus, secus quam auctoritas divina se habeat, in causas ecclesiasticas profuerit, & sacerdotes partim negligentia, partim ignorantia, partim cupiditate in sæcularibus negotiis, & sollicitudinibus mundi, ultra quam debuerant, se occupaverint. Et hac occasione, aliter, quam divina auctoritas doceat, in utraque parte actum extitisse dubium non est. *Parif. sub Ludov. & Loth. lib. 3. cap. 26. Aquisgr. II. sub Lud. part. 4. cap. 14.*

CAPUT XX.

Præcepta Regalia super precariis ecclesiasticis fieri, nec ratio finit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam præcepta in jure ecclesiastico firmare, indignum judicet, necesse est; majestas Regia, nisi ab ecclesiastico rectore petantur. Idem autem custos ecclesiæ sollertissime caveat, ne sui ordinis, & ecclesiasticæ communionis forte immemor, contra auctoritatem, præceptum Regium pro quacumque assentatione fieri petat, qui etsi fecerit, non audiatur. *Belvacen. apud syn. Melden. cap. 22.*

CAPUT XXI.

Nemo vivente Episcopo ecclesiam illius, aut res ad eam pertinentes invadere, aut dominari præsumat, neque sub voluntaria cleri, ac populi electionis obtentu, præter voluntatem Episcopi quisquam quacumque sæculari potestate præditus, quasi œconomum constituat. *Melden. cap. 47.*

CAPUT XXII.

Nemo laicorum presbyteros ecclesiarum suarum turpi villicationi, & secundum Apostolum sæculari, & inhonestæ negotiationi implicare, nec secum aliorum contra auctoritatem præsumat ducere, quo ministerium sibi commissum cogantur negligere. Quod si contra interdicta præsumperit, excommunicetur. *Melden. cap. 49. Burchard. lib. 2. cap. 146. Ivo part. 6. cap. 219. decret.*

CAPUT XXIII.

Ut præcepta illicita de rebus ecclesiæ &c. a vobis facta rescindantur, & ut de cetero ne fiant, caveatis. *Melden. ad Carolum Calvum Imp. cap. 84.*

CAPUT XXIV.

Nullus laicus, quamvis religiosus, præsumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel ecclesiæ facultatibus, id est, nec dandi basilicas, nec auferendi sine consensu Episcopi habeat potestatem, &c. *Colon. sub Carolo III. cap. 4.*

TITULUS XII.

NE LAICI GENTILIUM, AUT JUDÆORUM, AUT HÆRETICORUM DIES FESTOS COLANT, AUT ILLORUM SUPERSTITIONIBUS FAVEANT.

CAPUT I.

SI clericus, vel laicus ingrediatur synagogam Judæorum, vel hæreticorum ad orandum, deponatur, & excommunicetur, *Ap. 65.*

CAPUT II.

Clericus, qui cum Judæis jejunia, aut festa celebrat, &c. deponatur, laicus excommunicetur. *Ap. cap. 70.*

CAPUT III.

Si Christianus oleum adferat * in templum gentilium, aut in Synagogam Judæorum, in diebus festis eorum, aut lucernas accenderit, excommunicetur. *Ap. cap. 71.*

CAPUT IV.

Placuit prohiberi; ut cum rationes suas accipiunt possessores, quidquid ad idolum datum fuerit, acceptum non inferant, si vero post interdictum fecerint, per quinquennii spatia temporis a communione esse arcendos. *Elib. cap. 401.*

CAPUT V.

Admonere placuit fideles, ut quantum possunt, prohibeant, ne idola in domibus suis habeant, &c. *Elib. cap. 41.*

CAPUT VI.

Admoneri placuit possessores, ut non patiantur fructus suos, quos a Deo percipiunt, cum gratiarum actione a Judæis benedici, ne nostram, irritam & infirmam faciant benedictionem. Si quis fecerit, ab ecclesia abiiciatur. *Elib. cap. 49.*

c. 2. de judic. Greg. IX. in 1. coll.

16. q. 7. c. 22. In nona.

Deuter. 22. b.

2. Tim. 2.

Non liceat

2. 2. 2.

* auferat.

2. 2. 2.

2. 2. 2.

CAPUT VII.

Matronæ, vel earum mariti vestimenta sua ad ornandam sæculariter pompam non dent, si fecerint, triennii tempore abstineant. *Elib. c. 57.*

CAPUT VIII.

* *prædio f.* Si in alicujus presbyterio * infideles, aut faculas accenderint, aut arbores, fontes, vel faxa venerentur; si hæc eruere neglexerit, sacrilegii se esse reum cognoscat; dominus autem, vel ordinator rei ipsius, si admonitus emendare noluerit, communione privetur. *Arel. II. cap. 23.*

CAPUT IX.

Qui sabbatho vacant, ut Judæi, anathema Christo sint. *Laod. cap. 29.*

CAPUT X.

1. q. 1. cap. 67. Non oportet cum hæreticis, vel schismaticis orare. *Laod. cap. 33. Mart. Brac. cap. 71.*

CAPUT XI.

Non oportet a Judæis, vel hæreticis munera missa festiva accipere, neque cum eis festos dies agere. *Laod. cap. 37. Vid. Ap. 70. Melden. c. 73.*

CAPUT XII.

Non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare cum impietate eorum. *Laod. cap. 38. Melden. cap. 73.*

CAPUT XIII.

Non oportet cum paganis festa celebrare, & communicare impietati eorum. *Laod. cap. 39.*

CAPUT XIV.

Filii sacerdotum profana spectacula non celebrent, neque inspiciant. Id & omnibus Christianis prædicatur, ut ubi blasphemie sunt non ingrediantur. *Carth. c. 15. G. Carth. III. c. 11. L.*

CAPUT XV.

26. q. 5. c. 11. Auguriis, vel incantationibus fervientem, a conventu ecclesie separandum. Similiter & superstitionibus Judaicis, vel feriis inhærentem. *Carth. IV. cap. 89. Burch. lib. 10. cap. 7. Ivo lib. 8. tit. 6. cap. 4. panorm. 2. part. II. cap. 35. decret. Tarrac. lib. 4. cap. 73.*

CAPUT XVI.

Quicumque deinceps Episcopus, clericus, sæcularis (*Judæis*) contra fidem Christianam suffragium, vel munere, vel favore præstiterit, ut profanus, & sacrilegus anathema effectus, ab Ecclesia catholica, & regno Dei habeatur extraneus; quia dignus est, ut a corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus efficitur. *Tolet. IV. cap. 57. Tolet. VIII. cap. 12.*

CAPUT XVII.

28. q. 1. c. Nullus. 13. Nemo clericus, vel laicus azyma apud Judæos comedat, aut cum eis habitet, aut in morbis vocet, aut ab eis medicinam accipiat, aut in balneis cum eis lavet; clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. c. 11. Ivo part. 13. c. 116. decr. Casar. lib. 8. c. 102.*

CAPUT XVIII.

* *Maii, f.* Kalendas, vota, & brumalia, & Kalendar. Martii * conventum ex Christianorum republica tollimus. Item mulierum publicas saltationes, & quæ nomine falorum Deorum gentilium, ex viris, vel mulieribus fiunt choreæ, & festa, quæ omnia aliena sunt a Christianis. Nemo etiam vir mulieris stolâ induat, nec mulier viri, neque perso-

nas comicas, vel satyricas, vel tragicas induant. Neque Dionysii nomine exclamato uvas exprimant. Neque dū vinum in cuppis diffundunt, risum moveant, ignorantie, vel stultitie prætextu dæmoniacos modos operantes. Qui fecerint, clerici deponantur, laici excommunicentur. *Trull. c. 62. de Pœnit. Rom. tit. 7. c. 1.*

CAPUT XIX.

Incendia, vel pyras, quæ ante domos, vel officinas in Neomeniis quidam ponunt, & super ea veteri modo transfiliunt, cessare jubemus. Quisquis tale fecerit; clericus deponatur, laicus excommunicetur. Scribitur enim quarto Regum: *Manassem altare edificasse militie celi, &c.* *4. Reg. 21. a. Trull. c. 65.*

CAPUT XX.

Qui jurant, ut gentiles, pœnitentia canonicoercoerct, nos excommunicatione. *Trull. cap. 95. Vid. Basil. c. 80.*

TITULUS XIII.

NE LAICI FIANT EPISCOPI, PRESBYTERI, VEL DIACONI, AUT INFERIORIS ORDINIS CLERICI: SED PER GRADUS, ET TEMPORA ASCENDANT.

Vide supra libro quarto, titulo sexto, & libro sexto titulo vi. & libro vii. titulo quarto scripta: quibus adde infra scripta:

CAPUT I.

A Nathematizamus Photium, qui contra sacras regulas, & sanctorum Pontificum Romanorum veneranda decreta, repente de curiali administratione, sæcularique militia sublatus, superstitute Ignatio Patriarcha CP. est institutus, &c. *Libellus Ecclesie Romanæ approbata ab VIII. synodo CP. act. 1. sub Hadrian. II.*

CAPUT II.

Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur, nisi post mutatum habitum sæcularem, diuturna conversatione inter clericos fuerit comprobatus. *Nicol. II. in syn. Rom. CXIII. Episc. c. 13.*

CAPUT III.

Quod semel, aut secundo necessitas hæreticorum intulit, contra Apostolica præcepta, velut lege licitum præsumi (*scimus*); neophitum, vel laicum, qui nullo ecclesiastico functus fuerit officio, inconsiderate, vel presbyterum, vel diaconum ordinare, quasi meliores Apostolis sint, quorum audeant mutare præceptum, & qui non dicit, jam docere compellitur. Ita nullus reperitur idoneus clericorum nec inter diaconos, nec inter alios clericos invenitur, qui sacerdotio dignus habeatur. Sed ad condemnationem ecclesie laicus postulatur: quod ne fiat ultra, admoneo, prædico. *Syric. ep. 3. c. 3.*

CAPUT IV.

De laicis, quod canones ordinare prohibent, certum est quidem hoc regulas ecclesiasticas continere; sed non ita definitum est, ut de omnibus sit laicis constitutum. Neque enim clerici nasci, & non fieri possunt, &c. *Inn. ep. 4. c. 3. Ivo part. 6. c. 95. decr.*

CAPUT V.

Abstineatur ab illicitis ordinationibus. Nullus ex

1. Tim. 3. b.

ex

ex laicis, nullus digamus, &c. ordinetur. *Celestin. ep. 2. c. 6.*

CAPUT VI.

Distinct. 61. Quid proderit. c. 7.

Ne quis laicum ad ordinem clericatus admitat, & sinat fieri, unde & illum decipiat, & sibi causas generet, quibus reus constitutus decretalibus fiat. *Celest. ep. 3. c. 2. Nicol. in ep. ad Mich. Imper. incip. Principatum, post princ. lecta in VIII. syn. sub Hadr. II. act. 4. Anselm. lib. 7. c. 28. Tarrac. lib. 1. c. 124. Olib. 3. c. 4.*

CAPUT VII.

Ne laicus sine religione promissa clericus ordinetur. *Epaun. c. 37.*

CAPUT VIII.

De ordinationibus clericorum observandum esse decrevimus, ut nullus sæcularium ad clericatus officium præsumat accedere, nisi cum Regis iussione, aut cum iudicis voluntate: ita ut filii clericorum, id est, patrum, avorum, ac proavorum, quos supradicto ordine parentum constat observatione subiectos, in Episcoporum potestate, & districtione consistant. *Aurel. c. 6. al. 4.*

CAPUT IX.

Distinct. 51. Qui in aliquo. cap. 5.

Non promoveantur ad sacerdotium, qui servili conditioni obnoxii sunt qui ignoti sunt: qui neophyti, vel laici sunt: qui sæculari militiæ dediti sunt: qui curiæ nexibus obligati sunt: qui inficii litterarum sunt, &c. qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, &c. *Tolet. IV. c. 18.*

TITULUS XIV.

NE LAICI DOMINICIS, ET FESTIS DIEBUS ABSINT AB ECCLESIA SUA.

CAPUT I.

** tanto.*

SI quis in civitate positus, tres dominicas ad ecclesiam non accesserit, pauco * tempore abstineat, ut correptus esse videatur. *Elib. c. 21.*

CAPUT II.

Scimus tempore præterito Patres statuisse; ut si quis laicus in urbe versatus tres dominicos dies, in tribus hebdomadibus non convenisset, privaretur communione. Si ita de laicis, cur non idem de Episcopis dicendum? *Sardicen. c. 11. G. 14. L.*

CAPUT III.

De cons. dist. 1. Si quis, 34.

Pascha, Natali Domini, Epiphania, Ascensione Domini, Pentecoste, & natali Sancti Joannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festivitibus habentur, non nisi in civitatibus, aut parochiis missas teneant. *Agath. c. 21. Ivo part. 4. c. 9. decr.*

CAPUT IV.

Ut cives, qui superiorum sollempnitatum, id est Paschæ, & Natalis Domini, vel Pentecostes sollempnitatibus cum Episcopis interesse neglexerint, cum in civitatibus communionis, vel benedictionis accipiendæ causa positos se nosse debeant; triennio a communione priventur ecclesiæ. *Agath. c. 63.*

CAPUT V.

De invitandis civibus ad certas sollempnitates. Cives natalium superiorem noctem Paschæ, ac Nativitatis Domini sollempnitatem (*agant cum*) Episcopis; nec interest, in quibus civitatibus positus accipiendæ benedictionis desiderio non venerit expetendus. *Epaun. c. 35.*

CAPUT VI.

Nulli civium Paschæ, Natalis Domini, vel quadragesimæ * sollempnia, in villa liceat celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse. *Aurel. c. 25. al. 27. Burchard. lib. 2. c. 75. Ivo part. 4. c. 12. decr.*

*De consecr. d. 3. cap. 5. * quinquagesime, f.*

CAPUT VII.

XVI. Kalend. Jan. usque in diem Epiphaniæ, qui est vii. Id. Januar. continuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare in domibus, nec secedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere; sed concurrere ad ecclesiam. Quod qui non observaverit de suspectis; anathema sit in perpetuum. *Cæsar. c. 4.*

CAPUT VIII.

Ut festivitates præcipuas, Domini Natale, Pascha, Pentecosten, & si quæ aliæ sunt, presbyteri, & cives natu majores celebrent in civitate cum suo Episcopo, non villis, &c. *Arvern. c. 14. Burch. lib. 2. c. 231. Ivo part. 6. c. 306. decr.*

CAPUT IX.

Quisquis de prioribus civibus Pascha extra civitatem tenere voluerit, sciat sibi a cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festivitates sub præsentia Episcopi teneant, ubi sanctum decet tenere conventum. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, ut hoc implere non possit; ab Episcopo postulet comitatum. Quod si hoc postulare despexerit, & eundem locum idem in festivitate præsentibus * tenere voluerit; suspendatur. *Aurel. IV. c. 3.*

** postea, f.*

CAPUT X.

Custodite diem Dominicam, &c. Si quis vestrum proximam habet ecclesiam, properet ad eandem; & ibi dominico die semetipsum præcibus lacrimisque afficiat. Sint oculi, manusque vestræ toto illo die ad Deum expansæ, &c. *Martisc. II. c. 1.*

CAPUT XI.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, laicus, qui sine necessitate in tribus hebdomadibus tribus Dominicis diebus non convenit in ecclesia sua; clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. c. 81.*

TITULUS XV.

FIDELES ERUDIANTUR A SACERDOTIBUS.

CAPUT I.

SI quis sæcularium amore religionis se ad quæcumque sacerdotum crediderit conferendum; ipse sibi eum, quem erudiendi gratia susceperit, vindicabit. *Arel. II. c. 36.*

CAPUT II.

Filii sacerdotum profana spectacula non celebrent, neque inspiciant. Id & omnibus Christianis prædicatur, ut ubi blasphemiæ sunt, non ingrediantur. *Carth. c. 15. G. Carth. III. c. 11. L.*

TITULUS XVI.

DE HONORE A LAICIS, ET ALIIS DEFERENDO HIS, QUI DIGNI SUNT.

CAPUT I.

DE honore nimio non deferendo ab Episcopis Principibus, & Strategis. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. c. 14.*

CA-

CAPUT II.

Catholicum, qui pro catholica fide, &c. tribulationes patitur honore omni a sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus administretur. *Carthag. IV. c. 43.*

CAPUT III.

Pauperes, & senes ecclesie plus ceteris honorandi sunt. *Carthag. IV. c. 83.*

CAPUT IV.

Qui primatu dignitatis, atque reverentie, vel gratie ob meritum in Palatio honorabiles habentur, his a junioribus modestus honor per omnia deferatur, qui etiam minores a senioribus & dilectionis amplectantur affectu, & utilitatis imbuantur exemplo. *Tolet. VI. c. 13.*

TITULUS XVII.

DE ENERGUMENIS, ET AMENTIBUS.

CAPUT I.

SI quis daemone habeat, ne fiat clericus; cum fidelibus purgatus autem recipiatur, & si sit dignus, clericus fiat. *Ap. c. 79.*

CAPUT II.

Dist. 33. c. 5. Usque adeo sane comperimus illicita quaeque prorumpere, ut daemone, similibusque passionibus irretitis, ministeria sacrosancta tractare tribuatur. Quibus, si in hoc opere positus aliquid propriae necessitatis occurrat, quis de sua fidelium salute confidat, ubi ministros ipsos curationis humanae tanta perspexerit calamitate vexari, atque ideo necessario removendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur infirmis, &c. *Gelas. epist. 1. c. 21. Burch. lib. 2. c. 20. Ivo part. 2. c. 88. Lib. 6. c. 40. decr.*

CAPUT III.

Energumeni, qui aberratico spiritu exagitantur, nomen, neque ad altare cum oblatione recitandum, neque (*ipsum* permittendum, ut sua manu in ecclesia ministret. *Elib. c. 29.*

CAPUT IV.

Eos, qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet. Si vero fideles fuerint, dandam eis esse communionem. Si lucernas publice accendant, abstinere a communione. *Eliber. c. 37.*

CAPUT V.

Distinct. 23. c. 17. De potestate, quam habet exorcista imponendi manus super energumenos. *Carth. IV. c. 7. Rab. lib. 1. cap. 10. de institut. cler. Ivo lib. 3. tit. 3. c. 10. panorm. c. part. 6. c. 16. decr. Ans. lib. 7. cap. 49.*

CAPUT VI.

De conf. d. 5. c. 11. Omnia. Omni die exorcistae energumenis manus imponant. *Carth. IV. c. 90. Burch. lib. 2. c. 223. Ivo part. 6. c. 298. decr.*

CAPUT VII.

Ibid. Pavimenta domorum Dei energumeni verentur. *Carth. IV. c. 91.*

CAPUT VIII.

Ibid. Energumenis in domo Dei affidentibus victus quotidianus per exorcistas opportuno tempore ministretur. *Carth. IV. c. 92.*

CAPUT IX.

26. q. 6. Qui recedunt. 7. in fine. Amentibus quaecumque sunt pietatis, conferranda sunt. *Araus. c. 13.*

CAPUT X.

Energumeni baptizati, si de purgatione sua curent, & se sollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent, omnimode communicent, sacramenti ipsius virtute vel muniendi ab incursum daemone, quo infestantur, vel purgandi, quorum jam ostenditur vita purgator. *Araus. cap. 14.*

CAPUT XI.

Energumenis catechumenis, in quantum vel necessitas exegerit, vel opportunitas permiserit, de baptismo consulendum. *Araus. c. 13.*

CAPUT XII.

Energumeni non solum non assumendi sunt ad ullum ordinem clericatus, sed & illi, qui ordinati sunt, ab imposito officio sunt repellendi. *Araus. cap. 16. Burch. lib. 2. cap. 34. Ivo part. 6. cap. 135. decr.*

CAPUT XIII.

Ne duarum uxorum vir, &c. aut qui publice aliquando arreptus sit, ad ordines promoveatur. *Aurel. III. c. 6.*

CAPUT XIV.

Bene siquidem majorum regulis definitum est, ut daemone, aliisque passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat. Cui praepcepto consensu rationis adhibito, id communiter definimus: „ ut nullus de iis, qui aut in terram arrepti a daemone elidantur, aut quolibet modo vexationis incursum efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se divinis ingerant sacramentis; exceptis illis, qui variis corporum incommoditatibus dediti, in ejusmodi passionibus in terram approbantur elisi, qui tamen & ipsi tamdiu erunt ab officio sui, & ordine, & loco suspensi, quousque unius anni spatio per discretionem Episcopi inveniuntur ab incursum daemone alieni. *Tolet. XI. cap. 13. Burch. lib. 3. c. 72. Ivo part. 2. cap. 125. decr.*

CAPUT XV.

Exorcistae, cum ordinantur, sicut ait canon, accipiunt de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, accipientes potestatem imponendi manus super energumenos, &c. *Isid. lib. 2. cap. 13. de eccles. offic. apud Aquisgr. c. 4. in fin. Raban. lib. 1. c. 10. de instit. cleric. Vid. Carth. IV. cap. 7.*

TITULUS XVIII.

PARENTES FILIOS NUTRIANT, ET ERUDIANT.

CAPUT I.

SI quis suos liberos derelinquat, & non nutriat, & quod in se est, ad pietatem non inducat, sed exercitii religiosi praetextu negligat, anathema sit. *Gangr. c. 15. Ivo part. 8. cap. 318. decr. Item liberi parentes nutriant. Gangr. c. 11. Ivo ibid. c. 319.*

CAPUT II.

Episcopi, & clerici filios suos non emancipent nisi, moribus, & aetate eorum consuluerint, ut peccatis eorum non ipsi graventur. *Carth. 35. G. Carth. III. c. 14. L. Afr. 2. L.*

CA.

CAPUT III.

Ut parentes filios suos, & patrini eos, quos de fonte lavacri suscipiunt, erudire summopere studeant; illi, quia eos genuerunt, & eis a Domino dati sunt: isti, quia pro eis fidei iussores existunt. *Arelat. sub Carolo c. 19.*

CAPUT IV.

Quonam modo parentes educare debeant filios multis testimoniis confirmatur, ut Job cap. 1. & 3. Regum cap. 2. Tobiae cap. 1. 4. 14. *Aquisgr. II. sub Ludovico parte 4. c. 12. Parisiens. sub Lud. & Lorh. lib. 3. c. 25.*

TITULUS XIX.

FILII OBEDIANT PARENTIBUS, ET SERVI DOMINIS SUIS.

CAPUT I.

Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi. *Exod. c. 20. post princ.*

CAPUT II.

Honora patrem tuum, & matrem, sicut præcipit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, & bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. *Deuter. cap. 5. in med.*

CAPUT III.

In opere, & sermone, & omni patientia honora patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio a Deo, & benedictio illius in novissimo maneat, &c. Quam malæ famæ est, qui dereliquit patrem, & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem. *Ecclesiastici c. 3. post princ.*

CAPUT IV.

Deus dixit: Honora patrem, & matrem: & qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur, &c. *Christus apud Matth. c. 15. post princ. & Marc. c. 7. post princ.*

CAPUT V.

Filii obedite parentibus vestris in Domino: hoc enim iustum est: Honora patrem tuam, & matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione, ut bene sit tibi, & sis longævus super terram; Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina, & correptione Domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timore, & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, non ad oculum servientes, quali hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut Domino, & non hominibus, scientes, quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, sive servus, sive liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas, scientes, quia & illorum, & vester dominus est in cælis, & personarum acceptio non est apud Deum. *Paul. ep. ad Ephes. c. 6. in princ.*

CAPUT VI.

Filii obedite parentibus per omnia, hoc enim placitum est Domino. Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non puillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum servientes, quasi homini-

bus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum. *Idem in ep. ad Coloss. c. 3. in fine.*

CAPUT VII.

Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus. *Idem ep. ad Titum c. 2. post princ.*

CAPUT VIII.

Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis, & modestis, sed etiam dycolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens injuste. *Petrus ep. 1. c. 2. ante fin.*

CAPUT IX.

Domini a servis ferendi sunt, ut sub exercitatione tolerantia, sustineantur temporalia, sperentur æterna. *Zephyr. ep. 1. ante fin.*

CAPUT X.

Semper illud Pauli præ oculis habeatur salubris admonitionis dicentis: Domini, quod iustum est, & æquum, servis præstate scientes, quoniam & vos dominum habetis in cælo, & alibi, cum servis, ut obedirent dominis carnalibus, præcepisset, adjunxit, Scientes, inquit, quod unusquisque vestrum, quodcumque fecerit bonum, hoc consequetur a Domino sive servus, sive liber, &c. *Nicol. ad consult. Bulgaror. c. 21.*

CAPUT XI.

Patres a filiis honorari, non solum divinis, verum etiam humanis legibus præcipitur. *Nicol. in ep. ad Mich. Imp. ante med.*

CAPUT XII.

Si quis religionis prætextu docuerit servum, ut non obediat domino, & ut separetur a ministrando, neque cum benignitate ministret, anathema sit. *Gangr. c. 3. Mart. Brac. 47. Burch. lib. 8. c. 25. & lib. 11. c. 62. Ivo part. 7. c. 45. & part. 13. c. 48. & part. 16. c. 102. decr.*

CAPUT XIII.

Si qui liberi separentur a parentibus maxime fidelibus pietatis prætextu, neque debitum honorem parentibus præbeant, venerantes eorum religionem, anathema sint. *Gangr. c. 16. Ivo part. 8. c. 319. decr.*

CAPUT XIV.

Admonendi sunt fideles sanctæ Dei Ecclesiæ, ut filios suos, & filias suas doceant parentibus obedientiam exhibere, dicente Domino, Filii honorifica patrem tuum. Nam & ipsi se parentes erga filios suos, ac filias suas modeste debent agere, dicente Apostolo: Et vos parentes nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Nam & hoc dicendum est eis, ut si illi genitili affectu parcere velint injuriis filiorum, non has impune Dominus finit, nisi forte digna poenitentia exhibeatur, & quia levius est filiis, parentum qualibet flagella suscipere, quam Dei iram incurrere. *Theodulph. ad Presbyter. Aurel. c. 33.*

TITULUS XX.

DE SERVIS, ET LIBERTIS NON ORDINANDIS.

Vide infra volumine secundo, ubi agitur de sacramento ordinationis.

TITULUS XXI.
QUO PACTO SERVI POSSINT EFFICI
MONACHI.

Vide posita libro nono titulo duodecimo quibus adde :

CAPUT I.

c. 1. de regul.
Gr. IX. &
c. 3. eod. tit.
in 1. coll.

DE clericis hoc statuimus, ut ii, qui hactenus inventi sunt; sive in canonico, sive in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, ut ita permaneant. Et deinceps cavendum, ut nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui. *Magunt. c. 23.*

TITULUS XXII.

QUOMODO MANUMITTI POSSINT
SERVI ECCLESIE.

CAPUT I.

SI (Episcopus) de servis ecclesie libertos fecerit numero competenti, in ingenuitate permaneant, ita ut ab officio ecclesie non recedant. *Aurel. IV. c. 9.*

CAPUT II.

Si res præcessoris tui Gaudentii Episcopi ecclesia vestra non possidet, liberi, qui ab eo facti sunt, non sunt legitime absoluti. Ceterum si res illius in compensationem ecclesie vestre deserviunt, illi prorsus maneant liberi. Nam ut dictum est, si præstitum de rebus suis non fecit, tale * damnum ferre * non debuit. Propterea ergo de uno consensu omnes significamus, magis humanius, quam severius cogitantes, ut hi, quos constat tali conditione fuisse liberatos, in jure ecclesie maneant, ut idonei; & peculium suum non aliis personis, sed tantum filiis suis derelinquant. Ipsi quoque filii, & nepotibus cum pecuniis ipsorum quasi idoneis, in jure ecclesie permanentibus, in extraneam eis non liceat personam quippiam transmittere. Si qui eorum sine hærede decesserint, peculium eorum sanctæ proficiat ecclesie. *Hispal. c. 1.*

* ecclesie.
* inferre.

CAPUT III.

Ea vero mancipia, quæ memoratus de jure ecclesie sublata suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesie ipsi non compensavit, ecclesia vestra absque aliqua oppositione recipiat, &c. Durum est enim, atque irreligiosum, ut Episcopus, qui ecclesiasticis stipendiis vivit, & proprietatem suam lucris ecclesie minime confert, aliorum oblationes a jure ecclesiastico privet. *Hispalen. cap. 2.*

CAPUT IV.

12. q. 2. Et si.
c. 39. de reb.
ecclesie c. 4.
Gr. IX. & c.
5. eod. tit. in
1. coll.

Episcopi, qui nihil ex proprio suo Ecclesie Christi compensaverunt, divinam sententiam metuant, & libertos ex familiis ecclesie ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium est enim, ut qui res suas ecclesie Christi non contulerit, damnum inferat, & jus ecclesie alienare contendat. Talis ergo libertos successor Episcopus absque aliqua oppositione ad jus ecclesie revocabit, quia eos non æquitas, sed improbitas absolvit. *Tolet. IV. c. 66. Burch. lib. 3. c. 189. Ivo part. 3. c. 249. decr.*

CAPUT V.

12. q. 2. c.
58.

Episcopus, qui mancipium juris ecclesie non

retento ecclesiastico patrocinio manumitti desiderat, duos meriti ejusdem, & peculii coram concilio ecclesie, cui præeminet, per commutationem subscribentibus sacerdotibus offerat, ut rata, & justa inveniat definitio commutantis. Tunc enim liberam manumissionem sine patrocinio ecclesie concedere poterit; quia eum, quem libertati tradere disponit, jam juri proprio acquisivit. Hujusmodi autem liberto adversus ecclesiam, cujus juris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Quod si præsumperit, placet, ut stante commutatione in servitutem propriam revocetur, cui nocere conatur. *Tolet. IV. c. 67. Burch. lib. 3. c. 176. Ivo part. 3. c. 237. & part. 16. c. 65. decr.*

CAPUT VI.

Sacerdotes, qui aut res suas ecclesie relinquunt, aut nihil habentes, aliqua tamen prædia, aut familias ecclesiis suis conquirunt, licebit illis aliquos de familiis ejusdem ecclesie manumittere juxta rei collatæ modum, quem antiqui canones decreverunt, ita ut cum peculio, & posteritate sua ingenui sub patrocinio ecclesie maneant, utilitates injunctas sibi, juxta quod potuerint, prosequentes. *Tolet. IV. c. 68. Burch. lib. 3. c. 177. Ivo part. 3. c. 238. decr.*

De reb. eccl.
c. 3. Gr. IX.
& in 1. coll.

CAPUT VII.

Multi sacerdotes, prout illius concessit divina gratia, habent, unde canonicum ordinem impleant, & sic libertos faciant, & sunt multi, qui nihil habentes ad hanc gratiam veniunt, & sic libertos facere præsumunt: tales libertos regula canonica esse non jubet stabilitos, &c. Placuit huic sanctæ synodo, ut quisquis digne juxta canonicam regulam libertus fuerit factus, in libertate maneat, & a patrocinio ecclesie ipse, aut posteritas eis nunquam discedat. Quisquis vero, non ut ordo canonicus poscit, libertus fuerit factus, quamvis prolixitas temporis in scripturæ suæ textu inveniat, quia a servitio ecclesie nunquam visus est abscessisse, & canonica sententia rescindi jubet talem libertatem; ille, & posteritas omnis ejus in servitio permaneat sanctæ ecclesie, cui devincti manent per veram originem, illos vero per omnia stabilitos in libertate esse statuimus, qui ab his Episcopis liberi sunt, vel fuerunt facti, qui de suo bona plurima sanctæ ecclesie, in qua præsident, per suæ scripturæ textum cognoscuntur contulisse. Et hi quamlibet jubeantur esse stabiles nullo modo recidendi sunt a patrocinio sanctæ ecclesie, &c. Hæc forma est in presbyteris servanda quicumque voluntate Episcopi sui juxta canonicam regulam de familia suæ ecclesie libertos facere voluerint. *Emerit. c. 20.*

CAPUT VIII.

Non est dubium, a sanctis Patribus definitum fuisse, ut omnes liberti, qui ab Episcopis ex propriis familiis ecclesie manumissionis gratia titulantur, post decedentis Episcopi obitum, mox ut alius pervenerit Episcopus, infra anni spatium libertates suas repræsentent, quo secundum canonis sententiam per suas professiones debitam originis suæ conditionem agnoscant. Sed quia ita speciali modo sancta decrevit synodus, ut si ipsi liber-

si infra anni spatium supervenienti suo Pontifici chartulas libertatis suæ præsentare neglexerint, protinus eos in pristinam servitutis redigant conditionem, &c. Quia ergo comperimus, quosdam Pontifices, potius lucra sua ampliari studentes, quam de mercedis opere Domino placentes, liberos, quos ex familia ecclesiæ a suis prædecessoribus inveniunt, pro eo quod chartulas libertatis suæ infra consultum tempus non præsentant, statim eos in propriam servitutem redigere. Unde hoc pietatis studio, generali modo subrogamus beneficium, ut si iidem liberti forsitan ignoraverint ordinem canonum, aut certe, ut adsolet fieri, ad præsentandas libertates suas tepuerint, ipsius Pontificis sollicitudo, (qui) mox in sedem sibi creditam successerit, per clerum, aut domesticos perquirere procurabit, quos decedentes Episcopi de familiis ecclesiæ manumissionis gratia titulaverint; ut eosdem Pontifice præmonente ipsi liberi chartulas libertatis suæ repræsentent: qualiter nec liberti ecclesiæ de institutione canonum ignorantes se esse perhibeant, nec sacerdotis callida voluntas pateat; unde contra ordinem reducantur manumissi ad originem servitutis. Quos, si Pontifice præmonente, contempserint infra anni spatium suas libertates propriæ sedis Episcopo pandere, licitum sit ei secundum canonum sanctiones, in jure ecclesiæ suæ reducere servituros. *Cæsar. III. cap. 4.*

TITULUS XXIII.

LIBERTI ECCLESIE SEMPER SUNT AD-
DICTI IPSI ECCLESIE, CUJUS FUE-
RUNT SERVI, ET OMNES EORUM
POSTERI.

CAPUT I.

DE libertis, si qui presbyteri, vel diaconi ab Episcopis facti sunt secundum modum, quo canones antiqui dant licentiam, sint liberi, & tamen a patrocínio ecclesiæ, tam clerici, quam ab eis progeniti non recedant. Ab aliis quoque libertati traditi, & ecclesiis commendati, patrocínio Episcopi colligantur, & ne cuiquam donentur, a Principe hoc Episcopus postulet. *Tolet. III. cap. 6.*

CAPUT II.

Liberti ecclesiæ, quia nunquam moritur eorum patrona, a patrocínio ejusdem nunquam discedant, nec posteritas quidem eorum, sicut priores canones decreverunt. Ac ne forte libertas eorum in futura prole non pateat, ipsaque posteritas naturali ingenuitate obnitens, sese ab ecclesiæ patrocínio non subtrahat, necesse est, ut tam hi liberti, quam ab eis progeniti professionem Episcopo suo faciant, per quã ex familia ecclesiæ libertos effectos se esse fateantur, ejusque patrocínio non relinquunt, sed juxta virtutem suam obsequium ei, vel obedientiam præbeant. *Tolet. IV. cap. 69. Burch. lib. 3. cap. 185. Ivo part. 3. cap. 245. decret.*

CAPUT III.

Ecclesiæ liberti, eorumque progenies, eidem Basilicæ, de qua libertatis gratiam meruerunt, obsequia prompta, sinceraque parant, qui sicut hoc in obsequio pro possibilitate sui, quod utiles

Tom. V.

ingenui dabunt, ita quoque in emendatione culparum, quod inutiles ingenui sustinebunt. *Tolet. IX. cap. 15.*

TITULUS XXIV.

QUIBUS DE CAUSIS LIBERTI ECCLESIE IN SERVITUTEM REVOCENTUR.

CAPUT I.

Libertos, quos (Episcopi) sacerdotes, vel diaconos de ecclesiâ sibi commissâ facere voluerint, actus ecclesiæ proficere jubemus. Quod si facere contempserint, placuit eos ad proprium reverti servitium. *Agath. c. 49. Ivo part. 3. cap. 161. decret.*

CAPUT II.

Libertorum status, qui contra Episcopum suum vel patronam ecclesiâ nituntur decidi potius, quam conservari convenit, ut quorum libertas perniciofa est, sit salutifera servitus, & qui superbire noverint adepta libertate præditi, discant obedire subjecti. *Hispalen. II. cap. 8. in fine.*

CAPUT III.

Liberto, adversus ecclesiâ, cujus juris existit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Quod si præsumperit, placet ut stante commutatione, in servitutem propriam (ejus) revocetur, cui nocere conatur. *Tolet. IV. cap. 67. in fine. Burchard. lib. 3. cap. 176. Ivo part. 3. cap. 237. & part. 16. cap. 65. decret.*

CAPUT IV.

Liberti ecclesiæ, qui a patrocínio ejus discedentes quibuslibet personis adhæserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita fit, quia per obedientiæ contemptum ingrati actione tenentur. *Tolet. IV. cap. 70. Burch. lib. 3. cap. 184. Ivo part. 3. cap. 244. decret.*

CAPUT V.

De familiis ecclesiæ constituere presbyteros, & diaconos per parochias liceat, quos tamen vitæ restructio, & probitas morum commendat. Ea tamen ratione, ut antea manumissi libertatem status sui percipiant, & denuo ad ecclesiasticos honores succedant, &c. Quidquid autem talibus, aut per libertatem concessum, aut successione existiterit datum, aut a quolibet quoquo modo collatum, non licebit eis quippiam inde in extraneas personas transmittere; sed omnia ad jus ejus ecclesiæ, a qua manumissi sunt, post eorum obitum pertineant. His quoque, sicut & ceteris ecclesiæ libertis accusandi, vel testificandi adversus ecclesiâ aditus intercluditur. Ad quod si aspiraverint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt. *Tolet. IV. cap. 73.*

CAPUT VI.

Longinquitate sæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis: unde jam decretum est in anteriori universalis concilii canone, ut professionem suam liberti ecclesiæ debeant facere, &c. qui profiteantur se & de familiis esse ecclesiæ, & ecclesiæ obsequium nunquam relicturos. His adiciamus, ut quotiens cursum vitæ sacerdos impleverit, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis proge-

K k k

ni-

niti, chartulas suas in conspectu omnium debeant ipsi, qui substituitur, Pontifici publicare, & professiones suas in conspectu ecclesie renovare, quatenus status sui vigorem obtineant & obedientia eorum ecclesia non careat. Si autem aut scripturas libertatis suae intra annum ordinationis novi Pontificis manifestare contempserint, aut professiones renovare noluerint, vacuae, & inanes chartulae ipsae remaneant, & illi origini suae redditi sint perpetuo servi. *Tolet. IV. cap. 9.*

CAPUT VII.

Decet, ut hi, quorum parentes titulum libertatis de familiis ecclesiae perceperunt, intra ecclesiam, cui obsequium debent, causa eruditionis enutrientur. Contemptus quippe est patronorum, si ipsis neglectis, aliis ad educandum detur progenies manumissorum. Itaque censemus, ut sine status sui praesudicio, ab Episcopo habeantur in doctrinae obsequio, quatenus & illis debitum reddant famulatum, & nullum patiantur suae ingenuitatis detrimentum. Eos vero, qui aliter, quam sententia nostra decreverit, agere tentaverint, invitos jubemus ab Episcopis ad hoc ipsum reduci. Quod si forte parentes eorum eos Pontificibus suis dare contempserint, & alios sibi patronos adoptaverint, ingratorum libertorum lege feriantur. *Tolet. VI. cap. 10.*

TITULUS XXV.
DE CONJUGIO SERVORUM,
ET LIBERTORUM.

CAPUT I.

Quaecumque mancipia sub specie conjugii ad ecclesiae confugerint septa, ut per hoc credant posse fieri conjugia, minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a clericis defensetur: quia probatum est, ut sine legitima traditione conjuncti, pro religionis ordine statuto tempore ab ecclesiae communione suspendantur, ne in sanctis locis talis coitus misceatur. De qua re discernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poscit, personarum accepta fide restituti, sub separatione promissioni reddantur. Postmodum tamen a parentibus, atque dominis libertate concessa, si voluerint, eos propria voluntate jungant. *Aurel. IV. cap. 23.*

CAPUT II.

Cunctis ecclesiarum libertas, tam viris, quam feminis, eorumque propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa connubii, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quod si hoc factum quandoque patuerit, permixtione tali genita proles numquam merebitur jus debitae dignitatis, nec ecclesiae umquam carebit obsequiis cujus beneficio donum meruisse noscitur libertatis. *Tolet. IX. cap. 13.*

CAPUT III.

Si contingat quemcumque de libertis ecclesiae, eorumque profapiae contra primaevas, modernaque Patrum regulas aut Gotthis, aut Romanis ingenuis copulari, tam illis, quam eorum stirpi non licebit ab ecclesiae patrocinio evagari, sed ad debita obsequia reverti cogendi sunt, aut si redire noluerint, quaecumque vel parentes eorum, vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, vel in ejus patrocini-

no visi sunt acquisisse, insistente Pontifice, inditionem propriae reducantur ecclesiae. *Tolet. IX. cap. 14.*

CAPUT IV.

Dictum nobis est, quod quidam legitima servorum matrimonia, potestativa quadam praesumptione dirimant, non admittentes illud Evangelicum: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Unde nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur, etiam si diversos dominos habeant, sed in uno conjugio permanentes, dominis suis serviant. Et hoc in illis observandum est, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum. *Cabilon. sub Carolo cap. 30. Capitul. lib. 7. cap. 55. in addit. Burch. lib. 9. cap. 26. Ivo lib. 6. tit. 2. cap. 5. panorm. & part. 8. cap. 54. & 167. & part. 16. cap. 335. decret.*

CAPUT V.

Statuimus, & libere judicamus, ut quisquis liberam, hoc est, ex ancilla per manumissionem, & Regalem largitionem liberam factam, legitime in matrimonium duxerit, ulterius habere debet tamquam unam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis causa, & quamdiu illa vivat, nullam aliam accipiat, &c. *Tribur. cap. 38. Vid. Leon. epist. 90. cap. 4.*

TITULUS XXVI.
DE MANUMISSIS IN ECCLESIA.

CAPUT I.

De manumissionibus sane in ecclesia dicendis, si id nostri sacerdotes per Italiam facere reperiuntur, nostrae etiam erit fiducia istorum ordinem sequi, data plene licentia missio legato, ut quaecumque digna fide pro statu ecclesiae, & salute animarum agere potuerit, nos laudabiliter in conspectu Domini accepturos, &c. Ab universis Episcopis dictum est: *Omnibus placent haec. Carth. cap. 65. G. Afr. 31. L. Magunt. sub Raban. cap. 9.*

CAPUT II.

Item placuit, ut de manumissionibus in ecclesia celebrandis, ab Imperatore petatur. *Carth. cap. 83. G. Afr. 49. L.*

CAPUT III.

In ecclesia manumissos, & per testamentum ecclesiae commendatos, si quis in servitutem, vel obsequium, vel ad coloniarum conditionem imprimere tentaverit, animadversione ecclesiastica coercebitur. *Araus. cap. 7. Burch. lib. 3. cap. 187. Ivo lib. 2. tit. 9. cap. 3. panorm. & part. 3. cap. 154. & 247. decret.*

CAPUT IV.

Comperimus eos, qui in ecclesiis juxta consuetudinem a servitio fuerint absoluti, pro libito quorumcumque iterum ad servitium revocari, impium esse tractavimus, &c. quaecumque mancipia ab ingenuis dominis servitute laxantur, in ea libertate maneat, quam tunc a dominis perceperunt. Hujusmodi quoque libertas, si a quocumque pulsata fuerit, cum justitia ab ecclesiis defendatur, praeter eas culpas, pro quibus leges collatas servis libertates revocare jusserunt. *Aurel. V. cap. 7.*

CAPUT V.

Indignum est, ut ii, qui in sacrosancta ecclesia jure noscuntur legitimo manumissi, aut per epistolam, aut per testamentum, aut per longinquitatem temporis libertatis jure fruuntur, ne a quolibet injustissime inquietentur. Univerſa ſacerdotalis congregatio dixit: „Justum est, ut „ contra calumniatorum omnium verſutias de- „ fendantur, qui patrocinium immortalis eccle- „ ſiæ concupiscunt“, &c. *Matisc. II. cap. 7.*

TITULUS XXVII. COMMUNIA DE SERVIS, ET LIBERTIS ECCLESIAE, ET ALIORUM.

CAPUT I.

12. 9. 2. 6. 57. SI quos de servis ecclesiæ bene meritos sibi Episcopus libertate donaverit, collatam a successoribus libertatem placuit custodiri, cum hoc, quod eis manumissor in libertatem contulerit, quod tamen jubemus viginti solidorum numeri modum in terrula, vel vineola, vel hospitio tenere, &c. *Agath. cap. 7. Ivo part. 16. cap. 50. decret.*

CAPUT II.

12. 9. 2. 6. 54. Dist. 87. c. 7. Libertos legitime a dominis suis factos ecclesia, si necessitas exegerit, tueatur. Quos si quis ante audientiam aut pervadere, aut spoliare præsumperit, ab ecclesia repellatur. *Agath. 29. Ivo lib. 2. tit. 9. cap. 1. panorm. 3. cap. 159. 3. part. 16. cap. 15. decret.*

CAPUT III.

12. 9. 2. 6. 54. Fugitivi domos suas, aut familias deferentes, qui etiam si revocati fuerint, &c. ab Episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint, distrahantur. *Agath. 46. Caesar. lib. 7. cap. 78.*

CAPUT IV.

Mancipia monachis donata, ab Abbate non liceat manumitti. *Agath. cap. 56. Epau. cap. 8.*

CAPUT V.

De genere servili id decrevimus observandum, ut descendens inde posteritas, ubicumque quamvis post longa spatia temporum reperiatur in loco, cui auctores ejus constat fuisse depositos, studio sacerdotis in ea, quæ constituta est a devotis conditione, permaneat. Cui præcepto si quis sæcularium humanæ cupiditatis impulsu crediderit obviandum, quousque se corrigat, ab ecclesia suspendatur. *Aurel. IV. cap. 31.*

CAPUT VI.

De degeneribus servis, qui sepulchris defunctorum, pro qualitate ipsius monasterii deputantur, hoc placuit observari, ut sub qua ab auctoribus fuerint conditione dimissi, & sive hæredibus, sive ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conservari. Quod si ecclesia eas de fisci functionibus in omni parte defenderit, tam illi quam posteris eorum ecclesiæ defensione in omnibus potiantur, & occursum impendant. *Paris. cap. 9.*

CAPUT VII.

Innuente, & consentiente domino Reccaredo Rege id præcepit sacerdotale concilium, ut clericos ex familia fisci nullus audeat a Principe donatos expetere: sed tradito capituli sui tributo,

ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, usque dum vivunt regulariter administrant. *Tolet. III. c. 8.*

CAPUT VIII.

Liberti ecclesiæ, qui a quibuscumque manumissi sunt, & ecclesiæ patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum Patrum constituerunt, sacerdotali defensione a cujuslibet insolentia protegantur, sive in statu libertatis eorum, sive in peculio, quod habere noscuntur. *Tolet. IV. cap. 71. Burch. lib. 3. cap. 186. Ivo lib. 2. tit. 9. c. 2. panorm. 3. c. 246. 3. part. 16. c. 52. decret.* Dist. 87. c. 8.

CAPUT IX.

Quicumque libertatem a dominis suis ita percipiunt, ut nullum sibi in eis obsequium patronus retinet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinem liberi suscipiantur; quia directa manumissione absoluti noscuntur. Qui vero retento obsequio manumissi sunt, pro eo quod adhuc patrono servituti tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promovendi, ne quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis servi. *Tolet. IV. c. 72. Burch. lib. 2. cap. 25. Ivo lib. 3. tit. 5. cap. 5. panorm. 3. part. 6. cap. 126. decret.* Dist. 54. c. 5.

CAPUT X.

15. 9. 8. Cū multæ. cap. 3. Filii subdiaconorum, & superiorum hæreditatem parentum non accipiunt, & in servitutem ejus Ecclesiæ de cujus sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt, jure perenni manebunt. *Tolet. IX. c. 10. Ivo part. 6. c. 425. decret.*

CAPUT XI.

Qui ex familiis ecclesiæ, servituri devocantur in clerum, ab Episcopis suis libertatis, necesse est, ut percipiant donum: & si honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demum majoribus fungantur officiis. Quos vero flagitii sordidaverit incorrigibilis noxa, perpetua servitus conditionis religet in cæthenam. *Tolet. IX. c. 11. Ivo part. 6. c. 373. decret.* Dist. 54. c. 4.

CAPUT XII.

Si sacerdos libertatem servis ecclesiæ conferre voluerint, non a die consecrationis scripturæ, tempus annorum computatum tenebit, sed ex eo, cum eum, qui scripturam confecit, verius obiisse constiterit. *Tolet. IX. c. 12.*

CAPUT XIII.

Libertis ecclesiæ, eorumque propagini, ex omnibus, quæ de jure ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum dominum transactione quacumque deducere; sed si ex his quælibet vendere fortasse voluerint, sacerdoti ejusdem ecclesiæ offerant convenienter emenda, earumque pretia rerum, ut eis placuerit, aut dispensent, aut habeant. Nam & in dominium partis alterius, rei suæ censum nullo modo transire permittimus. Suis ergo filiis, vel propinquis, ejusdem ecclesiæ vel servitio, vel patrocinio subjugatis, quæcumque vendere, vel donare voluerint, aditus omnino patebit. *Tolet. IX. c. 16.*

CAPUT XIV.

Pietatis est maximæ, & religionis intuitus, ut captivitatis vinculum omnino a Christianis redimatur, &c. Nullus mancipium extra fines,

vel terminos, qui ad regnum Clodovei Regis pertineant, penitus debeat vendicare, ne, quod abfit, per tale commercium, aut captivitatis vinculo, vel quod pejus est, Judaicæ servituti mancipia Christiana teneantur implicita. *Cabilon. 9.*

CAPUT XV.

Servos, qui a suis dominis manumittuntur sub tribus testibus frui honore decernimus, qui præfentes libertati vires, & fidem adferent. *Trull. c. 86.*

CAPUT XVI.

Propter peccatum primi hominis humano generi poena divinitus illata est servitutis, ita ut quibus aspicit non congruere libertatem, his misericordius irroget servitutem, &c. Quantum attingit ad rationem, non est personarum acceptio apud Deum, qui mundi eligit ignobilia, & contemptibilia, & quæ non sunt, ut ea, quæ sunt, destrueret, ne gloriatur omnis caro, hoc est, carnalis potentia cum illo. Unus enim Dominus æqualiter, & dominis fert consultum, & servis. Meliore est subjecta servitus, quam elata libertas. Multi enim inveniuntur Deo libere servientes sub dominis constituti flagitiosis, qui etsi subjecti sunt illis corpore, prælati tamen sunt mente. *Isid. lib. 3. de summ. bono c. 47. apud Aquisgr. c. 104.*

CAPUT XVII.

Meminisse debent, qui res ecclesiæ, atque familiam sub manu sua habent, non eos debere se vere, & crudeliter cum eis agere; sed cogitare, quia utrorumque dominus est in cælis, & consuetum, atque antiquum ab eis servitium exigant, nihil superaddentes. *Aquisgr. II. sub Lud. part. ult. c. 20.*

CAPUT XVIII.

Servi ecclesiarum, quibuscumque potestatibus subditi, unde melior consuetudo, vel devotior commendatio ex tempore, & jussione domini Ludovici, vel certe domini Caroli, sive etiam Pipini non existit, saltem xx. diebus in anno, eidem ecclesiæ ad reficiendas ipsius ruinas absque molestia servire sinantur, &c. *Meld. 62.*

TITULUS XXVIII.

COMMUNIA DE LAICIS.

CAPUT I.

De stat. mon. 7. Greg. IX. c. 2. eod. tit. in 4. coll.

PRæcipimus tam dicecesanis Episcopis, quam personis, quæ præerunt capitulis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam appellatione remota compeſcant advocatos, patronos, vicedominos, rectores, & Consules, magnates, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, ac rebus, & si forsitan offederint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius, & quietius omnipotenti Deo valeant famulari. *Inn. III. in concil. gener. Lat. c. 12. in fine.*

CAPUT II.

Si quis clericus, aut laicus a communione suspensus, seu non communicans, ad aliam prope-ret civitatem, & suscipiatur sine commendati-cis litteris, & qui susceperunt, & qui susceptus est, communione priventur. Excommunicato vero proteletur ipsa correptio, tamquam qui mentitus sit, & ecclesiam Dei seduxerit. *Ap. c. 12. 13. G. 13. L. Capitul. lib. 1. c. 3.*

CAPUT III.

Fideles peccantes, vel infideles delinquentes verberans, ut ab eis timeatur, Episcopus, presbyter, diaconus, deponatur. *Ap. cap. 27. G. 28. L. Anf. lib. 6. c. 159.*

CAPUT IV.

Nullus propter opprobrium senectutis, aut juven-tutis, vel nobilitatem generis, a parvulis, & minus eruditis, si quid forte est utilitatis, aut salutis, inquirere negligat, &c. *Clemens epist. 3. post princ.*

CAPUT V.

Magistratum anno, quo agit Duumviratum, prohibere placet, ut se ab ecclesia cohibeat. *Elib. cap. 56.*

CAPUT VI.

Ne femine suo potius, quam maritorum nomine, laicis scribere audeant, qui fideles sunt, vel litteras alicujus pacificas, ad suum solum nomen scriptas, accipiant. *Elib. c. 81.*

CAPUT VII.

De Præsidibus, qui fideles ad præsidatum impetu profiliunt, ita placuit, ut cum promoti fuerint, litteras accipiant ecclesiasticas communicatorias: ita tamen, ut quibuscumque locis gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur, ut cum coeperint contra disciplinam publicam agere, tunc demum a communione excludantur. Similiter & de his fiat, qui remp. agere volunt. *Arelat. I. c. 7.*

CAPUT VIII.

Si qua mulier propter divinum cultum, ut æstimat, crines attondeat, quos ei Deus ad subjectionis materiam tribuit, tamquam præceptum dissolvens obedientiæ, anathema sit. *Gangr. cap. 17. Burch. lib. 8. c. 62. Ivo part. 7. c. 80. & part. 8. c. 320. decret. Cas. lib. 9. c. 54.*

CAPUT IX.

Divitias cum justitia, & benignitate * non reij-cimus. *Gangr. in fine. Ivo part. 8. c. 321. decret.*

CAPUT X.

Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe, sine litteris Episcopi sui. *Carth. I. c. 7.*

CAPUT XI.

Nullus peregrinorum sine pacificis suscipiatur epistolis. *Antioch. c. 7. Aquisgr. 49. Capitul. lib. 1. c. 3. Burch. lib. 2. c. 137. & 138. Ivo part. 6. c. 211. & 212. decret. & lib. 3. tit. 5. cap. 24. & 25. panorm.*

CAPUT XII.

Non oportere quemquam Christianorum cogi ad spectacula (*theatrorum, ceterorumque ludorum*) maxime quia in his exercendis, quæ contra præcepta Dei sunt, nulla persecutionis necessitas a quoquam adhibenda est, sed uti oportet, homo in libera voluntate subsistat sibi divinitus concessa. Corporatorum enim maxime periculum considerandum est, qui contra præcepta Dei magno terrore coguntur ad spectacula convenire. *Afric. c. 28. L. Carth. 62. G.*

CAPUT XIII.

Ut qui ludricam artem exercuerunt, si Christiani fiant, non cogantur ad eam redire: petatur ab Imp. *Afric. c. 30. L. Carth. 64. G.*

CA-

Dist. 45. Episcopum. 7.

Distinct. 38. cap. ult.

**

Distinct. 30. Quæcumque. c. 2.

Distinct. 70. Hæc. in fine. cap. 16. * operibus bonis.

Distinct. 71. Nullum. c. ult.

CAPUT XIV.

Admoneandi sunt domini subditorum, ut circa suos pie, & misericorditer agant, nec eos qualibet injusta occasione condemnent, non vi opprimant, non illorum substantias injuste tollant, nec ipsa debita, quæ a subditis reddenda sunt, impie, ac crudeliter exigantur. *Turon. sub Carolo c. 49. Capitul. lib. 2. c. 44.*

CAPUT XV.

Quia constat in ecclesia diversarum conditionum homines esse, ut sint nobiles, & ignobiles, servi, coloni, inquilini, & cetera hujuscemodi nomina, oportet, ut quicumque eis prælati sunt, clerici sive laici, clementer erga eos agant, & misericorditer eos tractent, sive in exigendis ab eis operibus, sive in accipiendis tributis, & quibusdam debitis, sciantque, eos fratres suos esse, & unum secum habere patrem Deum, cui clamant, *Matt. 6. c. Pater noster, qui es in cælis: unam matrem sanctam Ecclesiam quæ, eos intemerato sacri fontis utero gignit. Disciplina igitur eis misericordissima, & gubernatio opportuna adhibenda est, disciplina, ne indiscipline vivendo, auctorem suum offendant: gubernatio, ne in quotidianis vitæ commeatibus Prælatorum adminiculo destituti fatiscant. Cabil. sub Carolo c. 51.*

CAPUT XVI.

Laici in eorum ministerio obediant Episcopis

ad regendas ecclesias Dei, viduas, & orphanos defendendos, & ut obedientes sint eis, ad eorum Christianitatem servandam. Et Episcopi consentientes sint Comitibus, & iudicibus ad justitias faciendas, &c. *Magunt. c. 8.*

CAPUT XVII.

Lex Christi non specialiter clericis, sed generaliter cunctis fidelibus est a Deo attributa, licet in evangelio quædam sint præcepta specialia, quæ solummodo contemptoribus mundi, & Apostolorum sectatoribus conveniant, cetera tamen cunctis fidelibus, unicuique scilicet in ordine, quo se Deo servire devovit, indissimulanter observanda censentur. *Parisiens. sub Lud. & Loth. lib. 2. c. 7. in princ.*

CAPUT XVIII.

Christiani modo dissimiles sunt iis, qui Apostolorum tempore floruerunt; longe enim illi pietate, misericordia, aliisque virtutibus præstabant; nunc autem magna ex parte avaritia, aliisque vitiis abundant. *Parisiens. d. c. 7. post princ.*

CAPUT XIX.

Illud cunctis volentibus confirmatum est, ut qui disciplina ecclesiastica noxii, sive ingenui, sive servi, coercentur, nulli audeant eos tueri, & vindictam eorum in quoslibet ad potestatem Episcoporum pertinentium retorquere, &c. *Syn. apud B. Medardum c. 7.*

LIBER UNDECIMUS.

De hæreticis, & apostatis, & schismaticis.

TITULUS I.

NE QUISQUAM DE FIDE CATHOLICA DISPUTET IN TURBA: NEVE SYMBOLUM FIDEI COMPONAT.

CAPUT I.

Constituit sanctum concilium, ut nemini liceat aliam fidem proferre, conscribere, vel componere, quam eam, quæ præstituta, ac præscripta est a sanctis Patribus, qui Nicææ in Spiritu sancto coacti fuerunt. Qui autem audeant aliam fidem vel componere, vel producere, vel proferre volentibus converti ad agnitionem veritati sive ex Gentilitate, sive ex Judaismo, sive ab alia qualicumque secta; si quidem Episcopi, vel clerici sint, ab Episcopatu, & a clero removeantur, ac prohibeantur; si autem laici sint, anathemate percillantur. *Ephes. c. 7. refertur actiom. 1. concil. Chalced. post cap. 12. ejusd. Ephes.*

CAPUT II.

Decrevit sancta, atque universalis hæc synodus: aliam fidem nemini licere proferre, sive conscribere, aut exponere, vel sentire, vel aliter tradere. Sed eos, qui audent, vel componere aliam fidem, vel proferre, vel docere, vel tradere aliud symbolum volentibus ad cognoscendam se convertere veritatem ex ritu Pagano, sive Judaico, vel qualicumque hæretico, eos si quidem Episcopi, sive clerici sint alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & clericos a clero; quod si monachi

vel laici fuerint, anathematizari. *Chalc. act. 5. in def. in fine.*

CAPUT III.

Definimus, aliam fidem nulli licere proferre, aut conscribere, componere, vel sapere, vel etiam aliter docere, Qui vero præsumperit fidem alteram componere, vel proferre, vel docere, vel tradere, aut symbolum volentibus converti ad agnitionem veritatis ex Gentilitate, vel Judaismo, aut ex qualibet hæresi, aut qui novitatem vocis, vel sermonis adinventionem ad subversionem eorum, quæ nunc a nobis determinata sunt, introducere; hos, si quidem Episcopi fuerint, aut clerici, alienos esse Episcopos quidem ab Episcopatu, clericos vero a clero; si autem monachi fuerint, vel laici, anathematizari eos. *Syn. VI. CP. sub Const. IV. act. 17. in fine definit.*

CAPUT IV.

Igitur prædictum sanctum concilium, ut legimus, definiit Nicænum, aliam fidem nulli licere proferre, aut conscribere, vel componere, aut sapere, vel docere aliter, nec quidquam in fide sentire, aut proferre, quod his Patrum regulis possit obviare. Qui autem præsumperit componere aliam fidem, aut proferre, docere, vel tradere aliud symbolum ad viam veritatis converti desiderantibus de quacumque hæresi, vel ex Judaïs, vel ex Paganis Christianos se fieri volentibus, hi, si Episcopi fuerint, aut clerici, alienari quidem Episcopos ab Episcopatu, clericos a clero: si vero

mo-

monachi, aut laici fuerint, anathemate feriri.
Liber. ep. 1. in princ.

CAPUT V.

Pietatem veram pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo, nec cujusquam procaci, impudentique versutia, quasi de incerto, quid sequendum sit, finatis inquiri; & cum ab Evangelica, Apostolicaque doctrina nec uno quidem verbo liceat dissidere, aut aliter de scripturis divinis sapere, quam beati Apostoli, & Patres nostri didicere, atque docuerunt; nunc demum in disciplina moveantur, & impiæ quæstiones, quas olim mox, ut eas apta sibi corda diabolus excitavit, per discipulos veritatis Spiritus sanctus extinxit. Nihil autem iniquum est, ut per paucorum insipientiam ad conjecturas opinionum, & ad carnalium disputationum bella revocemur, &c. *Leo ep. 40. ad Marcianum Aug.*

CAPUT VI.

Compressa, vel remota inquietudine, ac pravitate paucorum, facile firmabitur probanda concordia, si in eam fidem, quam Evangelicis, & Apostolicis prædicationibus declaratam, per antiquos Patres nostros accepimus, & tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitus disputatione cujusquam retractationis admittitur, ne per vanam, fallacemque versutiam, aut infirma videantur, aut dubia, quæ in ipso lapide angulari Christo fundata sunt, & sine fine mansura, &c. *Leo ep. 48. ad eundem Marcianum Imperat.*

CAPUT VII.

Quia post illas Ephesinæ synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides catholica refutata, perversitas Eutychiana suscepta est, nihil ad confirmationem fidei Christianæ utilius potuit ordinari, quam ut prædicti facinus sancta synodus Chalcedonensis aboleret, & tanta illic haberetur cælestis cura doctrinæ, ut nihil cujusquam opinione resideret, quod a prædicationibus, vel Prophetis, vel Apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatione servata, ut rebellibus tantum, ac pertinacibus ab Ecclesiæ unitate rejectis, nulli correcto venia negaretur. Quid probabilius, quid religiosius poterit Pietas vestra discernere, quam ut quæ non tã humanis, quam divinis sunt statuta decretis, nullus ultra sinatur impetere; ne vere digni sint Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare, &c. Quis est, nisi aut Antichristus, aut diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem? qui in malitia sua inconvertibilis perseverans, per vasa iræ & suæ apta fallaciæ, falso diligentia nomine, dum veritatem se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare? &c. *Leo epist. 73. ad Leon. Imperat. post principium.*

CAPUT VIII.

Magnis hæreticorum audetur infidiis, ut inter Eutychis, Dioscorique discipulos, & eum, quem Apostolica sedes direxerit, diligentior, tamquam nihil fuerit ante definitum, tractatus habeatur, & quod totius mundi catholici sacerdotes in sancta Chalcedonensi synodo probant, gaudentque firmatum, in injuriam etiam sacratissimi concilii Nicæni, efficiatur infirmum, &c. Detestandum

ergo nobis est, perseveranterque vitandum, quod fraus hæretica nititur obtinere, nec in aliquam disceptationem pie, & plene definita, revocanda sunt; ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur ambigere, quæ manifestum est, per omnia Prophetis, & Evangelicis, & Apostolicis auctoritatibus consonare. Unde, si qui sunt, qui ab his, quæ cælitus sunt constituta, dissentiunt, suis opinionibus reliquantur, & ab unitate Ecclesiæ, cum ea, quam elegere, perversitate discedant. Nam nullo modo fieri potest, ut qui divinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis communionem socientur. Jactent se in sui eloqui vanitate, & de argumentationum suarum versutia, quæ inimica est fidei, gloriantur, nobis placet, Apostolicis obedire præceptis, dicentibus: *Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem seductionem hominum, &c.* Præceptioni tamen vestræ in eo adnitatur obedire, ut aliquos de fratribus meis dirigam, &c. Prænoscat igitur Pietas vestra hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra illos, a sede Apostolica profecturos; quia de rebus & apud Nicaeam, & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audent inire tractatum, tamquam dubia, vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas. Instructioni autem parvulorum nostrorum qui post laetis alimoniam cibo desiderant solidiore satiari, ministerii nostri præsidium non negamus, & sicut simpliciores non spernimus, ita a rebellibus hæreticis abstinemus, &c. *Leo ep. 76. ad eund. Leon. post princ.*

CAPUT IX.

Nemo vel clericus, vel militaris, vel alterius ejuslibet conditionis, de fide Christiana publice turbis adunatis, & audientibus*, tractare conetur in posterum ex hoc tumultus, & perfidiæ occasionem requirens. Nam injuriam facit judicio religiosissimæ synodi, si quis semel judicata, ac recte disposita revolvare, & publice disputare contendit, &c. *Valentinianus, & Marcianus Imperat. Chalced. act. 3.*

TITULUS II.

FIDE RECTA, ET OPERIBUS BONIS
CONSEQUIMUR CHRISTIANI ÆTERNAM FELICITATEM.

CAPUT I.

UNigenitus Dei filius Jesus Christus, &c. passus, & mortuus descendit ad inferos, resurrexit a mortuis, & ascendit in cælum, sed descendit in anima, resurrexit in carne, ascenditque pariter in utroque venturus in fine sæculi judicare vivos, & mortuos, & redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis, quam electis. Qui omnes cum suis propriis corporibus resurgent, quæ nunc gestant, ut recipiant secundum merita sua, siue bona fuerint, siue mala, illi cum diabolo pœnam perpetuam, & illi cum Christo gloriam sempiternam, &c. Non solum autem virgines, & continentes, verum etiam conjugati per fidem rectam, & operationem bonam, & sic placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem

Col. 2. b.

C. de summ. Trin. constit. 4. advenientibus.

c. 1. de sum. Trin. Greg. IX. & in 1. coll.

nem

nem pervenire. *Innoc. III. in concil. general. Lateran. cap. 1.*

CAPUT II.

2. Cor. 5. De pœn. 14. Greg. IX. c. 5. eod. tit. in 4. coll. Quoniã, ut ait Apostolus, omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus, sive bonum, sive malum fuerit, oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu colligere debeamus in cælis, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod *qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam*, &c. monemus, & exhortamur in Domino, &c. ut pias eleemosynas, & grata charitatis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram (*pauperum*) inopiæ consulatur, & vos per hæc, & per alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis felicitatis gaudia pervenire. *Innoc. III. in concil. gener. Lateran. cap. 62.*

CAPUT III.

Cunctis credentibus quæ continentur in symbolo (*Apostolorum*) salus animarum & vita perpetua bonis actibus præparatur. *Clem. epist. 1. ante medium.*

CAPUT IV.

Operum hic locus, hoc tempus est, meritum, sæculum futurum. Curratur igitur per viam mandatorum Dei, & a beatorum præceptorum Domini institutis, & a Spiritus sancti doctrina non recedatur. Quapropter præparanda sunt corda nostra, ac corpora, sanctæ mandatorum ejus, suorumque Episcoporum, ac prædicatorum obedientiæ militatura, ut suæ gratiæ jubeat nobis auxilium ministrari, & fugientes gehennæ pœnam ad vitam valeamus omnes pervenire æternam. *Clem. ep. 1. in fine.*

CAPUT V.

Decet omnes Christianos, ut eum imitentur, cujus nomen sortiti sunt: „ Quid prodest, fratres mei “ . Jacobus Apostolus, ait: „ si fidem quis „ dicat se habere opera autem non habeat? “ *Urban. epist. univ. in princ.*

CAPUT VI.

Sciendum est, quia in fide, & bonis operibus lex Christianorum subsistit. Nam fides prima est omnium virtutum in conversatione credentium. Unde & prima die, lux esse dicitur, cum a Deo, *Gen. 1. Fiat lux*, dictum fuisse describitur, id est, illuminatio credulitatis appareat: siquidem & propter hanc Christus in terram descendit. Opus autem bonum nihilominus a Christiano exigitur, quemadmodum in lege nostra scriptum est: *Sine fide impossibile est placere Deo*: sic etiam scriptum est: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est*. Hæc est lex Christiana, hæc est, quam quisque legitime custodiens, omnino salvabitur. *Nicolaus ad consulta Bulgar. cap. 1.*

CAPUT VII.

15. q. 1. a. 9. Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire, deinde a constitutis Dei, & Patrum nullatenus deviare. Unum quippe horum ad fidem pertinet,

alterum ad opus bonum. Sicut enim scriptum est: *Heb. 11. a. Sine fide impossibile est placere Deo*: sic rursus legitur: *Fides sine operibus est mortua*. *Hadrian. Jacob. 2. c. II. in libello dato Legatis, lecto apud synod. VIII. gen. CP. act. 1. Hormisd. epist. 7. Joann. CP. ad Hormisd. Eulal. Charrag. ad Bonif. II.*

CAPUT VIII.

Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant, &c. *Araus. II. cap. 18.*

CAPUT IX.

Episcopus habeat homilias continentibus necessarias admonitiones, quibus subjecti erudiantur, id est, de fide catholica, &c. & quibus operibus possit, promereri beata vita quibusve excludi. *Turonens. sub Carol. cap. 17.*

CAPUT X.

Initium actionis nostræ, de fide esse decrevimus, quæ honorum omnium est fundamentum, & quia *sine fide*, ut dicit Apostolus: *impossibile est placere Deo*. Fides tamen indiget opere, quia *fides sine operibus mortua est*: ideo B. Gregorius: „ Ille, inquit, vere credit, qui exercet „ operando, quod credit “ , &c. *Magunt. cap. 1.*

CAPUT XI.

Spes vero in Deum firmiter a cunctis Christianis tenenda est, unde Psalmista commemorat: *Psal. 61. Sperate in eo omnis congregatio populi*, & reliqua. Et iterum: *Spera in Deo, & fac bonitatem*. Et iterum: *Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit*. Et Apostolus: *Spe enim salvati facti sumus*. *Magunt. cap. 2.*

CAPUT XII.

Charitas Deus est, ut ait Joannes Apostolus: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*. Item Paulus Apostolus: *Finis, inquit, præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*. Charitatem ergo qui habet, omnia bona habet, quam ideo commemoravimus, quia volumus, ut firmiter ab omnibus æque catholicis conservetur. Augustinus quoque in sermone de laude charitatis dicit: „ Si ergo „ non vacat omnes paginas perferutari, omnium „ scripturarum secreta penetrare, tene charitatem, ubi pendet omnia; ibi tenebis, quod ibi „ didicisti “ , &c. *Magunt. cap. 3.*

CAPUT XIII.

Non his accommodanda fides est, qui cum polent integritate fidei, turpiter vivunt, & doctrinæ integritatem operibus destruunt. Utrumque enim Dei servis necessarium est, ut opus sermone, & sermo operibus comprobetur, &c. *Magunt. cap. 18.*

CAPUT XIV.

De fidei ratione, ut unusquisque juxta intellectum suæ capacitatis Domino largiente disceret, & intelligeret, atque operibus plene observaret. *Remen. cap. 1.*

CAPUT XV.

Extant innumera documenta quibus perdoctur, qualiter fides Christi primum expetenda sit, deinde opera fidei exercenda, quoniam fides nisi opera habeat, mortua est in semetipsa, Apostolo Jacobo testante: *Sicut enim, inquit, corpus Jac. 2. c. sine*

sine spiritu mortuum est; ita & fides sine operibus mortua est, &c. Quia propter unumquemque fidelis, si salvus esse vult, oportet, ut remotis perverfis consuetudinibus, quæ periculum animarum generant, fidem Christi, quam percipit, bonis operibus exornare non negligat. Constat ergo, quod fundamentum Christianæ religionis fides sit catholica, &c. Et quod nosse unumquemque fidelem oporteat, quia hæc fides vera, & fructuosa esse non potest, nisi bonis operibus exornetur, id est, fide, spe, & charitate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, unanimitate, concordia, justitia, pietate, misericordia, innocentia, & simplicitate, & ceteris similibus, quæ omnia in dilectione Dei, & proximi consistunt. Sine his enim nemo potest Deo placere, nec salvus esse quia teste Apostolo, *fides sine operibus mortua est in semetipsis*. Proinde necesse est, ut unumquisque Christianus diligenter perpendat, utrum in eo fides viva sit, bona opera agendo, an mortua, bona opera negligendo. Et si juxta documentum Apostoli ipsa fides sine operibus bonis mortua est, qua damnatione plectendi sunt illi, qui non solum eandem fidem bonis operibus non exornant, sed etiam diversis flagitiis eam commaculant? *Paris. sub Lud. & Lotb. lib. 1. cap. 1. Capit. lib. 6. cap. 160.*

CAPUT XVI.

Sicut initio nascentis Ecclesiæ fides operibus floruit, ita nunc iisdem neglectis apud quosdam marcescit, ut enim verbis B. Augustini scribentis in libro sermonum utamur: „Christus in nobis idem est, qui & illis: sed non idem animus in nobis, qui fuit in illis: eadem fides in nobis, sed non eadem devotio. In illis enim major erat fraternitas Christi, quam sanguinis: in illis sicut una fides, ita erat & una substantia; ut quibus erat communis Christus, communis esset sumptus“. Nefas enim putabant eum sibi participem non adsciscere in substantia, qui particeps esset in gratia. Non ergo verebantur, ne esurirent: sed potius timebant, ne alius esuriret. Nunc autem, ut idem B. Augustinus ait: „ita alter de alterius inopia non cogitat“, ut illud sit, quod dicit Apostolus: *Alius quidem esurit, alius ebrius est*, &c. Tunc sub Apostolis tanta fraternitatis dilectio fuit, ut in conventu suo nulla inveniretur indigentia: tanta autem modo Christianitatis dissimulatio est, ut in coetu nostro vix invenias locupletem. Locupletem autem vix inveniri dico, non facultatibus sed operibus. Ait autem Apostolus: *Divites sint in operibus bonis*. Locupletem enim in Ecclesia intelligi voluit, qui dives in Christo est, &c. *Paris. sub Lud. & Lotb. lib. 2. cap. 7.*

CAPUT XVII.

Procurandum est, ut dum in hac vita vivitur, bonis operibus insistatur. Admonet quippe Dominus in Evangelio: *Vigilate & orate; quia nescitis diem, neque horam*. Item: *Dies Domini sicut fur in nocte veniet*. Item: *Ambulate dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant*, &c. His documentis perdoceamur, quod indulta tempora poenitentiae in vanum non sint deducen-

da, & quod fides Christi bonis semper operibus exornanda. *Paris. d. lib. 2. cap. 10. in fine.*

CAPUT XVIII.

Multi fide tantum Christiani sunt, opere vero a Christiana doctrina dissentiunt, & attestante Jacobo Apostolo didicimus, fidem non solum otiosam, sed etiam esse mortuam sine operibus, ait enim: *Quid proderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Et B. Hieronymus: *Quid prodest, si impie agens Dominum voce invocas, quem operibus negas?* Sanctus quoque Papa Gregorius: „Quid prodest, si Re, demptori nostro per fidem jungamur, si ab eo moribus disjungamur?“ Iraque ille vere credit, qui exercet opere, quod credit. Magnopere fatagendum est, ut qui fideles esse dicuntur, si cum fidei Abraham benedici cupiunt, qui non tantum ex fide, sed ex operibus justificari meruit, beate vivere studeant, &c. Exornetur ergo sancta fides, ut vera, & fructuosa sit, spe, charitate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, unanimitate, concordia, justitia, pietate, misericordia, innocentia, & simplicitate, & ceteris similibus, quæ in dilectione Dei consistunt, & proximi, &c. *Troslejan. cap. 15.*

CAPUT XIX.

Recta sane, & irreprehensibilis fides, quam fulgor ex bonis operibus comitatur, omni bono vos implet, & decoram nactos gloriam ostendit; at operum fulgor, si expers videatur esse rectorum dogmatum, inculpatæque fidei, humanæ animæ nullo modo mea sententia utilis fuerit. Nam sicut fides absque operibus mortua est, ita, si veritas, & dicas opera absque fide mortua, verum esse fatemur. Igitur simul fulgeat cum honestæ vitæ gloria, etiam immaculatæ fidei candor, &c. *Cyrrill. in exposit. symboli Nicæn. in princ. post conc. Ephes.*

CAPUT XX.

Christianismus vere est scientiam inveniens venerabilis sanctæ Trinitatis: per hanc sanctam scientiam ab ignorantia liberatus homo, gratia filius Dei vocatur, detergens maculas peccatorum per bona opera, ex quibus proprie purgata mens fit susceptibilis sanctæ Trinitatis, & unitatis. *Theodore. contra Sabellian. ante fin. post Liberari brevior.*

CAPUT XXI.

Quamvis non minus sanctas regulas, quam in catholicam fidem delinquatur, & diabolus non pro fidei pravitate, sed ob perversitatem operum perpetuo maneat condemnatus. Nam sicut unicuique sine fide impossibile est placere Deo, ita & fides si non habeat opera, mortua est in semet ipsa. *Anastaf. Bibliot. in proem. synod. CP. ad Hadrian. II.*

TITULUS III.

COMMUNIA DE FIDE.

CAPUT I.

SI quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie, & secundum veritatem omnia, quæ tradita sunt, & prædicata sanctæ catholicæ, & Apostolicæ Dei Ecclesiæ, perindeque a sanctis Pa-

Jac. 2. 6.

Jac. 2. 6.

Jac. 2. 6.

1. Corin. II.

1. Timot. 6.

Jac. 2. 6.

Matt. 26.
1. Theff. 5.
Joann. 6. 12.

Patribus, & venerandis universalibus quinque conciliis usque ad unum apicem verbo, & mente; condemnatus sit. *Later. conc. sub Martin. c. 17.*

CAPUT II.

Infidelitas dum non credit futurum Dei iudicium, peccandi licentiam præbet: peccatum vero hominem passionibus obnoxium facit. Fides autem, futurum Dei iudicium esse credens, continet homines a peccato. *Clem. ep. 3. ante med.*

CAPUT III.

Fides omnes actus hominis præcedere debet, quia (*dubius in fide infidelis est*) nec eis omnino credendum, qui veritatis fidem ignorant. *Xyst. epist. 1. in fin. Vid. Nicæn. 45. apud Jul. ep. 2. c. 11. Hadr. c. 4. ad Episc. Mediom. Capit. lib. 5. c. 183. & lib. 7. c. 147. in add. Burch. lib. 1. c. 144. Ivo part. 5. c. 257. decr. Ans. lib. 3. c. 88.*

CAPUT IV.

Est locus apud Deum, videlicet, sanctæ Ecclesiæ unitas, in qua supra petram statur, dum confessionis soliditas humiliter tenetur. *Fabian. ep. 3. ante med. Xyst. III. ep. sing. in med. Greg. lib. 7. ep. 53. ad Secundin. in med.*

CAPUT V.

Dulcissima mihi tua dilectio in hoc, quod præcipue in bonis moribus vivit; quod se per abstinentiam affligit; quod doctrinæ Dei vehementius insistit; hoc studiosius cogitet, nec errorem schismaticorum sequens, a sanctissima universali Ecclesia divisa possit inveniri. Et quid tot labores proderunt, si in unitate fidei inventi non fuerint? quæ ante Dei omnipotentis oculos in bonis actionibus animam præcipue custodit? &c. *Gregor. epist. 2. ad Secundinum, ante med. lib. 7. registr. cap. 53.*

CAPUT VI.

Indubitanter doctoribus pie, & recte tractantibus verbum veritatis, ipsisque sacra scripturæ lucidissimis expositoribus, id est Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, ceterisque in catholica pietate quiescentibus, reverenter auditum, & obtemperanter intellectum submittimus; & pro viribus quæ ad salutem nostram scripserunt amplectimur. *Valent. sub Lothar. c. 1.*

CAPUT VII.

Illud nobis simpliciter, & fideliter tenendum, ac docendum placet, juxta Evangelicam, & Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium (*sanguinis Christi*) teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum*, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam, &c. *Valent. sub Lothario c. 4.*

TITULUS IV.

DE APOSTATIS, ET DE PÆNITENTIA ILLIS IMPONENDA.

CAPUT I.

DE iis, qui prævaricarunt sine vi, aut sine rerum ablatione, aut sine periculo, aut alia *Tom. V.*

de causa, ut tempore Licinii evenit; & si indigni essent humanitate, tamen benigne cum eis agendo, si vere eos pœniteat, tres annos inter audientes, fideles sint. Septem annos subiicient se, duos vero annos sine oblatione communicabunt populo in orationibus. *Nicæn. c. 11.*

CAPUT II.

Qui vero prius vocati per gratiam, & priorem viam testati cingulos deposuerunt, postea vero ad vœnitum, ut Canes reversi sunt, & pecunias ac beneficia dederunt, ut ad malitiam redirent, hi decem annis subiicient se (*sint* inter pœnitentes, L.*) post tres annos auditionis. In his autem omnibus exquirere oportet voluntatem eorum, & pœnitentiæ speciem. Nam qui timore, & lacrymis, & humilitate*, & bonis operibus conversionem, opere non specie simulata demonstrant; hi impleto definito tempore auditionis, orationum participes fient: postea licebit Episcopo aliquid humanius de eis consulere. Qui vero non differre videntur, & putant eis sufficere habuisse locum ingrediendi in ecclesiam ad conversionem, omne tempus adimpleant. *Nicæn. c. 12. G. 11. L. Ans. lib. 11. c. 141.*

CAPUT III.

Si qui vero (*ex his*) decesserint, vetus, & canonica lex servetur: ut si quis decedat, ultimo, & necessario viatico non privetur. Si vero deploratus cõmunionem accepta revixerit, inter oratione tantum communicantes sit. Et generaliter quocumque decedente petente eucharistiam, Episcopus cum exploratione ei conferat. *Nicæn. c. 13. G. 12. L. Tribur. c. 31. Mart. Brach. c. 83. Burchard. lib. 18. c. 6. Ivo part. 15. c. 31. decr. Ans. lib. 11. cap. 22.*

CAPUT IV.

De catechumenis lapsis placuit, ut tribus annis auditores sint, postea orent cum ceteris catechumenis. *Nicæn. c. 14. G. 13. L.*

CAPUT V.

Quidam, sicut accepimus, qui ad sacri undam baptismatis voluntarii accesserunt, veterem hominem omnino non exuunt, ut novum perfectius induant, cum prioris ritus reliquias retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem scriptum sit: *Maledictus homo, qui terram duabus viis ingreditur:* & indui vestis non debeat lino, lanaque contexta, statuimus, ut tales per Prælatos ecclesiarum ab observantia veteris ritus omnimodo compescantur: ut quos Christianæ religioni liberæ voluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in ejus observatione conservet: cum minus malum existat, viam Domini non agnoscere, quam post agnitam retro ire. *Imm. III. in concil. gen. Lat. c. 70.*

CAPUT VI.

Si clericus ob metum Judæi, Græci, vel hæretici negaverit nomen Christi, eiiciatur; si nomen clerici, deponatur, sed post pœnitentiam, ut laicus suscipiatur. *Ap. c. 2.*

CAPUT VII.

Beatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, una cum reliquis

De pœn. dist. 5. Si quis, cap. 4.

** in afflictionis permancant.*

** patientia.*

26. q. 6. c. 6. De his, c. Si quis, 6.

De apostat. 4. Gr. IX. c. 3. de Judæis, in 4. coll.

Eccles. 3. Dentor. 22.

2. Per. 2.

3. q. 4. c. 3.

& 1. de her. Greg. IX. c. in 1. coll.

Joann. 3. b.

** ipso.*

sanctis collegis suis statuit, dicens: Accusandi, vel testificandi licentia denegatur iis, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suæ, ejusque violatores, recedentes, & apostatæ nominantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reversionem suam, non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus: quia vir duplex animo incostans est in omnibus viis suis. *Anaclet. epist. 1. post princ. Ivo lib. 4. tit. 7. c. 8. panorm. 5. c. 237. decr. Anf. lib. 3. c. 10.*

Jacob. 1. d.

CAPUT VIII.

Adjectum est quosdam Christianos ad apostasiam, quod dici nefas est, transeuntes, & idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione profanatos, quos a Christi corpore, & sanguine, quod dudum redempti fuerant, renascendo, jubemus abscindi: & si resipiscentes forte ad lamenta fuerint aliquando conversi, his quamdiu vivunt, agenda pœnitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda: quia docente Domino, nolimus mortem peccatorum sed ut convertantur, & vivant. *Syrie. epist. 1. c. 3. Raban. de pœnit. cap. 33.*

Ezech. 18.

CAPUT IX.

De his christianis, qui inter eos, a quibus fuerant captivati, immolatiis cibus asseruntur esse polluti, consultationi charitatis tuæ hoc etiam respondendum esse credimus, ut pœnitentiæ satisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione pensanda est. Et si hoc terror extorserit, si ve fames suaserit, non dubitetur abolendum; cum hujusmodi cibus pro metu, aut indigentia, non pro religionis veneratione sit sumptus. *Leo ep. 73. c. 5. ad Nicet. Aquil.*

CAPUT X.

Qui convivio solo Gentilium, & escis immolatiis usi sunt, possunt jejuniis, & manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothitis abstinere, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem idola adoravere, aut homicidiis, vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti. *Leo ep. 90. ad Rustic. Narbon. cap. 17. Burch. lib. 10. cap. 37. Ivo part. 11. cap. 62. decret.*

CAPUT XI.

Non adoretis idola, neque immoletis carnes, quia Dominus non recipit ista. *Greg. II. epist. 5. ad Thuringos.*

CAPUT XII.

Quicumque in vobis susceperunt Christum dominum nostrum, in ipso ambulent radicati, & superædificati, & confirmati fide, &c. Discedit filii ab idolorum cultura, & accedite, & adorate dominum Deum nostrum, &c. *Greg. II. ep. 6. ad Saxones, in medio.*

CAPUT XIII.

Qui fidem respuit, quam promisit, ab illo, a quo susceptus est, & qui fide ejus interventor extitit, debet per omnia revocari. Jam vero si non

Matt. 18. c.

audierit eum, quem ipse pro se dederat vadem dicendum est Ecclesiæ, a qua faciente majori studio ad ovile proprium ovis reduci convenit, quæ erravit; & ut ad viam veritatis, quæ Christus est, redeat modis omnibus revocari: si quidem ab ea, tamquam a matre, tamquam a magistra suadendum est illi, quatenus videat, quoniam apostatam spiritum imitatus est, quod in veritate non steterit, &c. Porro si nec Ecclesiam audierit, sit omnibus revera sicut ethnicus, id est Gentilis, ac per hoc jam merito per potestates exteras tamquam extraneus opprimatur, &c. Nam nisi moverentur potestates Christianæ adversus hujusmodi, quomodo rationem redderent de imperio suo Deo? quippe cum pertineat hoc ad Reges sæculi Christianos, ut temporibus suis pacatam, & sine deminutione velint servari matrem suam Ecclesiam, unde spiritualiter nati sunt. *Nic. ad consulta Bulgar. c. 18.*

Joann. 8. f.

Matt. 18. c.

CAPUT XIV.

Presbyteri, qui immolarunt, & postea reversi sunt ad certamina pro religione peragenda, si non artificio quodam, ut præpararent, & persuaderent se tormentis subiectos fuisse, hi honoris quidem cathedram teneant, sed neque offerant, neque concionentur, neque ministrent in sacris ministeriis. *Ancy. c. 1. Burch. lib. 5. c. 40. Ivo part. 2. c. 49. decr.*

Distinct. 50. c. 32. Presbyteros.

CAPUT XV.

Si diaconi eodem modo sacrificarunt, & rursus ad certamen redierunt, alium quidem honorem habeant. Sed cessent ab omni sacro ministerio, panem, & calicem non ferant, neque prædicent. Si vero aliqui Episcopi videant labores, & humilitatem, ac tranquillitatem * eorum, & velint * mansuetudinem. plus eis dare, aut auferre, habeant potestatem. *Ancy. cap. 2. Burch. lib. 5. c. 41. Ivo part. 2. c. 50. decr.*

d. 4. 3. §. 1.

** mansuetudinem.*

CAPUT XVI.

Qui fugientes capti sunt, vel a suis proditi, vel bona amiserunt, vel tormenta tulerunt, vel in carcerem coniecti sunt, & se Christianos esse proclamaverunt, si per vim manus eorum ad cibum intulerunt, sed semper confessi sunt se esse Christianos, & dolorem ejus rei demonstrarunt habitu, & vitæ humilitate, hi extra peccatum sunt, & a communione non sunt prohibendi. Et si majoris examinis causa, vel ignoranter prohibiti sunt, statim recipiantur. Idem de clericis, & laicis censendum. Sed & hi laici possunt ordinari, si alias vitæ probabilis sint. *Ancy. c. 3.*

d. cap. 32. Presbyteros. §. 2.

CAPUT XVII.

De iis, qui per vim immolarunt, & cenam sumperunt cum idolis. Quicumque habitu meliore profecti sunt, & veste pretiosiore accubuerunt, annum audiant, triennio subiciantur, biennio oratione tantum communicent, postea in integrum restituantur. *Anc. c. 4.*

CAPUT XVIII.

Qui vero cum veste lugubri profecti sunt, sed accubuerunt semper cum lacrymis, si triennium subjectionis impleverunt, sine oblatione recipiantur. Si non comederunt, duos annos subiciantur, tertio communicabunt sine oblatione, quarto anno

anno

anno integre percipient. Episcopi autem possint modum conversionis considerantes, humanius agere, aut plus temporis prorogare. Sed & antiqua vita examinetur, & ita humanitas metiatur.

Anc. c. 3. G. 4. L.

CAPUT XIX.

De his, qui minis punitionis, & ablationis bonorum, & exilii, sacrificarunt: & ante hanc diem non eos poenituerit, neque conversi sunt: tempore autem hujus synodi reverti cogitant. Placuit, ut hinc ad magnam diem (*Paschalis*) ad audiendum recipiantur; post eam diem triennio poeniteant subjecti, & post aliud biennium communicent (*in oratione*) sine oblatione, & ita in integrum restituantur sexennio completo. Si qui vero ante synodum suscepti fuerunt ad poenitentiam, ab eo tempore initium sexennii ducant. Si quod vero mortis periculum ex morbo aliave causa venerit, recipiantur. *Anc. c. 6. G. 5. L.*

CAPUT XX.

De his, qui simul coenarunt in Gentilium festo, in separato loco Gentilium, sed ipsi sua cibaria attulerunt, & comederunt, biennio poeniteant subjecti, & recipiantur. Sed an cum oblatione, Episcopi considerent, & uniuscujusque vitam advertant. *Anc. c. 7. G. 6. L.*

CAPUT XXI.

Qui bis, vel ter per vim sacrificarunt, quadriennio subjecti poeniteant, biennio autem sine oblatione communicent, septimo integre recipiantur. *Anc. c. 8. G. 7. L.*

CAPUT XXII.

Qui non solum deviarunt, sed & coegerunt alios fratres, hi triennio audiant, sexennio subjecti poeniteant, annum communicent sine oblatione, ut decimo expleto integre participent. Hoc autem tempore eorum vita consideretur. *Ancyr. 9. G. 8. L.*

CAPUT XXIII.

Placuit, ut quicumque post fidem baptismi salutaris, adulta aetate ad templum idololatrurum accesserit, & fecerit, quod est crimen capitale, nec in fine eum ad communionem suscipere. *Eliber. cap. 1.*

CAPUT XXIV.

Flamines, qui post fidem lavacri, & regenerationis sacrificaverint; eo quod geminaverint scelera, accedente homicidio, vel triplicaverint facinus, cohaerente mœchia; placuit, eos nec in fine accipere communionem. *Eliber. c. 2.*

CAPUT XXV.

Flamines, qui non immolaverunt, sed munus tantum dederunt, eo quod se a funestis abstinerunt sacrificiis, placuit, in fine eis præstare communionem, acta tamen legitima poenitentia. Item ipsi, si post poenitentiam fuerint mœchati, placuit, ulterius eis non esse dandam communionem, ne lusisse de Dominica communionem videantur. *Eliber. c. 3.*

CAPUT XXVI.

Idolo datum qui accepto ferunt; quinquennio a communionem arceantur. *Elib. c. 40.*

CAPUT XXVII.

Si quis fidelis apostata per infinita tempora ad

ecclesiam non accesserit, si tamen fuerit reversus, nec fuerit idololatra; post x. annos placuit eum communionem accipere. *Elib. c. 46.*

CAPUT XXVIII.

Post biennium accipiant communionem sacerdotes, qui corona sacrificantium tulerunt. *Eliber. cap. 55.*

CAPUT XXIX.

Si Christianus, vel gentilis ad idolum Capitolii sacrificandi causa ascenderit, & viderit, pari crimine teneatur fidelis post x. annos acta poenitentia recipiatur. *Elib. c. 57.*

CAPUT XXX.

Qui apostatant, & antequam se ad Ecclesiam repræsentent, nec quidē poenitentiam agere quarunt, & postea infirmitate arrepti, petunt communionem; placuit, eis non dandam communionem, nisi revaluerint, & egerint dignos fructus poenitentia. *Arel. I. c. 23.*

CAPUT XXXI.

De his, qui in persecutione prævaricati sunt, si voluntarie fidem negaverint, hoc de eis Nicæna synodus statuit; ut quinque annis inter catechumenos exeant, & duos inter discommunicantes, ita ut communionem inter poenitentes non præsumant: in potestate tamen, vel arbitrio erit Episcopi, ut si eos ex animo errorem desistere, & agere poenitentiam viderit, ad communionem pro ecclesiastica humanitate suscipere. *Arel. II. c. 10. Vid. Nic. c. 11.*

CAPUT XXXII.

Si qui vero dolore victi, & pondere persecutionis, negare, & sacrificare compulsi sunt: duobus annis inter catechumenos, triennio inter poenitentes habeantur, a communionem suspensi. *Arel. II. cap. 11.*

CAPUT XXXIII.

Non oportet Christianos relinquere Ecclesiam Dei, & abire, atque angelos nominare, & conventus facere, ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere, &c. quæ prohibentur. Si quis in ea idololatria reperiatur, anathema sit; quod reliquerit Dominum nostrum filium Dei pro idololatria. *Laod. cap. 35. Capitulum lib. 1. cap. 16.*

CAPUT XXXIV.

Apostatis misericordia, & reconciliatio non negetur. *Carth. cap. 46. G. Carth. III. cap. 35. L. Afric. 12. L. Burch. lib. 4. c. 36. Ivo part. 1. c. 230. decr.*

CAPUT XXXV.

Circa eorum personas, qui se post unum, & sanctum lavacrum vel profanis sacrificiis dæmonum, vel incesta lavatione polluerunt, eam censuræ formam duximus esse servandam, ut his juxta synodum Nicænam, satisfactionis aditus non negetur, &c. acturi vero poenitentiam usque in diem mortis, non sine spe tamen remissionis: qui ejus largitatem & solus obtinet, & tam dives misericordiæ est, ut nemo desperet, &c. *Valentin. Galk. c. 3. Vid. Nicæn. c. 11.*

CAPUT XXXVI.

Qui in prævaricatione rebaptizari, sine aliqua necessitate, vel tormento lapsi sunt, Nicæ-

De consecr. d. 2. Scenici. 96.

nae synodi statuta servant, quae de pravicatoribus sancita esse noscuntur; ut annis VII. inter catechumenos orent, & duobus inter catholicos, & postea moderatione, & clementia Episcopis fidelibus in oblatione Eucharistiae communicent. *Averd. c. 9. Vid. Nicæn. c. 11.*

CAPUT XXXVII.

Catholici, qui ab idolorum cultu se non custodiunt, nec ad integram accepti baptismi gratiam revertuntur; vel qui cibis idolorum cultibus immolatis gustu illicitae praesumptionis utuntur; ab Ecclesiae coetibus arceantur. *Aurel. II. cap. 19.*

CAPUT XXXVIII.

Si quis post acceptum baptismi sacramentum, ad immolata daemones sumenda, tamquam ad vomitum revertitur; si commonitus a sacerdote, se corrigere ex hac pravicatione noluerit, a communione catholica pro emundatione sacrilegii suspendatur. *Aurel. IV. c. 15.*

CAPUT XXXIX.

Si quis Christianus ut Gentilis, apud ferae, vel praecudis exta juraverit, invocatis nominibus paganorum, nec commonitus resipiscat; donec reatum emendet, a consortio fidelium, vel Ecclesiae communione pellatur. *Aurel. IV. c. 16.*

CAPUT XL.

Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui festa Gentilium celebrat. *Trull. cap. 62. 63. Pœnit. Rom. tit. 7.*

CAPUT XLI.

In eos, qui jurant, ut pagani, canon poenitentias, nos excommunicationem imponimus. *Trull. c. 95.*

CAPUT XLII.

Exod. 10. d. Praecepta Domini sunt: *Non facies tibi sculptibile, neque omnem similitudinem, &c.* Item: *Exod. 22. d.* *Qui immolat Diis, occidetur, &c.* Cultores idolorum, veneratores lapidum, accensores facularum, & excultores fontium, admonemus ut agnoscant, quod ipsi spontaneae se morti subiiciunt, qui diabolo sacrificare videntur, &c. Ac proinde omne sacrilegium idololatriae, vel quidquid illud est contra sanctam fidem, in quo insipientes homines captivati, diabolicis culturis inserviunt, sacerdotis, vel iudicis instantia inventum, ut sacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos vero, qui ad talem errorem accurrunt, & verberibus coerceant, & onustos ferro dominis suis tradant, &c. Ingenui perpetua excommunicationis sententia feriantur, & artiori exilio ulciscantur. *Tolet. XII. c. 11.*

CAPUT XLIII.

Si quis, sive sit vir, sive mulier, aliquem a reata credulitate, & catholica fide inlusione diabolica averterit; expedit ei, ut Evangelicus intonat sermo, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris, &c. *Tribur. c. 50.*

CAPUT XLIV.

Quoniam quartum Pascha persecutionem jam apprehendit; satis est iis, qui delati quidem sunt, in custodiamque coniecti, tormentaque non susserenda, & intolerabilia flagella, & multas alias

graves necessitates sustinuerunt; postea autem sunt a carnis imbecillitate proditi; etiam si non ab initio suscepti sunt, propter gravem lapsum; consecutum tamen, quia multum decertarunt, & diu resisterunt, non enim sponte ad ea deveniunt, sed a carnis imbecillitate proditi; nam & stigmata Jesu in suis corporibus ostentant, & anno jam tertio deflent: eis ab adventu per revocationem in memoriam; alii quadraginta dies iungantur, quos cum jejunasset Dominus noster Jesus Christus, postquam baptizatus fuerat, tentatus est a diabolo. In quibus & ipsi cum valde exercitati fuerint, & constantius jejunaverint, vigilabunt in orationibus, &c. *Petrus Alexandr. in serm. de poenit. c. 1.*

CAPUT XLV.

Qui postquam in custodiam traditi sunt, & in carcere, tamquam in obsidione afflictiones, gravesque fetores passi sunt, postea autem sine bello tormentorum captivi facti sunt, nimia virium inopia, & quadam caecitate contracti, his placet annum ad aliud tempus adjungi, &c. His, qui nihil ejusmodi passi sunt, nec fidei fructum ostenderunt; sed ad vitium transfugerunt, a metu, & timiditate, proditi, nunc autem veniunt ad poenitentiam; necesse est, & conveniens infrugiferae ficus parabolam proponere: Habebat quis ficum plantatam in suo vineo, & venit quaerens in ea fructum, & non invenit, &c. qua ante oculos accepta, & ostenso digno fructu poenitentiae in tanto temporis intervallo (*annorum IV.*) magis ju-

vabuntur, His, qui sunt omnino desperati, & poenitentiam non agunt, & pellem Aethiopsis immutabilem possident, & pardi varietates; dicitur, quod alii ficui dictum est: *Nequaquam ex te fructus fiat in aeternum, & ideo statim quoque exarescit, &c.* His, qui simularunt, sicut & David, qui se epilepticum fingebat, ne moreretur, quamvis revera epilepticus non esset, & non nude negationi inscripserunt, sed in multis angustiis, tamquam pueri consilio, & prudentia praediri inter pueros insipientes, inimicorum insidias ludificati sunt; vel, ut qui altaria pervaserint, vel tamquam qui chirographum dederint, vel ut qui pro se ethnicos immiserint; etiam si nonnulli eorum, qui confessi sunt, ut audivi, aliquibus eorum cesserunt: quoniam maxima cautione vitarunt, ne ipsi suis manibus ignem facerent, & daemones impuros suffirent. Quoniam ergo propter ignorantiam eos id fecisse, (non) comperitum est; eis semestrem imponitur in poenitentia conversionis. His autem, qui servos Christianos pro se submiserunt; servi quidem, ut qui ipsi sub manu essent, & quodam modo ipsi quoque in dominorum custodia essent, minisque ab ipsis terri, & propter eorum metum eo compulsi, & lapsi; anno opera poenitentiae ostendant deinceps discantes, ut servi Christi, facere Christi voluntati, & eum timere, &c. Liberi autem tribus annis in poenitentia examinabuntur, tum quod dissimulaverint, tum quod effecerint, ut servi sacrificarent, &c. His autem, qui proditi sunt, & exciderunt, qui & ipsi ad certamen accesserunt, se esse Christianos confitentes, & in custodiam cum

Matth. 4. d.

c. III.

Luc. 13. b.

c. IV.

Matth. 21. b.

Marc. 11. b.

c. V.

1. Reg. 21. d.

c. VI.

c. VII.

c. VIII.

- tormentis coniecti sunt, æquum est in exultatione cordis vires simul addere; & eis in omnibus communicare, & in orationibus, & in participatione corporis, & sanguinis, & sermonis adhortatione, &c. His quoque qui tamquam ex somno ipsi ad certamen parturiens, & trahere differens profiliunt, sibi autem pugnae maritimæ, & multæ fluxuum inundationis attrahunt vel potius fratribus peccatorum carbonem accendunt; ipsis quoque communicandum est, ut qui in nomine Christi ad id veniant, &c. Non est æquum, ut vel clerici, qui sua sponte aufugerunt, lapsi autem, & reluctati sunt, amplius in sacro ministerio maneat, ut qui Domini gregem reliquerint, & se ipsos vituperaverint, &c. Quando lapsi sunt, ut qui perperam se gesserint, & se ipsos vituperaverint non possunt amplius sacra ministeria obire, &c. eis sufficit communio, &c. His, qui pecuniam dederunt, ne ut ab omni improbitatis molestia omni ex parte remoti essent, crimen intendi non potest. Damnum enim, & jacturam pecuniarum sustinuerunt, ne ipsi animæ detrimento afficerentur, &c. Unde nec eos, qui omnia reliquerunt propter salutem animæ, & secesserunt, licet accusare, tamquam aliis propter ipsos detentos. Nam & Ephesi pro Paulo Cajum, & Aristarchum in theatro comprehenderunt una cum Paulo peregrinantes, &c. Si qui autem vim multam, & necessitatem passi sunt, quique & in ore ferrum, & vincula acceperunt, & propter bonam fidei affectionem suas quoque manus uri fortiter pertulerunt ad profanum sacrificium eis invitis adductas; quemadmodum mihi scripserunt ex custodia beatissimi martyres de iis, qui sunt in Libya, & alii etiam in sacris comministri; hi simul testificantibus reliquis quoque fratribus possunt esse in sacro ministerio inter confessores collocati; ut & qui in multis tormentis mortificati fuerint, & non amplius potuerint vel loqui, vel dicere, vel moveri, ut resisterent iis, qui vim afferebant, &c. *Petrus Archiepiscopus Alexandr. & martyr. in serm. de pœnitentia, c. 2. 3. &c. usque ad 14.*

CAPUT XLVI.

Facta est (*synodus*) & apud sacrorum comministros, qui habitant in Græcia; nihilo secius autem, & apud eos, qui habitant in Hispania, & Gallia; & placuit hoc, quod hic, & ubique, ut iis quidem, qui lapsi sunt, impietati autem præfunt, venia quidem detur pœnitentibus, ac resipiscentibus, eis autem locus cleri non detur. Iis autem, qui impietatis auctores non fuerunt, sed vi, & necessitate tracti sunt; visum est dari veniam, habere autem etiam locum in clero: maxime quia probabilem defensionem attulerunt, & visum est hoc quodammodo œcumenico quodam concilio factum esse, &c. *Athanasius epist. ad Rufinianum post princ.*

CAPUT XLVII.

Masculorum, & animalium initores, & homicidæ, &c. & idololatræ eadem condemnatione digni habentur. *Basil. ep. ad Amphilocho. c. 7.*

CAPUT XLVIII.

Qui Christum negavit, & salutis mysterium

transgressus est, eum toto vitæ suæ tempore deflere, & confiteri convenit, in tempore, quo e vita excidit sacramento dignus habitus, propter fidem divinæ clementiæ. *Basil. ad Amphilocho. cap. 72.*

CAPUT XLIX.

Qui in barbarorum incursione fidem in Christum violarunt factis sacramentis Gentilibus & quibusdam nefariis, quæ idolis magicis oblata sunt, ab eis gustatis; ii secundum leges a Patribus jam editas, & canones dispensentur, &c. *Basil. ad Amphilocho. c. 80.*

CAPUT L.

Si quis fidem in Christum negavit, vel ad Judaïsmum, vel idolorum cultum, vel Manicheïsmum, vel aliud quid tale impietatis genus descivisse visus sit; qui suapte quidem sponte ad ejusmodi malum irruens, deinde ad se rediens, totum vitæ suæ habet tempus pœnitentiæ. Numquam enim si mystica peragatur oratio, Deum una cum populo adorare dignus censetur; sed seorsum præcabitur, a sacramentorum autem communione omnino erit alienus; in hora autem sui excessus sacramenti parte dignus censebitur. Si autem contigerit, ut is præter spem vivat; in eodem judicio rursus vitam traducet mysticorum sacramentorum ad exitum usque expers. Tormentis autem, & gravibus suppliciis excruciat, præstituto tempore pœnas dent, sanctis Patribus in eo clementia sic usis, tamquam anima non lapsa sit, sed corporalis imbecillitas tormenais non resistens. Quare mensura eorum, qui in fornicatione peccarunt, & vi, doloreque expressa transgressio in conversione commensurata est. *Greg. Nyss. ep. canon. c. 2.*

CAPUT LI.

De pœnitentia, quæ constitui debet iis, qui religionem Christianam abnegarunt. *Methodius Patriarch. Constantinopolitanus.*

TITULUS V.

DE PœNITENTIA IMPONENDA HÆRETICIS RESIPISCENTIBUS.

CAPUT I.

Venientes a Novatianis, vel Montensibus per manus tantum impositionem suscipiantur: quia quamvis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt baptizati; præter eos, qui forte a nobis ad illos transeuntes rebaptizati sunt. Hi si resipiscentes, & ruinam suam cogitantes redire mauerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt. *Innoc. ep. 2. c. 8.*

CAPUT II.

Si quis de catholica Ecclesia ad hæresim transiit fecerit, rursusque ad Ecclesiam recurrat: pœnitentia huic non denegetur, quod cognovit peccatum suum, & post x. annos pœnitentiæ ei communio detur. Si infantes fuerint transducti, incunctanter recipi debent. *Elib. c. 22. Anselm. lib. 11. c. 128. Pœnit. Rom. tit. 7. c. 4.*

CAPUT III.

Lapsis, id est, qui in catholica (fide) baptizati sunt, si prævaricatione damnabili post in hæresim transierint; grandem redeundi difficultatem sanxit antiquitas, quibus nos annorum mul-

multitudine breviate, poenitentiam biennii conditione infra scriptae observationis imponimus, ut praescripto biennio, tertio (*die*) sine relaxatione jejurent, & ecclesiam studeant frequentare poenitentium locum, standi, orandi humilitatem ita noverint observandam; ut etiam ipsi, cum catechumeni egredi commonentur, abscedant. Constituto tempore admittantur ad altarium; aut si noluerint, statuta praeteritorum canonum implere debent. *Agathens. c. 60.*

C A P U T IV.

De iis, qui post baptismi sacramentum ad haereticis lapsum carne suadente descendunt, & agnoscunt rectum, ad unitatem fidei catholicae venire desiderant; in Episcoporum potestate consistat, cum eos viderint dignam poenitentiam agere, quando, vel qualiter communioni pristinae reformentur. *Aurel. IV. c. 8.*

C A P U T V.

Syricius constituit, ut si quis conversus de Manicheis rediret ad Ecclesiam, nullatenus communicaret, nisi tantum relegationi monasterii diebus vitae suae teneretur obnoxius; ut jeuniis, & orationibus maceratus, probatus sub omni examinatione usque ad ultimum, die transitus sui, humanitate Ecclesiae viaticum eis largiretur. Hic constituit, haereticos sub manus impositione recipi, & reconciliari praesente cuncta Ecclesia. *Ex Pont. in Syric.*

T I T U L U S VI.

DE RECIPIENDIS HAERETICIS, CUM RESIPISCUNT.

C A P U T I.

Errant, qui putant Domini sacerdotes post lapsum, si condignam egerint poenitentiam Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum sacerdotium condigne custodierint. Et ipsi, qui hoc putant, non solum errant, sed etiam contra traditas Ecclesiae claves disputare, & agere videntur, de quibus dictum est: *Quaecumque solveritis, &c.* Nos vero indubitanter, tam Domini sacerdotes, quam reliquos fideles, post dignam satisfactionem, posse redire ad honores credimus, restante Domino per Prophetam: *Numquid, qui cadit, non adiciet, ut resurgat; & qui aversus est non revertetur?* &c. Mundatur ergo homo a peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio, &c. *Callist. epist. 2. in fin. Burch. lib. 19. c. 42. Ivo lib. 3. tit. 11. c. 16. parvum. & part. 6. c. 48. decr.*

C A P U T II.

Si aliquando (*Pelagiani*) in se Dei adjutorium quod hucusque negaverunt, provocaverint, & opus sibi ejus auxilium esse cognoverint, &c. damnant haec, quae hucusque senserunt, & aliquando animum rectis disputationibus commodantes ab hac aliquantulum labe correcti, veris se sanandos consiliis tribuant, atque submittant. Quod si fecerint, erit in potestate Pontificum, istis aliquatenus subvenire, & talibus aliquam curam praestare vulneribus, quam solet lapsis, cum resipuerint, Ecclesia non negare; ut a suis remoti praeci-

pitiis, intra ovile Domini redigantur: ne foris positi, & tanto praesidio a fide munitionis exclusi, periculis omnibus exponantur devorandi luporum dentibus, atque vexandi; quibus obistere hac, qua illos in se irritaverant, doctrinae perveritate non possunt. *Innoc. epist. 25. ad concil. Carthag. in fin.*

C A P U T III.

Jubemus sane, quia Christus Dominus noster propria voce signavit, nolle se mortem morientis, sed ut revertatur, & vivat; ut si unquam ad sanum deposito pravi dogmatis errore, resipuerint (*Pelagius, & Celestius,*) damnaverintque ea, quorum se ipsi pravariatione damnaverunt, eis medicinam solitam, id est, receptaculum suum, ab Ecclesia non negari: ne dum eos redeuntes forsitan prohibemus, vere extra ovile remanentes, expectantis hostis rapidis faucibus gloriatur, quos * in semetipsos spiculis malae disputationis armarunt. *Innocent. epist. 26. ad concil. Milevit. in fine.*

C A P U T IV.

De his qui in hac causa gravius peccavere (*in pseudosynodo Ephesina*) & ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici synodo vindicarunt, ut humilium fratrum simplicitate arrogantiae suae praesudiciis aggravarent; si forte resipiscunt, & a facti sui defensione cessantes, in condemnationem proprii convertuntur erroris: horum si satisfactio talis accedit, quae non refutanda videatur, maturioribus Apostolicae sedis consiliis reservetur; ut examinatis omnibus, atque perpensis, de ipsis eorum actionibus, quid constitui debeat, astimeretur. Neque prius in ecclesia, cui te Dominus voluit praesidere, cujusquam talium nomen ad altare recitetur, quam quid de eis constitui debeat, rerum processus ostendat. *Leo epist. 44. ad Anatum Episc. CP. in med.*

C A P U T V.

Primates synodi (*Ephesinae*) nec resistentibus sibi fratribus, nec consentientibus perceperunt, cum ad infringendam catholicam fidem, & ad execrabilem haereticam roborandam, alios privilegio honoris exuerint, alios consortio impietatis infererint, &c. Verumtamen quia tales sibi maxime sua iniquitate nocuerunt, & majoribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina; nullis unquam epistolis definiti, etiam talibus si resipiscerent, veniam denegandam. Et quamvis incomparabiliter inimicissimam Christianae religioni haereticam detestemur, ipsos tamen, si corrigantur, & digna se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia Dei non judicamus alienos: sed potius cum gementibus gemimus, & cum flentibus flemus, & sic utimur justitia commotionis, ut non amittamus remedia charitatis, &c. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium, quam injustum, non sunt catholicae fraternitati ita honorabiles, ut fuerunt, suas tamen adhuc obtinent sedes, & Episcopatus sui honore potiuntur, aut per veram, & necessariam satisfactionem pacem Ecclesiae recepturi, aut si haereticam tuebuntur, professionis suae merito judicandi. *Leo epist. 49. ad Pulcheriam in fine.*

CA.

Dist. 50. cap. 14. Ponde. ret. S. Errant.

Matt. 16. c.

Hier. 3. b.

Ezech. 18. g. & 33. c.

** quas, p.*

CAPUT VI.

Distin. 50.
Quia sanctitas. c. 16.
* divisat.

Tua sanctitas hoc a nobis requisivit, ut sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi rationem scriberemus; dum dicis de hoc canonum diversorum legisse diversas * sententias, alias resurgendi, alias nequaquam posse, &c. Post dignam satisfactionem credimus posse redire ad honorem, &c. *Gregor. epist. 4. in med. ad Secundin. lib. 7. registr. c. 53. Raban. c. 1. de pœnit. Burch. lib. 19. c. 43. Ivo lib. 3. tit. 11. cap. 15. panorm. & part. 6. c. 85. decr.*

CAPUT VII.

Quicumque clerici ex Donatistis correcto consilio ad catholicam unitatem transire voluerint, secundum uniuscujusque Episcopi catholici voluntatem, atque consilium, qui in eodem loco gubernat ecclesiam, si hoc paci Christianæ prodesse visum fuerit, in suis honoribus suscipiantur; sicut prioribus ejusdem divisionis temporibus factum esse manifestum est, &c. Non ut concilium quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissolvatur: sed ut illud maneat circa eos, qui sic transire ad catholicam volunt, ut nulla per eos unitatis compensatio procuretur. Per quos autem, vel omnimodo perfici, vel adjuvari manifestis fraternarum animarum lucris catholica unitas in locis, in quibus degunt, visa fuerit; non eis obstit, quod contra honores eorum, quamvis salus nulli interclusa sit, in transmarino concilio statutum est; id est, ut ordinati in parte Donati, si ad catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum transmarinum concilium, exceptis his, per quos catholica unitati consulatur. *Afric. cap. 35. L. Carthag. cap. 69. G.*

CAPUT VIII.

Morborem, qui longissimi sunt, difficillimi curatu esse solent: sic animus hæreseos tenebris obrutus, lumen veritatis difficillime admittit. *Taras. CP. in VII. syn. act. 1. post princ.*

CAPUT IX.

De Eustathio Ariano sæpius lapsus, sæpe restitutus ad Episcopatum. *Basiliius in epist. ad Occidentis Episcop. & in epist. ad Terentium Comitum VII. syn. act. 1. in med. referuntur.*

CAPUT X.

In primis cum a vi cessatum esset, synodusque præsentium, & eorum, qui longinquas regiones incolebant, Episcoporum haberetur, nec modo comministris, qui per Græciam passim habitant, verum etiam in Galliis, & Hispania, communi decreto placuit: ut & hic, & ubique gentium quicumque lapsi fuissent proprio arbitrio, & antesignani fuissent impietatis, si resipiscerent; ignoscendum quidem illis, verum non restituendos in cleri numerum. Qui vero non auctores, sed necessitate, & violentia compulsi fuissent, visum est illis quidem ignoscendum, & in cleri locum restituendos, maxime cum probabilem defensionem, & excusationem dederint, &c. Hac de causa clero per ea tempora ignotum est: qui vero in errorem seducti erant, & violentia huc compulsi data quoque his communio est: quemadmodum hæc & Romam scripta sunt, Romanorumque

Ecclesiam omnia comprobasse constat. *Athanas. ad Rufinianum apud VII. syn. act. 1. post med.*

CAPUT XI.

Ille Evangelicus junior filius, &c. & anulum fidei recepit, & stola circumdatur, per quam quid aliud, quam sacerdotii declarantur insignia? &c. *Ex concilio Alexandrino Rufinus lib. 10. c. 28. apud VII. syn. act. 1. post med.*

CAPUT XII.

Qui in Sardicensi synodo fuerant, &c. reddiderunt sedes Paulo, & Athanasio, & Marcello Ancyrano apologiam afferenti, & dicenti non intellectum suum librum, cum ipse etiam averfaretur omnes, qui purum hominem Christum dicunt. *Socrates in hist. eccles. Triper. lib. 4. c. 23. VII. syn. act. 1. post med.*

CAPUT XIII.

Tarasius dixit: „ Plurimi jam canonici, sanctorumque synodorum, & Patrum libri lecti sunt, qui docent nos reversos ab hæresi recipere debere, modo non subsit improba aliqua causa “. *VII. syn. act. 1. post med.*

CAPUT XIV.

Ut scriptum est ab historicis, B. Meletius creatus fuit ab Arianis Episcopus, & cum ascendisset ambonem, prædicavit consubstantialitatem, & tamen illius electio reprobata est. *Petrus Hadriani PP. vicarius in syn. VII. act. 1. post med.*

CAPUT XV.

Demetrius diaconus armamentarius sanctæ ecclesiæ CP. dixit: „ Quandoquidem in priora actione visum est magnæ, & generali synodo, insequenti doctrinam Patrum, & legislationem ecclesiasticam; eos, qui ex hæresi revertuntur, recipiendos: quin etiam rursus admittendos, qui ab hæreticis ordinati sunt, modo orthodoxam fidem sapiant: ecce astant ante fores Episcopi, qui libellos confessionis orthodoxiæ suæ paulo ante legerunt, rogantes, ut admittantur “. &c. Sancta synodus respondit: *Adsint, &c. VII. syn. act. 3. in princ.*

CAPUT XVI.

„ Scitis, inquit, Sabaſ monachus, & Præses Studii, beatum nostrum Patrem Athanasium ad Rufinianum, scripsisse, hæreticorum antesignanis satis sit, ut ad pœnitentiam recipiantur “. &c. Constantinus Episcopus Constantiæ Cypri dixit: „ Juvenalis, quique stabant a partibus illius, principes erant synodi latronum, attamen in quarta synodo recepti sunt “. &c. Tarasius dixit: „ Quin etiam Eustathius hæresiarcha Macedoniorum fuerat, sed tamen B. Basiliius Pater noster cum libello illum recepit “. &c. *VII. syn. act. 3. post princ.*

CAPUT XVII.

Hæreticos, qui in excessu e vita pœnitentiam agunt, recipere oportet: recipere autem non sine judicio; sed examinantes, an veram pœnitentiam ostendant, & si fructus habent, qui salutis studium testificentur. *Basil. ep. ad Amphilocho. c. 5.*

TITULUS VII.

HÆRETICI, CUM RECIPIUNTUR AB ECCLESIA DETESTENTUR HÆRESIM, IN QUA FUERUNT.

CA-

CAPUT I.

1. q. 7. c. 8.
Si quis.

DE iis, qui se Catharos (*Novarianos, L.*) nominant, & ad catholicam, & Apostolicam ecclesiam revertuntur, recepta manus impositione, maneat in clero. Sed prius scripto confiteantur, quod sentiant, & sequentur catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ dogmata, hoc est, cum his, qui secundas nuptias contraxerunt, communicabunt, & cum his qui persecutione prevaricati sunt, de quibus tempus, & ratio (*pœnitentiæ, L.*) definita est ut ipsi in omnibus sequantur dogmata catholicæ Ecclesiæ. Illi igitur omnes, sive in vicis, sive in urbibus soli inveniuntur ordinati, permanent in eodem ordine; sed si ad catholicam Ecclesiæ Episcopum, vel presbyterum aliqui ex istis pertinent, is Episcopus in sua dignitate, ut par est, maneat, (*similiter presbyteri, & diaconi, L.*) & qui vocatur a Catharis Episcopus, presbyteri habeat honorem, nisi forte Episcopo videatur honorem nominis Episcopi eidem relinquere. Sed si id displiceat, inveniatur locum Chorepiscopi vel presbyteri, in quo in clero esse videatur. *Nicæn. cap. 8. refert VII. synod. act. 1. ante med. Innoc. epist. 22. cap. 5. ad Episcop. Maced. Tolletan. XII. cap. 4.*

CAPUT II.

Plurimos (*Manichæorum*) investigatio nostra reperit, &c. quos potuimus emendare, correximus, & ut damnarent Manichæum cum prædicatione, & disciplinis suis, publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione compulimus, & ita de voragine impietatis suæ confesos pœnitentiam concedendo levavimus. *Anast. epist. 1. cap. 3. Leo epist. 2. ad Episcopos Italia.*

CAPUT III.

1. c. 7. c. 42.
Si quis.

Dilectionem tuam duximus commonendam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, [si quisquam de his, qui a nobis in hæreticorum, atque schismaticorum sectam delapsus, & te utcumque hæreticæ communionis contagione macularit, respiciens, in communionem catholicam sine professione legitimæ satisfactionis habeatur.] Saluberrimum enim, & spiritualis medicinæ utilitate plenissimum est, ut sive presbyteri, sive diaconi, aut cujuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad Catholicam fidem, quam jam pridem amiserant, rursus reverti ambiunt, prius errores suos, ipsos auctores errorum damnari a se sine ambiguitate fateantur, &c. *Leo ep. 3. ad Episcopum Aquilien. & ep. 83. ad Altinum Episcopum. Ivo lib. 3. tit. 10. cap. 4. part. 6. cap. 97. decr. Anselm. lib. 12. cap. 39. Tarrac. lib. 4. cap. 13.*

CAPUT IV.

Joann. 10.
b. c.
Luc. 9. 8.

Si fideliter, atque utiliter (*Eutyches*) dolet, & quam recte mota sit Episcopalis auctoritas, vel se reum cognoscit, vel si ad satisfactionis plenitudinem omnia, quæ ab eo male sunt sensa, viva voce, & præsentis subscriptione damnaverit, non erit reprehensibilis erga correctum quantumque miseratio. Quia Dominus noster, verus, & bonus pastor, qui animam suam posuit pro ovibus suis; & qui venit animas hominum sal-

vare, non perdere; imitatores nos vult esse suæ pietatis, ut peccantes quidem justitia coerceat, conversos autem misericordia non repellat. *Leo epist. 10. cap. 6. ad Flavian. CP.*

CAPUT V.

Si ipse (*Eutyches*), qui in hanc tentationem incidit, respiscat, ita ut per libellarem satisfactionem propriam damnet errorem, communio ei sui ordinis non negetur. *Leo epist. 13. & epist. 17. ad Pulcheriam in fine.*

CAPUT VI.

Si condemnatus (*Eutyches*) presbyter plena satisfactione corrigitur, sententia, qua obstrictus est, relaxetur. *Leo epist. 18. ad Julian. Episc. in fine.*

CAPUT VII.

Si deposita imperitiæ suæ vanitate (*Euty-chiani*) respiscunt, omnique errore damnato, fidem veram, singularemque suscipiunt, misericordia eisdem Episcopalis benevolentia non negetur, mansuro judicio, quod præcessit, si impietas merito condemnata, in sua pravitate persistit. *Leo epist. 9. ad Flavianum Episcop. CP. in fine.*

CAPUT VIII.

Quosdam Episcopos de his, qui rebus impiis videntur præbuisse consensum, reconciliationem reposcere, & catholicorum communionem desiderare, tam nostrorum, quam fratris, & coepiscopi mei Anatholii, cui testimonium ferre dignamini relatione cognovimus, quorum desideriis sic præbemus effectum, ut correctis, & quæ male sunt facta, propria subscriptione damnantibus, participata nostrorum, quos misimus, cura cum supradicto Episcopo pacis gratia tribuatur, quia devotionis utrumque est Christianæ, ut & pertinaces veritas justa coerceat, & conversos charitas non repellat. *Leo ep. 37. ad Pulcheriam August. circa finem.*

CAPUT IX.

Qui plenis satisfactionibus male gesta condemnant, & accusare magis se eligunt, quam tueri, pacis, & communionis nostræ unitate lætentur, ita ut digno prius anathemate, quæ contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim [in Ecclesia Dei, quæ corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet, verus immaculati agni sanguis emundet. *Leo ep. 38. c. 2. ad Anatolium Episcop. CP. Ivo part. 2. cap. 9. decret.*

CAPUT X.

Quicumque in illa in synodo (*Ephesina*) quæ nomen synodi nec habere potuit, nec meretur, & in qua malevolentiam suam Dioscorus, imperitiam autem Juvenalis ostendit, dolent, &c. se metu victos, & terrore superatos ad consensum scelestissimi judicii potuisse compelli, & communionem catholicam obtinere desiderant, satisfactioni eorum pax fraterna præstetur, ita ut non dubiis professionibus Eutychem cum suo dogmate, cumque consortibus suis anathematis execratione condemnent. *Leo epist. 44. ad Anatolium Episc. CP. in med.*

CA.

1. q. 1. c. 68.

CAPUT XI.

Pene omnes, qui in consensum præsentium aut traducti fuerant, aut coacti, rescindendo quod statutum fuerat ab illis, & condemnando quod scripserant, perpetuam culpæ abolitionem, & Apostolicæ pacis gratiam sunt adepti, &c. *Leo epist. 49. ad Pulcheriam ante finem.*

CAPUT XII.

Si conscientiam suam voluisset (*Atticus presbyter*) probare sinceram, non Eutychen sibi odiosum fuisse, sed quod perfidiam ipsius reprobaret, atque damnaret, debuerat confiteri, &c. Prædictus Atticus, ut ab omni suspitione contraria liber appareat, quid in Eutychete anathematizet, ac damnat, evidenter ostendat, & in damnationem erroris expressi remota omni dubitatione subscribat, ita ut Chalcedonensis symboli definitionem de fide, cui etiam dilectio tua subscribendo consensit, & quæ Apostolicæ sedis firmavit auctoritas, profiteatur se per omnia servaturum, adjecta subscriptione propriæ manus, quæ in ecclesia Christiano populo præsentem recitetur, ut pro catholica fide neque nos negligentes, neque ipse ultra suspectus habeatur. Qui si in eadem pravitate perdurans præceptis salubribus parere noluerit, sententiam synodi Chalcedonensis, cuius definitionibus resultat, recipiet. *Leo ep. 75. ad Anatolium Episcop. CP. in med.*

CAPUT XIII.

Agnovimus quosdam presbyteros, diaconos, ac diversi ordinis clericos, quos Pelagiana, vel Cælestiana hæresis habuerit implicatos, ita in vestra provincia ad communionem catholicam pervenisse, ut nulla ab eis damnatio proprii exigatur erroris, & pastoralibus excubiis nimium dormitantibus, lupos ovium pellibus tectos in ovile dominicum non depositis bestialibus animis introisse, &c. Congregata apud vos synodo provincialium sacerdotum, omnes sive presbyteri, sive diaconi, sive cuiuscumque ordinis clerici, qui de Pelagianorum, Cælestianorumque consortio in communionem catholicam ea imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, quæ nunc saltem, postea quam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus sui superbi erroris auctores, & quidquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaque decreta synodalia, quæ ad excisionem hæreseos Apostolicæ sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & & in omnibus approbare, plenis, & apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obscurum, nihil inveniatur ambiguum, quoniam novimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacumque particula dogmatis execrandi, qua se a damnatorum societate discreverint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non salvum, &c. *Leo ep. 84. ad Aquilejan. Episcop. in princ.*

CAPUT XIV.

1. 9. 7. c. 20. Donatum Salicinensem ex Novatiano cum sua, ut comperimus, plebe conversum, ita *Tom. V.*

minico volumus gregi præfidere, ut libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & plenissime confiteatur catholicam veritatem. [*Maxim. 1. 9. 7. c. 29.*] Maximum quoque ex laico, licet reprehensibiliter ordinatum, tamen si Donatista jam non est, & a spiritu schismaticæ pravitatis alienus, ab Episcopali, quam quoquomodo adeptus est, non repellimus * dignitate, ita ut ipse libello ad nos edito * *repellat. mus.* catholicum se esse manifestet. *Leo epist. 85. ad Episc. African. cap. 3.*

CAPUT XV.

Quia de Hierosolymitanorum professione respondimus, hoc quoque existimavimus salutis eorum causa competenter addendum, ut si communionis Apostolicæ se dederint unitati, & professionem suam scripto indicent, quam Legatis nostris apud Constantinopolim positis offerant, aut per suos ad nos dirigant, aut fraternitati vestræ tradant, eodem tamen tenore conscriptam, quæ ad nos modis omnibus seu sub nostra ordinatione deferatur. *Hormisd. epist. 6. ad Epiphanium Episc. CP. ante finem.*

CAPUT XVI.

Si per pœnitentiam condemnaverint (*Eustathiani*) omnia hæc, quæ maledixerunt, acceptabiles fiant, atque ideo singula, quæ debeant condemnare, synodus credidit exponenda. Quod si quis tenuerit hæc, tamquam hæreticus, & anathematizatus, & sine communione, ac damnatus abiiciatur. *Gangr. in princ.*

CAPUT XVII.

Novatianum in communionem recipi non debere, nisi suscepta pœnitentia incredulitatis præteritum damnet errorem. *Arel. II. cap. 9.*

CAPUT XVIII.

Qui ex hæresi convertuntur Novatianorum, Photinianorum, aut Quartodecimanorum, aut fideles, aut catechumeni eorum, non ante suscipiantur, quam anathematizent omnem hæresim, eam præsertim, in qua erant; tunc vero, qui apud eos fideles dicebantur, cum didicerint fidei symbola, peruncti sancto chrismate, communicent sanctis mysteriis. *Laod. 7.*

CAPUT XIX.

Quod si dicunt se resipuisse, doceant per scripturam suam resipiscentiam, & execrationem fidei, quam CP. susceperunt, præterea ab hæreticis separent se, & simpliciores minime decipiant. *Basil. in epist. ad Evaisenos VII. synod. act. 1. in med.*

CAPUT XX.

Resipiscentes ab hæresi anathematizare scripto hæresim, est traditum ab Apostolis, & ceteris sanctis Patribus, & conciliis universalibus, & provincialibus. Basilius Ancyranus resipiscens e libello dixit. *II. synod. act. 1. in princ.*

TITULUS VIII.

HÆRETICI SINE FORMA ECCLESIAE BAPTIZATI, SI AD ECCLESIAM VENIUNT, ITERUM BAPTIZENTUR.

CAPUT I.

DE Paulianistis, (*et Cataphrigis, L.*) qui ad *1. 9. 1. Si* Ecclesiam catholicam confugerunt, defini- *quis. c. 52.*
M m m tum

tum est, ut rebaptizentur omnino. Si qui vero antea clerici fuerunt, si sine culpa, & reprehensione esse videantur, rebaptizati ordinentur a catholica Ecclesiae Episcopo. Si vero in examine inutiles reperiantur, deponantur. Idem de diaconis, & ceteris ex clero eadem ratione servetur. *Nicæn. c. 19. refert Inn. ep. 22. c. 25. ad Episcop. Maced. Anf. lib. 9. c. 55. in addit.*

CAPUT II.

Conversos ab hæresi ita suscipimus. Arianos, & Macedonianos, & Sabbatianos, & Novatianos, qui se dicunt Catharos, & Aristeros*, & Quarto-decimanos, sive Tetraditas, & Apollinaristas suscipimus datis libellis, & anathematizata omni hæresi, quæ non sentit, ut sentit Ecclesia sancta Dei catholica, & Apostolica, & signatos, vel unctos primum sancto unguento in fronte, & oculis, & naribus, & ore, & auribus, & signantes eos dicimus: *Signum domini sancti Spiritus.* Eunomianos vero, qui in unam immersionem baptizantur, & Montanistas, quos nunc Phrygas dicimus, & Sabellianos, qui hyjopatoriam docent, & alia difficilia faciunt, omnesque alias hæreses, quoniam multæ sunt, maxime eorum, qui a Galatarum regione veniunt, omnes hos, qui revertuntur ad orthodoxam fidem, ut paganos recipimus. Prima die facimus eos Christianos, altera catechumenos, tertia exorcizamus eos insufflando ter in faciem, & aures, atque ita eos instruimus, & facimus, ut sint aliquo tempore in ecclesia, & audiant scripturas, & tunc eos baptizamus. *CP. c. 7. Trull. c. 96.*

CAPUT III.

Hi hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, sicut sunt Bonifacii, & Cataphrygæ, quia & illi Christum Dominum non credunt, & isti Spiritum sanctum perverso sensu esse primum quendam hominem Montanum credunt, quorum similes multi sunt alii, cum ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur, quia baptismus non fuit, quod in errore positi, in sanctæ Trinitatis nomine perceperunt. *Greg. ad Quirinum Episcop. lib. 9. regist. ep. 61. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 57. panorm. 1. c. 153. decret. Cæsar. lib. 12. cap. 68.*

CAPUT IV.

Ariani, qui propria lege sua utuntur, rebaptizentur. Si ad ecclesiam aliqui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum, & si perviderint in Patre, & Filio, & Spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponant*, ut accipiant Spiritum sanctum; quod si interrogati non responderint hanc Trinitatem, baptizentur. *Arel. l. c. 8.*

CAPUT V.

Photinianos, sive Paulianistas, secundum Patrum statuta, baptizari oportet. *Arel. II. c. 16.*

CAPUT VI.

Bonifacios ex eodem errore venientes, quos sicut Arianos baptizari in Trinitate manifestum est, dum interrogati, fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum chrismate, & manus impositione in ecclesia recipi sufficit. *Arel. II. cap. 17.*

CAPUT VII.

Qui ab hæresi Phrygiorum (*Captaphrygarum, L.*) convertuntur, & si in clero apud eos permaneant, & maximi appellentur, hos cum omni cura instrui, & baptizari oportet ab Episcopis, & presbyteris. *Laod. c. 8.*

CAPUT VIII.

Conversos ad fidem hæreticos ita suscipimus. Arianos, & Macedonianos, &c. (*ut CP. 7. G.*) De Paulianistis definitio Ecclesiae est, ut rebaptizentur omnino. Eunomianos, qui in una immersione baptizant, Montanistas, &c. (*ut CP. 7.*) &c. Manichæos vero, & Valentinianos, & Marcionistas, & Nestorianos, & ex similibus hæresibus oportet facere libellos, & anathematizare eam hæresim, & Nestorium, & Eutychem, & Dioscorum, & Severum, & reliquos principes harum hæresum, & qui ea sentiunt, & omnes supradictas, & ita participant de sacra communione. *Trull. 96. Vide CP. 7. G.*

CAPUT IX.

Pepuzenorum baptismus nullam mihi habere rationem videtur, & miratus sum, quomodo hoc Dionysium, qui fuit canonicus, præterit. Antiqui enim illum baptismum suscipiendum putarunt, qui nihil fidei transgreditur, &c. Pepuzeni sunt aperte hæretici. In sanctum enim Spiritum blasphemarunt, &c. Quamnam ergo habet rationem verum eorum baptismum judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum, Priscillamque baptizantur? non enim baptizati sunt, qui non in nobis tradita baptizati sunt. *Basil. ep. ad Amphil. c. 1. post principium.*

CAPUT X.

Encratarum verus fuit, ne ab Ecclesia reciperentur, proprium baptismum occupare, &c. Si quispiam ab illis fuerit assumptus, si ad Ecclesiam redierit, baptizandus est, &c. Patres tamen, qui apud nos rerum ecclesiasticarum dispensationem habent, sequendi sunt, &c. Si vero illi baptismum nostrum servant, nihil nos angat, &c. canonibus exacte serviendum est. Qui ad eorum baptismum accedunt, injungi fidelium modo, & ita ad mysteria accedere. Novi vero, quod fratres qui cum Izoë, & Saturnino, quique ex eo ordine sunt, conveniunt, in Episcoporum sedem receperimus, ut etiam nunc, qui ejus sunt ordinis, dissepere ab Ecclesia nequeamus, qui canonem quendam, qui de communicatione cum his agit, ex Episcoporum traditione ediderimus. *Basil. ad Amphilochem epistola canonica 1. post princip. refertur in VII. syn. act. 1. in med.*

CAPUT XI.

Encratarum, & Saccophori, & Apotactitæ subiciuntur eidem rationi, cui & Novatiani, quia de illis editus est canon, etsi diversus: quæ autem sunt adversus eos, silentio prætermittuntur, nos autem una ratione eos rebaptizamus; si autem prohibita est apud vos hæc rebaptizatio, sicut & a Romanis, alicujus œconomiae gratia, nostra tamen oratio vires obtineat, quandoquidem est veluti Marcionistarum germen eorum hæresis nuptias abhorrentium, & nuptias advertantium, & Dei creaturam inquinatam esse dicentium. Eos ergo

* vel finis.

De conse. d. 4. c. 84. Hi vero.

De consecr. dist. 4. De Arianis. 109.

* imponant.

ergo in Ecclesiam non admittimus, nisi in nostrum baptismum baptizati fuerint, &c. *Basil. ad Amphil. c. 47.*

CAPUT XII.

Pius constituit, hæreticum venientem ex Judæorum hæresi, suscipi, & baptizari. *Damas. in Pii.*

TITULUS IX.

HÆRETICIRITE BAPTIZATI PER MANUS IMPOSITIONEM, AUT PER FIDEI PROFESSIONEM SUSCIPIUNTUR AB ECCLESIA.

CAPUT I.

1.9.7.8. Si qui.

DE his, qui se Catharos nominant, & ad catholicam, & Apostolicam Ecclesiam revertuntur, &c. Scripta professione catholica, & recepta manus impositione maneant in clero, &c. *Nican. c. 8. refert Innocent. ep. 22. c. 5. ad Episc. Maced.*

CAPUT II.

Deinde venerunt ad synodum aliqui Iconomachi, & monitis sanctæ synodi, & Imperatoris conversi, recepti sunt cum anathematizatione. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. act. 8. in fin.*

CAPUT III.

Nicæni Patres damnaverunt Arium, Photinum, Sabelliumque atque sequaces eorum, eodemque tempore Silvester Romæ congregavit CCLXVII. Episcopos, & damnavit iterum Callistum*, Arium, & Photinum, atque Sabellium, & constituit; ut presbyterum Arianum respicientem nemo susciperet, nisi Episcopus ejusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate per Episcopalis manus impositionem sancti Spiritus gratia*, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaret. *Ex decerptis ex decretis Silvestri in epilogo Concil. Rom. in princ.*

* Callistum, f.

* gratiam.

CAPUT IV.

Venientes a Novatianis, vel Montensibus per manus impositionem suscipiantur, præter eos, quos rebaptizant. *Syric. in Syn. Rom. ep. 4. c. 8. apud conc. Telen.*

CAPUT V.

Quod significastis, quid de conversis hæreticis fieri debuisset? Scitote nos, eos, qui in sanctæ Trinitatis fide baptizati sunt, per impositionem manus suscipere. *Euseb. ep. 1. in princ.*

CAPUT VI.

Hæreticos omnes, quicumque Dei gratia convertuntur, & in sanctæ Trinitatis nomine credentes baptizati sunt, Romanæ Ecclesiæ regulam tenentes, per manus impositionem reconciliari præcipimus. *Euseb. ep. 3. in fin.*

CAPUT VII.

Venientes a Novatianis, vel Montensibus per manus tantum impositionem suscipiantur; quia quamvis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt baptizati: præter eos, si qui forte a nobis ad illos transeuntes, rebaptizati sunt. Hi, si respicientes, & ruinam suam cogitantes, redire voluerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt. *Innoc. ep. 2. c. 8.*

CAPUT VIII.

1.9.1.6. 72.

Arianos, ceterasque hujusmodi pestes, quia

eorum laicos conversos ad Dominum, sub imagine pœnitentiæ, ac sancti Spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus: non videtur, clericos eorum cum sacerdotii, aut ministerii cujuscumque suscipi debere dignitate, &c. *Inn. ep. 18. c. 3. ad Alex. Episc. Ivo lib. 3. tit. 10. c. 2. panorm. Anselm. lib. 9. c. 58. Cæsar. lib. 13. c. 50. Tarr. lib. 1. c. 27.*

CAPUT IX.

Nostræ lex Ecclesiæ est, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum furrogare. *Inn. ep. 22. c. 4. in fine ad Episcopos Maced. Ivo lib. 3. tit. 5. cap. 17. tit. 10. c. 3. panorm. part. 6. c. 60. decret.*

1.9.1. Ventum. in fin. cap. 18.

CAPUT X.

Hi, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cujus fidei fuerint, qui eos baptizaverunt, se nescire profitentur: quolibet modo formam baptismatis acceperint, rebaptizandi non sunt; sed per manus impositionem invocata virtute Spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt. *Leo ep. 90. c. 16. ad Rustic. Narbon. Burch. lib. 4. c. 42. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 84. panorm. part. 1. c. 236. decret. Anselm. lib. 9. c. 57.*

De conf. d. 4. cap. 38.

CAPUT XI.

Ab antiqua Patrum institutione didicimus, ut quilibet, qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizatur, cum ad sanctam ecclesiam redeunt; aut unctione chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei ad sinum matris Ecclesiæ revocentur. Unde Arianos per impositionem manus Occidens, per unctionem vero sancti chrismatis, ad ingressum sanctæ ecclesiæ catholicæ, Oriens reformat. Monophysitas vero, & alios ex sola vera confessione recipit: quia sanctum baptismum, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis accipit; cum vel illi per impositionem manus Spiritum sanctum acceperint, vel isti per professionem vere fidei, sanctæ, & universalis Ecclesiæ visceribus fuerint uniti, &c. Nestoriani vero, quia in sanctæ Trinitatis nomine baptizantur, sed eos Judaicæ perfidiæ similes incarnationem unigeniti non credentes, suæ hæreseos error obscurat, ad sanctam Ecclesiam catholicam venientes, de veræ fidei firmitate, & confessione docendi sunt; ut unum eundemque Dei, & hominis filium, Deum Dominum nostrum Jesum Christum credant, &c. Hanc ergo nativitatis ejus veritatem quicumque a perverso errore Nestorii revertuntur, coram sancta fraternitatis vestræ congregatione fateantur, eundem Nestorium cum omnibus sequacibus suis, ac reliquas hæreses anathematizantes; venerandas quoque synodos, quas universalis Ecclesia recipit, se recipere & venerari promittant, & absque ulla dubitatione sanctitas vestra, servatis eis propriis ordinibus in suo cœtu recipiat, &c. *Greg. ad Quirinum Episcop. lib. 9. reg. ep. 61. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 81. panorm. part. 1. c. 153. decret. Cæsar. lib. 12. cap. 68.*

De conf. d. 4. cap. 44.

CAPUT XII.

Qui in infirmitate credere volunt, debet his manus imponi. *Arelat. I. c. 6.*

CAPUT XIII.

Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desiderent, si desit Episcopus, a presbyteris cum chrismate, & benedictione consignari placet. *Araus. 2.*

CAPUT XIV.

Presbytero, propter salutem animarum, quam in cunctis optamus, desperatis, & in lecto recumbentibus hæreticis, si conversionem subitam petant, chrismate subvenire permittimus, quod etiam omnes conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum. *Epaun. c. 16.*

CAPUT XV.

Per impositiones manus fidelibus baptizandis, vel conversis ex hæresi Spiritum sanctum tradere Episcopis tantum licet. *Hispal. II. c. 7.*

CAPUT XVI.

Eusebius hæreticos invenit in urbe Roma, quos sola manuum impositione reconciliavit. *Damasc. in Euseb.*

CAPUT XVII.

Syricius constituit, hæreticos sub manus impositione recipi, & reconciliari præsentem cuncta Ecclesia. *Ex Pontif.*

TITULUS X.

BAPTIZATI APUD HÆRETICOS, QUI FORMAM ECCLESIAE SERVANT, NON REBAPTIZENTUR.

CAPUT I.

Episcopus, aut presbyter, qui hæreticorum baptismum, vel sacrificium susceperit, deponatur: *Quid enim convenit Christo cum Belial? aut quæ pars est fidelium infidelis? Ap. c. 46.*

CAPUT II.

Episcopus, aut presbyter, qui vere baptizatum iterum baptizat, vel qui ab impiis pollutum non baptizat, deponatur: uti irridens crucem, & mortem Domini, & non discernens veros a falsis sacerdotes. *Ap. c. 47.*

CAPUT III.

Ab hæreticis baptizati, vel ordinati, neque fideles, neque clerici esse possunt. *Ap. c. 68. Licet valeat baptismus, aut ordinatio prohibitum tamen est ab his ordinari.*

CAPUT IV.

Quibus (hæreticis) solum baptismum ratum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti perficitur, nec Spiritum sanctum eos habere ex illo baptismate, illisque mysteriis arbitramur. *Imoc. epist. 18. c. 3. ad Alex. Episc. Ivo lib. 3. tit. 10. c. 2. panorm. Ans. lib. 9. c. 58. Casar. lib. 13. cap. 50. Tarrac. lib. 1. cap. 27.*

CAPUT V.

Si ab hæreticis baptizatum quempiam fuisse constituerit, erga hunc nullatenus sacramentum regenerationis iteretur: sed hoc tantum, quod ibi defuit, conferatur, ut per Episcopalem manus impositionem, virtutem sancti Spiritus consequatur. *Leo ep. 35. c. 2. ad Leonem Episc. Ravenn.*

CAPUT VI.

Hi, qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cum baptizati ante non fuissent, sola invocatione Spiritus sancti per impositionem manuum confirmandi sunt; quia formam tantum baptismi sine sanctificatione virtute sumpsere. Et [hanc regulam, ut scitis, servandam omnibus ecclesiis prædicamus, ut lavacrum semel initum, nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: *Unus Dominus, una fides, unum baptismum.* Cujus ablutio nulla iteratione temeranda est; sed, ut diximus, sola sanctificatio sancti Spiritus invocanda est, ut quod ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus consequatur. *Leo ep. 77. c. 7. ad Nicet. Aquil. Ans. lib. 9. c. 26. Tarrac. lib. 4. c. 11. & lib. 6. c. 49.*

1. 9. 1. c. 51. Hi, qui.

1. 9. 1. c. 57.

Ephes. 4. a.

CAPUT VII.

Quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nullo modo rebaptizari, sed per solam manus impositionem purgari debet. *Zach. epist. 2. in fin. Burch. lib. 4. cap. 40. & 43. Ivo part. 1. cap. 234. & 237. decret.*

CAPUT VIII.

Cyprianus, & omnes pene per Africam sacerdotes decreverunt, hæreticos esse rebaptizandos. Cornelius, & ceteri omnes per Italiam statuerunt, quod antiquitus a Patribus acceperant, ut post abjectionem pravi, & confessionem recti dogmatis, sola manus impositione purgarentur. *Euseb. lib. 7. c. 2. eccles. histor. e.*

CAPUT IX.

Stephanus statuit, non communicandum esse his, qui rebaptizant eos, qui ab hæreticis ad Ecclesiam transeunt, &c. *Euseb. lib. 7. c. 4. & 6.*

TITULUS XI.

NUM HÆRETICI POST MORTEM POSSINT DAMNARI, AUT ABSOLVI.

CAPUT I.

Hæretici etiam post mortem anathematizari possunt. *Cyrillus libro primo de eo, quod unus est Christus, & in epistola ad Marcianum, & alios monachos. Augustinus ad Bonifacium loquens de Cæciliano, & in ep. ad catholicos, & lib. 3. c. 35. & 39. contra Cresconium; quæ omnia, & alia multa sunt apud V. syn. CP. act. 5. in med. & approbantur a synodo ibid. Idem confirmat eadem synodus act. 8. post princ. & postea in condemnatione Theodori hæretici jam mortui; & VI. synod. CP. variis in locis; & Nicæn. II. epist. synodi ad Constantin. & Iren. ubi multi mortui hæretici anathematizantur.*

CAPUT II.

Acacium hæreticorum factorem a Romano Pontifice condemnatum non posse jam post mortem absolvi, affirmat *Gelasius epist. 3. ad Faustum, cujus initium est: Ego quoque, in princ.*

CAPUT III.

Si quis Episcopus hæreticos etiam consanguineos, aut paganos Ecclesie prætulit, post mortem anathema ei dicatur. *Carthag. c. 82. G. Afr. cap. 48. L.*

De heret. c. 5. Greg. IX. c. 8. eod. tit. in 1. coll.

CA.

CAPUT IV.

Dicta possumus, non auctores damnare, quod si adhuc viverent, & correpti errorem suum non condemnarent, iustissime damnarentur. *Pontianus ad Justinian.*

CAPUT V.

Sancti Patres non solum viventes hæreticos condemnaverunt, sed & post mortem, utpote in sua impietate mortuos anathematizaverunt; sicut eos, qui injuste condemnati sunt, revocaverunt post mortem, & in sacris diptychis scripserunt: quod factum est, & in Joanne, & in Flaviano religiosæ memoriæ Episcopis CP. *Justinianus epist. ad synod. CP. V. ante fin. lecta act. 1. in princ.*

CAPUT VI.

Post mortem hæretici anathematizantur, ut Valentinus, Basilides, Marcion, Cerinthus, Manichæus, Eunomius, Bonofus. *Justin. ad Joann. II. ante fin. ubi alia multa.*

TITULUS XII.

EPISCOPI ADHIBEANT DILIGENTIAM IN OPPUGNANDIS HÆRETICIS.

Vide supra libro quarto titulo quinquagesimo octavo.

TITULUS XIII.

PRINCIPUM EST, OPEM FERRE ECCLESIAE CONTRA HÆRETICOS.

CAPUT I.

Favete catholicis vestro more, parentumque vestrorum date defendendæ fidei libertatem, quam salva clementiæ vestræ reverentia, nulla vis, nullus poterit mundanus terror auferre. Cum enim Ecclesiæ causa statum regni vestri agamus, & salutis, ut provinciarum vestrarum quieto jure potiamini, defendite contra hæreticos incunctum Ecclesiæ statum, ut & vestrum Christi dextera defendatur Imperium. *Leo in syn. Rom. ep. 23. ad Theodosium Imp. in fine.*

CAPUT II.

Ita hæreticorum impudentiæ restitistis, ut profiteremini ad totius mundi pacem, Chalcedonenis synodi vos esse custodes. Quod cum ex vestræ fidei sententia saluberrime definitum sit, quanto studiosius universali Ecclesiæ est conferendum; ut tranquillitas fidei Christianæ etiam vestro proficit Imperio, nec improbitas hæretica in aliquo suo molimine gloriatur, cujus pertinax insidiosa contentio illico conquiescet, si Imperiali potestate frænatur. *Leo ep. 72. ad Leon. Imp. in fin.*

CAPUT III.

Apud Christianissimum Principem, & inter Christi prædicatores digno honore numerandum, utor catholicæ fidei libertate; & ad consortium te Apostolorum, ac Prophetarum securus exhortor, ut constanter despicias, ac repellas eos, qui se Christiano nomine privaverunt; nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere quos constat a fide deviare. Cum enim clementiam tuam Dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditaverit, debes incunctanter advertere, Regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatam; ut ausus nefarios comprimendo, &

quæ bene sunt statuta, defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas, depellendo scilicet pervasores juris alieni, & antiquæ fidei sedem Alexandrinæ ecclesiæ reformando, &c. Sacerdotalem namque, & Apostolicum tuæ pietatis animum, etiam hoc malum ad justitiam ultionis debet accendere, quod CP. ecclesiæ puritatem pestilenter obscurat, in qua inveniuntur clerici quidam hæreticorum sensui consonantes, & intra ipsa catholicorum viscera assertionibus suis hæreticorum partem adjuvantes. In quibus deturbandis frater meus Anatolius, cum nimis benigne parcat segnior invenitur. Dignamini pro fide vestra, etiam Ecclesiæ istam præstare medicinam, ut tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab urbis habitatione pellantur, ne ulterius sanctus Dei populus perverforum hominum contagio polluat. *Leo epist. 73. ad Leon. Imp. in med. & in fin.*

CAPUT IV.

Si qui sua obduratione cæcati, ita in reprobi sensus amentiam transierunt, ut mallent furere, quam sanari, ad Imperialem pertinet potestatem, ut perturbatores Ecclesiæ pacis, & reipublicæ, quæ Christianis Principibus merito gloriatur, inimici sollicitius comprimantur, &c. Agat itaque fraternitas tua opportunis suggestionibus, ut clementissimus Princeps, quæ Domino sint placitura, præcipiat, & incitatores cruentarum seditionum jubeat competentius coerceri, ut nec illi impuniti sint, quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi, qui talium utuntur infamia, &c. *Leo epist. 80. ad Julian. Cæn. Episcop. in med.*

CAPUT V.

Adversus hæreticos, vel paganos, vel eorum superstitiones legati missi de hoc concilio, quidquid utile providerint, a gloriosissimis Principibus impetrent. *Milevit. cap. 11.*

CAPUT VI.

Principes erunt catholicæ fidei assertores, eamque, & hanc, quæ imminet, Judæorum perfidiam, & cunctarum hæresum injuriam defendentes, &c. *Tolet. VIII. cap. 10. in med.*

TITULUS XIV.

DE LIBRIS HÆRETICORUM REICIENDIS, ET COMBURENDIS.

CAPUT I.

De Theodoro Mopsuesteno, & ejus scriptis, item de scriptis Theodoriti contra Cyrillum, & synodum Ephesinam, & de epistola Ibae ad Marin Persam. *Vide syn. V. gener. CP. variis in locis, & in primis collat. 8. in definitione, cap. 12. 13. 14. & in subscript. Episcoporum, & in epist. Justiniani Imper. ad Joannem II. Papam, cujus initium est: Scientes.*

CAPUT II.

De quibusdam falso inscriptis sanctorum Apostolorum itinerariis comburendis, *VII. syn. act. 5. ante med.*

CAPUT III.

Laicus, vel monachus excommunicetur, Episcopus, presbyter, diaconus deponatur, qui occultaverit libros hæreticorum contra imagines. *Nican. II. cap. 9.*

CA.

CAPUT IV.

*Dist. 15. c. 3.
Sancta. S. I.
tem Rufi-
nus.*

Rufinum beatus Hieronymus de arbitrii libertate notavit: de illo ea sentimus, quæ prædictum Hieronymum sentire cognoscimus. Item alios, quos Hieronymus reprehendit, reicimus. Origenis opera a Hieronymo repudiata cum auctore suo dicimus esse renuenda, &c. Cetera, quæ ab hæreticis, sive schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, &c. *Gelas. & synod. LXX. Episcop. Burch. lib. 3. cap. 220. Ivo lib. 2. tit. 11. cap. 3. panorm. & part. 4. cap. 64. decret.*

CAPUT V.

*Dist. 15. d. c.
2. S. In pri-
mis.*

Leutius.

Evangelium nomine Thomæ, quo utuntur Manichæi, apocryphum, &c. Evangelia, quæ falsavit Lucianus, apocrypha, &c. Evangelia, quæ falsavit Efitius, apocrypha, &c. Libri omnes, quos fecit Lucius * discipulus diaboli, apocryphi, &c. Liber proverbiorum qui ab hæreticis conscriptus, & sancti Xysti nomine prænotatus est, apocryphus, &c. Liber Ogiæ nomine gigantis, qui ab hæreticis cum dracone post diluvium pugnavisse perhibetur, apocryphus, &c. Liber Physiologus, qui ab hæreticis conscriptus est, & beati Ambrosii nomine signatus, apocryphus, &c. Opuscula Tertulliani, Lactantii, Africani, Postumiani, & Galli, Montani, Priscillæ, & Maximillæ, Fausti, Manichæi, Commodiani, alterius Clementis Alexandrini, Tatii Cypriani, Arnobii, Tychonii, Cassiani presbyteri Galliarum, Victorini Pictaviensis, Fausti Regiensis Galliarum, Frumenti Cæci, &c. Phylacteria omnia, quæ non Angelorum, ut illi confingunt, sed demonum magis arte conscripta sunt, apocryphi. Hæc, & omnia his similia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Cherintus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus Samosateus, Photinus, Bonifus, Montanus, Apollinaris, Valentinus, Manichæus, Faustus, Africanus, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Novatus, Sabbatius, Cælestius, Donatus, Eustachius, Jovinianus, Pelagius, Julianus Cælanensis, Cælestinus, Maximinus, Priscillianus ab Hispania, Nestorius CP. Maximus, Unicus, Lamperius, Dioscorus, Eutyches, Petrus Alexandrinus, & alius Petrus Antiochenus, Acacius CP. cum consortibus suis docuerunt, vel scripserunt, in æternum confitemur esse damnata. *Gelas. & synod. LXX. Episcop. Burch. lib. 3. cap. 221. Ivo lib. 2. tit. 11. c. 36. panorm. & part. 4. c. 65. decret. Casaraug. lib. 2. cap. 23.*

CAPUT VI.

Si quis falsos libros impiorum, ut sanctos in Ecclesia publicaverit in pestem populi, & cleri, deponatur. *Ap. cap. 60.*

CAPUT VII.

Si quis Episcoporum, vel apocrypha (*Priscillianistar.*) haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in Ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti; hæreticum se noverit judicandum; quoniam *[qui alium ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat. Leo epist. 91. ad Turib. Asturic. Episcop. cap. 15.]*

*c. 2. de heret.
Greg. IX. &
in 1. coll.*

CAPUT VIII.

Diſtinctionum * tractatus vetantur, licet auctor * *Distinctionum.* respuerit. *Leo d. epist. 91. cap. 16.*

CAPUT IX.

Numquidnam in ipsorum hæreticorum libris non multa, quæ ad veritatem pertineant, posita releguntur? Numquidnam ideo veritas refutanda est, quia illorum libri, ubi pravitas inest, refutantur? Aut ideo pravi libri fuscipiendi sunt eorum, quia veritas, quæ illic inserta est, non negatur? *Gelas. in tom. de anathem. vinculo post princ.*

CAPUT X.

Mandamus, quatenus libros erroris (*Petri Abalardi, & Arnaldi de Brizia*) faciatis igne comburi. *Innoc. II. epist. 2. ad Sampsonem Archiep. Remen. & alios.*

CAPUT XI.

Episcopus Gentilium libros non legat, hæreticorum autem pro necessitate, & tempore. *Carth. IV. cap. 16. Burch. lib. 1. cap. 95. Ivo lib. 2. tit. 11. cap. 44. panorm. & part. 4. c. 160. & part. 5. cap. 197. decret. Anselm. lib. 7. cap. 202. in addit. Casar. lib. 2. cap. 29. & lib. 4. cap. 56.*

CAPUT XII.

Si quis scripturas, quas Priscillianus secundum suum depravavit errorem, vel tractatus Diſtinctionum, quos ipse Diſtinctionum, antequam converteretur, scripsit sub nomine Patriarcharum, Prophetarum, & Apostolorum, & suo errori consona confinxit, legit, & impia eorum fragmenta sequitur, aut defendit: anathema sit. *Brac. I. cap. 17.*

CAPUT XIII.

Inter epistolas divini Apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam Patres nostri tamquam alienam reprobaverunt. Ad hæc Manichæi Evangelium secundum Thomam invexerunt, quod Ecclesia catholica merito ut impium averfatur. Quemadmodum etiam id, quod nunc de B. Patre nostro Epiphano dictum est, cum illius nequaquam existat. *Epiphano. apud VII. syn. act. 6. tom. 5. in princ.*

CAPUT XIV.

In quarta, & quinta synodo epistola, quæ dicebatur Iba ad Marin Perfam, anathematizata est, quasi Nestorio consentiens, ipse Iba non est damnatus. *Epiphano. VII. syn. ubi supra, tom. quinto post princ.*

CAPUT XV.

Comperimus (*Eutycheanos*) conscriptis libris, & chartarum tomis plura finxisse, quæ eorum insaniam adversus veram fidem aperte signarent, atque ideo præcipimus, ubicumque hujusmodi scripta reperta fuerint, ignibus concremari, &c. *Valentin. & Marcianus Imp. epist. 2. ad Palladium apud syn. Chalc. act. 3. in fin.*

CAPUT XVI.

Omnes chartæ, ac libri, qui funestum Eutycheis dogma fuerint complexi, incendio concrementur, ut facinorosa perversitatis vestigia ipsa flammis combusta depereant. *Marcianus Imp. apud syn. Chalc. act. 16. in fin.*

CAPUT XVII.

Nemo audeat sacrilegos codices a Theodoro, & Ne-

*De her. const.
8. Quicum-
que, in fin.*

& Nestorio expositos, & contrarios veræ doctrinæ (*concilii Ephesini*) legere, aut possidere, aut scribere: oportet enim eos codices cum omni diligentia requiri, & inventos publice coram omnibus comburi. *Edict. Theodosii, & Valentiniani Imp. in med. apud syn. V. CP. act. 5. in med.*

CAPUT XVIII.

B. Symmachus invenit Manichæos in urbe Roma, quorum omnia simulacra, vel codices ante fores basilicæ Constantinianæ incendio concremavit, & eos ipsos exilio relegavit. *Ex Pont.*

CAPUT XIX.

Hormisda codices (*Manichæorum*) ante fores basilicæ Constantinianæ incendio concremavit. *Ex Pontif.*

CAPUT XX.

Scripta Arij comburantur: qui ea cælaverit, capite plectatur. *Const. apud Socratem lib. 2. cap. 15. Tripart.*

TITULUS XV.

HÆRETICIS MOS EST, CATHOLICORUM LIBROS DEPRAVARE.

CAPUT I.

DE quibusdam exemplaribus synodi, V. CP. depravatis ab hæreticis, *Syn. VI. gen. CP. act. 3. in princ. & act. 12. post princ.*

CAPUT II.

Quia quorundam hæreticorum versuta nequitia ad conturbandam aliorum simplicitatem, epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flavianum dedi, falsasse perhibetur, ut commutatis quibusdam verbis, vel syllabis, receptorem me Nestoriani erroris asserat, obsecro venerabilem clementiã vestram, ut eandem epistolam, &c. in Græcum sermonem jubeatis integre, diligenterque translata, per idoneum latorem sub vestri signaculi impressione deferri, tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero, & plebi ipsius civitatis, cum prædictorum Episcoporum prædicationibus, qui & meo scripto consentiunt, faciant recitari: ut agnoscant, se fallacium hominum fraude ulterius decipi non debere, &c. *Leo epist. 67. ad Marcian. Imperator. in fine.*

CAPUT III.

Scimus in Nicæna magna synodo cccxviii. Episcoporum ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Rom. Pont. sententia concilia celebrari, &c. Licet hæc, & alia quam plura necessaria ab hæreticis, qui nos quotidie infestant, & perdere nituntur, ut facilius nos capere possint, sint synodica capitula incensa, nobisque sublata. *Athanas. & alii ad Felic. II. post princ. Anselm. lib. 2. cap. 50.*

TITULUS XVI.

NE CATHOLICI COMMUNICENT CUM HÆRETICIS, NEVE ILLORUM DONA ACCIPIANT.

CAPUT I.

HÆreticum hominem post unam, & secundam correptionem devota sciens, quia subverius est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. *Paul. in epist. ad Titum c. 3. ante fin.*

CAPUT II.

Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite recipere eum in domum, nec Have ei dixeritis. Qui enim dicit illi Have, communicat operibus ejus malignis. *Joann. ep. 2. ante fin.*

CAPUT III.

Credentes, receptores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus subjacere, &c. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia denotati fuerint, evitare contempserint excommunicationis sententia usque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus Ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant sepultura tradere, nec elemosynas, neque oblationes eorum accipiant, alioquin suo priventur officio, &c. *Innoc. III. in concil. gener. Later. cap. 3. in med.*

CAPUT IV.

Habe cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex sententia præsentis, quam per tuæ tibi direximus Ecclesiæ Defensorem sacerdotali honore, & communione catholica, nec non etiam a fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen, & munus ministerii sacerdotalis agnosce, &c. *Felix III. cum LXVII. Episcop. epist. ad Acacium CP.*

CAPUT V.

Episcopus, Presbyter, diaconus cum hæreticis orans excommunicetur. Si vero permittat, eis ut clericis operari*, deponatur. *Ap. c. 45.*

CAPUT VI.

Si clericus, vel laicus ingrediatur in synagogam Judæorum, vel hæreticorum ad orandum, deponatur, & excommunicetur. *Ap. c. 65.*

CAPUT VII.

Necesse est, ut salutis causa filius, qui sermonem receperit veritatis a parentibus separetur incredulis, aut rursus pater separetur a filio, aut filia a matre. Et hoc modo inter propinquos, atque consanguineos credentes, atque incredulos, scientiæ, atque ignorantia, veritatisque, & erroris pugna confurgit, &c. Quod si dicat aliquis: „ Et quomodo justum viderur, separari filios a parentibus? „ Audi quomodo, quia cum ipsi si in errore permaneant, neque illis proderunt, & ipsi cum illis pariter interibunt. Justum igitur & valde justum est, separari eum, qui salvari vult ab eo, qui non vult. *Clem. ep. 4. post princ.*

CAPUT VIII.

Quis catholicorum virorum cum adversariis Christi velit ulterius miscere sermonem? quis salutem ipsam vitæ lucem communione partiri? Novæ hæreseos nimirum fugiantur auctores. Quid enim acerbius in Dominum fingere potuerunt, quam cum adjutoria divina cassarent, causamque quotidianæ preceationis auferrent? *Innoc. ep. 26. ad conc. Milevit. post princ.*

CAPUT IX.

Sicut non potest perversitatis communicatore suscepto non pariter perversitas approbari, sic non potest refutari perversitas complice sectatore perversitatis admisso, &c. Proinde cum Chalcedonense concilium pro fidei catholicæ, atque Aposto-

*De hæret. 6.
13. Gr. IX. c.
2. eod. tit. in
4. coll.*

* agere.

stolicæ veritate, communionēque celebratum damnaverit Eutychem detestandi furoris auctore non satis habuit, nisi ut pariter ejus quoque consortem Dioscorum, cæterosque propelleret. Hoc igitur modo, sicut in unaquaque hæresi vel factū semper, vel fieri non habetur ambiguum, successores eorum Timotheum, Petrum, atque alterum Antiochenum Petrum, non viritum per singulos quosque rursus facto concilio, sed synodi semel jacta regula consequenter elisit. Quemadmodum ergo non evidenter apparet, etiam cunctos simili tenore constringi? & qui eorū communicatores, & complices extiterunt, atque omnes omnino a catholica, atque Apostolica merito communione discerni? hinc Acacium quoque jure dicimus a nostro consortio submovendum, qui maluit in sortem transire perfidiæ, quam in catholicæ, atque Apostolicæ communionis sinceritate constare; cum fere per triennium, ne in id veniret, Apostolicæ sedis epistolis doceatur competenter instructus. Postquam vero communionis est factus alienus, non potuit, catholicæ, & Apostolicæ mox societate non præscindi, ne per eum si vel paululum cessarem, nos quoque videremur subiisse contagia perfidorum, &c. Quo in sua perfidia, & damnatione manente, tam ejus in ecclesiastica recitatione non potest nomen adscribi, quam externæ contagium non debet communionis admitti. Quapropter aut doceatur ab hæretica participatione sincerus, quorum se ille communioni permiscuit, aut cum eisdem non potest non repelli. *Gelas. epist. 5. ad Anastasium Imp. post med.*

CAPUT X.

24. Quas. 1. *Majores. c. 8.* Auctore cujuslibet insanæ, ac pariter errore damnato, sufficere judicantur (*majores nostri*), ut quisquis aliquando hujus erroris communicator existeret, principali sententia damnationis ejus esset obstrictus; quomodo * manifeste quilibet vel professione sua, vel communione posset agnosci, &c. *Gelas. epist. 6. ad Episc. Dardaniæ post princ. Ans. lib. 12. c. 69.*

CAPUT XI.

24. 7. 3. 6. *36.* Cum quibus erat (*de Acacio*) synodus ineunda? Catholici Pontifices fuerant undique jam depulsi, solique remanserant socii perfidorum, cum quibus jam nec licebat habere conventum, dicente Psalmilla: *Non sedi in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo.* Nec ecclesiastici moris est, cum his, qui pollutam habent communionem, permixtamque cum perfidis, miscere concilium *, &c. *Gelas. ep. 6. ad Episc. Dardaniæ ante med. Ans. lib. 12. c. 69.*

CAPUT XII.

De Acacio, & aliis Episcopis Orientalibus, qui sedis Apostolicæ communionē privati fuerunt, quia cum hæreticis communicarunt. *Gelas. epist. 7. ad Episc. Orientis.*

CAPUT XIII.

Nonne missis huc sæpe litteris indicastis, cum cæteris hæreticis vos Eutychem quoque respuere? Hoc si verum est, aut eos, qui communicaverunt Eutycheris successoribus pariter abdicare, aut aliorum quoque hæreticorum successoribus com-

municantes admittite. Sed Acacius, inquis, nihil contra fidem, sicut Eutyches, & successor ejus legitur ubicumque dixisse: quasi non sit deterius, & non ignorasse veritatem, & tamen communicasse veritatis inimicis, &c. Miramur tamen, quomodo ista profertis, hoc est, ut & synodum Chalcedonensem vos suscipere pro fide catholica profiteamini; & eos, quos damnavit, sectantium communicatores, non pariter, generaliterque putetis fuisse damnatos. Ostendite ergo, quæ synodus in unaquaque hæresi cum erroribus successores eorum his communicantes, simulque omnes non damnet & complices. Itaque ille vester Acacius, qui Eutychanis hæresibus detestabili communione factus est particeps, ab eadem synodo sine dubitatione damnatus, quæ & Eutychem, Dioscorumque cum successoribus eorum, hisque communicantes, synodico tenore prostravit. Sic sequaces quoque eorum, Timotheum, Petrumque simili definitione dejecit. Proinde si ea, quæ in synodo Chalcedonensi pro fide, & communione catholica lege Apostolica definita sunt, vere, certeque sectamini, sicut vestra professione multiplici continetur: aut successores ab illa synodo damnatorum, hisque communicantes abiicite, aut si istos admittitis, ea, quæ in illa synodo, pro fide, & communione catholica, & Apostolica sunt peracta, non solum falso vos retinere perpenditis, sed insuper labefactare conamini, & in Eutychanam hæresim sine retractatione reciditis, &c. *Gelas. ep. 8. ad Euphemian. in med.*

CAPUT XIV.

Omnino vos ipsos evellite a cæno, in quo hæretici demersi tenentur, & excutite immunditiam pulveris, qui adhæsit, generaliterque omnes, ab Apostolicis dogmatibus declinantes, fidei abdicatione condemnate: *Nulla quidem est communicatio tenebris ad lucem, neque ambulantes per viam rectam, vestigia sua cum errore declinantium conjungunt*: tenendum est vinculum fidei, recusandaque est infidelis communicationis lues: quoniam secundum Apostolum, quemadmodum qui *adheret Deo, unus spiritus est cum eo: ita qui adheret meretrici, unum corpus fit.* *Hormisdæ ep. 9. ad clericos secundæ Syriæ, in med.*

CAPUT XV.

Non licere in hæreticorum cœmeteria, vel martyria, ut appellantur, abire clericos orationis aut salutis causa. Sed hos omnes, etsi fideles sint, excommunicatos fieri ad certum tempus, pœnitentes vero, & confessos se peccasse, suscipi. *Laod. cap. 9.*

CAPUT XVI.

Non oportet hæreticorum benedictiones, quæ potius maledictiones sunt, accipere. *Laod. c. 32. Mart. Brac. c. 70. Burch. lib. 3. c. 209. Ivo part. 3. c. 260. decr. Deusd. c. 2. 4. Cas. lib. 13. c. 49. Tarr. lib. 6. c. 20.*

CAPUT XVII.

Non oportet cum hæreticis, vel schismaticis orare. *Laod. c. 33. Mart. Brac. 71.*

CAPUT XVIII.

Non oportet christianum relinquere martyres Christi, & abire ad falsos martyres hæreticorum vel

2. Cor. 6. c.

1. Cor. 6. d.

1. 9. 1. c. 66. c. Non liceat. 67.

d. c. 67.

vel

vel quos hæretici finxerunt; namque hi a Deo alieni sunt. Sint igitur anathema, qui ad eos proficiscuntur. *Laod. c. 34. Burch. lib. 3. c. 210. Ivo part. 3. c. 261. decr.*

CAPUT XIX.

Non oportet a Judæis, vel hæreticis accipere missas res festivas, neque cum eis festa celebrare. *Laod. cap. 37.*

CAPUT XX.

24. 9. 3. 6. 35. Clericus hæreticorum aut schismaticorum, tam convivium, quam sodalitates evitet æqualiter. *Carth. IV. c. 70.*

CAPUT XXI.

d. c. 35. * conventi-
cua. * concilia
diaboli.
d. c. 35. Hæreticorum cœtus*, non ecclesias, sed conciliabula* esse. *Carth. IV. c. 71.*

CAPUT XXII.

Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum. *Carth. IV. c. 72.*

CAPUT XXIII.

Si superioris loci clericus hæretici cujuscumque convivio interfuerit, anni spatio pacem ecclesiæ non habebit, minores clerici vapulabunt. *Epaun. c. 15. Meld. c. 73.*

CAPUT XXIV.

Qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat, sicut antiqua Patrum continent statuta. Quæ si quis spernit voluntarie, se ipsum alienum a communione facit. *Brach. I. c. 33.*

CAPUT XXV.

1. 9. 7. c. 22. Si quis Episcopus, sive alicujus Episcopi presbyter, aut diaconus in alicujus hæresis opinionem offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus; nullus Episcopus eum in communionem recipiat, nisi prius in communi concilio, porrecto fidei suæ libello satisfaciatur omnibus, &c. Hoc idem & de fidelibus laicis sit decretum, si in aliqua hæresis opinione fuerint nominati. *Mart. Brach. c. 36.*

CAPUT XXVI.

* Deum, f. An debet clericus præsentibus Arianis vel aliis hæreticis, orare; & an eum* lædit, quando facit orationem, seu oblationem? Respod. In divina oblatione diaconus ante salutationem loquitur: „ Qui non communicatis, ambulate; „ non debent ergo interesse, nisi profiteantur se „ pœnitentiam acturos, & hæresim vitaturos“. *Timoth. Episc. Alexandria in responsis, cap. 9.*

CAPUT XXVII.

De iis, qui Arianis communicaverunt, & Ecclesias hucusque detinent, ut se habet consuetudo, fiat; ita tamen, ut alii constituentur, qui in orthodoxia testificentur, & alii permaneant, &c. Et qui communicaverunt cum Arianis Ecclesias habentibus, puniantur, si quidem ipsorum voluntate hoc fecerunt. Sin autem proprio Episcopo obedierunt, permaneant. *Theophilus Episc. Alexandr. in commonitorio in princ.*

TITULUS XVII.

NE CATHOLICI MATRIMONIA CUM HÆRETICIS CONTRAHANT.

CAPUT I.

Distin. 32. Quoniam, 15. **L**ætores, & Cantores non ducant alterius festæ uxorem. Sed qui duxerunt, & liberos Tom. V.

susceperunt, si eos siverunt baptizari apud hæreticos, reducant ad communionem catholicæ Ecclesiæ; non baptizatos non baptizent apud hæreticos; neque copulent eos in matrimonio cum hæretico, Judæo, vel Gentili, nisi promittat se ad orthodoxam fidem venturum. Qui contra venerit, canonicis pœnis subiaceat. *Chalc. c. 14. Ivo lib. 3. tit. 8. c. 27. panorm.*

CAPUT II.

Hæreticis, qui errant ab Ecclesia catholica, nec ipsis catholicas dandas puellas, neque Judæis; quod nulla potest esse societas fideli cum infideli. Si fecerint, parentes abstinere per quinquennium placet. *Elib. c. 16. 2. Cor. 6. c.*

CAPUT III.

Filii clericorum (*Episcoporum, L.*) Gentilibus, vel hæreticis (*vel schismaticis, L.*) matrimonio non copulentur. *Carth. c. 21. G. Carth. III. c. 12. L.*

CAPUT IV.

Non oportet cum omnibus* hæreticis miscere connubia, & filios, vel filias dare; sed potius accipere, si tamen profitentur, Christianos futuros esse se, & catholicos. *Agath. cap. 67. Burch. lib. 9. c. 78. Ivo part. 8. c. 204. decr. 22. 9. 1. c. 16. * hominibus.*

CAPUT V.

Non licere clericis indifferenter ad nuptias suos liberos hæreticis copulare. *Laodic. cap. 10. G. II. L.*

CAPUT VI.

Non oportet cum ullis hæreticis nuptias facere, aut dare eis filios, vel filias; sed potius accipere, si promittant se Christianos fore. *Laodic. c. 31. G. 32. L. Vid. Burch. lib. 9. c. 78. Ivo part. 8. c. 204. decr.*

CAPUT VII.

Orthodoxus non ducat hæreticam, neque hæreticus orthodoxam; nullæ sint nuptiæ inter eos, & dissolvantur; non ovis lupo jungatur, neque Christi portio, portio peccatorum. Qui contra venerit, excommunicetur. *Trull. c. 72.*

TITULUS XVIII.

HÆRETICUS NON POTEST ACCUSARE, NEQUE ESSE FESTIS.

CAPUT I.

Semper in accusatione clericorum primo persona, fides, vita, & conversio blasphemantium percrutetur; nam fides omnes actus hominis præcedere debet, quia *dubius in fide infidelis est*; nec eis omnino est credendum, qui veritatis fidem ignorant, nec rectæ conversationis vitam ducunt; quoniam tales & facile, & indifferenter lacerant; & criminantur recte, & pie viventes. Ideo suspicio eorum discutienda est primo, & corrigenda; neque accusatoribus suspectis, vel de inimicorum domo prodeuntibus est credendum. *Nicæn. cap. 45. apud Julium ep. 2. c. 11. Xyst. ep. 1. in fin. Hadr. c. 4. ad Episcop. Mediom. Capit. lib. 5. c. 183. G. 139. G. lib. 7. c. 147. in addit. Burch. lib. 1. c. 144. Ivo part. 5. c. 257. decr. Anselm. lib. 3. c. 88. c. 1. de hæres. Greg. IX. G. in 1. coll.*

CAPUT II.

Hæreticis non licet accusationes contra orthodoxos Episcopos super ecclesiasticis negotiis facere. *4. quest. 1. Quod autē. cap. 2.*

cere. Hæreticos autem dicimus, jam olim ab Ecclesia detestatos, & a nobis anathematizatos, & qui fidem quidem rectam confitentur, sed se separant, aut contradicunt canonicis Episcopis. CP. c. 6. G. Nicol. in ep. ad Mich. Imp. incip. Proposueramus. Ivo lib. 4. tit. 7. c. 20. panorm. & part. 14. c. 70. decr. Anselm. lib. 4. c. 72.

CAPUT III.

De heret. c. 13. Excommunicatus. §. Credentes. Gr. IX. c. 4. eod. tit. in 4. coll. Credentes, receptores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus subiacere; firmiter statuentes, ut si postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, latifacere contempserit infra annum; ex tunc ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia, &c. nec ad testimonium admittatur. Innoc. III. in conc. gen. Later. c. 3.

CAPUT IV.

2. q. 4. c. 2. & 6. q. 1. cap. 6. Testes, & accusatores sine aliqua sint infamia, uxores, & filios habentes, & omnino Christum prædicantes. Silvest. in epilogo synod. Roman. CCLXVII. Episc. in med. Hadr. ad Episc. Mediom. c. 68. Magunt. sub Arnulph. c. 12. Capit. lib. 1. c. 139. Ivo part. 6. c. 334. decr. Anselm. lib. 3. c. 88.

CAPUT V.

Si ex utraque parte ad causam dicendam venerint; quia unus absque altero audiri non debet, quærendum est in judicio, cujus sint conversationis, & fidei, atque suspicionis accusatores; quia ad hoc admitti non debent, nisi bonæ conversationis, & rectæ fidei viri, &c. Felix in syn. LXX. Episc. ep. 2. ante med. Hadr. ad Episcop. Mediom. c. 5. them. 5. Capit. lib. 7. c. 143. in addit. Ivo lib. 4. tit. 7. c. 5. panorm. & part. 5. c. 248. decr. Anselm. lib. 3. c. 88.

CAPUT VI.

Testificandi, vel accusandi licentia denegetur (his), qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Felix II. in syn. Rom. ep. 1. c. 9.

CAPUT VII.

Personæ accusantium tales esse debent, quarum fides, & conversatio, & vita probabilis, & absque reprehensione sit, &c. Prius requiratur fides personæ, vita, & actus discutiantur. Felix II. in synod. Rom. ep. 1. c. 11. & 13.

CAPUT VIII.

Hæretici, a quibus nimium opprimimur, excommunicatique, &c. nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi. Felix II. in syn. Rom. ep. 1. c. 15.

CAPUT IX.

Contra Episcopum hæreticus testis, vel singularis fidelis non admittatur. Ap. c. 75.

CAPUT X.

3. q. 4. c. 2. Beatus. Accusandi, vel testificandi licentia denegetur iis, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suæ, ejusque violatores, & recedentes apostatæ nominantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reversionem suam, non in accusatione recte agentium, aut testimo-

nio suscipiendus. Ex Clemente Anacl. epist. 1. c. 1. Ivo lib. 4. tit. 7. c. 8. panorm. & part. 5. c. 237. decr. Anselm. lib. 3. c. 10.

CAPUT XI.

Reprobari oportet eorum redargutiones, qui in recta fide suspecti sunt. Fides autem, & conversatio primum scrutanda est. Pius ep. 1. c. 2.

CAPUT XII.

Omnes, qui in recta fide suspecti sunt, in accusatione sacerdotum, & eorum, super quorum fide non hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubii habeantur. Infirmari ergo oportet eorum vocem, de quorum fide dubitatur, nec eis omnino est credendum, qui rectam fidem ignorant. [Quærendum est ergo in judicio, cujus sit conversationis, & fidei, is, qui accusat, & is, qui accusatur; quoniam ii, qui non sunt rectæ conversationis, ac fidei, &c. non permittuntur majores natu accusare; nec quorum fides, vita, & libertas nescitur. Callist. epist. 2. c. 5. Carth. IV. c. 96. Capit. lib. 7. c. 110. & 111. & 112. & in addit. poster. c. 10. & 11. Isidor. lib. 3. c. 46. de summ. bon. Burch. lib. 1. c. 171. Ivo part. 5. c. 2. 89. decr.]

CAPUT XIII.

Accusandi non sunt (sacerdotes Domini) ab infamibus, &c. aut alterius sectæ, vel religionis hominibus. Pontian. ep. 1. in princ. Trost. c. 4.

CAPUT XIV.

Suspectos, aut inimicos, aut facile litigantes, & eos, qui non sunt bonæ conversationis, aut quorum vita est accusabilis, & qui rectam non tenent, & docent fidem, accusatores esse, & testes, & antecessores nostri Apostolica repulerunt auctoritate, & nos submovemus. Pontian. ep. 2. in princ. Anselm. lib. 3. c. 16.

CAPUT XV.

Omnes, qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem, accusatores neminem recte credentium accusare possunt, quia infamia sunt notati, & a sinu sanctæ matris Ecclesiæ Apostolico mucrone usque ad rectam conversationem, & reversionem eorum abscissi. Unde Apostolica auctoritate cum omnibus ejusdem Apostolicæ, atque universalis Ecclesiæ filiis statuentes sancimus; ut omnes, qui in catholica fide suspecti sunt, in accusatione recte credentium non suscipiantur; quia suspensiones semper sunt amovendæ. Merito ergo eorum reprobatum accusatio, qui in recta fide suspecti sunt, nec eis omnino est credendum, qui Trinitatis fidem ignorant. Fabian. ep. 1. in med. Anselm. lib. 3. c. 17.

CAPUT XVI.

Ipsi Apostoli, & successores eorum olim statuerunt, eos ad accusationem non recipi, &c. qui sunt suspecti, &c. aut dubii in recta fide, &c. Fabian. ep. 2. ante med.

CAPUT XVII.

Decernimus, ut ii, qui non sunt bonæ conversationis, aut quorum vita est accusabilis, aut quorum fides, vita, & libertas nescitur; non possint Domini sacerdotes accusare. Fabian. ep. 3. c. 1. Xyst. III. ep. un. Capit. lib. 7. c. 111. Anselm. lib. 3. c. 73.

CA-

CAPUT XVIII.

6.9.1.c.17. Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes, qui Christianæ legis normam abiiciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt, &c. & Apostolorum, atque successorum eorum, reliquorumque Patrum statuta libenter violantes, &c. Hi omnes nec ad sacros gradus debent provehi, &c. nec rectam fidem, vel dignam conversationem non habentes, summos sacerdotes possunt accusare. *Steph. ep. 1. in med. Burch. lib. 1. c. 173. Ivo lib. 4. tit. 7. c. 14. panorm. G. part. 5. c. 291. decr. Deusded. c. 3. Anselm. lib. 3. c. 5. Casar. lib. 5. cap. 28. Tarrac. lib. 2. c. 8.*

CAPUT XIX.

Hi, qui non sunt bonæ conversationis, & quorum vita est accusabilis, aut quorum fides, vita, & libertas nescitur, non possunt (*Episcopos*) accusare. Primo semper accusatorum personæ, fides, vita, & conversatio est enucleatim inquirenda, &c. quia nihil prius fieri debet, quam impetitorum personæ, fidelque, vita, & conversatio diligenter discutiantur, &c. *Steph. ep. 2. in med.*

CAPUT XX.

* *impingi, f.* Crimina, quæ Episcopis impingere * dicis, per alios non sinas ullo modo fieri, nisi per ipsos, qui crimina intendunt. Si tamen ipsi digni, & irreprehensibiles apparuerint, & actis docuerint publicis, omni se carere suspitione, & inimicitia, & irreprehensibilem fidem, conversationemque ducere. *Dionys. epist. 2. ante fin.*

CAPUT XXI.

Hæretici omnes, & suspecti &c. nullatenus ad accusationem sunt admittendi. *Eutych. epist. 2. cap. 2. Ivo part. 6. cap. 333. decr.*

CAPUT XXII.

Omnibus accusandi, vel testificandi licentia denegetur, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. *Eutych. epist. 2. cap. 3. Anselm. lib. 3. cap. 25. Casar. lib. 5. cap. 35.*

CAPUT XXIII.

2.9.7.c.25. Paganos, & hæreticos scias, non posse Christianos accusare, aut vocem eis infamationis inferre. *Cajus epist. 1. cap. 1. Ivo lib. 4. tit. 7. cap. 11. panorm. Anselm. lib. 3. cap. 45. Tarrac. lib. 2. cap. 15.*

CAPUT XXIV.

Persona, fides, vita, & conversatio, atque suspicio accusantium enucleatim primo inquirenda est, &c. *Marcellus epist. 2. in medio.*

CAPUT XXV.

5.9.5.c.4. Nec [illi, qui aut in fide catholica, aut inimicitia suspecti sunt, ad pulsationem (*Episcoporum*) admittantur. *Euseb. epist. 1. post princ. Anselm. lib. 3. cap. 26.*

CAPUT XXVI.

3.9.5.c.6. Canonica. Omnes infames, cunctosque suspectos, vel inimicos, & eos, qui non sunt eorum gentis, vel quorum fides, vita, & libertas nescitur, &c. ab omni accusatione Episcoporum funditus submovemus. *Pelag. II. epist. 3. in princ. Anselm. lib. 3. cap. 59.*

CAPUT XXVII.

Novimus in Nicæna synodo generaliter esse decretum, ut nullus passim, vageque Episcopos lacerare, aut accusare, & qui non sunt rectæ fidei, vel bonæ vitæ, vel claræ conversationis, aut infamare præsumat. *Athanas. G. alii ad Felic. II. post principium.*

CAPUT XXVIII.

Hæretici, pagani, Judæi non admittuntur ad accusandum, nisi suas causas prosequantur. *Carth. cap. 130. G. Carth. VII. cap. 2. L. Afr. 96. L. Ivo part. 16. cap. 64. decr.*

CAPUT XXIX.

Quarendum in iudicio, cuius sit conversatio, & fidei is, qui accusat, & is, qui accusatur. *Carth. IV. cap. 96. Callist. epist. 2. Capitul. lib. 7. cap. 110. G. in addit. c. 10.*

TITULUS XIX.

NE CLERICI DONENT, AUT RELINQUANT BONA SUA HÆRETICIS.

CAPUT I.

Episcopi, vel clerici non orthodoxis Christianis, etsi propinqui eorum sint, nihil largiantur ex bonis suis. *Carth. cap. 22. G. Carth. III. cap. 13. L.*

CAPUT II.

Si Episcopus hæreticos, vel Gentiles reliquerit, etiam propinquos, etiam ab intestato, anathema ei dicatur, etiam mortuo, & nomen ejus sileatur a sacerdotibus. *Carth. cap. 82. G. Afr. 48. L.*

TITULUS XX.

DE ORDINATIS AB HÆRETICIS, ET SCHISMATICIS.

CAPUT I.

DE iis, qui se Catharos nominant, & ad catholicam, & Apostolicam Ecclesiam revertuntur, recepta manus impositione maneat in clero, &c. *Nicæn. cap. 8. VII. synod. action. 1. ante fin. Innoc. epist. 22. cap. 5.*

CAPUT II.

De Maximo Cynico, & de seditione CP. propter eum secuta, ut neque Maximus Episcopus fiat, aut sit, neque qui ab eo ordinati sunt, in aliquo gradu cleri, irrita autem sunt, quæ erga eum, vel ab eo facta sunt. *CP. cap. 4. G. cap. 3. L.*

CAPUT III.

Photium (*schismaticum*); qui tumultibus, & turbationibus orbem terræ replevit, iusto decreto damnamus, promulgantes, nunquam fuisse prius, aut nunc esse Episcopum, nec eos, qui in aliquo sacerdotali gradu ab eo consecrati, vel promoti sunt, manere in eo, ad quod proventi sunt. *Synod. VIII. gener. CP. sub Hadr. II. c. 4.*

CAPUT IV.

Ad hæc, ordinationes ab Octaviano, & aliis schismaticis, & hæreticis evacuamus, & irritas esse censemus. *Alex. III. in concil. Turon. cap. 9.*

CAPUT V.

Quod a prædecessore nostro Innocentio factum est, innovantes, ordinationes ab Octaviano, & Guidone hæresiarchis, nec non & a Joanne Strumense, qui eos secutus est, factas, & ab ordi-

2.9.12.2

4.9.6. Omnibus.c.2.

2.9.7.c.18.

De her. c. 6. Gr. IX. c. 9. eod. tit. in 1. coll.

De heret. Si quis. cap. 5. Gr. IX. c. 8. eod. tit. in 1. coll.

1.9.7.c.8. Si qui.

Dist. 19. t. ult.

De schis. c. 1. Greg. IX. c. 2. eod. tit. in 1. coll.

natis ab eis irritas esse censemus. *Alex. III. in conc. Later. cap. 2.*

CAPUT VI.
 9. 9. 1. c. 5. Ordinationes, quæ a Guiberto hæresiarcha, postquam ab Ap. mem. Papa Gregorio, & a Rom. Ecclesia est damnatus, factæ sunt, & ab eis, qui catholicorum adhuc viventium Episcoporum sedes invalerunt, irritas esse judicamus. *Urban. II. in concil. Placent. cap. 9.*

CAPUT VII.
Ibid. Similiter autem eas, quæ a ceteris hæresiarchis, nisi probare valuerint, se, cum ordinarentur, eos nescisse damnatos. *Urban. II. in concil. Placent. cap. 10.*

CAPUT VIII.
Ibid. Qui vero ab Episcopis quondam quidem catholice ordinatis, sed in schismate a Romana Ecclesia separatis, consecrati sunt, eos nimirum, cum ad Ecclesiæ unitatem redierint, servatis propriis ordinibus misericorditer suscipi jubemus, si vita, & scientia eos commendant. *Urban. II. in conc. Placent. cap. 11.*

CAPUT IX.
Ibid. A modo vero quicumque a prædictis schismaticis, sanctæque Roman. Ecclesiæ adversariis se ordinari permiserit, nullatenus hac venia dignus habeatur. *Urban. II. in concil. Placent. cap. 12.*

CAPUT X.
Ibid. Quamvis autem misericordiæ intuitu, magna que necessitate cogente hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus, nullum tamen præjudicium sacris canonibus fieri volumus, sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate illud quoque cesset, quod factum est pro necessitate. Ubi enim multorum strages jacet, subtrahendum est aliquid severitati, ut addatur amplius charitati. *Urban. II. in concil. Placent. cap. 13.*

CAPUT XI.
 Per multos jam annos regni Theutonici latitudo ab Apostolicæ sedis unitate divisa est, in quo nimirum schismate tantum periculum factum est, ut quod cum dolore dicimus, vix pauci sacerdotes, aut clerici catholici in tanta terrarum latitudine reperiantur. Tot igitur filiis in hac strage jacentibus, Christianæ pacis necessitas exigit, ut super hac materia Ecclesiæ viscera aperiantur. Patrum itaque nostrorum exemplo, & scriptis instructi, qui diversis temporibus Novatianos, Donatistas, & alios hæreticos in suis ordinibus susceperunt, præfati regni Episcopos in schismate ordinatos, nisi aut invasores, aut simoniaci, aut criminosi comprobentur, in officio Episcopali suscipimus. Id ipsum de clericis cujuscumque ordinis suscipimus, quos vita, scientiaque commendat. *Paschal. II. in concil. apud Guardaftall. cap. 2.*

CAPUT XII.
 Ordinationes, quæ a Burdino hæresiarcha, postquam a Romana Ecclesia est damnatus, quæque & a pseudoepiscopis per eum postea ordinatæ sunt, nos esse irritas judicamus. *Callist. II. in concil. Rom. cap. 6.*

CAPUT XIII.

Ordinationes (ab Othone, Guidone, Hieremia, seu forte Philippo) factas sine communi consensu clericorum Ecclesiæ, sive per simoniam factas irritas judicamus. *Callist. II. in concil. Rom. cap. 21.* 12. 9. 2. c. 37.

CAPUT XIV.

Ordinationes factas a Petro Leonis, & schismaticis, & hæreticis, evacuamus, & irritas esse censemus. *Innoc. II. in concil. Roman. cap. 24.*

CAPUT XV.

Quod a prædecessore nostro Papa Innocentio statutum est, innovantes, ordinationes factas a filio Petri Leonis, & aliis schismaticis, & hæreticis, evacuamus, & irritas esse censemus. *Eugen. III. in concil. Remen. cap. 16.*

CAPUT XVI.

Episcopus, presbyter, diaconus iterum ordinatus deponatur cum ordinatore, nisi consiterit, quod ab hæreticis ordinatus est. Ab eis enim baptizati, vel ordinati neque fideles, neque clerici esse possunt. *Ap. cap. 68.* *Vid. tit. X. c. 3. Notationem. * * **

CAPUT XVII.

Arianos præterea, ceterasque hujusmodi pestes, quia eorum laicos convertos ad Dominum, sub imagine pœnitentiæ, ac sancti Spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non videtur clericos eorum, cum sacerdotii, aut ministerii cujuspiam suscipi debere dignitate, quoniam quibus solum baptismum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti perficitur, nec Spiritum sanctum eos habere ex illo baptismo, illisque mysteriis arbitramur, quoniam cum a catholica fide eorum auctores desciscerent, perfectionem spiritus, quam acceperant, amiserunt. *Innoc. ep. 18. ad Alex. Episc. cap. 3. Ivo lib. 10. cap. 2. p. norm. Anselm. lib. 9. cap. 58. Casar. lib. 13. cap. 50. Tarrac. lib. 1. cap. 27.* 1. 9. 1. c. 73.

CAPUT XVIII.

Si vere constat, aliquos ante damnationem Bonosi ab eodem ordinatos, postea voluisse, vel nunc velle reverti, eos recipiendos esse censemus. *Innoc. epist. 21. ad Marcian. Episc.*

CAPUT XIX.

Cum dicamus ab hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput, &c. ubi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum non posse habere, &c. Certe, qui quod non habuit, dare non potuit; damnationem utique quam habuit, per pravam manus impositionem dedit, &c. At dicitur vera, ac justa legitimi sacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod a vitioso fuerat injectum. Ergo si ita est, applicentur ad ordines sacrilegi, &c. Sed nostræ lex Ecclesiæ est, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum subrogare. At vero hi, qui a catholica fide ad hæresim transierunt, quos non aliter oportet, nisi pœnitentia suscipi, apud vos non solum pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur. Sed Anisi quondam fra- 1. 9. 1. Ven- tum est. 18. 1. 9. 4. c. 9. Homini. §. Cum ergo.

fratris nostri, aliorumque confacerdotum summa deliberatio hæc fuit, ut quos Bonosus ordinaverat, ne cum eodem remaneret, ac ne fieret non mediocre scandalum, ordinati remanerent *. Vicimus, ut opinor, ambigua, jam ergo, [quod pro remedio, ac necessitate temporis statutum est, constat primitus non fuisse, ac fuisse regulas veteres, quas ab Apostolis, vel Apostolicis viris traditas Ecclesia Romana custodit, custodiendaque mandat his, qui eam audire consueverunt. Sed necessitas temporis id fieri magnopere postulabat, &c. Sed canones apud Nicæam constituti de Novatianis fieri permiserunt, &c. De his, inquit, qui nominant se ipsos Catharos, id est mundos, &c. Possimus dicere de solis his Novatianis esse præceptum, &c. addidisset enim, aliisque hæreticis, &c. Quod de Paulianistis dictum est, poterit confirmare, a quibus venientes etiam baptizari præcipiuntur. Num quidnam, cum de Paulianistis jubent, omnes, qui ab hæreticis revertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi, &c. Quod idcirco distinctum esse, ipsis duabus hæresibus, ratio manifesta declarat, quia [Paulianista in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti minime baptizant ut Novatiani, nec apud istos de unitate potestatis divinæ, hoc est Patris, Filii, & Spiritus sancti quæstio aliquando mota est, & ideo omnibus segregatis hæc sola electa est, cui istud crederent concedendum, quia nihil in Patris, & Filii, & Spiritus sancti sacramento peccarent. Si quis vero de catholica ad hæresim transiens, aut fidelis ab apostasia revertens, & resipiscens, redire voluerit, numquid eadem ratione poterit ad clerum permitti? cujus commissum non, nisi per longam pœnitentiam poterit aboleri, nec post pœnitentiam clericum fieri ipsi canones sua auctoritate permittunt. Unde constat, qui de catholica ad Bonosum transierunt damnatum, atque se passi sunt, aut cupierunt, ab eodem ordinari, non oportuisse ordinationis ecclesiasticæ suscipere dignitatem, qui commune omnium ecclesiarum iudicium deferentes, suam peculiariter in Bonoso vanitatem sequendam esse duxerunt. Sed multos [constat vim passos, atque invitos, attractos, repugnantisque ab eodem ordinatos. Dicat mihi, volo, quisquis hoc credit, si non post ordinationem Bonosi interfuit, cum conficeret sacramenta, si communioni ejus participatus non est, si statim ad Ecclesiam rediit, & iste talis potest habere colorem aliquem excusationis. Ceterum, alii, qui vel post annum, aut mensem ad Ecclesiam redierunt, intelligimus eos qui in catholica noverant se propter vitia sua non posse suscipere ordinationem, idcirco ad illum perrexisse, qui passim, & sine ulla discussione ordinationes illicitas faciebat, credentes se posse per istam institutionem, locum in Ecclesia catholica recipere, de quo antea desperaverant, &c. Ad summam certe, qui nihil a Bonoso acceperunt, rei sunt usurpatæ dignitatis, qui conficiendorum sacramentorum sibi vindicaverunt auctoritatem, atque id se putaverunt esse, quod de his nulla fuerat regulari ratione concessum. Prævideat ergo dilectio vestra, hæcenus talia transiisse, & ad-

vertite, quod, ut dicitis, necessitas imperavit, in pace jam ecclesias constitutas, non posse præsumere, sed ut sæpe accidit, [quoties a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non potest vindicari, inultum solet transire: Priora ergo dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo maxima sollicitudine præcavendum. *Innoc. epist. 22. cap. 3. 4. 5. 6. Nicæn. 8. & 19. Synod. VIII. vel IX. CP. sub Joann. VIII. act. 2. Raban. c. 17. de pœnit. Ivo in prol. panorm. & decret. part. 5. cap. 10. & lib. 3. tit. 5. c. 17. & tit. 10. c. 3. panorm. & part. 6. cap. 59. & 60. decr. Anselm. lib. 6. c. 73. Deusd. c. 2. Tarrac. lib. 6. cap. 141.*

CAPUT XX.

Quos baptizavit Acacius, vel quos sacerdotes five Levitas secundum canones ordinavit, nulla eos ex nomine Acacii portio læsionis attingit, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia, minus firma videatur, &c. Nam si visibilis solis istius radii, cum per loca foetidissima transeunt, nulla contactus inquinacione maculantur; multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus nulla ministri indignitate constringitur. Nam & Judas, cum fuerit sacrilegus, & far, quidquid egit inter Apostolos, pro dignitate commissa beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, &c. Ideo ergo & hic Acacius, cujus nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando, sibi tantam nocuit. Nam inviolabile sacramentum, quod per illum datum est, aliis perfectionem suæ virtutis obtinuit, ei autem obfuit. *Anast. II. ep. un. c. 7. & 8. Ivo part. I. c. 151. decr. & in epist. 67. ad Bern. Abb. Anselm. lib. 9. cap. 62. Tarrac. lib. 6. cap. 145. Cæsar. lib. 12. cap. 63.*

CAPUT XXI.

Ad hoc, quod subjungitur in eadem epistola, utrum sit utendum ordinationibus, & reliquis sacramentis a criminosis exhibitis, ut ab adulteris, & sanctimonialium violatoribus, & hujusmodi, ad hoc ita respondemus. Si schismate, vel hæresi ab ecclesia non separantur, eorundem ordinationes, & reliqua sacramenta sancta, & veneranda non negamus, sequentes * B. Augustin. qui super Joannē de hujusmodi tam copiose, quā veraciter differit, ait enim: „ Baptizet servus malus, sive servus bonus, non sciat se ille, qui baptizatur, baptizari, nisi ab eo, qui sibi tenuit * baptizandi potestatem “; & paulo post: „ Non horreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem “, &c. Ceterum schismaticorum, & hæreticorum sacramenta, quoniam extra Ecclesiam sunt, juxta sanctorum Patrum traditiones, S. * Pelagii, Gregorii, Cypriani, Augustini, Hieronymi, formam quidem sacramentorum, non autem virtutis affectum * habere profitemur, nisi cum ipsi, vel eorum sacramentis initiati per manus impositionem ad catholicam redierunt unitatem, &c. *Urbanus II. in ep. ad L. Præposit. S. Vincentii * in med.*

CAPUT XXII.

Placuit, ut ex ipsis Donatistis quicumque clerici ad catholicam unitatem transire voluerint, si

1. 9. 1. c. 14.

Dist. 19. Secundum. c. 8.

Dist. 32. c. 6. Præter. §. Ad hoc.

* sequendo.

* dedit.

* scilicet, s.

* effectum.

* Juventii, vel Juventi.

eos

eos catholicae unitati utilitatem afferre Episcopus judicaverit, in suis honoribus recipiantur, &c. *Carth. c. 99. G. Afr. c. 35. L. 95.*

CAPUT XXIII.

Presbyteri, qui ex haeresi Ariana ad sanctam catholicam Ecclesiam conversi sunt, qui sanctam, & puram fidem, atque castissimam tenuerint vitam, accepta denuo benedictione presbyterii, sancte, & pure ministrare debeant: ceteri vero, qui hanc superscriptam vitam adimplere, vel tenere neglexerint, ab officio depositi in clero. Ita & diaconibus, sicut & de presbyteris constitutum est. *Cæsaraug. II. c. 1.*

CAPUT XXIV.

Serie depositionis memorati Ebbonis plenissime prolata, &c. claruit praefatum Ebbonem Episcopale officium illicite repetisse, quosque gradibus ecclesiasticis aestimatus fuerit promovisse, damnationi potius obnoxios effecisse. *Syn. apud B. Medard. in princ.*

CAPUT XXV.

Quid de Anatolio dicitis? nonne princeps fuit quartae synodi? & tamen a Dioscuro impio illo fuerat creatus, atque id etiam praesente Eutyche, ergo & nos ab haereticis ordinatos recipiamus, &c. addatur, quod ordinatio a Deo est, &c. *Taras. VII. syn. act. 1. ante fin.*

1. 9. 7. c. 4. Convenientibus, §. Item Petrus.

CAPUT XXVI.

Sane & plurimi, qui in sexta synodo praesides fuerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro doctoribus haereseos monothelitarum fuere creati. Sed & hi vicissim CP. sedes inter clerum distribuerunt, & ab extremo eorum doctore Petro, usque ad sextam synodum anni non pauciores, quam xv. intercesserunt, qui vero intermediis temporibus fuerunt, Thomas scilicet, Joannes, & Constantinus, ab haereticis fuerunt ordinati; verum ea de causa non sunt reprobati. Circiter enim L. annos haereseis illa viguit, & tamen in vi. synodo Patres quatuor illos praenominatos tantum damnarunt, eorum ordinationem reliquerunt. *Taras. VII. syn. act. 1. ante fin.*

Ubi supra.

CAPUT XXVII.

Non novi Episcopum, neque inter sacerdotes Christi numeraverim, qui a contaminatis manibus, in fidei vastationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus, &c. ne scilicet quoslibet ad communionem suscipiatis, neve manuum impositionem ab eis recipiatis, ut postea pace facta violenter se ipsos sacerdotali complemento adnumerent. *Basilii ad Nicopolitas VII. synod. act. 1. ante fin.*

CAPUT XXVIII.

Tarasius dixit: „ Et ego profecto qui in fidei dissolutionem creati sunt, abominor, tum autem maxime, quotiens orthodoxi Episcopi fuerint praesentes, a quibus potuere creati. Hæc autem est sententia B. Patris, si synodica convocatio fuerit facta, & ecclesiarum in recta fide concordia, qui ausus fuerit impuris haereticis creandum se dare; deponi dignum est. Sancta synodus ait: „ Hæc vera sententia est. *VII. synod. act. 1. ante finem.*

CAPUT XXIX.

Satis jam videtur mihi confirmatum eos, qui ab haereticis ordinati sunt, recipiendos, si quis vero destinato animo ad haereticos se contulerit, ab eisque ordinatus fuerit, eum nequaquam recipiendum. *Constant. Episcop. Constantinæ Cypri VII. syn. act. 1. in fin.*

TITULUS XXI.

NE HAERETICI, AUT BAPTIZATI AB HAERETICIS SACRIS INITIANTUR, EXCEPTIS NOVATIANIS, ET ALIIS QUIBUSDAM.

CAPUT I.

DE iis, qui se nominant catharos, id est mundos, si aliquando venerint Ecclesiam catholicam, placuit sancto, & magno concilio, ut impositionem manus accipientes sic in clero permanerent, &c. *Nicæn. c. 8.*

1. 9. 7. c. 8. Si qui.

CAPUT II.

Quicumque ex lapsis per ignorantiam ordinati sunt, aut etiam, scientibus, qui ordinaverunt, non praedjudicant regulæ ecclesiasticæ; nam cum primum compertum fuerit, deponentur. *Nicæn. cap. 10.*

Dist. 81. c. 5.

CAPUT III.

Paulianistæ ad ecclesiam catholicam confugientes baptizentur, & si irreprehensibiles inventi fuerint, ordinentur. *Nicæn. cap. 19. Anselm. lib. 9. c. 55. in addit.*

1. 9. 1. c. 52. Si quis.

CAPUT IV.

Qui in qualibet ætate alibi, quam in Ecclesia catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad ecclesiasticam militiam non permittantur accedere, &c. *Felix III. in syn. Rom. c. 5. Burch. lib. 4. c. 99. Ivo part. 1. c. 293. decr. Anselm. lib. 7. c. 14. Tarr. lib. 1. c. 31.*

1. 9. 7. c. 10.

CAPUT V.

Ab haereticis baptizati, &c. clerici esse non possunt. *Ap. cap. 68.*

CAPUT VI.

Nostræ lex ecclesiæ est, venientibus ab haereticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum subrogare. *Innoc. edict. 22. c. 4. ad Episc. Macedon. Ivo lib. 3. tit. 5. c. 17. tit. 10. c. 3. panorm. part. 6. c. 60. decr.*

1. 9. 1. c. 18. Ventum est. §. Sed nostræ.

CAPUT VII.

Circa (haereticos) etiam illam canonum constitutionem praecipimus custodiri; ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant; si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non levem apud Deum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promovendos ordines judicavit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. *Leo ep. 3. ad Julian. Episc. Aquilejen. in med. ep. 83. ad Septimum Episc. in fin. Ivo lib. 3. tit. 10. c. 4. panorm. part. 6. c. 97. decr. Anselm. lib. 12. c. 39. Tarrac. lib. 4. c. 13.*

1. 9. 1. Si quis. c. 42. §. 6. Omnis. c. 112. §. 1. 9. 7. Saluberrimum. cap. 21.

CAPUT VIII.

Andream, qui rationabiliter Archidiaconi est pri-

privatus officio ; & Euphratam , qui sanctæ memoria Flaviani , ut comperi , improbus existit accusator , si professionibus plenissime scriptis , non minus Eutylianam hæresim , quam Nestorianum execrabile dogma condemnant , quoniam venia est præstanda correctis , presbyteros consecrabis , ut sibi remedium catholicæ fidei sentiant profuisse , &c. Ceteri vero , quos par reatus involverat , si veniam simili professione cum satisfactione deposcunt , suis ordinibus reformentur ; his tantum ad officiorum primatum admittis , quos ab omni errore liberos fuisse constiterit. *Leo ep. 69. ad Anatolium CP. Episc. in med.*

CAPUT IX.

Dist. 98. c. 3. Bonifacio dedimus in mandatis , &c. ut [Afros passim ad ecclesiasticos ordines prætendentes nulla ratione suscipiat , quia aliqui eorum Manichæi , aliqui rebaptizati sapius sunt probati. *Gregor. II. ep. 3. in princ. ad clerum Thuring. Gelas. ad ordinand. Episc. Anselm. lib. 7. cap. 21. Tarr. lib. 3. c. 41.*

CAPUT X.

Ex omni hæresi , qui ad nos fidelis venerit , minime est ad clerum promovendus : vel si qui sunt in præteritum ordinati , deponantur. *Elib. c. 51.*

CAPUT XI.

1. 9. 4. Placuit. cap. 3. De Donatistis , & pueris a Donatistis baptizatis. Interrogemus fratres , & sacerdotes nostros Syricium , Simplicianum , & de solis infantibus a Donatistis baptizatis , an ne quod sua voluntate non fecerunt , errore parentum impediantur ad ministeria sacri altaris , cum ad Dei Ecclesiam salutari proposito convertuntur ? *Carthag. III. c. 48. L. Afr. c. 14.*

CAPUT XII.

2. 9. 4. c. 4. Qui apud Donatistas parvuli baptizati sunt nondum scire valentes erroris eorum interitum , & postea quam ad ætatem rationis capacem pervenerunt , agnita veritate , falsitatem eorum abhorrentes ad Ecclesiam Dei catholicam , per universum mundum diffusam , ordine antiquo per manus impositionem recepti sunt : debere talibus suscipiendum munus clericatus , non impedire nomen erroris , &c. *Carthag. cap. 58. G. Afric. c. 24. L. Deusd. c. 2.*

CAPUT XIII.

Clerici Donatistæ , si Ecclesiæ utiles fuerint , suscipiantur in suis honoribus , &c. *Afric. c. 35.*

CAPUT XIV.

Dist. 51. Qui in aliquo. ep. 5. Non promoveantur ad sacerdotium , qui in hæresim lapsi sunt , vel qui in hæresi baptizati , a ut rebaptizati esse noscuntur , &c. *Tolet. IV. c. 18.*

CAPUT XV.

Placuit in synodis , ut his , qui lapsi sunt , impietati autem præfunt , venia quidem detur poenitentibus , ac resipiscentibus ; eis autem locus cleri non detur. His autem , qui impietatis auctores non fuerunt , sed vi , & necessitate tracti sunt , visum est dari veniam , habere autem etiam locum in clero , &c. *Athan. in ep. ad Rufinianum post princ. refertur apud Nicæn. II. actio. 1. ante fin.*

CAPUT XVI.

Declaravit mihi tua pietas , quod quidam eo-

rum , qui se Catharos nominant , volunt ad Ecclesiam accedere. Quoniam ergo magna synodus , quæ Nicææ habita est a sanctis Patribus , statuit , ut ordinentur , qui accedunt ; velis juxta hanc formam eos , qui ad Ecclesiam accedant , ordinare : si quidem vita eorum recta est , & nihil eis adversatur. *Theophil. Episc. Alex. in exposition. de Catharis. Vid. Nicæn. 8.*

TITULUS XXII.

DE PŒNIS , QUÆ PROPOSITÆ SUNT FAUTORIBUS HÆRETICORUM.

CAPUT I.

Occultans libros contra imagines Episcopus , presbyter , diaconus deponatur ; laicus , vel monachus excommunicetur. *Nicæn. II. c. 9.*

CAPUT II.

Quisquis post hanc definitionem nostram ad picturæ sanctarum imaginum in ecclesiis , aut doctrinæ actionem quoquo modo (*Iconoclastas*) admiserit ; si quidem clericus fuerit , proprio gradu periclitetur , si vero laicus , separetur , & divinorum mysteriorum communione privetur. *Syn. VIII. gen. sub Hadr. II. c. 7.*

CAPUT III.

In partibus Tolosæ damnanda hæresis dudum emerfit , &c. Contra eam Episcopus , & omnes Domini sacerdotes in illis partibus commorantes invigilare præcipimus , & sub interminatione * anathematis prohibere ; ne ubi cogniti fuerint illius hæresis sectatores , receptaculum quisquam eis in terra sua præbere , aut præsidium impertiri præsumat ; sed nec in venditione , aut emptione aliqua cum eis communio habeatur ; ut solatio saltem humanitatis amisso , ab errore viæ suæ resipiscere compellantur. Quisquis autem contra hæc venire pertentaverit , tamquam particeps iniquitatis eorum anathemate feriatur. *Alex. III. in concil. Turon. c. 4.*

CAPUT IV.

(Hæreticos) & defensores eorum , & receptores anathemati decernimus subjacere ; & sub anathemate prohibemus , ne quis eos in domibus , vel in terra sua tenere , vel fovere , vel negotiationem cum eis exercere præsumat , &c. Qui eos tenuerint , vel foverint per regiones , in quibus taliter debacchantur in dominicis , & aliis solemnibus diebus per ecclesias publice denuntietur , &c. Episcopi vero , sive presbyteri , qui talibus forte non resisterint , officii sui privatione * multentur , donec misericordiam Apostolicæ sedis obtineant. *Alex. III. in conc. Turon. c. ult. in princ. & in fine.*

CAPUT V.

Credentes , receptores , defensores , & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus subjacere , &c. *Innoc. III. in conc. gen. Lateran. c. 3. in med.*

CAPUT VI.

Habe cum his , quos libenter amplecteris , portionem ex sententia præsentis , &c. Sacerdotali honore , & communione catholica , nec non etiam a fidelium numero segregatus , &c. *Felix III. cum LXVII. Episcopis ad Acacium CP.*

CA-

CAPUT VII.

Nullus omnino hominum hæresiarchas, & eorum sequaces, qui in partibus Guasconia, aut Provincia, vel alibi commorantur, manuteneat, vel defendat; nec aliquis eis in terra sua receptaculum præbeat. Si quis autem vel eos de cetero retinere, vel ad alias partes proficiscentes eorum errori consentiens recipere forte præsumpserit; quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, & in terris eorum, donec condigne satisfaciant, divina celebrare officia interdiciamus. *Eugen. III. in conc. Remen. c. 17.*

CAPUT VIII.

Episcopus, presbyter, diaconus cum hæreticis orans, excommunicetur. Si vero permittat eis, ut clericis operari, deponatur. *Apoc. 45.*

CAPUT IX.

Si quis falsas scripturas impiorum ut sanctas in ecclesia publicaverit in pestem populi, & cleri, deponatur. *Ap. 60.*

CAPUT X.

Si clericus, vel laicus ingrediatur synagogam Judæorum, vel hæreticorum ad orandum; deponatur, & excommunicetur. *Ap. 65.*

CAPUT XI.

De excommunicatione Acacii Episcopi CP. qui cum hæreticis communicavit. *Gelas. in romano de anathemate, in epistola 5. ad Anastas. post med. & epist. 6. ad Episcopos Dardan. post princ. & in med. & in ep. 7. ad Episcopos Orientis, & epist. 8. ad Euphemian. Episc. CP. Anastas. II. ep. 1. Justinus ad Hormisdam.*

CAPUT XII.

Amittat Episcopatum, qui falso dixerit Donatistas communicasse, cum sciat non communicasse. *Carth. 125. G. Milev. 25. L.*

CAPUT XIII.

Nulli clerico liberum sit discedere ab Episcopo suo, & alteri Episcopo communicare, nisi forte ei, quem Episcopus alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedentem, & ad fidem catholicam revertentem. Si qui autem de catholicis discesserint, & in communionem eorum palam, vel occulte cum eis, qui excommunicati sunt, vel per sententiam jam notati, fuerint inventi; habeant illorum, ad quos ire voluerint, etiam in damnatione consortium. *Toler. I. c. 12.*

CAPUT XIV.

Si superioris loci clericus hæretici cujuscumque convivio interfuerit, anni spatium pacem Ecclesie non habebit. Quod si minores clerici præsumpserint, vapulabunt. *Epaun. cap. 15. Meldens. c. 73.*

CAPUT XV.

Catholicus, qui filios suos in hæresi baptizandos obtulerit, oblatio illius in Ecclesia nullatenus recipiatur. *Ilerd. 13.*

CAPUT XVI.

Judex civitatis, vel loci, si hæreticum, aut Bonosiacum, vel cujuslibet alterius hæresis sacerdotem, vel quamcumque personam de catholicis rebaptizasse cognoverit; quia Reges nos constat habere catholicos; non statim rebaptizantes adstrinxerit, & ad Regis fidem propterea distrin-

gendos adduxerit; annuali excommunicationi subdatur. *Aurel. III. c. 30.*

CAPUT XVII.

Qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat, sicut & antiqua canonum continent statuta. Quod si quis spernit voluntarie, se ipsum alienum a communione facit. *Brac. I. c. 33.*

CAPUT XVIII.

Si quis ex nobis in parochiis suis, post agnita hujus concilii instituta aut clericum aut monachum sanæ huic doctrinae resistentem invenerit, aut aliquo adhuc Priscillianæ sectæ errore latitare persenserit, & non continuo illum excommunicatum, & anathematizatum de ecclesia ejece- rit foras, ita ut cum hujusmodi homine nec cibum aliquis fidelis fumere, nec communicare præsumat, noverit se is, qui talem receperit, fraternæ esse excommunicationi obnoxium, & divinæ proculdubio sententiæ reum, &c. *Brac. I. c. 40.*

CAPUT XIX.

Statuit sancta synodus, ut reliquias in quibuscumque locis de Ariana hæresi inventæ fuerint, pro lata a sacerdotibus, in quorum ecclesiis reperiuntur, Pontificibus præsentatæ igne probentur. Quod si a quibuslibet occultatæ fuerint, & deteguntur, a sacrosanctæ catholicæ Ecclesie cœtu segregentur. *Cæsar. II. cap. 2.*

TITULUS XXIII.

DE BASILICIS HÆRETICORUM.

CAPUT I.

Ecclesias Arianorum, ubicumque inveneritis, catholicas eas divinis precibus, & operibus absque ulla mora consecrate; quia & nos, quando fuimus Constantinopolitam pro religione catholica, quam & pro Regis Theodorici causa negotii suadente, atque hortante, Arianosque extirpante piissimo Justino orthodoxo Imperatore, quascumque illis in partibus eorum Ecclesias reperire potuimus, catholicas eas, Domino opem ferente, consecravimus. *Joann. epist. 2. ad Episc. Italiae post princ.*

CAPUT II.

Hæreticorum cœtus non Ecclesia, sed conciliabulum est. *Carth. IV. cap. 71.*

CAPUT III.

Basilicas hæreticorum, quas tanta execratione habemus exosas, ut pollutionem earum purgabilem non putemus, sanctis usibus applicare despiciamus, nisi quas per violentiam nostris abstulerant, possimus revocare. *Epaun. cap. 33.*

CAPUT IV.

Basilicas, quas in perversitate sua Gothi (Ariani) hætenus habuerunt, &c. simili, quo nostræ invocari solent, placuit ordine consecrari. *Aurel. cap. 12. al. 10.*

CAPUT V.

Ecclesie, quæ fuerunt in hæresi Ariana, nunc autem sunt catholice, ad eos Episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ipsæ ecclesie sunt, pertinere videntur. *Toler. III. cap. 9.*

CAPUT VI.

Statuit sancta synodus, ut Episcopi de Ariana

De consecr. d. 1. cap. 19. Ecclesiarum.

24. q. 3. c. 35. Clericus.

na hæresi venientes, si quas ecclesias sub nomine catholicæ fidei nec dum benedictione a catholico sacerdote percepta consecrentur denuo. *Cæsar. II. cap. 3.*

TITULUS XXIV.

DE NOVATIANIS, SIVE CATHARIS,
ET DE PŒNITENTIA LAPSES
NON DENEGANDA.

CAPUT I.

1. q. 3. Si
qui. cap. 8.

DE his, qui se nominant *Catharos*, id est mundos (*Novatianos*, L.) si aliquando venerint ad Ecclesiam catholicam, placuit sancto, & magno concilio, & impositionem manus accipientes, sic in clero permaneant. Hæc autem præ omnibus eos scriptis convenit profiteri, quod catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ dogmata suscipiant, & sequantur, id est, & bigamis se communicare, & his, qui in persecutione prolapsi sunt, erga quos, & spatia constituta sunt, & tempora definita, ita ut Ecclesiæ catholicæ, & Apostolicæ placita sequantur in omnibus, &c. *Nicæn. cap. 8. refert VII. synod. action. 1. ante med. & Innoc. epist. 22. cap. 5. ad Episc. Maced.*

CAPUT II.

Supervenit Novatus ex Africa, & separavit de Ecclesia Christi Novatianum, & quosdam alios Christi confessores, & convertit in pravam doctrinam. A quibus vos fratres avertite, & cavete ab omnibus, qui alteram fidem, & doctrinam tenent, quam Apostoli, & successores eorum tenuerunt, &c. *Fabian. epist. 1. post princ.*

CAPUT III.

Invidens antiquus hostis suscitavit nobis adversarium Novatum, rectæ fidei, & sanctæ doctrinæ æmulum, qui extra ecclesiam ordinavit Novatianum, & in Africa Nicostратum, utroque hæreticos, sicut ille erat, &c. Quidam confessores, qui dudum fuerant fideles, a nobis, & a recta fide diabolo instigante se separantes, cum Maximo presbytero, ad Ecclesiam catholicam, & fidem rectam sunt reversi, & denuo, sicut prius facti sunt confessores fideles, &c. *Corn. epist. 1. in med.*

CAPUT IV.

His, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ, & voluptatibus dediti, in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul & reconciliationem exposcunt, communionem dare obeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis, & ne Novatiani hæretici negantis* veniam, asperitatem, & duritiam sequi videamur. *Inn. epist. 3. 6. 2. Vide Triburien. 31. in fine.*

* negantes.

CAPUT V.

1. q. 7. c. 20.

Donatum Salicinensem ex Novatiano cum sua, ut comperimus, plebe conversam, ita dominico, volumus gregi præsidere, ut libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & plenissime confiteatur catholicam veritatem. *Leo ep. 85. ad Episcopos Africæ cap. 3.*

CAPUT VI.

Contra Novatianum, & de confessoribus, & Tom. V.

martyribus Novatianis. *Cyprian. epist. 1. ad Cornelium.* Et de Novato, & aliis. *Cypr. epist. 6. ad Corn. & epist. 7. quæ sunt epist. 8. & 9. lib. 2. ejusd.*

CAPUT VII.

Cathari sunt, ex his, qui sunt abscissi, verum enim vero antiquis visum est, Cypriano dico, & nostro Furmiliano, eos omnes uni calculo subicere, Catharos, & Encratitas, & Hydroparastatas, &c. nonnullis Asiaticis visum est, &c. eorum baptismus suscipi, suscipiatur, &c. *Basilic. epist. 1. ad Amphiloichium, cap. 1.*

CAPUT VIII.

Declaravit mihi tua pietas, quod quidam eorum, qui se Catharos nominant, volunt ad Ecclesiam accedere. Quoniam ergo magna synodus, quæ Nicææ habita est a sanctis Patribus, statuit, ut ordinentur, qui accedunt, velis, juxta hanc formam, eos, qui ad Ecclesiam accedant, ordinare, si quidem vita eorum recta est, & nihil eis adversatur. *Teophil. Episcop. Alexandr. in exposit. de Catharis. Vid. Nicæn.*

CAPUT IX.

Novatum, & ejus impiæ hæresis affectas anathematizo, ut pote qui injurius sit adversus pœnitentiam, & mansuetudinem Dei elevat. *Taras. CP. ante VII. syn. epist. ad Joann. presbyter. post med.*

CAPUT X.

Post passionem Fabiani supervenit Novatus ex Africa, & separavit Novatianum de Ecclesia, & quosdam confessores. *Dam. in Fabian.*

CAPUT XI.

Sub Cornelii Episcopatu Novatus Novatianum extra ecclesiam ordinavit, & in Africa Nicostратum, &c. *Damas. in Corn.*

CAPUT XII.

Multa de Novato, Novatianis, & Catharis. *Euseb. lib. 6. cap. 33.*

TITULUS XXV.

DE ORIGENIS, ET SOCIORUM
DAMNATIONE.

CAPUT I.

SI quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem*, Nestorium, Eutychen, & Origenem cum impiis eorum scriptis, &c. anathema sit. *Synod. V. CP. action. ult. cap. 11.*

* Apollinarium.

CAPUT II.

Quinta synodus hic congregata est adversus Theodorū Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium, & scripta Theodoretī adversus XII. capitula Cyrilli, & Epistolam, quæ dicitur Iba ad Marin Perlam, &c. *VI. synod. CP. act. 17. in definit. in princ.*

CAPUT III.

Origenis, Evagrii, & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum synodus Constantinopoli conflata, quinta numero docuit. *VII. syn. act. 7. in definit. in med.*

CAPUT IV.

Audemus anathematizare Arii insaniam, Macedonii rabiem, &c. & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi, & Evagrii

nugas, fabulæque, &c. VII. *syn. in epist. ad Constantinum, & Irenem in med.*

CAPUT V.

Anathematizamus Origenem, qui vana suscipit, & Theodorum Mopsuestiæ quoque pariter & Evagrium, qui etiam secundum easdem, & diversas opiniones eodem perditionis irretiti sunt barathro. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. act. 10. in definit. syn. post princ.*

CAPUT VI.

Dist. 15. c. 3.
Sancta. §.
Item Ori-
genis.

Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus. Reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda. Eusebius in laudibus, & excusatione Origenis schismatici unum conscripsit librum, &c. *Gelas. in syn. LXX. Episcoporum post med. Burch. lib. 3. cap. 220. Ivo lib. 2. tit. 11. cap. 3. panorm. & part. 4. cap. 64. decret. Cæsar. lib. 2. cap. 6. Tarrac. lib. 1. cap. 232.*

CAPUT VII.

Si quis secundum sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat anima, & ore omnes, quos sancta Dei Ecclesia respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos, id est Sabellium, Arium, &c. Origenem, Didymum, Evagrium, &c. condemnatus sit. *Martin. in conc. Later. secret. 5. c. 18.*

CAPUT VIII.

Quod in Origene merito damnatum est, qui animarum, antequam corporibus infererentur, non solum vitas, sed & diversas fuisse asseruit actiones: necesse est, ut etiam in (*Eutychete*) nisi maluerit sententiam abdicare, plestatur. *Leo epist. 11. ad Julian. Episc. ante fin.*

CAPUT IX.

Anathematizamus, atque execramur omnes hæreses, omnesque earum auctores, atque fautores, qui adversus Apostolicam, & orthodoxam fidem Diabolicis decepti fallacis falsitatis errores in ecclesiam conati sunt introducere, id est, Arium, Sabellium, &c. Origenem, qui & Adamantius, Didymum, & Evagrium, &c. *Leo II. in ep. ad Constant. IV. Imperat. post med. post VI. syn.*

CAPUT X.

Divinorum Patrum CLXV. in hac civitate Imp. congregatorum sub Justiniano piæ memor. Imp. nostro piæ voces, ut a Spiritu sancto editas cognoscimus, qui Theodorum Mopsuestiæ Nestorii magistrum, & Origenem, & Didymum, & Evagrium, qui Græcas fabulas rursus fictas retulerunt, & corporum quorundam, & animarum circuitiones, & immutationes, seu transmigrations de integro ruminaverunt, &c. & in mortuorum resurrectionem impie, ac contumeliose insultarunt, &c. anathematizarunt, & execrati sunt. *Trull. epist. 1. ante fin.*

CAPUT XI.

Quinta synodus triumphavit de Origene, Didymo, & Evagrío; quos omnes, ut hæreticorum magistros execror. *Tarasius CP. in epist. ad Orientis Episcopos VII. syn. act. 3. in med.*

CAPUT XII.

Quintum sanctum concilium universale suscipio, omnesque ejus præclaras definitiones, quod

ad confirmationem Chalcedonensis concilii congregatum est: perimit autem, & interitum proicit, principaliter quidem Origenem insanum, & omnes ejus pomposas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta; Evagrii quoque cum eo, & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana, atque prodigiola, nec non & fabulosa deliramenta, &c. Anathema in perpetuum, & catathema a sancta, & consubstantiali adoranda Trinitate, Patris, & Filii, & Spiritus sancti sint. Primum quidem Simon Magus, &c. post quem Cleobius, Menander, &c. Helceseus, Origenes, alter Origenes, qui & Adamantius, &c. *Sophronius Hierosolymitanus apud VI. syn. act. 11. ante fin.*

CAPUT XIII.

Cum sancta universalis quinta synodus CP. esset congregata; communi, & generali anathemate rejecti sunt Origenes, & Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Evagrío, & Didymo dicta sunt de præexistentia, sive *περὶ προϋπάρχουσας* &c. Alexander Episcopus Abyles contra sensit, quare Episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terræmotu absorptus est, & defossus. Neolauritas autem, cum se a catholica communione separassent, Eutychius Patriarcha diversis rationibus aggressus est, &c. eos a Neolaura expulit. *N. in vita S. Sabæ, apud VII. syn. act. 1. in fin.*

CAPUT XIV.

Quinta synodus CLXIV. Episcoporum priores quattuor confirmavit, execrans Arium, &c. præterea Origenem, Evagrium, Didymum, omnesque fabulosas, & gentiles eorum prodigiosas narrationes, &c. *Theodor. Hierosolym. apud syn. VII. act. 3. post med.*

CAPUT XV.

Ultra has Constantinopoli congregata Justiniani Imperatoris imperio synodus est, quæ Origenem, qui & Adamantius, Evagrium, Didymum cum gentilibus eorum commentariis anathemate devovit, &c. *VII. syn. act. 6. ante med. tom. 1. verba sunt hæreticorum, sed probantur ab Epiphano, qui contradicit ceteris.*

CAPUT XVI.

Suscipimus quæ in temporibus Justiniani divæ memoriæ in prædicta a Deo conservanda nostra felicissima civitate complota est synodus, contra Dei impugnatores Origenem, Didymum, & Evagrium &c. *Edictum Imper. Constant. IV. apud syn. VI. CP. act. 18. ante fin.*

CAPUT XVII.

Monachi quidam ab Hierosolymis venerunt ad Pelagium in comitatu, portantes capitula libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperatorem, ut de Origenes damnaretur cum illis capitulis, &c. Annuit Imperator facillime, gaudens se de talibus causis judicium ferre. Jubente eo, dictata est in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio; quam subscribentes una cum Menna Archiepiscopo apud CP. reperro; deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphemio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano. Quibus eam accipientibus,

bus & subscribentibus Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus. *Liberat. c. 23.*

CAPUT XVIII.

Quinta (*synodus*) iterum fuit Constantino- poli, quinque vero & sexaginta supra centum Pa- tres in hac coacti sunt, &c. Ejecerunt autem pie extra divina septa Evagrium, & Didymum cum Origene, viros, qui non eodem tempore deceffe- runt, sed tamen eadem conscripserunt, falsa nem- pe, & peregrina dogmata a divina Ecclesia. Et nunc quidem corporum resurrectionem omnino auferebant, nunc vero alienigenarum resurrectio- nem præter opinionem asserabant; Paradisum vero, & Adam dicebant incorporeum, & pœnam ad tempus putabant terminandam. Quinetiam dæmonum restitutiones scripserunt. *Pfellus ante VII. synod.*

TITULUS XXVI.

CONTRA PAULUM SAMOSATENUM, ET PHOTINUM, ET ALIOS, QUI CHRIS- TUM TANTUM ESSE HOMINEM DI- CEBANT.

CAPUT I.

DE Paulianistis, qui ad ecclesiam catholicam confugiunt, baptizandis, & ordinandis, si digni sunt: *Nicæn. II. c. 19.* De iisdem Paulia- nistis, & Photinianis baptizandis. *Arel. II. c. 16.* & *Trull. c. 96.* De Paulianistis tantum vide *supra tit. 8. c. 1. & 5. & 8.*

CAPUT II.

Contra Paulum Samosatenum, & Photinum: *CP. syn. in ep. ad Damas. apud Theodorit. lib. 5. cap. 9.*

CAPUT III.

Contra Photinum, & Photinianos: *CP. c. 1. Chalc. act. 16. in allocut. concil. Leo in synod. Rom. ep. 22. ad clerum CP. Felix II. in epist. 2. ad Petr. Full. ante V. syn. Leo II. in ep. ad Con- stant. VI. Imperat. post IV. syn.*

CAPUT IV.

Contra Paulum Samosatenum: *Martin. in concil. Later. c. 18. Felix III. in epist. 1. & 2. ad Perr. Fullo ante V. syn. Leo II. in d. epist. ad Constantin. IV. Imper. Sophronius Hierosolym. apud VI. syn. act. 11. Tarasius CP. in epist. ad Orientis Episcopos apud VII. syn. act. 3.*

CAPUT V.

Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæresim instaurans, Dominum Jesum Christum tantum ex Maria Virgine confitetur. *Damas. ep. 1. in professione fidei in princ.*

CAPUT VI.

Contra Photinum, & Marcum hæreticos, qui Christum Deum ex Patris substantia ante sæcu- la negant genitum. *Innocent. epist. 20. ad Lau- rent. Episcop.*

CAPUT VII.

Paulus Samosatenus, & Photinus dixerunt, Dominum nostrum Jesum Christum, ante quam nasceretur ex Virgine Maria, non fuisse. *Leo epist. 91. ad Turibium c. 3.*

CAPUT VIII.

Contra Euphratam Episcopum negantem

Christum esse Deum; qui a synodo deponitur. *Agrippin. synod.*

CAPUT IX.

Si quis dicit, filium Dei Dominum nostrum, antequam ex Virgine nasceretur, non fuisse, sic- ut Paulus Samosatenus, & Photinus, & Priscil- lianus dixerunt, anathema sit. *Brac. c. 3.*

CAPUT X.

Nicææ Bithyniæ cccxviii. Episcopi damna- verunt Arium, Photinum, & Sabellium, vel se- quaces eorum, & in urbe Roma congregavit (*Silvester*) cum consilio Augusti Episcopos cclxxviii. & damnavit iterum eosdem. *Damas. in Silvest.*

CAPUT XI.

De Paulo Samosateno tempore Dionysii Pa- pæ, & de concilio Antiocheno adversus eundem Paulum Samosatenum Episcopum Antiochiæ. *Euseb. lib. 7. c. 22. 23. 24. 25. 26.*

TITULUS XXVII.

CONTRA SABELLIANOS, ET PATRIPAS- SIANOS: PERSONAS DIVINAS RE- VERA DISTINCTAS ESSE.

CAPUT I.

NON spernendam esse fidem sanctorum Pa- trum cccxviii. qui Nicææ Bithyniæ con- venerunt, sed manere eam ratam oportet, & a- nathematizari omnem hæresim, specialiter au- tem Eunomianorum, &c. & Sabellianorum. *CP. cap. 1.*

CAPUT II.

Contra Sabellium Afrum, sive Lybicum: *CP. syn. in epist. ad Damas. apud Theodorit. lib. 5. c. 9. Syn. CP. gen. VIII. sub Hadx. II. act. 10. in defn. Felix III. in epist. ad Petr. Fullo ante V. syn. Leo II. epist. ad Constant. IV. Imperat. post VI. syn. gen. Sophronius Hierosol. apud VI. syn. gen. act. 11. Tarasius Episc. CP. in ep. ad Episc. Orient. apud VII. syn. act. 3. in med. ubi Sabellius appellatur Afer. Theodor. Hiero- sol. Episc. apud eandem VII. syn. act. 3. post med.*

CAPUT III.

Si quis non anathematizat, &c. Sabellium, Arium, &c. condemnatus sit. *Martin. in concil. Later. c. 18.*

CAPUT IV.

Anathematizamus eos, qui Sabellii sequun- tur errorem, eundem dicentes Patrem esse quem & Filium. *Damas. ad Paulinum in profess. fidei. Vide Theod. lib. 5. cap. 10. & Nicephor. lib. 12. cap. 18.*

CAPUT V.

Primo capitulo demonstratur, quã impie sen- tiant (*Priscillianista*) de Trinitate divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus sancti unam, atque eandem asserunt esse personam, tamquam idem Deus, nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus nominetur: nec alius sit, qui genuit; a- lius qui genitus est; alius qui de utroque proces- sit: sed singularis unitas in tribus quidem voca- bulis, & non in tribus sit accipienda persona. Quod blasphemix genus de Sabellii opinione sumpserunt, cujus discipuli, etiam Patripassiani merito nuncupantur: quia si ipse est Filius, qui

& Pater; crux Filii, Patris est passio: & quidquid in forma servi Filius Patri obediendo sustinuit; totum in se Pater ipse suscepit. Quod catholicae fidei sine ambiguitate contrarium est, quæ Trinitatem unitatis, sic *ὁμοῦς* confitetur; ut Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; sine confusione indivisos, sine tempore sempiternos, sine differentia credat æquales: quam unitatem in Trinitate non ex eadem persona, sed eadem implet essentia. *Leo epist. 91. c. 1. ad Turibium.*

CAPUT VI.

24. q. 1. c. 2.
Majores, in
fin.

Sabellium damnavit synodus, nec fuit necesse, ut ejus sectatores postea damnarentur, singulas viritum synodus celebrari: sed pro tenore constitutionis antiquæ, cunctos, qui vel pravitatis illius, vel communionis extitere participes, universalis Ecclesia duxit * esse refutandos. *Gelasius in epist. ad Episc. Dardan. in princ. Anselm. lib. 12. cap. 69.*

* dixit.

CAPUT VII.

Si quis dixerit, atque crediderit Deum Patrem, eundem esse Filium, vel Paraclitum, anathema sit. Si quis dixerit, vel crediderit Filium eundem esse Patrem, vel Paraclitum anathema sit. Si quis dixerit, vel crediderit Paraclitum esse vel Patrem, vel Filium, anathema sit. *Tolet. I. in assert. fidei, vel in concil. Aquis Celenis habito contra Priscillian.*

CAPUT VIII.

Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non confitetur tres personas unius substantiæ, & virtutis, ac potestatis sicut Catholica, & Apostolica Ecclesia docet: sed unam tantum, ac solitariam dicit esse personam; ita ut ipse sit Pater, qui Filius; ipse etiam sit Paraclitus Spiritus, sicut Sabellius, & Priscillianus dixerunt: anathema sit. *Brac. c. 1.*

CAPUT IX.

Confitemur esse Patrem, qui genuerit ex substantia sua Filium sibi & coequalem, & coeternum, non tamen ut idem ipse sit natus, & genitor, sed persona alius sit Pater, qui genuit, alius sit filius, qui fuerit generatus, unius tamen uterque substantiæ, &c. *Tolet. III. ante canones.*

CAPUT X.

Nec quia tres has personas esse diximus unum Deum, eundem esse Patrem, quem Filium, vel eum esse Filium, qui est Pater, aut eum, qui est Spiritus sanctus, vel Patrem vel Filium dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius; nec ipse Filius, qui Spiritus sanctus: nec Spiritus sanctus ipse, qui est Pater, vel Filius, cum tamen ipsum sit Pater, quod Filius, ipsum Filius, quod Pater, ipsum Pater, & Filius, quod est & Spiritus sanctus, id est natura unus Deus. *Tolet. XI. in confess. fidei ante med.*

CAPUT XI.

Quamvis Pater genuerit Filium, nec ideo Filius sit idem, qui Pater, nec Pater sit ipse, qui Filius, sed neque Spiritus sanctus Pater sit, Filiusque, sed tantum Patris, Filiique Spiritus, eadem Patri, & Filio etiam ipse coequalis, &c. *Tolet. XVI. in confess. fidei.*

CAPUT XII.

Contradicimus per omnia Patripassianis, qui Divinitatem passibilem ausi sunt elinguare. *Paulinus apud synodum Forojul. paulo ante symbolum.*

CAPUT XIII.

Nicææ Bithyniæ cccxviii. Episcopi damnaverunt Arium, Photinum, & Sabellium, vel sequaces eorum, & in urbe Roma congregavit (*Silvester*) cum consilio Augusti Episcopos cclxxviii. & damnavit iterum Callistum, & Arium, & Photinum, & Sabellium. *Damas. in Sylvestri.*

TITULUS XXVIII.

DE MANICHÆIS, ET DE VARIIS
EORUM ERRORIBUS.

CAPUT I.

NON dubie (*Eutychemi*) Manichæorum confederantur errori, qui ab unigenito Dei filio, verum & nostræ naturæ hominem, negant esse susceptum, omnesque ejus corporeas actiones simulatorii volunt fuisse phantasmatis, &c. Non Deum tantum dicimus Christum, sicut hæretici Manichæi, nec hominem tantum, sicut hæretici Photiniani. *Leo in syn. Rom. ep. 22. ad clericum & plebem CP. in princ. & in fin.*

CAPUT II.

De Manichæorum erroribus. *Leo ep. 11. ad Julian. Coensem Episcop. in princ. & epist. 81. ad Episcop. Palæst. post princ. & epist. 95. ad Leo Imperat. post princ. Felix III. in epist. 1. & 2. ad Petr. Fullo ante V. synod. Tolet. 15. post med.*

CAPUT III.

Ut Manichæi Priscillianistæ die natalis Christi, & die dominico jejunabant, qua Christum hominem verum fuisse negabant, atque ita nec in vera hominis natura natum asserabant. *Leo ep. 91. ad Turibium Asturicen. Episc. c. 4. Animam hominis divinæ esse substantiæ affirmabant. Ibid. c. 5. Damnavant nuptias. Ibid. c. 7. Corpora humana a diabolo fuisse facta dicebant. Ibid. c. 8. Hos errores refellit Leo in ead. epist.*

CAPUT IV.

Manichæorum cum Priscillianistis tam scelerata sunt corda, solis nominibus discreti, sacrilegiis autem suis inveniuntur uniti, quia etsi vetus testamentum, quod isti se suscipere simulant, Manichæi refutant, ad unum tamen finem utrorumque tendit intentio, cum quod isti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnant. In execrabilibus autem mysteriis eorum, quæ quanto immundiora sunt, tanto diligentius occultantur, unum profus nefas, una est obloecitas, & similis turpitudine, &c. *Leo d. ep. 91. c. 16.*

CAPUT V.

In eo, quod in extrema familiaris epistolæ tuæ parte posuisti, miror cujusquam catholici intelligentiam laborare, tamquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro ejus requieverit in sepulcro, quæ sicut vera & mortua est, & sepulta, ita vere est die tertia resuscitata, &c. Quod non credere satis impiū est, & ad Manichæi Priscillianique doctrinam pertinere non dubium est,

est,

est, qui sacrilego sensu ita se Christum simulant confiteri, ut & incarnationis, & mortis, & resurrectionis auferant veritatem. *Leo ep. 91. c. 17.*

CAPUT VI.

Contra Manichæos, & Priscillianistas, qui carniū escas execrabantur. *Vigil. ep. 1. c. 1.*

CAPUT VII.

Credimus imaginariū corpus, aut phantasmatis alicujus in (Christo) non fuisse, sed solidum, atque verum, hunc & esurisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & omnes corporis injurias per tulisse. *Tolet. in assertionē fidei vel in synod. Aquis Celenis edita.*

CAPUT VIII.

Si quis natale Christi secundum carnem non vere honorat, sed honorare se simulat, jejunans in eodem die & in Dominico, quia Christum in hominis vera natura natum esse non credit, sicut Cerdon, & Marcion, Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Brac. c. 4.* Si quis animas humanas, vel angelos ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt anathema sit. *Ibid. c. 5.* Si quis dicit Diabolum non fuisse prius Angelum bonum a Deo factum, nec Dei opificium fuisse naturam ejus, sed dicit eum ex tenebris emeruisse, nec aliquem sui habere auctorem, sed ipsum esse principium, atque substantiam mali, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Ibid. c. 7.* Si quis conjugia humana damnat, & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Ibid. c. 11.* Si quis plasmationem humani corporis, diaboli dicit figmentum esse, & conceptiones in uteris matrum, operibus dicit dæmonum figurari, propter quod resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Ibid. c. 12.* Si quis dicit creationem universæ carnis non opificium esse Dei, sed malorum esse angelorum, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Ibid. c. 13.* Si quis immundos putat cibos carniū, &c. sicut Manichæus, & Priscillianus docuerunt, anathema sit. *Ibid. c. 14.*

CAPUT IX.

Credo, quod Deus Verbum, unigenitus Patris Filius, &c. non separatus a gremio generantis, ad nos humiles descendit, &c. & formam suscepit nostram, qui secundum divinam essentiam, quantum ad habitum, & speciem inextormabilis, & incorporatur secundum nos incorporeus. Et homo juxta veritatem efficitur, qui semper Deus cognoscitur, & materno ventre gestari monstratur, qui sempiterni Patris in sinu est, & intemporeus, principium recipit temporale, non per phantasmam factus hæc omnia, ut Manichæis & Valentinis videtur insanis, sed re, & veritate totum se ipsum exinaniens paterna, & propria voluntate, & totam nostram assumens massam, carnem inquam nobis consubstantialem, & animam rationalem animabus nostris contribulem, & mentem menti nostræ comparem. Hic itaque homo est, & cognoscitur, & homo secundum veritatem factus est ab ipso summo conceptu de san-

ctissima Virgine, &c. *Sophronius Hierosol. VI. syn. act. 11. ante med.*

CAPUT X.

Manichæi inventi sunt in urbe Roma, Miltiadis, & Anastasii tempore. *Damas. in Miltiad. Pontif. in Anast.*

CAPUT XI.

De pœnis, quibus Manichæi olim afficiebantur. *Anast. epist. 1. c. 3. Leo ep. 2. ad Episcopos Italiae, in princ. Pontif. in Syric. Gelas. Hormisd.*

TITULUS XXIX.

CONTRA MANICHÆOS, PRISCILLIANISTAS, EUSTATHIANOS, ET ALIOS, QUI CIBOS CARNIUM DETESTABANTUR.

CAPUT I.

Spiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedant quidam a fide, &c. prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & his, qui cognoverunt veritatem, &c. *Paul. ep. 1. ad Timoth. c. 4. in princ.*

CAPUT II.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, laicus nuptiis, carne, & vino non abstinentiæ, sed abominationis causa abstinens, &c. deponatur, & ab Ecclesia abiiciatur. *Ap. 51.*

CAPUT III.

Si Episcopus, presbyter, diaconus diebus festis non suscipit carnem, & vinum, abominationis, non abstinentiæ causa, deponatur, quasi cauteriatam habens conscientiam, & causa scandali multis sit. *Apost. c. 53.*

CAPUT IV.

Escas, quas vitare vos audivimus, irrationabiliter non respuatis. Scitis fratres legislatorem docuisse, omnia, quæ creavit Deus, erant valde bona, & ipsa per se veritas ait, Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quod exit de ore. Unde constat, non debere refutari escas communes, quas Deus ad cibos tribuit fidelibus suis. Et in actibus Apostolorum de mundis escis legitur ita: *Postera autem die, &c. Quæ Deus purificavit, tu commune ne dixeris, &c. Eleuth. ep. 1. in princ.*

CAPUT V.

Contra Priscillianistas, & Manichæos, qui carniū esum execrabantur. *Vigil. ep. 1. c. 1.*

CAPUT VI.

Quæ animalia, seu volatilia liceat manducare quantum existimo, Dominus evidenter ostendit, cum post diluvium animalia cuncta Noe tribuit & filiis ejus edenda dicens: *Omnes pisces maris manus vestrae traditi sunt, & omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum, quasi olea virentia, & demonstratis cælitus beato Petro in illo disco, quamvis hoc altius intelligendum sit, cunctis animantibus dicitur: Manduca, & manduca. Itaque omne animal, cujus cibus minime corpori nocivus esse probatur, & societas hoc in cibum admittet humana, comedi non prohibetur, &c. Testamento veteri, ubi quidam cibi carniū prohibentur, cur non sit contraria ista sententia, qua*

1. Tim. 4.

Gen. 1. d.
Matt. 15. b.

Act. 10. b.

Gen. 9. d.

Act. 10. b.

Ad Tit. 1. d. 1. Tim. 4. b. qua dicit Apostolus: *Omnia munda mundis. Et, Omnis creatura Dei bona est*, si possunt, intelligent hoc Apostolum de ipsis dixisse naturis. Illas autem litteras propter quasdam præfigurationes temporis congruentes, animalia quædam non natura, sed significatione immunda dixisse, &c. *Nicol. ad consult. Bulgar. c. 43. ex Augustino.*

CAPUT VII.

Dist. 30. c. ut. in fin. Presbyteri, & diaconi, qui carnibus ut malis abstineant, neque olera cū carne cocta comedunt, cessent ab ordine suo. *Ancy. c. 14. Aquisgr. 63. Mart. Brac. c. 59. Burch. lib. 13. c. 15. Ivo part. 4. c. 48. decret.*

CAPUT VIII.

Dist. 30. c. 13. Si quis carnem edentem, præter sanguinem & idolis immolatum, & suffocatum cum religione, & fide contemnat, velut spem propter hujusmodi perceptionem non habentem, anathema sit. *Gangr. c. 2. Aquisgr. 65. Ivo part. 4. c. 30. decret.*

CAPUT IX.

Distin. 23. Qui Episcopus. c. 2. Quærendum ab Episcopo si nuptias non improbet, &c. Si carniū perceptionem non culpet, &c. *Carth. IV. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Ivo part. 5. cap. 62. decret.*

CAPUT X.

Si quis dixerit, vel crediderit, carnes avium, seu pecudum, quæ ad escam datæ sunt, non tantum pro castigatione hominum abstinentas, sed execrandas esse, anathema sit. *Tolet. in assertio- ne fidei, vel in syn. Aquis Celenis habitæ.*

CAPUT XI.

Si quis immundos putat cibos carniū, quas Deus in usu hominum dedit, & non propter afflictionem sui corporis, sed quasi immunditiam putans, ita abstineat ab eis, ut nec olera cocta cum carniibus prægustet, sicut Manichæus, & Priscillianus docuerunt, anathema sit. *Brac. c. 14.*

CAPUT XII.

Quicumque in clero cibo carniū non utuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carniibus tantum prægustare cogantur. Quod si contempserint, &c. necesse est, hos excommunicatos ab officio omnino removeri. *Brac. cap. 32. Vid. Mart. Brac. 59.*

CAPUT XIII.

Eleutherius constituit, ut nulla esca usualis, quæ tamen rationabilis & humana est, quam Deus creavit, a Christianis maxime fidelibus repudiaretur. *Damasc. in Eleuth.*

TITULUS XXX.

CONTRA CATHAROS, MANICHÆOS, EUSTATHIANOS, PRISCILLIANISTAS, ET ALIOS, QUI PRIMAS VEL SECUNDAS NUPTIAS DAMNABANT.

CAPUT I.

Spiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum in hypocritis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis, &c. *Paul. epist. ad Timoth. cap. 4. in princ.*

CAPUT II.

Cathari resipiscentes suscipiant dogmata ca-

tholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, id est; & bigamis se communicare, & his, qui in persecutione prolapsi sunt, &c. *Nican. cap. 8. refert Nican. II. action. 1. in med.*

CAPUT III.

Eos, qui religiositatis speciem simulantes &c. legitimarum damnant fœdera nuptiarum, tamquam hæreticos ab Ecclesia Dei pellimus, &c. *Ianoc. II. in synod. Rom. cap. 17.*

CAPUT IV.

Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, laicus, qui nuptiis, carne, & vino abstinet, non continentia causa, sed abominationis, deponatur, vel resipiscat, & ab Ecclesia abiiciatur, sunt enim omnia valde bona, & masculum, & feminam creavit Deus. *Ap. cap. 51.*

CAPUT V.

Priscillianistæ nuptias damnant, & procreationem nascentium perhorrescunt, in quo sicut pene in omnibus cum Manichæorum profanitate concordant, &c. quia non est illic libertas turpitudinis, ubi pudor matrimonii servatur, & spes sobolis. *Leo epist. 91. c. 9. ad Turibium Episc.*

CAPUT VI.

Si quis vituperet nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem, ac religiosam detestetur, aut culpabilem æstimet, velut quæ in regnum Dei introire non possit, anathema sit. *Gangr. cap. 1.*

CAPUT VII.

Quicumque virginitatem custodiens, aut continentia studens, velut horrescens nuptias temeratur, nec propter hoc quod bonum, & sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit. *Gangr. cap. 9. Burch. lib. 8. cap. 61. Ivo part. 7. cap. 79. decret.*

CAPUT VIII.

Si quis ex his, qui virginitatem propter Dominum servant, extollitur adversus conjugatos, anathema sit. *Gangr. c. 10. Aquisgr. 67. Burch. lib. 8. cap. 64. Ivo part. 7. cap. 82. & part. 8. cap. 316. decret.*

CAPUT IX.

Si qua mulier virum proprium relinquens discedere voluerit nuptias execrans, anathema sit. *Gangr. cap. 14. Ivo part. 8. cap. 229. & 317. decret.*

CAPUT X.

Nuptiarum cohabitationem * castam honoramus. *Gangr. in fine. Ivo part. 8. c. 321. decret.*

CAPUT XI.

Quærendum ab Episcopo, si nuptias non improbet, si secunda matrimonia non damnet. *Chart. IV. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Ivo part. 5. cap. 62. decret.*

CAPUT XII.

Si quis dixerit, vel crediderit conjugia hominum, quæ secundum legem divinam licet habere, execrabilia esse, anathema sit. *Tolet. 1. in fin. vel ex concil. Aquis Celenis habitæ.*

CAPUT XIII.

Si quis conjugia humana damnat, & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Brac. cap. 11.*

Gen. 1. 4.

Dist. 22. c. 8. & dist. 30. cap. 12.

Dist. 30. c. 5. Si quis. vel. & dist. 31. cap. 9.

Distin. 30. Si quis propter. cap. 4.

Dist. 30. c. 3.

*Dist. 30. c. 6. in fin. * copulationem.*

Dist. 23. Qui Episcopus. cap. 2.

TITULUS XXXI.
DE ÆQUALITATE TRIUM DIVINARUM PERSONARUM
CONTRA ARIANOS.

CAPUT I.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, &c. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei, natum ex ** Patre unigenitum*; hoc est de substantia Patris, (ante omnia sæcula) Deum ex Deo, lumen ex lumine. Deum verum ex Deo vero, natum, non factum ** , οὐκ ὄντων*, hoc est, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. *Nicæn. Symbol. & Constantinopol. in multis conciliis lectum, & confirmatum. Vid. apud syn. Ephes. in actis, quæ referuntur apud syn. Chalc. act. 1. post med. & apud eandem syn. Chalc. act. 2. in princ. & apud CP. VI. act. 6. ante fin. & apud CP. VI. act. 17. in princ. CP. (Nicæn. II. in defn. CP. VIII. sub Hadr. II. in defn.) Syn. Rom. sub Julio in princ. Syn. Later. sub Martin. secret. 4. Leo epist. 95. cap. 1. ad Leonem August. Athanas. & syn. Ægypt. ad Liber. Carth. VI. in fin. Afric. cap. 104. (Cyrill. & syn. Alex. in ep. ad Nestor. post Ephes. syn.) Tolet. III. in princ. (Tolet. VIII. in princ.) Brac. III. in princ. (Tolet. XII. in princ. Tolet. XIII. ante canones. Tolet. XV. in princ. Tolet. XVII. in princ. Forajul. ante canones.) Cyrill. Alex. in exposit. Symbol. Nicæn. post syn. Ephes. In his omnibus locis refertur Symbolum Nicænum, aliquando ipsum solum, aliquando aliis verbis compositum.*

CAPUT II.

Immutabilis est fides CCCXVIII. Patrum, qui Nicææ Bithyniæ convenerunt, & anathematizatur omnis hæresis. Eonomianorum præsertim, vel potius Anomæorum, & Arianorum, sive Eudoxianorum, & Semiarianorum, sive Pneumatomachorum, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photianorum ** , & Apollinaristarum. CP. cap. 1.*

CAPUT III.

De tomo Dytycorum ** , Antiochenos suscipimus, qui confitentur Patri, & Filii, & Spiritus sancti divinitatem. CP. cap. 5. G.*

CAPUT IV.

Contra Arianos. *Chalc. in allocutione concilii habita apud Marcianum Imper. act. 16. CP. V. variis in locis, & in primis act. 8. cap. 11. CP. VI. act. 17. in defn. Nicæn. II. act. 7. in defn. & in epist. ad Constantinum, & Irenæum Imperatores, & in epist. ad clericos Constant. Syn. VIII. gen. CP. sub Hadr. II. in defn.*

CAPUT V.

Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, &c. Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Pater a nullo, Filius autem a solo Patre, ac Spiritus sanctus ab utroque pariter, absque initio semper, & sine. Pater generans, Filius nascens, & Spiritus sanctus procedens, &c. *Inn. III. in conc. gen. Lat. cap. 1.*

CAPUT VI.

Damnamus ergo, & reprobamus libellum sive tractatum, quem Abbas Joachim, edidit contra

magistrum Petrum Lombardum de unitate, seu essentia Trinitatis, appellans hæreticum, & insanum, pro eo quod in suis dixit sententiis, quod quædam summa res est, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, & illa non est generans, neque genita, nec procedens, &c. *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, & Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt;* & tres sunt, qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & sanguis, & tres unum sunt, sicut in codicibus quibusdam invenitur. Nos autem sacro, & universali concilio approbante, credimus, & confitemur cum Petro, quod una quædam res est incomprehensibilis quidem, & inestimabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, &c. quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, sive natura divina, quæ sola est universorum principium, &c. ut secundum orthodoxam, & catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit, juxta quod ipse testatur: *Pater quod dedit mihi, majus est omnibus,* &c. & sic eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab utroque procedens, &c. Si quis igitur sententiam, sive doctrinam præfati Joachim in hac parte defendere, vel approbare præsumperit, tamquam hæreticus ab omnibus confutetur, &c. Maxime cum idem Joachim omnia scripta sua nobis assignari mandaverit, Apostolicæ sedis judicio approbanda, seu etiam corrigenda, &c. Reprobamus etiam, & damnamus perversissimum dogma impii Amalrici ** ,* cujus mentem sic pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica censenda sit, quam insana. *Innoc. III. in conc. gen. Lateran. cap. 3.*

CAPUT VII.

Contra Arium: *Jul. in synod. Rom. Damas. in synod. Rom. idem in synod. epist. 5. ad Episc. Illyrici. Leo in syn. Rom. ep. 22. ad clericum, & plebem Constantinop. Felix III. in synod. Rom. vel epist. 2. ad Petrum Fullonem, & ad Zenonem Imperat. ante V. synod. Constantinopolit. Mart. in synod. Later. secret. 5. cap. 18. Agath. & synod. Rom. in epist. 1. ad Constit. IV. Imper. relata in IV. synod. CP. action. 4.*

CAPUT VIII.

Adversus eos, qui dicunt, quod Filius in eo minor est, quia Propheta inquit: *Verbum faciet Dominus brevium universo orbi,* &c. quod dispensationem susceptæ carnis annuntiat, &c. *Anact. epist. 1. ante fin.*

CAPUT IX.

Adversus eos, qui dicunt de Patre solo dictum esse, quia ipse solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem, &c. non enim solus Pater sine Filio, &c. *Evarist. epist. 1. in med. 1. Tim. 6. c.*

CAPUT X.

De Trinitate Divinarum personarum, & Unitate essentia. *Alex. ep. 1. prope finem. Vide Benedict. epist. sing.*

CAPUT XI.

De Trinitate, & Unitate, & quod Filius non sit

1. Joann. 5.

Joann. 10.

* Almariti.

Esai. 10. f.

1. Tim. 6. c.

fit minor Patre. *Xyst. epist. 1. in princ. Hygin. epist. 1. in princ. Soter epist. 1.*

CAPUT XII.

Multa contra eos, qui dicunt Filium ex tempore, vel post tempora natum ex Patre. *Xyst. II. ep. 1. in princ.*

CAPUT XIII.

Contra eos, qui dicunt Filium non posse proprie videre Patrem, & minorem esse Patre. *Felix ep. 3. in princ.*

CAPUT XIV.

Contra eos, qui dicunt Filium esse minorem Patre. *Marcellin. ep. 1. in princ.*

CAPUT XV.

Anathematizamus Arium, atque Eunomium, qui pari impietate Filium, & Spiritum sanctum asserunt esse creaturas, &c. *Damas. ep. 1. ad Paulinum in professione catholice fidei.*

CAPUT XVI.

Adversus Arianos. *Leo epist. 10. ad Flavianum CP. Episc. & epist. 51. ad Anatol. CP. & epist. 81. ad Episc. Palestin. & epist. 91. ad Turibium Asturic. Episc. & epist. 95. ad Leonem Augustum in princ. Gelas. in tomo de anathemate ante med. & in epist. 6. ad Episc. Dardan. post princ. Hormisd. epist. 1. cap. 2. ad Justin. Imp. & epist. 6. ad Epiphani. Episcop. CP. Joann. II. in epist. un. ad Valer. Episc. Agapet. epist. un. ad Antimum CP. Episcop. Vigil. ep. 1. cap. 2. & 3. Pelag. epist. un. ad Vigilium Episcop. Benedict. ep. sing. Agatho epist. ad Constantin. IV. Imperator. apud VI. synod. CP. act. 4. Leo II. ad eundem Constantin. post VI. synod. Concil. Sardicens. in epist. ad omnes Episcopos apud Theodorit. lib. 2. cap. 8. & Tripartit. lib. 4. cap. 24. Athanasius, & synodus Alexadr. ad Liber. Aquileiens. in quo multa contra Arianos Carthag. cap. 2. G. Chart. II. cap. 1. Carthag. IV. cap. 1. Toletan. 1. in assertione fidei. Libellus a Paulo Episcopo Apamean. & ab aliis Episcopis apud syn. V. CP. sub Meuna. Rescriptum Joann. Hierosolym. & syn. ad Joann. CP. ibidem. Bracaren. I. cap. 1. & 3. Toletan. III. ante canones. Toletan. IV. cap. 1. Toletan. VI. cap. 1. Emerit. cap. 1. Toletan. XI. ante canon. Anglic. II. in princ. Mediolan. sub Mansueto in epist. ad Constantin. IV. Imperator. ante VI. synodum. Trull. cap. 1. Toletan. XV. in princ. Toletan. XVI. in confess. fidei. Francoford. in libello Sacrosyllabo & in epist. ad Episcopos German. Gallie, & Hispanie, Arcl. sub Carolo cap. 1. Parisiens. sub Ludovic. & Lorhar. lib. 1. cap. 1. Vormaciens. in princ. Adversus eosdem, Ambros. apud synod. Aquileien. in disputatione contra Palladium, & Secundianum Arianos. Vid. libell. Joann. Episcop. CP. ad Hormisdam Romanum Pontificem. Contra eosdem, Athanas. in epist. ad Rufinianum. Gregor. Nacasar. in expositione fidei ante V. synod. CP. Basil. in serm. de fide, ibid. Faustus Episcopus Apollonide ad Petrum Fulonem, ibid. Asclapiades Episcopus Tralliar. ad eund. ibid. Justinianus Episcopus Siciliae ad eund. ibid. Cincianus, sive Quintianus Episc. ad eun-*

dem ibidem. Sophronius Episcopus Hierosolymit. apud synodum VI. CP. action. 11. Psellus ante VII. syn. Tarasius Episcopus Constantinop. ad Episcopos Orientis, apud synodum Nicæn. II. action. 3. Theodorus Episc. Hierosol. in eadem act. 3. Epiphanius in refutatione pseudosynod. CP. variis in locis ibid. action. 6. Paulinus apud synod. Forojul. in princ. Epist. clericorum Hierosolymitan. ad Justinum August. post Hormisd. ep. 8. Justinus Augustus in ep. ad Hormisd. Justinianus in epist. ad Joann. II. Romanum Pontific. in qua suam fidem explicat, & in ep. ad syn. V. CP. apud eandem syn. act. 1. Reccardus Gotthorum Rex apud syn. Toletan. III. in princ. Constantin. IV. Imperat. in edicto post VI. syn. CP. Carolus Imperat. in epist. ad Etipand. Archiep. Tolet. apud syn. Francof.

CAPUT XVII.

Nicææ Bithyniæ congregati sunt cccxviii. Episcopi, &c. qui damnaverunt Arium, Photinum, & Sabellium, vel sequaces eorum, & in Urbe Roma congregavit Silvester cum consilio Augusti Episcopos cclxxii. & damnavit iterum Callixtum, & Arium, Photinum, & Sabellium. Et constituit, ut presbyter Arianum resipiscentem non susceperet, nisi Episcopus loci designaret eum, *Damas. in Silvestri.*

CAPUT XVIII.

Doctrina, qua nuper contra pietatem surrexit ecclesiasticam, Hebionis est, & Artemonis, & zelus Pauli Samosatani, de Antiochia synodali omnium Episcoporum judicio ab Ecclesia pulsi, cui succedens Lucianus extra synagogas mansit trium Episcoporum, &c. *Alexander Alexandrinus ad Alexandrum Constantinop. apud Theodorit. lib. 1. cap. 4. histor. ecclesiast. & lib. 1. cap. 14.*

CAPUT XIX.

Contra Arianos, Sabellium, Eunomianos, Pneumatomachos, Aetium, Photinum, Marcellum, Paulum Samosat. Apollinarem. CP. synod. epistola ad Damasum apud Theodorit. lib. 5. cap. 9.

TITULUS XXXII.

VARIA DE ARIANIS.

CAPUT I.

Cyprios sane asseris, olim Arianæ impietatis potentia fatigatos, non tenuisse Nicænos canones in ordinandis sibi Episcopis, &c. Persuademus eis, ut curent juxta canonum fidem, fidem catholicam sapere. *Innoc. ep. 18. c. 2. ad Alex. Episc. Vid. Nicæn. c. 2. & 6.*

CAPUT II.

Ecclesias Arianorum ubicumque inveneritis, catholicas eas divinis precibus & operibus absque ulla mora consecrate, quia & nos, quando fuimus Constantinopoli, tam pro religione catholica, quam & pro Regis Theodorici causa negotii, suadente, atque hortante, Arianosque extirpante piissimo, atque Christianissimo Justino orthodoxo Imperatore, quascumque illis in partibus eorum ecclesias reperire potuimus, catholicas eas, Domino opem ferente, consecravimus, &c. *Joann. ep. 2. ad Episcopos Italiae post princ.*

CA.

CAPUT III.

De Reccaredo Rege Visigothorum, & Suevorum converso ab Ariana hæresi. *Greg. ep. 1. c. 3. lib. 1. reg. c. 41. ad Leand. Hisp. c. 7. c. 122. ad Reccar. Reg.*

CAPUT IV.

Ecclesiæ, quæ fuerunt in hæresi Ariana, nunc autem sunt catholicæ, ad eos Episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere videntur. *Tolet. III. cap. 9.*

CAPUT V.

Statuit sancta synodus, ut reliquiæ, in quibuscumque locis de Ariana hæresi inventæ fuerint, prolatae a sacerdotibus, in quorum ecclesiis reperiuntur, Pontificibus præsentatæ, igne probentur. &c. *Cæsar. II. c. 2.*

CAPUT VI.

Statuit sancta synodus, ut si Episcopi de Ariana hæresi venientes, aliquas ecclesias sub nomine catholicæ fidei, nec dum benedictione a catholico sacerdote percepta (*consecraverint*) consecrentur denuo. *Cæs. II. c. 3.*

CAPUT VII.

Joannes Papa missus est a Theodorico (*Ariano*) Rege ad Justinum Aug. ut Arianis ecclesiæ in Oriente restituerentur, ne Theodoricus Italiam perderet, & obtinuit. *Ex Pontif.*

TITULUS XXXIII.

CONTRA MACEDONIUM, QUI SPIRITUM SANCTUM CREATURAM ESSE DICEBAT.

CAPUT I.

Credimus in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio adorandum, & conglorificandum, qui locutus est per Prophetas. *Symbol. Constantinop. lectum, & confirmatum in conciliis Chalced. act. 2. in princ. V. syn. CP. act. 6. ante fin. VI. syn. CP. act. 17. in princ. refert Julius in syn. Rom. Martin. in syn. Later. secret. 4. Toletan. III. in princ. confirmat. Nicæn. II. action. 7. in definit. VIII. synod. CP. sub Hadr. II. in defin.*

CAPUT II.

Anathematizatur omnis hæresis, Eunomianorum præsertim, &c. Arianorum, sive Eudoxianorum, & Semiarianorum sive Pneumatomachorum, &c. *CP. c. 1. & in epist. ad Damas. apud Theodori. lib. 5. c. 9.*

CAPUT III.

Contra Macedonii hæresim. *Vid. Chalced. act. 16. in allocut. synodi V. syn. CP. collat. 8. c. 11. VI. syn. CP. act. 17. in defin. Nicæn. II. act. 7. in defin. & in ep. ad Impp. & in ep. ad clericos CP. VIII. synod. CP. sub Hadr. II. in defin. Mart. in Later. secret. 5. c. 18.*

CAPUT IV.

Post Nicænum concilium aliud in urbe Romana postea congregatum est, in quo catholici Episcopi addiderunt de Spiritu sancto, quia postea is error inolevit, ut quidam ore sacrilego audent dicere Spiritum sanctum factum esse per Filium. Unde anathematizamus omnes, qui non

Tom. V.

tota libertate proclamant eum cum Patre, & Filio unius potestatis esse, atque substantiæ, &c. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arii stirpe venientes, non perfidiam mutaverunt, sed nomen, &c. *Damas. epist. 1. in profession. cathol. fidei.*

CAPUT V.

Contra Macedonium, & Eudoxium. *Greg. lib. 6. reg. epist. 31. c. 195. ad Eulog. Alex. & alios, & epist. 5. cap. 169. ad Cyriacum CP. & lib. 7. ep. 30. indict. 1. ad eund. Eulogium.*

CAPUT VI.

Contra Macedonium. *Mansuet. in syn. Mediol. ante VI. syn. Isidor. in collect. concilior. & lib. 6. c. 16. etymolog.*

TITULUS XXXIV.

CONTRA EUSTATHIUM, ET SOCIOS, QUI VARIAS HÆRESES AMPLECTEBANTUR.

CAPUT I.

Quoniam conveniens sancta synodus Episcoporum in Ecclesiam Gangrensem propter quaedam ecclesiasticas, & necessarias causas inquirendas, & ea, quæ circa Eustathium gesta sunt, dignoscenda, invenit multa fieri indecenter * ab his, qui eundem Eustathium secuti sunt, necessario statuit palam omnibus facere, ut amputentur universa, quæ ab eodem male commissa sunt: Declaratum est enim, hos eisdem nuptias accusare, & docere, quod nullus in conjugio positus spem habeat apud Deum, &c. Inventi sunt discessionibus a dominicis ecclesiis Dei docere, & ea, quæ in ecclesiis aguntur, debere contemni, privatisque conventiculis institutis ad imitationem eorum, quæ in domo Dei aguntur, omnia præsumere celebrare. Adhuc etiam vestibus communibus spreis, novos etiam, & insolitos habitus assumpsisse, fructuum quoque oblationes, quas veterum institutio ecclesiis tribuit, sibi vindicasse tamquam sanctos, sibi eas offerri debere, apud se, & inter se dispensandas. Servos a dominis recedentes, per hunc inusitatum religionis morem dominos contempnissse. Mulieres quoque præter consuetudinem, & sui sexus ordinem, hinc se justificari credentes, virilem habitum suscepisse, &c. Jejunia dominicis diebus, & aliis festis agere, at quæ in Ecclesia prædicantur, contemnenda asseruisse. Nonnullos eorum etiam cibos carniæ, tamquam illicitos reputasse *, &c. * *refutasse.* Si per poenitentiam condemnaverint omnia hæc, quæ male senserunt, tamquam a se non bene gesta, recipiantur, atque ideo ut singula debeant condemnare, synodus ea cedit exponenda, eorum reaverit id agere, tamquam hæreticus anathema sit, & excommunicatus, & separatus ab Ecclesia, &c. *Gangr. in princ. De hoc eodem Eustathio sæpe in hæresim Arianam lapsus, sæpe restituito ad Episcopatum, Basil. in epist. ad Occidentis Episcopos, & in ep. ad Terentium Comitem apud VII. syn. act. 1. in med.*

CAPUT II.

Si quis servum, prætextu divini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut discat ab ejus obsequio, nec ei, cum benevolentia,

P p p

& omni

Vid. titul. XXII. cap. XIV. notationem.

* *illicite.*

* *refutasse.*

17. 9. 4. 6.
37. 38.

& omni honore deserviat, anathema sit. *Gangr. 3. Mart. Brac. c. 47. Burch. lib. 8. c. 25. C lib. 11. c. 62. Ivo part. 7. c. 45. C part. 13. c. 48. C part. 16. c. 102. decr.*

CAPUT III.

Dist. 28. Si quis. c. 15. Quicumque discernit a presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat, eo ministrante, de oblatione percipere, anathema sit. *Gangr. c. 4. Burch. lib. 3. c. 75. Ivo part. 2. c. 128. decr.*

CAPUT IV.

Dist. 30. c. 10. Si quis docet, domum Dei contemptibilem esse, & conventus qui * in ea celebrantur; anathema sit. *Gangr. c. 5. Burch. lib. 3. cap. 94. Ivo part. 3. c. 84. decr.*

CAPUT V.

Dist. 42. c. 1. Si quis despicit eos, qui fideliter agapas exhibent, & propter honorem Dei convocant fratres; & noluerit communicare hujuscemodi vocationibus, parvipendes, quod geritur: anathema sit. *Gangr. c. 11. Burch. lib. 19. c. 124. Ivo part. 15. c. 136. decr.*

CAPUT VI.

Dist. 30. c. 15. Si quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallii utitur, quasi per hoc habere se justitiam credens, & despicit eos, qui cum reverentia byrrios *, & aliis communibus, & solitis vestibus utuntur: anathema sit. *Gangr. cap. 12. Burch. lib. 8. c. 60. Ivo part. 7. c. 81. decr.*

CAPUT VII.

Dist. 30. c. 6. Si qua mulier propter continentiam, quæ putatur, habitum mutat, & pro solito muliebri amictu virilem sumit: anathema sit. *Gangr. cap. 13. Burch. lib. 8. c. 60. Ivo part. 7. c. 78. decr.*

CAPUT VIII.

Dist. 30. Si quis derelinquit, c. 14. Si quis filios suos relinquens non eos enutrit, & quod ad se pertinet, non ad pietatem divini cultus informat, sed per occasionem continentiae negligit: anathema sit. *Gangr. 25. Ivo part. 8. c. 218. decr.*

CAPUT IX.

Dist. 30. Si qui filii. c. 1. Quicumque filii a parentibus prætextu divini cultus abscedunt, nec debitam reverentiam dependunt illis, qui divinum cultum sibi proculdubio præferunt: anathema sit. *Gangr. c. 16. Ivo part. 8. c. 329. decr.*

CAPUT X.

Distinct. 30. Quacumq. cap. 2. Si qua mulier propter divinum cultum, ut æstimat, crines attondeat, quos ei Deus ad subjectionis materiam tribuit, tamquam præceptum dissolvens obedientiae: anathema sit. *Gangr. cap. 17. Burch. lib. 8. c. 62. Ivo part. 7. cap. 80. C part. 8. c. 320. decr. Cesar. lib. 9. c. 54.*

CAPUT XI.

Dist. 30. Si quis tamquam. c. 7. C. Si quis presbyter. 17. Si quis propter continentiam, quæ putatur; in die dominico jejunit; anathema sit. *Gangr. c. 18. Vid. Aquisgr. c. 68. Mart. Brac. cap. 57. Burch. lib. 13. c. 19. C 20. Ivo part. 4. c. 51. C 52. decr.*

CAPUT XII.

Dist. 30. c. 8. Si quis eorum, qui continentiae student, sine necessitate corporis, tradita in commune jejunia, & ab Ecclesia custodita superbiendo dissolvit, stimulo suæ cogitationis impulsus: anathema sit. *Gangr. c. 19. Aquisgr. 69. Capit. lib. 1. c. 48.*

C lib. 7. c. 187. in addit. Burch. lib. 13. cap. 5. Ivo part. 4. c. 38. decr.

CAPUT XIII.

Si quis superbiæ usus affectu conventus * abominatur, qui ad confessiones martyrum celebrantur, & ministeria *, quæ in iis fiunt, simul cum eorum memoriis execratur: anathema sit. *Gangr. cap. 20.*

*Dist. 30. Si quis per superbiæ. c. 9. * communio- nes. * missas.*

TITULUS XXXV.

CONTRA APOLLINAREM, QUI CHRISTUM ANIMAM RATIONIS PARTICIPEM HABERE NEGABAT.

CAPUT I.

NON sperendam esse fidem Patrû CCCXVIII. qui Nicæam Bithyniæ convenerunt; sed manere eam ratam oportet, & anathematizari omnem hæresim, specialiter autem Eunomianorum, &c. & Photinianorum, & Apollinaristarum *. *CP. c. 1.*

* Apollinariorum.

CAPUT II.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychen, Origenem, &c. anathema sit. *V. syn. CP. collation. 8. c. 11. C alibi.*

CAPUT III.

Audemus anathematizare Arii insaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii dementiam. *VII. syn. in ep. ad Constantini C Irenem. Vide epist. ejusdem syn. ad clerum CP. in fin. syn.*

CAPUT IV.

Unigenitus Dei filius Jesus Christus a tota Trinitate communiter incarnatus: ex Maria virgine Spiritus sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali, & humana carne compositus, una in duabus naturis persona, viam vitæ manifestius demonstravit. *Inn. III. in conc. gen. Later. c. 1.*

De summa Trinit. C fid. cathol. c. 1. C in 4. coll.

CAPUT V.

Contra Apollinarem, & illius hæresim: Leo, C syn. Rom. epist. 22. ad clerum, C plebem CP. in fin. Felix III. C syn. in epist. ad Petrum Fullonem, cujus initium est, Quis dabit, C in epist. ad Zenon. Imp. cujus initium est, Convenit, ante V. syn.

CAPUT VI.

Si quis non anathematizat Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, &c. condemnatus sit. *Later. sub Mart. c. 18. secr. 5.*

CAPUT VII.

Quicumque illi sunt ita obcæcati, & a lumine veritatis alieni, ut verbi * Dei a tempore incarnationis (humanæ carnis) denegent veritatem *: ostendant, in quo sibi Christianum nomen usurpent, & cum Evangelio veritatis qua ratione concordent: si per B. Virginis partum aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, Evangelista dicente, quod verbum caro factum est, C habitavit in nobis; ita negari non potest, beato Apostolo Paulo prædicante, quod Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, &c. Quam sibi in hujus sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in Salvatore nostro * negant humani corporis * veritatem? &c. Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæ-

* verbo. * humanæ, id est, nostram negent inesse naturam.

Joann. 1. b.

2. Cor. 5. d.

* Salvatoris nostri corpore.

* humanæ substantiæ.

chs

Ja. 10. d. g. *Christus affixus sit: quid jacuerit in sepulchro; & revoluto lapide monumenti, quæ tertia die caro resurrexit; & qui * post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæitationem cunctantium confutabat, cum diceret: Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.*
 Mat. 28. d. * *in quo.*
 Luc. ult. f. *Et Apostolo Thomæ: Infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas, & pedes; & noli esse incredulus, sed fidelis, &c. Cajus ep. sing. c. 4. Leo ep. 81. ad Monachos Palæstinos post princ. & ep. 95. c. 2. ad Leonem Aug. Agap. ep. un. ad Anthim. Episc. CP.*

CAPUT VIII.

Hæresis eradicanda est, quæ postea in Oriente dicitur pullulasse: id est, confitendus est ipse sapientiæ sermo filium Dei humanum suscepisse corpus, animam, sensum &c. Si quis autem dixerit, verbum pro humano sensu in Domini carne versatum; hunc catholica Ecclesia anathematizat, &c. Anathematizamuseos, qui pro hominis anima rationali & intelligibili, dicunt Dei verbum in humana carne versatum; cum ipse Filius sit verbum Dei, & non pro anima rationali, & intelligibili in suo corpore fuerit; sed nostram, id est, rationalem, & intelligibilem sine peccato animam suscepit, atque salvaverit. *Damas. ad Paulin. c. 1. & 2. & in professio. cathol. fidei, post princ.*

CAPUT IX.

Contra eundem Apollinarem Anthiochenum, & illius hæresim; *Damas. in ep. ad Orientis Episcopos apud Theod. lib. 5. c. 10. hist. eccl. & lib. 9. c. 15. tripart. Leo ep. 10. ad Flavidan. Episc. CP. & ep. 11. ad Julianum Coensem Episcop. post princ. & epist. 95. ad Leonem Imp. post med. qua affert testimonium B. Ambrosii contra Apollinaristas. Leo II. epist. ad Const. IV. post VI. syn. Carth. IV. c. 1. Toletan. XI in princ. Toletan. XIV. c. 2. Vormacien. in princ. Quintianus, sive Cinciarus Episc. in epist. ad Petrum Fullonem ante V. syn. CP.*

CAPUT X.

Si quis crediderit, vel dixerit, carnem tantum sine anima a Filio Dei fuisse susceptam: anathema sit. *Tolet. I. in fine vel concil. Aquis Celenis habit. in assertio. fidei, post princ.*

CAPUT XI.

Aversor Macedonium, & omnes, qui ab illius partibus stant. Cum his vero, & Deo odiosum Apollinarium hominem plane de divinis insipide loquentem. *Taras. CP. ep. ad Episcopos Orientis VII. syn. act. 3.*

CAPUT XII.

Unus Christus Jesus propter unam personam Dei, & hominis filius, Deus verus, & homo verus, in anima rationali, & vera carne. *Paulinus apud syn. Forojul. post symb.*

CAPUT XIII.

Contra Apollinaristas: *Edictum Marciani Imper. post synod. Chalced. Justinian. Imper. in ep. ad Joann. II. Papam, ubi fidem suam expli-*

cat, & anathematizat Apollinarium; & in ep. ad syn. V. CP. apud eandem syn. coll. 1. Constant. IV. Imper. in edicto post VI. synod. cujus initium, Firmamentum. Liberat. in breviario cap. 3.

TITULUS XXXVI.

DE PRISCILLIANISTIS, VARIISQUE EORUM ERRORIBUS.

CAPUT I.

EPistolæ sermo, & comminatorii series, & belli tui textus demonstrat, Priscillianistarum foetidissimam apud vos recaluisse sentinam. Nihil est enim sordium in quorumcumque sensibus impiorum, quod in hoc dogma non confluerit, &c. Denique si universæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus exortæ sunt, diligentius retractentur nullus pene invenietur error, de quo non traxerit impietas ista contagium; quæ non contenta eorum recipere falsitates; qui ab Evangelio Christi sub Christi nomine deviantur, tenebris etiam paganitatis immerfi sunt, ut per magicarum artium profana secreta, & mathematicorum vana mendacia, religionis fidem, morumque rationem in potestate dæmonum, & effectu siderum collocarent, &c. *Leo ep. 91. ad Turibium Episcopum in princ.*

CAPUT II.

Priscillianistæ in Trinitate distinctionem personarum negabant, ut Sabelliani. *Leo d. ep. 91. cap. 1. Virtutes quasdam ex Deo profluxisse dicebant, quas ipse sua essentia præcessit. Ibid. c. 2. Christum solum hominem esse affirmare videbantur. Ibid. c. 3. Jejunabant die dominico, & die Natali Christi. Ibid. c. 4. Animam hominis Divinæ esse substantiæ afferebant. Ibid. c. 5. & 13. Diabolum numquam fuisse bonam, neque naturam ejus a Deo creatam. Ibid. c. 6. Damnabant nuptias. Ibid. c. 7. Corpora humana a diabolo fuisse facta dicebant, & resurrectionem carnis non esse credendam. Ibid. c. 8. Filios promissionis ex mulieribus quidem natos, sed ex Spiritu sancto esse conceptos. Ibid. c. 9. Animas hominum fuisse sine corpore, & in caelesti habitatione peccasse. Ibid. c. 10. Animas hominum, & corpora stellis fatalibus obstringi opinabantur. Ibid. c. 11. Sub aliis potestatibus partes animæ, sub aliis corporis membra describunt. Ibid. c. 12. De scripturis canonicis multa impie proferebant. Ibid. c. 13. & 14. Scripturæ Divinæ codices depravabant, multosque libros a se conscriptos quasi authenticos nomine Apostolorum proponebant in medium, quibus suos errores confirmabant. Ibid. cap. 15. & 16. Hos omnes errores Leo ead. ep. refellit, & concil. Brac. cap. 1. & reliquis usque ad 18.*

CAPUT III.

Vetus testamentum isti se suscipere simulant, Manichæi refutant, &c. In execrabilibus mysteriis eorum, quæ quanto immundiora sunt, tanto diligentius occultantur, unum profus nefas est una obscœnitas, &c. *Leo d. ep. 91. c. 16.*

CAPUT IV.

Priscillianistæ, & Manichæi, ita se Christum simulant confiteri, ut & incarnationis, & mortis,

& resurrectionis auferant veritatem, *Leo d. epist. 91. cap. 17.*

CAPUT V.

Contra Priscillianistas, & Manichæos, qui carni esum execrabantur. *Vigil. ep. 1. c. 1.*

CAPUT VI.

Episcoporum nomina, qui in conventu municipii Celenorum adversus Priscilliani sedatores, & hæresim, quam astruxerat, libellarem dedere sententiam. *Tolet. I. in princ.*

CAPUT VII.

Affertio fidei contra omnes hæreticos, & præsertim Priscillianistas. *Tolet. I. in fine, vel in conc. Aquis Celenis habito.*

CAPUT VIII.

Si quis in errore Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, ut aliud in salubri baptismo contra sedem sancti Petri faciat, anathema sit. *Tolet. I. in fin. vel in d. conc. Aquis Celen. habito.*

CAPUT IX.

Lucretius Episcopus dixit, &c., „Eo tempore, quo in his regionibus nefandissimæ Priscillianæ sectæ venena serpebant, beatissimus Papa urbis Romæ Leo, &c. per Turibium notariū sedis suæ ad synodum Gallicie contra eam impiam hæresim &c. scripta direxit. Cujus etiam præcepto Tarraconenses, & Carthaginenses Episcopi, Lusitani quoque, & Bæthici facti inter se concilio regulam fidei contra Priscillianam hæresim cū aliquibus capitulis conscribentes ad Baleonium tunc hujus Bracarensis ecclesie Præsulem direxerunt“, &c. Omnes Episcopi dixerunt: „Valde necessaria horum capitulorum est lectio, ut damnata &c. abominata jam olim a sede beatissimi Petri Apostoli, & damnata Priscillianæ hæresis figmenta cognoscantur“, &c. *Brac. I. in princ.*

CAPUT X.

Si quis animas humanas, vel Angelos ex Dei credit substantia existisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Si quis animas humanas dicit prius in caelesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana in terram dejectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. Si quis dicit diabolum non fuisse prius Angelum bonum a Deo factum, nec Dei opificium fuisse naturam ejus, sed dicit eum ex tenebris emeris, nec aliquem sui habere auctorem, sed ipsum esse principium, absque substantia * mali, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Si quis credit, quod aliquantas immundas * creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempestates, & siccitates ipse diabolus sua auctoritate facit, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. *Brac. c. 5. 6. 7. 8.*

CAPUT XI.

Si quis dicit creationem universæ carnis non opificium esse Dei, sed malorum angelorum, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Brac. cap. 13.*

CAPUT XII.

Si quis clericorum vel monachorum præter matrem, aut germanam, vel etiam quæ proxima consanguinitate junguntur, alias aliquas quasi

adoptivas fœminas secum retinent, & cum ipsis habitant, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit. *Brac. c. 15.* Si quis quinta feria paschali, quæ vocatur cœna Domini, hora legitima post nonam, jejunus in ecclesia missas non tenet, sed secundum sectam Priscilliani, festivitatem ipsius ab hora tertia per missas defunctorum soluto jejunio colit, anathema sit. *Brac. c. 16.* Si quis scripturas, quas Priscillianus secundum suum depravavit errorem, vel tractatus Diſtini, quos ipse Diſtinus, ante quam converteretur, scripsit sub nomine Patriarcharum, Profetarum, & Apostolorum, & suo errori conſona confinxit, legit, & impia eorum figmenta sequitur, aut defendit, anathema sit. *Brac. c. 17.*

CAPUT XIII.

Non aliter Episcopi, & aliter presbyteri populum, sed uno modo salutent, dicentes, *Domine sit vobiscum*, sicut in libro Ruth legitur, & ut respondeatur a populo, *Et cum spiritu tuo*. Sicut & ab ipsis Apostolis traditum, omnis retinet Oriens, & non sicut Priscilliana hæresis permutavit. *Brac. c. 21.*

CAPUT XIV.

Quia per stultitiam præsumpti nuper erroris aut certe ex veteris Priscillianæ adhuc hæresis fetore corrupto cognovimus, quosdam presbyteros in hujus præsumptionis audacia retineri, ut missas mortuorum etiam post acceptum merum, vel oblationem, auti sunt consecrare, placuit, ut si quis presbyter post hoc edictum nostrum, non jejunus, sed quocumque cibo præsumpto oblationem consecraverit in altari, continuo ab officio suo privatus, a proprio deponatur Episcopo, &c. *Brac. II. c. 10.*

TITULUS XXXVII. CONTRA PRISCILLIANISTAS, QUI DICEBANT, NON OMNIA A DEO FUISSE CREATA.

CAPUT I.

Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, æternus, & immensus, omnipotens, incommutabilis, incomprehensibilis, & ineffabilis, &c. Unum universorum principium, creator omnium invisibilium, & visibilium &c. qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualement & corporalem, angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam. Diabolus enim, & dæmones alii a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero vera diaboli suggestionem peccavit. Hæc sancta Trinitas, &c. doctrinam humano generi tribuit salutarem. *Innoc. III. in concil. gen. Later. c. 1.*

CAPUT II.

Diabolus non fuisse a Deo creatum, hæresis Priscillianistarum. *Leo ep. 91. de Turib. Astur. Episc. cap. 6.*

CAPUT III.

Corpus humanum diaboli esse figmentum, hæresis Manichæorum, & Priscillianistarum. *Leo d. ep. 91. c. 8. & 9.*

CA-

* atque substantiam, f.

* in mundo, f.

c. 1. de Sum. Trin. Greg. IX. & in 4. collect.

Ruth 2. d.

CAPUT IV.

Diabolum, & multa alia non fuisse creata a Deo, hæresis Priscillianistarum. *Brac. cap. 7. 8.*

13.

TITULUS XXXVIII.
DE ANIMA, ET CORPORE HUMANO,
ET DE RESURRECTIONE MORTUORUM,
DECRETA CATHOLICA CONTRA MANICHÆOS, PRISCILLIANISTAS,
ET ALIOS HÆRETICOS.

CAPUT I.

Veteri, & novo testamento unam animam rationalem, & intellectualem habere hominem docente, ac omnibus Deiloquis Patribus & magistris Ecclesiæ eandem opinionem asseverantibus, in tantum impietatis quidam malorum inventionibus dantes operam devenerunt, ut duas eum habere animas impudenter dogmatizare, & quibusdam irrationabilibus conatibus persipientiam, quæ stulta facta est, propriam hæresim confirmare pertentant. Itaque sancta hæc, & universalis synodus, &c. talis impietatis inventores, & patratores, & his similia sentientes magna voce anathematizat, & definit, atque promulgat, neminem prorsus habere, vel servare quoquo modo statuta hujus impietatis auctorum. Si autem quis contraria gerere præsumpserit huic sanctæ, & magnæ synodo, anathema sit, & a fide atque cultura Christianorum alienus. *Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. c. 11.*

1. Cor. 1. c.

CAPUT II.

Omnes (homines) cum suis propriis corporibus resurgent, quæ nunc gestant, ut recipiant secundum merita sua, sive bona fuerint, sive mala, illi cum Diabolo poenam perpetuam, & isti cum Christo gloriam sempiternam. *Inn. III. in conc. gen. Lat. c. 1.*

s. 1. de sum. Trin. Gr. IX. in 4. coll.

CAPUT III.

Animam hominis esse divinæ substantiæ error Philosophorum, & Manichæorum & Priscillianistarum. *Leo epist. 91. cap. 5. 13. ad Turib. Episcop.*

CAPUT IV.

Plasmationem humanorum corporum figmentum esse Diaboli: error Manichæorum & Priscillianistarum, qui item hæretici carnis resurrectionem negabant. *Leo d. ep. 91. c. 8.*

CAPUT V.

De creatione corporis, & animæ, & de peccato originali. *Leo d. ep. 91. c. 9.*

CAPUT VI.

Animas hominū fuisse, & in cælesti habitatione peccasse, error Priscillianistarum. *Leo d. epist. 91. cap. 10.*

CAPUT VII.

Animas, & corpora humana fatalium stellarum atque siderum potestati subiici error Priscillianistarum. *Leo d. ep. 91. c. 11. 12. 14.*

CAPUT VIII.

Quærendum ab (Episcopo) si credat hujus, quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem. *Carthag. IV. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Ivo part. 5. c. 62. decr.*

Distin. 23. Qui Episcopus. c. 2.

CAPUT IX.

Resurrectionem futuram humanæ credimus carnis. Animam hominis non divinæ esse substantiæ, aut Dei Patris, sed creaturam dicimus Dei voluntate creatam. *Tolet. I. in fine, sive conc. Aquis Celenis habit. in assert. fidei.*

CAPUT X.

Si quis dixerit, vel crediderit corpora humana non resurgere post mortem anathema sit. *Tolet. I. in fine, sive d. conc. Aquis Celen. hab.*

CAPUT XI.

Si quis dixerit, vel crediderit animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit. *Tolet. I. in fin. sive d. conc. Aquis Celen. hab.*

CAPUT XII.

Si quis animas humanas, vel Angelos, ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Bracavenf. cap. 5.*

CAPUT XIII.

Si quis animas humanas dicit prius in cælesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana in terram dejectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. *Brac. cap. 6.*

CAPUT XIV.

Si quis animas, & corpora humana fatali signo credit adstringi, sicut pagani, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Brac. cap. 9.*

CAPUT XV.

Si quis duodecim signa, id est * sidera, quæ Mathematici observare solent, per singula animæ, vel corporis membra dissipata credunt, & nominibus Patriarcharum adscripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. *Brac. cap. 10.*

* vel, f.

CAPUT XVI.

Si quis plasmationem humani corporis, Diaboli dicit figmentum esse, & conceptiones in uteris matrum, operibus dicit Dæmonum figurari, propter quod resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. *Brac. cap. 12.*

CAPUT XVII.

Hoc exemplo capitis nostri confitemur vera fide * resurrectionem carnis omnium mortuorum, nec in aere, vel qualibet alia carne, ut quidam delirant, resurrecturos nos credimus, sed in ista, qua vivimus, consistimus, & movemur, &c. *Tolet. XI. in prol. in fine.*

* veram fidei.

CAPUT XVIII.

Exemplum nobis (Christus) sua resurrectione impendit, ut sicut ille vivificans nos, post duos dies die tertio vivus resurrexit a mortuis, sic nos etiã in hujus sæculi fine resurrecturos usquequaque credamus non in aerea, vel in phantasticæ visionis umbra, ut quorundam improbanda opinio præstruit, sed in veridicæ carnis substantia, in qua nunc sumus, & vivimus. *Tolet. XVI. in confessione fidei prope fin.*

CAPUT XIX.

Exemplo capitis nostri, in hac carne, qua nunc sumus, & movemur, resurrecturos nos credimus. *Vorm. in princ.*

TITULUS XXXIX.

CONTRA PELAGIANOS, QUI GRATIAM DIVINAM NON ESSE NECESSARIAM, SED LIBERUM ARBITRIUM HOMINI SUFFICERE DICEBANT.

CAPUT I.

EXcommunicantur, qui assentiuntur Cælestio. *Ephes. cap. 1. G.*

CAPUT II.

Contra Pelagianos. *Innoc. ep. 25. ad concil. Carthag. & epist. 26. ad concil. Milevit. & ep. 27. ad Aurelium, Alypium, Augustinum, & alios.*

CAPUT III.

Quisquis huic assentiens videtur esse sententiæ, qua dicat adjutorio nobis non opus esse divino, inimicum se catholicæ fidei, & Dei beneficio profiteretur ingratum. Nam nec nostra communione sunt digni, quam prædicando taliter polluerunt, &c. *Innoc. epist. 25. post med. ad concil. Carthag.*

CAPUT IV.

Cum in omnibus divinis paginis voluntati libera, non nisi adjutorium Dei legamus esse necessarium, eamque nihil posse cælestibus præfidiis destitutam, quoniam modo huic soli possibilitatem hanc pertinaciter defendentes, sibi met, immo, quod est dignius dolore communi, plurimis Pelagius, Cælestiusque persuadent, &c. *Innoc. ad concil. Milev. epist. 26. in med.*

CAPUT V.

Contra Pelagium, & Cælestium de gratia, & libero arbitrio multa. *Cælestin. epist. 1. cap. 3. & postea.*

CAPUT VI.

In prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem, & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse confurgere, nisi eum gratia Dei miserentis erexerit, pronuntiante beatæ memoriæ Innocentio Papa, atque dicente in epistola ad Carthaginense concilium: „ Liberum enim „ arbitrium olim ille perpeffus, dum suis incon- „ sultius utitur bonis, cadens, in prævaricationis „ profunda demersus est, & nihil, quemad- „ modum exinde resurgere posset, invenit; sua- „ que in æternum libertate deceptus, hujus * rui- „ na jacuisset oppressus, nisi eum postea Christi „ per suam gratiam relevasset adventus, qui per „ novæ regenerationis purificationem omne „ præteriti peccati vitium sui baptismatis lava- „ cro purgavit“. *Cælest. epist. 1. cap. 4. Innoc. epist. 25. ad concil. Carth. post med.*

CAPUT VII.

Neminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui ille donet, qui solus est bonus. Quod in eisdem scriptis ejusdem Pontificis sententia protestatur dicens: „ Numquid nos de „ eorum post hæc rectum mentibus æstimemus, „ qui sibi se putant deberi, quod boni sunt, nec „ illum considerant, cujus quotidie gratiam con- „ sequuntur, qui sine illo tantum se assequi posse „ confidunt?“. *Cælest. d. epist. 1. cap. 5. Innoc. epist. 25. ad concil. Carth. post princ.*

CAPUT VIII.

Neminem etiam baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad evincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonæ conversationis acceperit. Quod ejusdem Antistitis in eisdem paginis doctrina confirmat, dicens: „ Nam quamvis hominem redemisset a „ præteritis ille peccatis, tamen sciens iterum „ posse peccare, ad reparationem sibi &c. mul- „ ta servavit, quotidiana præstans illi remedia, „ quibus nisi freti confisque nitamur, nullatenus „ humanos vincere poterimus errores. Necessè „ est enim, ut quo auxiliante vincimus, eo ite- „ rum non adjuvante vincamur“. *Cælest. d. epist. 1. cap. 6. Innoc. ubi supra post med.*

CAPUT IX.

Quod nemo, nisi per gratiam, libero bene utatur arbitrio, idem magister in epistola ad Milevitanum concilium data prædicat, dicens: „ Ad- „ verte tandem, o pravissimarum mentium per- „ versa doctrina, quod primum hominem ita li- „ bertas ipsa decepit, ut dum indulgentius fræ- „ nis ejus utitur, in prævaricationem præsum- „ ptionis conciderit. Nec ex hac potuit erui, nisi „ ei providentia regenerationis statum pristinæ „ libertatis Christi Domini reformasset adven- „ tus“. *Cælest. epist. 1. cap. 7. Inn. epist. 26. ad concil. Milevit. in med.*

CAPUT X.

Quod omnia studia, & omnia opera ac merita sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda sunt, quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo, quod ipse donaverit, in quam nos sententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zosimi regularis auctoritas, cum scribens ad totius orbis Episcopos ait: „ Non autem instinctu Dei, omnia enim „ bona ad auctorem suum referenda sunt, unde „ nascuntur, ad fratrum, & coepiscoporum no- „ strorum conscientiam universa retulimus“. Hunc autem sermonem sincerissime veritatis luce radiantem, tanto Afri Episcopi honore venerati sunt, ita ut ad eundem virum rescriberent. Illud vero, quod in litteris, quas ad universas provincias curasse esse mittendas, posuisti, dicens: „ Nos tamen instinctu Dei, &c. sic accepimus „ dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium „ extollunt humani arbitrii libertatem, districto „ gladio veritatis, velut cursim transiens, am- „ putares, &c.“ Præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium: *Quot- Rom. 8. c. quot enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei; ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque voluntatis humanæ singulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium. Cælest. epist. 1. cap. 8.*

CAPUT XI.

Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit; quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus (*Zosimus ibidem ait.*) Quod ergo tempus intervenit, quo

ejus

* hujusmo-
di 2 f.

ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causis, cogitationibus, motibus adjutor, & protector orandus est, &c. *Cælest. ep. 1. c. 9.*

CAPUT XII.

Illud, quod intra Carthaginensis synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est: „ ut quicumque dixerit gratiã Dei, „ qua justificamur per Jesum Christum Domini „ num nostrum, ad solam remissionem peccatorum „ valere, quæ jam commissa sunt, non etiam „ ad adiutorium, ut non committantur, anathema „ sit. Et capite quarto: „ Si quis dixerit gratiã „ Dei per Jesum Christum, propter hoc tantum „ nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam „ nobis revelatur, & aperitur intelligentia „ mandatorum, ut sciamus quid appetere, & „ quid vitare debeamus; non autem per illam „ nobis præstari, ut quod faciendum cognovimus, „ etiam facere diligamus, atque valeamus, „ anathema sit, &c. Item quinto capite: „ Quisquis „ dixerit ideo nobis gratiam justificationis „ dari, ut quod facere per liberum arbitrium „ jubemur, facilius possimus implere per gratiam, „ tamquam etsi gratia non daretur, non „ quidem facile, sed tamen possimus etiam sine „ illa divina implere mandata, anathema sit, „ &c. *Cælest. ep. 1. c. 10. Milev. c. 3. 4. 5. L. Afr. 78. 79. 80. L. Carth. 112. 113. 114. G. Vid. August. c. 28. de Dogm. Eccles. Burch. lib. 20. c. 18. Ivo part. 17. c. 30. de cr.*

CAPUT XIII.

Non dubitamus ab ipsius (Dei) gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni, & velle incipiamus, & facere. Quo utique auxilio, & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur; ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente fit providum. Tanta enim erga omnes homines est bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, &c. *Cælest. ep. 1. c. 12.*

CAPUT XIV.

Ad confitendum gratiam Dei, cujus operi, ac dignationi nihil penitus subtrahendum est factis, sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas, Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt: ut prorsus non opinemur catholicum, quod apparuit præfixis sententiis esse contrarium. *Cælest. d. ep. 1. c. 13.*

CAPUT XV.

De recipiendis Pelagianis, & Cælestianis, si respiciunt, ita tamen, ut suum damnent errorem, & auctorem illius. *Leo ep. 83. ad Septimum Episc.*

CAPUT XVI.

Hoc sibi tota arte fallendi (Pelagiani) nisi intelligantur, excipiunt, ut gratia Dei secundum merita dari accipientium sentiatur. Quæ nisi gratia detur, non est gratia sed merces, retributioque meritorum, dicente beato Apostolo: *Gratia salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, crea-*

ti in Christo Jesu in operibus, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus. Leo ep. 84. ad Aquilejen. Episcop. in med.

CAPUT XVII.

Contra Pelagianos. *Concil. Carthag. epist. ad Innoc. ante ep. 25. & concil. Milevit. ad eundem Innoc. ante ep. 26. & ep. Aurelii, & aliorum post epist. 26. Innocentii.*

CAPUT XVIII.

Id enim agunt isti (Cælestius, & Pelagius) ut non defendendo, sed potius in sacrilegam superbiam extollendo liberum arbitrium, nullum relinquunt locum gratiæ Dei, qua Christiani sumus, qua & id ipsum nostræ voluntatis arbitrium vere fit liberum, dum a carnalium concupiscentiarum dominatione liberatur, dicente Domino: *Joan. 8. d. Si vos filius liberaverit, tunc vere liberi eritis, quod auxilium fides impetrat, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, &c. Quicumque dogmatizat, & affirmat humanam sibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda, sufficere posse naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ sanctorum evidentius orationibus declaratur, adversarius invenitur, & quicumque negat, parvulos, per baptismum Christi a perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit. Carthag. concil. ep. ad Innoc. post princ. & in fin. ante ep. 25. ejusd.*

CAPUT XIX.

Hæc interim duo, quibus omnino totum, quod Christiani sumus, conantur (Pelagiani) evertere, quæ fidelia corda sustineant? non esse rogandum Deum, ut contra peccati malum, atque ad operandam justitiam sit noster adjutor, & non opitulari parvulis ad consequendam vitam æternam Christiani gratiæ sacramentum? *Milev. concil. ad Innocent. in med. ante epistola 26. ejusd.*

CAPUT XX.

Contra Pelagium Hierosolymis præcipue sanctus filius tuus, frater, & compresbyter noster Hieronymus confligit. *Milev. conc. ad Inn. ibid. ante fin.*

CAPUT XXI.

Si quis invocationem humanam gratiæ Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Esaiaæ Prophetae, vel Apostolo idem dicenti: *Inventus sum non querentibus me: Palam apparui his, qui me non interrogabant. Araus. II. c. 3. Esaiæ, 65. d. Rom. 10. d.*

CAPUT XXII.

Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui sancto, per Salomonem dicenti: *Præparatur voluntas a Domino, & Apostolo salubriter prædicanti, Deus est, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Araus. II. cap. 4. Phil. 2. b.*

CAPUT XXIII.

Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei ipsum credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui justificat impium, & ad regenerationem

De conf. d. 4. c. 154. Placuit.

ead. d. c. 155. Quisquis.

ead. d. c. ult. Placuit.

Ephes. 2.

nem baptismatis pervenimus, non per gratiæ donum, id est, per inspirationem Spiritus sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter nobis ineffe dicit Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur, beato Paulo dicente, *Confidimus, quia, qui cepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Jesu Christi.* Et illud: *Vobis datum est pro Christo, non solum, ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini.* Et, *Gratia salvi facti estis per fidem, non ex vobis, Dei enim donum est, &c.* *Araus. II. cap. 5.*

Philipp. 1. a.
Ibid. d.
Ephes. 2. b.

CAPUT XXIV.

Si quis sine gratia Dei, credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus, nobis misericordiam dicit conferri, non autem divinitus, ut credamus, velimus, vel hæc omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem, & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adjutorium, nec obediens, & humillimus, ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: *Quid habes, quod non accepisti? Gratia Dei sum id, quod sum.* *Araus. II. c. 6.*

1. Cor. 4. b.
2. Cor. 15. d.

CAPUT XXV.

Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, aut eligere, sive salutari prædicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione, & inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo, & credendo veritati, hæretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis, *Sine me nihil poteris facere: & illud Apostoli, Numquid idonei sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis? sed sufficientia nostra ex Deo est.* *Araus. II. c. 7.*

Joann. 15. d.
2. Cor. 3. b.

CAPUT XXVI.

Si quis alius misericordia, alius vero per liberum arbitrium, quod in omnibus, qui de prævaricatione primi hominis nati sunt, constanti sævitia hominem ad gratiam baptismi posse venire contendit, a certa fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum, aut certe ita læsum putat ut tamen quidam valeant, sine revelatione Dei, mysterium salutis æternæ per semetipsos posse conquirere. Quod quam sit contrarium ipse Dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem Pater attraxerit, sicut & Petro dicit, *Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est.* Et Apostolus: *Nemo potest dicere Dominum Jesum Christum, nisi in Spiritu sancto.* *Araus. II. cap. 8.*

Joann. 6. c.
Matt. 16. c.
2. Cor. 12. d.

CAPUT XXVII.

Divini est muneris, cum & recte cogitamus, & pedes nostros a falsitate, & injustitia tenemus. Quotiens enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur, operatur. *Araus. II. cap. 9.*

CAPUT XXVIII.

Adjutorium Dei etiam renatis, ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare. *Araus. II. cap. 10.*

CAPUT XXIX.

Nemo quidquam Domino recte voverit, nisi ab ipso acceperit, sicut legitur: *Quæ de manu tua accepimus, damus tibi.* *Araus. II. c. 11.*

1. Parab. 29. d.

CAPUT XXX.

Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito. *Araus. II. c. 12.*

CAPUT XXXI.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari. Quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi. Unde ipsa veritas dicit: *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.* *Araus. c. 13.*

Je. 8. 6.

CAPUT XXXII.

Nullus miser de quacumque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia prævenitur, sicut dicit Psalmista: *Cito anticipet nos misericordia tua Domine.* Et illud: *Deus meus misericordia ejus prævenit me.* *Araus. II. c. 14.*

Psal. 78.
Psal. 58.

CAPUT XXXIII.

Ab eo, quod formavit Deus, mutatur Adam, sed in pejus per iniquitatem suam: ab eo, quod operata est iniquitas, mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei: illa ergo mutatio fuit prævaricatoris primi, hæc secundum Psalmistam, *mutatio dexteræ excelsi.* *Araus. II. c. 15.*

Psal. 76.

CAPUT XXXIV.

Nemo ex eo, quod videtur habere, gloriatur, tamquam non acceperit, aut ideo se putet accepisse, quia litera extrinsecus, vel ut legitur, apparuit, vel ut audiretur, sonuit. Nam sicut Apostolus dicit: *Si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est. Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Inde habet, quicumque habet. Quisquis autem inde se habere negat, aut verè non habet, aut id, quod habet, auferetur ab eo. *Araus. II. cap. 16.*

1. Cor. 4. b.

Gal. 2. d.

Ephes. 4. b.

Psal. 67.

Matt. 25. c.

CAPUT XXXV.

Fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus. *Araus. II. c. 17.*

Rom. 5. d.

CAPUT XXXVI.

Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant. *Araus. c. 18.*

CAPUT XXXVII.

Natura humana, etiam si in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam creatore suo non adjuvante fervaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit? *Araus. II. cap. 19.*

CA.

CAPUT XXXVIII.

Esais 26. d. Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo. Nulla vero facit homo bona, quæ non Deus præstet, ut faciat homo. *Araus. II. c. 20.*

CAPUT XXXIX.

Gal. 2. d. Sicut eis, qui volentes in lege justificari, & a gratia exciderunt, verissime dicit Apostolus, *Si ex lege iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est.* Jam hic enim erat lex; & non justificabat, jam hic erat & natura, & non justificabat: ideo Christus non gratis mortuus est: ut & lex per illum impleretur, qui dixit: *Non veni legem solvere, sed adimplere:* & natura per Adam perditam, per illum repararetur, qui dixit, *venisse se querere, & salvare, quod perierat.* *Araus. II. cap. 21.*

Matt. 5. c.

Luc. 19. b.

CAPUT XL.

Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum. Si quis autem habet homo veritatem, atque iustitiam, ab illo fonte est, quem debemus fitire in hac eremo, ut ex eo, quasi guttis quibusdam inrorati non deficiamus in via. *Araus. II. cap. 22.*

CAPUT XLI.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt, quod volunt, ut divinæ ferviant voluntati; quamvis volentes agant, quod agunt, illorum tamen voluntas est, a quo præparatur, & obitur, quod volunt. *Araus. II. c. 23.*

CAPUT XLII.

Joann. 15. d. Ita sunt in vite palmites, ut viti nihil conferant, sed inde accipiant, unde vivant. Sic quippe vitis est in palmitibus, ut vitale subministret eis, non sumat ab eis. Ac per hoc & manentem in se habere Christum, & manere in Christo, discipulis prodest, & non Christo, nam præciso palmitate, potest de viva radice alius pullulare, qui autem præcisus est, non potest sine radice vivere. *Araus. II. cap. 24.*

CAPUT XLIII.

Per peccatum primi hominis ita inclinatum, & attenuatum fuit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum, sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est, possit nisi gratia eum, & misericordia divina prævenierit, &c. *Araus. II. c. 25.*

CAPUT XLIV.

Dist. 45. c. 5. De Judæis. Sicut homo propria arbitrii voluntate serpenti obediens periit, sic vocante se gratia Dei propria mentis conversione homo quisque credendo salvatur. Ergo non vi, sed libera arbitrii voluntate (*Judæi*), ut convertantur suadendi sunt, non penitus impellendi. *Tolet. IV. c. 56. Burch. lib. 4. c. 82. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 65. panorm. & part. 1. c. 276. & part. 13. c. 94. decr.*

CAPUT XLV.

De gratia, per quam salvantur credentes, & sine qua rationalis creatura numquam beata vixit, & de libero arbitrio, per peccatum in primo homine infirmato; sed per gratiam Domini Jesu fidelibus ejus redintegrato, & sanato, id ipsum constantissime, & fide plena fatemur, quod sanctissimi Patres auctoritate sacrarum scripturarum

Tom. V.

nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arausica synodus professa est, quod beatissimi Pontifices Apostolicæ sedis, catholica fide tenuerunt. Sed & de natura, & gratia in aliam partem nullo modo declinare præsumentes, ineptas autem quæstiones &c. penitus respicimus, & ut fraterna charitas cavendo a talibus auditum castiget, Christi amore monemus. *Valentin. sub Lothario cap. 6.*

CAPUT XLVI.

Unde satis apparet, quod ad non peccandum, id est, ad non male faciendum, quamvis esse non dubitetur liberum arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficiat, nisi adjuvetur infirmitas, &c. *Aurel. & alii ad Innoc. ante med. ante ep. 27. ejusdem.*

CAPUT XLVII.

Dogmata catholicorum contra dogmata Pelagii: *Post epist. Aurel. Carth. Episcopi, quæ circumfertur inter epistolas Leonis in editione veteri ante ep. 73.*

TITULUS XL.

DE BAPTISMO PUERIS NECESSARIO, ET DE PECCATO ORIGINALI: CONTRA PELAGIANOS, ET ALIOS HÆRETICOS.

CAPUT I.

Talis erat omnium a primis ducta genitoribus causa mortalium, ut originali peccato transeunte per posteros, nullus poenam damnationis evaderet, nisi Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, in ea scilicet natura, quæ nostri & sanguinis esset, & generis, &c. *Leo in syn. Rom. ep. 22. ad clerum, & plebem CP. ante fin.*

CAPUT II.

Eos, qui religiositatis speciem simulantes, dominici corporis, & sanguinis sacramentum baptismi puerorum, sacerdotium, & ceteros ecclesiasticos ordines, & legitimarum damnant fœdera nuptiarum, tamquam hæreticos ab Ecclesia Dei pellimus, & damnamus, & per potestates exterarum coerceri præcipimus. Defensores quoque ipsorum ejusdem damnationis vincula innodamus. *Inn. II. in syn. Rom. c. 17.*

CAPUT III.

Nec putetis, quod etiam si omnem pietatem colatis, omnemque iustitiam, baptismum vero non accipiatis, spem possitis habere apud Deum; immo majori poena digni eritis, qui bona opera non bene operati estis. Conferunt enim meritum homini ex bonis gestis, sed si ita gerantur, sicut Deus jubet; Deus autem jussit omnem colentem se baptismo consignari. Quod si vos renueritis, ut vestræ voluntati magis, quam Dei obtemperetis, contrarii sine dubio, & inimici estis voluntati ejus, &c. Sive enim justus, sive sit injustus, baptismus ei per omnia necessarius est. Justo quidem, ut impleantur in eo perfectio & regeneretur Deo: injusto vero, ut peccatorum, quæ gessit, remissio concedatur. Omnibus ergo festinandum est, sine mora renasci Deo. *Clem. ep. 4. post med.*

CAPUT IV.

Liberum arbitrium olim perpeffus, dum suis inconsultius (*homo*) utitur bonis, cadens in præ-

varicationis profunda demersus est, & nihil quemadmodum exinde surgere posset, invenit, suaque in æternum libertate deceptus, huic ruinæ jacuisset oppressus, nisi eum postea Christi, per suam gratiam, relevasset adventus, qui per novæ regenerationis purificationem, præteritum omne vitium sui baptismatis lavacro purgavit, & ejus confirmans statum, quo rectius, constabiliusque procederet, tamen suam gratiam in posterum non denegavit, &c. *Inn. ep. 25. ad concil. Carth. post med. Celest. ep. 1. c. 4.*

CAPUT V.

Pueros parvulos, si nullis imbuantur Christianæ gratiæ sacramentis, habituros vitam æternam nequaquam, Christiana præsumptione contendant (*Pelagius, & Celestius*) &c. Non opitulari parvulis ad consequendam vitam æternam Christianæ gratiæ sacramentum, *Milev. conc. ad Inn. post principium.*

CAPUT VI.

Illud, quod (*Pelagium, & Celestium*) vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis absque baptismatis gratia posse donari, perfatum est. Nisi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis, qui autem hanc in eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, &c. *Sinite infantes, & nolite eos prohibere venire ad me, talium est enim regnum cælorum, &c. Inn. ep. 26. ad conc. Milev. ante fin.*

CAPUT VII.

In prævaricatione Adæ, omnes homines naturalem possibilitatem, & innocentiam perdiderunt, &c. *Celest. ep. 1. c. 4.*

CAPUT VIII.

Illud quod circa baptizandos in universo mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplamur intuitu, cum sive parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitæ adeunt, quam exorcismis & exufflationibus clericorum, spiritus ab eis imundus abigatur, ut tunc vere appareat, quomodo Princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiantur, in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus. *Celest. ep. 1. c. 12. Burch. lib. 4. c. 10. Ivo part. 1. c. 205. decr.*

CAPUT IX.

Parvulos dicunt (*Pelagiani*) si sine baptismo hinc de sæculo exierint, non posse damnari, neque reos in peccato Adæ teneri, sed ad Regnum Dei, vel ad vitam æternam, sine ulla cunctatione venire, cum Apostolus dicat: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit*; propter quod & ipsi parvuli baptizantur, &c. A parvulo recens nato, usque ad decrepitem senem, quamlibet corporis ætatem gerant, sicut nullus prohibendus est a baptismo, ita nullus est, qui non peccato moriatur in baptismo. Sed parvuli originali, majores autem, etiam his omnibus moriuntur peccatis, quæcumque male vivendo

addidere ad illud, quod nascendo traxere. *Leo ep. 84. ad Niceram Aquilej. Episc. ante med. & ante fin. Ivo part. 17. c. 4. decr.*

CAPUT X.

Omnem hominem in corporis, animæque substantiam conditore universitatis formari atque animari intra materna viscera (*catholica fides*) confitetur, manente quidem illo peccati, mortalitatisque contagio, quod in prolem a primo parente transcurrit, sed regenerationis sacramento subveniente, quo per Spiritum sanctum promissionis filii renascuntur, non in utero carnis, sed in virtute baptismatis, &c. *Leo ep. 91. ad Turibium, cap. 9.*

CAPUT XI.

Fides catholica constanter prædicat, atque veraciter, quod animæ hominum, prius quam suis inspiciantur corporibus, non fuerunt, nec ab ullo incorporantur, nisi ab opifice Deo, qui & ipsarum est creator, & corporum. Et quia per primi hominis prævaricationem tota humani generis propago vitiosa sit, neminem posse a conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentum baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum, dicente Apostolo: *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis, &c. Leo d. ep. 91. c. 10.*

CAPUT XII.

Pelagius, qui in Ephesina synodo damnatus est, ea intentione hoc dixit, ut ostenderet, nos a Christo vacue redemptos, si nos per Adam in anima mortui non sumus, &c. *Greg. lib. 5. reg. ep. 14. c. 114. Narsi Comiti post princ.*

CAPUT XIII.

Cum Cælestius, atque Pelagius in ea synodo (*Ephesina*) sint damnati, quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnabantur auctores? *Greg. lib. 7. reg. epist. 47. ind. 2. ad Anast. Antioch. prope fin.*

CAPUT XIV.

In extremo epistolæ quæstisti, quid eis respondendum sit, qui dilectionem tuam de parvulorum animabus requirunt, qui sine gratia baptismatis moriuntur, &c. Illud incertum non est, quia nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus homo, omnis anima originalis peccati vinculis est obstricta. Hinc enim scriptum est: *Non est mundus in conspectu ejus, nec unus diei infans super terram.* Hinc David ait: *In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.* Hinc ipsa veritas dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non introibit in regnum cælorum.* Hinc Paulus Apostolus ait: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Cur ergo infans, qui nihil egit, in conspectu omnipotentis Dei non valet esse mundus? cur Psalmista ex legitimo conjugio prolatus, in iniquitate conceptus est? cur nisi qui mundatus aqua baptismatis fuerit, mundus non est? Cur in Adam omnis homo moritur, si originalis peccati vinculis non tenetur? sed quia genus humanum in parente primo, velut in radice putruit, & ariditatem traxit in ramis. Et inde omnis homo cum peccato nascitur, unde pri-

Joann. 6. f.

Matt. 19.

Joann. c. 12.
Matt. 12.
Marc. 3.Ephes. 4.
Psalm. 67.

Rom. 5. b.

De conf. d. 4.
c. 134.De heret. c.
4. Greg. IX.
in 1. coll.

Joann. 3. a.

Job. 25.

Psalm. 50. b.

Joann. 3. a.

1. Cor. 15. c.

primus homo permanere noluit sine peccato. *Gregorius ad Secundinum inclusum lib. 7. reg. epist. 53.*

CAPUT XV.

Primi parentes cum in paradiso deliquissent, immortalitatem, quam acceperant, recto Dei iudicio perdiderunt, &c. immortalitatem homini pro peccato suo abstulit, &c. Baptizari autem quod genuerit mulier, si mortis periculo urgetur vel ipsa hora, qua natum est, nullo modo prohibetur, &c. Ex culpa primi hominis factum est, ut esuriamus. *Greg. ad interrog. Aug. c. 10.*

CAPUT XVI.

Si etiam gravissimis delictoribus, & in Deum multum ante peccantibus cum postea crediderint remissio peccatorum datur, & a baptismo, atque gratia nemo prohibetur, quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit? qui ad remissionem peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur non propria, sed aliena peccata, &c. *Conc. apud Cypr. lib. 3. ep. 8. ad Fidum presbyt. ante fin.*

CAPUT XVII.

Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos (*Pelagius & Celestius*) negant, ac sic eos mortifera doctrina in æternum necant; promittentes etiam si non baptizentur, habituros vitam æternam, &c. Quicumque negat parvulos per baptismum Christi a perditione liberari, & salutem percipere sempiternam; anathema sit. *Carth. concil. ad Inn. in fin. ante ep. 25. eiusd.*

CAPUT XVIII.

De conf. d. 4. Placuit, 152. Quicumque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ: anathema sit. *Milevit. c. 1. Afr. 76. L. Carth. 110. G. ex conc. Carth. apud Leo. post ep. 72. in veteri edit. Aug. c. 23. de eccles. dogmat.*

CAPUT XIX.

De conf. d. 4. e. Placuit, 153. Placuit, ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur; unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis, in remissionem peccatorum non vere, sed false intelligatur: anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransit, in quo omnes peccaverunt;* nisi quemadmodum Ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt. *Milev. c. 2. Afr. c. 77. L. Cartag. c. 11. G. August. de dogm. eccl. c. 24. Burch. lib. 4. c. 34. Ivo part. 1. c. 228. decr.*

CAPUT XX.

Si quis per offensam prævaricationis Adæ non totum, id est, secundum corpus, & animam, in deterius dicit hominem commutatum; sed animæ libertate illæsa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus: adversatur scripturæ dicenti: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Et, *Nescitis, quoniam cui exhibitis vos servos ad obediendum, servi estis eius, cui obeditis?* Et, *A quo quis superatur, eius, & servus addicitur.* *Araus. II. c. 1.*

CAPUT XXI.

Si quis soli Adæ prævaricationem suam non & ejus propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis, quæ poena peccati est, non autem peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur; in justitiam Deo dabit, contradicens Apostolo, dicenti: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertransit, in quo omnes peccaverunt.* *Araus. II. c. 2.*

CAPUT XXII.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari. Quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi: unde ipsa veritas dicit: *Si vos filius liberavit, tunc vere liberi eritis.* *Araus. II. cap. 13.*

CAPUT XXIII.

Sicut homo propria arbitrii voluntate serpenti obediens perit: sic vocante se gratia Dei propriæ mentis conversione homo quisque credendo salvatur. Ergo non vi, sed libera arbitrii voluntate, ut convertantur (*Judæi*) suadendi sunt, non potius compellendi. *Tolet. IV. c. 56. Burchard. lib. 4. c. 82. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 65. pan. & part. 1. c. 276. & part. 13. cap. 94. decr.*

CAPUT XXIV.

Solum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio contraximus, resolvenda a secreto Patris arcanoque prodijisse, & humanitatem sine peccato de sancta semper virgine Maria assumpsisse. *Tolet. VI. c. 1.*

CAPUT XXV.

Parvulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem discernendi, vel expetendi sensui aptior judicetur, nisi ex sponse fidei baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. *Tolet. XII. c. 2.*

CAPUT XXVI.

Dogma Pelagii hæretici. Cum diceret Adam mortalem factum, qui sive peccasset, sive non peccasset, moriturus esset: & quod peccatum ipsius ipsum solum læserit, non genus humanum: & quod infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem: & quod neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus moriatur, &c. Et si non baptizentur infantes, habere vitam æternam: & divites ba-

ptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi sunt facere, non reportare illos, nec eos habere posse regnum Dei. Catholicorum dogma. Quod Adam nisi peccasset, moriturus non fuisset: secundo, quod peccatum ejus non ipsum solum læserit, sed & genus humanum: tertio, quod infantes nuper nati non sunt in illo statu, in quo Adam fuit ante prævaricationem: quarto, ut ad ipsos etiam pertineat, quod breviter ait Apostolus: *Per unum hominem mors, & per unum hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur; ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Unde fit, ut infantes non baptizati, non solum regnum celorum, verum etiam vitam æternam habere non possunt. Quinto contententur, divites baptizatos etiam si divitiis suis non careant, & sint tales, quales ad Timotheum describit Apostolus dicens: *Præcipe divitibus hujus sæculi, non superbe sapere, &c. habere posse regnum Dei. Concilium Carthag. post Leonis ep. 72. in veteri editione.*

1. Cor. 15. b.

1. Tim. 6. d.

CAPUT XXVII.

Innocentius invenit Pelagium, & Cælestium hæreticos, damnavit eos, & constituit; ut qui natus fuerit de Christiana, denuo nasci debeat per baptismum; hoc est baptizari, quod Pelagius damnabat. *Ex Pontif.*

TITULUS XLI.

CONTRA PELAGIANOS, QUI DICEBANT, JUSTUM NUMQUAM PECCARE.

CAPUT I.

1. Joann. 1. c. **P**lacuit, quod ait sanctus Joannes Apostolus: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est: quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem * oportere dici, nos habere peccatum, non quia vere ita est: anathema sit. Sequitur enim Apostolus, & adjungit: Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & justus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Ubi satis apparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici, &c. Milev. c. 6. L. Carthag. 115. G. African. cap. 81. L.*

* humanitatem non.

Ibid.

CAPUT II.

Matth. 6. b. Placuit, ut quicumque dixerit, in oratione Dominica ideo dicere sanctos: *Dimitte nobis debita nostra*; ut non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis, qui sunt in suo populo peccatores; & ideo non dicere unumquemque sanctorum. Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro aliis potius, quam pro se justus petere intelligatur; anathema sit. Sanctus enim, & justus erat Apostolus Jacobus, cum dicebat: *Jacob. 3. a. In multis enim offendimus omnes, &c. Milev. c. 7. L. Carthag. 116. G. Afric. c. 82. L.*

CAPUT III.

Matth. 6. b. Placuit, ut quicumque verba ipsa Dominicæ orationis, ubi dicimus: *Dimitte nobis debita nostra*: ita volunt a sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dicit, dimitti vel-

le, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere? Hæcque de fide contra Pelagianos. *Milev. cap. 8. L. Carth. 117. G. Afric. 83. L.*

TITULUS XLII.

DE DONATISTIS, QUI BAPTISMUM HÆRETICORUM NULLO MODO ADMITTEBANT.

CAPUT I.

DE litteris Anastasii Rom. Pont. quibus Africanos Episcopos contra Donatistas excitavit. *Carth. cap. 66. G. Afr. 32. L.*

CAPUT II.

Multa de diligentia, quam Episcopi Africani adhibuerunt in traducendis Donatistis a sua secta ad Ecclesiam catholicam. *Carth. cap. 67. 68. 69. 70. 93. 94. 95. 96. 109. G. Afric. c. 33. 34. 35. 36. 58. 59. 60. 61. 73. 74. 75. L.*

CAPUT III.

Donatistæ, per quos vel omnimodo perfici, vel adjuvari manifestis fraternarum animarum lucris, catholica unitas in locis, in quibus degunt, visa fuerit, &c. suscipiantur in suis honoribus. *Afr. 35. L. Carth. cap. 69. G.*

CAPUT IV.

De Maximianistis, qui cum essent ex Donatistis, ab eis schisma fecerunt, &c. Donatistæ baptismum hæreticorum nullo modo admittebant, præterea ordinatos ab hæreticis in suis honoribus nolebant recipere. *Carth. cap. 70. G. Afr. 36. L.*

CAPUT V.

Sane ut ille plebes, quæ conversæ sunt a Donatistis, & habuerunt Episcopos, sine dubio inconsulto concilio habere mereantur, quæ autem plebes habuerunt Episcopum, & eo defuncto, voluerint non Episcopum proprium habere, sed ad alicujus Episcopi diocesium pertinere, non eis esse denegandum, nec non & illud suggestum est, quod Episcopi qui ante legem Imperatorum de unitate latam converterunt plebes ad catholicam, quas habebant ipsi, eas obtinere debeant, &c. *Afric. cap. 66. L. Carth. cap. 102. G.*

CAPUT VI.

Item placuit, quoniam quidem ante aliquot annos in Ecclesia plenario concilio constitutum est, ut quæcumque ecclesiæ in diocesi constitutæ, ante leges de Donatistis latas catholicæ factæ sunt, ad eas cathedras pertineant, per quarum Episcopos factum est, ut catholicæ unitati communicarent, post leges autem quæcumque communicaverint, illuc pertineant, quo pertinebant, cum essent in parte Donati. Sed quia multæ controversiæ postea inter Episcopos de diocesium ortæ sunt, & oriuntur, quibus tunc minus videtur esse prospectum, nunc isto concilio sancto placuit, ut ubicumque catholica fuit, & pars Donati, & ad diversas cathedras pertinebant, quocumque tempore illic unitas facta est, vel facta fuerit, sive ante, sive post leges, ad eam cathedram pertineant, ad quam catholica, quæ jam ibi fuerat, pertinebat. *Afric. cap. 84. L. Carth. 118. G.*

CAPUT VII.

Si Episcopus ex Donatistis ad catholicam unitatem conversus est, æqualiter inter se dividant eas,

c. 1. de paroch. Gr. IX. & in 1. coll.

eas,

cas, quæ sic inventæ fuerint, (ecclesiæ) &c. Quod si forte antiqui catholici suum Episcopum voluerint, & illi suum, qui ex Donati parte conversi sunt, plurimorum voluntas præferatur. Si partes æquales sunt majoris temporis Episcopo deputetur, &c. *Afric. 85. L. Carth. 119. G.*

CAPUT VIII.

Placuit, ut si quisquam post leges aliquem locum ad catholicam unitatem converterit, si eum per triennium nemine repetente retinuit, ulterius ab eo non repetatur, &c. Si fuerit Episcopus ad catholicam ex Donati parte conversus, non ei præjudicet præfinitum tempus, sed ex qua die conversus est, habeat per triennium potestatem repetendi loca, quæ ad ipsius pertinebant cathedram. *Afr. 86. L. Carth. cap. 121. G.*

TITULUS XLIII.

CONTRA NESTORIANOS, ET EOS QUI IN CHRISTO DUAS PARSONAS CONSTITUEBANT.

CAPUT I.

SI quis non confitetur, Deum esse veraciter Emmanuel, & propterea Dei genitricem sanctam Virginem, peperit enim secundum carnem, factum Dei verbum, secundum quod scriptum est: *Verbum caro factum est*: anathema sit. *Ephes. cap. 1.*

CAPUT II.

Si quis non confitetur, carni secundum substantiam unitum Dei Patris verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum, simul & hominem, anathema sit. *Ephes. cap. 2.*

CAPUT III.

Contra Nestorianos duodecim anathemata: *Apud synodum Ephesinam, quæ repetuntur apud synod. Chalcedonensem act. 1. & apud synodum V. CP. act. 6. & apud Cyrill. epist. synodica ad Nestorium, cujus initium est, Salvatore, vel, Cum Salvator, Canones VII. concilii Ephesini G. R. Plures Cælestini, & Cyrilli, & aliorum, epist. relatæ in ead. synodo Ephes. Afferuntur etiam in eadem Ephes. synodo contra Nestorium testimonia sanctorum Patrum, Petri Alexandrini martyr. in libro de divinitate, Athanasii Alex. libro contra Arianos, & epist. ad Epictetum; Julii Papæ Rom. epist. ad Prosdocium, Felicis Papæ Rom. ep. ad Maximum*, Theophili Alex. ep. 5. & 6. Paschali: Cypriani lib. de eleemosyna; Ambrosii lib. 1. ad Gratianum, cap. 6. & lib. 2. cap. 4. Gregorii Nazianzeni epist. ad Celidonium; Basilii Cæsar. Gregorii Nyssæni: Attici Episcopi CP. Amphilochoi Episcopi Iconii. Quæ item referuntur in syn. Chalced. act. 1.*

CAPUT IV.

Contra eundem Nestorium: *Eadem synod. Chalced. act. 5. in definitione fidei, & act. 16. in allocutione habita apud Marcianum Imp. in qua afferuntur testimonia sanctorum Patrum, Damasi Papæ, Basilii, Ambrosii, Gregorii Nazianzeni, Athanasii, Amphilochoi, Antiochi Episcopi Protemaidis, Flaviani Episcopi*

Antiocheni, Joann. Chrysoptomi, Attici CP. Procli, Cyrilli.

CAPUT V.

Contra Theodorum Mopsuestenum, & eodem Nestorianos: *Synod. CP. V. variis in locis, in quibus multa ex syn. Ephes. & ex Cyrillo, Proclo, Cælestino Papa, & ex aliis afferuntur, & in primis act. 8. in definitione, ubi Theodorus, & Nestoriani anathematizantur, & quatuordecim fidei decretis horum hæresis refellitur. Syn. VI. CP. act. 17. in definit. & act. 18. in serm. acclamatorio. Synodus Nicæna II. act. 7. in definitione, & in epist. ejusdem synod. ad Constantinum, & Irenem, in med. & epist. ejusdem syn. ad clericos CP. in med. post action. 7. & synod. VIII. sub Hadr. II. act. 10. in definitione. Syn. gen. Later. sub Innoc. III. cap. 1. Leo, & syn. Rom. in epist. 21. ad CP. & 22. ad clerum, & plebem CP. Felix III. & syn. in ep. ad Petrum Fullonem, cujus initium est, Quoniam, & epist. ad eundem, cujus initium est: Quis dabit, & epist. ad Zenonem Imp. cujus initium est, Convenit, ante V. syn. CP. Later. sub Mart. variis in locis, & in primis act. 5. c. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 16. 18. & syn. Rom. CXX. Episcoporum sub Agathone, apud syn. VI. CP. act. 4.*

CAPUT VI.

Item contra dogmata Nestorii: *Aliqui ipso Nestorio antiquiores, & Eutichian. ep. 1. Causæ epist. sing. Damas. in epist. ad Paulin.*

CAPUT VII.

Contra eandem hæresim: *Leo multis in locis, & in primis epist. 6. ad Eutychen. 9. ad Theodosium August. 10. ad Flavianum CP. Episcopum. 11. ad Julianum Episcopum. 13. ad Pulcheriam August. 17. ad eandem Pulcheriam. 18. ad Julianum Episcopum. 31. ad Theodosium Imperat. 37. ad Pulcheriam Aug. 41. ad Marcianum Imp. 43. ad Pulcheriam August. 44. ad Anatolium CP. Episcopum. 45. ad synodum Chalced. 46. ad Anatolium Episcopum. 47. ad Marcianum Imp. 50. ad omnes Episcopos Galliarum. 54. ad Julianum Episcopum. 59. ad synodum Chalcedon. cujus initium est, Omnem quidem. 60. ad Maximum Antioch. Episcopum. 61. Ad Theodor. Cyri Episcop. 64. ad Eudociam August. 67. ad Marcianum Imp. 69. ad Anatolium CP. 80. ad Julianum Episc. 81. ad Palestinos Episcopos. 92. ad Rusticum, & alios Episcopos Galliarum. 95. ad Leonem Imp. Gelas. epist. 6. ad Episcopos Dardaniæ. Hormisda ep. 1. cap. 1. & cap. 3. & epist. 5. ad Episcopos Hispaniæ, & epist. 6. ad Epiphanium Episcop. CP. & epist. 9. ad clericos secundæ Syriæ. Agapetus epist. ad Anthimum. Vigil. in epist. ad Rusticum, & Sebastianum, & in epist. ad Valentinian. Episc. & in epist. ad Aurelianum Episc. apud V. syn. CP. act. 7. Gregor. epist. ad Secundinum lib. 7. registr. epist. 53. & ep. ad Quirin. Episcop. lib. 9. registr. ep. 61. Agatho ad Constantinum IV. Imperat. apud VI. synod. CP. act. 4. Leo II. in epist. ad eundem Constantinum post VI. syn. Hadrian. in epist. adversus Eliphan. apud syn. Francoford. in princ.*

CA-

c. 1. de præscr. Gr. IX. & in 1. coll.

Joann. 1.

* Maximianum.

CAPUT VIII.

Contra eosdem Nestorianos: *Chartag. IV. c. 1. Tolet. 1. in assert. fidei, sive concil. Aquis Celenis habitum. Mediolan. in ep. ad Leon. cuius initium est, Reversis: post epist. Leonis 50. Item CP. sub Menna ante V. synod. variis in locis. Libellus a Paulo Episcopo Apamear. & ab aliis ad Justinian. Imper. apud syn. CP. sub Menna act. 1. Aurel. V. cap. 1. Tolet. III. post princ. Hispanen. II. cap. 12. & 13. Tolet. IV. c. 1. Tolet. VI. cap. 1. Tolet. XI. ante canones. Anglic. II. in princ. Mediolan. sub Mansueto Episcopo in epist. ad Constantinum IV. Imper. ante VI. syn. Trull. cap. 1. Tolet. XIV. cap. 8. & 10. Francofordien. in libello Sacrosyllabo, & in epist. ejusdem syn. ad episcopos Hispan. Arel. sub Carolocap. 1. Vormac. in princ. Flavianus Episcopus CP. ad Leonem post epist. 8. Libellus fidei. Joann. CP. ad Hormisdam. epist. clericorum Hierosolym. ad Justinum Imper. post Hormisd. epist. Faustus Episcopus Apollonid. ad Petrum Fullonem ante syn. V. CP. Pamphilus Episcopus Abydar. ad eundem Petrum. Asclepiades Episcopus Tralliarum, Justinianus Episcopus Siciliae, Cincianus, sive Quinrianus Episcopus Aculianarum, vel Camulian. ante V. syn. Sophron. Hierosolym. apud VI. syn. act. 11. qui refert quintam synodum damnasse Theodorum Mopsuestenum magistrum Nestorii Deo rebellis, Taras. Episcopus CP. epist. ad Episcopos Orientis apud VII. synod. act. 3. Theodorus Hierosolym. ead. syn. & actione. Paulinus apud syn. Forojul. in princ. Justinianus Imper. in ep. ad Jo. II. Papam, ubi suam fidem explicat, & refert. Cyrillum, Gregorium Nazianzenum, Basilium, Gregorium Nyssanum, & in ep. ad Mennam CP. ante syn. V. CP. act. I. Constantin. IV. Imp. in edicto post VI. syn. Carolus Imperat. in epist. ad Elipandum Archiepiscop. Tolet. apud syn. Francoford. in fin.*

CAPUT IX.

De synodo Ephesina, in qua Nestorius, & de Constantinopolitana V. in idem, qua Nestorius, & Theodorus Mopsuestien. damnati fuerunt. *Pfell. ante VII. syn. & Epiphan. apud VII. syn. gen. act. 6. tom. II.*

CAPUT X.

Leo invenit duas hæreses, Eutychianam, & Nestorianam, &c. Episcopi catholici in concilio damnaverunt Eutychen, & Nestorium, & Dioscorum. *Ex Pont.*

CAPUT XI.

Hilarius damnavit Eutychen, & Nestorium, & omnes eorum sequaces, & omnes hæreses. *Ex Pontif.*

CAPUT XII.

Gelasius fecit quinque libros adversus Nestorium, & Eutychen, &c. *Ex Pont.*

CAPUT XIII.

Nestorius CP. Episcopus contra Arianos, Novatianos, Quartadecimanos multa fecit. Idem Anastasii hæresim secutus, non Photini & Pauli Samosatani. *Trip. lib. 12. c. 4. Multa de Nestorio, ut damnatus sit in concilio Ephesino, & in*

exilium in Oasim missus, in quo obiit. Evagr. lib. 1. c. 2. histor. & Liberat. in breviar.

TITULUS XLIV.

CONTRA EUTYCHEN, DIOSCORUM, AC CEPHALOS, ET ALIOS HÆRETICOS, QUI IN CHRISTO DŪAS NATURAS NEGABANT.

CAPUT I.

Sequentes sanctos Patres, unum, eundemque confiteri Filium, & Dominum nostrum Jesum Christum consona voce omnes docemus eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum vere, & hominem vere eundem ex anima rationali, & corpore coessentialem Patri secundum deitatem, coessentialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum deitatem, in novissimis autem diebus eundem propter salutem nostram ex Maria Virgine theotoco secundum humanitatem, unum, eundem Christum, Filium, Dominum, unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum; nusquam sublata essentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque existentiam concurrente, non in duas personas partitum, atque divisum, neque disjunctum, sed unum, & eundem Filium, unigenitum, Deum verbum Jesum Christum, sicut ante Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudit, & Patrum nobis symbolum tradidit. *Chalc. act. 5. in defn.*

CAPUT II.

Contra Eutychianos: *Epist. syn. Chalcedon. ad Valentinianum, & Marcianum Imperat. & ad Leonem Papam act. 3. Allocutio syn. Chalced. habita apud Marcianum Augustum act. 16. ubi testimonia sanctorum Patrum afferuntur Damasi Papæ ad Paulinum, Athanasii ad Epictetum, Basilii contra Eunomium, Ambrosii ad Gratianum, Gregorii Nazianzeni ad Celidonium, & ex secundo sermone de Filio, Athanasii adversus hæreses, Amphilochoi in expositione Evangelii secundum Joann. Antiochi Episcopi Ptolemaidis, Flaviani Episcopi Antiocheni, Joannis Chrysostomi in explanatione Evangelii secundum Joannem, & secundum Mattheum, Attici Episcopi Constantinopolitani ad Euphychium, Procli, & Cyrilli, qui omnes duas naturas in Christo confitentur.*

CAPUT III.

Contra eosdem: *Syn. V. gen. CP. variis in locis, & in primis act. 8. in princ. definitionis, cap. 7. 8. 9. 11. Synod. VI. in def. fidei, act. 17. & in sermone acclamatorio ad Constantin. IV. Imperat. action. 18. Synod. Nicæn. II. in def. & in epist. syn. ad Constantinum, & Irenem Imperatores in med. & ad clericos CP. in med. post act. 7. Syn. VIII. CP. sub Hadr. II. in defn. act. 10. Syn. gen. Lat. sub Inn. III. c. 1.*

CAPUT IV.

Contra eosdem Eutychianos: *Leo, & synod. Rom. ep. 21. ad Constantinopolitanos, & epist.*

22. ad clerum, & plebem CP. 23. ad Theodosium Augustum. 24. ad Pulcheriam Augustam. 26. ad Faustum & alios. Felix III. in epist. ad Zenon. Imp. cujus initium est, Convenit, ante V. synod. CP. Lateran. sub Martino variis in locis, & in primis in def. secret. 5. & cap. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 18. Roman. sub Agathone CXX. Episcoporum, apud syn. CP. act. 4.

CAPUT V.

Contra ejusdem Eutychetis hæresim: Aliqui ipso Eutychete antiquiores, Eutychianus Rom. Pont. in epist. 1. Cajus epist. sing. concil. Carthag. IV. cap. 1.

CAPUT VI.

Contra Eutychianos: Leonis multæ epistolæ, & in primis epist. 10. ad Flavianum, cujus initium est, Lectis, in qua Eutychianos, & Nestorianos accurate refellit. Fuit autem hæc epistola lecta in syn. Chalced. act. 2. & approbata in eadem synodo act. 5. in def. Fuit item lecta in synod. CP. V. act. 6. Facitque illius mentionem Gelas. in syn. LXX. Episcoporum ubi de illa loquens ait: „ Cujus textum quispiam si usque „ ad unum jota disputaverit, & non in omni- „ bus venerabiliter receperit, anathema sit “.

CAPUT VII.

Contra eosdem Eutychianos: Idem Leo in ep. 9. ad Theodosium Aug. 11. ad Julianum Coensem Episcopum, epist. 12. ad Theodosium August. 13. ad Pulcheriam August. 18. ad Julianum Episcop. 19. ad Flavianum Episc. 27. ad Anastasium Episc. Thessalonicens. 29. ad Pulcheriam Augustam. 31. ad Theodos. August. 34. ad Martinum presbyterum. 37. ad Pulcheriam Augustam. 41. ad Marcianum Augustum. 43. ad Pulcheriam Augustam. 44. ad Anatholium Episcop. 45. ad syn. Chalced. 46. ad Anatholium Episcop. CP. 47. ad Marcianum Augustum, 50. ad Ravennium, & alios. 54. ad Julianum Episcop. Coensem. 59. ad syn. Chalced. 60. ad Maximum Antioch. Episcop. 61. ad Theodorit. Episcop. 64. ad Eudociam Augustam. 67. ad Marcianum Augustum. 68. ad eundem Marcianum. 69. ad Anatholium Episc. 70. ad Juvenalem Episcop. Hierosol. 73. ad Leonem Aug. 75. ad Anatol. CP. 76. ad Leonem Augustum. 80. ad Julianum Episcop. 81. ad Episcopos Palæst. 92. ad Rusticum, & alios Galliæ Episcopos. 95. ad Leonem Augustum.

CAPUT VIII.

Adversus eosdem: Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi, & confessoris de fide uno, & de Trinitate lib. 2. & 9. Sancti Athanasii Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi, & confessoris ad Epictetum Corinthiorum Episcopum. Sancti Ambrosii Episcopi, & confessoris Mediolanensis ecclesiæ, quod misit ad Imp. Gratianum, lib. 2. de fide, & in libro de incarnatione Domini contra Apollinaristas, lib. 10. cap. 6. & ad Sabinum Episcopum lib. 7. epist. 47. Sancti Augustini Episcopi Hipponensis ecclesiæ ad Dardanum, & in epistola ad Volusianum, & in expositione Evangelii secundum Joannem (tract. 78. post

med.) Sancti Joannis CP. Episcopi, & confessoris in homilia de Cruce, & Latrone, & in homilia de ascensione Domini. Sancti Theophili Episcopi Alexandrini de epistola Paschali, quam per Ægyptum destinavit; & in alia ep. Paschali contra Origenem. Sancti Gregorii Episcopi Nazianzeni in homilia de Epiphania. Sancti Basilii Episcopi Cappadocis. Sancti Cyrilli Episcopi Alexandrini tum alibi, tum in libro, qui dicitur Golia; & in epist. ad Nestorium. Hæc refert Leon. Aug. Vide Hispalen. II. cap. 12. & 13.

CAPUT IX.

Contra eosdem: Gelas. in tomo de anathematis vinculo, & in epist. 4. ad Faustum, & in epist. ad Anastasium Augustum, & in epist. 6. ad Episcopos Dardaniæ, & in ep. 7. ad Episcopos Orientis, & in epist. 8. ad Euphemianum, in quibus omnibus epistolis multa sunt contra Eutychianos, & contra Acacium Episcopum CP. qui cum illis communicavit. Symmach. ep. 4. ad clerum Dardaniæ, Hormisd. epist. 1. ad Justinum Imperat. cap. 1. & 3. & epist. 6. ad Epiphanium Episcop. CP. in med. & epist. ult. ad clericos secundæ Syriæ. Agapetus ep. ad Anathimum Episcopum CP. Vigilus in ep. ad Rusticum, & Sebastianum, & in epist. ad Valentinianum Episcopum, & in epist. ad Aurelium Episcopum Arelat. apud V. syn. act. in quibus synod. Chalced. quæ Eutychen damnavit, amplectitur. Greg. epist. ad Secundinum inclusum post princ. lib. 7. registr. epist. 53. in qua synodum Chalcedonensem veneratur, quæ Eutychianos damnavit. Agathon. ep. ad Constantinum IV. Imperat. apud syn. VI. CP. act. 4. Leo II. in epist. ad Constantin. IV. Imperat. post VI. synod. CP.

CAPUT X.

Ingressus est ad nos quidam ex hæresi Acephalorum, natione Syrus, ut asserit ipse, Episcopus duarum in Christo naturarum proprietatem abnegans, & deitatem passibilem asserens, &c. Hispal. II. cap. 12. Contra eum multa asseruntur ex sacra scriptura. Item hi sancti Patres: Hilarius in explanatione epist. ad Timoth. Ambrosius in exposit. Evang. secund. Lucam. (lib. 10. cap. 99. & cap. 104. Luca 22. 23. & c. 94.) Athanasius in tract. de Christi nativitate, & in exposit. fidei. Gregorius Nazianzenus in epist. ad Celidonium, & in sermon. de Filio, & lib. 4. contra Eunomium. Basilus lib. 4. contra eund. Eunom. Cyrillus epist. 1. & 2. ad Successum, & in exposit. Levitici. Augustinus tum alibi, tum adversus Maximinum & in exposit. Joann. evang. Leo in epist. ad Flavian. CP. Episcopum. Fulgentius in libro de incarn. D. N. Jesu Christi. Isidor. in d. conc. Hispal. c. 13.

CAPUT XI.

Contra eosdem Eutychianos. Syn. Tolet. 1. in assert. fidei, vel concil. Aquis Celenis habit. CP. sub Flaviano apud syn. Chalced. act. 1. Gallica sub Ravennio post epist. 49. Leonis Mediolan. sub Eusebio post epist. 50. Leonis CP. sub Menna variis in locis.

CAPUT XII.

Contra Timotheum Ælurum Eutychianum: Syn. Ægyptiorum in epist. ad Leon. August. & in epist. ad Anatum Episc. post synod. Chalced. Præterea viginti & octo epistolæ quarundam synodorum provincialium pro synod. Chalcedonenſi, & contra Timotheum Ælurum Eutychianum, quæ post syn. Chalced. editæ sunt.

CAPUT XIII.

Contra Eutychianos: Libellus a Paulo Episcopo Apamear. & ab aliis ad Justinianum Imperat. ad synod. CP. sub Menna act. 1. Rescriptum Joann. Hierosolym. & synodi Hierosolymis congregatæ ad Joannem Episc. CP. in d. synod. CP. act. 1. Aurelian. V. cap. 1. Tolet. III. ante canones. Tolet. IV. cap. 1. Tolet. VI. cap. 1. Tolet. XI. ante canones. Anglic. II. post princ. Mediolan. sub Mansueto Episcopo. in epist. ad Constantinum IV. Imper. ante VI. syn. Trull. cap. 1. Tolet. XIV. c. 8. 9. 10. Francoford. in libello Sacrosyllabo, & in epist. ejusdem syn. ad Episcopos Hispaniæ. Arelat. sub Carolo cap. 1. Vormac. in princ. Flavianus Episcopus CP. ad Leonem post epist. 8. ejusdem Leonis.

CAPUT XIV.

De damnatione Dioscori hæretici Eutychiani: Paschasius, & alii legati Leonis Pont. Max. post syn. Chalced.

CAPUT XV.

Contra Timotheum Ælurum Eutychetis discipulum, & pro syn. Chalced. quæ Eutychetem damnavit: Multorum Episc. epistolæ editæ sunt post syn. Chalced. Anatolii Episcopi CP. ad Leonem Imperat. Luciani Episcopi Byzæ, Valentini Episcopi Philippopolis, Sebastiani Episcopi, Theotimi Episcopi, Scutiæ*, Agapiti Episcopi Rhodi, Juliani Episcopi Coensis.

CAPUT XVI.

Adversus Eutychianos: Libellus fidei Joann. CP. ad Hormisdam. Epistola clericorum Hierosolym. Antiochen. & secundæ Syriæ ad Justinum Imp. inter Hormisdæ epist. Faustus Episcopus Apolloniæ ad Patrum Fullonem ante V. syn. CP. Pamphilus Episcopus Abidar. ad eundem ibid. Justinianus Episcopus Siciliae ad eundem ibid. Cincianus, sive Quintianus Episcopus Aculianor. vel Camulianor. ad eundem ibid. Sophronius Hierosolym. apud VI. synod. CP. act. 11. Tarasius Episcopus CP. epist. ad Episcopos Orientis apud synod. Nicæn. II. act. 3. Theodorus Episcopus Hierosolym. apud eand. syn. ead. act. Epiphanius tomo 2. & 3. apud eand. syn. in refutat. act. 6. Paulinus apud syn. Forojul. in princ. Varadatus monachus in epist. ad Leonem Augustum pro synod. Chalced. & contra Timotheum Ælurum Eutychianum post syn. Chalced.

CAPUT XVII.

Adversus Eutychianos: Marcianus Imperator in edicto ad cives Constantinopolitanos. Valentinianus, & Marcianus in duabus epistolis ad Palladium Præfectum prætorii apud syn. Chalced. act. 3. Idem Marcianus August. in alia epist. ad Palladium Præfectum prætorii post syn. Chalced. & in epist. ad Alexandrinos, &

in epist. ad Archimandritas post syn. Chalced. Justinus in epist. 2. ad Hormisd. Rom. Pont. Justinianus Imper. in epist. ad Joann. II. Papam, ubi suam fidem explicat, & refert Cyrillum, Gregorium Nazianzenum, Basilium, Greg. Nyssanum, & in epist. ad syn. CP. sub Menna, apud eandem syn. act. 1. Constantin. IV. Imp. in edicto post VI. synod. Carolus Imper. in epist. ad Elipandum Archiepiscopum Tolet. apud synod. Francoford. Pulcheria Augusta in epist. ad Archimandritas post syn. Chalced.

CAPUT XVIII.

Leo invenit duas hæreses, Eutychianam, & Nestorianam, &c. Congregati sunt (Episcopi) una cum tomo, hoc est, fide Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ, &c. qui exposuerunt fidem catholicam duas asserentes naturas in uno Christo Deo, & homine, &c. & damnaverunt Eutychen, & Nestorium, & Dioscorum, &c. Beatus vero Leo direxit fidei catholicæ tomum, & exposuit damnans omnes hæreses. Ex Pontif.

CAPUT XIX.

Hilarius fecit decretalem, &c. confirmans tres synodos, Nicænâ, Ephesinâ, & Chalcedonenſem, & tomum sancti Archiepiscopi Leonis, & damnavit Eutychen, & Nestorium, & omnes eorum sequaces, & omnes hæreses. Ex Pontif.

CAPUT XX.

Gelasius fecit synodum, & misit per tractum Orientis, & iterum damnavit in perpetuum Acacium, & Petrum, &c. Hic fecit quinque libros adversus Nestorium, & Eutychen, qui hodie in bibliotheca, & archivio Ecclesiæ continentur, &c. Item duos libros adversus Arium. Ex Pontif.

CAPUT XXI.

Quarta synodus Chalcedone fuit, &c. contra Eutychen infelicem, & contra Dioscorum, qui corpus dominicum phantasticum esse impie dicebant, &c. Psellus ante VII. synod.

TITULUS XLV.

NE QUISQUAM ADDAT TRISAGIO: QUI CRUCIFIXUS ES, &c. CONTRA PETRUM FULLONEM ANTIOCHENUM.

CAPUT I.

UT in Trisagio post verba illa: Sanctus Deus, sanctus fortis, &c. non dicatur: Qui crucifixus es, intelligendo de Trinitate. Felix III. contra Petrum Fullonem Episcopum Antiochenum in syn. epist. ad eundem, & ad Zenonem Imp. ante V. syn. CP. Antheon Episcopus Arsonoes contra eundem Petrum, ibid. Faustus Episcopus Apolloniæ contra eundem, ibid. Pamphilus Episcopus Abydarum contra eundem, ibid. Asclepiades Episcopus Tralliarum ad eundem, ibid. Justinianus Episcopus Siciliae ad eundem, Cinciarius, sive Quintianus Episcopus Aculianorum, vel Camulianorum, ibid. Acacius CP. Episcopus, ibid.

CAPUT II.

Qui ajunt, quia Redemptor noster, & Dominus Jelus Christus Deus, & Dei filius passionem crucis secundum deitatem sustinuit, quod impium est, & catholicis mentibus execrabile, ana-

* Scythie.

anathema sint. *Nicol. in synod. Rom. cap. 2. in registr.*

CAPUT III.

Clausulam, quam in illa laude subjungitis: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis*: istam videlicet *Qui crucifixus es pro nobis*, quoniam nulla Orientalium, præter vestram, sed nec sancta Romana habet Ecclesia, vos totius scandali occasionem, pravique intellectus suspicionem vitantes superaddere de cetero omittatis. *Gregor. VII. lib. 8. reg. epist. 1.*

CAPUT IV.

Ab antiquis Patribus hæreticus dicebatur, qui adderet hymno ubi ter *sanctus* dicitur. *Qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis*: nos anathematizamus, & clericum deponi, & laicum excommunicari jubemus. *Trull. cap. 82.*

CAPUT V.

Sexta synodus anathematizavit Sergium, &c. Quibus adiicio Severum Acephalorum principem, & Petrum Fullonem, qui ter sancto hymno adjecit passionem deitatis. *Theodor. Patriarch. Hierosol. apud VII. syn. act. 3. in med.*

TITULUS XLVI.

CONTRA MONOTHELITAS, QUI TANTUM UNAM VOLUNTATEM, ET UNAM OPERATIONEM CHRISTO TRIBUEBANT.

CAPUT I.

Contra Monothelitas, qui unam tantum in Christo voluntatem esse dicebant: *Syn. VI. gen. multis in locis, & in primis act. 8. in princ. & act. 9. & 10. ubi Leonis, Athanasii, Gregorii Nazianzeni, Cyrilli, Ambrosii, Joannis Chrysostomi, Gregorii Nysseni, Epiphani, Augustini, Justinii martyris, Euphemii, Joannis Episcopi Scythopoleos, & aliorum testimonia afferuntur, & in reliquis actionibus, & præter ceteras act. 17. in definitione fidei, in qua, quemadmodum duas naturas in Christo, ita duas naturales voluntates & duas operationes consentiunt Patres contra Theodorum Pharanitanum Episc. contra Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Constantinopol. Episcopos, Cyrum Alexandrinum, Honorium Romæ, Macarium Antiochen. & alios hæreticos.*

CAPUT II.

Contra Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium. *VII. syn. Nicæn. II. actio. 7. in definit.*

CAPUT III.

Audemus anathematizare Arii insaniam, &c. Sergii, Honorii, Cyri, & Pyrrhi, eorumque affectarum unam voluntatem, immo malam, & improbam voluntatem. *Syn. VII. in fine, in ep. ad Constantinum, & Irenem, ante med.*

CAPUT IV.

Sanctam, & universalem sextam synodum suscipimus, (quæ) in unius Christi duabus naturis, consequenter etiam duas operationes, ac totidem voluntates sapienter asseveravit. Anathematizamus autem Theodorum, qui fuit Episcopus Pharan, & Sergium, & Pyrrhum, & Paulum, ac Petrum impios Præsules Constantinopolitano-
Tom. V.

rum ecclesiæ, atque Honorium Romæ, una cum Cyro Alexandria, nec non & Macarium Antiochiæ, ac discipulum ejus Stephanum. *Syn. VIII. CP. act. 10. sub Hadr. II. in definit. in med.*

CAPUT V.

Contra eosdem Monothelitas: *Lateran. sub Martino act. 1. & reliquis, in quibus item duas in Christo voluntates, & operationes esse definiunt Patres, afferunturque testimonia sanctorum Cyrilli, Gregorii Nazianzeni, Dionysii Arcopagita, Basilii in act. 3. & eorundem & Ambrosii, Augustini, Gregorii Nysseni, Amphilocho, Hippolyti martyris, Leonis, Athanasii, Joannis Chrysostomi, Theophili Alexandrini, Severiani, Hilarii, Cyrilli Hierosol. Justinii Philosophi & martyris, Euphemii Antioch. Joann. Scythopol. & aliorum act. 5. in qua affertur definitio, & c. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. & subscriptiones Patrum, & epist. Martini post eandem synodum.*

CAPUT VI.

Pro duabus voluntatibus, & operationibus Christi: *Referuntur Ambrosius, Athanasius, Augustinus, Leo, Gregorius Nazianzenus. Chalcedon. synodus, CP. V. synodus, Joann. Chrysost. CP. Cyrillus Alexandrinus, Gregorius Nyssenus, Hilarius, Dionysius Arcopagita, & alii. Contra hæretici Apollinaris, Severus, Theodosius Alexand. Cyrus Alexandrin. Theodorus Pharanitanus, Sergius CP. Pyrrhus CP. Paulus CP. Petrus CP. referuntur ab Agatho, in syn. in epist. ad Imp. apud VI. syn. act. 4.*

CAPUT VII.

Licet Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solum licitum est minoribus majorum suorum moribus resistere, vel pravos suos sensus libere respicere. *Hadr. II. in synodo Romana allocutione 3. lecta in synod. VIII. CP. act. 7.*

CAPUT VIII.

Anathematizamus novi erroris inventores, id est, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Constantinopolitanæ ecclesiæ successores magis, quam Præsules, nec non & Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam &c. & immaculatam fidem subvertere conatus est, &c. & qui similia eorum sapuerunt, vel sapiunt, qui unam videlicet voluntatem, & unam operationem dicere præsumperunt, vel præsumunt in duabus naturis Domini nostri Jesu Christi, &c. *Leo II. in epist. ad Constantin. IV. Aug. post VI. synod.*

CAPUT IX.

Duas naturas in una subsistentia divinitatis, & humanitatis inconfuse, incommutabiliter, Dominum nostrum Jesum Christum habere veraciter confitemur. Ita quoque, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum, & perfectum hominem, unum, eundemque ipsum Dominum nostrum Jesum Christum. *Mansuet. Episc. & syn. Mediol. epist. ad Constantin. IV. in fine.*

CAPUT X.

Ex una (*natura Christus*) immortalis habetur, ex altera mortalium condicione resolvitur, habens in æterna divinitatis voluntate, quo susceptum hominem sumeret, habens in suscepti hominis voluntate, ut humana voluntas Deo subdita esset, unde & ipse dicit ad Patrem: *Pater non mea voluntas sed tua fiat.* Alteram videlicet ostendens voluntatem divinitatis, qua susceptus est homo, alteram hominis, qua obediendum est Deo. *Tolet. XIV. cap. 8. in fine.* Et ideo secundum harum duarum differentiam naturarum duarum quoque inseparabilium proprietates prædicandæ sunt voluntatum, & operum. *Ibidem, cap. 9.*

CAPUT XI.

Contra Theodorum Pharan, Cyrum Alexandria, Honorium Romæ, Sergium, Pyrrhum, Petrum, Paulum CP. Macarium Antiochiæ, Stephanum, & Polychronium. *Trull. cap. 1.*

CAPUT XII.

Duas (*Christo*) voluntates inesse, unam divinitatis suæ, aliam humanitatis nostræ, credimus, &c. Alia est voluntas Deitatis suæ, alia etiam humanitatis nostræ. *Tolet. XVI. in confessione fidei.*

CAPUT XIII.

Contra Monothelitas: *Constantin. IV. Imper. in edict. post VI. syn. CP. & in iussione eiusdem post edict.*

CAPUT XIV.

Temporibus Constantini Pii Imp. in hac devota civitate clxx. Episcoporum concilium coactum est, in quo Theodorus, quem Pharan vocant, & Cyrus Alexandria Præsul, & Honorius Romanus Episcopus, Sergius item, & Paulus, ** illic.* Pyrrhus, & Petrus, qui hic * præsidebant, item Macarius Antiochenus cum Stephano illius discipulo, anathemate percussus est, & extra catholicam Ecclesiam eiecit, quod unam voluntatem, & operationem in duabus unius Dei nostri Christi naturis statuerent. *Pseudosynodus tomo 2. apud VII. synod. act. 6. post princ. quod non improbat Epiphanius.*

CAPUT XV.

Theodorus Papa Phyrhum olim CP. Patriarcham venientem ex Africa recepit detestantem ea, quæ a se, & a decessoribus suis scripta, vel acta sunt adversus immaculatam nostram fidem, &c. Sed reversum ad proprium vomitum in concilio damnavit, &c. Item Paulum Regiæ civitatis Patriarcham. *Ex Pontific.*

CAPUT XVI.

De synodo sexta contra Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Macarium Antiochenum, Stephanum, Anastasium, Leontium, Polychronium, Epiphanius, & Anastasium. *Ex Pontif. in Agathonis, & in Leonis II. additur Honorius.*

CAPUT XVII.

Sexta synodus CP. constituit, & dissipavit dogmata impiorum, quorum antesignani Theodorus Episcopus Pharan, Honorius Romæ, Cyrus Alexandria, Sergiusque, & Pyrrhus, item

Paulus Samosatensis, præter hos, & Petrus, & miser Macarius, cumque illo Stephanus. Hi incarnati Verbi negabant duas naturas, unam quandam dicentes esse compositam, & actionem unam. Cum his Polychronium abstulerunt perfecte. Et duas dogmatizaverunt incarnati Verbi naturas, & duas voluntates plane pie asserunt. *Pfellus ante VII. synod.*

TITULUS XLVII.
DE ICONOMACHIS, ET DE VENERATIONE IMAGINUM.

CAPUT I.

Contra Iconomachos, & de veneratione imaginum: *Multa apud VII. syn. variis in locis, ubi afferuntur multa testimonia sanctorum pro imaginibus, & in primis act. 6. ubi refutatur quædam pseudosynodus CP. contra imagines. Vid. act. 9. in defn. & ep. synod. ad Constantinum, & Irenem Imperatores, & epist. ejusdem synodi ad clericos Constantinopolitanos, & epist. Hadriani ad Constantinum, & Irenem apud eandem synod. act. 2. Vid. item, eundem Hadrian. in lib. de imaginibus ad Carolum Imperator.*

CAPUT II.

Septima pseudosynodus contra imagines, cui præfuit Theodosius Episcopus Ephesus, Silinius Pastillas Pergæ Episcopus, Basilis Pifidæ, qui & Tricacabus, & Constantinus Patriarcha, execranda, &c. Qui doctrinas sanctorum Patrum & traditionem catholicæ Ecclesiæ contemnant, quique causantur & voces Arii, Nestorii, Eutychis, & Dioscori jactant dicentes, quod nisi satis ex veteri, & novo Testamento instructi essemus, sanctorum Patrum sacrarum sex synodorum doctrinas, & catholicæ Ecclesiæ traditiones sequeremur. *Execratio Basil. Ancyræ Episcopi resipiscens, quæ verba ab omnibus resipiscentibus in ea synod. dicta sunt. Synod. VII. act. 1. in princ.*

CAPUT III.

De hæresi Christianos accusantium, qui imagines ab ecclesiis abstulerunt. *Nicæn. II. cap. 7.*

CAPUT IV.

Libri contra imagines ponantur in Episcopio CP. ut cum libris aliorum hæreticorum conserventur. *Nicæn. II. c. 9.*

CAPUT V.

Vicarii senioris Romæ dixerunt, &c. Theodorum (*Iconomachum* qui nominatur Crithinus anathematizat sancta hæc, & universalis synodus & omnes consentaneos ejus, tam qui nunc adhuc supersunt, quam qui in eodem sensu, & opinione vita exceperunt. Et ascendens Stephanus Deo amicissimus diaconus, & notarius anathematizavit ita: „ Omnibus hæreticis anathema. Conci-
„ lio, quod adhuc fremit contra venerabiles ima-
„ gines, anathema. His, qui sumunt divinæ scri-
„ pturæ dicta, quæ sunt adversus idola, contra
„ venerandas imagines, anathema. His qui vo-
„ cant sacras iconas idola, anathema. His, qui
„ dicunt, quia ut ad Deos Christiani ad imagines
„ acceperunt, anathema. His qui inhonorant ve-
„ nerabiles iconas, anathema, &c. His, qui au-
„ dent

„ dent dicere, catholicam Ecclesiam idola ali-
 „ quando suscepisse, anathema“, &c. *Syn. VIII.*
CP. act. 8. in fine sub Hadr. II. Vid. etiam act.
10. in desinit.

CAPUT VI.

Joannem quondam CP. Antislitem, & sequa-
 ces ipsius, qui imagines (*Christi & sanctorum*) tran-
 gendas, atque calcandas esse ore polluto asseve-
 rant, &c. sancimus eos a Christo, & ab Ecclesia
 catholica, atque Apostolica esse anathema. *Ni-*
col. in syn. Rom. cap. 6. reg. referuntur apud Syn.
VIII. CP. act. 7. & 8. sub Hadr. II.

CAPUT VII.

Invenimus & Manichæos respuisse imagines,
 & Marcionistas, & qui confundunt naturas Chri-
 sti, quorum princeps Petrus Fullo, præterea Xe-
 naum Hierapolitanum, & Severum, aliosque
 hæreticos. *Taras. apud VII. syn. act. 1. post mod.*

CAPUT VIII.

Hier. 2. c. Dereliquerunt me fontem aquæ vivæ, & fo-
 derunt sibi cisternas dissipatas, quæ non possunt
 continere aquas. Cisterna dissipata hæreticorum
 quævis oratio est, ex qua Christianorum calu-
 mniatores, quique eam hæresim inducere, hau-
 serunt, potaveruntque ex ea simplices perverfio-
 nem, & errorem intolerabilem, quibus per Pro-
 pheticam vocem Væ, væ, immittetur. Inuitati
 enim Hebræos, Saracenos, Gentiles, Samaritas,
 item Manichæos, Phantasiastas, & hæreticos, qui
 Deum passum fuisse asserunt, sanctarum imagi-
 num usum prohibere voluerunt, quem tamen a
 primordiis in Ecclesia catholica fuisse, ex sancto-
 rum Patrum lectione clarum est. *Taras. in VII.*
syn. act. 5. in princ.

CAPUT IX.

De Xanæo Calandrione, & Petro, & Cyro,
 & Philoxeno. *Theodorus Lector, & Joannes*
Diacrinomius in hist. eccles. VII. syn. act. 5.

CAPUT X.

Gregorius tertius in synodo Romana decrevit,
 ut si quis deinceps antiquæ consuetudinis, & A-
 postolicæ Ecclesiæ fidelem usum contemnens,
 adversus venerationem sacrarum imaginum, &c.
 depositor, atque destructor, & profanator, vel
 blasphemus exstiterit, sit extorris a corpore, &
 sanguine D. N. Jesu Christi, vel totius Ecclesiæ
 unitate, atque compage. *Ex Pontif.*

TITULUS XLVIII.

CONTRABERENGARIUM, ET RELIQUOS
 SACRAMENTARIOS, QUI CORPUS
 CHRISTI VERE ESSE IN SACRAMEN-
 TO EUCHARISTIE NEGANT.

CAPUT I.

** humiliter
intenti simus.
* situm.*
** cruento,
incruente.*
** satiati.*
 IN divina mensa rursus iterum non propositum
 panem, & calicem humi respiciamus*, sed
 mentem elevantes fide, consideramus, jacere*
 in sacra illa mensa agnum illum Dei, qui tollit
 peccata mundi, sine veteri sacrificio* a sacerdo-
 tibus immolatum, & pretiosum ejus corpus, &
 sanguinem vere accipientes, credamus hæc esse
 nostræ resurrectionis signa, sive symbola. Ob hoc
 enim non multum accipimus, sed parum, ut no-
 scamus non ad repletionem*, sed ad sanctifica-
 tionem (*sumi.*) *Ex actis conc. Nicæn. diatyp. 6.*

CAPUT II.

Una est fidelium universalis Ecclesia, extra
 quam nullus omnino salvatur, in qua idem ipse
 sacerdos, & sacrificium Jesus Christus, cujus cor-
 pus, & sanguis in sacramento altaris sub speciebus
 panis, & vini veraciter continentur, transubstan-
 tiatis pane in corpus, & vino in sanguinem po-
 testate divina, ut ad perficiendum mysterium u-
 nitalis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse
 de nostro. Et hoc utique sacramentum nemo po-
 test conficere, nisi sacerdos fuerit rite ordinatus
 secundum claves Ecclesiæ, quas ipse concessit
 Apostolis, & eorum successoribus Jesus Christus.
Inn. III. in conc. gen. Lat. c. 1.

*De summa
Trinit. c. 1.
Greg. IX. &
in 4. coll.*

CAPUT III.

In quibus isti ignorantia tenebris, in quo ha-
 ætenu desidia tempore jacere, ut neque auditu
 discerent, vel lectione cognoscerent, quod in Ec-
 clesia Dei omnium ore tam consonum est, ut nec
 ab infantium linguis, veritas corporis, & sangui-
 nis Christi inter communis sacramenta fidei ta-
 ceatur*. Quia in illa mystica distributione spiri-
 tualis alimoniam hoc impertitur, hoc sumitur; ut
 accipientes virtutem cælestis cibi in carnem i-
 ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus.
Leo in syn. Rom. ep. 22. ad clerum, & plebem
CP. Anselm. lib. 9. c. 7. Casar. lib. 13. c. 6.

*De conf. d.
2. cap. 38.*

** teneatur.*

CAPUT IV.

Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor,
 panem, & vinum, quæ ponuntur in altari, per
 mysterium sacræ orationis, & verba nostri Re-
 demptoris substantialiter converti in veram, ac
 propriam, ac vivificatricem carnem, & sangui-
 nem Jesu Christi Domini nostri, & post consecra-
 tionem esse verum Christi corpus, &c. *conc. Rom.*
sub Greg. VII. ann. 1079. lib. 6. registr. & lib.
3. post epist. 17. Tarrac. lib. 5. c. 58.

CAPUT V.

„ Ego Berengarius indignus diaconus, Eccle-
 „ siæ sancti Mauricii Andegavensis cognoscens
 „ veram, catholicam, & Apostolicam fidem,
 „ anathematizo omnem hæresim, præcipue eam,
 „ de qua hætenus infamatus sum, quæ adstruere
 „ conatur, panem, & vinum, quæ in altari ponun-
 „ tur, post consecrationem solummodo sacra-
 „ mentum, & non verum corpus, & sanguinem
 „ Domini nostri Jesu Christi esse, &c. Confen-
 „ tio autem sanctæ Romanæ, & Apostolicæ se-
 „ di, & ore, & corde profiteor; de sacramentis
 „ dominicæ mensæ eam fidem tenere, quam
 „ Dominus, & venerabilis Papa Nicolaus, &
 „ hæc sancta synodus auctoritate Evangelica, &
 „ Apostolica tenendam tradidit, mihi que fir-
 „ mavit, &c. Jurans per sanctam, & homoufion
 „ Trinitatem, & per hæc sacrosancta Christi E-
 „ vangelia. Eos vero, qui contra hæc fidem
 „ venerint, cū dogmatibus, & sectatoribus suis, æ-
 „ terno anathemate dignos esse pronuntio. Quod
 „ si ego ipse aliquando aliquid contra hæc sentire,
 „ ac prædicare præsumpsero, subiaceam canonum
 „ severitati: Lecto, & perlecto sponte subscripsi.“
Nicol. II. in synod. Roman. CXIII. Episcop. Ivo
lib. 1. tit. 4. cap. 4. panorm. & part. 2. cap. 10.
decr.

*De conf. d.
2. c. 42.*

CAPUT VI.

Ipsa veritas nos instruit, calicem, & panem in sacramento offerre, quando ait: *Acceptit Jesus panem, & benedixit, deditque discipulis suis dicens: Accipite, & manducate; Hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter postquam cœnavit, accepit calicem, deditque discipulis suis dicens: Accipite, & bibite ex eo omnes, quia hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis fundetur in remissionem peccatorum.* Crimina enim, atque peccata oblatiis Domino sacrificiis delentur, &c. [Nihil in sacrificiis majus esse potest quam corpus, & sanguis Christi, nec ulla oblatio hac prior est, sed hæc omnes præcellit, quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda, & sicut potior est cæteris, ita potius excoli, & venerari debet. *Alexandr. ep. 1. post med. Burch. lib. 5. c. 5. Ivo part. 2. cap. 15. & cap. 68. decr. Tarrac. lib. 6. c. 179.*

Matth. 26. c.

De conf. d. 2. cap. 8.

CAPUT VII.

Ipsi [(sacerdotes,)] qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi; obediendi, atque timendi, &c. *Telesph. epist. unic. ante med. Ivo part. 6. c. 314. decr. Anselm. lib. 3. cap. 13.*

6. q. 1. c. 8.

11. q. 3. c. 14.

CAPUT VIII.

Ab sit, ut quidquam sinistrum de iis loquar, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt. *Anter. epist. unic. post med. Hieron. ad Heliodor. Ivo epist. 57. Landori presbyt.*

CAPUT IX.

Non leviter quisquam assentiat in detractio- ne, vel judicatione, vel damnatione fratrum, maximeque sacerdotum, &c. qui proprio ore corpus Christi conficiunt. *Damas. epist. 3. ad Steph. & alios Episc. ante fin.*

CAPUT X.

Quod beatus Ambrosius videlicet de sumendo corpore Domini senserit, his litteris intimavi, &c. Item Gregorius Papa in lib. iv. dialogorum: „ Debemus itaque præsens sæculum, vel quia „ jam conspiciamus defluxisse, tota mente conte- „ mnere, quotidiana Deo lacrymarum sacrificia, „ quotidianas carnis ejus, & sanguinis hostias im- „ molare: hæc namque singulariter victima ab „ æterno interitu animam salvat, quæ illam no- „ bis mortem unigeniti per mysterium reparat: „ quæ licet surgens a mortuis jam non moritur, „ & mors ei ultra non dominabitur; tamen in „ se ipso immortaliter, & incorruptibiliter vi- „ vens, pro nobis iterum in hoc mysterio sacræ „ oblationis immolatur. Ejus quippe ibi corpus „ sumitur, ejus caro in populi salute partitur, „ ejus sanguis, non jam in manus infidelium, „ sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pense- „ mus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod „ pro absolutione nostra passionem unigeniti Fi- „ lii semper imitatur. Quis enim fidelium habe- „ re dubium possit, in ipsa immolationis hora „ ad sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo Jesu „ Christi mysterio Angelorum choros adesse, „ summis jam sociari, terrena cælestibus jungi,

Rom. 6. a.

„ unum quid ex visibilibus, & invisibilibus fie- „ ri“. Item Joannes Chryostomus Patriarcha ad Neophytos: „ Videte, quemadmodum spon- „ sam sibi Christus conjunxit; videte, quo vos „ cibo satietatis* enutrit; ipse nobis cibi sub- „ stantia est, atque nutrimentum. Nam sicut „ mulier affectione cogente genitum alere sui la- „ tis fecunditate festinat; sic & Christus, quos „ ipse regenerat, suo sanguine semper enutrit“, &c. *Greg. VII. in ep. ad Matild. lib. 1. reg. ep. 50.*

* Satiatos, f.

CAPUT XI.

Protectione sanguinis, & corporis Christi muniamus (lapsos); & cum ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela, quos tutos esse contra adversarium volumus, munimento Dominiæ saturitatis armemus. Nam quo modo docemus, aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere; si eis militaturis Christi sanguinem denegamus? aut quo modo ad martirii poculum idoneos facimus; si non eos ad bibendum prius in Ecclesia poculum Domini jure communicationis admittimus? *Cypr. & alii Episc. ep. 2. ad Cornel. post princ.*

CAPUT XII.

Annuntiantes secundum carnem mortem unigeniti filii Dei, id est, Jesu Christi, & resurrectionem ejus, & in cælis ascensionem pariter confitentem, incruentam celebramus in ecclesiis sacrificii servitatem; sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus; & sanctificamur participes sancti corporis, & pretiosi sanguinis Christi omnium nostrum redemptoris effecti; non ut communem carnem percipientes, quod absit, nec ut viri sanctificati, & verbo conjuncti secundum dignitatis unitatem, aut sicut divinam possidentis habitationem; sed vere vivificatricem, & ipsius verbi propriam factam. Vita enim naturaliter, ut Deus existens, quia propriæ carni unitus est, vivificatricem esse eam professus est. Et ideo quamvis dicat ad nos: *Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c. non tamen eam, ut hominis unius ex nobis existimare debemus (quomodo enim juxta naturam suam vivificatrix esse caro poterit hominis?) sed ut vere propriam ejus factam, qui propter nos filius hominis est factus, & vocatus. Cyrilus, & synod. Alexandr. in ep. ad Nestorium confirmata in concil. Ephes. Ivo part. 1. c. 3. & part. 2. c. 4. §. Necessario, decr. Cesar. lib. 11. cap. 1.*

De conf. d. 2. c. 80. Necessario.

Joann. 6. f.

CAPUT XIII.

Christiani instar templi Hierosolymitani, ubi sanguis brutorum animalium effundebatur, basilicas in amore, & honore Dei construunt; ubi non jam sanguis taurorum effunditur sed corpus & sanguis Christi conficitur, & a fidelibus percipitur, & Deus tam evidentibus oraculis loca nomini suo dicata inhabitare, ibique supplicum preces se exaudire polliceri dignatur, &c. Quod si etiam memoratum templum, in quo pecudes mactabantur, tantæ venerationi habebatur, &c. quanto magis templa Christi, ubi ejus caro, & sanguis immolatur, a fidelibus sunt religiosis obsequiis veneranda, & assiduis precibus inexcusabili.

biliter frequentanda? *Paris. sub Lud. & Lothar. lib. 2. c. 11. ante fin.*

CAPUT XIV.

Hic est sanguis ille Dominicus, (qui prefluxit ex imagine) qui apud plerosque repertus esse dicitur; nec esse aliter æstimandum a vere catholicis, præter id, quod scribitur a nobis; quasi ex carne, & sanguine Christi aliquid possit in mundo inveniri; nisi illud, quod in ara altaris per manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur. *Athan. in serm. de imag. Christi. Beryt. prope fin. apud VII. syn. act. 4.*

CAPUT XV.

Joann. 6. Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis ipsis. Vivifica igitur sunt sanctum corpus, & sanguis Christi. Corpus enim, sicut dixi, est, non hominis cujusdam, qui vitæ particeps est, sed potius proprium vitæ secundum naturam, unigeniti. *Cyrrill. in expos. symboli Nicæn. ante fin. post Ephes. synod.*

CAPUT XVI.

Psal. 149. Semper laudem ejus, qui nos fecit, in ore ferentes, & exaltationes ejus in gutture habentes, omnis populus Christi in transumptione sanguinis, & corporis ejus, per quam memoriam mortis, & resurrectionis illius, juxta suam traditionem celebramus, insatiabili desiderio, & a Deo incitato studio, ad ea incitatur magis quam ad fontes aquarum cervus. *German. Episc. CP. ad Thomam Episcop. Claudiopol. apud Nicæn. II. act. 4. ante finem.*

CAPUT XVII.

Nemo unquam sanctorum Apostolorum, qui tubæ sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum Patrum nostrorum incruentum nostrum sacrificium in memoriam passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginem corporis illius dixit. Nam is, qui accepit a Domino, sic non dicit, aut confitetur, sed audiunt eum sic dicentem evangelice: *Nisi comederitis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnū cælorum, &c.* *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, &c.* *Matt. 26. c.* cum accepisset panem, & gratias egisset, fregit, *Marc. 14. c.* & dedit discipulis suis, & dixit: *Accipite, edite: hoc est corpus meum; & accepto calice, cum gratias egisset, dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Non autem dixit: *Sumite, edite imaginem corporis mei.* Quin etiam Paulus divinus Apostolus e sacris Domini verbis hauriens dixit: „ Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis: quia in ea, qua traditus est, nocte accepit panem, & postquam gratias egisset, fregit, & dixit: „ *Accipite, manducate; hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur; hoc facite in meam recordationem.* Simili modo & poculum, postquam cœnatus esset, dicens: *hoc poculum novum testamentum est in sanguine meo. Hoc facite, quotiescumque biberitis, in*

*meam commemorationem. Quotiescumque panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiat. Legas quousque voles; nunquam invenies, neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres incruentum illud sacrificium, quod a sacerdote offertur, imaginem dixisse; verum ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Attamen ante sanctificationis consecrationem, quibusdam Patribus pie sane visum est antitypon, hoc est, exemplar similis formæ nominare; quorum de numero Eustathius, constans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arianicæ insanæ expugnator clarus; item Basilius ejusdem superstitionis averruncator, qui apertam, & planam rectorum, & probatorum dogmatum viam docentes, uno ore, & spiritu loquuntur. Hic quidem exponens dictum illud in Proverbiis Salomonis: *Edite meum panem, & bibite vinum, quod commiscui vobis,* hæc inquit: *Per panem, & vinum antitypa membrorum corporalium Christi prædicat.* Ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes sacerdotii mystæ cognoscunt, in precatone divinæ *anaphoræ* (ita Græci Missæ partem vocant) sic alicubi legit: *Confidentes tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa sancti corporis, & sanguinis Christi tui te precamur, & invocamus.* Et quæ deinceps sequuntur, sententiam Patris amplius confirmant, quod ante sanctificationem antitypa vocaverint, post consecrationem autem corpus Domini, & sanguinem Christi, atque ita esse creduntur. Sed generosi isti sacrarum imaginum cupientes contemplationem obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, quæ sane non imago est, sed corpus, & sanguis. Verum vafricia, & improbitate consili falso sophismate se ipsos subvertunt, hanc sacram oblationem positione fieri dicentes. Verum quemadmodum istud dicere aperta insania est, sic & imaginem asserere corpus & cruorem Domini, ejusdem est dementia. Et præter id, quod est singularis ruditatis opus, impietatem quoque admixtam habet. Deinde dimittentes mendacium, quadamtenus veritatem contingunt, confessi divinum corpus panem fieri. At si imago corporis est, non potest sane fieri divinum corpus. Numquid igitur hoc, illucque se jactantes, inconstantia, & minime firma omnia sua dogmata asserunt? &c. & nunc quidem sanctum, & notabile nostrum sacrificium, imaginem sacri corporis Christi, nunc autem sacrum, & divinum corpus asserunt, &c. *Epiphanius in refut. apud VII. syn. gen. act. 6. tom. 3. in fine.**

TITULUS XLIX.

CONTRA GILBERTUM PORRETANUM PICTAVIENSEM EPISCOPUM.

CAPUT I.

Credimus, & confitemur simplicem naturam Divinitatis esse Deum, nec aliquo sensu catholico posse negari, quin divinitas sit Deus, & Deus divinitas. Sicubi vero dicitur Domini sapientia sapientem, magnitudine magnum, Divinitate Deum esse, & alia hujusmodi, credimus, non nisi ea sapientia, quæ est ipse Deus, sapientem

Prov. 9. d.

tem esse, non nisi magnitudine, quæ est ipse Deus, magnum esse, &c. *Eugenius III. in concil. Remensi.*

CAPUT II.

Credimus, & confitemur ipsam divinitatem, sive substantiam divinam, sive naturam divinam dicas, incarnatam esse, sed in Filio. *Eugen. III. in concil. Remensi.*

TITULUS L.

CONTRA ALIQUOS HÆRETICOS, QUI LIBERUM ARBITRIUM NEGANT.

CAPUT I.

Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Adjecta mandata, & præcepta sua: si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam, & ignem, ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. *Ecclesiastic. cap. 15. num. 14.*

CAPUT II.

Nihil aliud constituit humanæ substantiæ integritatem, nisi essentialis voluntas, per quam liberi arbitrii vigor in nobis designatur, sic se habeat, ut substantialis operatio. *VI. synod. CP. act. 18. in acclamatorio.*

CAPUT III.

Quos Christianæ religioni liberæ voluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in ejus observatione conservet, &c. *Innoc. III. in conc. gen. Later. c. 70.*

CAPUT IV.

Si quis sane audiens sermonem veri Prophetæ, velit, aut nolit recipere, & amplecti onus ejus, id est, mandata vitæ habet in sua potestate. Liberi enim sumus arbitrii. Nam si hoc esset, ut videntes ea jam non haberent in potestate aliud facere, quam audierant; vis erat quædam naturæ, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc naturæ vis erat, quæ unum aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum. Nunc autem quia liberum est animo, in quam velit partem, declinare judicium suum, & quam probaverit, eligere viam; constat evidenter, inesse hominibus arbitrii libertatem. *Clemens ep. 3. ante med.*

TITULUS LI.

CONTRA GRÆCOS, QUI DICUNT, SPIRITUM SANCTUM PROCEDERET AN- TUM A PATRE, ET NON A FILIO.

PARS PRIOR.

CAPUT I.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem creatorem, &c. Et in Spiritum sanctum Dominum, vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit, &c. *VII. synod. action. 7. in definitione.*

CAPUT II.

Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, Pater, & Filius & Spiritus sanctus. Pater a nullo, Filius autem a solo Patre, ac Spiritus sanctus ab utroque pariter

cap. 1. de summ. Tr. Greg. IX. in 4. coll.

absque initio semper, & sine. Pater generans, Filius nascens, & Spiritus sanctus procedens, consubstantiales, & coæquales, &c. *Inn. III. in conc. gen. Lateran. cap. 1.*

CAPUT III.

Primo capitulo demonstratur, quam impie sentiant (*Priscillianiste*) de Trinitate divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus sancti unam, atque eandem asserunt esse personam, tamquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus nominetur, nec alius sit qui genuit, alius, qui genitus est, alius, qui de utroque processit. *Leo ep. 91. ad Turib. Episc. Astur. c. 1.*

CAPUT IV.

Proprium est Patris, ut generaret Filium, proprium Filii Dei, ut ex Patre Patri nasceretur æqualis, proprium Spiritus sancti, ut de Patre, & Filio procederet sub una substantia deitatis. *Hormisd. ep. 1. c. 2. in fin.*

CAPUT V.

Constantinopolitana ecclesia de S. Spiritu a nobis dissidens concordiam Apostolicæ sedis expectat. Armeni etiam fere omnes a catholica fide aberrant, & pene universi Orientales præstolantur, quid fides Apostoli Petri inter diversas opiniones eorum decernat. *Gregor. VII. lib. 2. regi- stri epist. 31.*

CAPUT VI.

Quamvis in sua sit substantia Spiritus ejus, & intelligatur in persona proprietas, juxta id, quod Spiritus est, & non Filius, attamen alienus ab illo non est. Nam Spiritus appellatus est veritatis, & veritas Christus est, unde & ab isto, similiter sicut ex Deo Patre procedit. *Cyrrill. Syn. Alex. in epist. ad Nestor. apud syn. Ephesin. Syn. apud syn. V. CP. gen. act. 6. Ivo part. 1. c. 3. decr.*

CAPUT VII.

Credimus Spiritum esse Paracletum, qui nec Pater sit ipse, nec Filius, sed a Patre, Filioque procedens. Ex ergo ingenus Pater, genitus Filius, non genitus Paracletus, sed a Patre, Filioque procedens. *Tolet. 1. in fin. in assert. fidei si- ve syn. Aquis Celenis habita.*

CAPUT VIII.

Quicumque Spiritum sanctum non credit a Patre, & Filio procedere, &c. anathema sit. *Tolet. III. ante canones.*

CAPUT IX.

Spiritum sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre, & Filio profitemur. *Tolet. IV. c. 1.*

CAPUT X.

Spiritum sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre, & Filio profitemur. *Tolet. VI. c. 1.*

CAPUT XI.

Sicut a sanctis Apostolis ostensa docetur, sicut a sequentibus Patribus orthodoxis diserta probatur, sicut etiam a sanctis illis synodalibus gestis vere, sancteque confirmata dignoscitur, in quibus Arii, vel Eutychetis insanissimus error deprehenditur, & radicitus extirpatur, sicut denique in sacris missarum sollempnitatibus concordivoce profitemur, ac dicimus: *Credimus in unum Deum,*

De cons. d. 5. cap. 39. De Spiritu. in fin.

Joann. 14. b.

Joann. 15. d.

Deum, &c. Credimus & in Spiritum sanctum vivificantem, ex Patre, & Filio procedentem, &c. *Tolet. VIII. c. 1.*

CAPUT XII.

Credimus Spiritum sanctum, &c. non tamen genitum, vel creatum, sed ab utrisque procedentem, amborum esse Spiritum, &c. nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab utrisque processisse monstratur, quia charitas sive sanctitas amborum esse agnoscitur. Hic ergo Spiritus sanctus missus ab utrisque creditur, &c. *Tolet. XI. in princ.*

CAPUT XIII.

Hanc nostræ fidei regulam ipsis verbis, atque sententiis commemoranter reteximus, quibus eam in conventu Nicæni concilii declaratam esse scimus. Credimus in unum Deum, &c. Credimus in Spiritum sanctum Dominum, vivificantem, ex Patre, & Filio procedentem, &c. *Brac. III. in prol. Emerit. c. 1.*

CAPUT XIV.

Glorificamus Deum Patrem sine initio, & Filium ejus unigenitum, ex Patre generatum ante sæcula, & Spiritum sanctum procedentem ex Patre, & Filio inenarrabiliter. *Anglic. II. in med. prol. Emerit. c. 1.*

CAPUT XV.

Quidquid Evangelica, & Apostolica traditio sanxit, quidquid Nicæna, CP. & Ephesina synodus constituit, (quidquid Chalced. concilii promulgatio definivit) sicut multorum Catholicorum Patrum documento expositum, traditumque nobis accepimus, sicut etiam in missarum solemnibus patulis confessionum vocibus proclamamus: *Credimus in unum Deum &c. Credimus in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem ex Patre, & Filio procedentem, &c. Tolet. XII. in prol. Tolet. XVII. c. 1.*

CAPUT XVI.

Juxta quod sacrosancti Symboli elucubrata professio claret, quæ in missarum solemnitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium voce: *Credimus in unum Deum, &c. Credimus & in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem ex Patre, & Filio procedentem, &c. Tolet. XIII. in prol.*

CAPUT XVII.

Credimus & in Spiritum sanctum Dominum vivificantem, ex Patre, & Filio procedentem. *Tolet. XV. in confess. fidei.*

CAPUT XVIII.

Credimus, & confitemur omnium creaturarum, quæ trinis rerum machinis continentur, auctricem, atque conservatricem individuum Trinitatem, id est, Patrem, qui est totius fons, & origo Divinitatis, Filium, qui est plena imago Dei, &c. Spiritum vero sanctum ex Patre, Filioque absque aliquo initio procedentem, &c. *Tolet. XVI. in confessione fidei, in qua multa de processione Spiritus sancti.*

CAPUT XIX.

Propter eos hæreticos, qui susurrant Spiritum sanctum solius esse Patris, & a solo procedere Patre, additum est: *Qui ex Patre Filioque procedit,*

&c. legerant nempe ii, qui addiderunt: *Qui ex Patre, Filioque procedit*, ipsam, eandemque veritatem in Evangelio redarguentem Philippum: *Philippe, inquit, qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Si ergo sicut ipse testatur, inseparabiliter, & substantialiter, est Pater in Filio & Filius in Patre, quo pacto credi potest, ut consubstantialis Patri, Filioque Spiritus sanctus, non a Patre, Filioque essentialiter, & inseparabiliter semper procedat? &c. Sæpe a nobis, nostrisque majoribus indubitanter definitum est, inseparabilia semper esse opera sanctæ Trinitatis. In eo namque Spiritus sanctus a Filio procedere creditur, in quo a Patre procedere non dubitatur &c. De Spiritu sancto, ut ostenderet (*Dominus*) eum suum Patrisque, sic ait: *Spiritus, inquit, veritatis, qui a patre procedit, ille me clarificabit.* Nam qui de Patre procedit, Patris profecto Spiritus est, & qui veritatis Spiritus est, suus nihilominus Spiritus est, ipse enim de se dicit: *Ego sum via, veritas, & vita, &c. Paulinus apud syn. Forojul. ante symbolum.*

CAPUT XX.

Credo in Spiritum sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. *Forojulen. in symbolo.*

CAPUT XXI.

Spiritus sanctus verus Deus, vere, & proprie Spiritus sanctus est, non genitus, nec creatus, sed ex Patre, Filioque intemporaliter, & inseparabiliter procedens, &c. Et non est personaliter Pater, vel Filius, sed ex utroque procedit. *Paulin. apud syn. Forojul. post symbol.*

CAPUT XXII.

Spiritum sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre, & Filio profitemur. *Arelat. sub Capolo c. 1.*

CAPUT XXIII.

Spiritum sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, unum, atque æqualem cum Deo Patre & Filio credimus esse Deum, unius substantiæ, unius quoque naturæ, nec tamen genitum, vel creatum, sed a Patre, Filioque procedentem, amborum esse Spiritum. Nec enim procedit de Patre in Filium, nec a Filio tantum procedit ad sanctificandam creaturam, sed ab utrisque procedere monstratur, quia charitas, sive sanctitas amborum esse agnoscitur, &c. Habet Pater æternitatem sine nativitate, Filius æternitatem cum nativitate, Spiritus vero sanctus æternitatem processionis a Patre, & Filio sine nativitate. *Vorm. in principio.*

CAPUT XXIV.

Innotuit nobis sancta sedes Apostolica, errores, blasphemiasque cujusdam in partibus Orientis in Spiritum sanctum, quod non a Filio, nisi tantum a Patre procedat, blasphemantis. Hortamur vestram fraternitatem una mecum, ut secundum admonitionem Domini Romanæ sedis Præsidis, singuli nostrum perspectis Patrum catholicorum sententiis de divinæ scripturæ phætritis, acutas proferamus sagittas parentis ad confodiendam belluam monstri renascentis, & ad con-

conterebrandum caput nequissimi serpentis.
Troslejan. cap. 14. in fine.

CAPUT XXV.

Omnis turba cœpit cantare, & dicere, *Unus Deus Pater & ipse ingenuus, Unus Filius, & ipse unigenitus Christus, &c. Unus Spiritus sanctus, & ab utroque procedens, per quem veraciter nos credimus esse salvandos. Athanasius in sermone de imagine Berytensi post med. apud syn. VII. act. 4. post princ.*

CAPUT XXVI.

Spiritus sanctus confitendus a nobis, & prædicandus, a Patre est, & Filio procedere, &c. *Tolet. III. cap. 2. in tom. Regis Reccaredi.*

CAPUT XXVII.

Credimus & in Spiritum sanctum Deum verum, vivificatorem omnium, ex Patre, & Filio procedentem, &c. Credimus Spiritum sanctum procedentem ex Patre, & Filio, &c. *Æternus Pater, æternus Filius, æternus & Spiritus sanctus ex Patre, Filioque procedens. Ep. Caroli Imp. ad Episcopos Hispaniæ in fine apud syn. Francosford.*

PARS POSTERIOR.

Varia decreta, in quibus Spiritus sanctus dicitur procedere a Patre, non facta mentione Filii: in quibus tamen non excluditur Filius.

CAPUT XXVIII.

Cum autem venerit Paracletus quem ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. *Christus apud Joann. cap. 15. in fine.*

CAPUT XXIX.

* vivifican-
tem.

Credimus in Spiritum sanctum Dominum, & vivificatorem *, ex Patre procedentem. *Symbolum Constantinopol.*

CAPUT XXX.

Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio coadorandum, &c. *In symbolo CP. apud Chalc. act. 2. post princ. & apud syn. VI. CP. action. 17. apud Tolet. I. ante canones.*

CAPUT XXXI.

Sanctum Spiritum Dominum, & Deum ex Patre procedentem, secundum fidei documenta defensores veritatis declararunt. *Chalc. act. 16. in allocutione synod.*

CAPUT XXXII.

Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificatorem ex Patre procedentem. *Agatho, & alii relati in syn. VI. act. 5. Petrus Nicomedien. & alii ibid. act. 10. in fin.*

CAPUT XXXIII.

Neque enim ipsierant, qui loquebantur, sed Spiritus Dei, & Patris, qui procedit quidem ex ipso, est autem & a Filio non alienus, secundum unius essentiæ rationem. *Cyrill. epist. ad Joann. Antioch. in fin. apud Chalc. act. 1. post princ.*

CAPUT XXXIV.

Spiritus sanctus est Patri, Filioque consubstantialis, & profunditur quidem, hoc est egreditur, sicut a fonte Deo, & Patre, conceditur autem creaturæ per Filium. Unde inspiravit in sanctos

Apostolos dicens: *Accipite Spiritum sanctum. Joann. 20. Cyrill. in expos. Nicæn. symboli ante fin. post Ephes. synod.*

CAPUT XXXV.

Macedonius spirat a Patre solo Spiritum sanctum. *Justinianus Episc. Siciliæ ante V. synod.*

CAPUT XXXVI.

Et in unum Spiritum sanctum, qui sempiternè a Deo Patre procedit. *Sophronius Hierosol. epist. syn. ad Sergium post princ. apud VI. synod. action. 11.*

CAPUT XXXVII.

Et in Spiritum sanctum Dominum vivificantem, qui ex Patre per Filium processit. *Taras. in epistola ad Episcopos Orientis, in princ. apud VII. synod. act. 3.*

CAPUT XXXVIII.

Et in unum sanctum Spiritum sine fine ex Patre procedentem. *Theodorus Hierosol. Episc. & Orientales, in princ. apud VII. synod. action. 3. in med.*

CAPUT XXXIX.

Secunda synodus Spiritum sanctum ducem, & ductorem nacta declaravit ex Patre ante tempora, & perpetuo Spiritum sanctum egressum habuisse, &c. *Theodorus Hierosol. & alii ibid. VII. synod. action. 3. in med.*

CAPUT XL.

Spiritus sanctus subsistens est, ex Patre procedens, & per Filium datus, adversus Arium impium. *Theodorus contra Sabellium post Liberat.*

CAPUT XLI.

Spiritum sanctum Deum, & Dominum nostrum non genitum, neque ingenuum, non creatum, neque factum, sed de Patre procedentem, Patris, & Filii spiritum, cum Patre & Filio cœternam veneramus. *Acta de Liberio cap. 1.*

TITULUS LII.

CONTRA VARIOS HÆRETICOS, QUORUM HÆRESES AD CERTA CAPITA REDIGI VIX POSSUNT.

CAPUT I.

HOC habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ ego odi. Et postea: **H**abes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere, & fornicari, ita habes & tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. *Apocal. cap. 2. num. 6. & 14.*

CAPUT II.

Contra Eunomianos, sive Anomæos, Arianos, sive Eudoxianos, Semiarianos, sive Pneumatomachos, Sabellianos, Marcellianos, Photinianos, & Apollinarianos. *CP. cap. 1.*

CAPUT III.

Contra Messalianitas, Eutichetas, vel Enthusiasias. *Ephesina synodus confirmat schedulam synodicam Sisinii CP. post Ephes. syn. contra eorum librum Asceticon. ibid.*

CAPUT IV.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychem, Origenem cum impiis eorum conscriptis, & alios omnes hæreticos, &c. anathema sit.

Synod. V. gen. CP. cap. 11. refert Martin. in syn. Later. secr. 4.

CAPUT V.

Contra Arium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, & Dioscorum. *VI. syn. CP. action. 17. in definit.*

CAPUT VI.

Eusebii Pamphili hæreses. *Ex ep. ad Constantiam Licinii uxorem, & ex ejus libris ad Euphrationem, & ex libro I. Antipatri Episcopi Bostrorum refutationis Apologia pro Origene ab Eusebio Pamphili Episcopo Cæsare conscripta. VII. syn. act. 5. in med. & Epiphan. apud eandem syn. act. 6. qui item illius hæreses refert tom. 3. post princ. & tom. 5. ante med.*

CAPUT VII.

Contra Arium, Macedonium, Pneumatichos, Nestorium, Eutychem, Dioscorum, Petrum, Severum, Origenem, Evagrium, Didymum, Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium. *VII. syn. act. 7. in definit.*

CAPUT VIII.

Audemus anathematizare Arii insaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii dementiam, Nestorii idololatriam in homine, Eutychem & Dioscori conspirantem vanitatem, & horum multorum capitum, Origenis, Didymi, & Evagrii nugæ, fabulæque Sergii, Honorii, Cyri, & Pyrrhi, eorumque asseclarum unam voluntatem, immo malam, & improbam voluntatem. Deinde, & qui post hos vana, & nova excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, &c. *Synod. VII. in epist. ad Const. & Irenæam post princ.*

CAPUT IX.

Contra Severum, Petrum, Zoaram, Origenem, Theodorum Mopsuestiæ, & Evagrium. *VIII. syn. CP. sub Hadr. II. act. 10. in definit.*

CAPUT X.

Damnatio Callisti Sabelliani, Hippolyti diaconi Valentianistæ, & Victorini Episcopi schismatici, propter Pascha. *Syn. Rom. CCLXXXIV. Episcoporum. sub Silvestro, cap. 2.*

CAPUT XI.

Contra Arium, Macedonium, Nestorium, Eutychem, & Dioscorum. *Gelas. in synod. LXX. Episc.*

CAPUT XII.

Si quis secundum sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit & anathematizat anima*, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos, cum omnibus impiis eorum conscriptis usque ad unam apicem sancta Dei Ecclesia catholica, & Apostolica, hoc est sanctæ, & universales quinque synodi, & consonanter omnes probabiles Ecclesiæ Patres id est, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscorum, Timotheum Ælurum, Severum, Theodosium, Colluthum, Themistium, Paulum Samosatenum, Diodorum, Theodorum, Nestorium, Theodulum Persam, Origenem, Didymum, Evagrium, & compendiose omnes reliquos hæreticos, qui a catholica Ecclesia reprobati, atque abjecti sunt, quorum dogmata

Tom. V.

diabolicæ operationis sunt genimina, & eos, qui similia cum his usque ad finem sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, &c. hujusmodi condemnatus sit. *Later. sub Mart. cap. 18. secret. 5.*

CAPUT XIII.

Contra Jovinianum, Auxentium, Genialem, Geminatorem, Felicem, Plotinum, Marcianum, Januarium, & Ingeniosum, & alios, qui virginitatem aspernabantur. *Syric. epist. 2. Qui etiam perpetuam virginitatem Mariæ matris Dei negabant. Ambros. & alii epist. ad Syric. ante med.*

CAPUT XIV.

Contra Marcionem. *Leo epist. 81. ad Episcopos Palæstinae. Contra Valentinum, ep. 95. post princ. ad Leon. Imp.*

CAPUT XV.

Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condemnans, ulterius ad nova concilia venire non sivit. *Gelas. epist. 6. ad Episcopos Dardan. post princip. Anselm. lib. 12. cap. 69.*

24. 7. 1. 6. 2. Majores. in fine.

CAPUT XVI.

Contra Arium, Eunomium, Macedonium, Nestorium, Eutychem, & Dioscorum. *Gregor. lib. 1. epist. 24. ad Joann. CP. & alios, & lib. 3. epist. 33. ad Theodelindam, & lib. 5. ep. 2. cap. 102. ad ceterum Ravenn.*

CAPUT XVII.

Contra eos, qui dicunt, religionis causa conjugia debere dissolvi, qui etiam dicebant, peccata in baptisate superficie tenus dimitti. Et ei, qui triennium pœnitentiam ageret de quocumque peccato, licere postea agere vitam in voluptatibus. Et si quis compulsus aliquid anathematizare se diceret, de quo reprehenderetur, anathematis vinculo non obstringi. *Gregor. ad Theodistam Patriciam lib. 9. registr. epist. 39. in fin. qui eos ibid. anathematizat.*

CAPUT XVIII.

Anathematizamus Arium, Sabellium, Macedonium, Apollinarem, Eunomium, Nestorium, Eutychem, Dioscorum, Timotheum, Severum, Themistium, Origenem, qui & Adamaantius, Didymum, & Evagrium, similiter scripta Theodoriti adversus xri. sancti Cyrilli capitula, cum epistola, quæ dicitur Ibæ ad Marin Persam, & Jacobum, Theodosium, Gajanum, Anthimum, Zoaram, Donatum, Novatum, Priscillianum, Paulum, Photinum, Pelagium, Cælestium, Julianum, Faustum, Maximinum, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum CP. nec non & Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit, sed profana prodicione immaculatam fidem subvertere conatus est, Macarium Antiochenum, Stephanum, Polychronium. *Leo II. post VI. syn. post med.*

CAPUT XIX.

Contra Arium, Macedonium, Nestorium, Eutychem, & Dioscorum. *Innoc. II. in epist. ad Sampson. & alios contra Petr. Abelard. Bracar. II. ante canon. Reccared. Rex in tomo fidei, initia conc. Tolet. III.*

S s s

CA.

* animo, f.

CAPUT XX.De circumcellionibus, & Donatistis. *Afr. c. 60.***CAPUT XXI.**

Quia hæresis presbyterorum a quodam presbytero primum surrexit, &c. Si illi diaconi omnium sententia Episcoporum damnati sunt, & hæretici reputati; quid presbyteri merentur? &c. *Turon. II. c. 20.*

CAPUT XXII.

Si quis extra sanctam Trinitatem alia divinitatis nomina introducit, &c. sicut Gnostici, & Priscillianus dixerunt; anathema sit. *Brac. c. 2.*

CAPUT XXIII.

Contra Arium, Macedonium, Eudoxium, Nestorium, & Eutychem. *Anglic. syn. II.*

CAPUT XXIV.

Contra Arium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, & Dioscorum. *Trull. c. 1.*

CAPUT XXV.

De Hydroparastatis, qui pro vino, sola aqua in sacrificio utebantur. *Trull. cap. 32.*

CAPUT XXVI.

De præscientia Dei, & prædestinatione assertiones contra hæreticos. *Valentin. syn. sub Loth. c. 2. & 3. Vide Arausic. II. c. 25.*

CAPUT XXVII.

Anathema itaque in perpetuum, & catathema a sancta, & consubstantiali adoranda Trinitate Patris, & Filii, & Spiritus sancti sint, primum quidem Simon Magus, qui primus pessimis hæresibus pessimus principavit; post quem Cleobius, Menander, Piletus, Hermogenes, Alexander ararius, Dositheus, Corpheus, Saturninus, Masbotheus, Hadrianus, Basilides, Iidorus ejus filius, & furore superior, Ebjon, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Drinthusque, & Mirinthus, Valentinus, Florinus, Blasius, Arremon, Secundus, Cassianus, Theodotus, Heraclion, Ptolemæus, Marcus, Ademis, Colorbassus Carustiensis, Theodotus Scytheus, Theodotus alter, Euphrates (vel Euphrateus), Transmarinus, Monoimus Arabs, Hermogenes, Tatianus Syrus, Severus Asclepiodotus, Bardisanus, Arnoneus ejus filius, Hermophilus, Cerdon, Sacerdon, Marcion Ponticus, Apelles, Apollinides, Potitus, Prepon, Python, Severus, Theodotus trapezita Montanus, Priscilla, quæ & Maximilla, hujus furiosæ discipulæ nepos, Helceseus Origenes, alter Origenes, qui & Adamantius, Sabellius Lybicus, Novatus, Paulus Samosatenus, Epigenus, Cleomenes, Noitus Smyrnenis, Manes, Sabbatius, & Arius, Meletius, Aetius, Eunomius, Asterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, Pneumatomachus, Apollinaris Laodicensis, & ejus filius Apollinarius, Magnus, Polemon, Pelagius, Cælestius, Julianus ejusdem furoris defensores [hoc est Pelagiani] Theodorus Mopsuëllenus, & Nestorius Anthropolatra, Cyrus, & Joannes Cilices, ejusdem impietatis, Eutyches, Dioscorus Eutychetis defensor, & advocatus, Barfunias, Zoaras, Timotheus, qui dicitur Ælorus, Petrus Mungos (vel Magogus) id est, Balbus, & Acacius: qui coinoniton* Zenonis machinati sunt. Lampadius auctor Marcio-

* enoticon, f.

nistarum hæreseos, Didymus, & Evagrius Origenianæ vanitatis primi secretales*: Petrus, Fullo, qui ad hymnum trisagii crucem ausus est coaptare; Petrus alter Ibericum contagium, Esaias hujus collega, qui aliam inter Acephalos hæresim propagaverunt; & Severus horum discipulus, Acephalista Antiochenus adulter, Theodosius Alexandrinus, Anthemius Trapezuntinus, Jacobus Syrus, Julianus Halycarnassæus, Felicissimus, Gajanus Alexandrinus; a quibus Gajanitarum, sive Julianistarum hæresis; Dorotheus ejusdem hæresis, Paulus Fuscus, Joannes Grammaticus Philoponus, & Conon, & Eugenius trium triplicis deitatis assertores, Themistius ignorantia pater, genitor, atque seminator nefandissimus, qui Christum verum Deum nostrum, diem judicii nescisse delirabat; Petrus Syrus, Sergius Armenius Tritheitæ, Damianus Sabellianus, Athanasius Syrus, Apozygarius Anastasius, Benjamin Alexandrinus, Joannes, & Sergius, Thomas, & Severus Syri, Menas Alexandrinus Gajanitarum propugnator. Et omnes hæreses Nicolaitarum, Eutychetarum, Cainorum, Adamajanorum, Barbalitarum (vel Bardesanitarum) Barbonianorum, Naasilitinorum (vel Narcissinorum) Estraloticorum, Osonitorum, Sethianorum, Sophianorum, Ophitarum, Antitacitorum (vel Anthiacistarum) Petractorum, Hydroparastitorum, Encratitorum, Marcionistarum, Phrygarum, Pepudianorum, Artitorum, Abrodicorum (vel Aporierum), Telsaradecatitarum, Nazaræorum, Melchisedeanorum, Antidicomarianitarum, Spatirianorum (vel Sphæronistarum), Cyrcianorum, Dullianorum, Anthropomorphitarum, Heraclitarum Mellaljanorum, Eutychitarum, Acephalorum, Versanophitarum (vel Venustianorum), Esajanorum, Agnoetarum (vel Gnoitarum), Jacobitarum, Tritheitarum, &c. *Sophronius Hierosol. apud VI. syn. act. 11.*

CAPUT XXVIII.

Omni hæreticam variloquentiam execror, eorumque antesignanos, & Primates, Simonem dico, Marcionem, Manenta, Paulum Samosatenum, & Sabellium Afrum, &c. Prima synodus anathematizat Arium, Aetium Eunomium, Eudoxium, Demophilum, Anomios, & Semiarianos, &c. Secunda synodus Macedonium, Apollinarium, &c. Tertia Nestorium, Diodorum, Theodorum, quique illius quadruplarem fabulam sectantur, &c. Quarta anathematizat Eutychem, Dioscorum, & omnem Acephalorum turbam, Severum, Julianum Halycarnassensem, &c. Quinta Origenem, Didymum, Evagrium, &c. Sexta Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, &c. *Taras. CP. in epistola ad Episcopos Orientis VII. syn. act. 3. in medio.*

CAPUT XXIX.

Quinta synodus priores quatuor confirmavit, execrans Arium, Nestorium, Eutychem, Theodorum Mopsuëllensem, præterea Origenem, Evagrium, Didymum, ad hæc epistolam Iba ad Marin Persam, & Theodoriti commentaria contra XII. capita B. Cyrilli. Sexta synodus ana-

the-

thematizavit Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum Pharan, ac Polychronium, &c. Item anathematizamus omnes hæreticos a Simone Mago ad Severum Acephalorum Principem, & Petrum Fullonem, qui ter sancto hymno adjecit passionem deitatis, &c. *Theodorus Hieros. Episcopus VII. synod. act. 3. post med.*

CAPUT XXX.

Hæresis est, ut Manichæorum, & Valentianorum, & Marcionistarum, & Pepuzenorum. Hi Pepuzeni in sanctum Spiritum blasphemarunt, Montano, & Priscillæ Paraclæti appellationem nefarie, & impudenter attribuentes, &c. in Patrem, & Filium, & Montanum, Priscillamque baptizant. *Basil. ep. 1. ad Amphilochem cap. 1.*

CAPUT XXXI.

De Catharis, Encratitis, & Hydroparastatis. *Basil. d. epist. ad Amphil. c. 1.*

CAPUT XXXII.

Encratitarum, & Saccophororum, & Apotictarum est: veluti Marcionistarum germen, eorum hæresis, nuptias abhorrentium, & Dei creaturam inquinatam esse dicentium. *Basil. ad Amphilochem cap. 47.*

CAPUT XXXIII.

Miscebantur Arianis Melitiani dudum ab Ecclesia segregati. Sub Petro enim Alexandria civitatis Episcopo Melitius quidam unius civitatis Ægyptiorum Episcopus depositus est propter multas causas, & maxime quia in persecutione fide negata sacrificaverat. Inter hæc igitur supervenit quæstio Ariana, & Melitius una cum suis defendebat Arium, &c. *Tripart. lib. 1. cap. 19. ante concil. Nicæn. Vid. Theodorit. lib. 1. cap. 9.*

CAPUT XXXIV.

Omnes (Christiani) simul in ecclesiam conveniebant, atque communicabant præter Novatianos, & Phrygas, & Valentinianos, & Marcionistas, & Paulianistas, & alios hæreticos, contra quos omnes Imperator posita lege fancivit, auferri eorum oratoria, & ecclesiis applicari, & neque in domibus privatorum eos congregationes, nec publice celebrare. *Sozom. lib. 3. cap. 12. Tripart. post Nicæn. syn.*

TITULUS LIII.

DE PÆNIS, QUÆ SUNT HÆRETICIS CONSTITUTÆ.

PARS PRIOR.

Anathema contra Hæreticos.

CAPUT I.

Anathemata contra Arianos. *Symb. Nicæn. in fin. Vid. tit. 31. c. 1. & postea.* Contra Eunomianos, Arianos, Macedonianos, & alios hæreticos: *CP. c. 1. Vid. tit. 33. c. 1. & 2. & postea.* Contra Nestorianos: *Ephes. c. 1. & 2. & reliquis. Vid. tit. 43. cap. 1. & 2. & postea.* Contra eosdem, & Eutychianos: *Chalced. variis in locis. Vid. tit. 44. c. 1. & postea.* Contra Severum, Acephalum, & alios; *Syn. CP. V. sub Menna variis in locis. Vid. tit. 44.* Contra Theodorum Mopsuestenum, & Nestorium; *CP. V.*

in defin. ubi multa anathemata. Vid. tit. 43. Contra Monothelitas: *Syn. CP. VI. sub Constantino IV. Imper. Vid. act. 8. ubi anathematizatur, & deponitur Macarius; & act. 15. in qua Polyeron. Vid. tit. 46.* Contra Iconomachos. *Nicæn. II. multis in locis. Vid. tit. 47.* Contra Manich. & alios. *Gelas. cum LXX. Episc.*

CAPUT II.

Contra eos, qui in homine duas animas esse dicebant: *VIII. synod. CP. sub Hadr. II. cap. 11.* Contra omnes hæreticos. *Innoc. III. in conc. gen. Later. c. 3. Xyst. II. ep. 1. in med.* Contra Callistum Sabellianum, & Hippolytum Valentianistam; *Silvest. in conc. Rom. CCLXXXIV. Episcoporum. c. 2.* Contra eos, qui de Eucharistia & aliis sacramentis impie sentiebant: *Innoc. II. in syn. Rom. c. 17.* Contra Jovinianum, & alios, qui virginitatem aspernabantur: *Syriac. epist. 2. in fine.*

CAPUT III.

Contra Pelagianos. *Inn. in ep. 25. ad concil. Carth. & in ep. 26. ad conc. Milevit. Vide supra tit. 39. 40. & 41.* Contra eos, qui nuptias dissolvebant, & de baptismo, & anathemate perverse sentiebant; *Gregor. in ep. ad Theoctistam, lib. 9. reg. ep. 39. Vid. tit. 52. c. 13.* Contra Petrum Abalardum, & ejus sectatores. *Inn. II. in ep. ad Sampson. Remens. & alios.* Contra Eustathium, & alios sectatores; *Gangr. syn. multis capit. Vid. supra tit. 29. 30. 34.* Contra Priscillanistas, & Manichæos. *Leo ep. 91. ad Turib. Tolet. I. in fine sive Aquis Ceten. & Bracarenf. c. 1. & alia. Vid. tit. 28. 29. 30. 36. 37. 38.* Contra Anthimum CP. & alios; *Synod. CP. sub Menna ante syn. V. gen.* Contra omnes hæreticos a sex synodis condemnatos. *Frull. c. 1.* Contra Elipandum Toletanum, & Felicem Orgellitanum. *Francof. syn.*

PARS POSTERIOR.

De aliis pœnis hæreticorum.

Vide volumine tertio, ubi de pœnis omnium criminum agitur.

TITULUS LIV.

DE SCHISMATICIS.

CAPUT I.

Stephanus diaconus, & notarius fecit anathematismum Photii, & sequacium, & cooperatorum ejus, in quo ipsum Photium, ut Curialem, & invaluorem, sæcularem, & forensem, neophitum, & tyrannum, ut schismaticum, & damnatum, ut mœchum, & parricidam, ut fabricatorem mendacii, ut inventorem perverforum dogmatum, ut novum Maximum Cynicum, & ut novum Dioscorum anathematizat cum omnibus sequentibus, & fautoribus suis. *Syn. VIII. CP. act. 7. in fin. sub Hadr. II.*

CAPUT II.

Definimus, neminem prorsus mundi potentum, quamquam eorum, qui Patriarchalibus sedibus præsent, inhonorare, &c. Sed nec alium quemquam conscriptiones contra sanctissimum Papam senioris Romæ, ac verba complicare, vel componere, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, quod & nuper Photius fecit,

Dist. 22. c. ult.

cit, & multo ante Dioscorus. Quisquis autem tanta jactantia, & audacia usus fuerit, ut secundum Photium, & Dioscorum in scriptis, vel sine scriptis injurias quasdam contra sedem Petri Apostolorum Principis moveat, æqualem, & eandem, quam illi condemnationem recipiat. *Synod. VIII. CP. cap. 21. sub Hadr. II. Anselm. lib. 2. c. 72. Deusd. cap. 3.*

CAPUT III.

Ordinationes ab Octaviano, & aliis schismaticis, & hæreticis factas evacuamus. *Alex. III. in conc. Turon. c. 9. sive ult.*

CAPUT IV.

De elect. c. Licet. 6. Gr. IX. cap. 15. eod. tit. in 1. coll. Si quis de tertiæ partis nominatione confusus sibi nomen Episcopi urbis Romæ usurpaverit, tam ipse, quam qui eum receperit, excommunicationi subiaceant, & totius sacri ordinis privatione multentur; ita ut viatici eis etiam, nisi tantum in ultimis communio denegetur, & nisi resipuerint, cum Dathan & Abiron, quos terra vivos absorbit, accipiant portionem. *Alex. III. in concil. Lateran. cap. 1.*

CAPUT V.

De schism. c. 1. Gr. IX. c. 2. eod. tit. in 1. coll. Strumen. ff. Quod a prædecessore nostro felicitis memoriæ Innocentio factum est, innovantes, ordinationes ab Octaviano, & Guidone hæresiarchis, nec non & a Joanne Struinenſi *, qui eos lecutus est, factas, & ab ordinatis ab eis, irritas esse censemus. Adijcimus etiam, ut si qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per prædictos schismaticos receperunt, careant impetratis. Alienationes quoque seu invasiones, quæ per eisdem schismaticos sive per laicos factæ sunt de rebus ecclesiasticis, omni careant firmitate, & ad ecclesiam sine omni ejus opere opere revertantur. Si quis autem contraire præsumperit, excommunicationi se noverit subjacere. Illos autem, qui sponte juramentum de tenendo schismate præstiterunt, a sacris ordinibus & dignitatibus decernimus manere suspensos. *Alex. III. in conc. Lat. c. 2.*

CAPUT VI.

Anathematizamus & Photium, qui contra sacras regulas, & sanctorum Pontificum Romanorum veneranda decreta repente de curiali administratione, sæcularique militia sublatus, superstite Ignatio Patriarcha Constantinopoli est pervasorie, immo tyrannice a quibusdam schismaticis vel anathematizatis, atque depositis institutus in ecclesia, donec sedis Apostolicæ sanctionibus inobediens fuerit, &c. *Libell. Ecclesie Romanæ lectus in syn. VIII. CP. sub Hadr. II. act. 1.*

CAPUT VII.

Speciali. In synodo Romana excommunicavit Gregorius VII. Sigifredum Maguntinum Archiepiscopum in hunc modum. Sigifredum Maguntinum Archiepiscopum, qui conatus est Episcopos, atque Abbates regni Theutonicorum a sancta Romana ecclesia, videlicet spiritali * matre sua scindere, judicio sancti Spiritus & auctoritate beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ab omni Episcopali officio suspendimus & a communione corporis, & sanguinis Domini separamus, nisi forte mortis periculum superveniat, ita tamen, ut poenitentia ductus resipiscat. Ceteri vero, qui sua

sponte ejus schismati consentiendo subscripserunt & in ea iniquitate perdurare volunt, similiter ab omni Episcopali officio suspendimus. Illos vero, qui non sponte consenserunt, usque ad festivitatem sancti Petri sufferimus, eo quidem respectu, ut si infra istum terminum, idoneam, aut per se aut per nuntios suos satisfactionem præsentis nostræ non obtulerint, Episcopali deinceps officio priventur. *Gregor. VII. in syn. Rom. ann. 3. sui Pontif.*

CAPUT VIII.

Tedaldum Archiepiscopum Mediolanensem, & Ravennatem Guibertum inaudita hæresi, & superbia adversus hanc sanctam catholicam Ecclesiam se extollentes, ab Episcopali omnino suspendimus, & sacerdotali officio, & olim jam factum anathema super ipsos innovamus, &c. Rolandus Tarvisensis, qui pro adipiscendo Episcopatus honore, schisma facere non abhorruit, a modo usque in sæculum Episcopali careat dignitate, &c. Hugonem Cardinalem tituli sancti Clementis, &c. (*schismaticum*) ab omni sacerdotali officio privamus, & usque ad satisfactionem anathemate percutimus. *Greg. VII. in concil. Roman. ann. 5. cap. 3.*

CAPUT IX.

Sententiam depositionis, & excommunicationis jam plerumque datam in Tedaldum Mediolanensem dictum Archiepiscopum, Guibertum Ravennatem, & Rolandum Tarvisensem (*schismaticos*) confirmamus, & corroboramus. Et Petrum olim Rodonensem Episcopum, nunc autem Narbonensis ecclesie invalorem pari sententia damnamus. *Greg. VII. in syn. Rom. ann. 7. c. 3.*

CAPUT X.

Auctoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, omniumque sanctorum (*Guibertum hæresiarcham*) omni sacerdotali officio, & honore privamus, & a liminibus ecclesie separantes, anathematis vinculo innodamus. Nostis præterea, quos dolos machinati sint, quantasque mihi pressuras intulerint Hugo Lugdunensis Archiepiscopus; & Ricardus Massiliensis Abbas, qui pro fastu, & ambitione sedis Apostolicæ, ad quam dudum clam inhiabant, ubi votis suis potiti non sunt, schismata in sancta Ecclesia fecerunt, &c. Unde vobis Apostolica auctoritate præcipimus, ut ab eis abstinere curetis, neque illis omnino communicetis, quia Ecclesie Romanæ communionem suam se sponte privarunt. Nam, ut beatus scribit Ambrosius, qui se a Romana Ecclesia segregat, vere est habendus hæreticus. *Victor. III. in syn. Benevent.*

CAPUT XI.

Ordinationes, quæ a Guiberto hæresiarcha, postquam ab Apostolicæ mem. Papa Gregorio, & a Romana Ecclesia est damnatus, factæ sunt, & ab eis, qui catholicorum adhuc viventium Episcoporum sedes invaserunt, irritas esse judicamus. Similiter autem eas, quæ a ceteris hæresiarchis, nisi probare valuerint se, cum ordinarentur eos nescisse damnatos. Qui ab Episcopis quondam quidem catholice ordinatis, sed in schismate a Romana Ecclesia separatis consecrati sunt, eos nimi-

9. 7. 1. c. 5.

nimi-

nimirum, cum ad Ecclesie unitatem redierint, servatis propriis ordinibus misericorditer suscipi jubemus, si vita, & scientia eos commendant. A modo vero quicumque a prædictis schismaticis, sanctæque Romanæ Ecclesie adversariis se ordinari permiserit, nullatenus hac venia dignus habeatur. Quamvis autem misericordie intuitu, necessitate cogente, hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus, nullum tamen præjudicium sacris canonibus fieri volumus, sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quodque cesset, quod factum est pro necessitate. *Urban. II. in conc. Placent. c. 9. 10. 11. 12. 13.*

CAPUT XII.

Ordinationes, quæ a Burdino hæresiarcha, postquam a Romana Ecclesia est damnatus, quæque & a pseudoepiscopis per eum postea (ordinatis) ordinatæ sunt, nos esse irritas judicamus. *Callist. in concil. Rom. cap. 6.*

CAPUT XIII.

Alienationes, quæ specialiter per Othonem*, Guidonem, Hieremiam, seu forte Philippum ubilibet de possessionibus Ravennatis Exarchatus factæ sunt, damnamus, &c. *Callist. d. concil. Rom. cap. 21.*

CAPUT XIV.

Ordinationes factas a Petro Leonis, & schismaticis, & hæreticis evacuamus, & irritas esse censemus. *Innoc. II. in conc. Rom. c. 24. Eugen. III. in conc. Rem. cap. 16.*

CAPUT XV.

Post tertiam admonitionem Episcopi excommunicantur laici, & deponuntur clerici, qui adhærent presbytero, qui separatim altare erexit Episcopo contempto. *Ap. cap. 31. G. 32. L.*

CAPUT XVI.

Est statutum olim, ut qui statum conturbat Ecclesie, ab ejus liminibus arceatur, &c. Qui autem ex vestro collegio fuerit, & ab auxilio vestro se subtraxerit, magis schismaticus, & non sacerdos esse probabitur. *Alex. ep. 3. post princ. Vid. Triburien. 9. Burch. lib. 1. cap. 129. G. lib. 15. cap. 87. Ivo part. 5. cap. 229. G. part. 16. cap. 38. decret.*

CAPUT XVII.

De reconciliatione Joannis Episcopi CP. qui se cum Ecclesia Romana conjunxit, a qua Acacius Episcopus CP. & qui post ipsum CP. ecclesiam administrarunt, discesserant: *Joann. CP. ad Hormisdam. Hujus reconciliationis mentionem facit idem Hormisdas, ejusque exemplum mittit ad Episcopos Hispaniæ. Vide Hormisd. ep. 5. cujus initium est, Interea, G. ep. 6. ad Epiphanium CP. Episcop.*

CAPUT XVIII.

De reconciliatione Eulalii Episcopi, & ecclesie Carthaginensis, quæ cum diu a Romana Ecclesia discessisset, tandem ad ipsam rediit, & omnes, qui ei adversabantur, anathematizavit. *Bonif. II. epist. 1.*

CAPUT XIX.

Damatio Vigilii schismatici. *Silver. ep. 2.*

CAPUT XX.

De quibusdam schismaticis, qui in synodo fue-

runt damnati. *Zacharias ep. 4. ad Bonif. Episc. cujus initium, Cum nobis, ante fin.*

CAPUT XXI.

Si quis extra ecclesiam seorsum conventus celebrat, & despiciens ecclesiam, eam, quæ sunt ecclesie, voluerit usurpare, non consentiente presbytero juxta decretum Episcopi, anathema sit. *Gangr. cap. 6. Burch. lib. 3. cap. 95.*

CAPUT XXII.

Quod non oporteat cum hæreticis, vel schismaticis pariter orare: *Laod. c. 33. Mart. Brac. cap. 71.*

CAPUT XXIII.

Si presbyter contra Episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit. *Carth. II. cap. 8. L. Carth. 11. G. Vorm. 66. Burch. lib. 2. c. 194. Ivo part. 6. cap. 239. decret. Anselm. lib. 12. cap. 33.*

CAPUT XXIV.

Quod in quibusdam schismaticis recipiendis Nicænum concilium statuit, a singulis per territoria sua, hoc etiam præfens conventus statuit ab omnibus servari debere; ut quicumque de fratribus tale aliquid charitatis concilia dictaverint, liceat ei unam parochiarum suarum ecclesiam cedere, in qua aut Chorepiscopi nomine, ut idem canon loquitur, aut peregrina, ut ajunt, comunione foveatur, &c. *Regiens. cap. 3. Vid. Nicæn. 8.*

CAPUT XXV.

Nomina eorum, qui non consentiunt sedi Apostolicæ, inter sacra non sunt recitanda mysteria. *Joannes Episcop. CP. in libello fidei ad Hormisdam. Eulalius Episcop. Carthagin. in libell. ad Bonif. II.*

CAPUT XXVI.

Schisma dissensio est propter ecclesiasticas causas, &c. Parasynagogæ sunt congregationes, quæ fiunt ab insolentibus presbyteris, vel Episcopis, &c. *Basil. in ep. 1. ad Amphil. c. 1.*

TITULUS LV.

VARIA DECRETA, IN QUIBUS SIMONIA DICITUR HÆRESIS SIMONIACA.

CAPUT I.

UT per Simoniacam hæresim nemo ordinetur, vel promoveatur ad quodlibet ecclesiasticum officium. *Nicolaus II. in synod. Romana cap. 9.*

CAPUT II.

Omnis hæreticus infidelis est; Simoniacus vero, quia hæreticus, idcirco infidelis. *Victor. III. in syn. Benevent.*

CAPUT III.

Cum prima contra sanctam Ecclesiam Simoniacam hæresis sit exorta; cur non perpenditur, cur non videtur; quia eum, quem quis cum pretio ordinat, provehendo agit, ut hæreticus fiat? &c. *Greg. lib. 4. ep. ult. Episcopis per Helladem, in fin.*

CAPUT IV.

In sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat, sit simplex sine venalitate consensus, &c. [Cum liqueat hanc hæresim ante omnes radice pestifera surrexisse, atque in ipsa sua origine Apostolica esse

Dist. 30. c. 11.

1. q. 1. c. 67. Non liceat. in fine.

11. q. 3. Si quis. cap. 5.

* *Attonem.*

esse detestatione damnatam. *Greg. in epist. ad Syagr. & Æther. Episc. lib. 7. registr. ep. 110. vel 108. post princ. Ivo part. 5. cap. 112. decret. Anselm. lib. 6. cap. 72.*

CAPUT V.

Omnino execrabile, & esse gravissimum detestatur, quod sacri illic ordines per Simoniacam hæresim, quæ prima contra Ecclesiam orta, & districta maledictione damnata est, conferantur. *Gregor. ad Brunichild. Reginam lib. 7. registr. epist. 113. al. 111.*

CAPUT VI.

Præquam unius vitio Simoniacæ illic hæreseos nequitia convalescat, sententiæ vestræ falce facto concilio radicitus amputetur. *Greg. lib. 10. epist. 34. Victori Episcopo.*

CAPUT VII.

Illud fraternitati tuæ notum esse volumus, contra Simoniacam hæresim in synodo confirmasse; nam a sanctis Patribus longe ante statutum est, ac vehementer prohibuisse, ut neque ecclesiæ ullatenus vendantur, aut pro manus impositione pretium accipiantur, &c. *Gregor. VII. lib. 2. registr. epist. 68. Coloni Episc.*

CAPUT VIII.

Cum liqueat hanc hæresim (loquitur de Simonia) ante omnes alias radice pestifera in Ecclesia subrepisse, atque in ipso ortu Apostolicæ maledictionis telo esse damnatam, cur non caveatur? cur non perpenditur? &c. qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur? *Gregor. apud Greg. VII. lib. 9. registr. epist. ult. prope fin. Ivo part. 5. cap. 75. & 112. decret. Deusd. cap. 2.*

CAPUT IX.

Nullus Episcoporum de ordinationibus clericorum præmia præsumat exigere, quia non solum sacrilegium, sed & hæreticum est, sicut in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum, &c. *Turon. II. cap. 28.*

CAPUT X.

Quicumque Simonis imitator Simoniacæ quoque hæresis exstiterit sectator, ut Ecclesiasticorum ordinum gradus non dignitate morum obtineat, sed munerum impensione conquirat, &c. talis inventus sacrorum ordinum apices adipisci, nullo modo permittatur, &c. *Tolet. VI. c. 4.*

CAPUT XI.

Quos deinceps post prælationem per premium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis poenitentiarum legibus ut hæresimoniacos * ab Ecclesia separandos esse censemus, &c. *Tolet. XI. cap. 9.*

CAPUT XII.

Ut nullus per pecunias ad honorem, vel gradum ecclesiasticum accedere debeat, quia hæresis Simoniacæ esse videtur. *Vernen. cap. 24.*

CAPUT XIII.

Sunt in quibusdam locis Scoti, qui se dicunt Episcopos esse, & multos negligentes absque licentia dominorum suorum sive magistrorum, presbyteros & diaconos ordinant, quorum ordinationem, quia plerumque in Simoniacam incidit hæresim, & multis erroribus subjacet, modis omnibus irritam fieri debere, omnes uno consensu decrevimus. *Cabilon. sub Carolo c. 43. Burch.*

lib. 1. cap. 120. Ivo part. 5. cap. 220. decret. Capitul. lib. 7. cap. 66. in addit.

CAPUT XIV.

Oportet, ut in electione, & ordinatione sacerdotis valde execranda Simoniacæ hæresis, quæ propter quorundam avaritiam & ambitionem modernis temporibus dignitatem sacerdotalem fuscare comprobatur, nihil sui detestandi juris habeat, quæ in primordio sanctæ Dei Ecclesiæ a B. Petro Principe Apostolorum cum auctore suo damnata est, &c. *Parif. sub Ludov. & Loth. lib. 1. cap. 11.*

CAPUT XV.

Sacri canones Simoniacam hæresim damnant, & eos sacerdotio privari præcipiunt, qui de largiendis ordinibus pretium quærunt. B. Gregor. *Homilia 16. in evang. Lucae (Designavit Dominus Jesus) apud Parisiens. ibid.*

CAPUT XVI.

Si quis copiosius, pleniusque de vitanda, ac detestanda Simoniacæ hæresi scriptum nosse cupit, librum epistolarum B. Gregorii legat, &c. *Parif. d. cap. 11.*

CAPUT XVII.

Monemus, ut quodcumque Deo dispensante quilibet Episcopus ad Dominum migraverit, submota funditus peste Simoniacæ hæresis, sine dilatione juxta auctoritatem sedes vacans Episcopum a vobis regulariter designatum, & gratia sancti Spiritus consecratum accipiat. *Concil. habitum in villa Hotonia apud syn. Meld. cap. 8.*

CAPUT XVIII.

Nemo per Simoniacam hæresim regiminis locum obtineat, &c. cum Spiritus sanctus per os sancti dicat Gregorii: Cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur? & item: Ementes quippe, atque vendentes par poena constringit, cum liqueat hanc hæresim in ipsa sua origine, Apostolica esse detestatione damnatam. *Meld. cap. 43. ex Gregor. lib. 4. reg. epist. ult. & lib. 7. ep. 108. vel 110. Burch. lib. 1. c. 21. Ivo part. 5. c. 75. & 112. decret. Anselm. lib. 6. cap. 72. Deusd. c. 2.*

TITULUS LVI.

COMMUNIA DE HÆRETICIS, ET SCHISMATICIS.

CAPUT I.

Alienis erroribus sociatū, vel a sui propositi tramite recedentem, aut sacris canonibus inobedientem sulcipere non possumus, nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permittimus. *Nicæn. c. 52. apud Jul. ep. 2. c. 15.*

CAPUT II.

Si qui in qualibet civitate clericorum a Nestorio, quique illius dogma sequuntur, prohibiti sunt, ut minus recte senterint, hos ut gradum proprium recuperent, justum censuimus. Quicumque autem clerici universali, & orthodoxæ synodo consentiunt, & nunc, & in futurum, etiam quovis tempore jubemus, ne omnino Episcopis a sacris canonibus, & orthodoxa fide deficientibus, & absistentibus, eaque transgredientibus subiciantur.

A. 8.

I. 9. 7. c. 3.
Cavendum.
I. 9. 1. c. 13.
Cum liqueat.
& c. 4.
Benedictio.

* v. 9. Si-
moniacos.

tur. *Ephes. cap. 3. apud VII. synod. act. 1.*

CAPUT III.

De sim. 42. Gr. 1X. c. 6. cod. tit. in 4. coll.
 Quidam laici laudabilem consuetudinem (in oblationibus) erga sanctam Ecclesiam pia devotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ pravitate, nituntur infringere sub prætextu canonicæ pietatis, &c. pias consuetudines præcipimus observari. *Inn. III. in conc. gen. Lateran. cap. 66.*

CAPUT IV.

3. q. 4. cap. 1. 2. q. 7. c. 23.
 Alieni erroris focium, a sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus, nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum iussionibus obtemperantes permittimus, quia inter fideles, & infideles, magna debet esse discretio. *Hygin. epist. 2. in med. Dionys. epist. 2. Ivo lib. 4. tit. 8. cap. 5. panorm. 5. c. 288. decr. Anselm. lib. 2. c. 15. 3. c. 9. 61. Cas. lib. 5. cap. 31.*

CAPUT V.

Omnis hæresis nimis est impia, Evangelicæ veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta convellere. *Xyst. II. ep. 1. in princ. Felix ep. 1. in princ. latus.*

CAPUT VI.

Quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit, omnino cessabitur. *Marcell. ep. 2. in fin. Burch. lib. 15. c. 8. Ivo part. 16. c. 9. decr.*

CAPUT VII.

Pro talibus (Episcopis, qui per chorepiscopos administrant) animæ negliguntur, oves pereunt, morbi crescunt, hæreses, & schismata prodeunt, ecclesiæ destruuntur, sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proveniunt. *Damas. ep. 4. post princ.*

CAPUT VIII.

Quod semel, aut secundo necessitas hæreticorum intulit contra Apostolica præcepta, vel lege licitum præsumi (non debet, ut) neophytum vel laicum ordinari, &c. *Syric. ep. 3. c. 3.*

CAPUT IX.

Orat Ecclesia, ut hæretici catholicæ fidei perceptione resipiscant, ut schismatici spiritum redivivæ charitatis accipiant. *Celestin. ep. 1. c. 11.*

CAPUT X.

24. q. 3. c. 30. obstaculo.
 Quid iniquius, quam impia sapere, & sapientioribus doctioribusque non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro*, non ad Profeticas voces, non ad Apostolicas litteras, nec ad Evangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt, &c. *Leo ep. 10. cap. 1.*

CAPUT XI.

Dist. 68. c. 4. Quamvis.
 Per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conversis ex hæresi Paracletum Spiritum sanctum tradere (chorepiscopi non possunt, vel presbyteri, sed tantum Episcopi). *Leo epist. 86. ad Episcopos Germ. Vid. Damas. epist. 4. Ivo part. 6. cap. 72. decr. Anselm. lib. 7. cap. 114. Tarrac. lib. 3. c. 80.*

CAPUT XII.

Non necesse est in singulas personas synodum convocare, sed damnato hæresiarcha censentur

damnati focii. *Gelas. ep. 6. in princ. ad Episcopos Dardan.*

CAPUT XIII.

25. q. 2. c. 22.
 Sic decet fidem sanctorum Patrum in Ecclesia servari catholica, ut quod habuit, amittat, qui improbabiliter temeritate, quod non accepit, assumpserit. *Silv. ep. 2. in fine ad Vigil. Ivo part. 6. c. 73. decr. 5. in ep. 21. ad Eudonem. Anselm. lib. 6. c. 155. Tarr. lib. 3. c. 62. 6. c. 140.*

CAPUT XIV.

Nestarius laicus a synodo secunda factus est CP. Episcopus, quia nullus clericorum inveniri poterat non hæreticus, & is expugnator hæreticorum fuerat, & defensor ecclesiarum. *Nicol. ad Photium in ep. incip. Postquam, post princ. lecta apud syn. VIII. CP. act. 4. sub Hadr. II.*

CAPUT XV.

Dist. 23. c. 2.
 Cum Episcopus ordinandus est, antea examinetur, &c. Si fidei documenta verbis simplicibus, asserat, &c. *Carth. IV. c. 1. Burch. lib. 1. c. 8. Ivo part. 5. c. 62. decr.*

CAPUT XVI.

De conf. d. 1. c. 68.
 Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum Dei, sive Gentilem, sive Hæreticum, sive Judæum usque ad missam catholicorum. *Carth. IV. c. 84. Burch. lib. 3. c. 28. Ivo lib. 2. tit. 4. c. 14. panorm. 3. c. 33. decr. Casar. lib. 4. c. 91.*

CAPUT XVII.

Si nunc usque ab hæreticis infans in baptisate tertio mergebatur, faciendum apud vos esse non censeo; ne dum mersiones numerant, divinitatem dividant; dumque quod faciebant, faciunt, morem vestrum se fecisse gloriantur. *Toler. IV. c. 5. Vorm. c. 5.*

CAPUT XVIII.

Ritus hæreticorum (clericorum) in Hispaniis, prolixis, ut laici, comis in solo capitis apice modicum circulum tondere, &c. *Toler. IV. c. 40.*

CAPUT XIX.

Scholas constituent (Episcopi) ut præcipit Imp. Carolus, quarum doctrina diversis hæresibus, & Antichristo resistatur. *Cabilon. sub Carolo cap. 3.*

CAPUT XX.

Qui in suis monasteriis religiose residere debent, & vocum novitates, ut innotescant, studio proferre satagunt, acerrime, ut præsumptores arguantur, & comprimantur. *Melden. c. 34.*

CAPUT XXI.

Hypatius, & complices Episcopi ajunt: Ex malis magistris malas doctrinas assumpimus: Tarrasius Patriarcha ait: Quandoquidem dixistis, cacoon didascalon cacoon ta mathemata; ex malis doctoribus sacerdotes Ecclesiæ recipere non debet. *Syn. VII. act. 1.*

CAPUT XXII.

Quod si jam videas (Nestorianus) congregari in recta fide, malorum oportet te oblivionem præteritorum inducere, &c. *Cyroll. ep. ad Maximanum diaconum, VII. syn. act. 1.*

CAPUT XXIII.

Cum non liceat exacte omnes ad salutem perducere, subinde aliquem conniventer relinquitur;

mus; ne univerforum jacturam, & damnum patiamur. *Cyroll. ad Gennadium presbyterum, apud VII. syn. act. 1.*

CAPUT XXIV.

Malum perpetuo idem est, & æquale, maxime autem in rebus ecclesiasticis, in quarum decretis cum parvis, tum magnis errare idem est. Si quidem in utrisque lex divina violatur. *Taras. VII. syn. act. 1.*

CAPUT XXV.

Macarius hæreticus erat a sexta synodo designatus, verum piæ memoriæ Benedictus deliberandi spatium per xxx. dies illi concessit, & Bonifacium consiliarium ad eum misit, verum noluit respiscere. *Petrus Hadriani Papæ Vicarius ibid. VII. syn. act. 1.*

CAPUT XXVI.

Omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones e divina scriptura collegerunt, &c. Quæ imperiti, & minime constantes secundum proprias cupiditates pervertunt, &c. Arius, & Eunomius ex illa sententia, *Dominus creavit me principium viarum*, &c. Apollinarius, *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis.* *Epiphani. in refut. apud VII. syn. act. 6.*

CAPUT XXVII.

Antiqui alia hæreses nominaverunt, alia vero schismata, alia parasynagogas, hoc est perverfas a congregatione dissensiones. Hæreses quidem eos, qui omnino abrupti sunt, & in ipsa fide sunt abalienati. Schismata autem eos, qui propter antiquas ecclesiasticas causas, & medicabiles quæstiones inter se dissident. Parasynagogas autem congregationes, quæ fiunt ab insolentibus presbyteris, vel Episcopis, ut si quis peccavisse convictus sit, a sacra * obeundi ministerio prohibitus, & is canonibus se non submisit; sed sibi Præfulatum, & sacrum ministerium attribuit. *Basiliius ep. 1. ad Amphil.*

CAPUT XXVIII.

Videtur omnino hæresis esse, quædam cathena a dæmone contexta, alia alii connexa, omnibus tamquam ab uno vertice impietatis appensis, etiam si diversas cognominationes sortitæ, & loco, & tempore, & quantitate, & qualitate, & potentia, & actu differant. *Theodorus Studit. ep. 4. ad Naucrat. filium.*

LIBER DUODECIMUS.

De Judæis, & Paganis.

TITULUS I.

NE JUDÆI INVITI COGANTUR SUSCIPERE CHRISTIANAM RELIGIONEM.

CAPUT I.

Petrus, qui ex (*Judæorum*) superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est, Dominico, in ipsa festivitate paschali, cum gravi scandalo, &c. imaginem (*in synagoga*) genitricis Dei, Dominique nostri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte surgens indutus fuerat, posuit, &c. Ne ergo superscriptus Petrus, vel alij, qui ei in hac indisciplinatione præbuerent consensum, hoc zelo fidei se fecisse respondeant: ut per hoc quasi eis necessitas fieret convertendi; admonendi sunt, atque scire debent, quia hac circa eos intemperantia magis utendum est; ut trahatur ab eis velle, non reniti, non ut adducantur inviti: quia scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*, &c. *Hadr. de imaginibus c. 50. ex Bi Gregor. ad Januarium Episcop. Caralit. lib. 7. registr. ep. 5.*

CAPUT II.

Judæi, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, si ad legem catholicam venire voluerint, octo menses inter catechumenos ecclesiæ limen introeant; & si pura fide noscuntur venire, tunc demum baptismatis gratiam mereantur. Quod si casu aliquo periculum infirmitatis intra præscriptum tempus incurrerint, & desperati fuerint, baptizentur. *Agath. 34. Burchard. lib. 4. c. 81. Ivo part. 1. cap. 275. decr. lib. 1. tit. 2. c. 64. panorm.*

CAPUT III.

De Judæis præcipit sancta synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre, cui enim vult, Deus miseretur; & quem vult, indurat: non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes; ut integra sit forma justitiæ. Sicut enim homo propria arbitrii voluntate serpenti obediens perit: sic vocante se gratia Dei propriæ mentis conversione homo quisque credendo salvatur. Ergo non vi, sed libera arbitrii voluntate, ut convertantur, suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem jam pridem ad Christianitatem venire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti * quia jam constat eos sacramentis divinis sociatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate unctos esse, & corporis Domini, & sanguinis extitisse participes; oportet, ut fidem etiam, quam vi, vel necessitate susceperunt, tenere cogantur; ne nomen Domini blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur. *Toletan. IV. c. 56. Toletan. VIII. c. 12. Burch. lib. 4. c. 82. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 65. panorm. c. part. 1. c. 276. c. part. 13. c. 94. decr.*

TITULUS II.

DE PRIVILEGIIS JUDÆORUM, QUI AD CHRISTIANAM FIDEM SE CONFERTUNT.

CAPUT I.

SI qui (*Judæi*) Deo inspirante ad fidem se converterint Christianam, possessionibus suis nullatenus excludantur: cum melioris conditionis conversos ad fidem esse oporteat; quam ante, quam fidem acceperunt * habeantur. Si autem se-

* synodo.

Dist. 45. c. 5.

Rom. 9. d.

Gen. 3. d.

* Sisebuti.

De Jud. c. 5.

Greg. IX. c. 1.

in 1. coll.

* suscipere.

vent.

CUS

cus factum fuerit, Principibus, vel potestatibus eorundem locorum, sub pœna excommunicationis injungimus, ut portionem hæreditatis, & bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi. *Alex. III. in conc. Later. c. 26. in fine.*

CAPUT II.

Delegit nostræ humanitatis conventus; ut quidquid eorum sententiæ, vel leges, qui nos in fide catholica præcesserunt, ad obtendam [*Judaorum*] perfidiam continere noscuntur, ab omnibus sacerdotibus * cunctisque judiciariam curam habentibus studiosius in eis nihilominus compleantur; & ea, quæ nunc a nobis instituntur; votis serventibus conserventur. Ita nempe, ut quique eorum ad Christum plena mentis intentione se converterint, & fidem catholicam absque aliquo infidelitatis furo servaverint; ab omni functione quam sacratissimo fisco persolvere consueverunt, cum his, quæ habere potuerint, securi, extorresque persistant. Eandemque impensionem ii, qui in infidelitate sua persistenter, publicis utilitatibus in integritate persolvant. Ipsi vero qui ab errore suo conversi extiterint, suis tantum utilitatibus, ut ceteri ingenui vacent, & negotia sua agentes, quidquid pro publicis indictionibus a Principe eis fuerit imperatum, ut vere Christianicæ expediant; nam æquitatis ordo deposcit; ut qui fide Christi decorantur, coram hominibus nobiles, ac honorabiles habeantur. *Tolet. XVI. c. 1.*

TITULUS III.
DE JUDEIS, QUI A RELIGIONE
CHRISTIANA DEFECERUNT.

CAPUT I.

Sunt, qui cum Judæi essent, ut Christiani credere videbantur, sed id occulte negabant sabbatizantes, aut alia Judaice facientes; jubemus hos neque in communionem, neque in orationem, neque in ecclesiam suscipi: sed aperte Hebræos esse, neque filios eorum baptizari, neque servum emere, vel possidere. Si quis conversus fuerit, & crediderit toto corde, & eorum facta, & mores detestetur, & alios coarguat, & corrigat, recipiatur, & ejus liberi baptizentur. Aliter non recipiantur. *Nicæn. c. 8.*

CAPUT II.

De cons. dist. 4. cap. 94. Plerique, qui ex Judæis ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes in Christum non solum Judaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiam abominandas circumcisiones exercere præsumperunt, de quibus consulto Sisenandi Regis concilium decernit: ut hujusmodi transgressores Pontificali auctoritate correcti, ad cultum Christiani dogmatis revocentur, &c. Eos autem, quos circumciderunt, si filii eorum sunt, a parentum consortio separentur; si servi, pro injuria corporis sui, libertati tradantur. *Tolet. IV. c. 58. Tolet. VIII. c. 12. Burch. lib. 4. c. 85. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 68. panorm. & part. 1. c. 279. decr.*

CAPUT III.

2. 9. 7. 6. 24. Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis: Judæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem prævari-

Tom. V.

cati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent, quamvis esse se Christianos ammonent: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubii habeantur, &c. *Tolet. IV. c. 63. Tolet. VIII. c. 12.*

CAPUT IV.

Dum in hac sancta synodo per aliarum causarum semitas dirigeremus cautissime gressus, ex templo (*Judaorum*) infidorum conspiratio ad unionis nostræ pervenit auditus, eo quod non solum contra suam pollicitationem suorum rituum observatione, tunicam fidei, qua eos per undam sacri baptismatis induit sancta mater Ecclesia, maculaverint, sed & regni fastigium sibi per conspirationem usurpare maluerint. Quod infaustum facinus, dum ex ipsorum professionibus noster plenissime nosset conventus, hujus decreti nostri sententia eos decernimus irrevocabili ferri censura, scilicet, ut ex jussione piissimi, & religiosissimi Principis nostri Egicanis, &c. suis omnibus rebus nudati, & ipsæ resculæ fisci viribus * societate, tam eorundem perfidorum personæ, quam uxorum suarum, ac filiorum, vel reliquæ posteritatis a locis propriis exulata, per cunctas Hispaniæ provincias perpetuæ servituti subactæ, his, quibus eos jusserit servituros largiri, maneant usquequaque disperse, &c. *Tolet. XVII. c. 8.*

TITULUS IV.

JUDÆORUM FILII FIDELES APUD
CHRISTIANOS EDUCENTUR, ET
NON PRIVENTUR HÆREDI-
TATE PATERNA.

CAPUT I.

Judæorum filios, vel filias baptizatos, ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, daputandos monasteriis, aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timentibus, ut sub eorum conversatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus quam in fide proficiant. *Tolet. IV. c. 59. Meld. 73. Tolet. VIII. c. 12. Burch. lib. 4. c. 83. Ivo lib. 1. tit. 2. c. 66. panorm. & part. 1. c. 277. decr.*

CAPUT II.

Judæi baptizati, si postea prævaricantes in Christum qualibet pœna damnati extiterint, a rebus eorum fideles filios excludi non oportebit, quia scriptum est: *Filius non portabit patris iniquitatem.* *Tolet. IV. cap. 60. Tolet. VIII. c. 12.*

CAPUT III.

Filios (*Judaorum, qui a fide defecerunt*), utriusque sexus decernimus, ut a septimo anno nullam cum parentibus suis habitationem, aut societatem habentes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant, ea scilicet ratione, ut & masculos Christianis feminis in conjugio copulent, & feminas Christianis similiter viris maritali societate adjungant. Et neque parentibus, neque filiis sit penitus licentia quoquo pacto Judaicæ superstitionis cæremonias custodire, neque infidelitatis suæ semitas quibuslibet occasionibus iterare. *Tolet. XVII. c. 8. in fine.*

T t t

TI-

TITULUS V.

DE JUDÆORUM SERVIS, PRÆ-
SERTIM CHRISTIANIS.

CAPUT I.

*De Judæis.
c. 5. Gr. IX.
et in 4. coll.*

Judæi, sive Saraceni, nec subalendorum puerorum obtentu, nec pro servitio, nec alia qualibet causa, Christiana mancipia in domibus suis permittantur habere. *Alex. III. in concil. Later. cap. 26.*

CAPUT II.

Si quis Christianus servum, aut ancillam Judæo venundare præsumperit, anathema sit. *Zach. in syn. Rom. c. 10.*

CAPUT III.

Mirati sumus, quod in regno vestro Judæos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt omnes Christiani, nisi membra Christi? &c. In hoc vos amplius petimus, Dei cultores demonstratis, quod fideles ejus ab inimicis ejus absolvitis. *Gregorius ad Brunichild. Reginam lib. 7. regist. epist. 113. et 114. apud syn. Melden. cap. 73.*

CAPUT IV.

Christiana mancipia, quæ a Judæis adducuntur, aut possidentur, aut mandatoribus contradantur, aut certe Christianis emptoribus intra diem quadragesimum venundentur, & transacto hoc dierum numero, nec apud eos quolibet modo remaneant. Si autem quædam ex iisdem mancipiis talem ægritudinem fortassis incurrerint, ut infra statutos dies vendi non valeant, adhibenda sollicitudo est, ut dum saluti fuerint pristina restituta, similiter modis omnibus distrahantur, &c. nec Christiana mancipia in domo Judæi habitare sinantur. *Gregor. in registro lib. 7. c. 35. apud syn. Melden. d. c. 73.*

CAPUT V.

De mancipiis Christianis, quæ in Judæorum servitio detinentur, si eis, quod Christiana religio vetat, a dominis imponitur, aut si eos de ecclesia excusatos tollant pro culpa, quæ remissa est, & affligere, aut cadere fortasse præsumperint, & ad ecclesiam iterato confugerint, nullatenus a sacerdote reddantur, nisi pretium offeratur, ac detur, quod mancipia ipsa valere pronuntiaverint juxta taxationem. *Aurel. III. c. 13.*

CAPUT VI.

Cum prioribus canonibus jam fuerit definitum, ut de mancipiis Christianis, quæ apud Judæos sunt, si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulaverint, etiam si ad quoscumque Christianos refugerint, & servire Judæis noluerint, taxato, & oblato a fidelibus justo pretio, ab eorum dominio liberentur. Statuimus, ut tam justa constitutio ab omnibus catholicis observetur. *Aurel. IV. c. 27. Vid. Aurel. III. c. 13.*

CAPUT VII.

Si quicumque Judæus profelytum, qui advena dicitur, Judæum facere præsumperit; aut Christianum factum ad Judaicam superstitionem adducere, vel si Judæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam, vel si de parentibus Christianis natum Judæum sub promissione fecerit libertatis, mancipiorum amissione multe-

tur. Ille vero, qui de Christianis natus, Judæus factus est, si sub condicione fuerit manumissus, ut in ritu Judaico permanens, habeat libertatem: talis condicio non valebit: quia injustum est, ut ei libertas maneat, qui de Christianis parentibus veniens, Judaicis vult cultibus adhærere. *Aurel. IV. cap. 30.*

CAPUT VIII.

Suggestente concilio, id gloriosissimus dominus noster Rex canonibus inferendum præcepit, ut Judæis non liceat mancipium Christianum in usus proprios comparare, &c. Si qui vero Christiani ab eis Judaismi ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito pretio, ad libertatem, & religionem redeant Christianam. *Tolet. III. c. 14. Raban. c. 26. de pœnit.*

CAPUT IX.

Licet, quod de Christianis, qui aut captivitatibus incursum, aut quibuscumque fraudibus Judæorum servitio implicantur, debeat observari, non solum canonicis, sed & legum beneficio jam pridem fuerit constitutum, tamen, quia nunc dicitur, quosdam Judæos per civitates, aut municipia consistentes, in tantam insolentiam, & proterviam prorupisse, ut nec reclamantibus Christianis liceat, vel pretio de eorum posse servitute absolvi: sancimus, quod, qui Judæo deinceps debeat deservire, datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicumque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad servitium licentiam habeat redimendi. Quia nefas est, ut quos Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vinculis permaneant irretiti. Quod si acquiescere his, quæ statuimus, quicumque Judæus noluerit, quamdiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipium ipsum cum Christianis, ubicumque voluerit, habitare. *Matis. c. 16. Melden. c. 73. Burch. lib. 4. c. 88. Ivo part. 1. c. 282. decr.*

CAPUT X.

Si quis Judæus Christianum mancipium ad ritum Judaicum convictus fuerit persuasisse, & ipso mancipio careat, & legali damnatione plectatur. *Matiscon. apud Melden. c. 73.*

CAPUT XI.

Ex decreto gloriosissimi Principis hoc sacrum elegit concilium, ut Judæis non liceat Christianos servos, nec Christiana mancipia emere, nec cujusquam consequi largitate: nefas enim est, ut membra Christi serviant Antichristi ministris. Quod si deinceps servos Christianos, vel ancillas Judæi habere præsumperint, sublatis ab eorum dominio, libertatem a Principe consequantur. *Tolet. IV. cap. 65. Tolet. VIII. c. 12.*

CAPUT XII.

Nullus mancipium extra fines, vel terminos, qui ad regnum Clodovei Regis pertinent, penitus debeat venundare: ne per tale commercium aut captivitatibus vinculo, vel quod pejus est, Judaicæ servituti mancipia Christiana teneantur implicita. *Cabil. c. 9.*

CAPUT XIII.

Titulus legis: Ne Judæis mancipia deserviant, vel adhæreant Christiana. Item, si Judæus se Chri-

Dist. 54. c. 14. Nulla.

Dist. 54. c. 18. Præsent. et de Jud. c. 1. Gr. IX. et in 1. coll.

Christianum esse testetur, ne reiciat Christianum mancipium. Item de Christianis mancipiis Judæorum, &c. Item [ut si Judæorum servi, necdum adhuc conversi, ad Christi gratiam convolverint, libertate donentur. *Tolet. XII. cap. 9. Burch. lib. 4. cap. 86. Ivo part. 1. c. 280. decret.*

CAPUT XIV.

Constantinus Flavius Imperator Augustus. Si quis Judæorum Christianum servum vel cuiuslibet alterius sectæ emerit, & circumciderit, a Judæi ipsius potestate sublatus in libertate permaneat. *Apud synod. Melden. cap. 73. Verba sunt interpr. Cod. Theod. lib. 16. tit. 9. const. 1. Burch. lib. 4. cap. 90. Ivo part. 1. c. 284. decret.*

CAPUT XV.

Quicumque Judæus servum, sed ingenuum, invitum, vel suasionem plebendam ex cultu Christianæ religionis in nefandam sectam, ritumve traduxerit, amissis facultatibus, capite puniatur, justissimæ pœnæ sanguinis destinatus, qui fidem alterius expugnavit perversa doctrina. *Theodosius, & Valentinianus apud syn. Meld. cap. 73. Novell. Theodosii tit. 3. de Judæis.*

CAPUT XVI.

Judæis Christianæ legis nolumus servire personas, ne occasione domini sectam venerandæ religionis immutent, &c. *Theod. & Valent. apud syn. Meld. cap. 73.*

TITULUS VI.

NULLI JUDÆIS MAGISTRATUS, AUT HONORES MANDENTUR.

CAPUT I.

CUM sit nimis absurdum, ut Christi blasphemus in Christianos vim potestatis exerceat, quod super hoc Toletanum concilium provide statuit, nos propter transgressorum audaciam in hoc capitulo innovamus, prohibentes, ne Judæi officiis publicis præferantur, quoniam sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti. Si quis autem officium eis tale commiserit, per provinciale concilium, quod singulis præcipimus annis celebrari, monitione præmissa, distractione, qua convenit, compescantur. Officiali vero hujusmodi, tamdiu Christianorum communio in commerciis, & aliis denegetur, donec in usus pauperum Christianorum secundum providentiam diocesani Episcopi convertatur, quidquid fuerit adeptus a Christianis occasione officii sic suscepti, & officium cum pudore dimittat, quod irreverenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad Paganos. *Innoc. III. in conc. gen. Later. cap. 69. Vide Tolet. III. cap. 14.*

CAPUT II.

Judæos Christianis dominari, vel supra eos potestatem exercere, ulterius nullatenus sinas. Quid enim est Judæis Christianos supponere, atque hos illorum judicio subicere, nisi Ecclesiam Dei opprimere, & Sathanæ synagogam exaltare? & dum inimicis Christi velis placere, ipsum Christum contemnere? *Greg. VII. lib. 9. registr. epist. 2. ad Alfons. Regem Hisp.*

CAPUT III.

Ne Judæi Christianis populis judices præponantur. *Arvern. cap. 8.*

CAPUT IV.

Nulla officia publica (*Judæis*) injungantur, per quæ eis occasio tribuatur, Christianis pœnam inferre. *Tolet. III. cap. 14. Raban. cap. 26. de pœnit.*

CAPUT V.

Nec Judæi Christianis populis judices deputentur, aut telonarii esse permittantur, per quod illis, quod Deus avertat, Christiani videantur esse subjecti. *Marisc. cap. 13. Melden. cap. 73.*

CAPUT VI.

Præcipiente Sisenando Rege [constituit sanctum concilium, ut Judæi, aut hi, qui ex Judæis sunt, officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis injuriam faciunt. Ideoque judices provinciarum cum sacerdotibus, eorum subreptiones fraudulenter relictas * suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis judicium hoc permiserit, velut in sacrilegium excommunicatio proferatur, & is, qui subreperit, publicis cædibus deputetur. *Tolet. IV. cap. 64. Tolet. VIII. cap. 12. Ivo part. 13. cap. 97. decret.*

CAPUT VII.

Theodosius, & Valentinianus Augusti. Judæis, vel Paganis causas agendi, vel militandi licentiam denegamus, quibus Christianæ legis nolumus servire personas, ne occasione domini * sectam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur personas erroris infausti jubemus excludi, nisi his emendatio matura subveniat. *Apud syn. Melden. cap. 73.*

CAPUT VIII.

Theodosius, & Valentinianus Augusti. Hac victura in omnem ævum lege sancimus, neminem Judæum ad honores, & dignitates accedere, nulli administrationem patere civilis obsequii, nec Defensoris saltem fungi officio. Nec fas quippe credimus, ut supernæ Majestati, & Romanis legibus inimici sub specie ejuslibet officii Christianos, vel etiam sacerdotes, sub quacumque occasione injuriis audeant fatigare, vel legis nostræ aliquos aut condemnare, aut adjudicare præsumant, nec carcerali custodiæ præsent, ne Christiani, ut fieri assolet, nonnumquam abstrusi, custodum odiis alterum carcerem patientur. *Apud synod. Melden. cap. 73. Novell. Theodosii tit. 3. de Judæis.*

CAPUT IX.

Quicumque (*ex Judæis*) ad honores irrepserit, habeatur, ut ante, conditionis extremæ, ne videamur hominibus execrandis contumeliosum immunitatis beneficium præstitisse. *Theodosius, & Valentinianus apud synod. Melden. cap. 73. Vide d. Nov. Theod.*

TITULUS VII.

NE JUDÆI CHRISTIANAS, NEVE CHRISTIANI JUDÆAS UXORES DUCANT, AUT ILLIS COPULENTUR.

CAPUT I.

LECTores, & cantores non ducant uxores alterius religionis, neque liberos copulent in matrimonio cum Hæretico, Judæo vel Gentili, nisi promittant orthodoxam fidem recipere. *Quoniam, 6. Distinct. 32. 15.*

Dist. 54. Et. li, cap. 17.

1. Eum, qui. C. de apost.

De Judæis, c. 16. Gr. IX. c. 19. eod. tit. in 4. coll.

Dist. 34. c. 14.

17. q. 4. c. 38.

* elicitas.

* domini, f.

C. de Judæis, l. ult.

Distinct. 32. Quoniam, 6. 15.

traveniens subiaceat pœnis canonicis. *Chalced. cap. 14. Ivo lib. 3. tit. 8. cap. 27. panorm.*

CAPUT II.

In nonnullis provinciis a Christianis Judæos, seu Sarracenos habitus distinguit diversitas, sed in quibusdam, &c. contingit interdum, quod per errorem Christiani Judæorum, seu Sarracenorum, & Judæi, seu Sarraceni Christianorum mulieribus commiscantur, &c. Statuimus, ut tales utriusque sexus in omni Christianorum provincia, & omni tempore, qualitate habitus publice ab aliis populis distinguantur, cum etiam per Moysen hoc ipsum legatur eis injunctum. *Innoc. III. in conc. gen. cap. 68.*

De Jud. cap. 15. Gr. IX. c. 1. eod. tit. in 4. coll.

Lev. 19. Deuter. 22.

CAPUT III.

Si quis Christianus filiam suam Judæo in conjugio copulare præsumpserit, nisi perfecte crediderit Christo, & baptizatus fuerit, &c. si vidua Christiana Judæum duxerit virum, vel consentientibus ei, anathema sit. *Zachar. in syn. Rom. cap. 10.*

CAPUT IV.

Neque hæreticis, neque Judæis puellæ dentur uxores, quod *nulla potest esse societas fidei cum infideli.* Si contra fecerint parentes, per quinquennium abstineant. *Elib. cap. 16.*

2. Cor. 61. c.

CAPUT V.

Si quis fidelis habens uxorem, cum Judæa, vel Gentili fuerit mœchatus, a communione arceatur. Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit Dominicæ sociari communioni. *Elib. cap. 78.*

CAPUT VI.

Nullus Christianus Judæam, neque Judæus Christianam in matrimonio ducat uxorem, quia inter hujusmodi personas illicitas nuptias esse censemus. Qui si commoniti a consortio hoc se seperari distulerint, a communionis gratia sunt sine dubio submovendi. *Aurel. II. cap. 18.*

CAPUT VII.

Christianis omnibus interdiciamus, ne Judæorum conjugis misceantur, qui, si fecerint, usque ad sequestrationem, quisquis ille est, communione pellatur. *Aurel. III. c. 13.*

CAPUT VIII.

Si quis Judaicæ pravitati jugali societate jungitur, & seu Christiana Judæo, sive Judæus Christianæ consortio misceatur carnali: a Christianorum cœtu, atque convivio & a communione Ecclesiæ, cujus sociatur hostibus, segregetur. *Arvern. c. 6. Melden. 73.*

CAPUT IX.

Si Judæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam (*illius*) amissione multetur. *Aurel. IV. cap. 30.*

CAPUT X.

Judæis non liceat Christianas habere uxores, vel concubinas, &c. Sed & filios, qui ex tali conjugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum. *Tolet. III. cap. 14. Raban. c. 26. de pœnit.*

CAPUT XI.

Judæi, qui Christianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab Episcopo civitatis ipsius, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur; si noluerint, separentur, quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Christianam translata est fides. Filii autem, qui ex talibus nati existunt, fidem, atque conditionem matris sequantur: similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam religionem sequantur, non Judaicam superstitionem. *Tolet. IV. c. 62. Tolet. VIII. c. 12.*

28. q. 1. c. 10.

ciantur; si noluerint, separentur, quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Christianam translata est fides. Filii autem, qui ex talibus nati existunt, fidem, atque conditionem matris sequantur: similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam religionem sequantur, non Judaicam superstitionem. *Tolet. IV. c. 62. Tolet. VIII. c. 12.*

TITULUS VIII.

NE JUDÆI CLERICOS ACCUSENT, NEVE CHRISTIANORUM TESTIMONIA RECUSENT.

CAPUT I.

Testimonium Christianorum adversus Judæos in omnibus causis, cum illi adversus Christianos testibus suis utantur, recipiendos esse censemus, & anathemate decernimus feriendos, quicumque Judæos Christianis voluerint in hac parte præferre, cum eos subjacere Christianis oporteat, & ab eis pro sola humanitate foveari. *Alex. III. in conc. Later. c. 26.*

De testib. c. 22. Gr. IX. c. 5. de Jud. in 1. coll.

CAPUT II.

Judæi, aut Pagani ad accusandum clericos non recipiantur, nisi suas causas prosequantur. *Carth. 130. G. Carth. VII. cap. 2. L. Afr. 95. C. 96. L. Rab. c. 1. de pœnit. Ivo part. 16. c. 64. decr.*

4. q. 1. c. 1. Definimus. 4. q. 6. Omnibus, c. 2.

TITULUS IX.

NE CHRISTIANI CUM JUDÆIS CIBUM SUMANT, NEVE EIS VALDE FAMILIARITER UTANTUR.

CAPUT I.

Excommunicentur, qui cum (*Judæis, vel Sarracenis,*) præsumpserint habitare. *Alex. III. in conc. Later. c. 6.*

De Judæis c. 5. Gr. IX. c. 9. in 1. coll.

CAPUT II.

Si clericus, vel fidelis cum Judæis cibum sumperit, a communione abstineat, ut emendetur. *Elibertin. in cap. 50.*

CAPUT III.

Omnes deinceps clerici, sive laici Judæorum convivium evitent, nec eos ad convivium quisquis excipiat, quia cum apud Christianos cibus communibus non utantur, indignum est, atque sacrilegum, eorum cibos a Christianis sumi, cum ea, quæ Apostolo permittente nos sumimus ab illis judicentur immunda, ac sic inferiores incipiant esse Christiani, quam Judæi, si nos, quæ ab illis apponuntur, utamur, illi vero a nobis oblata contemnant. *Agath. c. 40. Vener. c. 12. Meten. 4. Melden. c. 73. Ivo part. 13. c. 117. decr.*

28. q. 1. c. 14.

CAPUT IV.

Judæorum convivium etiam laicos constitutio nostra prohibuit, & ne cum illo clericus panem comedat, quisquis in Judæorum fuerit convivio inquinatus. *Epaun. c. 15. Meld. c. 73.*

CAPUT V.

Christianis convivium interdiciamus Judæorum, in quibus si forte fuisse probantur, annuali excommunicationi pro hujusmodi contumacia subjacebunt. *Aurel. III. cap. 13.*

CAPUT VI.

Nullus Christianus Judæorum convivis participare præsumat. Quod si facere quicumque, quod

1. Tim. 4.